C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Nová složka (2)\Remarque_E_M-Vitezny_oblouk.PDB

PDB Name: Remarque_E_M-Vitezny_oblouk
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 17.12.2005
Modification Date: 17.12.2005
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

E r i c h M a r i a R e m a r q u e

V í t ě z n ý o b l o u k

Čs. vydání - Odeon - 1987

Digitalizoval Anakin

I.

Žena k Ravikovi přicházela ze strany. Šla rychle, ale jakoby vrávoravě. Ravic si jí všiml, až když už, byla skoro u něho. Uviděl bledý obličej s vysedlými lícními kostmi a s daleko posazenýma očima. Obličej byl strnulý jako maska; vypadalo to, jako by se zbortil, a oči měly ve světle luceren výraz tak skleněné prázdnoty, že Ravic zpozorněl. -
Žena se ho málem dotkla, tak těsně prošla kolem něho. Natáhl ruku a uchopil ji za paži. Zapotácela se a málem by upadla, kdyby ji nezachytil.
Pevně ji držel za paži: „Kam jdete?“ zeptal se po chvíli.
Strnule se na něho podívala. „Pusťte mě,“ zašeptala.
Ravic neodpověděl. Držel ji dál pevně za paži.
„Pusťte mě! Co si to dovolujete?“ Žena stěží pohybovala rty.
Ravic měl dojem, že ho vůbec nevidí. Dívala se skrz něho, někam do prázdné noci. Byl jen čímsi, co ji zadržovalo a k čemu mluvila. „Pusťte mě!“
Hned poznal, že to není prostitutka. Také nebyla opilá. Už ji nedržel tak pevně. Mohla se snadno vyprostit, kdyby chtěla; ale neuvědomila si to. Ravic chvilku čekal. „Kam jdete, teď v noci, sama, v tuhle dobu v Paříži ?“ řekl pak ještě jednou klidně a pustil její paži.
Žena mlčela. Ale nešla dál. Vypadalo to, jako by nedokázala jít dál, když už se jednou zastavila.
Ravic se opřel o mostní zábradlí. Pod svýma rukama ucítil vlhký, porézní kámen. „Snad tam?“ ukázal hlavou dozadu, dolů, kde. se neklidně sunula šedá, nejasně se třpytící Seina směrem k mostu de l'Alnia.
Žena neodpověděla.
„Na to je moc brzo.“ řekl Ravic, „moc brzo, a v listopadu to už pořádně studí.“
Vytáhl balíček cigaret a hledal po kapsách zápalky. Zjistil, že v krabičce jsou již jen dvě, a opatrně se nahrbil, aby rukama zaclonil plamen proti lehkému větru od řeky.
„Dejte mi taky cigaretu,“ řekla žena nezvučným hlasem.
Ravic se napřímil a ukázal jí balíček. „Alžírské. Černý tabák pro cizinecké legie. Na vás budou asi příliš silné. Jiné u sebe nemám.“
Zena zavrtěla hlavou a vzala si cigaretu. Ravic jí přidržel hořící zápalku. Kouřila chvatně a hluboko vdechovala kouř.
Ravic zahodil zápalku přes zábradlí. Padala temnotou jako malá hvězda a zhasla, až když se dotkla vody.
Po mostě pomalu přejíždělo auto. Řidič zastavil. Díval se k nim a chvilku čekal; pak přidal plyn a jel dál nahoru vlhkou, černě se lesknoucí avenue Jiřího V.
Ravic najednou pocítil, jak je unavený. Celý den 'tvrdě pracoval, a přesto nemohl usnout.
Proto šel zas ven, aby se někde napil. Ale teď, v mokrém chladu pozdní noci, mu únava znenadání padla přes hlavu jako pytel.
Podíval se na ženu. Proč ji vlastně zastavil? Něco s ní není v pořádku, to bylo jasné. Co mu ale je do toho? Už viděl spoustu žen, se kterými to nebylo v pořádku, zvlášť v noci, zvlášt v Paříži. Ale teď mu to bylo úplně jedno a chtěl se ještě pár hodin prospat.
„Jděte domů,“ řekl. „Co v tuhle dobu ještě hledáte na ulici? Dostanete se jenom do nepříjemností.“
Vyhrnul .si límec kabátu a otočil se k odchodu. Žena se na něho dívala, jako by mu nerozuměla. „Domů?“ opakovala.
Ravic pokrčil rameny. „Domů, do svého bytu, do hotelu, říkejte si tomu jak myslíte. Někam. Přece nechcete, aby vás sebrala policie?“
„Do hotelu. Panebože!“ řekla žena.

Ravic se zastavil. Zase někdo, kdo neví, kam se podít, pomyslel si, že ho to nenapadlo hned. Bylo to pořád stejné. V noci nevěděly, kam se podít, a příštího rána už byly pryč, dřív než se člověk probudil. Pak už to věděly. To otřepané, laciné zoufalství z temnoty, které s ní přicházelo a odcházelo. Zahodil cigaretu. Jako by to sám neznal až příliš dobře. „Pojďte, někde si ještě vypijeme skleničku," řekl. To bylo nejjednodušší řešení. Může pak zaplatit a zmizet, ať si ona potom dělá, co chce.
Žena se nejistě pohnula a klopýtla. Ravic ji uchopil za paži. „Unavená?" zeptal se.
„Nevím. Asi ano."
„Tak unavená, že nemůžete spát?"
Kývla.
„To se stává. Jen pojďte. Já vás podržím."
Šli vzhůru po avenue Marceau. Ravic cítil, jak se žena o něho opírá. Opírala se o něj, jako by se musela držet, aby nepadla.
Přešli avenue Petra I. Srbského. Za křižovatkou se ulice de Chaillot otevřela a v dálce, na pozadí deštivé oblohy, se vznášela temná masa Vítězného oblouku.
Ravic ukázal na úzký, osvětlený vchod do jakési sklepní díry. „Tady - tady ještě něco dostaneme."

..*

Byla to šoférská hospoda. Uvnitř sedělo několik taxíkářů a prostitutek. Taxíkáři hráli karty. Prostitutky pily absint. Přejely ženu rychlým pohledem. Pak se lhostejně odvrátily. Starší hlasitě zívla, druhá se začala líně snímkovat. Vzadu pikolík s obličejem jako mrzutá krysa sypal piliny na dlaždičky a pak podlahu zametal. Ravic si se ženou sedl ke stolu blízko vchodu. Bylo to pohodlnější, může pak rychleji odejít. Nesvlékl si kabát. „Co chcete pít?" zeptal se.
„Nevím. Něco."
„Dvakrát calvados," řekl Ravic číšníkovi ve vestě a s vykasanými rukávy u košile. „A balíček chesterfieldek."
„Ty nemáme," prohlásil číšník. „Máme jen francouzské."
„Dobře. Tak tedy balíček zelených laurensek."
„Zelené taky nemáme. Jenom modré."
Ravic si prohlížel číšníkovo předloktí, na .kterém byla vytetována, žena, jak jde po oblacích, číšník sledoval jeho pohled, sevřel pěst a rozehrál svaly na paži. Žena smyslně kroutila břichem.
„No tak modré," řekl Ravic.
Číšník se zašklebil. „Snad se tam ještě jedny zelené najdou." Odšoural se.
Ravic se za ním díval. „Červené pantofle," řekl. „A břišní tanečnice! Vypadá, jako by sloužil u tureckého námořnictva."
Žena položila ruce na stůl. Udělala to, jako by je už nikdy nechtěla zvednout. Ruce měla pěstěné, ale to nic neznamenalo. A navíc nijak mimořádně pěstěné nebyly. Ravic viděl, že nehet pravého prostředníku je ulomený a zjevně odtržený, ne opilovaný. Na několika místech odprýskal lak.
Číšník přinesl sklenky a krabičku cigaret.
„Zelené laurensky. Ještě jsem jedny našel."
„Myslel jsem si to. Byl jste u námořnictva?"
„Ne. U cirkusu."
„Tím líp." Ravic podal ženě sklenku. „Tady máte, vypijte to. Touhle dobou je to to nejlepší. Nebo byste chtěla kávu?"
„Ne."
„Vypijte to najednou."
Kývla a vypila celou skleničku. Ravic si ji prohlížel. Měla vyhaslý obličej, sinalý, skoro bez výrazu. Ústa byla plná, avšak bezkrevná, kontury jakoby smazané, jen vlasy byly velmi krásné; zářivé a přirozeně plavé. Na hlavě měla rádiovku a pod pláštěm do deště modrý kostým na míru. Kostým šil dobrý krejčí, ale zelený kámen prstenu na ruce byl příliš velký, aby mohl být pravý.
„Chcete ještě jeden.?" zeptal se Ravic.
Kývla.
Zamával na číšníka. „Ještě dvakrát calvados. Ale větší sklenice."
„Větší sklenice? A taky víc v nich?"
„Ano."
„Tedy dvakrát dvojitý calvados."
„Přesně tak."
Ravic se rozhodl, že svou skleničku rychle vypije a potom vyrazí. Nudil se a byl velice unavený. Většinou zachovával v takovýchhle případech trpělivost; měl za sebou čtyřicet let velmi pestrého života. Ale situace jako tady ta mu byla až příliš dobře známá. Žil už v Paříži několik let a v noci často nemohl spát; při nočních procházkách viděl už ledacos.
Číšník přinesl skleničky. Ravic opatrně postavil před ženu ostře a aromaticky vonící kořalku. „Vypijte ještě tohle. Moc to nepomůže, ale zahřeje to. A ať se vám stalo cokoliv - neberte to tak vážně. Je jen málo věcí, které zůstanou dlouho důležité."
Žena se na 'něho podívala. Nenapila se.
„To se už stává," řekl Ravic. „Zvlášť v noci. Noc přehání."
Ještě pořád se na něho dívala. „Nemusíte mě utěšovat," řekla pak.
„Tím líp."
Ravic se ohlédl po číšníkovi. Měl toho dost. Tenhle typ znal. Pravděpodobně Ruska, pomyslel si. Jakmile někde

zasednou, ještě se ani neohřejí a hned začnou být arogantní.
„Jste Ruska ?“ zeptal se.
„Ne.“
Ravic zaplatil a vstal, aby se rozloučil. V témže okamžiku se zvedla i žena. Učinila to mlčky a samozřejmě. Ravic se na ni nerozhodně zadíval. No dobrá, pomyslel si pak, mohu to udělat i venku.
Dalo se do deště. Ravic se přede dveřmi zastavil.
„Kterým směrem jdete?“ Byl rozhodnut vydat se směrem právě opačným.
„Nevím. Někam.“
„Kde bydlíte ?“
Žena se prudce pohnula. „Tam nemůžu! Ne! To nemůžu! Tam ne!“
Najednou měla oči plné divokého strachu. Hádka, pomyslel si Ravic. Pohádala se a utekla. Zítra do oběda si už všechno rozmyslí a vrátí se.
„Neznáte nikoho, ke komu byste mohla jít? Nějakou známou? Z hospody můžete zatelefonovat.“
„Ne. Nemám.“
„Ale někam přece musíte jít. Nemáte peníze na pokoj ?“
„Mám.“
„Tak jděte do hotelu. Tady v postranních ulicích se vždycky nějaký najde.“
Žena neodpověděla.
„Ale někam přece musíte jít,“ opakoval Ravic, netrpělivě. „Přece nemůžete zůstat v dešti na ulici.“
Přitáhla si těsněji plášť do deště. „Máte pravdu,“ odpověděla, jako by se konečně rozhodla. „Máte úplně pravdu. Děkuji. Už se o mne nestarejte. Já si něco najdu. Děkuji.“
Jednou rukou si přidržela límec pláště. „Děkuji za všecko.“ Vzhlédla k Ravikovi nešťastným pohledem a bezúspěšně se pokusila o úsměv. Pak odcházela mlhavým deštěm, bez váhání, neslyšnými kroky.
Ravic zůstal chvíli stát. „Zatraceně!“ zavrčel překvapeně a nerozhodně. Nevěděl, jak to přišlo a co to bylo, beznadějný úsměv nebo pohled nebo prázdná ulice nebo noc - věděl jen, že nenechá o samotě tu ženu, která tam v mlze najednou vypadala jako dítě, které zabloudilo.
Šel za ní. „Pojďte se mnou,“ řekl mrzutě. „Něco se pro vás už najde.“
Došli k Étoile. Náměstí leželo před nimi v zamžené šedi mohutné a nekonečné. Mlha zhoustla, takže už nebylo vidět ulice, které se z něho rozbíhaly. Bylo tu jen náměstí s roztroušenými kalnými měsíci luceren a s obrovským kamenným obloukem, jenž se ztrácel v mlze, jako by podpíral trudnomyslné nebe a pod sebou chránil osamělý, bledý plamen na hrobu neznámého vojína, který uprostřed noci a opuštěnosti vypadal jako poslední hrob lidstva.
Šli přes celé náměstí. Ravic šel rychle. Na přemýšlení byl příliš unaven. Vedle sebe slyšel měkké kroky. Žena šla mlčky, se svěšenou hlavou, ruce zabořené do kapes kabátu, malý, cizí plamínek života - a náhle, v pozdní osamělosti náměstí, ačkoliv o ní nic nevěděl, se mu právě proto na okamžik zdálo, jako by k němu nějak zvláštně patřila. Byla mu cizí tak, jak se cítil on sám všude cizí, a to mu ji podivným způsobem přiblížilo víc než dlouhé mluvení a otupující návyk.
Ravic bydlel v malém hotelu v jedné postranní ulici vedoucí z avenue Wagram, za náměstím de Tern. Byla to dost zchátralá barabizna, na které bylo nové jen jedno: štít nad vchodem s nápisem: Hotel International.
Zazvonil. „Máte ještě volné pokoje?“ zeptal se chlapce, který jim otevřel.
Chlapec na něho rozespale civěl. „Vrátný tu není,“ vykoktal konečně.
„To vidím. Ptal jsem se tě. jestli ještě máte volné pokoje.“
Chlapec bezradně pokrčil rameny. Viděl, že Ravic má s sebou ženu, ale nechápal, k čemu potřebuje ještě jeden pokoj. Kvůli tomu se podle jeho zkušenosti ženy s sebou nevodí. „Madame spí. Jestli ji vzbudím, tak mě vyhodí,“ řekl a drbal si nohu o nohu.
„No dobře. Tak se musíme podívat sami.“
Ravic dal chlapci spropitné, vzal si klíč a šel před ženou po schodech nahoru. Než otevřel svůj pokoj, prohlédl si vedlejší dveře. Nestály před nimi žádné boty.
Dvakrát zaklepal. Nikdo neodpověděl. Opatrně zmáčkl kliku. Dveře byly zamčené. „Včera byl ten kutloch ještě prázdný,“ zamumlal Ravic. „Zkusíme to ještě z druhé strany. Majitelka pokoj asi zamkla ze strachu, aby jí z něho neutekly štěnice.“
Odemkl svůj pokoj. „Posaďte se na chvilku.“ Ukázal na červenou pohovku. „Hned jsem zpátky.“
Otevřel dveře vedoucí na úzký železný balkón, přelezl spojovací mříž na sousední balkón a zkusil otevřít dveře. Byly taky zamčené. „Nedá se nic dělat. Nemůžu vám tu obstarat žádný pokoj.“
Žena seděla v rohu pohovky. „Smím tu zůstat chvilku sedět?“
Ravic se na 'ni pozorně zadíval. Obličej měla propadlý únavou. Vypadala, jako by stěží mohla ještě vstát. „Můžete tu zůstat,“ řekl.
„Jen chviličku - “
„Můžete tu přespat. To bude to nejjednodušší.“
Žena jako by ho neslyšela. Pohybovala pomalu, skoro automaticky hlavou. „Měl jste mě nechat 'na ulici. Teď - myslím, že teď už nemůžu.“
„To si myslím taky. Můžete zůstat tady a vyspat se. To bude nejlepší. Zítra uvidíme.“
Podívala se na něho. „Nechci vás ...“
„Proboha;“ řekl Ravic. „Skutečně mě nerušíte. Není to poprvé, co tu byl někdo přes noc, protože neměl kam jít. Tohle je hotel, kde bydlí uprchlíci. Takže něco podobného se tu stává skoro každý den. Lehnete si do postele. Já se vyspím na pohovce. Jsem na to zvyklý.“

„Ne, ne - zůstanu sedět tady. Jenom když tu můžu zůstat sedět, to mi úplně stačí.“
„Dobře, jak chcete.“
Ravic si svlékl kabát a pověsil ho. Pak vzal ze své postele přikrývku a polštář a k pohovce přistavil židli. Z koupelny přinesl koupací plášť a přehodil ho přes židli. „Tak,“ řekl, „tohle vám můžu poskytnout. Jestli chcete, vezmete si i pyžamo. Tamhle v zásuvce něco najdete. Teď už se o vás nebudu starat. Do koupelny můžete jít hned. Ještě tu mám něco na práci.“
Zena zavrtěla hlavou.
Ravic k ní přistoupil. „Kabát ale svlékneme,“ řekl. „Mokrý je až až. A čepici mi dejte taky.“
Dala mu obojí. Ravic položil polštář do rohu pohovky. „To máte pod hlavu. Tady je židle, abyste nespadla, až usnete.“ Přisunul židli k pohovce. „A teď ještě boty. Samozřejmě mokré skrz naskrz. Jako dělané na nachlazení.“
Stáhl jí boty s nohou, ze zásuvky vzal pár vlněných ponožek a navlékl jí je. „Tak, teď už je to lepší. V kritických dobách se má dbát na trochu komfortu. Stará vojenská zásada.“
„Děkuji,“ řekla žena. „Děkuji.“
Ravic odešel do koupelny a otočil kohoutky. Voda vytryskla do umývadla. Rozvázal si kravatu a nepřítomně se pozoroval v zrcadle. Zkoumavé oči, sedící hluboko ve stínu očních důlků, úzká tvář, smrtelně unavená, kdyby ji neoživovaly oči, rty příliš měkké vedle rýh vyrytých od nosu k ústům: - a nad pravým okem nepravidelná dlouhá jizva táhnoucí se až k vlasům.
Do myšlenek mu zařinčel telefon. „Zatraceně.“ Na okamžik zapomněl na všechno. Míval takové chvilky. A vedle ještě pořád seděla ta žena.
„Už jdu,“ zavolal.
„Nelekla jste se?“ Zdvihl sluchátko. „Co? Ano. Dobře - ano - samozřejmě - ano - to půjde - ano. Kde? Dobře. Přijdu hned. Horkou kávu, silnou kávu - ano -“
Opatrně položil sluchátko a zůstal chvíli zamyšleně sedět na opěradle pohovky. „Musím pryč,“ řekl pak.“ Teď hned.“
Žena okamžitě vstala, Trochu se zapotácela a opřela se o židli.
„Ne, ne - “ Ravika na okamžik dojala její poslušná ochota. „Můžete tu zůstat. Spěte, Musím na hodinu na dvě pryč, nevím na jak dlouho. Jen tu zůstaňte.“ Oblékl si plášť. Něco ho napadlo. Hned to zas pustil z hlavy. Ta žena nebude krást. Nebyla ten typ. Ten znal až příliš dobře. A taky tu nebylo moc co ukrást.
Byl u dveří, když žena řekla: „Směla bych jít s vámi?“
„Ne, to nejde. Zůstaňte tady. Vezměte si všechno, co potřebujete. Postel taky, jestli chcete. Koňak je tamhle. Běžte spát -“
Obrátil se k odchodu. „Nezhasínejte,“ řekla náhle a rychle žena.
Ravic pustil kliku. „Máte strach?“ zeptal se.
Přikývla.
Ukázal na klíč. „Zamkněte za mnou. Klíč vytáhněte ze zámku. Dole je ještě jeden, kterým si můžu odemknout.“
Zavrtěla hlavou. „V tom to není. Ale prosím vás, nezhasínejte.“
„Ach tak!“ Zkoumavě se na ni podíval. „Stejně jsem nechtěl zhasnout. Jen nechte klidně rozsvíceno. Já to znám. Taky jsem měl taková období.“
Na rohu Akátové ulice jelo kolem taxi. „Jeďte do Lanristonovy ulice číslo čtrnáct. - Rychle!“
Řidič obrátil a zabočil na avenue Carnot. Když přejížděl avenue de la Grande Armée, vyřítil se zprava malý dvousedadlový vůz. Kdyby nebyla ulice hladká a mokrá, obě auta by se srazila. Takhle se dvousedadlové auto při brždění smýklo do středu ulice, těsně kolem chladiče taxíku. Lehké vozidlo se točilo jako dá. Byla to malá renaultka, v níž seděl muž s brýlemi a černým tvrďáskem. Při každém otočení bylo vidět jeho bledý, rozhořčený obličej. Pak vůz konečně vyrovnal směr a ujížděl k Vítěznému oblouku na konci ulice jako do obrovské brány podsvětí - malý zelený brouk, ze kterého k nebi hrozila bledá pěst. Taxíkář se otočil. „Viděl jste kdy něco takového ?“
„Ano,“ odpověděl Ravic.
„Ale s takovým kloboukem. Co má někdo s takovýmhle kloboukem co jezdit v noci takovou rychlostí ?“
„Byl v právu. Jel po hlavní. Proč se zlobíte ?“
„Samozřejmě byl v právu. Právě proto nadávám.“
„Co byste dělal, kdyby byl v neprávu ?“
„Taky bych nadával.“
„Tak se mi zdá, že si náramně zjednodušujete život.“
„Nadával bych jinak,“ vysvětlil šofér a zahnul do Fochovy avenue. „Ne tak překvapeně, chápete ?“
„Ne. Jezděte na křižovatkách pomaleji.“
„To jsem chtěl tak jako tak. Na ulicích to zatraceně klouže. Ale proč se mě vlastně ptáte, když potom nechcete nic slyšet?“
„Protože jsem unavený,“ odpověděl netrpělivě Ravic. „Protože je noc. A třeba taky proto, že jsme jiskřičky v neznámém větru. Přidejte.“
„To je něco jiného.“ Řidič si cvrnkl do čepice s nádechem úcty. „To chápu.
„Poslyšte,“ zeptal se Ravic, který pojal podezření. „Nejste vy Rus?“
„Ne. Ale ledacos si přečtu, když čekám na zákazníky.“
Na Rusy dnes nemám štěstí, pomyslel si Ravic. Opřel si hlavu o zadní polštář sedadla. Kávu, myslel si, hodně horkou černou kávu. Doufejme, že jí budou mít dost. Musím mít proklatě klidné ruce. Kdyby to nešlo jinak, musí mi Veber dát injekci. Ale ono to půjde. Spustil okénko a zdlouha a zhluboka vdechoval vlhký vzduch.

II.

Malý operační sál byl jasně osvětlen. Vypadal jako hygienické řeznictví. Stály tu kbelíky s vatou prosáklou krví, povalovaly se tu obvazy a tampóny, červeň se s křiklavým patosem odrážela od vší té bělosti. Veber seděl v předsálí u emailového kovového stolku a psal si poznámky, sestra vyvařovala nástroje; voda bublala, světlo jako by bzučelo, jen tělo na stole leželo samo pro sebe - jeho se to všechno kolem už netýkalo.
Ravic si pustil na ruce tekuté mýdlo a začal se umývat. Myl se s podrážděnou zarytostí, jako by si chtěl sedřít kůži.
„Svinská práce!“ mumlal si přitom. „Zatracená svinská práce!“
Instrumentářka se na něho pohoršené podívala. Veber vzhlédl. „Jen klid, Evženie! Všichni chirurgové klejí. Zvlášť, když se něco nepovede. Už byste na to měla být zvyklá.“
Sestra hodila hrst operačních nástrojů do vroucí vody. „Profesor Perrier nikdy neklel,“ prohlásila uraženě. „A přesto zachránil mnoho lidí.“
„Profesor Perrier byl specialista na operace mozku. Ta nejsubtilnější jemná mechanika, Evženie. My řežeme břicha. To je něco jiného.“ Veber sklapl zápisník a vstal. „Pracoval jste dobře, Raviku. Ale proti fušerům člověk koneckonců nic nezmůže.“
„Ale ano - někdy ano.“ Ravic si utřel ruce a zapálil si cigaretu. Sestra s mlčenlivým nesouhlasem otevřela okno. „Bravo, Evženie,“ chválil Veber. „Vždycky podle předpisu.“
„Mám v životě své povinnosti. Nestojím o to vyletět do vzduchu.“
„To je hezké, Evženie, a uklidňující.“
„Někteří zkrátka žádné povinnosti nemají. A nechtějí žádné mít.“
„To platí vám, Raviku!“ Veber se smál. „Radši zmizíme. Evženie je po ránu vždycky hrozně agresivní. A tady se už stejně nedá nic dělat.“
Ravic se ohlédl. Podíval se na sestru s povinnostmi. Neohroženě opětovala jeho pohled. Brýle s niklovými obroučkami propůjčovaly jejímu obličeji 'jakousi nedotknutelnost. Byla člověk jako on, připadala mu však cizejší než nějaký strom.
„Promiňte,“ řekl. „Máte pravdu.“
Na bílém stole leželo to, co ještě před několika hodinami bylo nadějí, dechem, bolestí a roztřeseným životem. Ted' už to byla jen nevnímající mrtvola - a lidský automat jménem sestra Evženie, pyšný na to, že nikdy neudělal chybný krok, to cosi přikryl a odjížděl s tím pryč. Takové přežívají věčně, pomyslel si Ravic. Světlo tyhle duše ze dřeva nemiluje, proto na ně zapomíná a nechá je dlouho žít.
„Na shledanou, Evženie,“ řekl Veber. „Pořádně se dnes vyspěte.“
„Na shledanou, doktore Vebere. Děkuji, pane doktore.“
„Na shledanou,“ řekl Ravic. - „Promiňte mi mé klení.“
„Dobré jitro,“ odvětila ledově Evženie.
Veber se usmál. „Železný charakter.“

..*

Venku bylo Šedé ráno. Ulicemi drkotaly popelářské vozy. Veber si ohrnul límec. „Hnusné počasí. Nemám vás svézt, Raviku?“
„Ne, děkuji. Projdu se.“
„V tomhle počasí? Můžu vás zavézt k hotelu. Mám to při cestě.“
Ravic zavrtěl hlavou. „Děkuji, Vebere.“
Veber se na něho pátravě podíval. „To je zvláštní, vás pořád ještě rozčiluje, když vám někdo zůstane pod nožem. Děláte v tom přece už patnáct let a znáte to.“
„Ano, znám to. A taky mě to nerozčiluje.“
Veber stál před Ravikem, podsaditý a žoviální. Jeho velký, kulatý obličej se leskl jako jablíčko. Černý zastřižený knír, mokrý od deště, se třpytil. U chodníku stál buick a třpytil se taky. V něm teď odjede Veber v pohodlí domů na předměstí - do růžového domečku jako pro panenky, uvnitř s čisťounkou, nablýskanou ženou a dvěma čisťounkými, nablýskanými dětičkami, s čisťounkou, nablýskanou existencí. Jak by mu člověk mohl vysvětlit něco z toho bezdechého napětí, když nůž nasazuje k prvnímu řezu, když se uzounká rudá stopa krve táhne za lehkým tlakem nože, když svorky a háčky rozvírají tělo jako mnohonásobnou oponu, když se objeví vnitřnosti, které nikdy nespatřily světlo, když člověk jako lovec v džungli sleduje stopu a najednou jí stojí tváří v tvář, oné obrovské šelmě smrti, číhající ve zničených tkáních, v hlízách, v nádorech, v trhlinách - a když začíná boj, ve kterém jsou jedinými zbraněmi tenká čepel a jehla a nekonečně jistá ruka - jak mu měl člověk vysvětlit, co to znamená, když uprostřed oslňující bělosti nejvyššího soustředění najednou padne do krve temný stín, majestátní výsměch, který jako by otupil skalpel, zlomil jehlu a ochromil ruku - a když toto neviditelné, záhadné, pulsující cosi - totiž život - náhle mizí pod bezmocnýma rukama jako moře za odlivu, rozpadá se, vtahováno přízračným vírem, jejž nelze dosáhnout ani zkrotit, a když se tvář, která právě teď ještě dýchala a byla Já a měla jméno, promění v bezejmennou, strnulou masku - ta nesmyslná, bouřící se bezmocnost - jak ji vysvětlit - co se o ní mělo říci?
Veber si kapesníkem otřel s kníru lesklé kapky. „Pracoval jste báječně, Raviku. Já bych to nesvedl. Že jste nemohl zachránit, co zpackal fušer, to je věc, která se vás netýká.
Kam bychom přišli, kdybychom se na to dívali jinak ?

„Ano," řekl Ravic. „Kam bychom přišli?"
Veber zastrčil kapesník. „Po všem, co jste prodělal, byste vlastně měl být zatroleně otrlý."
Ravic se na něho podíval se stopou ironie. „Otrlý se člověk nestane nikdy. Může si jenom na hodně věcí zvyknout."
„To jsem měl na mysli."
„Ano, a na leccos si člověk nezvykne nikdy. Ale to se dá těžko zjistit. Řekněme, že to byla káva. Možná že to opravdu udělala káva, která mě tak probudila. A my to zaměňujeme s rozčilením."
„Káva byla dobrá, co?"
„Vynikající."
„Ve vaření kávy se vyznám. Měl jsem takové tušení, že ji budete potřebovat, a proto jsem ji uvařil sám. To bylo něco jiného než ta černá brynda, jakou obvykle vyrábí Evženie, co?"
„To se nedá srovnat. Ve vaření kávy jste mistr."
Veber nasedl do svého vozu. Nastartoval a vyklonil se z okna. „Nemám vás přece jenom rychle vysadit u vašeho hotelu? Musíte být děsně unavený."
Jako tuleň, pomyslel si Ravic nepřítomně. Vypadá jako zdravý tuleň. Ale co má být? Proč mě to napadlo? Nač pořád tohle dvojité myšlení? „Nejsem unavený," řekl. „Káva mě probudila. Spěte dobře, Vebere."
Veber se smál. Jeho zuby se blýskaly pod černým knírem. „Už si nelehnu. Půjdu pracovat na zahradu. Sázet narcisy a tulipány."
Tulipány a narcisy, myslel si Ravic. V upravených záhoncích a mezi nimi čisťounké pěšinky vysypané kamínky. Tulipány a narcisy - broskvově a zlatě zbarvený příval jara. „Na shledanou, Vebere," řekl. „Postaráte se o to další?"
„Samozřejmě. Ještě vás večer zavolám. Honorář bude bohužel nízký. Nebude stát ani za řeč. Děvče bylo chudé a zřejmě nemělo příbuzné. Ještě uvidíme."
Ravic mávl odmítavě rukou.
„Dala Evženii sto franků. Zdá se, že to je všechno, co měla. To by znamenalo pětadvacet pro vás."
„Dobře, dobře," řekl Ravic netrpělivě. „Na shledanou, Vebere."
„Na shledanou zítra v osm."

..*

Ravic šel pomalu Lauristonovou ulicí. Kdyby bylo léto, sedl by si v Bouloňském lesíku někde na lavičku do ranního slunce a bezmyšlenkovitě by zíral do vody a na zelené stromy, až by napětí povolilo. Pak by odjel do hotelu a vyspal by se.
Vešel do bistra na roku Boissiérovy ulice. U výčepního pultu stálo několik dělníků a řidičů nákladních aut. Pili horkou černou kávu a namáčeli si do ní rohlíky. Ravic je chvíli pozoroval. To byl bezpečný, prostý život, pozemské bytí, které člověk může popadnout do rukou, zpracovat, večer únava, jídlo, žena a hluboký, bezesný spánek.
„Višňovku," řekl.
Umírající dívka měla na pravé noze kolem kotníku tenký, levný pozlacený řetízek - jedna z těch pošetilostí, jakých je člověk schopen jen když je mladý, sentimentální a bez vkusu. Řetízek s malou destičkou s nápisem „Toujours Charles", připevněný kolem kotníku tak, že se nedal sejmout; řetízek, který vyprávěl příběh o nedělích u Seiny, o zamilovanosti a hloupém mládí, o malém klenotnickém obchůdku někde v Neuilly, o zářijových nocích v podkrovní světničce - a pak najednou to nepřišlo, čekání, strach - Toujours Charles, který už o sobě nedal vědět, kamarádka, která měla adresu, porodní bába kdesi, stůl s voskovaným plátnem, zběsilá bolest a krev, krev, zděšený obličej stařeny, paže, které člověka spěšně strkají do taxíku, aby se ho zbavily, dny utrpení zalézajícího do doupěte a konečně převoz, nemocnice, posledních sto franků smačkaných v horké, vlhké ruce a příliš pozdě.
Rádio začalo kňourat. Tango, k němuž nosový hlas zpíval slabomyslné veršíky. Ravic se přistihl, že si ještě jednou prochází celou operaci. Probral každý pohyb ruky. O několik hodin dřív by tu snad ještě byla naděje. Veber ho telefonicky sháněl. Ravic nebyl v hotelu. A tak musela ta dívka umřít, protože on postával na mostě de l'Alma. Veber takové operace nemohl dělat sám. Nesmyslnost náhody. Noha se zlatým řetízkem, ochable vbočená dovnitř. „Pojď v bárku mou, luna tak čarovně svití," mečel uskřípnutý tenor falzetem.
Ravic zaplatil a vyšel. Venku zastavil taxi. „Jeďte k Osirisu."

..*

Osiris byl velký, středostavovský bordel s obrovským barem v egyptském stylu.
„Právě zavíráme," ohlásil vrátný. „Už tam nikdo není."
„Nikdo?"
„Jen madam Rolanda. Dámy jsou už všechny pryč."
„Dobrá."
Vrátný nevrle dupal galošemi po dláždění. „Nechcete si nechat toho taxíka? Potom už tak snadno žádný nechytnete. Tady se skončilo."
„To už jste mi jednou řekl. Však já potom ještě nějaký seženu."
Ravic zastrčil vrátnému do náprsní kapsy krabičku cigaret a prošel úzkou uličkou kolem šatny do velkého sálu. Bar byl prázdný; skýtal obvyklý obraz po maloměšťáckém hýření - louže rozlitého vína, několik převrhnutých židlí, nedopalky cigaret na podlaze a pach tabáku, sladkých voňavek a pleti.
„Rolando," řekl Ravic.

Stála před stolem, na kterém ležela kupa růžového hedvábného prádla. „Raviku," odpověděla nevzrušeně. „Je už pozdě. Co chceš? - Děvče, anebo něco k pití? Nebo obojí?"
„Vodku. Polskou."
Rolanda přinesla láhev a sklenici. „Poslu si sám. Musím ještě roztřídit a sepsat prádlo. Auto z prádelny tu bude každou minutu. Když si člověk všechno nezapíše, krade ta banda jako hejno strak. Šoféři, rozumíš. Dárky pro svá děvčata."
Ravic kývl. „Pusť hudbu, Rolando. Hlasitě."
„Dobře."
Rolanda pustila rádio. Bubny a bicí nástroje zaburácely vysokým a prázdným sálem.
„Není to moc nahlas, Raviku?"
„Ne."
Moc nahlas. Co je moc hlasité? Jen ticho, ve kterém se člověk rozletí na kusy jako ve vzduchoprázdnem prostoru.
„Hotovo." Rolanda přišla k Ravikovu stolu. Měla pevnou postavu, jasnou tvář a klidné, černé oči. Černé, puritánské šaty, které měla na sobě, ji označovaly jako nadřízenou, odlišovaly ji od téměř nahých prostitutek.
„Napij se se mnou, Rolando."
„Dobře."
Ravic donesl od baru skleničku a nalil. Rolanda zadržela láhev, když byla sklenka do poloviny plná. „Dost. Víc nevypiju."
„Nedolité skleničky jsou hnusné. Co nevypiješ, nech stát."
„Proč? To by přece bylo plýtvání."
Ravic vzhlédl. Viděl spolehlivý, rozumný obličej a usmál se. „Plýtvání. Starý francouzský strach. Nač šetřit? Tebe taky nikdo nešetří."
„Tohle je obchod. To je něco jiného."
Ravic se rozesmál. „Tak si na něj připijeme! Čím by byl svět bez obchodní morálky? Houfem zločinců, idealistů a lenochů."
„Potřebuješ děvče," prohlásila Rolanda. „Můžu zatelefonovat Kivi. Je velice dobrá. Jednadvacet let."
„Tak. Jí je taky jednadvacet. To pro mě dneska není."
Ravic si znovu nalil plnou skleničku. „Rolando, na co vlastně myslíš, než usneš?"
„Většinou na nic. Na to bývám moc unavená."
„A když nejsi moc unavená?"
„Na Tours."
„Proč?"
„Jedna moje teta tam má dům s krámem. Dala jsem jí na dvě hypotéky. Až umře - je jí sedmdesát šest - dostanu ten dům já. Chci pak z krámu udělat kavárnu. Světlé stěny s květinovým vzorkem, kapela, tři muži: klavír, housle, cello; vzadu bar. Malé, ale solidní. Dům leží v dobré čtvrti. Myslím, že to dokážu pořídit za devět a půl tisíce i se záclonami a s lampami. 'Chci totiž mít ještě pět tisíc franků v záloze pro první dobu. A samozřejmě nájemné z prvního a druhého patra. Na to myslím."
„Narodila ses v Toursu?"
„Ano. Ale nikdo neví, kde jsem byla potom. A když obchody půjdou dobře, taky se o to nikdo nebude starat. Peníze spraví všecko."
„Všecko ne. Ale mnoho."
Ravic cítil za očima tíži, která zpomalovala řeč. „Myslím, že mám dost," řekl a vytáhl z kapsy několik bankovek. „Vdáš se v Toursu, Rolando?"
„Ne hned. Až za pár let. Mám tam přítele."
„Jezdíš k němu někdy?"
„Málokdy. On mi občas napíše. Samozřejmě na jinou adresu. Je ženatý, ale má ženu v nemocnici. Tuberkulóza. Doktoři jí dávají nejvýš rok či dva. Pak bude volný."
Ravic se zvedl. „Bůh ti požehnej, Rolando. Ty máš zdravý lidský rozum."
Usmála se bez podezřívavosti. Shledávala, že Ravic má pravdu. Její jasný obličej nebyl ani trochu unavený. Byl svěží, jako by Rolanda právě vstala. Věděla, co chce. Život pro ni neměl žádná tajemství.
Venku byl už jasný den. Přestalo pršet. Pisoáry stály na nárožích ulic jako malé pancéřové věže. Vrátný zmizel, noc byla smazána, nastal den a dav spěchajících lidí se tísnil u vchodů podzemní dráhy - jako by to byly díry v zemi, do nichž se lidé vrhali, aby se obětovali temnému božstvu.

..*

Žena se polekaně vymrštila z pohovky. Nevykřikla - jen se vymrštila s tichým, potlačeným zvukem, opřela se o lokty a strnula.
„Jen klid," chlácholil ji Ravic. „To jsem já. Ten, kdo vás sem před několika hodinami přivedl."
Žena vydechla. Ravic ji viděl jen nezřetelně; rozsvícené elektrické žárovky se mísily s jitrem, které se prodíralo oknem, ve žlutavě bledé, chorobné světlo. „Myslím, že už můžeme zhasnout," řekl a otočil vypínačem.
Zase ucítil měkká kladívka opilosti kdesi za čelem. „Chcete snídani?" zeptal se. Předtím na ženu úplně zapomněl, a když si teď bral klíč, myslel si, že už odešla. Rád by se jí zbavil. Dost toho vypil a kulisy jeho vědomí se posunuly, řinčící řetěz času se roztrhl, obklopovaly ho silné a neodbytné myšlenky a sny. Chtěl být sám.
„Nedáte si kávu?" navrhl jí. „To je to jediné, co tady ujde."

Zena zavrtěla hlavou. Podíval se na ni pozorněji. „Děje se něco? Byl tu někdo?“
„Ne.“
„Ale něco přece není v pořádku. Díváte se na mě jako na strašidlo.“
Žena pohnula rty. „Ten pach,“ řekla pak.
„Pach?“ opakoval nechápavě Ravic. „Vodka přece nepáchne. Višňovka a brandy taky ne. A cigarety kouříte přece i vy. Co je na tom hrozného ?“
„To jsem nemyslela - „
„Tak co, propána?“
„Je to stejný - stejný pach -“
„Ach, božínku, to bude éter,“ řekl Ravic, kterého to napadlo až teď. „Je to éter?“
Kývla.
„Byla jste někdy na operaci ?“
„Ne - to je -“
Ravic už neposlouchal. Otevřel okno. „To hned přejde. Zatím si zakuřte.“
Šel do koupelny a otočil kohoutky. V zrcadle viděl svou tvář. Několik hodin předtím tu už taky takhle stál. Mezitím umřel člověk. Nic na tom není. Každým okamžikem umírají tisíce lidí. Jsou o tom statistiky. Nic na tom není. Ale pro toho, kdo umřel, to bylo všecko a důležitější než celý svět, který se točil dál.
Sedl si na kraj vany a zul si boty. To zůstalo pořád stejné. Věci a jejich němá tyranie. Všednost, vyčichlý zvyk v celé té jepičí pomíjivosti. Kvetoucí břeh srdce u vod lásky; - ale ať byl člověk kdokoli, básník, polobůh či idiot - každých pár hodin byl odvlečen ze svého nebe, aby šel na stranu. Tomu se nedalo uniknout! Ironie přírody. Romantická duha nad reflexy žláz a kolotočem zažívání. Ústrojí extáze ďábelsky uzpůsobené současně k vyměšování.
Zahodil boty do kouta. Nenáviděný návyk svlékání! Dokonce ani tomuhle se nedalo uniknout. To pochopil jen ten, kdo žil sám. Bylo v tom jakési zatracené kapitulantství, ztráta svébytnosti. Často už spal v šatech, jen aby se tomu vyhnul, ale byl to jen odklad. Nebylo úniku.
Pustil sprchu. Studená voda mu stékala po kůži. Zhluboka se nadechl a osušil se. Blahodárnost malých věcí. Voda, dech, večerní déšť. I tohle pochopil jen ten, kdo žil sám. Vděčná pokožka. Lehká, v temných kanálech proudící krev. Odpočinek na louce. Břízy. Bílá letní oblaka. Obloha mládí. Kam se poděla dobrodružství srdce? Ubitá temnými dobrodružstvími existence.
Vrátil se do pokoje. Žena seděla skrčená v rohu pohovky s přikrývkou vysoko vytaženou kolem sebe.
„Zima?“ zeptal se.
Zavrtěla hlavou.
„Strach?“
Kývla. “Ze mne?“
„Ne.“
„Z venku?“
„Ano.“
Ravic zavřel okno.
„Děkuji,“ řekla.
Díval se na šíji před sebou. Ramena. Cosi, co dýchalo. Troska cizího života - ale přece jen života. Teplého. Žádné tuhnoucí tělo.
Co si člověk mohl navzájem dát jiného než trochu tepla? A co je víc?
Žena se pohnula. Třásla se. Podívala se na Ravika. Cítil, jak vlna opadává. Přišel hluboký chlad bez tíže. Napětí pominulo. Otevřela se dálka. Bylo mu, jako by se vrátil po noci strávené na cizí planetě. Najednou bylo všecko prosté, ráno, žena - už nebylo třeba na nic myslet.
„Pojď,“ řekl.
Užasle na něho zažírala.
„Pojď,“ opakoval netrpělivě.

III.

Probudil se. Měl pocit, ze ho někdo pozoruje. Žena byla oblečená a seděla na pohovce. Ale nedívala se na něho; dívala se z okna. Očekával, že bude už dávno pryč. Bylo mu nepříjemné, ze tam ještě je. Po ránu nemohl vystát lidi kolem sebe. Zauvažoval, jestli by se neměl pokusit spát dál; rušilo ho však, že se na něho mohla dívat. Rozhodl se, že se jí rychle zbaví. Jestli čekala na peníze, bylo to velice snadné. I jinak to bude velice snadné. Sedl si.
„Jste už dlouho vzhůru ?“
Žena se ulekla a obrátila se. „Už jsem nemohla spát. Je mi líto, jestli jsem vás vzbudila.“
„Nevzbudila jste mne.“
Vstala. „Chtěla jsem odejít. Nechápu, proč tu ještě sedím.“
„Počkejte. Hned jsem hotov. Dostanete ještě svou snídani. Proslavenou kávu tohoto hotelu. Tolik času máme ještě oba.“
Vstal a zazvonil. Pak šel do koupelny. Viděl, že ji žena použila, ale všecko bylo zase pořádně upravené, dokonce i vlhké ručníky. Zatímco si čistil zuby, slyšel pokojskou se snídaní. Pospíšil si.

„Bylo to nepříjemné ?“
„Co?“
„Že vás viděla pokojská. Nepomyslil jsem na to.“
„Ne. A taky nebyla překvapená.“ Žena se zadívala na podnos. Byl prostřen pro dvě osoby, ačkoliv Ravic předtím nic neříkal.
„Jistěže ne. Proto jsme v Paříži. Zde je vaše káva. Nebolí vás hlava?“
„Ne.“
„Dobře. Mě trochu pobolívá. Ale to za hodinku přejde. Tady jsou žemle.“
„Nemůžu nic jíst.“
„Ale ano, můžete. To si jenom myslíte, že to nejde. Jen to zkuste.“
Vzala si jednu žemli. Pak ji zase položila. „Opravdu nemůžu.“
„Tak se tedy napijte kávy a vykuřte cigaretu. To je snídaně vojáků.“
„Ano.“
Ravic jedl. „Ještě pořád nemáte hlad?“ zeptal se po chvíli.
„Ne.“ Žena zamáčkla cigaretu. „Myslím -“ řekla a zmlkla.
„Co si myslíte ?“ zeptal se Ravic bez zvědavosti.
„Měla bych už jít.“
„Znáte cestu? Tady jste blízko avenue Wagram.“
„Ne.“
„Kde bydlíte ?“
„V hotelu Verdun.“
„To je odtud pár minut. Venku vám můžu ukázat cestu. Beztoho vás doprovodím kolem vrátného.“
„Ano - ale v tom to není - “
Zase zmlkla. Peníze, pomyslel si Ravic. Peníze, jako vždycky. „Můžu vám trochu vypomoci, jestli jste v nesnázích.“ Vytáhl peněženku.
„Nechte toho! Co to má znamenat?“ řekla příkře žena.
„Nic.“ Ravic peněženku zas zastrčil.
„Promiňte -“ Vstala. „Byl jste - musím vám poděkovat - bylo by to - ta noc - sama bych nevěděla - “
Ravic si vzpomněl, co se odehrálo. Byl by pokládal za směsné, kdyby z toho dělala problém - ale že mu bude děkovat, to nečekal, a bylo mu to mnohem nepříjemnější.
„Skutečně bych nevěděla,“ řekla žena. Ještě pořád stála nerozhodně před ním. Proč nejde? myslel si Ravic.
„Ale teď víte - “ řekl, jen aby vůbec něco řekl.
„Ne.“ Otevřeně se na něho podívala. „Ještě pořád nevím. Vím jenom, že něco musím udělat. Vím, že nemůžu utéct.“
„To už je hodně.“ Ravic si vzal kabát. „Teď vás doprovodím dolů.“
„To není třeba. Jenom mi řeknete -“ zaváhala a hledala slova. „Snad víte - co se musí udělat - když -“
„Když?“ zeptal se po chvíli Ravic.
„Když někdo umřel,“ vyrazila ze sebe žena a najednou se zhroutila. Plakala. Nevzlykala, jen téměř bezzvučně plakala.
Ravic počkal, až se trochu uklidnila. „Někdo umřel?“
Kývla.
„Včera večer?“
Opět kývla.
„Zabila jste ho?“
Žena na něho vytřeštila oči. „Co? Co to říkáte?“
„Udělala jste to? Když se mne ptáte, co máte dělat, musíte mi to říct.“
„Umřel!“ vykřikla žena. „Najednou -“
Zakryla si obličej.
„Byl nemocný?“ zeptal se Ravic.
„Ano - “
„Byl u vás lékař?“
„Ano - ale on nechtěl do nemocnice -“
„Byl tam lékař včera ?“
„Ne. Před třemi dny. On ho - nadával na něj a už ho nechtěl.“
„Měli jste potom nějakého jiného ?“
„O žádném jiném jsme nevěděli. Jsme tu teprve tři týdny. Tohohle nám obstaral číšník - a on už ho nechtěl - říkal - myslel si, že to sám umí daleko cíp - “
„Co mu bylo?“
„Nevím. Doktor říkal, že zápal plic - ale on tomu nevěřil - říkal, ze všichni doktoři jsou podvodníci - a taky to včera bylo lepší. Pak najednou - “
„Proč jste ho neodvezla do nemocnice?“
„On nechtěl - říkal - on - že bych ho .podváděla, kdyby byl pryč - on - vy ho neznáte - nedalo se s ním nic dělat.“
„Leží ještě v hotelu ?“
„Ano.“
„Ohlásila jste majiteli hotelu, co se stalo?“
„Ne. Když najednou byl tak tichý - všecko bylo tak tiché - a jeho oči - pak už jsem to nevydržela a utekla jsem pryč.“

Ravic myslel na minulou noc. Na okamžik byl v rozpacích. Ale už se to stalo a bylo to jedno, pro něho i pro ženu. Zvlášť pro tu ženu. Pro ni bylo té noci všechno jedno a záleželo jen na jediné věci: přežít. Život byl více než jen sentimentální srovnávání. Tu noc, kdy se Lavigne dozvěděl, že jeho žena je mrtvá, strávil v bordelu. Kurvy ho zachránily, s knězi by to nepřestál. Kdo rozuměl tomuhle, rozuměl všemu. Vysvětlení na to nebylo. Ale vznikaly tím závazky.
Vzal si kabát. „Pojďte! Půjdu s vámi. Byl to váš manžel ?“
„Ne,“ řekla žena.

..*

Patron hotelu Verdun byl tlusťoch. Na lebce neměl ani vlásek, zato obarvený černý knír a černé, husté obočí. Stál ve vstupní hale, za ním číšník, pokojská a pokladní bez ňader. Nebylo pochyb, věděl už všecko. Taky okamžitě spustil rámus, jakmile ženu zahlédl. Zbrunátněl, mával tučnýma ručkama a prskal zuřivostí, rozhořčením a taky, jak si Ravic všiml, ulehčením. Když se dostal k policii, cizákům, podezření a věznici, Ravic ho přerušil.
„Jste Provensálec ?“ zeptal se klidně.
Majitel hotelu se zarazil. „Ne. Co to má znamenat ?“ zeptal se ohromeně.
„Nic,“ odpověděl Ravic. „Chtěl jsem vás jen přerušit. Na to je nejlepší úplně nesmyslná otázka. Jinak byste mluvil ještě hodinu.“
„Pane! Kdo jste? Co chcete?“
„To je první rozumná věta, kterou jste zatím pronesl.“
Majitel se vzpamatoval. „Kdo jste?“ zeptal se klidněji, opatrně, aby snad neurazil vlivného člověka.
„Lékař.“
Majitel už necítil nebezpečí. „Tady už nepotřebujeme žádného lékaře,“ začal znovu hudrovat. „Tady potřebujeme policii.“
Upřeně se na Ravika a ženu zadíval. Očekával strach, protesty a prosby.
„To je dobrý nápad. Proč tu už není? Víte přece už několik hodin, že je ten muž mrtvý.“
Patron na to neřekl nic. Jenom dál zuřivě zíral na Ravika.
„Já vám to prozradím.“ Ravic přistoupil o krok blíž. „Protože kvůli hostům nechcete vzbudit žádný rozruch. Spousta lidí se vystěhuje, když něco takového slyší. Ale policie přijde, na to je zákon. Záleží jen na vás, abyste to zařídil nenápadně. Ale tohle vám stejně vůbec nedělalo starosti. Vy jste se hlavně bál, aby vám host neutekl a nenechal vás ve štychu. To bylo zbytečné. Mimo to jste měl strach o svůj účet. Dostanete zaplaceno. A teď bych chtěl vidět mrtvého. O všechno další se postarám.“
Ravic prosel kolem patrona. „Jaké je číslo pokoje?“ zeptal se ženy.
„Čtrnáct.“
„Nemusíte jít se umou. Můžu to udělat sám.“
„Ne. Nechtěla bych zůstat tady.“
„Bude jednodušší, když už nic neuvidíte.“
„Ne. Nechci tu zůstat.“
„Tak dobrá. Jak chcete.“

..*

Pokoj byl nízký a s okny do ulice. U dveří se tísnilo několik pokojských, podomků a číšníků. Ravic je odstrčil. V místnosti byly dvě postele, v posteli u zdi ležel muž. Ležel tam žlutý a ztuhlý jako figura z kostelního vosku, v rudém hedvábném pyžamu, s kudrnatými černými vlasy. Ruce měl složeny. Vedle něho na nočním stolku stála malá, levná dřevěná madonka, na tváři měla stopy po rtěnce. Ravic ji zdvihl, „made in Germany“ stálo vytlačeno na zadní straně.
Ravic se podíval na obličej mrtvého, na rtech neměl žádnou rtěnku. Taky na to nevypadal. Oči napůl otevřené, jedno trochu víc než druhé - propůjčovalo mu to velice lhostejný výraz; jako by usnul ve věčné nudě.
Ravic se nad ním sklonil. Prohlédl si lahvičky na stolku vedle postele a vyšetřil tělo. Nikde stopa po nějakém násilí.
Napřímil se. „Jak se jmenoval lékař, který tu byl?“ zeptal se ženy. „Víte jeho jméno?“
„Ne.“
Podíval se na ni. Byla velmi bledá. „Sedněte si tamhle. Tam na židli v rohu. A zůstaňte tam sedět. Je tu ten číšník, který vám obstaral lékaře?“
Podíval se na obličeje ve dveřích. Na všech ležel tentýž výraz: děs a dychtivost.
„Francois má poschodí,“ řekla uklízečka, která držela v ruce koště jako oštěp.
„Kde je Francois?“
Jeden číšník se protlačil dovnitř.
„Jak se jmenoval lékař, který tu byl?“
„Bonnet, Charles Bonnet.“
„Máte jeho telefonní číslo?“
Číšník je vyštrachal. „Passy 2743.“
„Dobře.“ Ravic zahlédl, že ve dveřích se objevila tvář majitele. „Teď snad abychom zavřeli dveře. Nebo chcete, aby se sem nahrnuli ještě i lidi z ulice ?“
„Ne! Ven! Všichni ven! Co tady vůbec okouníte a okrádáte mě o čas, za který vás platím ?“

Majitel vystrkal zaměstnance ven a zavřel dveře. Ravic vzal telefonní sluchátko. Zavolal Vebera a chvíli s ním mluvil. Pak vytočil číslo Passy. Bonnet byl v ordinaci. Potvrdil, co říkala žena. „Ten muž umřel," řekl Ravic. „Mohl byste sem zajít a vystavit úmrtní list?"
„Ten člověk mě vyhodil. Tím nejurážlivějším způsobem."
„Teď už vás urážet nebude."
„Nezaplatil mi honorář. Zato mě nazval hrabivým mastičkářem."
„Přijdete, aby vám zaplatili účet?"
„Můžu někoho poslat."
„Bude lepší, když přijdete sám. Jinak své peníze nikdy nedostanete."
„Dobrá," řekl Bonnet po chvilce váhání. „Ale nepodepíšu nic, dokud nedostanu zaplaceno. Dělá to tři sta franků."
„V pořádku, tři sta franků. Dostanete je."
Ravic zavěsil. „Je mi líto, že jste to musela vyslechnout," řekl ženě. „Nic jiného se nedalo dělat. Toho muže potřebujeme."
Žena už vytáhla několik bankovek. „To nevadí," odpověděla. „Něco takového není pro mě žádná novinka. Tady jsou peníze."
„Ještě s nimi počkejte. Přijde hned. Můžete mu je dát."
„Nemůžete úmrtní list vystavit sám?" zeptala se žena.
„Ne," odpověděl Ravic. „Na to potřebujeme francouzského lékaře. A nejjednodušší je, když to bude lékař, který ho ošetřoval."

..*

Když za Bonnetem zapadly dveře, nastalo najednou ticho. Mnohem větší ticho, než když jen jediný člověk odejde z místnosti. Hluk aut z ulice měl náhle jakýsi plechový tón, jako by narážel na těžkou vzdušnou stěnu, kterou pronikal jen s námahou. Po zmatku předchozí hodiny začal tu ten mrtvý vlastně teprve teď být. Jeho mocné mlčení naplňovalo laciný pokoj a bylo lhostejné, jestli měl na sobě leskle rudé hedvábné pyžamo - vládl, jako vládne dokonce i mrtvý klaun -, protože se už nehýbal. Co žilo, to se hýbalo - a co se nepohybovalo, mohlo mít sílu a půvab a směšnost -, avšak nikoliv cizí majestát toho, co se už nikdy nemohlo pohnout, nýbrž už jen rozpadat. To mohla mít jen dokonalost - a člověk byl dokonalý jen ve smrti - a jen nakrátko.
„Nebyla jste vdaná ?" zeptal se Ravic.
„Ne. Proč?"
„Zákon. Pozůstalost. Police sepíše, co patří jemu a co vám. Co patřilo vám, to si necháte. Co patří jemu, zabere policie. Pro příbuzné, kdyby se nějací ohlásili. Má nějaké?"
„Ne ve Francii."
„Žila jste s ním?"
Žena neodpověděla.
„Dlouho?"
„Dva roky."
Ravic se ohlédl. „Nemáte žádné kufry?"
„Ale ano - byly tady - tam, naproti u zdi. Ještě večer tam byly."
„Aha, majitel." Ravic otevřel dveře. Uklízečka s koštětem odskočila. „Matko," řekl Ravic, „na svůj věk jste až moc zvědavá. Zavolejte patrona."
Uklízečka chtěla protestovat.
„Máte pravdu," přerušil ji Ravic, „ve vašem věku máte už jen zvědavost. Ale zavolejte patrona."
Babka cosi huhlala, tlačila koště před sebou a zmizela.
„Je mi líto," řekl Ravic. „Ale nedá se nic dělat. Možná, že to vypadá surově, ale musíme to udělat teď hned. Bude to jednodušší, i když tomu v tomhle okamžiku asi nebudete rozumět."
„Já tomu rozumím," řekla žena.
Ravic se na ni podíval. „Rozumíte ?"
„Ano."
Vešel majitel hotelu, s nějakým lístkem v ruce. Nezaklepal.
„Kde jsou kufry ?" zeptal se Ravic.
„Nejdříve účet. Tady. Nejdřív se zaplatí účet."
„Nejdřív kufry. Až do této chvíle se nikdo nezpěčoval účet zaplatit. Pokoj je ještě pořád pronajatý. Až půjdete příště dovnitř, tak zaklepejte. Dejte sem účet a nechte přinést kufry."
Majitel na něho zuřivě zíral. „Svoje peníze dostanete," řekl Ravic.
Patron odtáhl. Práskl za sebou dveřmi.
„Jsou v těch kufrech peníze?" zeptal se Ravic ženy.
„Já - ne, myslím, že ne."
„Víte, kde jsou? V jeho obleku? Nebo žádné neměl?"
„Měl peníze v náprsní tašce."
„Kde je?"
„Pod -" Žena váhala. „Většinou ji měl pod polštářem"
Ravic vstal. Opatrně zdvihl polštář i s hlavou mrtvého a vytáhl černou koženou náprsní tašku. Podal ji ženě. „Vyndejte

z ní peníze a všecko, co je pro vás důležité. Rychle. Není čas na sentimentality. Musíte žít. K čemu jinému by byly dobré? Mají zplesnivět na policii ?“
Minutu se díval z okna. Řidič nákladáku nadával na ulici kočímu zelinářského vozu taženého dvěma koňmi. Nadával mu s naprostou převahou, jakou propůjčuje těžký motor. Ravic se obrátil. „Hotovo?“
„Ano.“
„Vraťte mi tu tašku.“
Zasunul ji pod polštář. Cítil, že je tenčí než předtím. „Dejte si ty věci do kabelky,“ řekl.
Poslušně to udělala. Ravic vzal účet a prohlédl si ho. „Platili jste tu už něco?“
„Nevím. Myslím, že ano.“
„Tohle je účet za dva týdny. Platil -“ Ravic okamžik váhal. Zdálo se mu divné mluvit o mrtvém jako o panu Raczinském. „Byly účty placeny vždy přesně?“
„Ano, vždycky. On často říkal, že-v jeho situaci je důležité vždycky přesně platit tam, kde se musí.“
„Ten lump hoteliér! Nemáte tušení, kde by mohl být poslední účet?“
Někdo klepal. Ravic se neubránil úsměvu. Podomek přinesl dovnitř kufry. Za ním šel majitel.
„Jsou všecky?“ zeptal se Ravic ženy.
„Ano.“
„Přirozeně že jsou všechny,“ chrochtal hoteliér. „Co si vlastně myslíte ?“
Ravic vzal jeden malý kufr. „Máte k němu klíček? Ne? Kde by mohly být klíčky?“
„Ve skříni. V jeho obleku.“
Ravic otevřel skříň. Byla prázdná. „Kde je?“ obrátil se na majitele.
Hoteliér se otočil k podomkovi. „Kde je?“ zaprskal.
„Oblek je venku,“ koktal podomek.
„Proč?“
„K vykartáčování a vyčištění.“
„To už ten oblek asi potřebovat nebude,“ řekl Ravic.
„Okamžitě ho přines, ty zatracený zloději,“ vyjel majitel. Sluha na něho podivně zamrkal a vyšel. Vzápětí přinesl oblek. Ravic zatřepal sakem, pak kalhotami. Klíč zacinkal v kalhotách. Ravic na okamžik zaváhal. Divný pocit, sahat do kapes mrtvého. Jako by oblek umřel spolu s ním. A je zvláštní, že člověka něco takového napadne. Oblek je oblek. Vytáhl klíče a otevřel kufr. Nahoře ležely plátěné desky.
„Jsou to ony?“ zeptal se ženy.
Kývla.
Ravic našel účet hned. Byl zaplacený. Ukázal ho majiteli. „Napočítal jste o týden víc.“
„Tak?“ vybafl patron. „A co ty potíže? Ten svinčík? To rozčilení? To asi nic není, co? Že mě znovu tlačí žlučník, to je jako v ceně, ne? Přece jste sám řekl, že se hosti vystěhují. Škoda je mnohem větší. A postel? Pokoj, který se musí vykouřit sírou? Povlečení, které je zasviněné?“
„Povlečení je na účtu. A je tam taky večeře za dvacet pět franků, kterou měl včera večer ještě sníst. Jedli jste včera něco?“ obrátil se Ravic na ženu.
„Ne. Ale nemůžu to prostě zaplatit? Je to - chtěla bych to vyřídit rychle.“
Rychle vyřídit, pomyslel si Ravic. To známe. A pak - ticho a mrtvý. Mlčení jako rány palicí. Raději takhle - i když je to hnusné. Vzal se stolu tužku a počítal. Pak podal účet majiteli. „Souhlasíte?“
Patron se rychle podíval na konečnou sumu. „Copak jsem blázen ?“
„Souhlasíte?“ zeptal se Ravic ještě jednou.
„Co jste vůbec zač? Co se do toho pletete ?“
„Jsem bratr,“ řekl Ravic. „Souhlasíte?“
„Plus deset procent obsluha a daně. Jinak ne.“
„Dobrá.“ Ravic připojil cifru. „Máte zaplatit dvě stě devadesát dva franků,“ řekl ženě.
Vyňala tři stofrankové bankovky z kabelky a dala je majiteli, který je vzal a obrátil se k odchodu. „V šest musí být pokoj vyklizen. Jinak se připočítá další den.“
„Osm franků nazpátek,“ řekl Ravic.
„A vrátný ?“
„Tomu zaplatíme sami. Spropitné vyřídíme taky sami.“
Majitel rozzlobeně vysázel osm franků na stůl. „Sales étrangers,“ zamumlal a opustil místnost.
„Hrdost mnoha francouzských hoteliérů spočívá v tom, že nenávidí cizince, z nichž jsou živi.“ Ravic zpozoroval podomka, který stále ještě stál u dveří a spropitné měl napsané na tváři. „Tady máte -“
Podomek si nejdřív bankovku prohlédl. „Merci, monsieur,“ prohlásil pak a odešel.
„Teď ještě přijde policie a pak už ho můžou odnést,“ řekl Ravic a podíval se na ženu. Seděla tiše v rohu mezi kufry v pozvolna padajícím soumraku. „Když je člověk mrtvý, je velice důležitý - když žije, tak se o něho nikdo nestará.“ Ještě jednou se na ženu podíval. „Nechcete sejít dolů? Musí tam přece být něco jako salónek.“
Zavrtěla hlavou.

..*

„Můžu jít s vámi. Jeden můj přítel sem přijde, aby vyřídil tu věc s policií. Doktor Veber. Můžeme na něho počkat dole.“
„Ne. Radši bych zůstala tady.“

„Nemůžete nic dělat. Proč tu chcete zůstat?“
„Nevím. On - nebude tu už dlouho. A já byla často - nebyl se mnou šťastný. Často jsem byla pryč. Teď tu chci zůstat.“
Řekla to klidně, bez sentimentality.
„On už o tom nic neví,“ namítl Ravic.
„V tom to není - “
„Dobrá. Tak se tedy něčeho napijte. Potřebujete to.“
Ravic nečekal na odpověď. Zazvonil. Číšník se objevil překvapivě rychle.
„Přineste dva velké koňaky.“
„Sem?“
„Ano. Kam jinam ?“
„Prosím, pane.“
Číšník přinesl dvě skleničky a láhev courvoisieru. Podíval se do rohu, kde v šeru bíle probleskovala postel. „Mám rozsvítit?“ zeptal se.
„Ne. Ale tu láhev tu můžete nechat.“
Číšník postavil podnos na stůl, znovu se podíval na postel a co nejrychleji zmizel.
Ravic vzal láhev a nalil plné skleničky. „Vypije to. To vám udělá dobře,“ čekal, že se žena bude zdráhat a že jí bude muset domlouvat. Žena však vypila skleničku bez váhání.
„Není ještě něco důležitého v kufrech, které vám nepatří?“
„Ne.“
„Něco, co byste si chtěla nechat. Co by pro vás bylo užitečné? Nechcete se podívat?“
„Ne. Nic v nich není. Vím to.“
„Ani v tom malém kufru?“
„Možná. Nevím, co tam měl.“
Ravic vzal kufřík, položil ho na stůl u okna a otevřel ho. Několik lahví, trochu prádla, nějaké zápisníky, kazeta s vodovými barvami, pár štětců, kniha, v postranní kapse plátěných desek dvě bankovky zabalené do hedvábného papíru. Podržel je proti světlu. „Tady je sto dolarů,“ řekl. „Vezměte si je. Z toho se dá nějaký čas žít. Kufr dáme k těm vašim. Mohl zrovna tak dobře patřit vám.“
„Děkuji,“ řekla žena.
„Možná, že se vám tohle všechno zdá teď odporné. Ale musí se to udělat. Je to důležité pro vás. Získáte aspoň trochu čas.“
„Mně se to nezdá odporné. Jenom bych to sama nedokázala.“
Ravic nalil plné skleničky. „Vypijte to ještě.“
Pomalu vypila sklenku. „Je to lepší ?“ zeptal se Ravic.
Podívala se na něho. „Ani lepší, ani horší. Vůbec nic.“ Seděla nezřetelná v šeru. Občas jí po tváři a rukou přeběhla červená záře neónové reklamy. „Nemůžu myslet,“ řekla, „dokud on je tady.“

..*

Oba ošetřovatelé ze sanitky odhodili pokrývku a přisunuli nosítka k posteli. Pak přenesli tělo. Udělali to rychle a řemeslně. Ravic stál těsně vedle ženy pro případ, že by snad omdlela. Ještě než ošetřovatelé přikryli tělo, shýbl se Ravic a vzal malou dřevěnou madonku z nočního stolku. „Myslím, že patří vám,“ řekl. „Nechcete si ji nechat?“
„Ne.“
Podával jí figurku. Nevzala ji. Otevřel malý kufřík a vložil ji dovnitř.
Zřízenci rozprostřeli přes mrtvolu plátno. Pak zdvihli nosítka. Dveře byly úzké a chodba venku také nebyla široká. Snažili se projít, ale nešlo to. Nosítka narazila.
„Musíme ho sundat,“ řekl starší. „Nedostaneme se s ním kolem rohu.“
Podíval se na Ravika. „Pojďte,“ vyzval Ravic ženu. „Počkáme dole.“
Žena zavrtěla hlavou.
„V pořádku,“ řekl Ravic ošetřovatelům. „Dělejte, co je zapotřebí.“
Zdvihli tělo za nohy a ramena a položili je na podlahu. Ravic chtěl něco říci. Podíval se na ženu. Nehýbala se. Ravic mlčel. Ošetřovatelé vynesli nosítka ven. Pak se vrátili do zešeřelého pokoje a vynesli tělo do matně osvětlené chodby. Ravic šel za nimi. Museli tělo zdvihnout velmi vysoko, aby prošli po schodech. Tváře jim naběhly, zrudly a zvlhly pod tou tíhou a mrtvý se nad nimi těžkopádně vznášel. Ravic se za nimi díval, dokud nebyli dole. Pak se vrátil.
Žena stála u okna a dívala se ven. Na ulici čekalo auto. Zřízenci vsunuli nosítka dovnitř jako pekař chleba do pece. Pak se vyšplhali na svá sedadla, motor zavyl, jako by pod zemí někdo zakřičel, vůz vystřelil a v ostré zatáčce zmizel za rohem.
Žena se otočila. „Měla jste už předtím jít pryč,“ řekl Ravic. „Proč jste potřebovala vidět i to poslední?“
„Nemohla jsem odejít. Nemohla jsem odejit dřív než on. Nechápete to?“
„Ano. Pojďte. Vypijte ještě skleničku.“
„Ne.“
Když přijela policie a ambulance, Veber rozsvítil. Prostor se teď zdál větší, když už tu nebylo tělo. Větší a podivně mrtvý, jako by tělo odešlo a zůstala jen smrt.
„Chcete zůstat tady v hotelu? Asi těžko?“
„Nechci.“

„Máte tu známé?“
„Ne. Nikoho.“
„Znáte nějaký hotel, kam byste se chtěla přestěhovat?“
„Ne.“
„Tady blízko je malý hotel, přibližně jako tenhle. Čistý a slušný. Tam pro vás něco najdeme. Hotel Milan.“
„Nemohla bych do toho hotelu, kde - do vašeho hotelu ?“
„Do Internationalu?“
„Ano. Já - tj. - už ho trochu znám. - Je to lepší, než něco úplně nového.“
„International není dobrý hotel pro ženy,“ odporoval Ravic. To by tak ještě scházelo, pomyslel si. Ve stejném hotelu. Nejsem žádný milosrdný samaritán. A pak - třeba si myslí, že on už má vůči. ní určité závazky. Takové věci se stávaly.
„Ten vám nedoporučuji“ řekl příkřeji, než zamýšlel. „Je pořád přeplněný. Utečenci. Radši se nastěhujte do hotelu Milan. Kdyby se vám nelíbil, můžete se přece kdykoliv přestěhovat.“
Žena se na něho podívala. Měl pocit, že uhodla, co si myslí, a zastyděl se. Ale bylo lepší se chvilku stydět a mít za to později klid.
„Dobře,“ souhlasila žena. „Máte pravdu.“
Ravic dal odnést kufry dolů do taxíku. Hotel Milan byl vzdálen jen několik minut. Ravic najal pokoj a šel se ženou nahoru. Byla to místnost v druhém patře, na tapetách růžové girlandy, postel, skříň, stůl se dvěma židlemi.
„Stačí to?“ zeptal se.
„Ano. To je úplně v pořádku.“
Ravic si prohlížel tapety. Byly otřesné. „Zdá se, že je ten pokoj aspoň dost světlý,“ řekl, „světlý a čistý.“
„Ano.“
Přinesli kufry. „Tak, teď tu máte všecko.“
„Ano. Děkuji. Děkuji mnohokrát.“
Žena seděla na posteli. Její tvář byla velice bledá a jako rozplizlá. „Měla byste se vyspat. Myslíte, že to svedete?“
„Zkusím to.“
Ravic vytáhl z kapsy hliníkovou trubičku a vysypal několik tablet. „Tady je něco pro spaní. Zapít vodou. Vezmete si je hned?“
„Ne, později.“
„Dobře. Já teď půjdu. Některý den se u vás zastavím. Zkuste jít spát co nejdřív. Zde je adresa pohřebního ústavu, kdybyste ještě něco potřebovala. Jinak tam nechoďte. Myslete na sebe. Zajdu za vámi.“ Ravic okamžik váhal. „Jak se jmenujete ?“ zeptal se.
„Madouová. Joan Madouová.“
„Joan Madouová. Dobře. Budu si to pamatovat." Věděl, že si to nebude pamatovat a že sem nezajde. Ale protože to věděl, chtěl zachovat zdání. „Přece jen si to radši napíšu,“ řekl a vytáhl z kapsy blok s recepty. „Tady - nenapsala byste to sama? Bude to jednodušší.“
Vzala blok a napsala své jméno. Podíval se na ně, vytrhl list 7. bloku a zastrčil je do postranní kapsy kabátu. „Jděte hned spát.“ naléhal. „Ráno je moudřejší večera. Zní to hloupě a otřepaně, ale je to pravda; co teď potřebujete, je spánek a trochu času. Jistou dobu, jistý čas, který musíte přestát. Víte to?“
„Ano, vím to.“
„Vezměte si ty tablety a spěte.“
„Ano. Děkuji. Dekuji za všecko - nevím, co bych si bez vás počala. Opravdu nevím.“
Podala mu ruku. Byla chladná, avšak stisk byl pevný. To je dobře, pomyslel si Ravic. Trochu rozhodnosti tu už je.
Ravic vyšel na ulici. Vdechoval vítr, který byl vlhký a měkký. Auta, lidé, na nárožích už pár prostitutek, hospůdky, bistra, pach tabáku, aperitivu a benzínu - neklidný, rychlý život. Vzhlédl k průčelí domu. Několik osvětlených oken. Za jedním z nich seděla teď ta žena a zírala před sebe do prázdna. Vytáhl z kapsy lístek se jménem, roztrhal ho a zahodil. Zapomenout. Jaké je to slovo! Plné děsu, útěchy a přízračnosti. Kdo mohl žít, aniž by zapomínal? Ale kdo uměl dost zapomínat? Struska vzpomínek, která rozdírala srdce. Až když už, člověk neměl nic, pro co by žil, pak teprve byl volný.
Šel k náměstí Étoile. Bylo plné lidí. Za Vítězným obloukem zářily světlomety. Osvětlovaly hrob Neznámého vojína. Nad ním vlála ve větru obrovská červenomodrobílá vlajka. Bylo dvacáté výročí příměří z roku 1918.
Nebe bylo zatažené a paprsky světlometů vrhaly matný, rozmazaný a roztrhaný stín praporu na plynoucí mračna. Vypadalo to, jako by se tam potápěla rozervaná vlajka do zvolna houstnoucí tmy. Kdesi vyhrávala vojenská kapela. Znělo to slabě a plechově. Nikdo nezpíval. Dav stál mlčky. „Příměří,“ řekla nějaká žena vedle Ravika. „Můj muž padl v minulé válce. Teď je na řadě syn. Příměří. Bůhví, co ještě přijde -“

VI.

Tabulka teploty nad postelí byla nová a prázdná. Jenom jméno na ní stálo. Lucienne Martinetová. Buttes-Chaumont, Clavelova ulice.
Dívka ležela šedivá v poduškách. Večer předtím ji operovali. Ravic opatrně vyšetřoval srdce. Pak se narovnal. „Je to lepší,“ řekl. „Transfúze krve udělala malý zázrak. Jestli vydrží do zítřka, tak má naději.“
„Výborně,“ odpověděl Veber. „Gratuluji. Už to na to nevypadalo. Puls sto čtyřicet a tlak osmdesát; kofein, koramin - už měla zatraceně na kahánku.“

Ravic pokrčil rameny. „Jaképak gratulace. Přišla zkrátka dřív než ta předešlá. Ta s tím zlatým řetízkem kolem nohy. To je všecko.“
Přikryl děvče. „To už je druhý případ za týden. Jestli to takhle půjde dál, stane se z vás ještě klinika pro zfušované potraty z Buttes-Chaumont. Nebyla ta druhá taky odtamtud?“
Veber kývl. „Ano. Taky z Clavelovy ulice. Asi se znaly a byly u stejné andělíčkářky. Přišla dokonce ve stejnou dobu jako ta předchozí, večer. Ještě dobře, že jsem vás zastihl v hotelu. Už jsem se bál, že tam nebudete.“
Ravic se na něho podíval. „Když člověk bydlí v hotelu, tak v něm večer většinou není, Vebere - hotelové pokoje v listopadu nejsou nijak zvlášť útulné.“
„To si dovedu představit. Ale proč vlastně pořád bydlíte v hotelu ?“
„Je to pohodlné a neosobní. Člověk je sám a přece není sám.“
„Přejete si to tak?“
„Ano.“
„To ale můžete mít jinak taky. Když si najmete malý byt, budete to mít zrovna tak.“
„Snad.“ Ravic se znovu sklonil k dívce.
„Nemyslíte si to taky, Evženie?“ zeptal se Veber.
Instrumentářka vzhlédla. „To pan Ravic nikdy neudělá,“ prohlásila chladně.
„Doktor Ravic, Evženie,“ opravil ji Veber. „Byl šéfchirurg v jedné velké nemocnici v Německu. Byl mnohem víc, než jsem já.“
„Zde - “ začala sestra a narovnala si brýle.
Veber rychle mávl rukou. „Dobrá! Dobrá! To všecko vím. Zde stát neuznává žádné zahraniční zkoušky. Pěkná blbost! Ale odkud tak jistě víte, že doktor Ravic nenajme pokoj ?“
„Pan Ravic je ztracený člověk; nikdy si nezaloží domov.“
„Co?“ zeptal se ohromeně Veber. „Co to povídáte ?“
„Panu Ravikovi už není nic svaté. To je ta pravá příčina.“
„Výborně,“ řekl Ravic od postele děvčete.
„Slyšel kdy kdo něco takového?“ Veber zíral na Evženii.
„Tak se ho zeptejte sám, doktore Vebere.“
Ravic se napřímil. „Trefila jste do černého, Evženie. Ale když už člověku není nic svaté, stane se mu pak jakýmsi lidštějším způsobem znovu všechno svaté. Člověk si váží jiskry života, která je i v posledním červu a která toho červa občas vytáhne na světlo. To nemá být srovnání.“
„Mě se nemůžete dotknout. Vy nemáte žádnou víru.“ Evženie si energicky uhladila bílou zástěru na prsou. „Já svou víru bohudíky mám.“
Ravic sáhl po svém plášti. „Víra snadno nadělá z lidí fanatiky. Proto stála všechna náboženství tolik krve.“ Nezakrytě se šklebil. „Tolerance je dcerou pochybnosti, Evženie. Nejste vy s celou tou vaší vírou vůči mně daleko agresivnější, než já ztracený nevěřící vůči vám?“
Veber se smál. „Teď jste to dostala, Evženie. Neodpovídejte. Bylo by to tím horší!“
„Moje důstojnost ženy -“
„Dobrá,“ přerušil ji Veber. „Držte se jí! To je vždycky správné. Já teď musím pryč. Mám v kanceláři ještě práci. Pojďte, Raviku. Na shledanou, Evženie.“
„Na shledanou, doktore Vebere.“
„Na shledanou, sestro Evženie,“ řekl Ravic.
„Na shledanou,“ vypravila ze sebe Evženie namáhavě a to až. tehdy, když se po ní Veber obrátil.

..*

Veberova kancelář byla přecpaná empírovým nábytkem, bílým, zlatým a křehkým. Nad psacím stolem visely fotografie jeho domu a jeho zahrady. U podélné stěny stála Široká a moderní pohovka. Veber na ní spával, když někdy zůstal přes noc. Klinika byla jeho.
„Co chcete pít, Raviku? Koňak, anebo dubonnet?“
„Kávu, jestli tu ještě nějakou máte.“
„Samozřejmě.“ Veber postavil kávovar na stůl a zapnul ho. Pak se obrátil k Ravikovi. „Mohl byste mě zastoupit dnes odpoledne v Osirisu?“
„Samozřejmě.“
„Nevadí vám to?“
„Vůbec ne. Nemám nic v plánu.“
„To je dobře. Nemusím se sem tedy znovu extra vracet. Můžu pracovat na zahradě. Byl bych poprosil Fauchona, ale ten je na dovolené.“
„Nesmysl,“ řekl Ravic. „Už jsem to přece dělal dost často.“
„To je pravda. Jenomže - “
„Jenomže už dnes neexistuje. Ne pro mě.“
„Ano. Už je dost velká blbost, že člověk vašich schopností tady nesmí oficiálně pracovat a musí se schovávat jako černý chirurg.“
„Ale Vebere! To přece není nic nového. Je to osud všech lékařů, kteří uprchli z Německa.“
„Přesto! Je to směšné! Děláte Durantovi nejobtížnější operace a on si jimi dělá jméno.“

„Je to lepší, než kdyby je dělal sám.“
Veber se smál. „Já nemám co mluvit. Moje děláte přece taky. Ale koneckonců já jsem hlavně ženský lékař a ne specialista na chirurgii.“
Kávovar začal pískat. Veber jej vypnul. Vytáhl ze skříně šálky a nalil kávu. „Jedno nechápu, Raviku,“ řekl. „Doopravdy, proč pořád bydlíte v té barabizně, v tom Internationalu? Proč si nenajmete jeden z těch nových bytů blízko Bouloňského lesíka? Pár kusů nábytku můžete koupit všude za pár krejcarů. Pak aspoň víte, co máte.“
„Ano,“ řekl Ravic. .“Pak bych věděl, co mám.“
„No tak, proč to tedy neuděláte?“
Ravic upil kávy. Byla hořká a velmi silná. „Vebere,“ řekl, „vy jste skvělý příklad pro chorobu naší doby: pohodlné myšlení. Jedním dechem litujete, že tu musím pracovat ilegálně, a současně se ptáte, proč si nenajmu byt.“
„Co má jedno společného s druhým ?“
Ravic se trpělivě usmál. „Když si najmu byt, musím se přihlásit na policii. K tomu potřebuji pas a vízum.“
„Pravda. Na to jsem nepomyslel. A v hotelu?“
„Tam taky. Ale zaplať pánbu existuje v Paříži několik hotelů, které to s přihlašováním neberou tak přísně.“ Ravic si do kávy přilil trochu koňaku. „Jedním z nich je International. Proto tam bydlím. Jak to majitelka zařídila, to nevím. Musí mít dobré styky. Buď to policie opravdu neví, nebo je podmazaná. Na každý pád už tam bydlím poměrně dlouho a nerušeně.“
Veber se na židli pohodlně opřel. „Raviku,“ řekl. „To jsem nevěděl. Já si myslel, že tu jen nesmíte pracovat. To je ale zatracená situace.“
„Je to ráj ve srovnání s německým koncentračním táborem“
„A policie? Co když jednoho dne přece jenom přijde ?“
„Když nás dopadne, dostaneme pár týdnů vězení a pošlou nás za hranice. Většinou do Švýcarska. Když se to stane podruhé, je za to šest měsíců.“
„Co?“
„Šest měsíců,“ řekl Ravic.
Veber na něho zíral. „Ale to je přece nemožné. To je přece nelidské.“
„To jsem si myslel taky, než mě zkušenost poučila.“
„Jak to, poučila? Už se vám to někdy stalo?“
„A ne jednou. Třikrát. Stejně jako stovkám jiných. Na začátku, když jsem o tom ještě nic nevěděl a spoléhal se na takzvanou humanitu. Než jsem šel do Španělska - kde jsem pas nepotřeboval - a dostal druhou lekci z praktické humanity. Od německých a italských letců. Později, když jsem se sem zas vrátil, tak to už jsem samozřejmě věděl, co a jak.“
Veber vstal. „Ale prokristapána -“ počítal - „tak to jste byl víc než rok pro nic za nic ve vězení?“
„Tak dlouho ne. Jen dva měsíce.“
„Jak to? Vždyť jste říkal, že podruhé je to za šest měsíců ?“
Ravic se usmál. „Podruhé neexistuje, když už má člověk zkušenosti. Vykážou ho pod jedním jménem a on se prostě vrátí s jiným. Pokud možno na jiném místě hranice. Tak se tomu vyhneme. Protože nemáme žádné papíry, lze recidivu dokázat jen tehdy, když nás někdo pozná. To se stává jen velice zřídka. Ravic je moje třetí jméno. Už ho mám skoro dva roky. Od té doby se mi nic nestalo. Jako by mi nosilo štěstí. Mám je den ze dne radši. Svoje skutečné jméno jsem už skoro zapomněl.“
Veber kroutil hlavou. „A to všechno jen proto, že nejste nacista.“
„Samozřejmě. Nacisti mají prvotřídní papíry. A všechna víza, která chtějí.“
„Žijeme v moc krásném světě! A že vláda v tom nic nepodnikne?“
„Vláda má několik miliónů nezaměstnaných, o které se musí postarat nejdřív. Ostatně tomu tak není jen ve Francii. Všude je to stejné.“
Ravic vstal. „Sbohem, Vebere. Za dvě hodiny se znovu podívám na to děvče. V noci taky ještě jednou.“
Veber s ním šel ke dveřím. „Poslyšte, Raviku,“ řekl, „zajděte k nám někdy. Na večeři.“
„Určitě.“ Ravic věděl, že tam nepůjde. „V dohledné době. Sbohem, Vebere.“
„Sbohem, Raviku. A opravdu přijďte.“

..*

Ravic šel do nejbližšího bistra. Sedl si k oknu, aby viděl na ulici. Měl to rád - bezmyšlenkovitě sedět a vidět venku míjet lidi. Paříž byla město, ve kterém se dal nejlépe strávit čas nicneděláním.
Číšník otřel stůl a čekal. „Jeden pernod,“ řekl Ravic.
„S vodou, pane?“
„Ne. Počkejte!“ Ravic se vzpamatoval. „Nenoste mi pernod.“
Bylo tu něco, co musel spláchnout. Hořká pachuť. Na to nebyla sladká anýzovka dost silná. „Jeden calvados,“ řekl číšníkovi. „Dvojitý calvados.“
„Dobře, pane.“
Bylo to Veberovo pozvání. Se stopou soucitu. Někomu jednou dopřát večer v rodině. Francouzi zvou přátele jen zřídka k sobě domů, radši to vyřídí v restauracích. Ravic ještě nikdy u Vebera nebyl. Veber to myslel dobře, ale snášelo se to těžko. Vůči urážkám se mohl člověk bránit, vůči soucitu ne.
Napil se jablečné kořalky. Nač Veberovi vysvětloval, proč bydlí v Internationalu? Nebylo to nutné. Předtím Veber

věděl jen to, co vědět potřeboval. Že Ravic nesmí operovat, a to stačilo. Že s Ravikem přesto spolupracoval, byla jeho věc. Vydělával na tom a mohl přijímat operace, na které by si sám netroufl. Nikdo o tom nevěděl - jen on a sálová sestra - a ta byla spolehlivá. S Durantem to bylo stejné. Jen obřadnější. Když měl operaci, zůstal u pacienta až do narkózy. Teprve pak přišel Ravic a udělal operaci, na kterou byl Durant už příliš starý a příliš neschopný. Když se pak pacient probudil, objevil se Durant znovu u jeho postele jako pyšný operatér. Ravic viděl pacienta jen přikrytého; znal z něho jen úzkou, jódově hnědou část těla, která byla odkrytá pro operaci, často ani nevěděl, koho operuje. Durant mu oznámil diagnózu a Ravic začal řezat. Platil Ravikovi méně než desetinu toho, co dostal za operaci sám. Ravic nic nenamítal. Bylo to pořád ještě lepší než neoperovat vůbec. S Veberem spolupracoval víc po kamarádsku. Veber mu platil čtvrtinu. To bylo fér.

Ravic se díval oknem. A jinak? Nezbývalo toho moc. Žil, a to stačilo. Nestál o to, aby v době, kdy se všecko kymácelo, cosi budoval, co by se za krátkou dobu muselo zase zhroutit. Bylo lepší se dát unášet, než mrhat silami, byly to jediné, co se nedalo nahradit. Přestát znamenalo všecko, dokud se někde neukáže znovu nějaký cíl. Čím méně sil se vydalo, tím lépe, aspoň je člověk měl na potom. V hroutícím se století pokoušet se jako mraveneček znovu a znovu si vybudovat měšťanskou existenci - to bylo něco, na čem už Ravic viděl hodně lidí ztroskotat. Bylo to dojemné, heroické a směšné zároveň - a zbytečné. Jen to člověka drolilo. Nelze zadržet lavinu, která se dala do pohybu; kdo se o to pokusil, toho zasypala. Lepší je počkat a pak se pokusit vyhrabat zasypané. Na dlouhý pochod musí mít člověk lehké zavazadlo. Na útěku taky -

Ravic se podíval na hodinky. Byl čas zajit se podívat za Lucienne Martinetovou. A pak do Osirisu.

Prostitutky v Osirisu už čekaly. Byly sice pravidelně prohlíženy úředním lékařem, majitelce to však nestačilo. Nemohla si dovolit, aby se v jejím podniku někdo nakazil, proto se dohodla s Veberem, že dívky budou každý čtvrtek prohlédnuty ještě jednou soukromě. Ravic ho při tom často zastupoval.

Majitelka zařídila a upravila jednu místnost v prvním poschodí jako vyšetřovnu. Byla velmi pyšná na to, že už víc než rok si tady žádný zákazník nic neuhnal, zato ale už sedmnáct zákazníků sem zavleklo pohlavní chorobu, přes veškerou opatrnost děvčat.

Rolanda, guvernantka, přinesla Ravikovi láhev brandy a sklenku. „Myslím, že Marta něco chytla," řekla.

„Dobře. Prohlédnu ji zvlášť pečlivě."

„Už včera jsem jí nedovolila pracovat. Ona to sice popírá, přirozeně. Ale její prádlo - "

„Dobře, Rolando."

Děvčata přicházela dovnitř jedna po druhé ve spodním prádle. Ravic je skoro všecky znal. Byly tu jen dvě nové.

„Mě nemusíte prohlížet, doktore," řekla Leonie, rudovlasá Gaskoňka.

„Proč ne?"

„Žádní zákazníci, celý týden."

„Co tomu říká madam?"

„Nic. Udělala jsem spoustu šampaňského. Sedm lahví každý večer. Tři obchodníci z Toulousů. Ženatí. Chtěli by všichni tři, ale žinýrovali se před sebou navzájem. Každý z nich měl strach, že když se mnou půjde, tak že to ti druzí doma vyžvaní. A tak radši pili; každý si myslel, že zůstane nakonec sám." Leonie se smála a líně se škrábala. „Ten, co zůstal nakonec, se pak už ani nemohl postavit na nohy."

„Dobře. Ale přesto tě musím prohlédnout."

„Pro mě za mě. Nemáte cigaretu, doktore?"

„Ano, tady."

Ravic udělal výtěr a zbarvil jej. Pak zasunul skleněnou destičku pod mikroskop.

„Víte, co nechápu ?" řekla Leonie, když sledovala Ravika při práci.

„Co?"

„Že pak ještě máte chuť spát s nějakou ženskou, když děláte tyhle věci."

„Já to taky nechápu. Ty jsi v pořádku. Kdo přijde teď?"

„Marta."

Marta byla bledá, tenká a světlovlasá. Měla tvář Boticelliho anděla, ale mluvila žargonem z Blondelovy ulice.

„Mně nic není, doktore."

„V pořádku. Podíváme se."

„Ale mně fakticky nic není."

„Tím líp."

Najednou stála v místnosti Rolanda. Podívala se na Martu. Děvče už ani nemuklo. Neklidně se zadívala na Ravika. Ten ji pečlivě prohlédl.

„Ale to nic není, doktore. Víte přece, jak jsem opatrná."

Ravic nic neříkal. Dívka mluvila dál - zarazila se a pak spustila znovu. Ravic udělal výtěr a prohlédl jej.

„Jsi nemocná, Marto."

„Co?" Vymrštila se. „To nemůže být pravda."

„Je to pravda."

Podívala se na něho. A pak se to najednou provalilo - příval kleteb a nadávek. „To prase! To zatracené prase!" Mně se hned nezdál, ta úlisná mrcha! Je prý študent, říkal, a že to musí vědět, když študuje medicínu, ten lump!"

„Proč jsi nedávala pozor ?"

„Já jsem dávala pozor, ale šlo to tak rychle, a on říkal, jako študent -"

Ravic kývl. Stará vesta - student medicíny, který chytil tripla a sám si ho léčil. Po dvou týdnech se pokládal za zdravého a už neudělal kontrolní zkoušku. „Jak dlouho to bude trvat, doktore ?"

„Šest týdnů.“ Ravic věděl, že to bude trvat déle.
„Šest týdnů ?“ Šest týdnů bez výdělku. Do nemocnice? „Musím do nemocnice?“
„Uvidíme. Snad tě budeme moci později léčit doma - když slíbíš -“
„Slíbím všecko! Jenom ne do nemocnice!“
„Pro začátek tam musíš. To jinak nejde.“
Děvče vytřeštěně zíralo na Ravika. Nemocnice se bály všechny prostitutky. Dohled tam byl velice přísný. Jinak se to však nedalo dělat. Doma by přes všechny sliby po několika dnech tajně vyšly ven a hledaly by si muže, aby si přivydělaly, a nakazily by je.
„Madam platí výlohy,“ řekl Ravic.
„Ale já! Já! Šest neděl bez výdělku. A zrovna jsem si koupila stříbrnou lišku na splátky. Datum mi projde a všecko je v tahu.“
Plakala. „Pojď, Marto,“ vybídla ji Rolanda.
„Vy mě už sem znovu nevezmete. Já to vím!“ Marta vzlykala silněji. „Pak už mě znovu nevezmete! Nikdy to neděláte! Pak musím na ulici. A to všechno kvůli tomu ulízanému hajzlovi -“
„Vezmeme tě znovu. Dělalas dobré obchody. Zákazníci tě mají rádi.“
„Opravdu?“ Marta vzhlédla.
„Samozřejmě. A teď pojď.“
Marta vyšla s Rolandou. Ravic se za ní díval. Už se nevrátí. Madam byla příliš opatrná. Příští Martina štace budou asi levné bordely kolem Blondelovy ulice. Pak už jen ulice. Pak kokain, špitál, krám s květinami nebo cigaretami. Anebo, kdyby měla štěstí, nějaký ten Louis, který ji bude mlátit, využívat a nakonec ji vyhodí.

..*

Jídelna hotelu International ležela pod úrovní ulice. Obyvatelé hotelu jí proto říkali katakomby. Přes den do ní pronikalo trochu kalného světla několika tlustými tabulkami mléčného skla, které tvořily část hotelového dvora. V zimě se tam muselo celý den svítit. Jídelna byla zároveň kuřárnou, písárnou, halou, společenskou místností a spásou emigrantů, kteří neměli papíry - když přišla policie, mohli uniknout jídelnou na dvůr do jedné garáže a tudy do sousední ulice.
Ravic seděl s vrátným nočního klubu Šeherezáda, Borisem Morozovem, v jednom roku katakomb, kterému majitelka říkala palmový salón; na stolečku s tenkými nožkami tam živořila jedna žalostná palma v majolikovém hrnci. Morozov žil v Paříži už patnáct let. Byl uprchlíkem z první světové války, jeden z mála Rusů, kteří netvrdili, že sloužili v carské gardě, a nehovořili o svém šlechtickém původu.
Hráli šachy. Katakomby byly prázdné, jen u jednoho stolu sedělo několik lidí; pili a hlasitě se bavili a každou chvíli pronášeli přípitek.
Morozov se zlostně otočil. „Můžeš mi, Raviku, vysvětlit, proč je tu dneska večer takový kravál? Proč nejdou tihle emigranti spát?“
Ravic se zasmál. „Do těchhle emigrantů tam v rohu mi nic není. To je fašistická sekce hotelu.“
„Španělsko? Tam jsi byl přece taky?“
„Ano, ale na druhé straně. A navíc jako lékař. Tamhleti, to jsou španělští monarchisté s fašistickým zabarvením. Zbytek zdejší společnosti, ostatní jsou už dávno zpátky. Tihle se pořád nemohli rozhodnout. Franco se jim nezdál dost fajnový. Mouřeníni, kteří ubíjeli Španěly, ti jim samo zřejmě nevadili.“
Morozov rozestavil svoje figurky. „Tak to tedy asi oslavují masakr v Guernice. Anebo vítězství italských a německých kulometů nad horníky a sedláky. Tyhle kumpány jsem tu ještě neviděl.“
„Jsou tu už léta. Nevídáš je, protože tu nikdy nejíš.“
„Ty tady jíš?“
„Ne.“
Morozov se zašklebil. „Dobrá,“ řekl, „odpusťme si mou další otázku a tvou odpověď, která by byla nepochybně urážlivá. Pro mě za mě ať jsou v tomhle baráku třeba od narození. Ale ať nemluví tak nahlas. Tak - starý, osvědčený dámský gambit.“
Ravic táhl protějším pěšcem. První tahy prováděli rychle. Pak se Morozov zadumal. „Existuje jedna Aljechinova varianta - “
Přišel k nim jeden ze Španělů. Měl oči posazené blízko u sebe. Zastavil se u stolu. Morozov k němu nevlídně vzhlédl. Španěl nestál úplně pevně. „Pánové,“ pronesl zdvořile, „plukovník Gomez vás prosí, abyste s ním vypili skleničku vína.“
„Pane,“ odpověděl Morozov právě tak zdvořile, „právě hrajeme partii šachu o mistrovství sedmnáctého okresu. Velice děkujeme, ale nemůžeme přijít.“
Španěl nehnul brvou. Obrátil se na Ravika tak obřadně, jako by byl u dvora Filipa II. „Před jistou dobou jste plukovníkovi Gomezovi prokázal laskavost. Proto by před svým odjezdem rád s vámi vypil sklenku vina.“
„Můj společník,“ odpověděl Ravic stejně obřadně, „vám již vysvětlil, že tuto partii musíme sehrát ještě dnes. Vyřiďte plukovníkovi Gomezovi můj dík. Velice lituji.“
Španěl se uklonil a odešel. Morozov se usmíval. „Úplně jako Rusové v prvních letech. Drželi se svých titulů a způsobů jako záchranného pásu. Jakou laskavost jsi tomu hotentotovi prokázal ?“
„Jednou jsem mu předepsal projímadlo. Latinské národy velice dbají na dobré zažívání.“
„To není špatné.“ Morozov zamrkal. „Stará slabost demokracie. Fašista by ve stejné situaci předepsal demokratovi arzenik.“

Španěl se vrátil. „Mé jméno je nadporučík Navarro," prohlásil s těžkopádnou vážností člověka, který příliš mnoho vypil a neuvědomuje si to. „Jsem pobočník plukovníka Gomeze. Plukovník opouští tuto noc Paříž. Odchází do Španělska, aby se připojil ke slavné armádě generalissima Franka. Proto by s vámi rád vypil sklenku vína na svobodu Španělska a na španělskou armádu."
„Nadporučíku Navarro," odpověděl Ravic krátce, „nejsem Španěl."
„Víme; jste Němec." Navarro naznačil spiklenecký úsměv. „To je právě důvod, proč plukovník Gomez vyslovil své pozvání. Německo a Španělsko jsou přátelé."
Ravic se podíval na Morozova. Situace byla značně ironická. Morozovovi cukalo v koutcích úst. „Nadporučíku Navarro," řekl. „Lituji velice, ale musím trvat na tom, aby tato partie s doktorem Ravikem byla dokončena. Výsledek musí být ještě dnes v noci telegraficky sdělen do New Yorku a do Kalkaty."
„Pane," opáčil Navarro chladně. „Předpokládali jsme, že odmítnete. Rusko je nepřítel Španělska. Pozvání platilo pouze doktoru Ravikovi. Museli jsme pozvat i vás, protože jste tu s ním."
Morozov si postavil na svou širokou dlaň koně, kterého právě získal, a podíval na Ravika. „Nemyslíš, že je té šaškárny už dost?"
„Ano." Ravic se obrátil. „Myslím, že bude nejlepší, mladý muži, když zase půjdete. Bezdůvodně urážíte plukovníka Morozova, který je nepřítelem Sovětů."
Nečekal na odpověď a sklonil se nad -šachovnicí. Navaro chvíli nerozhodně stál. Pak odešel.
„Je opilý a pak jako hodně Latinou bez špetky humoru," řekl Ravic. „Což není důvod, proč bychom ho neměli mít my. Proto jsem tě právě teď povýšil na plukovníka. Pokud vím, tak jsi byl jen chudinka podplukovník. Pro mě ale bylo nesnesitelné, abys neměl stejnou hodnost jako ten Gomez."
„Radši mlč, hošíku. Kvůli tomu vyrušování jsem zbabral Aljechinovu variantu. Toho pěšáka asi ztratím." Morozov vzhlédl. „Proboha, už sem zase jeden jde. Nějaký další pobočník. Co je tohle za národ!"
„To je plukovník Gomez sám." Ravic se pohodlně opřel.
„Z toho bude diskuse mezi dvěma plukovníky."
„Krátká, můj synu."
Plukovník byl ještě obřadnější než Navarro. Omluvil se Morozovovi za omyl svého pobočníka. Omluva byla přijata. Nyní, když všechny překážky byly odstraněny, navrhl Gomez nejvýš ceremoniálně, aby se na znamení smíru pozdvihla sklenka na Frankovo zdraví. Tentokrát odmítl Ravic.
„Ale jako Němec a spojenec -" Plukovník byl zjevně zmaten.
„Plukovníku Gomezi," řekl Ravic, který pomalu ztrácel trpělivost. „Nechme situaci, jak je. Pijte si na koho chcete, já si budu hrát šachy."
Plukovník se snažil uvažovat. „Pak tedy jste - "
„Bude lepší, když nebudete nic definovat," přerušil ho Morozov. „To vede jen k hádkám."
Gomez byl čím dál popletenější. „Ale vy, jako bílý a jako carský důstojník, byste přece musel proti - "
„Nemusíme vůbec nic. My jsme takoví velice staromódní tvorové. Máme rozdílné názory a přesto si navzájem neroztloukáme lebky."
Gomezovi zřejmě začalo konečně svítat. Vypjal se. „Chápu," prohlásil pichlavě. „Změkčilí, demokratičtí -"
„Kamaráde," Morozovův hlas zněl náhle nebezpečně. „Zmizte! Měl jste zmizet už před léty. Do Španělska. Bojovat. Místo vás tam bojují Němci a Italové. Poroučím se." Vstal. Gomez ustoupil o krok. Zíral na Morozova. Pak se prudce obrátil a vrátil se ke svému stolu. Morozov si zase sedl. Vzdychl a zacinkal na servírku. „Přineste nám dvakrát dvojitý calvados, Klariso."
Klarisa kývla a zmizela. „Prosté vojenské duše." Ravic se smál. „Jednoduchý rozum a složité pojmy cti. To ztěžuje život, když je člověk opilý."
„To vidím. Tamhle jde už zas další. Hotové procesí. Kdo je to tentokrát? Sám Franco?"
Byl to Navarro. Zastavil se dva kroky před stolem a oslovil Morozova. „Plukovník Gomez lituje, že vás nemůže vyzvat. Opouští Paříž dnes v noci. Mimoto je jeho poslání příliš důležité, než aby si mohl dovolit potíže s policií." Obrátil se na Ravika. „Plukovník Gomez vám byl ještě dlužen honorář za vaši konzultaci" Hodil na stůl složenou pětifrankovou bankovku a měl se k odchodu.
„Okamžik," řekl Morozov. Vedle něho právě stála Klarisa s podnosem. Morozov zdvihl sklenku calvadosu, chvilku si ji prohlížel, pak zavrtěl hlavou a postavil ji nazpátek. Potom vzal z podnosu sklenici vody a chrstl ji Navarrovi do tváře.
„Pro příště si pamatujte, že se peníze neházejí. A teď se kliďte, vy středověký idiote."
Navarro strnul překvapením. Utřel si obličej. Ostatní Španělé se přiblížili. Byli čtyři. Morozov se pomalu zvedl. Převyšoval je víc než o hlavu. Ravic dál seděl. Díval se na Gomeze. „Nezesměšňujte se," řekl. „Ani jeden z vás není střízlivý. Nemáte nejmenší šanci. Za pár minut tady budete ležet kolem se zlámanými kostmi. Ani kdybyste byli střízliví, neměli byste šanci." Vstal, rychle popadl Navarra za lokty, nadzvedl ho, otočil a postavil tak těsně vedle Gomeze, že plukovník musel ukročit stranou. „A teď už nám dejte pokoj. Nežádali jsme vás, abyste nás obtěžovali." Vzal se stolu pětifrankovku a položil ji na podnos. „To je pro vás, Klariso. Tady od pánů."
„To je poprvé, co jsem od nich něco dostala," prohlásila Klarisa. „Děkuji."
Gomez něco řekl španělsky. Všech pět udělalo čelem vzad a šlo ke svému stolku nazpátek. „Škoda," zalitoval Morozov. „Docela rád bych těm brachům vyprášil kožich. Bohužel to kvůli tobě nejde, ty ilegální nalezenče. Není ti někdy líto, že si něco takového nemůžeš dovolit ?"
„U těchhle ne. Znám jiné, které bych rád dostal."
Od stolu v rohu bylo slyšet několik španělských slov. Všech pět vstalo. Zaznělo trojnásobné viva. Sklenky byly s hlasitým cinkotem postaveny na stůl a skupina opustila s bojovným vzezřením sál.

„Málem bych mu nalil do tváře ten dobrý calvados.“ Morozov vzal sklenici a naráz ji vypil. „A něco takového teď vládne v Evropě! Byli jsme my kdysi taky tak blbí?“
„Byli,“ řekl Ravic.

..*

Hráli asi hodinu. Pak Morozov vzhlédl. „Tamhle jde Charles,“ řekl. „Zdá se, že ti něco chce.“
Ravic zdvihl hlavu. Šel k němu chlapec z vrátnice. V ruce držel malý balíček. „Tohle někdo nechal ve vrátnici pro vás.“
„Pro mne?“
Ravic si prohlížel balíček. Byl malý, zabalený do bílého hedvábného papíru a převázaný šňůrkou. Adresa na něm nebyla. „Nečekám žádný balíček. To musí být omyl. Kdo ho přinesl?“
„Nějaká žena - nějaká dáma - “ koktal chlapec.
„Žena nebo dáma?“ ptal se Morozov.
„Tak - tak něco mezi.“
Morozov se lišácky pousmál. „Důvtipné.“
„Není na něm jméno. Říkala, že je to pro mě?“
„To zrovna ne. Neřekla vaše jméno. Řekla, že je to pro lékaře, který tu bydlí. A - vy tu dámu znáte.“
„Říkala to?“
„Ne,“ vypleskl chlapec. „Ale ona sem přece s vámi přišla nedávno v noci.“
„Občas se mnou přijdou dámy, Charlesi. Ale ty bys měl vědět, že diskrétnost je první ctností hotelového zaměstnance. Indiskrece jsou jen pro kavalíry z velkého světa.“
„Rozbal ten balíček, Raviku,“ řekl Morozov. „I když třeba není pro tebe. Už jsme se dopustili horších věcí v našem žalostném životě.“
Ravic se zasmál a otevřel balíček. Vybalil malý předmět. Byla to dřevěná madonka z pokoje té ženy -- přemýšlel - jak se jen jmenovala? Madeleine -, Mad -, zapomněl. Tak nějak. Podíval se do hedvábného papíru. Nebyl tam žádný lístek.
„To je v pořádku,“ řekl chlapci. „Je to pro mne.“
Postavil madonku na stůl. Mezi šachovými figurkami se vyjímala podivně. „Ruska?“ zeptal se Morozov.
„Ne. Taky jsem si to zpočátku myslel.“
Ravic si všiml, že rtěnka byla smyta. „Co s tím mám dělat?“
„Někam to postav. Spousta věcí se dá někam postavit. Pro všecko je na světě dost místa. Jenom pro lidi ne.“
„Toho muže už asi pochovali.“
„To je ta?“
„Ano.“
„Byl ses za ní ještě jednou podívat?“
„Ne.“
„To je zvláštní,“ poznamenal Morozov, „jak my si vždycky myslíme, že jsme něco vykonali, a pak toho necháme, zrovna když je to pro toho druhého nejtěžší.“
„Nejsem žádný dobročinný ústav, Borisi. Už jsem viděl horší věci a nic jsem neudělal. Proč by to mělo být pro ni teď těžší?“
„Protože teprve teď je skutečně sama. Až dosud tu ten muž ještě pořád byl, i když mrtvý. Byl nad zemí. Teď je pod zemí - pryč, už tu není. Tohle tady“ - Morozov ukázal na madonku - „není žádný dík. To je volání o pomoc.“
„Spal jsem s ní,“ řekl Ravic, „aniž jsem věděl, co se stalo. Chci na to zapomenout.“
„Nesmysl! Něco takového je to nejméně důležité na světě, když to není láska. Znal jsem jednu ženu, která říkala, že je snadnější vyspat se s mužem, než mu říkat křestním jménem.“ Morozov se předklonil. Jeho velká lysá lebka se ve světle leskla. „Něco ti řeknu, Raviku. Když můžeme a dokud můžeme, máme být laskaví - neboj se ve svém životě ještě dopustíme několika takzvaných zločinů. Aspoň já určitě. A ty asi taky.“
„Ano.“
Morozov ovinul paži kolem kořenáče nedomrlé palmy. Lehce se zakymácela. „Žít znamená žít z druhých. Požíráme se navzájem. A občas záblesk dobroty - to si člověk nemá nechat ujít. Posiluje to, když život není snadný.“
„Dobrá. Já tam za ní zítra zajdu.“
„To je správné,“ řekl Morozov. „Tak jsem to mínil. A teď už necháme toho řečnění. Kdo má bílé?“

V.

Hoteliér Ravika hned poznal. „Dáma je ve svém pokoji,“ oznámil.
„Mohl byste jí zavolat, že jsem tady?“
„V pokoji není telefon. Můžete jít klidně nahoru.“
„Jaké je to číslo ?“
„Dvacet sedm.“
„Už si nevzpomenu na jméno. Jak se jmenuje?“
Hoteliér nedal najevo žádný údiv. „Madouová. Joan Madouová,“ dodal. „Nemyslím, že se tak jmenuje doopravdy. Asi to bude umělecké jméno“

„Jak to, umělecké jméno ?“
„Zapsala se jako herečka. Zní to tak, ne?“
„To já nevím. Znal jsem jednoho herce, který si dal jméno Gustav Schmidt. Ve skutečnosti se jmenoval Alexandr Maria hrabě von Zambona. Gustav Schmidt bylo jeho umělecké jméno. To vůbec tak neznělo, že?“
Majitel nepřiznal porážku. „Dneska se děje takových věcí,“ prohlásil.
„Ani se toho tak moc neděje. Když začnete studovat dějiny, tak zjistíte, že vlastně žijeme v poměrně klidných dobách.“
„Děkuji pěkně, mně to stačí.“
„Mně taky. Ale člověk musí hledat útěchu, kde se dá. Číslo dvacet sedm jste říkal ?“
„Ano, pane.“

..*

Ravic zaklepal. Nikdo neodpověděl. Zaklepal ještě jednou a zaslechl nezřetelný hlas. Když otevřel dveře, spatřil ženu. Seděla na posteli u protější zdi a pomalu vzhlédla. Byla oblečená, na sobě měla onen modrý kostým šitý na míru, v němž ji viděl poprvé. Nepůsobila by tak opuštěně, kdyby byla zanedbaná, kdyby tu polehávala třeba v županu. Ale takhle, úplně oblečená pro nic za nic, jenom ze zvyku, který teď už postrádal smysl, měla ta žena v sobě cosi, co Ravikovi sevřelo srdce. Znal to - viděl takhle sedět stovky lidí, emigranty, zaváté do nejcizejší ciziny. Malý ostrůvek nejistého bytí - tak tam seděli a nevěděli, kam se podít - a při životě je držel jen zvyk.
Zavřel za sebou dveře. „Doufám, že neruším,“ řekl a okamžitě si uvědomil nesmyslnost svých slov. Co tu ženu mohlo rušit? Nebylo nic, co by ji mohlo rušit.
Položil klobouk na židli. „Vyřídila jste všechno ?“
„Ano. Nebylo toho moc.“
„Žádné potíže?“
„Žádné.“
Posadil se do jediného křesla v pokoji. Péra zavrzala a Ravic ucítil, že jedno je prasklé.
„Chystala jste se ven?“ zeptal se.
„Ano, snad. Později. Někam - jen tak. Co jiného bych měla dělat?“
„Nic. Tak je to správné; na několik dní. Nikoho v Paříži neznáte?“
„Ne.“
„Vůbec nikoho ?“
Žena unaveným pohybem zdvihla hlavu. „Nikoho kromě vás, hoteliéra, číšníka a pokojské.“ Pokusila se o úsměv. „To není moc, že?“
„Ne. Neznal -“ Ravic se snažil rozpomenout na jméno mrtvého muže. Zapomněl je.
„Ne,“ odpověděla žena. „Raczinsky tu neměl žádné známé, anebo jsem je nikdy neviděla. Onemocněl, hned jak jsme sem přišli.“
Ravic původně nemínil zůstat dlouho. Teď, když ji tu viděl tak sedět, změnil svůj úmysl. „Už jste večeřela?“
„Ne. Ale nemám hlad.“
„Jedla jste dnes už vůbec něco?“
„Ano. V poledne. Přes den je to snazší. Večer -“
Ravic se rozhlédl kolem. Malá, holá místnost čišela bezútěšností a listopadem. „Je na čase, abyste se dostala trochu ven,“ řekl. „Pojďte, půjdeme spolu na večeři.“
Čekal, že bude něco namítat. Vypadala tak lhostejně, jako by se už nedokázala k ničemu přinutit. Avšak okamžitě vstala a sáhla po svém plášti do deště.
„To nestačí,“ namítl Ravic. „Ten plaší je už moc lehký. Nemáte nějaký teplejší? Venku je zima.“
„Před chvílí pršelo - “
„Ještě pořád prší. Ale je chladno. Nemůžete si vzít něco pod něj? Aspoň nějaký svetr?“
„Svetr mám.“
Šla k většímu kufru. Ravic si všiml, že skoro nic nevybalila. Vytáhla z kufru černý svetr, svlékla kabátek od kostýmu a přetáhla si svetr přes hlavu. Měla rovná a krásná ramena. Pak si nasadila rádiovku, oblékla kabátek kostýmu a plášť.
„Je to tak lepší ?“
„Mnohem lepší.“
Sešli dolů. Majitel tam už nebyl. Místo něho seděl u desky s klíči vrátný. Třídil dopisy a byl cítit česnekem. Vedle něho nehybně seděla mourovatá kočka a přihlížela.
„Ještě pořád máte pocit, že nemůžete nic jíst?“ zeptal se Ravic venku.
„Nevím. Moc toho asi nesním.“
Ravic zamával na taxi. „Dobrá. Tak zajedeme do Belle Aurore. Tam si člověk nemusí dávat celou večeři.“

..*

V Belle Aurore bylo poloprázdno. Bylo už příliš pozdě. Našli si stůl v úzké, nízké místnosti nahoře. Mimo ně tu seděl jen jeden pár; seděli u okna a pojídali sýr; a pak osamělý, vyzáblý muž s horou ústřic před sebou na talíři. Přišel číšník a kriticky obhlédl kostkovaný ubrus. Pak se rozhodl, že jej vymění.
„Dvakrát vodku,“ objednal Ravic. „Hodně studenou.“
„Něco vypijeme a sníme nějaké předkrmy,“ řekl ženě. „Myslím, že to bude pro vás to správné. Tohle je restaurace

proslavená svými předkrmy. Nemají tu skoro už nic jiného. Rozhodně se člověk málokdy dostane k tomu, aby snědl něco dalšího. Předkrmů tu mají tucty, studené i teplé, a všechny jsou velice dobré; schválně to zkusíme.“
Číšník přinesl vodku a vytáhl blok. „Karafu růžového vína“ objednal Ravic. „Máte anjou?“
„Anjou, stáčené, rose, prosím, pane.“
„Dobrá. Velkou karafu v ledu. A předkrmy.“
Číšník odešel. U dveří se málem srazil s ženou v rudém klobouku s pérem, která spěchala po schodech nahoru. Odstrčila ho a zamířila k vyzáblému muži s ústřicemi.
„A1berte,“ řekla. „Ty svině jedna - “
„Ts, ts,“ udělal Albert a otočil se.
„Žádné ts, ts.“ Žena položila svůj mokrý deštník na stůl a rezolutně si sedla. Albert nevypadal překvapeně. „Chérie,“ spustil a začal šeptat.
Ravic se usmál a zdvihl sklenku. „Vypijme to naráz. Salute.“
„Salute,“ řekla Joan Madouová a napila se.
Předkrmy přivezli na vozíčku. „Co byste chtěla ?“ Ravic se podíval na ženu. „Myslím, že bude nejjednodušší, když vám něco vyberu sám.“
Naložil plný talíř a podal jí ho. „Vůbec nevadí, když vám z toho .nebude nic chutnat. Přijede ještě pěkných pár vozíků. Tohle je jen začátek.“
Nabral také sobě na talíř a začal jíst, aniž se o ni dál staral. Když za chvíli vzhlédl, viděl, že i ona jí. Oloupal langustinu a podal jí ženě přes stůl. „Zkuste to. Je lepší než langusta. A teď domácí paštiku. S kůrkou bílého chleba. Tak, jde to docela dobře. A teď trochu vína. Je lehké, chladné a není sladké.“
„Děláte si se mnou tolik starostí,“ řekla žena.
„Ano, jako vrchní.“ Ravic se zasmál.
„Ne. Ale děláte si se mnou tolik starostí.“
„Nerad jím sám. To je všecko. Zrovna jako vy.“
„Nejsem dobrý partner.“
„Ale ano,“ odporoval Ravic. „K jídlu ano. K jídlu jste prvotřídní partner. Nemohu vystát užvaněné lidi. A taky ne lidi, kteří mluví moc hlasitě.“
Podíval se směrem k Albertovi. Tomu právě klobouk s pérem velice slyšitelně vysvětloval, proč je taková svině, a bušil přitom rytmicky deštníkem o stůl. Albert trpělivě naslouchal a nijak sklíčeně nevypadal.
Joan Madouová se trochu usmála. „To já neumím.“
„Tady je další vůz s proviantem. Dáme se do něho hned, anebo chcete předtím vykouřit cigaretu ?“
„Radši předtím cigaretu.“
„Dobře. Dnes mám u sebe jiné než ty s černým tabákem.“
Připálil jí. Opřela se dozadu o opěradlo židle a zhluboka vdechla kouř. Pak se na Ravika zpříma podívala. „To je dobře, takhle sedět,“ řekla a jemu se na okamžik zdálo, ze se žena vzápětí rozpláče.

..*

Kávu pili v Colisée. Velká místnost s okny vedoucími na Elysejská pole byla. přeplněná, našli však místo dole v baru, v němž horní polovinu stěny tvořily skleněné tabule, a za nimi seděli a poletovali papouškové, kakaduové a pestří tropičtí ptáci.
„Už jste přemýšlela o tom, co chcete dělat ?“ zeptal se Ravic.
„Ne, ještě ne.“
„Měla jste něco určitého v plánu, když jste sem přišla?“
Váhala. „Ne, nic přesného.“
„Neptám se vás ze zvědavosti.“
„Já vím. Chcete říct, že bych měla něco dělat. To taky chci. Říkám si to každý den. Ale pak - “
„Hoteliér mi povídal, že jste herečka. Neptal jsem se ho na to. Řekl mi to, když jsem se ho ptal na vaše jméno.“
„Už jste ho nevěděl?“
Ravic vzhlédl. Žena se na něho klidně dívala.
„Nevěděl,“ odpověděl Ravic. „Nechal jsem lístek v hotelu a nemohl jsem se rozpomenout.“
„Teď už je víte?“
„Ano. Joan Madouová.“
„Nejsem žádná dobrá herečka,“ řekla. „Hrála jsem jen malé role. V poslední době vůbec nic. Taky nemluvím dost dobře francouzsky.“
„Jakým jazykem mluvíte ?“
„Italsky. Vyrostla jsem tam. A trochu anglicky a rumunsky. Otec byl Rumun. Už umřel. Moje matka je Angličanka, žije ještě v Itálii, ale nevím kde.“
Ravic poslouchal jen na půl ucha. Nudil se a nevěděl dobře, o čem mluvit. „Dělala jste ještě něco jiného ?“ řekl, jen aby se něco zeptal. „Kromě těch malých rolí u filmu?“
„To, co k tomu patří. Trochu zpívání a tancováním Podíval se na ni s pochybnostmi. Nevypadala na to. Bylo v ní cosi vybledlého, jako smazaného a vůbec nebyla atraktivní. Nevypadala ani na herečku. To byl ostatně velice široký pojem.
„O něco takového se tu můžete spíš pokusit,“ navrhl. „Přitom nemusíte umět dokonale francouzsky.“
„Ne. Ale nejdřív musím něco najít. To je těžké, když nikoho neznám.“

Morozov, vzpomněl si Ravic najednou. Šeherezáda. Samozřejmě. Morozov musí o takových věcech něco vědět. Ten nápad ho trochu rozveselil. Za tenhle zabitý večer může Morozov, tak mu tu ženu teď hodí na krk ať jí Boris ukáže, co dovede. „Umíte rusky?“ zeptal se.
„Trošku. Několik písní. Cikánské písničky. Podobají se rumunským. Proč?“
„Vím o někom, kdo se v těchhle věcech trochu vyzná. Snad by vám mohl pomoci. Dám vám jeho adresu.“
„Bojím se, že to asi nepomůže. Agenti jsou všude stejní. Doporučení nejsou moc platná.“
Ravic pochopil, že se žena domnívá, že se jí chce pohodlným způsobem zbavit. Protože to byla pravda, zaprotestoval.
„Člověk, kterého mám na mysli, není agent. Je vrátným v Šeherezádě. To je ruský noční klub na Montmartru.“
„Vrátný?“ Joan Madouová zdvihla hlavu. „To je něco jiného. Vrátní vědí víc než agenti. Z toho by mohlo něco být. Znáte ho dobře?“
„Ano.“
Ravic byl překvapen. Nejednou mluvila zcela obchodnicky. To jde ale rychle, pomyslil si. „Je to můj přítel. Jmenuje se Boris Morozov,“ řekl. „Je v Šeherezádě už deset let. Mají tam stále poměrně velký revuální program. Čísla se často mění. Morozov se dobře zná s ředitelem. Kdyby pro vás v Šeherezádě nebylo nic volného, bude určitě vědět o něčem jiném. Nechcete to zkusit?
„Ano. Kdy?“
„Nejlíp tak kolem deváté večer. To ještě nemá moc práce a bude mít na vás čas. Já mu o vás řeknu.“ Ravic se už teď těšil, jak se bude Morozov tvářit. Najednou měl lepší náladu. Neurčitý pocit zodpovědnosti, kterého se pořád ještě nemohl zbavit, zmizel. Udělal, co mohl, teď se musí začít starat ona. „Nejste unavená?“ zeptal se.
Joan Madouová se mu podívala zpříma do očí. „Nejsem unavená,“ řekla. „Ale vím, že to není žádná zábava, tady se mnou sedět. Měl jste se mnou soucit a já vám za to děkuji. Odvedl jste mne z toho pokoje a mluvil se mnou. To pro mne znamenalo mnoho, protože jsem už celé dny stěží s někým promluvila slovíčko. Teď půjdu. Udělal jste pro mne víc než dost. Celý ten čas. Co by se bývalo se mnou jinak stalo!“
Proboha, pomyslel si Ravic, teď začne ještě s tímhle! Mrzutě se zadíval na skleněnou stěnu před sebou. Tam se pokoušel holub znásilnit samičku papouška kakadu. Ta byla tak unuděná, že ho ani nesetřásla. Jednoduše zobala dál a ignorovala ho.
„Nebyl to soucit,“ řekl Ravic.
„Co jiného?“
Holub to vzdal. Seskočil z širokých zad samičky kakadu a začal si čistit pírka. Papoušek lhostejně nazdvihl ocásek a vykadil se.
„Vypijeme si teď jeden dobrý, starý armaňak,“ navrhl Ravic. „To je nejlepší odpověď. Věřte mi: nejsem žádný zvláštní přítel lidí. Velice často si jdu večer někam sednout úplně sám. „Pokládáte to za zvlášť zajímavé?“
„Ne, ale já jsem špatný partner. To je horší.“
„Už jsem se odnaučil hledat partnery. Tady je váš armaňak. Salute!“
„Salute!“
Ravic postavil svou sklenku. „Tak a teď z tohohle zvěřince zmizíme. Přece ještě nechcete zpátky do hotelu ?“
Joan Madouová zavrtěla hlavou.
„Dobrá. Pak tedy půjdeme dál. A sice do Šeherezády. Dáme si tam něco k pití. Oba to určitě potřebujeme. A vy se můžete hned podívat, jak to tam vypadá.“

..*

Bylo kolem třetí zrána. Stáli před hotelem Milan. „Pila jste dost?“ zeptal se Ravic.
Váhala. „Myslela jsem, že toho bylo dost, tam v Šeherezádě. Ale teď, když se podívám na tyhle dveře - nebylo toho dost.“
„Proti tomu se dá něco podniknout. Snad tady v hotelu ještě něco budou mít. Jinak si zajdeme někam do hospody a koupíme si láhev. Pojďte.“
Podívala se na něho. Pak se podívala na dveře. „Dobře,“ řekla v náhlém rozhodnutí. Avšak nehýbala se z místa. „Jít tam nahoru,“ pronesla. „Do toho prázdného pokoje -“
„Odvedu vás tam. A vezmeme si láhev s sebou.“
Vrátný se probudil. „Máte ještě něco k pití?“ zeptal se Ravic.
„Šampaňské?“ navrhl vrátný okamžitě obchodnicky, zatímco ještě zíval.
„Děkuji. Něco ostřejšího. Koňak. Láhev.“
„Courvoisier, martell, henessy, biscuit dubouché?“
„Courvoisier.“
„Velmi dobře, pane. Vytáhnu zátku a přinesu vám láhev nahoru.“
Šli po schodech vzhůru. „Máte klíč?“ zeptal se Ravic ženy.
„Pokoj není zamčený.“
„Někdo by vám mohl ukrást peníze a papíry, když nezamykáte.“
„To by mohl udělat, i kdybych zamkla.“
„To je pravda - u těchhle zámků. Ale přesto - aspoň by to nebylo tak snadné.“
„Možná. Ale mně se nelíbí vrátit se samotná z ulice, vytáhnout klič a odemknout, abych vešla do prázdné místnosti - to je jako otvírat hrob. Stačí, když se i bez odmykání vejde dovnitř - kde na člověka nečeká .nic než pár kufrů.“
„Nikde nic nečeká,“ řekl Ravic. „Člověk si musí vždycky sám přinést všechno s sebou.“

„Ach ano. Ale pak je u toho i milosrdná iluze. Tady není nic -“
Joan Madouová hodila plášť a rádiovku na postel a podívala se na Ravika. Její oči byly světlé a velké v bledé tváři a jako strnulé v hněvivém zoufalství. Pak začala chodit po malém prostoru sem a .tam, ruce v kapsách kabátku, dlouhými kroky, s pružným pohybem těla při každé obrátce. Ravic se na ni pozorně díval. Najednou měla sílu a nespoutanou graciéznost a pokoj se zdál být pro ni příliš těsný.
Někdo zaklepal. Vrátný přinesl koňak. „Nepřeje si panstvo ještě něco pojíst? Studené kuřátko, obložené chlebíčky -“
„To by bylo mrhání časem, - brachu.“ Ravic mu zaplatil a vystrčil ho ven. Pak nalil dvě sklenky. „Tady. Je to jednoduché a barbarské - ale v obtížných situacích je primitivnost to nejlepší. Uhlazenost je vhodná pro klidné časy. Vypijte to.“
„A pak?“
„Pak si dáte další.“
„Zkoušela jsem to. Není to nic platné. Není dobře být opilý, když je člověk sám.“
„Je jenom třeba být pořádně opilý. Pak to jde.“
Ravic si sedl na úzkou rozviklanou pohovku, která stála u zdi příčně k posteli. Předtím si jí nevšiml. „Stálo tohle už tady, když jste se nastěhovala?“
Zavrtěla hlavou. „Dala jsem ji sem postavit. Nechtěla jsem spát v posteli. Připadalo mi to nesmyslné. Postel a svlékat se a to všechno. Proč? Zrána a přes den to jde. Ale v noci - “
„Musíte něco dělat.“ Ravic si zapálil cigaretu. „Škoda, že jsme nezastihli Morozova. Nevěděl jsem, že má volno. Zajděte tam zítra večer. Kolem deváté. On už pro vás něco najde. I kdyby to byla práce v kuchyni. Aspoň byste byla v noci zaměstnaná. A to přece chcete ?“
„Ano.“ Joan Madouová přestala přecházet sem a tam. Vypila koňak a sedla si na postel. „Každou noc jsem prochodila venku. Dokud člověk chodí, je všecko lepší. Teprve když si sedne a strop mu padá na hlavu - “
„Nikdy se vám venku nic nestalo? Nikdo vám nic neukradl ?“
„Ne. Asi na to nevypadám, že by se mi toho dalo moc ukrást.“ Podala Ravikovi svou prázdnou sklenku. „A to druhé? Dokonce jsem často čekala na to, že na mne někdo aspoň promluví! Že člověk není jen naprosté nic, jen chůze! Že se na člověka aspoň podívají oči a ne jenom kameny! Že by člověk nepobíhal jako psanec! Jako někdo na cizí planetě!“
Odhodila vlasy dozadu a vzala si sklenici, kterou jí Ravic podal. „Nevím, proč o tom mluvím, vlastně jsem vůbec nechtěla. Možná proto, že jsem byla celé ty dny jak němá. Možná proto, že dnes večer poprvé -“ Odmlčela se. Neposlouchejte mě - “
„Piju,“ řekl Ravic. „Mluvte si, co chcete. Je noc. Nikdo vás neslyší. Já naslouchám sám sobě. Zítra bude všecko zapomenuto.“
Opřel se. Někde v domě šuměla voda. V topení hrkalo a na okno stále ještě ťukal měkkými prsty déšť.
„Když se pak člověk vrátí a zhasne světlo - a temnota na něho padne jako chomáč vaty namočené do chloroformu - pak člověk zas rozsvítí a zírá a zírá - “
Určitě jsem už opilý, myslel si Ravic. Dřív než jindy, tentokrát. Anebo je to tím mdlým světlem? Nebo obojím? To už není ta bezvýznamná, bezbarvá žena. To je někdo jiný. Jsou tu najednou oči. Je tu tvář. Cosi se na mne dívá. Budou to asi stíny. Ozařuje ji tichý oheň hořící za mým čelem. První záblesky opilosti.
Neposlouchal, co říkala. Znal to a už to nechtěl slyšet. Být sám - věčný refrén života. Nebylo to horší ani lepší než spousta jiných věcí. Až příliš se o tom mluvilo. Člověk je pořád sám a nikdy sám. Najednou tu byly housle, někde v polostínu. Zahrada na budapešťských pahorcích. Těžká vůně kaštanů. Vítr. A sny se krčí na rameni jako mladé sovy, jejichž oči se jasní s přibývajícím šerem. Noc, která se nikdy nestala nocí. Hodina, v níž byly všechny ženy krásné. Velká hnědá motýlí křídla večera.
Vzhlédl. „Děkuji,“ řekla Joan Madouová.
„Zač?“
„Že jste mne nechal mluvit a neposlouchal. To je dobře. Potřebovala jsem to.“
Ravic kývl. Viděl, že její sklenička je už zase prázdná. „Dobře,“ řekl. „Nechám vám tu láhev tady.“
Vstal. Pokoj. Žena. Nic víc. Bledý obličej, ve kterém už zase nic nezářilo.
„Chcete už jít?“ zeptala se Joan Madouová. Ohlédla se, jako by se v místnosti někdo schoval.
„Tady je Morozovova adresa. Jeho jméno, abyste je nezapomněla. Zítra večer v devět.“ Ravic je napsal do bloku s recepty. Pak list vytrhl a .položil ho na kufr.
Joan Madouová vstala. Sáhla po kabátu a čepici. Ravic se na ni díval. „Nemusíte se mnou chodit dolů.“
„To taky nemám v úmyslu. Jenom tu nechci zůstat. Ne teď. Chci se ještě pro jít.“
„Pak stejně budete muset znovu zpátky. Ještě jednou totéž. Proč nezůstanete tady? Teď už jste to překonala.“
„Už brzy bude svítat. Až se vrátím, bude ráno. Pak je to jednodušší.“
Ravic přistoupil k oknu. Ještě pořád pršelo. Mokré a šedé provázky deště povívaly ve větru před žlutými koly luceren.
„Pojďte,“ řekl. „Vypijeme ještě skleničku a vy si pak lehnete. Tohle není počasí na procházky.“
Sáhl po láhvi. Joan Madouová stála náhle těsně u něho. „Nenechávej mě tady,“ řekla rychle a naléhavě, Ravic cítil její dech. „Nenechávej mě tu dnes samotnou, jen dnes ne, nevím, co to je, ale jenom ne dnes! Zítra budu mít odvahu, ale dnes nemůžu; jsem u konce, na sesypání, už nemám sílu; neměl jste mne odsud brát, jen dnes ne - teď nemůžu být sama.“
Ravic opatrně postavil láhev zpátky a sundal jí ruce ze své paže. „Dítě,“ řekl - „všichni si na to musíme dřív či později zvyknout.“ Prohlížel si pohovku. „Můžu spát tady. Nemá smysl ještě někam chodit. Potřebuji se několik hodin prospat. Zítra v devět operuji. Můžu tady spát právě tak dobře jako u sebe. Není to moje první noční hlídka. Stačí to?“
Kývla. Stála ještě pořád těsně vedle něho.

¨“V půl osmé musím pryč. Zatraceně brzo. Vzbudím vás.“
„To nevadí. Vstanu a udělám vám snídani, všecko - “
„Nic nebudete dělat,“ odmítl Ravic. „Nasnídám se v nejbližší kavárně jako každý rozumný dělník, kávu s rumem a rohlíky. Všechno ostatní můžu udělat na klinice. To není špatný nápad, poprosit Evženii o koupel. Dobrá, zůstaneme tady. Dvě ztracené duše v listopadu. Vy si lehnete do .postele. Jestli chcete, můžu zatím sejít dolů k vrátnému, dokud nebudete hotová.“
„Ne,“ řekla Joan Madouová.
„Neuteču. Mimo to ještě leccos potřebujeme, polštář, pokrývku a tak.“
„Můžu zazvonit.“
„To můžu taky.“ Ravic hledal knoflík. „Je lepší, když tohle vyřizuje muž.“
Vrátný přišel brzo. V ruce měl druhou láhev koňaku. „Přeceňujete nás,“ řekl Ravic. „Srdečné díky. Patříme k poválečné generaci. Přineste pokrývku, polštář a nějaké prostěradlo. Musím tu přespat. Venku beje a je příliš chladno. Jsem právě dva dny z postele po těžkém zápalu plic. Můžete to zařídit ?“
„Samozřejmě, pane. Stejně jsem si něco takového myslel.“
„Dobrá.“
Ravic si zapálil cigaretu. „Půjdu na chodbu. Prohlídnu si boty přede dveřmi. Můj oblíbený sport. Neuteču,“ dodal, když zahlédl pohled Joan Madouové. „Nejsem Josef Egyptský. Nevykašlu se na své roucho.“

..*

Vrátný se vrátil s požadovanými věcmi. Zarazil se, když uviděl Ravika stát na chodbě. Pak se mu rozjasnil obličej. „To se vidí zřídka,“ prohlásil.
„Taky to dělám zřídka. Jen na narozeniny a na vánoce. Dejte mi ty věci. Vezmu je s sebou dovnitř. Co je tohle, prosím vás?“
„Zahřívací láhev. Kvůli vašemu zápalu plic.“
„Skvělé. Ale já si zahřívám plíce koňakem.“ Ravic vytáhl z kapsy několik bankovek.
„Určitě nemáte pyžamo, pane. Můžu vám jedno půjčit.“
„Děkuji, kamaráde.“ Ravic se podíval na starocha. „Bylo by mi určitě malé.“
„Vůbec ne. Bude vám dobře. Je úplně nové. Jen tak mezi námi, dal mi je kdysi jeden Američan. Tomu je darovala jedna dáma. Já něco takového nenosím. Nosím noční košile. Je úplně nové, pane.“
„Tak dobře, přineste mi je nahoru. Můžeme se na ně po dívat.“
Ravic čekal na chodbě. Přede dveřmi stály tři páry bot. Vedle nich perka s vytahanou gumou. Z místnosti za nimi se linulo bouřlivé chrápání. Pak hnědé pánské polobotky a dámské lakové botky s vysokým podpatkem a s knoflíčky. Oba ty páry stály před jedněmi dveřmi a působily podivně opuštěně, přestože byly vedle sebe.
Vrátný přinesl pyžamo. Bylo to náramné prádlo. Modré umělé hedvábí a na něm zlaté hvězdy. Ravic na ně chvíli němě zíral. Chápal Američana.
„Nádherné, co?“ zeptal se vrátný pyšně.
Pyžamo bylo nové. Bylo dokonce ještě v kartonu z obchodu du Louvre, kde bylo koupeno. „Škoda,“ řekl Ravic. „Rád bych býval poznal dámu, která je vybrala.“
„Můžete je mít pro tuhle noc. Nemusíte je kupovat, pane.“
„Kolik stojí přespání?“
„Jak uvážíte.“
„Vy nejste Francouz ?“
„Ale ano. Ze St. Nazaire.“
„Pak jste se zkazil stykem s Američany. A mimo to - za takové pyžamo není nic přehnané.“
„Těší mě, že se vám líbí. Dobrou noc, pane. Zítra si je vyzvednu u dámy.“
„Zítra ráno vám je vrátím sám. Vzbuďte mě v půl osmé. Stačí tiše zaklepat, já vás uslyším. - Dobrou noc.“

..*

„Podívejte se na tohle,“ řekl Ravic Joan Madouové a ukázal jí pyžamo. „Roucho jak pro svatého Mikuláše. Ten vrátný je kouzelník. Já si to dokonce obléknu, člověk musí mít k tomu, aby byl komický, nejen odvahu, ale taky nenucenost.“
Urovnal si přikrývky na pohovce. Bylo mu jedno, kde spí, jestli ve svém hotelu anebo tady. Na chodbě objevil přijatelnou koupelnu a od vrátného dostal nový kartáček na zuby. Všechno ostatní mu bylo lhostejné. Žena pro něho byla cosi jako pacient.
Naplnil sklenici na vodu koňakem a postavil ji vedle postele spolu s jednou z malých skleniček, které předtím přinesl vrátný. „Myslím, že tolik vám bude stačit,“ řekl pak. „Je to takhle jednodušší. Nemusím potom vstávat a dolívat. Láhev a druhou skleničku si vezmu k sobě.“
„Tu malou skleničku nepotřebuji. Můžu pít z velké.“
„Tím líp.“ Ravic se uvelebil na pohovce. Líbilo se mu, že se žena nijak nestará, jestli má pohodlí. Dosáhla, čeho chtěla, - teď zaplaťpánbu nevyvíjela žádnou přebytečnou hospodyňskou pečlivost.
Nalil si plnou sklenici a postavil láhev na zem. „Salute!“
„Salute! A děkuji!“
„To je v pořádku. Stejně se mi do toho deště moc nechtělo.“

„Ještě pořad prší?“
„Ano.“
Tichem pronikalo zvenku slabounké ťukání, jako by cosi chtělo dovnitř, šedé, beznadějné a beztvaré cosi, co bylo smutnější než smutek sám - vzdálená, bezejmenná vzpomínka, vlna bez konce, která připlula a chtěla získat zpátky a pohřbít to, co kdysi vyvrhla a zapomněla někde na jednom ostrově - trochu člověčiny, světla a myšlenek.
„Dobrá noc k pití.“
„Ano - a špatná k tomu, být sám.“
Ravic chvíli mlčel. „Na to jsme si musili všichni zvyknout,“ řekl pak. „To, co nás kdysi stmelovalo, je zničeno. Teď jsme se rozsypali jako náhrdelník ze skleněných perel, u kterého se přetrhla šňůrka. Nic už nedrží pevně.“
Nalil si znovu plnou sklenici. „Jako chlapec jsem jednou spal v noci na louce. Bylo léto a nebe bylo velmi jasné. Než jsem usnul, viděl jsem Orion nad lesy na horizontu. Pak jsem se uprostřed noci probudil - a Orion stál najednou vysoko nade mnou. Nikdy jsem na to nezapomněl. Učil jsem se ve škole, že je Země planeta a že se otáčí, ale naučil jsem se to, jako se člověk spoustu věcí naučí z knih, a nikdy jsem o tom nepřemýšlel. Teď poprvé jsem pocítil, že to je opravdu tak. Cítil jsem, jak země neslyšně letí nesmírným prostorem. Cítil jsem to tak silně, že se mi skoro zdálo, že se musím přidržet, abych nebyl smeten. Bylo to asi tím, že jsem se probudil z hlubokého spánku, na okamžik oproštěný od paměti a zvyku, a díval se na obrovskou, změněnou oblohu. Země najednou už nebyla pro mě pevná - a od té doby se pro mě už nikdy úplně pevnou nestala.“
Vypil svou sklenici. „To řadu věcí ztěžuje a na druhé straně zas usnadňuje.“
Podíval se směrem k Joan Madouové. „Nevím, jak jste daleko,“ řekl. „Až budete unavená, tak prostě neodpovídejte.“
„Ještě ne. Za chvíli. Je tu ještě místo, které je bdělé. Bdělé a studené.“
Ravic postavil láhev vedle sebe na zem. Z tepla pokoje do něho zvolna prosakovala hnědá únava. Stíny přicházely. Vání křídel. Cizí pokoj, noc a venku - jako vzdálené bubny - monotónní bušení deště - chatrč s malým světýlkem na pokraji chaosu, ohýnek v divočině beze smyslu - tvář, ke které člověk promlouval -
„Pocítila jste to taky někdy?“ zeptal se.
Chvíli mlčela. „Ano. Ale ne tak. Jinak. Když jsem celé dny s nikým nepromluvila a v noci bloudila venku, a všude byli lidi, kteří někam patřili, kteří někam šli a někde byli doma. Jenom já ne. Pak se pomalu stalo všechno jakoby neskutečné, jako kdybych se utopila a procházela neznámým městem pod vodou - “
Někdo šel vzhůru po schodech. Zarachotil klíč a bouchly dveře. Hned nato zašumělo vodovodní potrubí.
„Proč zůstáváte v Paříži, když tu nikoho neznáte?“ zeptal se Ravic. Cítil, že začíná být ospalý.
„Nevím. Kam bych měla jít jinam ?“
„Nemáte, kam byste se mohla vrátit?“
„Ne. A člověk se stejně nemůže nikam vrátit.“
Vítr přehnal po okně spršku deště. „Proč jste přišla do Paříže ?“
Joan Madouová neodpověděla. Ravic si myslel, že už usnula. „Přišli jsme s Raczinským do Paříže, protože jsme se chtěli rozejít,“ řekla pak.
Ravic nebyl překvapen. Jsou chvíle, kdy člověka nic nepřekvapí. V protějším pokoji začal zvracet muž, který se před chvílí vrátil. Dveřmi bylo tlumeně slyšet jeho vzdychání.
„Proč jste tedy byla tak zoufalá?“ otázal se Ravic.
„Protože byl mrtvý! Mrtvý! Najednou byl pryč! Nenávratně! Už se nikdy nedalo nic udělat. Nechápete to?“ Joan Madouová se v posteli napůl vzpřímila a dívala se na Ravika. Protože odešel dřív, než jsi to mohla udělat ty. Protože tě nechal samotnou dřív, než ses na to připravila.
„Já - já jsem k němu měla být jiná - byla jsem -“
„Zapomeňte na to. Lítost je ta nejzbytečnější věc na světě. Nic se nedá vrátit zpátky. Nic se nedá napravit. Jinak bychom byli všichni světci. Život neměl v úmyslu udělat nás dokonalými. Kdo je dokonalý, patří do muzea.“
Joan Madouová neodpověděla. Ravic viděl, že se napila a pak se znovu zvrátila do polštářů. Bylo tu ještě něco - ale už byl příliš unavený, aby o tom ještě přemýšlel.
Bylo mu to navíc jedno. Chtěl spát. Zítra musí operovat. Do toho tady mu už nic nebylo. Postavil prázdnou sklenici na podlahu vedle láhve. Stejně je zvláštní, kde se člověk někdy octne, pomyslel si.

VI.

Když Ravic vešel, seděla Lucienne Martinetová u okna. „Jaké to je?“ zeptal se. „Když se poprvé vstane z postele?“
Dívka se na něho podívala, pak ven do šedého odpoledne a znovu na něho.
„Dnes není moc pěkně,“ řekl Ravic.
„Ale ano,“ odporovala. „Pro mne ano.“
„Proč?“
„Protože nemusím ven.“
Seděla schoulená v křesle, laciné bavlněné kimono přitažené kolem ramen; hubené, nepohledné stvoření se špatnými zuby; - ale pro Ravika byla v tom okamžiku krásnější než trojská Helena. Byla kusem života, který on zachránil vlastníma rukama. Nebylo důvodu být nějak zvlášť pyšný, tu první krátce předtím, ztratil. Tu další možná zase znovu ztratí; a nakonec je člověk ztratí všechny a sám sebe taky. Ale tahle tady byla na okamžik zachráněna.
„Při takovémhle počasí to není vůbec žádná legrace, vláčet se po ulicích s klobouky.“

„Vláčela jste se s klobouky?“
„Ano. Pro paní Lanvertovou. Má obchod na avenue Matignon. Pracujeme do pěti. Pak jsem musela roznést krabice s klobouky zákazníkům. Teď je půl šesté. Teď bych byla na cestě.“ Dívala se oknem. „Škoda, že neprší víc. Včera to bylo lepší. Lilo jako a konve. Teď do toho musí někdo jiný.“
Ravic se posadil proti ní na okenní parapet. To je divné, pomyslel si. člověk vždycky čeká, že lidi budou bezmezně slastní, když uniknou smrti. A skoro nikdy nejsou. Tahle taky ne. Stal se malý zázrak a ji na tom zajímá jedině to, že nemusí chodit venku v dešti.
„Jak jste se dostala právě na tuhle kliniku, Lucienne ?“ zeptal se Ravic.
Ostražitě se na něho podívala. „Někdo mi o ní řekl.“
„Kdo?“
„Jedna známá.“
„Jaká známá ?“
Dívka váhala. „Známá, která tu taky byla. Přivedla jsem ji sem, až před dveře. Proto jsem o klinice věděla.“
„Kdy to bylo?“
„Týden přede mnou.“
„Je to ta, která při operaci umřela ?“
„Ano.“
„A vy jste sem přesto přišla?“
„Ano,“ odpověděla Lucienne lhostejně. „Proč ne?“
Ravic neřekl, co chtěl říci. Díval se na malou, chladnou tvář, která byla kdysi měkká a která životem tak ztvrdla. „Byla jste předtím taky u stejné porodní báby?“ zeptal se.
Lucienne neodpověděla. „Nebo u stejného lékaře? Můžete mi to klidně říct. Nevím přece, kdo to je.“
„Nejprve tam šla Marie. O týden dřív. O deset dnů dřív.“
„A vy jste tam potom šla taky, ačkoliv jste věděla, co se stalo Marii?“
Lucienne pokrčila rameny. „Co jsem měla dělat? Musela jsem riskovat. Nevěděla jsem o nikom jiném. Dítě - co bych si počala s dítětem ?“ Dívala se z okna. Naproti na balkóně stál muž ve šlích a s deštníkem nad hlavou. „Jak dlouho tu ještě musím zůstat, doktore ?“
„Asi čtrnáct dní.“
„Ještě čtrnáct dní?“
„To není dlouho. Proč?“
„To stojí peníze - “
„Snad to budeme moci o nějaký den zkrátit.“
„Myslíte, že to můžu splácet? Mám málo peněz. To je drahé, třicet franků denně.“
„Kdo vám to řekl?“
„Sestra.“
„Která? Evženie, samozřejmě - “
„Ano. Řekla, že operace a obvazy jsou k tomu ještě extra. Je to moc drahé ?“
„Operaci jste už zaplatila.“
„Sestra říká, že to zdaleka nestačilo.“
„Sestra to neví tak přesně, Lucienne. Radši se potom zeptejte doktora Vebera.“
„Ráda bych to věděla brzo.“
„Proč?“
„Pak si můžu lepší rozpočítat, jak dlouho na to budu muset dělat.“ Lucienne se podívala na své ruce. Měla hubené a rozpíchané prsty. „Musím taky ještě zaplatit činži,“ řekla. „Když jsem sem přišla, bylo zrovna třináctého. Patnáctého bych musela dát výpověď. Teď ten měsíc musím zaplatit. Pro nic za nic.“ „Nemáte někoho, kdo by vám pomohl ?“
Lucienne vzhlédla. Obličej měla najednou o deset let starší. „Znáte to přece, doktore. Ten se jen naštval. Prý nevěděl, že jsem tak hloupá. Jinak by si se mnou nic nezačínal.“
Ravic přikývl. Nebylo to nic nového. „Lucienne,“ řekl, „můžeme se pokusit dostat něco z té ženské, která udělala potrat. Ta za to může. Ale musíte nám říct její jméno.“
Dívka se rychle napřímila. Najednou byla celá ve střehu. „Policie? Ne, pak bych v tom lítala sama.“
„Bez policie. Jenom jí pohrozíme.“
Hořce se zasmála. „Hrozbami z ní nic nedostanete. Ta je ze železa. Musela jsem jí zaplatit tři sta franků. A za to -“ uhladila si kimono. „Někdo zkrátka nemá nikdy štěstí,“ řekla bez rezignace, jako by mluvila o někom jiném a ne o sobě.
„Ale ano,“ odpověděl Ravic. „Vy jste měla velké štěstí.“
Zahlédl Evženii v operačním sále. Leštila niklové nástroje. To byla jedna z jejích zálib. Byla tak zabraná do práce, že Ravika neslyšela přicházet. „Evženie,“ oslovil ji.
Prudce se otočila. „Ach, to jste vy. Musíte člověka pořád lekat?“
„Nemyslím, že bych byl taková osobnost. Ale vy byste neměla lekat pacienty svými báchorkami o honorářích a výdajích.“
Evženie se narovnala, hadr v ruce. „Ta děvka samozřejmě hned žalovala.“
„Evženie,“ řekl Ravic. „Je víc děvek mezi ženami, které nikdy nespaly s mužem, než mezi těmi, které si tímhle způsobem těžce vydělávají na chleba. A to už vůbec nemluvím o vdaných. A navíc to děvče nežalovalo. Jenom jste jí zkazila den, to je všecko.“
„No, a kdyby! Ještě aby takové byly citlivky.“

Ty kráčející morální katechisme, pomyslil si Ravic. Ty hnusná ctnostná náfuko - co ty víš o opuštěnosti téhle malé modistky, která šla statečně k téže porodní bábě, která zničila její přítelkyni -, a do stejné nemocnice, v níž ta druhá umřela, a neřekne nic víc než: Co jsem měla dělat, a jak to zaplatím -
„Měla byste se vdát, Evženie," řekl. „Měla byste si vzít vdovce s dětmi. Anebo majitele pohřebního ústavu."
„Pane Raviku," odvětila důstojně sestra. „Laskavě se nestarejte o mé soukromé záležitosti. Jinak bych si musela stěžovat u pana doktora Vebera."
„To stejně děláte od rána do večera." Ravic s potěšením sledoval, jak jí na lícních kostech naskočily rudé skvrny. „Proč jsou zbožní lidé tak málokdy snášenliví, Evženie? Nejlepší charakter mají cynikové; nejnesnesitelnější jsou idealisti. Není to pro vás důvod k zamyšlení ?"
„Bohudíky nikoliv."
„Myslel jsem si to. Já teď zajdu k dítkám hříchu. Do Osirisu. Pro případ, že 'by mne doktor Veber potřeboval."
„Pochybuji, že vás doktor Veber bude potřebovat."
„Panenství ještě nedělá z člověka jasnovidce. Mohlo by se to přesto stát. Budu tam asi do pěti. Pak jsem ve svém hotelu."
„Pěkný hotel, ta židárna."
Ravic se obrátil. „Evženie, ne všichni uprchlíci jsou židi. A dokonce ani všichni židé nejsou židi. A mnozí to jsou, o kterých by to nikdo nevěřil. Znal jsem dokonce jednoho židovského černocha. Strašlivě osamělý člověk. Jediné, co měl rád, bylo čínské jídlo. Tak to na světě chodí."
Sestra neodpověděla. Leštila niklovou desku, která se beztak leskla jako zrcadlo.

..*

Ravic seděl v bistru na rohu Boissiérovy ulice a zíral do okna smáčeného deštěm, když toho člověka uviděl. Bylo to jako rána do žaludku. V první chvíli byl jako omráčený, aniž si uvědomil, co to je - ale hned nato odstrčil stolek, vyskočil ze židle a bezohledně se dral plnou místností ke dveřím.
Někdo ho chytil za paži. Otočil se. „Co?" zeptal se nechápavě. „Co?"
Byl to číšník. „Nezaplatil jste, pane."
„Co? - Ach tak - vrátím se -" Vytrhl se mu.
Číšník zrudl. „To u nás neexistuje! Vy - "
„Tady máte - "
Ravic vytáhl z kapsy bankovku, hodil ji číšníkovi a rozrazil dveře. Protlačil se kolem skupiny lidí a vrhl se doprava, za roh, do Boissiérovy ulice.
Zaslechl za sebou nadávky. Vzpamatoval se, přestal utíkat a šel jak mohl nejrychleji, aniž by byl nápadný. To je nemožné, myslel si, to je naprosto vyloučené, zbláznil jsem se, to je vyloučené! Tvář, ta tvář, musí to být náhodná podobnost, nějaká hnusná, zatracená podobnost, blbý trik, který mi zahrály nervy - nemůže být v Paříži, ta tvář, ta je v Německu, je v Berlíně, sklo okna bylo pokryté kapkami deště, nebylo zřetelně vidět, musel jsem se zmýlit, určitě -
Šel dál, spěchal, prodíral se davem, proudícím z kina, pozorně si prohlížel každou tvář, kterou předešel, nakukoval pod klobouky, setkával se s rozzlobenými a udivenými pohledy, dál, dál, jiné tváře, jiné klobouky, šedé, černé, modré, předešel je, obrátil se, bedlivě si je prohlížel -
Na křižovatce avenue Kléber se zastavil. Žena, žena s pudlem, rozpomněl se najednou. Hned za ní šel ten muž. Ženu s pudlem minul už dávno. Rychle se vracel. Jakmile ji v dálce zahlédl, zastavil se na kraji chodníku. Sevřel pěsti v kapsách kabátu a každého chodce si bedlivě prohlížel. Pudl postál u jedné lucerny, očichal ji a nekonečně pomalu zdvihl zadní nohu. Pak důkladně hrabal po dláždění a znovu se rozběhl. Ravic náhle ucítil, že má šíji mokrou potem.
Čekal ještě několik minut - tvář se neobjevila. Nahlížel do zaparkovaných aut. Nikdo v nich neseděl. Znovu se obrátil a šel až ke vchodu do podzemní dráhy u avenue Kléber. Seběhl dolů, koupil si lístek a šel po nástupišti. Bylo tam poměrně hodně lidí. Ještě než si je stačil prohlédnout, přijel vlak, zastavil a pak zmizel v tunelu. Nástupiště bylo prázdné.
Pomalu se vracel do bistra. Sedl si znovu ke stolu, u kterého seděl předtím. Jeho nedopitá sklenka tam ještě stála. Zdálo se mu podivné, že tu ještě pořád stojí -
Číšník se přišoural. „Promiňte, pane, nevěděl jsem - "
„Dobrá, dobrá," přerušil ho Ravic. „Přineste mi druhou sklenku calvadosu."
„Druhou?" Číšník se díval na skleničku jen zpoloviny vypitou. „Nechcete si nejdřív vypít tuhle?"
„Ne, přineste mi jinou."
Číšník vzal sklenici a přičichl k ní. „Není dobrý?"
„Je. Ale já chci jiný."
„Dobře, pane."
Zmýlil jsem se, myslil si Ravic. Opršelé sklo, napůl zamžené, jak by mohl člověk něco přesně rozeznat? Upřeně hleděl oknem. Díval se ven bedlivě, jako lovec na čekané, sledoval každého člověka, který šel kolem - avšak na skle se mu jako stín, šedě a ostře, promítal film, cár vzpomínky -
Berlín. Letní večer 1934 - sídlo gestapa, krev, holá místnost bez oken; pronikavé světlo holých elektrických žárovek, stůl s řemeny na připoutání potřísněný rudými skvrnami; vybičovaná jasnost jeho mozku, jenž byl tucetkrát vyburcován z mdloby polovičním utopením ve kbelíku vody, jeho ledviny, zbité tak, že už ani nebolely; zkřivený, zděšený obličej Sybilin; několik pohůnků v uniformě, kteří ji drželi - a hlas a usmívající se tvář, která přívětivě vysvětlovala, co se s paní stane, když se bude i nadále zapírat - Sybila, kterou o tři dny později údajně našli oběšenou.

Objevil se číšník a postavil sklenku na stůl. „Tohle je jiný druh, pane. Od Didiera z Caen. Starší.“
„Dobře, dobře, děkuji. Děkuji.“
Ravic vypil skleničku naráz. Vytáhl z kapsy balíček cigaret, jednu si vzal a zapálil. Ještě pořád neměl klidné ruce. Zahodil zápalku na zem a objednal si další calvados.
Ta tvář, ta usmívající se tvář, o které si myslil, že ji právě teď uviděl znovu - to musel být omyl. Bylo vyloučeno, aby byl Haake v Paříži. Vyloučeno! Setřásl vzpomínky.
Nemělo smysl, aby se tím člověk ničil, dokud nemohl nic dělat. Na to byl čas, až to tam praskne a on se bude moci vrátit. Do té doby -
Zavolal číšníka a zaplatil; přesto se neubránil, aby si cestou každého chodce pozorně neprohlížel.

..*

Seděl s Morozovem v katakombách.
„Ty tomu nevěříš, že to byl on?“ ptal se Morozov.
„Ne. Ale vypadal tak. Nějaká zatracená podobnost. A nebo moje paměť, která si už není jista.“
„Smůla, žes byl právě v bistru.“
„Ano.“
Morozov chvíli mlčel. „To člověka dost rozčilí, co?“ řekl pak.
„Ne. Proč?“
„Protože člověk neví.“
„Já vím.“
Morozov neodpověděl.
„Přízraky,“ řekl Ravic. „Myslel jsem, že už jsem z toho venku.“
„To člověk není nikdy. Taky jsem to měl. Hlavně na začátku. V prvních pěti, šesti letech. Čekám ještě na tři lidi z Ruska. Bylo jich sedm. Čtyři umřeli. Dva z toho zastřeleni vlastní stranou. Teď už čekám víc než dvacet let. Od roku 1917. Jednomu z těch tří, kteří ještě žiji, bude sedmdesát. těm zbývajícím dvěma tak čtyřicet, padesát. Ty snad ještě dostanu. To jsou ti za mého otce.“
Ravic se na Borise podíval. Byl to obr, ale bylo mu už přes šedesát. „Dostaneš je,“ řekl.
„Ano.“ Morozov otvíral a zavíral své velké ruce. „Na to čekám. Žiju proto opatrněji. Už tak často nepiju. Možná, že to ještě nějaký čas bude trvat. Musím být potom silný. Nechci střílet a nechci bodat.“
„Já taky ne.“
Seděli nějakou dobu mlčky. „Nezahrajeme si šachy?“ navrhl Morozov.
„Ano. Ale nevidím žádnou volnou šachovnici.“
„Tamhle profesor už končí. Hrál s Levym. Vyhrál, jako vždycky.“
Ravic šel pro figurky a šachovnici. „Hrál jste dlouho, profesore,“ prohodil. „Celé odpoledne.“
Starý muž kývl. „Přivede to na jiné myšlenky. Šachy jsou dokonalejší než karty. V kartách máte buď štěstí, nebo smůlu. To neodvede dostatečně myšlenky. Šachy jsou svět pro sebe. Když hrajeme, nahradí nám ten druhý svět tady venku.“ Vzhlédl zanícenýma očima. „Ten není tak dokonalý.“
Levy, jeho společník, najednou zamečel. Pak zmlkl, polekaně se ohlédl a odešel za profesorem.
Sehráli dvě partie. Pak se Morozov zvedl. „Musím jít, otevřít dveře výkvětu lidstva. Proč se vlastně nezajdeš k nám zase jednou podívat?“
„Nevím. Náhoda.“
„Co takhle zítra večer?“
„Zítra večer nemůžu. Jdu na večeři. K Maximovi.“
Morozov se ušklíbl. „Na utečence se potloukáš vlastně až moc drze po nejelegantnějších lokálech Paříže.“
„To jsou jediné lokály, kde je člověk naprosto bezpečný, Borisi. Kdo se chová jako uprchlík, toho brzy čapnou. To by sis ještě mohl pamatovat, ty majiteli Nansenova pasu.“
„Máš pravdu. S kýmpak jdeš? S německým vyslancem, jakožto protekcí?“
„S Kate Hegströmovou.“
Morozov hvízdl. „Kate Hegströmová,“ řekl. „Vrátila se?“
„Přijede zítra ráno. Z Vídně.“
„Dobře. Tak to tě zítra přece jen u nás později večer uvidím.“
„Možná že taky ne.“
Morozov mávl odmítavě rukou. „Vyloučeno! Když je Kate Hegströmová v Paříži, je Šeherezáda její hlavní stan.“
„Tentokrát je to jiné. Přijíždí, aby šla na kliniku. Půjde v nejbližších dnech na operaci.“
„Pak přijde tím spíš. Ty vůbec nerozumíš ženám.“ Morozov přivřel oči. „A nebo nechceš, aby přišla?“
„Proč by neměla chodit ?“
„Právě mi napadlo, žes u nás nebyl od té doby, cos mi poslal tu ženu. Joan Madouovou. Zdá se mi, že to přece jen nebude čirá náhoda.“
„Nesmysl. Já ani nevím, že je ještě u vás. Mohli jste ji potřebovat?“
„Ano. Nejdřív byla ve sboru. Teď má vlastní malé číslo. Dvě nebo tři písničky.“
„Už si trochu zvykla ?“
„Přirozeně. Proč ne?“
„Byla zatraceně zoufalá. Chudák ženská.“

„Cože?“ zeptal se Morozov.
„Chudák ženská, jsem řekl.“
Morozov se usmál. „Raviku,“ odpověděl otcovsky, s tváří, ve které byly najednou stepi, dálka, louky a celá lidská zkušenost. „Neplácej nesmysly. Ta je totiž dost pěkná potvora.“
„Cože?“ řekl Ravic.
„Potvora. Ne děvka. Potvora. Kdybys byl Rus, tak bys tomu rozuměl.“
Ravic se zasmál. „Tak to se tedy musela moc změnit. Servus, Borisi! Bůh žehnej tvým očím.“

VII.

„Kdy musím být na klinice, Raviku?“ zeptala se Kate Hegströmová.
„Kdy chcete. Zítra, pozítří, kdykoliv. Na jednom dnu nesejde.“
Stála před ním, štíhlá, chlapecká, sebejistá, hezká a už ne úplně mladá.
Ravic jí před dvěma lety vyoperoval slepé střevo. Byla to jeho první operace v Paříži. Přinesla mu štěstí. Od té doby pracoval a neměl žádné potíže s policií. Byla pro něho něco jako maskot.
„Tentokrát mám strach,“ řekla. „Nevím proč. Ale mám strach.“
„To nemusíte. To je banální záležitost.“
Šla k oknu a dívala se ven na dvůr hotelu Lancaster. Mohutný kaštan natahoval své staré paže vzhůru k mokrému nebi.
„Ten déšť,“ řekla. „Odjížděla jsem z Vídně a pršelo. Probudila jsem se v Curychu a pršelo. A teď tady -“ Zatáhla zase záclony. „Nevím, co se to se mnou děje. Myslím, že začínám stárnout.“
„To si člověk myslí vždycky, dokud není starý.“
„Měla bych být jiná. Před dvěma týdny jsem se rozvedla. Měla bych být veselá. Ale jsem unavená. Všecko se opakuje, Raviku. Proč?“
„Nic se neopakuje. My se opakujeme. To je to celé.“
Usmála se a sedla si na pohovku vedle umělého krbu. „Je dobře, že jsem zpátky,“ řekla.
„Z Vídně jsou teď kasárna. K zoufání. Němci ji rozdupali. A Rakušani s nimi. Rakušani taky, Raviku. Myslela jsem si, že by to bylo proti přírodě, rakouský nacista. Ale viděla jsem je.“
„Nelze se divit. Moc je ta nejnakažlivější choroba, jaká existuje.“
„Ano, a taky člověka nejvíc zdeformuje. Proto jsem se rozvedla. Z toho šaramantního zahaleče, kterého jsem si před dvěma roky vzala, se najednou stal hulákající sturmführer a přikázal starému profesorovi Bernsteinovi umývat ulice, stál u toho a smál se. Tomu Bernsteinovi, který mu před rokem vyléčil zánět ledvin. Prý proto, že honorář byl moc vysoký.“ Kate Hegströmová zkřivila tvář.
„Honorář, který jsem zaplatila já, ne on.“
„Buďte ráda, že jste se ho zbavila.“
„Žádal dvě stě padesát tisíc šilinků za rozvod.“
„To je laciné,“ řekl Ravic. „Všechno, co se dá vyřídit penězi, je laciné.“
„Nedostal nic.“ Kate Hegströmová zdvihla tvář, která byla dokonale řezaná jako kamej. „Řekla jsem mu, co si myslím o něm, o jeho straně a jeho vůdci - a že to od nynějšího dne budu prohlašovat veřejně. Hrozil mi gestapem a koncentračním táborem. Vysmála jsem se mu. Jsem ještě pořád Američanka a pod ochranou velvyslanectví. Mně by se nestalo nic, ale zato jemu, že je se mnou ženatý.“ Smála se. „Na to nepomyslel. Od té chvíle už nedělal potíže.“
Velvyslanectví, ochrana, protekce, myslel si Ravic. To bylo jako na jiné planetě. „Udivuje mě, že Bernstein smí ještě praktikovat,“ řekl.
„Už nesmí. Prohlédl mě tajně, když jsem dostala první krvácení. Díky bohu, že to dítě nesmím mít. Dítě s nacistou -“ Otřásla se.
Ravic vstal. „Musím teď jít. Veber vás dnes odpoledne ještě jednou vyšetří. Čistě formálně.“
„Já vím. Přesto - tentokrát mám strach.“
„Ale Kate - není to přece poprvé. Bude to jednodušší než to slepé střevo, které jsem vám vzal před dvěma lety.“ Vzal ji zlehka kolem ramen. „Byla jste moje první operace po mém příchodu do Paříže. To je něco jako první láska. Já už na vás dám pozor. Mimo to jste můj maskot. Přinesla jste mi štěstí. To byste měla dělat i nadále.“
„Ano,“ řekla a podívala se na něho.
„Dobře. Adié, Kate. Zastavím se pro vás večer v osm.“
„Adié, Raviku. Půjdu si teď koupit večerní šaty k Mainbocherovi. Musím se zbavit té únavy. A pocitu, že sedím v pavučině. Ta Vídeň -“ povzdechla s hořkým úsměvem, „město snů -“
Ravic sjel výtahem dolů a prošel halou kolem baru. Posedávalo tam několik Američanů. Uprostřed stála na stole obrovská kytice rudých mečíků. Měly v tom šedém, rozptýleném světle barvu zaschlé krve. Teprve když přišel blíž, viděl, že jsou úplně čerstvé. Že tak vypadaly, způsobilo to světlo zvenku.

..*

V druhém poschodí hotelu International panoval čilý ruch. Řada pokojů byla otevřená, pokojská a sluha pobíhali sem a tam a z chodby to všechno dirigovala majitelka hotelu.
Ravic vyšel po schodech. „Co se děje?“ zeptal se.

Majitelka byla statná žena s mohutným poprsím a s příliš malou hlavou plnou krátkých černých kudrlinek. „Španělé jsou pryč," oznámila.
„To vím. Ale proč vyklízíte pokoje ještě tak pozdě ?"
„Potřebujeme je zítra ráno."
„Noví němečtí emigranti ?"
„Ne, španělští."
„Španělští?" podivil se Ravic, který na okamžik nechápal, co tím mínila. „Jak to, ti přece právě odjeli?"
Majitelka se na něho podívala svýma jiskrnýma černýma očima a usmála se. Byl to úsměv nejprostšího vědění a nejprostší ironie.
„Ti druzí se vracejí," vysvětlila.
„Jací druzí ?"
„Ti z druhé strany, samozřejmě. To je přece vždycky tak." Křikla několik slov na uklízející děvče. „Jsme starý hotel," prohlásila pak s jistou hrdostí. „Hosté se k nám rádi vracejí. Už čekají na své bývalé pokoje."
„Oni už čekají?" ptal se Ravic udiveně. „Kdo už čeká?"
„Pánové z opačné strany. Většina z nich tu přece už jednou byla. Některé z nich přirozeně mezitím zabili. Ale ti ostatní čekali v Biarritzu a v St. Jean de Luz, až se u nás uvolní pokoje."
„Copak tu už jednou byli?"
„Ale pane Raviku!"
Majitelka se divila, že nepochopil hned. „Přece v té době, když byl ve Španělsku diktátorem Primo de Rivera. Museli tenkrát uprchnout a žili tady. Když se pak Španělsko stalo republikou, šli zpátky, a sem přišli monarchisti a fašisti. Teď jdou zase tihle nazpátek a znovu přicházejí republikáni. Ti, kteří ještě zbyli."
„Máte pravdu. Na to jsem nevzpomněl."
Majitelka nahlédla do jednoho z pokojů. Nad postelí visel barvotisk bývalého krále Alfonse. „Jeanne, sundej to!" volala.
Děvče přineslo obraz. „Tady. Postav ho sem." Majitelka opřela obraz vpravo o zeď a šla dál. V dalším pokoji visel obraz generála Franka. „Tohle taky. Postav ho k těm ostatním."
„Proč si ti Španělé vlastně nevzali svoje obrazy s sebou ?" zeptal se Ravic.
„Emigranti si málokdy berou s sebou obrazy, když se vracejí," vysvětlila majitelka. „Obrazy jsou útěcha v cizině. Když se člověk vrací, tak už je nepotřebuje. Rámy jsou při cestování taky příliš nepohodlné a sklo se snadno rozbije. Obrazy se skoro vždycky nechávají v hotelích."
Postavila k ostatním obrazům na chodbě ještě dva jiné, na nichž byl tučný generalissimus, potom jeden portrét Alfonse a jednu menší podobiznu Queipa de Llano.
„Obrazy svatých můžeme nechat," rozhodla, když objevila madonu v křiklavých barvách. „Svatí jsou neutrální."
„Ne vždycky," nadhodil Ravic.
„V těžkých dobách má Pánbůh vždycky šanci. Už jsem tady viděla nejednoho ateistu, jak se modlí." Majitelka si energickým pohybem posunula své levé ňadro na správné místo. „Nemodlil jste se už taky někdy, když jste byl po krk v bryndě ?"
„Samozřejmě. Ale já taky nejsem ateista. Jsem jenom pochybovačný věřící."
Po schodech vyšel podomek. Vlekl chodbou hromadu obrazů.
„Provedete novou dekoraci?" zeptal se Ravic.
„Samozřejmě. V našem oboru musí mít člověk spoustu taktu. To teprve dodává domu dobrou pověst. Zvlášť u našich zákazníků, kteří jsou, abych tak řekla, v těchto věcech velice delikátní. Nemůžeme čekat, že se někdo bude radovat z pokoje, kde na něho se zdi pyšně shlíží jeho úhlavní nepřítel vyvedený v pestrých barvách, a často dokonce i ve zlaceném rámu. Nemám pravdu?"
„Stoprocentně."
Majitelka se obrátila ke sluhovi. „Polož ty obrazy sem, Adolfe. Ne, postav je radši ke zdi na světlo, vedle sebe, aby na ně bylo vidět."
Muž zachrochtal a shýbl se, aby připravil výstavu. „Co tam teď pověsíte?" zeptal se Ravic se zájmem. „Jeleny a krajinky a výbuchy Vesuvu a tak něco?"
„Jenom když mi nevystačí zásoba. Jinak dám nazpátek staré obrazy."
„Jaké staré ?"
„Ty z dřívějška. Které tu páni nechali, když převzali vládu. Tady jsou."
Ukázala na levou stranu chodby. Sluha tam mezitím rozestavil nové obrazy, do řady proti těm, které byly vyneseny z pokojů. Byli tu dva Marxové, tři Leninové, z nichž jeden byl do poloviny přelepen papírem, jeden Trockij a několik menších zarámovaných litografií Negrina a dalších španělských republikánských vůdců. Byli nenápadní, žádný z nich tak nehýřil barvami a řády a znaky jako pompézní řada Alfonsů, Primo de Riverů a Franků na protější pravé straně. Obě řady protichůdných světových názorů se na- sebe mlčky dívaly ve slabě osvětlené chodbě a mezi nimi stála francouzská majitelka hotelu s taktem, zkušeností a ironickou moudrostí své rasy.
„Schovala jsem si ty věci tenkrát," řekla, „když se páni vystěhovali. Vlády dnes nemají dlouhé trvání. Vidíte, že jsem měla pravdu - teď se nám hodí. V našem oboru musí mít člověk rozhled."
Přikázala, kam se mají obrazy pověsit. Trockého poslala nazpátek; byl jí příliš nejistý. Ravic prozkoumával zpola přelepený Leninův obraz. Odškrábl kousek papíru ve výši Leninovy hlavy - za nalepeným papírem se objevila hlava Trockého, usmívajícího se na Lenina. Asi ho přelepil nějaký stoupenec Stalinův. „Tady," řekl Ravic. „Ještě jeden schovaný Trockij. Ze starých zlatých časů přátelství a bratrství."

Majitelka vzala obraz. „Ten můžeme zahodit. Je úplně bezcenný. Jedna jeho polovina ustavičně uráží tu druhou půlku.“ Dala jej sluhovi. „Rám schovej, Adolfe, je to dobré dubové dřevo.“
„Co uděláte s těmi druhými?“ vyptával se Ravic. „S Alfonsy a Franky?“
„Ti půjdou do sklepa, člověk nikdy neví, jestli je ještě nebude potřebovat.“
„Musíte mít báječný sklep. Mauzoleum současníků. Máte tam ještě víc takových věcí?“
„Oh, přirozeně. Máme ruské - několik obyčejnějších Leninů, jen tak v paspartě, a obrazy posledního cara. Od Rusů, kteří tu umřeli. Překrásný olej v těžkém zlaceném rámu od jednoho pána, který spáchal sebevraždu. Pak tam jsou Italové. Dva Garibaldiové, tři králové a jeden trochu poškozený Mussolini, na novinovém papíře, z doby, kdy byl ještě socialista v Curychu. Ten má ovšem hodnotu jen jako zvláštnost. Nikdo ho nechce mít v pokoji.“
„Máte taky Němce?“
„Ještě několik Marxů, těch je nejvíc, jednoho Lasalla, jednoho Bebela - pak skupinový obraz s Ebertem, Scheidemannem, Noskem a ještě dalšími. Noske je na něm začmárán inkoustem. Pánové mi vysvětlili, že se z něho stal nacista.“
„To je pravda. Můžete ho dát k socialistickému Mussolinimu. Z druhé strany Německa asi nemáte žádné?“
„Ale ano! Máme jednoho Hindenburga, jednoho císaře Viléma, jednoho Bismarcka - a,“ majitelka se usmála, „dokonce jednoho Hitlera v pršiplášti. Jsme v podstatě kompletní.“
„Cože?“ ptal se Ravic. „Hitlera? Odkud ho máte?“
„Od jednoho homosexuála. Přišel v roce 1934, když zabili Rohma a ty ostatní. Měl strach a hodně se modlil. Později si ho odvezl s sebou jeden bohatý Argentinec. Křestním jménem se jmenoval Putzi. Chcete se na ten obraz podívat? Je ve sklepě.“
„Teď ne. Ne ve sklepě. Radši se na něj podívám, až bude viset ve všech pokojích.“
Majitelka se na něho na okamžik ostře zadívala. „Ach tak,“ pochopila, „chcete říct, až sem tamti přijdou jako emigranti?“

..*

Boris stál ve své uniformě se zlatými prýmky před Šeherezádou a otvíral dveře taxíků. Ravic vystoupil. Morozov se usmíval. „Myslel jsem, že nechceš přijít?“
„Taky jsem nechtěl.“
„Přinutila jsem ho, Borisi.“ Kate Hegströmová objala Morozova. „Chvála bohu, že už jsem zase zpátky mezi vámi!“
„Vy máte ruskou duši, Káťo. Nebesa vědí, proč jste se musela narodit zrovna v Bostonu Pojď, Raviku.“ Morozov rozrazil dveře vchodu. „Člověk je velký ve svých předsevzetích, ale slabý v jejich provádění. V tom spočívá naše bída i náš šarm.“
Šeherezáda byla zařízena jako kavkazský stan. číšníci byli Rusové v červených kavkazských uniformách. Orchestr tvořili ruští a rumunští cikáni. Sedělo se u malých stolků, které byly rozestaveny u jakési vyvýšené rampy táhnoucí se podél stěny. Místnost byla temná a poměrně dost obsazená.
„Co budete pít, Kate?“ zeptal se Ravic.
„Vodku. A ať cikáni hrají. Už mám dost - Vídeňského - lesa jako parádemarše.“ Vyklouzla ze střevíců a položila si nohy na rampu. „Teď už nejsem unavená, Raviku,“ řekla. „Pár hodin Paříže mě už změnilo. Ale pořád mi to připadá, jako bych unikla z koncentračního tábora. Dovedete si to představit?“
Ravic se na ni podíval. „Tak trochu,“ řekl.
Čerkes přinesl malou láhev vodky a skleničky. Ravic je naplnil a jednu podal Kate Hegströmové. Vypila ji rychle a žíznivě a postavila nazpátek. Pak se rozhlédla. „Pěkné vetešnictví,“ řekla a usmála se. „Ale v noci je z něco útočiště a jeskyně snů.“
Opřela se o židli. Měkké světlo pod stolní deskou jí osvětlovalo obličej. „Raviku, proč je v noci všechno barevnější? Nic už člověku nepřipadá těžké. Věříme, že všechno svedeme, a to, čeho nemůžeme dosáhnout, vyplníme sny. Proč?“ Usmál se. „Sny máme proto, že bez nich bychom nesnesli pravdu.“
V orchestru už ladili nástroje. Několik kvint a pár houslových pasáží vzlétlo vzhůru do vzduchu. „Vy na to nevypadáte, že byste se podváděl sny,“ odporovala Kate Hegströmová.
„Člověk se může podvádět i pravdou. To je ještě nebezpečnější sen.“
Hudba začala hrát. Zpočátku to byl jen cymbál. Měkké, obalené paličky vysbírávaly z šera tiché, skoro neslyšitelné tóny melodie, vyhodily je vysoko do něžného glissanda a předaly je potom váhavě dál houslím.
Po tanečním parketu se k jejich stolku pomalu blížil cikán. Pak tu stál, usmíval se, housle na rameni, s vemlouvavýma očima a s lačným, nepřítomným obličejem. Bez houslí by z něho byl koňský handlíř - s nimi byl poslem stepi, dlouhých večerů, horizontů a všeho, co ve skutečnosti nikdy neexistovalo.
Kate Hegströmová cítila melodii na své kůži jako pramenitou vodu v dubnu. Najednou měla duši plnou ozvěn, ale nebyl tu nikdo, kdo by na ni zavolal. Zaváté hlasy mumlaly, nezřetelné útržky vzpomínek se třepetaly, občas se něco zablýsklo jako brokát, ale zase to odvířilo, a nebyl tu nikdo, kdo by zavolal. Nikdo nevolal.
Cikán se uklonil. Ravic mu pod stolem vtiskl do ruky bankovku. Kate Hegströmová se ve svém koutku pohnula. „Byl jste někdy šťastný, Raviku?“
„Často.“
„To nemyslím. Myslím opravdu slastný, bez dechu, bez rozmyslu, se vším, co jste.“
Ravic se díval do živého, úzkého obličeje před sebou, který znal jen jediný výklad štěstí, ten nejvrtkavější ze všech: lásku, a žádný jiný. „Často, Kate,“ řekl a mínil něco úplně jiného a věděl, že ani to nebylo to pravé.
„Vy mi nechcete rozumět. Nebo o tom nechcete mluvit. Kdo to teď zpívá s orchestrem?“

„Nevím. Už jsem tu dávno nebyl.“
„Tu ženu není odsud vidět. Není u cikánů. Musí sedět někde u stolu.“
„Tak to asi bude nějaký host. To se tu stává často.“
„Zvláštní hlas,“ řekla Kate Hegströmová. „Smutný a rebelantský zároveň.“
„Takové jsou ty písně.“
„A nebo já. Rozumíte tomu, co zpívá?“
„Ja vas ljubil - miloval jsem vás. Píseň od Puškina.“
„Umíte rusky ?“
„Jenom co mě naučil Morozov. Většinou kletby. Ruština se báječně hodí ke klení.“
„Nerad o sobě mluvíte, že?“
„Dokonce o sobě nerad přemýšlím.“
Chvíli seděla mlčky. „Často si myslím, že ten starý život je už pryč,“ řekla pak. „Bezstarostnost, očekávání - všechno to z dřívějška.“
Ravic se usmál. „To není nikdy pryč, Kate. Život je příliš velká věc, než aby mohl být pryč, dokud nepřestaneme dýchat.“
Neposlouchala, co říkal. „Často je to takový strach,“ řekla. „Náhlý, nevysvětlitelný strach. Jako by se svět tam venku, když odsud vyjdeme, mohl najednou zřítit. Znáte to taky?“
„Ano, Kate. Každý to zná. To je evropská nemoc. Už dvacet let.“
Mlčela. „Tohle už ale není rusky,“ poznamenala po chvíli a poslouchala hudbu.
„Ne. To je italsky. Santa Lucia Luntana.“
Reflektor se posunul od houslisty k jednomu stolu vedle orchestru. Ravic teď uviděl ženu, která zpívala. Byla to Joan Madouová. Seděla sama u stolu, opřená o loket, a hleděla před sebe jako ponořená do myšlenek a jako by tu mimo ni nikdo nebyl. Její obličej byl v bílém světle velice bledý. Nezbylo v něm stopy po onom plochém, smazaném výrazu, který Ravic znal. Ta tvář měla náhle vzrušující, ztracenou krásu a Ravic si vzpomněl, že už ji jednou takovou zahlédl - tu noc v jejím pokoji. Ale tenkrát si myslil, že to byl tichý klam opilosti, a také hned vzápětí to zhaslo a zmizelo. Teď to tu zase bylo a bylo tu toho ještě víc.
„Co se děje, Raviku?“ zeptala se Kate Hegströmová.
Obrátil se. „Nic. Jenom tu píseň znám. Neapolský slaďák.“
„Vzpomínky ?“
„Ne. Nemám žádné vzpomínky.“
Řekl to prudčeji, než chtěl. Kate Hegströmová se na něho podívala. „Někdy bych si opravdu přála, abych věděla, co to s vámi je, Raviku.“
Odmítavě mávl rukou. „Nic víc než s kýmkoliv jiným. Svět je dnes plný dobrodruhů proti své vůli. Sedí v každém běženeckém hotelu. A každý z nich má svůj příběh, který by byl pro Alexandra Dumase a Victora Huga senzací, kdežto my začneme zívat ještě dřív, než ho začne vyprávět. Tady máte novou vodku, Kate. Velkým dobrodružstvím je dnes prostý a klidný život.“
Orchestr začal hrát blues. Taneční hudbu hrál dost mizerně. Několik hostů se dalo do tance. Joan Madouová vstala a zamířila k východu. Šla, jako by byl lokál prázdný. Ravic si najednou vzpomněl, co mu o ní říkal Morozov. Prošla dost těsně kolem jejich stolu. Zdálo se mu, že ho viděla, ale její pohled hned vzápětí přes něj lhostejně sklouzl a žena opustila místnost.
„Znáte ji?“ zeptala se Kate Hegströmová, která jej pozorovala.
„Ne.“

VIII.

„Vidíte to, Vebere?“ zeptal se Ravic. „Tady - a tady - a tady - “
Veber se sklonil nad rozevřeným řezem. „Ano - “
„Ty malé hrbolky tady - a tady, to není žádný myom a žádné srůsty - “
„Ne - “
Ravic se vzpřímil. „Rakovina,“ řekl. „Jasná, jednoznačná rakovina! Tohle je ta nejzatracenější operace, jakou za léta dělám: Spekulum nic neukazuje, vyšetření pelvisu jen lehkou infiltraci na jedné straně, slabé zduření, možnost cysty anebo myomu, nic závažného, ale zezdola nemůžeme pracovat, musíme řezat a najednou najdeme rakovinu.“
Veber se na něho podíval. „Co chcete dělat?“
„Můžeme udělat zmrazený preparát. Zjistit mikroskopický nález. Je Boisson ještě v laboratoři?“
„Určitě.“ Veber přikázal ošetřovatelce, aby zavolala laboratoř. „Musíme řezat dál. Uděláme hysterektomii,“ řekl Ravic.
„Nic jiného nemá smysl. Zatracené je jen, že ona to neví. Co dělá puls?“ zeptal se anesteziologické sestry.
„Je pravidelný. Devadesát.“
„Krevní tlak?“
„Sto dvacet.“
„Dobře.“ Ravic se díval na tělo Kate Hegströmové, které leželo v Trendelenburgově poloze, s hlavou nízko. „Musela by to vědět předem. Musela by souhlasit. Nemůžeme v ní jen tak řezat. - Nebo můžeme ?“
„To jsme museli. Výškrab se nedal dělat zdola. Tohle tady je jiná operace. Vyjmout dělohu je něco jiného než kyretáž.“

„Podle zákona nikoliv. Jenže - už jsme stejně začali.“
„Myslím, že vám důvěřuje, Raviku.“
„Nevím. Možná. Ale jestli by souhlasila s - ?“ loktem si narovnal gumovou zástěru na bílém plášti. „Přesto - nejdřív se můžu pokusit pokračovat. Pak si ještě pořád můžeme rozmyslet, jestli musíme udělat hysterektomii. Nůž, Evženie.“
Prodloužil řez až k pupku a uzavřel svorkami malé cévy. Pak podvázal ty větší dvojitými uzly, vzal druhý skalpel a prořízl žlutavou fascii. Svaly pod ní oddělil hřbetem nože, nadzdvihl peritoneum, otevřel je a upevnil svorkami.
„Rozvěrač!“
Instrumentářka ho už držela připravený. Řetěz se závažím spustila mezi nohy Kate Hegströmové a upevnila.
„Roušky.“
„Roušky!“
Vsunul dovnitř vlhké, nahřáté roušky, otevřel břišní dutinu a opatrně nasadil kleště. Pak vzhlédl. „Podívejte se sem, Vebere - a sem - ten široký vaz. Ta tlustá, tvrdá masa. Vyloučeno, Kocherovy kleště nasadit nemůžeme. Už se to moc rozrostlo.“
Veber strnule zíral na místo, které mu Ravic ukázal. „Vidíte tady,“ pokračoval Ravic. „Artérie nemůžeme podvázat. Jsou už křehké. V nich to bují taky. Beznadějné - “
Opatrně odstřihl úzký proužek. „Je Boisson v laboratoři?“
„Ano,“ odpověděla sestra. „Telefonovala jsem. Už čeká.“
„Dobrá. Pošlete mu to. Můžeme počkat na výsledek. Nebude to trvat déle než deset minut.“
„Řekněte mu, ať zavolá,“ řekl Veber. „Okamžitě. čekáme s operací.“
Ravic se vzpřímil. „Kolik je puls?“
„Devadesát pět.“
„Krevní tlak?“
„Sto patnáct.“
„Dobře, Vebere, myslím, že teď už nemusíme přemýšlet, jestli máme operovat se souhlasem, anebo ne. Tady se už nedá nic dělat.“
Veber kývl.
„Zašít,“ řekl Ravic. „Dítě vzít, to je všecko. Zašít a nic neříkat.“
Chvíli stál a díval se na otevřené tělo pod bílými rouškami. Pronikavé světlo ještě zvyšovalo bělost roušek; byly jako padlý sníh, pod nímž zíval rudý kráter zející rány. Kate Hegströmová, čtyřiatřicetiletá, kapriciózní, útlá, snědá, vytrénovaná, plná vůle k životu - odsouzená k smrti mlhavě neviditelným spárem, který zničil její tkáně.
Opět se sklonil nad tělem. „Musíme přece ještě - “
Dítě. V tomto rozpadajícím se těle ještě slepě vyrůstala neohrabaná bytůstka. Odsouzená spolu s ním. Ještě se živící, sající, chtivá, nic než pud k růstu, cosi, co by si jednou chtělo hrát v zahradách, co by se jednou chtělo něčím stát, inženýrem, knězem, vojákem, vrahem, člověkem, cosi, co chtělo žít, trpět, být slastné a rozpadnout se - nástroj se opatrně pohyboval kolem neviditelné stěny - narazil na odpor, šetrně ho zlomil, vyňal jej - po všem. Bylo po všem tom nevědomém kroužení, po nežitém dechu, jásotu, nářku, růstu, bytí. Nic než kousek mrtvého, bledého masa a troška srážející se krve.
„Je tu už zpráva od Boissona?“
„Ještě ne. Ale už tu musí brzo být.“
„Můžeme ještě několik minut počkat.“
Ravic ustoupil o krok. „Puls?“
Viděl za třmenem oči Kate Hegströmové. Dívala se na něho - ne strnule, nýbrž jako by ho viděla a všecko věděla. Na okamžik si myslil, že se probudila. Udělal krok a pak se zarazil. Nesmysl! Byla to náhoda; to osvětlení. „Kolik je puls?“
„Sto. Tlak sto dvanáct. Klesá.“
„Je nejvyšší čas,“ řekl Ravic. „Boisson by už mohl být hotov.“
Zdola se tlumeně rozezvonil telefon. Veber se podíval ke dveřím. Ravic se nepodíval. Čekal. Slyšel vrznout dveře. Sestra vešla.
„Ano,“ řekl Veber. „Rakovina.“
Ravic kývl a dal se znovu do práce. Uvolnil kleště, svorky. Vyňal refraktor; roušky. Vedle něho počítala Evženie nástroje.
Začal šít. Jemně, metodicky, přesně, naprosto soustředěn a bez jakékoliv myšlenky. Hrob se zavíral, vrstvy se pokládaly jedna na druhou, až k té poslední, vnější, uvolnil svorky a vzpřímil se.
„Hotovo.“
Evženie vyrovnala nožní pákou stůl opět do vodorovné polohy a Kate Hegströmovou přikryla. Šeherezáda, pomyslil si Ravic, předevčírem. Šaty od Mainbochera, byl jste někdy šťastný, často, mám strach, banální záležitost, cikáni hrají. - Podíval se na hodiny nad dveřmi. Dvanáct. Poledne. Venku se teď otevřely úřady a továrny a zdraví lidé proudí ven.
Obě sestry vytlačily vozík z operačního sálu. Ravic si strhl z rukou gumové rukavice, šel do umývárny a začal se umývat.
„Pozor na cigaretu,“ řekl Veber, který se myl vedle něho u druhého umývadla. „Spálíte si rty.“
„Ano. Děkuji. Kdo jí to teď řekne, Vebere?“
„Vy,“ prohlásil bez váhání Veber.
„Musíme jí vysvětlit, proč jsme řezali. Myslela si, že to uděláme zvnitřku. Nemůžeme jí říct, jak to ve skutečnosti bylo.“
„Něco vás už napadne,“ řekl Veber důvěřivě.
„Myslíte?“

„Samozřejmě. Máte až do večera čas.“
„A vy?“
„Mně by nic nevěřila. Ví, že jste ji operoval vy, a bude to chtít vědět od vás. Měla by jen podezření, kdybych za ní přišel já.“
„To je pravda.“
„Nechápu, jak se to mohlo rozbujet během tak krátké doby.“
„Někdy se to stává. Strašně rád bych věděl, co jí mám říct.“
„Něco vás napadne, Raviku. Nějaká cysta anebo myom.“
„Ano,“ řekl Ravic. „Nějaká cysta nebo myom.“

..*

V noci zašel ještě jednou na kliniku. Kate Hegströmová spala. Zvečera se prý probudila, trochu zvracela, ležela asi hodinu neklidně a pak zas usnula.
„Ptala se na něco?“
„Ne,“ řekla červenolící sestra. „Byla ještě omámená a na nic se neptala.“
„Předpokládám, že bude spát až do rána. Kdyby se probudila a ptala se, tak jí řekněte, že všechno proběhlo dobře. A že má spát dál. Kdyby bylo nutné, tak jí dejte prášek. Kdyby byla neklidná, zavolejte doktora Vebera anebo mě. Nechám v hotelu zprávu, kde jsem.“
Stál na ulici jako někdo, komu se ještě jednou podařilo uniknout. Několik volných hodin, dříve než začne lhát do důvěřujícího obličeje. Noc mu náhle připadala vlahá a třpytivá. Šedá vyrážka života byla zas jednou milosrdně přikryta několika darovanými hodinami, které vzlétaly jako holubi. Také ony byly lží - člověku není nikdy nic darováno; byly jen odkladem, ale co není odklad? Nebylo všechno jen odklad, milosrdný odklad, pestrý prapor, zakrývající vzdálenou, černou, neúprosně se blížící bránu?
Vstoupil do bistra a sedl si k mramorovému stolku u okna. Místnost byla zakouřená a plná hluku. Přišel číšník. „Jeden dubonnet a balíček koloniálek.“
Otevřel krabičku a zapálil si cigaretu z černého tabáku. Vedle něho debatovalo několik Francouzů o korupční vládě a o mnichovské dohodě. Ravic poslouchal jen na půl ucha. Každý věděl, že se svět apaticky řítí do nové války. Nikdo proti tomu nic neudělal - odklad, ještě rok odkladu - to bylo všecko, zač se lidi ještě přinutili bojovat. I tady je to jen odklad - pořád znovu.
Vypil svůj dubonnet. Nasládle mdlý pach aperitivu mu stáhl ústa odporem. Proč si ho jen objednával? Kývl na číšníka. „Jeden koňak.“
Zadíval se oknem ven a zahnal své myšlenky. Když člověk nemůže nic dělat, nemá smysl, aby si z toho dělal hlavu. Rozpomněl se, kdy se tuhle poučku naučil. Jedna z důležitých pouček jeho života. -
Bylo to roku 1916, v srpnu, nedaleko Yprů. Rota se vrátila den předtím z fronty. Od doby, kdy je poslali do pole, byli nasazeni poprvé. Byl to klidný úsek, nic se nestalo. Teď leželi v teplém srpnovém slunci kolem ohníčku a pekli si brambory, které našli na polích. O minutu později tam nebylo nic. Náhlý dělostřelecký přepad - granát, jenž dopadl přímo do ohně; - když zas přišel k sobě, zdravý, nezraněný, viděl dva své kamarády mrtvé - a kousek dál přítele Pavla Messmanna, se kterým se znal už od dob, kdy se oba naučili běhat; hráli si spolu, chodili do téže školy a byli nerozluční - ležel tam s rozervaným břichem, s vyhřezlými vnitřnostmi -
Odvlekli ho na stanové plachtě k polnímu lazaretu, nejkratší cestou, přes obilné pole vzhůru po mírném svahu. Vlekli ho čtyři, každý za jeden cíp, on tam ležel v hnědé plachtě, ruce tiskly bílé, tučné, krvavé vnitřnosti, ústa byla otevřená a oči nechápavě strnulé.
Zemřel o dvě hodiny později. Jednu z nich prokřičel. Ravic vzpomínal na to, jak se pak vrátili. Seděl v ubikaci, bez hnutí a celý rozrušený. Bylo to poprvé, kdy spatřil něco takového. Tam ho našel Katczinsky, velitel skupiny a v civilu švec.
„Pojď se mnou,“ řekl. „V bavorské kantýně mají pivo a šnaps. A vuřty.“
Vytřeštil na něho oči. Takovou otrlost nechápal. Katczinsky se na něho chvíli díval a pak řekl: „Ty se mnou půjdeš. I kdybych tě tam měl dokopat. Dneska se nacpeš, ožereš a půjdeš do bordelu.“ Nic na to neodpověděl. Katczinsky si k němu přisedl. „Já vím, jak ti je. A taky vím, co si teď o mně myslíš. Jenže já jsem tu dva roky a ty dva týdny. Tak poslouchej! Můžeme ještě něco pro Messmanna udělat? - Ne. - Věříš, že bychom riskovali všechno, kdyby tu byla jiskřička naděje na jeho záchranu?“ - Vzhlédl. Ano, to věděl. Věděl to o Katczinském. „Dobrá. Messmann je mrtvý. Nemůžeme už nic dělat. Ale za dva dny musíme zase ven a dopředu. Tentokrát to tak klidné nebude. Když tu teď budeš dřepět a myslet na Messmanna, zažere se to do tebe. Zničí ti to nervy, začneš být nejistý. Možná že to bude právě stačit, abys při příštím útoku venku nebyl dost rychlý. Stačí půl vteřiny zpoždění. Pak tě povlečeme zpátky jako Messmanna. Komu to pomůže? Messmannovi? Ne. Někomu jinému? Taky ne. Ty budeš vyřízený, tím to skončí. Chápeš už?“ - „Ano, ale já nemůžu.“ -
„Drž hubu, můžeš! Jiní mohli taky. Nejsi první.“
Po té noci to už bylo lepší, šel s Katcinskym, naučil se svou první lekci. Pomáhej, Když můžeš; - pak udělej všecko - ale když už nemůžeš dělat nic, zapomeň! Otoč se! Drž se! Soucit je dobrý pro klidné časy. A ne když jde o život. Pochovej mrtvé a užívej života vezdejšího! Ještě to budeš potřebovat. Smutek je jedna věc, skutečnost druhá. Člověk netruchlí méně, když přesto vidí a uznává skutečnost. Jen tak se dá přežít.
Ravic dopil koňak. Francouzi u vedlejšího stolu žvanili ještě pořád o vládě. O selhání Francie. O Anglii. O Itálii. O Chamberlainovi. - Slova, slova. Jediní, kdo jednali, byli ti druzí. Nebyli silnější, jen rozhodnější. Nebyli odvážnější, věděli jen, že ti druzí nebudou bojovat. Odklad, ale čeho se tím docílilo? Zbrojilo se, dohánělo se, burcovalo se?

Přihlíželo se, jak ti druzí dál zbrojí - a čekalo se, nečinně se doufalo v nový odklad. Příběh o tulením stádu. Stovky tuleňů na pláži, mezi nimi lovec, ubíjející je kyjem jednoho po druhém. Společně by ho tuleni snadno rozmačkali - avšak leželi tam, viděli ho přicházet, zabíjet, a nehýbali se, přece utloukl právě jen souseda - jednoho souseda za druhým. Příběh evropských tuleňů. Večerní červánky civilizace. Unavený, rozplizlý soumrak bohů. Planá hesla o lidských právech. Výprodej jednoho světadílu. Stoupající záplava. Kramářské handrkování o poslední ceny. Starý žalostný tanec na dýmajícím vulkánu. Národy, zase jednou pomalu hnané na jatka. Když je obětována ovce, blechy se už zachrání. Jako vždycky.
Ravic zamáčkl cigaretu. Ohlédl se. Co mu do toho všeho bylo? Nepřipadal mu večer ještě před chvílí jako holubice, jako něžná, šedá holubice? Pochovej mrtvé a užívej života vezdejšího. Čas je krátký. Přežít znamená všecko. Jednou bude člověka zapotřebí. Pro tu chvíli se měl člověk zachovat zdravý a připravený. Ravic kývl na číšníka a zaplatil.

..*

Když vstoupil, bylo v Šeherezádě přítmí. Cikáni hráli a jen kužel světlometu jasně osvětloval stůl vedle orchestru, kde seděla Joan Madouová.
Ravic se zastavil u vchodu. Přišel číšník a narovnal pro něho jeden stolek. Ravic však zůstal stát a díval se k Joan.
„Vodku?“ zeptal se číšník.
„Ano. Karafu.“
Ravic se posadil. Nalil si sklenku vodky a rychle ji vypil. Chtěl se zbavit myšlenek, které si přinesl zvenku. Rozšklebená tvář minulosti a rozšklebená tvář smrti - břicho rozervané granátem a jiné břicho rozežrané rakovinou. Všiml si, že sedí u téhož stolku, u kterého seděl před dvěma dny s Kate Hegströmovou. Vedle se uvolnil stůl. Nepřesedl si. Bylo lhostejné, jestli sedí u tohoto stolu anebo u vedlejšího - Kate Hegströmové to nepomůže. Co mu jednou řekl Veber? Proč se rozčilujete, když je nějaká operace beznadějná? Člověk udělá, co může, a jde domů. Kam bychom přišli? Ano, kam bychom jinak přišli? Od orchestru k němu doléhal hlas Joan Madouové. Kate Hegströmová měla pravdu - byl to vzrušující hlas. Uchopil karafu s čirou lihovinou. Jeden z okamžiků, kdy se rozpadají barvy a život zšedne pod bezmocnýma rukama. Mystický odliv. Bezhlesá pomlka mezi vdechem a výdechem. Chrup času, jenž zvolna rozhlodává srdce. Santa Lucia Luntana, zpíval hlas vedle orchestru. Zaléhal sem jako moře - ze zapomenutého, druhého břehu, na němž něco kvetlo.
„Jak se vám líbí?“
„Kdo?“ Ravic vstal. Vedle něho stál ředitel podniku. Pokynul směrem k Joan Madouové.
„Dobře. Velmi dobře.“
„Bomba to zrovna není. Ale ujde, mezi ostatními čísly.“
Ředitel se neslyšně sunul dál. Jeho kozí bradka se na okamžik černě rýsovala proti bílému světlu. Pak zmizel v temnotě. Ravic se za ním díval a uchopil skleničku.
Světlomet zhasl. Orchestr začal hrát tango. Osvětlené plochy stolků se opět vynořily z šera a nad nimi nezřetelné tváře. Joan Madouová se zdvihla a odcházela mezi stolky. Musela několikrát počkat, protože páry chodily k tanečnímu parketu. Ravic se na ni podíval a ona se podívala na něho. Její obličej neprozrazoval žádné překvapení. Šla přímo k němu. Ravic vstal a odsunul stolek. Přišel číšník, aby mu pomohl.
„Děkuji,“ řekl Ravic, „udělám to sám. Potřebujeme jen ještě jednu skleničku.“
Vrátil stolek na místo a naplnil skleničku, kterou číšník přinesl. „Mám tu vodku,“ řekl. „Nevím, jestli ji pijete.“
„Ano. Už jsme ji jednou pili. V Belle Aurore.“
„Máte pravdu.“
Byli jsme taky už jednou zde, pomyslil si Ravic. Je to už celá věčnost. Před třemi týdny. Tenkrát jsi tu seděla, schoulená do svého baloňáku, nic než hromádka neštěstí a rozmazané cosi v pološeru. Teď - „Salute,“ řekl.
Po tváři ji přelétl záblesk. Nesmála se; jenom tvář se jí rozjasnila. „To už jsem dlouho neslyšela,“ řekla. „Salute.“
Vypil svou skleničku a podíval se na ni. Vysoké oblouky obočí a daleko od sebe posazené oči, ústa - všechno, co bylo předtím jakoby smazané a jednotlivé a bez souvislosti, spojilo se najednou do jasné, tajuplné tváře, jejímž tajemstvím byla její otevřenost. Nic neskrývala a tím nevydávala nic všanc. Že jsem to předtím neviděl, pomyslil si Ravic. Ale možná to tu tenkrát nebylo, možná že to bylo zcela vyplněno zmatkem a strachem.
„Nemáte cigaretu?“ zeptala se Joan Madouová.
„Jen alžírské. Ty s tím silným černým tabákem.“ Ravic chtěl zavolat na číšníka.
„Nejsou tak silné,“ odporovala. „Už jste mi kdysi jednu dal. Na mostě de l'Alma.“
„To je pravda.“
Je to pravda a není to pravda, myslel si Ravic. Tenkrát jsi byla uštvaná, bezbarvá bytost, ne ty; tenkrát mezi námi bylo i leccos jiného a najednou už z toho nic není pravda.
„Už jsem tu jednou byl,“ řekl. „Předevčírem.“
„Vím. Viděla jsem vás.“
Neptala se na Kate Hegströmovou. Seděla klidně a uvolněně v rohu a kouřila, zdálo se, jako by se zcela oddala tomu, že kouří. Pak se napila, klidně a pomalu, a zase se zdálo, jako by se zcela oddala tomu, že pije. Jako by se vždycky plně věnovala tomu, co právě dělá, ať to bylo třeba něco zcela zanedbatelného. Tenkrát byla taky naprosto zoufalá, pomyslel si Ravic - a právě tak teď už není zoufalá ani trochu. Najednou v ní bylo teplo a samozřejmý, jistý poklid. Nevěděl, zda to bylo proto, že teď měla klidný život; cítil jen, jak to na něho vyzařuje.
Karafa vodky byla prázdná. „Dáme si znovu vodku ?“ zeptal se Ravic.
„Co to bylo, co jste mi dal pít tenkrát?“

„Kdy? Tady? Myslím, že jsme tenkrát pili všechno možné.“
„Ne. Ne tady. Ten první večer.“
Ravic přemýšlel. „Už si nevzpomínám. Nebyl to koňak?“
„Ne. Vypadalo to jako koňak, ale bylo to něco jiného, Snažila jsem se to dostat, ale nenašla jsem to.“
„Proč? Bylo to tak dobré?“
„Proto ne. Nepila jsem nikdy v životě nic, co by tak zahřálo.“
„Kde jsme to pili?“
„V jednom malém bistru blízko Vítězného oblouku. Šlo se tam po schodech dolů. Byli tam šoféři a několik děvčat. Číšník měl na ruce vytetovanou ženu.“
„Ach, už vím. To byl asi calvados. Jablečná kořalka z Normandie. Už jste ho zkoušela?“
„Myslím že ne.“
Ravic kývl na číšníka. „Máte calvados?“
„Ne. Bohužel ne. Nikdy není objednáván.“
„Na calvados je to tu příliš elegantní. Tak to tedy byl calvados. Škoda, že to nemůžeme vyzkoušet. Nejjednodušší by bylo zajít ještě jednou do té hospody. Ale to teď nejde.“
„Proč ne?“
„Nemusíte být tady?“
„Ne. Už jsem skončila.“
„Dobře. Tak půjdeme ?“
„Ano.“

..*

Ravic našel hospodu snadno. Byla poměrně prázdná. Číšník s vytetovanou ženou na paži se na ně krátce podíval; pak se vyšoural od nálevního pultu a otřel desku stolu.
„Pokrok,“ poznamenal Ravic. „To tenkrát neudělal.“
„Ne k tomuhle stolu,“ řekla Joan. „Tamhle k tomu.“
Ravic se usmál. „Jste pověrčivá ?“
„Někdy.“
Číšník stál vedle nich. „To souhlasí,“ řekl a rozhýbal vytetovanou ženu. „Tenkrát jste taky seděli tady.“
„Vy si to ještě pamatujete?“
„Přesně.“
„Vy byste měl být generál,“ řekl Ravic. „S takovou pamětí.“
„Nikdy nic nezapomenu.“
„Pak se divím, že jste ještě naživu. Ale víte taky ještě, co jsme tenkrát pili?“
„Calvados,“ odpověděl bez váhání číšník.
„Správně. Ten si dáme i dnes.“ Ravic se obrátil k Joan Madouové. „Jak se někdy dají problémy snadno vyřešit! Teď uvidíme, jestli bude taky tak chutnat.“
Číšník přinesl sklenky. „Velké. Tenkrát jste si objednali dvojitý calvados.“
„Pomalu z vás začínám mít hrůzu, člověče. Pamatujete si taky, co jsme měli na sobě?“
„Pláště do deště. Dáma měla baret.“
„Vás je tady škoda. Patříte do varieté.“
„Byl jsem tam přece,“ řekl udiveně číšník. „U cirkusu. Vždyť jsem vám to vyprávěl. Už jste na to zapomněli ?“
„Ano. Musím ke své hanbě přiznat, ze ano.“
„Pán snadno zapomíná,“ vysvětlila číšníkovi Joan Madouová. „Je umělec v zapomínání. Jako jste vy umělec v nezapomínání.“
Ravic vzhlédl. Podívala se na něj. Usmál se. „A možná že ne,“, řekl. „Teď vyzkoušíme calvados. - Salute!“
„Salute!“
Číšník zůstal u stolu. „Co se zapomene, to pak člověku v životě schází, pane,“ prohlásil. Téma pro něho ještě nebylo vyčerpáno.
„Správně. A co se nezapomene, dělá člověku ze života peklo.“
„Mně ne. Je to přece už pryč. Jak to potom může člověku dělat ze života peklo ?“
Ravic se na něho podíval. „Právě proto, kamaráde. Ale vy jste slastný člověk, nejenom umělec. Je to stejný calvados?“ zeptal se Joan Madouové.“
„Je lepší.“
Podíval se na ni. Do čela mu stouplo lehké teplo. Věděl, jak to mínila; ale bylo odzbrojující, že to řekla. Zjevně se nestarala o to, jak by to mohlo zapůsobit. Seděla v nevlídné hospodě tak sebejistě, jako by byla u sebe doma. Světlo nezakrytých elektrických žárovek bylo nemilosrdné. Dvě prostitutky, které seděly o několik stolů dál, v něm vypadaly jako svoje vlastní prababičky. Jí však světlo neublížilo. Co tu předtím bylo, v šeru nočního klubu, obstálo i zde. Smělá, jasná tvář, která se neptala, jenom tu byla a čekala - prázdná tvář, pomyslel si; tvář, kterou může změnit sebemenší hnutí, člověk si do ní mohl vesnít cokoliv. Byla jako krásný, nezařízený dům, čekající na koberce a obrazy, v němž byly všechny možnosti - mohl se z něho stát palác anebo nevěstinec. Záleželo na tom, kdo jej naplní. Jak ohraničené se zdálo proti tomu všecko, co už bylo přeplněno a mělo svou masku -
Viděl, že už dopila. „Klobouk dolů,“ řekl. „Byl to dvojitý calvados. Chcete ještě jeden?“

„Ano. Jestli máte čas.“
Proč bych neměl mít čas? pomyslel si. Pak ho napadlo, že jej posledně viděla s Kate Hegströmovou. Vzhlédl. Její obličej neprozrazoval nic.
„Mám čas,“ odpověděl. „Zítra v devět musím operovat To je všecko.“
„A můžete operovat, když jste tak dlouho vzhůru?“
„Ano. To s tím nesouvisí. To je zvyk. Také neoperuji každý den.“
Číšník dolil skleničky. S lahví přinesl krabičku cigaret a položil ji na stůl. Byly to zelené laurensky. „Ty jste tenkrát taky měli, že?“ zeptal se vítězoslavně.
„Nemám tušení. Víte víc než já. Já vám však beze všeho věřím.“
„Je to tak,“ řekla Joan Madouová. „Byly to zelené laurensky.“
„Vidíte! Dáma má lepší paměť než vy, pane.“
„To se ještě neví. Ale v každém případě můžeme ty cigarety potřebovat.“
Ravic otevřel balíček a nabídl jí. „Bydlíte ještě pořád ve stejném hotelu ?“ zeptal se.
„Ano. Jenom jsem si vzala větší pokoj.“
Vešla skupinka šoférů. Posadili se u vedlejšího stolu a začali se hlasitě bavit.
„Půjdeme?“ zeptal se Ravic. Kývla.
Zavolal číšníka a zaplatil. „Nemusíte přece jen zpátky do Šeherezády?“
„Ne.“
Přinesl její plášť. Neoblékla si ho. jen si jej přehodila přes ramena. Byl to levný norek a možná jen imitace - ale na ní levně nevypadal. Levné je jen to, co člověk nenosí se samozřejmostí, pomyslil si Ravic. Viděl už levné kožichy z královského sobola.
„Tak vás teď dopravíme k vašemu hotelu,“ řekl, když stáli před vchodem v drobném, mrholivém dešti.
Pomalu se k němu obrátila. „Nepůjdeme k tobě?“
Její tvář, jen o málo níž než jeho, se zdvihala šikmo vzhůru k němu, ozářená světlem lucerny nad vchodem. Ve vlasech se jí třpytily perličky deště.
„Ano,“ řekl.
Přijelo taxi a zastavilo. Šofér chvilku čekal. Pak hlasitě mlaskl, zařadil hrkavě rychlost a jel dál.
„Čekala jsem na tebe. Věděls to?“ zeptala se.
„Ne.“
Oči se jí ve světle luceren leskly, člověk se jimi mohl dívat a zdálo se, že nemají konce. „Já jsem tě uviděl až dneska,“ řekl. „To předtím, tos nebyla ty.“
„Ne.“
„Předtím nic nebylo.“
„Ne. Zapomněla jsem to.“
Cítil lehký odliv a příliv jejího dechu. Jemu vstříc se neviditelně chvělo, něžně a bez tíže, ochotné a plné důvěry - cizí bytí v cizí noci. Náhle pocítil svou krev. Stoupala a stoupala a byla víc než to: byla život, tisíckrát proklínaný a pozdravovaný, často ztracený a znovu získaný - před hodinou ještě vyprahlá krajina, holá, plná včerejška, bezútěšná - a nyní opět proudící a blízký onomu záhadnému okamžiku, ve který už Ravic vůbec nevěřil; byl z něho opět první člověk na pokraji moře, a z mořského příboje stoupalo cosi, bíle a zářivé, otázka a odpověď zároveň, přicházelo to a přicházelo, a bouře nad očima se rozpoutala.
„Drž mne,“ řekla Joan.
Díval se dolů na její tvář a položil jí paži kolem ramen. Její ramena mu vyšla vstříc jako loď, která chce spočinout v přístavu. „Potřebuješ, aby tě někdo držel?“ zeptal se.
„Ano.“
Její ruce ležely těsně vedle sebe na jeho prsou. „Budu tě držet.“
„Ano.“
U okraje chodníku zabrzdilo se skřípáním další taxi. Řidič se na ně nevzrušeně díval. Na rameni mu seděl malý psík v pletené vestičce. „Taxí?“ zakrákal muž zpod dlouhého kníru světlého jako len.
„Podívej,“ řekl Ravic. „Tamhleten o ničem neví. Neví, že se nás něco dotklo. Dívá se na nás a nevidí, že jsme se změnili. To je to bláznivé na světě: můžeš se proměnit v archanděla, blázna anebo zločince, nikdo to nevidí. Ale když ti chybí knoflík - toho si všimne každý.“
„Není to bláznivé. Je to dobře. Aspoň nás to nechá jen nám samotným.“
Ravic se na ni podíval. Nás - pomyslil si. Jaké je to slovo! Nejtajuplnější slovo na světě.
„Taxi?“ krákoral muž netrpělivě, ale hlasitěji a zapálil si cigaretu.
„Pojď,“ řekl Ravic. „Toho se nezbavíme. To je ostřílený profesionál.“
„Já nechci jet. Pojď radši pešky.“
„Začíná pršet.“
„To není déšť. To je mlha. Nechci žádné taxi. Chci s tebou jít.“
„Dobrá. Ale pak tomu chlapíkovi vysvětlím, že se tady mezitím něco stalo.“
Ravic šel k řidiči a něco mu říkal. Muž se překrásně usmál, pozdravil Joan gestem, jaké v takových okamžicích dokážou jen Francouzi, a odjel.
„Jak jsi mu to vysvětlil?“ ptala ,se Joan, když se Ravic vrátil.
„Penězi. To je nejsnadnější. Člověk s nočním zaměstnáním a tudíž cynik. Okamžitě pochopil. Byl shovívavý, se stopou vlídného opovržení.“

Usmála se a opřela se o něho. Cítil, jak se v něm cosi otevřelo a rozlilo, něco teplého a měkkého a širokého, co ho desítkami rukou táhlo dolů, a najednou mu připadalo nesnesitelné, že stojí vedle sebe. na nohou, na těch úzkých základnách, směšně vzpřímení a balancující; místo aby na to zapomněli a klesli, poddali se vzlykání kůže, volání dávných tisíciletí, kdy ještě neexistoval mozek a otázky a utrpení a pochybnosti - jen temné štěstí krve -
„Pojď," řekl.
Šli drobným deštěm prázdnou, šedou ulicí a náhle, když došli na její konec, leželo opět před nimi náměstí, mohutné a bez hranic, a vysoko, z tekutého stříbra, čněla těžká šeď Vítězného oblouku.

IX.

Ravic se vracel do hotelu. Joan Madouová ještě spala, když ráno odcházel. Doufal, že bude za hodinu zpátky. Opozdil se o tři hodiny.
„Haló, doktore," řekl kdosi, koho potkal na schodech do druhého poschodí.
Ravic se na muže podíval. Bledý obličej, houština rozcuchaných černých vlasů, brýle. Neznal ho.
„Alvarez," řekl muž. „Jaime Alvarez. Nevzpomínáte si?"
Ravic zavrtěl hlavou.
Muž se shýbl a vyhrnul si nohavici. Po holenní kosti se táhla dlouhá jizva až nahoru ke kolenu. „Už si vzpomínáte?"
„To jsem operoval já?"
Muž kývl. „Na jednom kuchyňském stole za frontou. V provizorním lazaretu v Aranjuezu. Malá, bílá vila v mandloňovém háji. Vzpomínáte si už?"
Ravic náhle ucítil těžkou vůni mandloňových květů. Cítil ji, jako by vanula po temném schodišti vzhůru, sladká, hnilobná, neoddělitelně smíšená s ještě sladší a hnilobnější vůní krve.
„Ano," řekl. „Vzpomínám si."
Ranění leželi v řadách vedle sebe na terase ozářené měsícem. Byla to práce několika německých a italských letadel. Děti, ženy, vesničani roztrhaní střepinami pum. Jedno dítě bez tvářičky, těhotná žena, rozervaná až k hrudi; stařec, ustrašeně držící utržené prsty v druhé zdravé ruce; myslel si totiž, že mu je mohou opět přišít. Nade vším těžká vůně noci a průzračná padající rosa.
„Je ta noha zas v pořádku?" zeptal se Ravic.
„Jakž takž. Nemohu ji úplně ohnout." Muž se usmál. „Ale byla dost dobrá, abych se s ní dostal přes Pyreneje. Gonzales je mrtvý."
Ravic už nevěděl, kdo byl Gonzales. Ale rozpomněl se teď na jednoho mladého studenta, který mu pomáhal. „Nevíte, co se stalo s Manolem?"
„Zajat. Zastřelen."
„A Serna? Velitel brigády ?"
„Padl. Před Madridem." Muž se opět usmál. Byl to strnulý automatický úsměv, který se náhle objevil, a byl bez jakékoliv emoce. „Mura a La Pěna byli zajati. Zastřeleni."
Ravic už nevěděl, kdo byli Mura a La Pena. Odešel ze Španělska po šesti měsících, když fronta byla prolomena a lazaret zrušen.
„Carnero, Orga a Goldstein jsou v koncentračním táboře," řekl Alvarez. „Ve Francii. Blatzky je taky v bezpečí. Schovaný za hranicemi."
Ravic se upamatoval jen na Goldsteina. Bylo tam tehdy tolik tváří. „Bydlíte teď tady v hotelu ?" zeptal se.
„Ano. Předevčírem jsme se nastěhovali. Tam nahoru." Muž ukázal na pokoje v druhém poschodí. „Byli jsme dlouho v táboře dole u hranic. Konečně nás pustili. Měli jsme ještě peníze." Opět se usmál. „Postele. Opravdové postele. Dobrý hotel. Dokonce obrazy našich vůdců na stěnách."
„Ano," přitakal Ravic bez ironie. „Musí to být příjemné, po tom všem tam dole."
Rozloučil se s Alvarezem a sel do svého pokoje.

..*

Pokoj byl uklizený a prázdný. Joan byla pryč. Rozhlédl se. Nic tu nenechala. Ani to neočekával.
Zazvonil. Za chvíli vešla pokojská. „Dáma odešla," oznámila, ještě než se mohl zeptat.
„To vidím sám. Jakpak víte, že tu někdo byl?"
„Ale, pane Raviku," ohradilo se jenom děvče bez dalšího vysvětlování a zatvářilo se, jako by její čest byla těžce uražena.
„Měla snídani?"
„Ne. Neviděla jsem ji. Jinak bych to zařídila. Vím to přece z dřívejška."
Ravic se na ni podíval. Ten dodatek se mu nelíbil. Vytáhl několik franků a zastrčil je děvčeti do kapsy u zástěry.
„Výborně," řekl. „Příště to udělejte zase tak. Přineste snídani, jen když vám výslovně řeknu. A nechoďte uklízet dřív, dokud si nejste jista, že je pokoj prázdný."
Děvče se důvěrně usmálo. „Spolehněte se, pane Raviku."
Díval se za ní s nevolí. Věděl, co ,si myslí. Domnívala se, že je Joan vdaná a nechce, aby ji někdo viděl. Jindy by se tomu zasmál. Teď se mu to nelíbilo. Proč vlastně, pomyslil si. Pokrčil rameny a šel k oknu. Hotely jsou hotely, Na tom

se nedalo nic změnit.
Otevřel okno. Nad domy stálo oblačné poledne. V okapech vykřikovali vrabci. O poschodí niž se hádaly dva hlasy. Určitě Goldbergovi. Muž byl o dvacet let starší než žena. Velkoobchodník obilím z Vroclavi. Žena měla poměr s emigrantem Wiesenhoffem. Myslela si, že o tom nikdo neví. Jediný, kdo o tom nevěděl, byl Goldberg.
Ravic zavřel okno. Ráno operoval žlučník. Anonymní žlučník pro Duranta. Kousek neznámého mužského břicha, které řezal za Duranta. Za dvě stě franků honoráře. Pak zašel za Kate Hegströmovou. Měla teplotu. Příliš vysokou teplotu. Byl u ní hodinu. Spala neklidně. Nebylo to nic mimořádného. Ale spíš to nemělo být.
Díval se nepřítomně oknem. Ten zvláštní pocit prázdnoty po tom. Postel, která už nic neříká. Den, který nemilosrdně roztrhal včerejšek jako šakal kůži antilopy. Lesy noci, zázračně vyrostlé v temnotě, už zase nekonečně vzdálené, už jenom fáta morgána nad pouští hodin -
Odvrátil se. Na stole našel adresu Lucienne Martinetové. Nedávno ji propustili. Nedala jinak. Byl u ní před dvěma dny. Nebylo nutné, aby ji znovu viděl, ale neměl nic na práci a rozhodl se, že za ní zajde.

..*

Dům stál v ulici Clavel. V přízemí bylo řeznictví, ve kterém se mohutná žena oháněla sekáčkem a prodávala maso. Byla ve smutku. Před dvěma týdny jí umřel muž. Teď řídila obchod sama s jedním tovaryšem. Ravic ji zahlédl, když šel kolem. Zřejmě se chystala někam na návštěvu. Měla na hlavě klobouk s dlouhým černým závojem a z laskavosti usekávala ještě narychlo pro známou zákaznici vepřovou kýtu. Závoj zavlál nad vykuchaným vepřem, sekáček se zablýskl a s křupnutím dopadl.
„Jednou ranou," konstatovala vdova s uspokojením a hodila kýtu na váhu.
Lucienne bydlela v nejhořejším poschodí v malém podstřešním pokojíku. Nebyla sama. Na židli se rozvaloval mladík asi pětadvacetiletý. Na hlavě měl naraženou cyklistickou čepičku a kouřil ručně sbalenou cigaretu, kterou měl při řeči přilepenou na horním rtu. Když Ravic vstoupil, zůstal sedět.
Lucienne ležela v posteli. Zrozpačitěla a zrudla. „Doktore - nevěděla jsem, že dnes přijdete." Podívala se po mladíkovi. „To je -"
„Někdo," přerušil ji hrubě mladík. „Není třeba házet tady jmény." Opřel se o opěradlo židle. „Tak vy jste teda ten doktor?"
„Jak s vám vede, Lucienne?" zeptal se Ravic a nebral mladíka na vědomí. „To je rozumné, že jste ještě v posteli."
„Mohla by už dávno vstát," prohlásil mládenec. „Už jí nic není. Když nepracuje, stojí to pořád jen prachy."
Ravic se na něho ohlédl. „Jděte ven," řekl.
„Co?"
„Ven. Před dveře. Chci Lucienne prohlédnout."
Mladík se rozchechtal. „To můžete i tak. My nejsme tak fajnoví. A proč prohlížet? Byl jste tu přece předevčírem. To zas bude stát o jednu návštěvu navíc, co?"
„Mládenče," řekl klidně Ravic. „Nevypadáte na to, že byste něco platil vy. A jestli to bude něco stát, je mimo to jiná otázka. Vypadněte."
Mladík se zašklebil a pohodlně natáhl nohy. Měl špičaté střevíce a fialové ponožky.
„Bobo, prosím tě," ozvala se Lucienne. „Bude to trvat jen malou chviličku."
Bobo si jí nevšímal. Upřeně se díval na Ravika. „To je dobře, že jste tady," prohlásil. „Můžu vám hned vysvětlit, o co kráčí. Jestli si náhodou myslíte, hošánku, že můžete našponovat účet - špitál, operace a tak - tak to teda ne! Nežádali jsme, aby ji vzali do nemocnice, o operaci se už vůbec nemluvilo, takže z toho žádný velký prachy nebudou. Můžete být vůbec rád, že vás nezažalujeme o náhradu škody! Operace proti vlastní vůli." Vycenil řadu skvrnitých zubů. „To zíráte, co? Jo, Bobo se vyzná, toho neoblafnete."
Mladík vypadal velmi spokojeně. Měl pocit, že se skvěle vymotal ze situace. Lucienne zbledla. Ustrašeně se dívala z Ravika na Boba.
„Došlo vám?" zeptal se vítězoslavně Bobo.
„Byl to tenhle ?" obrátil se Ravic na Lucienne. Neodpověděla. „Tak tenhle tedy," řekl a díval se na Boba.
Hubený, vytáhlý klacek, s šálou z umělého hedvábí kolem tenkého krku, na kterém poskakoval ohryzek. Svislá ramena, příliš dlouhý nos, degenerovaná brada - předměstský pasák jako když ho vyšije.
„Co, tak tenhle tedy?" ptal se Bobo výbojně.
„Myslím, že jsem vám už jednou řekl, abyste šel ven. Chci vyšetřovat."
„Hovno," odpověděl Bobo.
Ravic šel pomalu k němu. Měl Boba právě dost. Mladík se vymrštil, ucouvl a najednou držel v ruce tenký, asi metr dlouhý provázek. Až by se Ravic k němu přiblížil, měl Bobo v úmyslu uskočit stranou, pak rychle skočit za něho, aby mu mohl přehodit provaz přes hlavu a zezadu ho škrtit. Byl to dobrý prostředek, když ho protivník neznal, anebo když se pokoušel boxovat.
„Bobo," volala Lucienne, „Bobo, ne!"
„Ty usmrkanče," řekl Ravic. „Takový ubohý, starý trik - neznáš nic lepšího?" Zasmál se.
Bobo se na okamžik zarazil. Oči mu znejistěly. Vzápětí mu Ravic stáhl oběma rukama sako přes ramena, takže Bobo nemohl zdvihnout paže. „Tohle jsi zřejmě neznal ?" zeptal se ho, rychle otevřel dveře a vyrazil překvapeného a bezmocného mladíka dost hrubě ven. „Jestli tě něco takového baví, tak se dej k vojákům, ty rádoby apači! Ale neobtěžuj dospělé lidi!"
Zamkl zvnitřku dveře. „Tak, Lucienne," řekl. „A teď se podíváme."

Třásla se. „Jen klid, klid. Už je to vyřízené.“ Vzal odřenou bavlněnou prošívanou přikrývku a položil ji na židli. Pak odhrnul druhou, zelenou přikrývku. „Pyžamo? Pročpak? To je přece míň pohodlné. Ještě byste se neměla moc pohybovat, Lucienne.“
Chvilku mlčela. „Oblékla jsem si ho jen dneska,“ řekla pak.
„Nemáte už jiné noční košile? Můžu vám poslat dvě z kliniky.“
„Ne, proto ne. Oblékla jsem si ho, protože jsem věděla, že -“ podívala se ke dveřím a šeptala - „že přijde. On říká, že už nejsem nemocná. Už nechce čekat.“
„Cože? Škoda, že jsem to nevěděl předtím.“ Ravic se zuřivě podíval na dveře. „Bude čekat!“
Lucienne měla velmi bílou pleť chudokrevných žen. Pod tenkou vrstvou pokožky prosvítaly modré žíly. Byla hezky rostlá, s křehkou kostrou, štíhlá, ale nikde hubená. Jedna z nespočetných dívek, myslel si Ravic, u kterých se člověk ptá, proč si příroda dala takovou práci a vytvořila je tak jemné - když každý ví, co se skoro ze všech pak stane - udřené, nesprávnou a nezdravou životosprávou rychle sešlé a neforemné bytosti.
„Ještě týden musíte být co nejvíc v posteli, Lucienne. Můžete vstát a chodit tady po místnosti. Ale buďte opatrná, nic nezvedejte. A v příštích dnech nechoďte ještě po schodech. Máte někoho, kdo by se za vámi podíval? Mimo toho Boba?“
„Domácí. Ale ta už taky bručí.“
„Jinak nikoho?“
„Ne. Dřív sem chodila Marie. Ta je mrtvá.“
Ravic si prohlížel pokoj. Byl nuzný a čistý. Za okny stálo několik fuchsií. „A Bobo?“ zeptal se. „Tak ten se tedy zase objevil, když bylo po všem - “
Lucienne neodpověděla.
„Proč ho nevyhodíte ?“
„Není tak zlý, doktore. Jenom divoký - “
Ravic se na ni podíval. Láska, myslel si. Také tohle je láska. Odvěký zázrak. Nejenže vrhá duhu snů na šedou oblohu skutečnosti - ozáří romantickým světlem třeba i hnojiště; - zázrak a šílený výsměch. Najednou měl podivný pocit, že se nějakým vzdáleným způsobem stal spoluviníkem. „Dobrá, Lucienne,“ řekl. „Nic si z toho nedělejte. Jenom se nejdřív uzdravte.“
Ulehčeně přikývla. „A to s těmi penězi,“ vysvětlovala rozpačitě, „to není pravda. On to říkal jen tak. Všecko zaplatím. Všecko. Na splátky. Kdy můžu znova do práce?“
„Asi za čtrnáct dní, když nebudete dělat hlouposti. A nemějte nic s Bobem! Absolutně nic! Jinak byste mohla umřít, chápete?“
„Ano,“ odpověděla bez přesvědčení.
Ravic položil přes útlé tělo přikrývku. Když se na dívku podíval, uviděl, že pláče. „Nešlo by to přece jen dřív?“ ptala se.
„Můžu přece při práci sedět. Musím - “
„Snad. Uvidíme. Bude záležet na tom, jak se budete chovat. Měla byste mi říct, jak se jmenuje porodní bába, která provedla ten zákrok, Lucienne.“
Viděl v jejích očích ostražitost. „Nepůjdu na policii,“ ujistil ji. „Určitě ne. Chci se jen pokusit dostat z ní peníze, které jste zaplatila, byla byste pak klidnější. Kolik to bylo?“
„Tři sta franků. Z té je nikdy nedostanete.“
„Může se to zkusit. Jak se jmenuje a kde bydlí? Vy už ji nikdy potřebovat nebudete, Lucienne. Vy už nemůžete mít děti. A ona proti vám nemůže nic podniknout.“
Dívka váhala. „Támhle v zásuvce,“ řekla konečně. „Vpravo v zásuvce.“
„Tady ten lístek?“
„Ano.“
„Dobrá. Některý den tam zajdu. Nemějte strach.“ Ravic si oblékl plášť. „Co je?“ zeptal se. „Proč chcete vstát?“
„Bobo. Vy ho neznáte.“
Ravic se usmál. „Myslím, že znám horší. Jen zůstaňte v posteli. Po tom, co jsem viděl, si nemusíme dělat starosti. Na shledanou, Lucienne. Brzy zas přijdu.“
Ravic otočil klíčem, současně zmáčkl kliku a rychle otevřel dveře. Na chodbě nikdo nebyl. Taky to neočekával; znal lidi Bobova typu.
V řeznictví dole stál teď tovaryš, člověk se žlutou tváří a na rozdíl od majitelky bez jakéhokoliv zápalu pro věc. Otráveně sekal maso. Od onoho úmrtí byl zjevně čím dál unavenější. Jeho vyhlídky na sňatek s mistrovou mizivé. Prohlašoval to hlasitě kartáčník naproti v bistru a připojil, že ho mistrová dřív přivede na krchov. Tovaryš už prý velice zhubl. Zato vdova jen kvete. Ravic vypil jeden cassis a zaplatil. Doufal, že v bistru potká Boba; ten tam však nebyl.

..*

Joan Madouová vyšla ze dveří Šeherezády. Otevřela dveře taxíku, ve kterém čekal Ravic. „Pojď,“ řekla. „Ať už jsme pryč odsud. Půjdeme k tobě.“
„Stalo se něco?“
„Ne. Nic. Jenom mám dost života v nočních klubech.“
„Okamžik.“ Ravic kývl na květinářku, která stála před vchodem. „Matičko,“ řekl. „Dej mi všechny ty růže. Kolik stojí? Ale nepřeháněj.“
„Šedesát franků. Pro vás. Protože jste mi dal recept na můj revmatismus.“

„Pomohlo to?“
„Ne. A taky nemůže, když stojím celou noc v mokru.“
„Vy jste ten nejrozumnější pacient, jakého jsem kdy v životě měl.“
Vzal růže. Tady je omluva za to, že ses musela dnes ráno probudit sama a žes nedostala snídani,“ řekl Joan a položil růže na podlahu taxíku. „Nechceš ještě někde něco vypít?“
„Ne. Půjdeme k tobě. Polož ty kytky tady na sedadlo. Ne na zem.“
„Tam je jim dobře. Kytky má mít člověk rád, ale nemá s nimi dělat žádné velké okolky.“
Rychle obrátila hlavu. „Chceš tím říci, že nemáme rozmazlovat to, co máme rádi?“
„Ne. Jenom si myslím, že krásné věci se nemají dramatizovat. Mimo to je právě teď lepší, když mezi námi neleží žádné květiny.“
Joan se na něho chvilku pochybovačně dívala. Pak se jí rozjasnila tvář. „Víš, co jsem dělala dneska? Žila jsem. Znovu jsem žila. Dýchala jsem. Znovu jsem dýchala. Byla jsem tady. Znovu tady. Poprvé. Znovu mám ruce. A oči a ústa.“
Řidič vymanévroval auto z úzké ulice plné dalších vozů. Pak se s trhnutím rozjel. Prudký pohyb hodil Joan na Ravika. Na okamžik ji držel v náručí a cítil ji. Bylo to jako teplý vítr, který na něho vane a rozpouští ledové škraloupy dne, onen podivný, obranný chlad v něm, když Joan tady seděla a mluvila, stržena svým citem a sama sebou.
„Celý den - rozlévalo .se to, jako by všude byly prameny, vrhalo se mi to na šíji a na prsa, jako bych se musela rozzelenat a vyhnat listy a květy -, drželo mě to a nepustilo - a teď jsem tady - a ty - “
Ravic se na ni podíval. Seděla předkloněna na špinavém koženém sedadle a její ramena zářila z černých večerních šatů. Byla otevřená a bezprostřední a beze studu, říkala, co cítila, a Ravic si proti ní připadal ubohý a suchý.
Operoval jsem, myslel si. Zapomněl jsem na tebe. Byl jsem u Lucienne. Byl jsem někde v minulosti. Bez tebe. Potom, když se stmívalo, přicházelo pomalu teplo. Nebyl jsem s tebou. Myslel jsem na Kate Hegströmovou.
„Joan,“ řekl a položil své ruce na její, které si opřela o sedadlo. „Nemůžeme jet hned ke mně. Musím ještě jednou na kliniku. Jen na několik minut.“
„Musíš se jít podívat na tu ženu, kterou jsi operoval?“
„Ne na tu z dneška ráno. Jinou. Počkala bys na mne někde?“
„Musíš tam jít hned?“
„Tak to bude lepší. Nechci, aby mě volali potom.“
„Můžu počkat u tebe. Máme tolik času, abychom zajeli k tvému hotelu?“
„Ano.“
„Tak tam zajedeme nejdřív. Přijdeš později. Budu na tebe čekat.“
„Dobře.“ Ravic řekl šoférovi adresu. Opřel se dozadu a cítil na šíji hranu sedadla. Jeho ruce ještě stále ležely na rukou Joaniných. Cítil, že čeká, až něco řekne. Něco o sobě a o ní. Ale nemohl. Ona řekla již příliš mnoho. Nebylo toho tak mnoho, pomyslel si.
Vůz zastavil. „Jeď dál,“ řekla Joan. „Já už to tu zvládnu. Nemám strach. Jenom mi dej klíče.“
„Klíč je v hotelu.“
„Řeknu si o něj. Musím se to učit.“ Zdvihla květiny z podlahy. „S mužem, který mne opustí, zatímco já spím, a opět přijde, když ho nečekám - budu se asi muset leccos naučit. Chci s tím začít hned.“
„Půjdu s tebou nahoru. Nic se nemá přehánět. Už i tak je dost špatné, že tě hned zase nechám o samotě.“
Smála se. Vypadala velmi mladě. „Prosím vás, počkejte okamžik,“ řekl Ravic řidiči.
Muž pomalu přivřel jedno oko. „Třebas i déle.“
„Dej mi klíč,“ řekla Joan, když vyšli po schodech.
„Proč?“
„Dej mi ho.“
Odemkla dveře. Pak se zastavila. „Krásný,“ řekla do temného pokoje, v němž za oknem svítil měsíc skrz mraky.
„Krásný? Tahle díra?“
„Ano! Je krásný! Všechno je krásné!“
„Možná teď. Teď je tma. Ale -“ Ravic sáhl po vypínači.
„Nerozsvěcuj. Udělám to sama a nyní už jdi. Ale nevracej se zas až zítra v poledne.“
Stála v temnotě v rámci dveří. Stříbrné světlo z okna svítilo za jejími rameny a hlavou. Byla nezřetelná a vzrušující a tajemná. Plášť jí sklouzl z ramen; ležel jako záplava černé pěny u jejích nohou. Opírala se o rám dveří a jen jedna její paže zachytila světlo z chodby. „Jdi a vrať se,“ řekla a zavřela dveře.

..*

Teplota Kate Hegströmové klesla. „Probudila se?“ ptal se Ravic rozespalé sestry.
„Ano. V jedenáct. Ptala se po vás. Řekla jsem jí, co jste mi přikázal.“
„Říkala něco o obvazech?“
„Ano. Řekla jsem jí, že jste museli řezat. Lehká operace. Že jí to ráno vysvětlíte.“
„To bylo všecko?“
„Ano. Řekla, že když jste to pokládal za správné, tak že je všechno v pořádku. Měla jsem vám vyřídit pozdravy, kdybyste ještě jednou přišel dnes v noci, a říct vám, že vám důvěřuje.“
„Tak -“
Ravic stál chvíli bez hnutí a díval se. dolů na sestřiny černé vlasy rozdělené pěšinkou. „Kolik je vám let?“ zeptal se pak.
Udiveně zdvihla hlavu. „Dvacet tři.“

„Dvacet tři. A jak dlouho jste už ošetřovatelkou ?“
„Dva a půl roku. V lednu to bude dva a půl roku.“
„Máte ráda své povolání ?“
Sestra se usmála celým svým obličejem jako jablíčko. „Mám ho ráda,“ prohlásila sdílně. „S některými pacientkami je přirozeně těžká práce, ale většinou jsou moc milé. Paní Brissotová mi včera darovala krásné, skoro nové hedvábné šaty. A minulý týden jsem od paní Lemerové dostala lakové střevíce. Od té, co potom doma umřela.“ Opět se usmála. „Na sebe si nemusím skoro nic kupovat. Pořád něco dostávám. Když to nemůžu použít, vyměním si to u kamarádky, která má obchod. Takže se mi daří dobře. Paní Hegströmová je taky velice štědrá. Dává peníze. Posledně mi dala sto franků. Jenom za dvanáct dní. Jak dlouho tu bude tentokrát ležet, doktore ?“
„Déle. Několik týdnů.“
Sestra vypadala slastně. Za svým jasným čelem bez vrásek si vypočítala, kolik jí to vynese.
Ravic se ještě jednou sklonil nad Kate Hegströmovou. Dýchala klidně. Slabý pach rány se mísil s trpkou vůní jejích vlasů. Najednou to nemohl snést. Měla k němu důvěru. Důvěru. Ploché, rozřezané břicho, v němž hlodalo to zvíře. Zašil je, aniž mohl něco proti tomu podniknout. Důvěru.
„Dobrou noc, sestro,“ řekl.
„Dobrou noc, doktore.“
Buclatá sestra si sedla do křesla v rohu pokoje. Zastřela světlo směrem k posteli, zabalila si nohy do přikrývky a sáhla po magazínu. Byl to jeden z těch levných sešitů s detektivními příběhy a obrázky filmových herců Pohodlně se usadila a dala se do čtení. Vedle sebe na stolku měla otevřený sáček s čokoládovými bonbóny. Ravic ještě zahlédl, jak si po paměti jeden vytáhla. Člověk často nepochopí ty nejjednodušší věci, pomyslel si - že v téže místnosti leží jeden na smrt nemocný člověk a druhého se to vůbec netkne. Zavřel dveře. Ale není to se mnou zrovna tak? Neodcházím z. tohoto pokoje do jiného, kde -

* * *

Pokoj byl temný. Dveře do koupelny pootevřené. Za nimi svítilo světlo. Ravic váhal. Nevěděl, jestli je Joan ještě v koupelně. Pak zaslechl její dech. Přešel ke koupelně.
Neřekl nic. Věděl, že je zde a že nespí, ale ani ona neřekla nic. Pokoj byl náhle plný mlčení a čekání a napětí - jako vír, který bezhlesně volal - neznámá propast, mimo dosah myšlenek, z níž stoupaly páry závratě a rudého omámení.
Zavřel za sebou dveře koupelny. V jasném světle bílých žárovek bylo všecko zase důvěrně známé. Otevřel kohoutek sprchy. Byla to jediná sprcha v hotelu. Ravic si ji pořídil na vlastní náklad a dal namontovat. Věděl, že ji v jeho nepřítomnosti majitelka ještě pořád ukazuje svým francouzským příbuzným a známým jako pozoruhodnost.
Po kůži mu proudila horká voda. Vedle teď leží Joan Madouová a čeká na něho. Její pleť byla hebká, vlasy zaplavovaly polštář jako divoká vlna a její oči se leskly dokonce i když byl pokoj skoro temný, jako by se v nich zachycovalo a odráželo i slabé světlo zimních hvězd za oknem. Ležela tam, pružila a proměnlivá a vzrušující, protože je to docela jiná žena než ta ještě před hodinou, ztělesňovala všechen půvab a svůdnost, který je možný bez lusky - a přece k ní náhle pociťoval cosi jako odpor - zvláštní ostražitost, smíšenou s prudkou a náhlou náklonností. Bezděčně se ohlédl - kdyby koupelna měla ještě jeden východ, možná že by se oblékl a šel by někam pít.
Osušil se a ještě chvilku otálel. Zvláštní, co to na něho bůhvíodkud padlo. Stín, pouhé nic. Snad to přišlo, protože byl u Kate Hegströmové. Nebo pro to, co Joan předtím říkala v taxíku. Příliš rychle a příliš snadno. Nebo jednoduše proto, že někdo čeká místo aby čekal on. Zkřivil ústa a otevřel dveře.
„Raviku,“ řekla Joan ze tmy. „Calvados stojí na stole u okna.“
Zastavil se. Uvědomil si, že byl napjatý. Mnohé z toho, co Joan mohla říci, by asi nesnesl. Tohle bylo správné. Napětí se změnilo v uvolněnou, tichou jistotu.
„Našlas tu láhev?“ zeptal se.
„To bylo snadné. Stála tam přece. Ale otevřela jsem ji. Objevila jsem vývrtku, někde mezi tvými věcmi. Dej mi ještě skleničku.“
Nalil dvě sklenky a jednu jí přinesl. „Tady -“ Bylo dobré cítit průzračnou jablečnou kořalku. Bylo dobré, že Joan našla správné slovo.
Zaklonila hlavu a pila. Vlasy jí padaly na ramena a v tom okamžiku vypadala, jako by nebyla nic jiného než pití. Ravic si toho na ní všiml už předtím. oddávala se naprosto tomu, co právě dělala. Neurčitě si uvědomil, že v tom spočívá nejen přitažlivost, ale i nebezpečí. Nebyla nic než pití, když pila; nic než láska, když milovala; nic než zoufalství, když si zoufala; a nic než zapomenutí, když zapomněla.
Joan odložila skleničku a najednou se rozesmála. „Raviku,“ řekla, „já vím, co sis myslel.“
„Opravdu ?“
„Ano. Před chvilkou ses cítil už napůl ženatý. Já předtím zas napůl vdaná. Být opuštěn před dveřmi není žádný zvláštní zážitek. Navíc ještě s růžemi v náručí, chvála bohu, že tu byl ještě ten calvados. Nebuď tak opatrný s tou lahví.“
Ravic nalil. „Jsi velkolepá osoba,“ prohlásil. „Máš pravdu. Tam v koupelně jsem tě poněkud nesnášel. Teď se mi zdáš báječná. Salute!“
„Salute!“
Vypil svůj calvados. „To je druhá noc,“ řekl. „Ta bývá nebezpečná. Kouzlo neznámého pominulo a kouzlo důvěry tu ještě není. My ji zvládneme.“
Joan položila skleničku. „Vypadá to, že o tom víš spoustu věcí.“
„Nevím vůbec nic. Jen mluvím. Člověk nikdy nic neví. Všechno je vždycky jinak. Teď taky. Nikdy není druhá noc. Je to

pořád první noc. Druhá by znamenala konec.“
Chvála bohu! Do čeho bychom se to jinak dostali. Do nějaké aritmetiky. A teď pojď. Nechci ještě spát. Chci s tebou pít. Hvězdy visí nahé tam nahoře v té zimě. Jak snadno člověk mrzne, když je sám! I když je horko. Ve dvou nikdy.“
„Ve dvou se dá dokonce zmrznout.“
„My nezmrzneme.“
„Jistěže ne,“ řekl Ravic, a Joan ve tmě neviděla výraz, který mu přeletěl po tváři. „My ne.“

X.

„Co se mnou bylo, Raviku?“ zeptala se Kate Hegströmová. Ležela ve své posteli, trochu nadzdvižená, s dvěma polštáři pod hlavou. Pokoj byl cítit po Eau de Santé a po parfému. Horní okno bylo pootevřeno. Zvenku sem pronikal jasný, trochu mrazivý vzduch a mísil se s teplem pokoje, jako by nebyl leden, nýbrž už duben.
„Měla jste horečku, Kate. Několik dní. Pak jste spala. Skoro čtyřiadvacet hodin. Teď už horečka pominula a všechno je v pořádku. Jak se cítíte ?“
„Unavená. Ještě pořád. Ale jinak než dřív. Ne tak křečovitě. Už skoro nemám bolesti.“
„Ještě vás to bude trochu bolet. Už ne moc a my se postaráme, aby se to dalo vydržet. Ale jako teď to nezůstane. To přece víte sama - “
Kývla. „Řezali jste mě, Raviku - “
„Ano, Kate.“
„Bylo to nutné?“
„Ano.“
Ravic čekal. Bylo lepší, aby se ptala sama. „Jak dlouho budu muset ležet ?“
„Několik týdnů.“
Chvilku mlčela. „Myslím, že mi to udělá dobře. Potřebuji klid. Už toho bylo dost. Teď to vidím. Byla jsem unavená. Nechtěla jsem si to přiznat. Mělo to a nějakou souvislost s tou věcí?“
„Určitě, zcela určitě.“
„Taky to, že jsem občas krvácela? I v mezidobí?“
„To taky, Kate.“
„Pak je dobře, že teď mám dost času. Snad to bylo zapotřebí. Kdybych teď musela vstát a zase všemu tomu čelit - myslím, že bych nemohla.“
„Nemusíte. Zapomeňte na to. Myslete jen na nejbližší věci. Například na svou snídani.“
„Dobře.“ Slabě se usmála. „Tak mi tedy podejte zrcadlo.“
Podal jí zrcátko z nočního stolku. Pozorně se na sebe dívala. „Jsou tamhle ty květiny od vás, Raviku?“
„Ne. Od kliniky.“
Položila zrcadlo na postel. „Kliniky neposílají v lednu šeřík. Kliniky pošlou astry nebo tak něco. Kliniky taky nevědí, že šeřík je moje oblíbená květina.“
„Tady ano. Tady jste přece veterán, Kate.“ Ravic vstal. „Musím teď jít. Tak kolem šesté se tu ještě zastavím, abych se na vás podíval.“
„Raviku - “
„Ano - “
Obrátil se. Teď to přijde, pomyslel si. Teď se zeptá.
Natáhla ruku. „Děkuji,“ řekla. „Děkuji za květiny. A děkuji, že jste na mne dával pozor. U vás se vždycky cítím tak bezpečná.“
„To je v pořádku, Kate. Nebylo vlastně nač dávat pozor. A teď ještě spěte, jestli můžete. Kdybyste měla bolesti, zazvoňte na sestru. Postarám se, aby pro vás něco měla. Odpoledne ještě zajdu.“

..*

„Vebere, kde je něco k pití?“
„Bylo to tak zlé? Tady je láhev. Evženie, vyndejte skleničku.“
Evženie přinesla neochotně sklenku. „To je náprstek,“ protestoval Veber. „Přineste rozumnou sklenici. Anebo počkejte, mohla byste si přitom zlomit ruku. Udělám to sám.“
„Nevím, pane doktore Vebere,“ pronesla pichlavě Evženie, „vždycky, když přijde pan Ravic, tak vy - “
„Dobrá, dobrá,“ přerušil ji Veber. Nalil sklenku koňaku. „Tady, Raviku. Co si myslí?“
„Vůbec se neptá. Věří a neptá se.“
Veber vzhlédl. „Vidíte,“ prohlásil vítězoslavně. „Já jsem to říkal hned.“
Ravic vypil skleničku naráz. „Děkoval vám už někdy nějaký pacient za to, že jste pro něho nemohl nic udělat?“
„Často.“
„A všecko vám věřil ?“
„Samozřejmě.“
„A jak vám bylo?“
„Ulevilo se mi,“ odpověděl udiveně Veber. „Moc se mi ulevilo.“

„Mně je na blití. Připadám si jako podvodník.“
Veber se usmál. Láhev opět uklidil. „Na blití,“ opakoval Ravic.
„To je poprvé, co u vás objevuji hnutí lidskosti,“ prohlásila Evženie. „Když samozřejmě odhlédnu od způsobu, jakým se vyjadřujete.“
„Nejste objevitelka, jste ošetřovatelka, Evženie; často na to zapomínáte,“ vysvětlil ji Veber. „Je to tedy v pořádku, Raviku ?“
„Ano, prozatím -.“
„Dobře. Říkala dnes ráno sestře, že až odejde z nemocnice, tak chce jet do Itálie. Pak jsme z toho venku.“ Veber si mnul ruce. „Pak ať se tím zabývají tamní doktoři. Nemám rád, když tady někdo umře. To vždycky škodí pověsti.“

..*

Ravic zazvonil u dveří porodní báby, která dělala Lucienne potrat. Po dlouhé době otevřel dveře zarostlý muž. Když uviděl Ravika, přidržel dveře rukou. „Co chcete ?“ zavrčel.
„Chci mluvit s paní Boucherovou.“
„Nemá čas.“
„To nevadí. Tak počkám.“
Muž chtěl zavřít dveře. „Když nemůžu počkat, vrátím se za čtvrt hodiny,“ řekl Ravic. „Ale ne sám. S někým, na koho si paní Boucherová zcela určitě udělá čas.“
Muž se na něho upřeně zadíval. „Co to má znamenat? Co chcete?“
„Už jsem vám to řekl. Chci mluvit s paní Boucherovou.“
Muž přemýšlel. „Počkejte,“ řekl potom a zavřel dveře. Ravic pozoroval opryskané hnědé dveře s plechovou schránkou na dopisy a s kulatým emailovým štítkem se jménem. Těmito dveřmi prošlo tolik bídy a strachu. Kvůli několika nesmyslným zákonům, které zahnaly mnoho životů k fušerům místo k lékařům. Nenarodilo se tak ani o jedno dítě víc. Kdo je nechtěl, ten si našel cestu, zákon nezákon.
Jediný rozdíl byl v tom, že ročně bylo zmařeno tisíce životů matek.
Dveře se znovu otevřely. „Jste od policie?“ ptal se neholený muž.
„Kdybych byl od policie, tak už bych tu nečekal.“
„Pojďte dál.“
Muž kormidloval Ravika temnou chodbou do místnosti, přecpané nábytkem. Plyšová pohovka a spousta pozlacených židlí, nepravý aubussonský koberec, ořechový příborník a na stěnách barvotisky s pastýřskými výjevy. U okna stál kovový stojan, na něm ptačí klec s kanárem. Kde jen bylo místečko volné, tam stál porcelán a ozdobné figurky.
Objevila se paní Boucherová. Byla neuvěřitelně tlustá a na sobě měla jakési plandající kimono, které nevypadalo zvlášť čistě. Učiněné monstrum; tvář však měla hladkou a pěknou, až na neklidně těkající oči. „Pane?“ zeptala se obchodním tónem a vyčkávala.
Ravic vstal. „Přicházím v záležitosti Lucienne Martinetové. Dělala jste jí potrat.“
„Nesmysl!“ odpověděla okamžitě žena s naprostým klidem. „Neznám žádnou Lucienne Martinetovou a nedělám žádné potraty. Určitě jste se zmýlil, anebo vás obelhali.“
Tvářila se, jako by tím věc byla vyřízena a jako by se chystala odejít.
Nešla však. Ravic čekal. Obrátila se. „Ještě něco?“
„Potrat se nezdařil. Děvče silně krvácelo a málem umřelo. Muselo na operaci. Operoval jsem ji.“
„To je lež!“ zasyčela najednou Boucherová. „Lež. Ty krysy! Fušují samy na sobě a pak do toho chtějí namočit jiné. Ale já jí už ukážu. Ty krysy! To už vyřídí můj advokát. Mám dobrou pověst a jsem poplatník a to bych se na to podívala, jestli taková drzá malá bestie, co se jen kurví - “
Ravic ji pozoroval fascinován. Její tvář se při tom výbuchu ani nepohnula. Zůstala pěkná a hladká, jen ústa se stáhla a štěkala jako kulomet.
„To děvče chce málo,“ přerušil ženu. „Chce jen nazpátek peníze, které vám zaplatila.“
Boucherová se rozesmála. „Peníze? Vrátit? Kdypak jsem od ní něco dostala? Má potvrzenku?“
„Přirozeně že nemá. Přece nebudete vystavovat potvrzenky.“
„Protože jsem ji nikdy neviděla! A to jí má někdo věřit ?“
„Ano. Má svědky. Byla operována na klinice doktora Vebera. Nález byl jasný. Je o tom protokol.“
„Můžete mít tisíc protokolů! Kde stojí psáno, že jsem se jí dotkla? Klinika! Doktor Veber! K smíchu! Taková krysa musí na fajnovou kliniku! Nemáte nic jiného na práci?“
„Ale ano. A teď dost. Poslouchejte. To děvče vám zaplatilo tři sta franků. Může na vás podat žalobu o náhradu škody - “
Dveře se otevřely. Černě zarostlý muž vstoupil. „Je něco v nepořádku, Adélo?“
„Ne. Žalovat o náhradu škody? Jestli bude žalovat, bude sama odsouzena. Nejdřív ona, to je jisté, protože se přizná, že si dala udělat potrat. Že jsem to byla já, musí pak ještě dokázat. A to nemůže.“
Umolousaný muž zamečel. „Klid, Rogere,“ řekla paní Boucherová. „Ty můžeš jít.“
„Venku je Brunier.“
„Dobře. Řekni mu, ať počká. Víš přece - “
Muž kývl a zmizel. S ním zmizel i intenzívní zápach koňaku. Ravic začichal do vzduchu. „To je starý koňak,“ řekl.
„Aspoň třicet čtyřicet let starý. Slastný člověk, kdo něco takového pije už odpoledne.“
Boucherová na něho okamžik zírala úplně konsternovaná. Pak pomalu stáhla rty. „Máte pravdu. Chcete skleničku ?“

„Proč ne?“
Na svou tloušťku byla překvapivě svižně a bezhlučně u dveří. „Rogere!“
Umolousanec se objevil. „Už jsi zase byl na tom dobrém koňaku! Nelži, já to cítím! Přines láhev! Neřečni a přines láhev!“
Roger přinesl láhev. „Dal jsem jednu skleničku Brunierovi. Nutil mě, abych se napil s ním.“
Boucherová neodpověděla. Zavřela dveře a vytáhla z příborníku broušenou skleničku. Ravic se na ni podíval s odporem. Byla na ní vyryta ženská hlava. Boucherová nalila a postavila skleničku před Ravika na ubrus ozdobený pávy. „Zdá se, že jste rozumný člověk, pane,“ řekla.
Ravic se jí musel bezděky trochu obdivovat. Nebyla ze železa, jak mu vyprávěla Lucienne; byla horší -z gumy. Železo se dalo zlomit, guma ne. Námitka proti vymáhání odškodného byla správná. „Vaše operace se nezdařila,“ řekl. „Měla těžké následky. To by měl být pro vás dostatečný důvod, abyste peníze vrátila.“
„Vracíte peníze, když pacient po operaci umře?“
„Ne. Ale často za operaci nebereme žádné peníze; například od Lucienne.“
Boucherová se na něho podívala. „No prosím - tak proč ještě dělá tyátr? Může být ráda!“
Ravic zdvihl sklenici. „Madame,“ řekl, „moje úcta. Na vás je každý krátký.“
Ženština postavila láhev pomalu na stůl. „Pane, o to se už pokoušelo moc lidí. Ale vy se zdáte rozumnější. Myslíte si, že je ten obchod jen legrace a plno peněz? Z těch tří stovek jde skoro stovka policii. Myslíte si, že bych mohla jinak pracovat? Tam venku už zase sedí jeden a čeká na peníze. Mazat se musí, pořád mazat. Jinak to nejde. Říkám vám to jen tady, mezi čtyřma očima; kdybyste s tím chtěl něco podniknout, tak všechno popřu a .policie nechá věc usnout. To mi můžete věřit.“
„Já vám to věřím.“
Boucherová po něm rychle hodila očima. Když viděla, že to nemyslel ironicky, přisunula si židli a sedla si. Pohnula židlí, jako by to bylo peříčko; pod svým sádlem musela mít mimořádnou sílu. Nalila mu ještě jednou plnou skleničku koňaku určeného na podplácení. „Tři sta franků .vypadá jako spousta peněz - ale z toho odpadá ještě víc než jen pro policii. Nájemné - tady samozřejmě vyšší než kdekoliv jinde, prádlo, nástroje - pro mě dvakrát dražší než pro lékaře, provize, úplatky - se všemi musí být člověk zadobře, pití, dárky k vánocům a na narozeniny pro úředníky a jejich manželky - to není jen tak, pane! Často mi stěží něco zbude.“
„Proti tomu se nedá nic namítat.“
„Tak proti čemu?“
„Ze se stane něco takového jako s Lucienne.“
„Doktorům se to nikdy nestane ?“ zeptala se rychle Boucherová.
„Zdaleka ne tak často.“
„Pane!“ Napřímila se. „Jsem čestná. Řeknu každé, která sem přijde, že se při tom může něco stát. A žádná neodejde. Žebroní na mně, ať to udělám. Brečí a jsou celé zoufalé. Chtějí spáchat sebevraždu, když jim nepomůžu. Co už se tady odehrálo za scény. Válely se po koberci a škemraly! Vidíte tamhle ten příborník, jak je na rohu odloupnutá politura? To udělala v zoufalství jedna zámožná dáma. Pomohla jsem jí. Chcete vidět něco jiného? V kuchyni stojí pět kilo povidel, které mi poslala včera. Čistě z vděčnosti, už zaplatila. Já vám něco povím, pane -“ Boucherové hlas se zdvihl a zněl plně - „můžete mi nadávat andělíčkářka - pro jiné jsem dobrodějka a spasitelka.“
Vstala. Kimono kolem ní majestátně zavlálo. Kanár v kleci se jako na povel rozezpíval. Ravic se zdvihl. Měl smysl pro melodramatičnost. Přitom však věděl, že Boucherová nepřehání. „No dobře,“ povzdechl. „Už jdu. Pro Lucienne jste dobrodějkou zrovna nebyla.“
„Měl jste ji vidět předtím! Co chce víc? Je zdravá - dítě je pryč - to je přece to, co chtěla. A kliniku platit nemusí.“
„Už nemůže mít nikdy děti.“
Na okamžik se zarazila. „Tím líp,“ prohlásila pak s klidem. „To bude celá blažená, ta malá kurvička.“
Ravic nahlédl, že se nedá nic dělat. „Au revoir, madam,“ rozloučil se. Bylo to u vás zajímavé.“
Přiblížila se těsně k němu. Ravic by se rád vyhnul tomu, aby jí podal ruku. Na to však žena vůbec nemyslela. Důvěrně ztlumila hlas. „Pane, vy jste rozumný. Rozumnější než většina doktorů. Škoda, že vy -“ odmlčela se a povzbudivě se na něho zadívala. „Někdy člověk potřebuje pro jisté případy - nepředpojatý lékař by mohl znamenat velkou pomoc - “
Ravic neodporoval. Chtěl slyšet víc. „Nebyl byste škodný,“ připojila Boucherová. „Právě při speciálních případech.“
Pozorovala ho jako kočka, která předstírá, že miluje ptáky. „často se jedná o zámožné klientky - platí se samozřejmě jen předem, a - jsme jisti, naprosto jisti před policií - domnívám se, že byste těch pár stovek vedlejšího příjmu mohl docela dobře potřebovat -“ poklepala mu na rameno - „muž, který vypadá tak dobře jako vy - “
Se širokým úsměvem uchopila láhev. „No, co tomu říkáte ?“
„Děkuji,“ odmítl Ravic a zadržel láhev. „Už ne. Nesnesu mnoho.“ Nebylo to pro něho snadné, neboť koňak byl vynikající. Láhev neměla nálepku a pocházela určitě z prvotřídního soukromého sklepa. „Tu druhou věc si musím rozmyslit. Zase se tu někdy zastavím. Docela rád bych se podíval na vaše nástroje. Možná že vám budu moci poradit.“
„Ukážu vám své nástroje, až přijdete podruhé. Vy mi pak ukážete své papíry. Důvěra za důvěru.“
„Již jste mi určitou důvěru projevila.“
„Ani trochu,“ usmála se ženština. „Jenom jsem vám udělala návrh, který můžu kdykoliv popřít. Nejste Francouz, to je slyšet, i když mluvíte dobře. Taky nevypadáte francouzsky. Pravděpodobně jste uprchlík.“ Usmívala se víc, přitom ho pozorovala chladnýma očima. „Nevěřili by vám a nejvýš by je zajímal váš francouzský diplom, který nemáte. Venku v předsíni sedí policejní úředník. Jestli chcete, můžete mě hned udat. Neuděláte to. Ale mou nabídku si rozmyslete. Svou adresu a jméno mi neřeknete, že?“
„Ne,“ řekl Ravic a cítil se poražen.

„To jsem si myslila.“ Boucherová teď opravdu vypadala jako obrovská, dosyta nažraná kočka. „Au revoir, monsieur. Rozvažte si můj návrh. Už jsem na to několikrát myslela, že bych se mohla spojit s nějakým emigrantským doktorem.“
Ravic se usmál. Dobře věděl, proč. Lékaře uprchlíka by měla úplně v hrsti. Kdyby se někdy něco stalo, byl by viníkem on. „Budu o tom přemýšlet,“ odpověděl. „Au revoir, madame.“
Odcházel tmavou chodbou. Za jedněmi dveřmi bylo slyšet sténání. Usoudil, že pokoje jsou zařízeny jako kóje, s postelemi. Ženy tam zůstanou několik hodin ležet, než se v bolestech vydají na cestu domů.
V předsíni seděl štíhlý muž se zastřiženým knírkem a olivově zbarvenou pletí. Pozorně si Ravika prohlédl. Vedle něho stál Roger. Na stole měl jinou láhev starého koňaku. Když zahlédl Ravika, bezděčně se pokusil ji ukrýt. Pak se ušklíbl a ruku zase spustil. „Bon soir, doktore,“ pozdravil a vycenil skvrnitý chrup. Asi poslouchal za dveřmi.
„Bon soir, Rogere.“ Ravic pokládal za přiměřené, aby se choval familiárně. Během půlhodiny ho ta neudolatelná ženská proměnila ze zavilého nepřítele málem v komplice. Po něčem takovém bylo úplným vykoupením promluvit si neformálně s Rogerem, který po tom všem měl najednou v sobě kupodivu něco lidského.
Dole na schodech ho potkaly dvě dívky. Prohlížely jedny dveře po druhých. „Pane,“ zeptala se pak jedna v náhlém odhodlání, „bydlí tady v domě paní Boucherová?“
Ravic váhal. Jaký to však mělo smysl, kdyby jim něco říkal? Nebylo by to nic platné. Šly by tam přesto. Vždyť jim stejně nemohl navrhnout nic jiného. „Ve třetím patře. Na dveřích je štítek.“

..*

Svítící ciferník hodinek zářil v temnotě jako malé, vypůjčené sluníčko. Bylo pět zrána. Joan měla přijít ve tři. Možná, že ještě přijde. A taky možná, že byla příliš unavená a šla rovnou do svého hotelu.
Ravic si zase lehl a snažil se spát dál. Neusnul však. Dlouho ležel a díval se do stropu, po kterém v pravidelných intervalech přebíhal červený pás světelné reklamy ze střechy šikmo naproti. Pociťoval prázdnotu a nevěděl proč. Bylo mu, jako by teplo jeho těla pomalu prosakovalo pokožkou ven, někam pryč, a jako by se jeho krev chtěla opřít o něco, co tu nebylo, a jako by bez ustání padala do měkké nicoty. Zkřížil ruce za hlavou a tiše ležel. Teď už věděl, že čeká. A taky věděl, že na Joan Madouovou v něm nečeká jen jeho vědomí, ale i jeho ruce a tepny a zvláštní, neznámá něžnost.
Vstal, natáhl si župan a sedl si k oknu. Cítil na své kůži teplo měkké vlny. Župan byl starý; vláčel ho s sebou celá léta. Spal v něm na útěku, hřál se v něm za chladných španělských nocí, když se smrtelně unaven vracel z lazaretu do své ubikace. Dvanáctiletá Juana s očima starýma osmdesát let pod ním umřela v jednom rozstříleném madridském hotelu s jediným přáním, aby jednou měla šaty taky z takové měkké vlny a aby zapomněla, jak její matku znásilnili a otce ušlapali k smrti.
Ohlédl se. Pokoj, pár kufrů, nějaké drobnosti, hromádka ohmatanych knížek - muž potřebuje k životu málo věcí. Bylo dobře nezvykat si na příliš mnoho věcí, když byl život neklidný, člověk je musel stále znovu opouštět, nebo mu byly vzaty. Musel být připraven vydat se kdykoliv dál. To byl důvod, proč žil sám; kdo byl na cestě, neměl mít nic, co by ho poutalo k jednomu místu. Nic, na čem by lpěl srdcem. Dobrodružství - ale nic víc.
Podíval se na postel. Pomačkané, bílé plátno. Nebylo důležité, že čeká. Často čekal na ženy. Cítil však, že dřív čekal jinak - prostě, jasně a brutálně. Občas i s onou anonymní něžností, která postříbřila žádost - ale už dávno ne jako dnes. Vplížilo se do něho něco, na co si nedal pozor. Hýbalo se to už zas? Pohybovalo se to? Jak je tomu už dávno? Nevolalo tu již zase něco z minulosti, z modrých hloubek; nevanulo to již jako dech z luk plných máty; řada topolů na horizontu, vůně lesů v dubnu? Už si to nepřál. Nechtěl to mít. Nechtěl někomu patřit. Byl na cestě.
Vstal a začal se oblékat. Musí zůstat nezávislým. Všechno začíná malými závislostmi. Člověk si toho nevšímá - a najednou visí v síti zvyku. Zvyk, pro který existovalo mnoho jmen - láska byla jedním z nich. Člověk si neměl zvykat na nic. Dokonce ani na jenom jedno tělo ne.
Dveře nezamkl. Když Joan Madouová přijde, nenajde ho. Může zůstat, bude-li chtít. Vteřinu zauvažoval, jestli nemá v pokoji nechat zprávu. Nechtěl však lhát a taky nechtěl říci, kam jde.

..*

Vrátil se kolem osmé hodiny ráno. Šel studeným časným jitrem a cítil se jasný a uvolněný. Když však došel k hotelu, pocítil opět napětí.
Joan tam nebyla. Ravic sám sobě vysvětlil, že stejně nic jiného nečekal. Avšak pokoj se mu zdál prázdnější než jindy. Rozhlížel se a hledal známky toho, jestli zde byla. Nenašel nic.
Zazvonil na pokojskou. Přišla za chvíli. „Chtěl bych snídani“ řekl.
Podívala se na něho. Neřekla nic. Taky se jí na nic nechtěl ptát. „Kávu a rohlíky, Evo.“
„Ano, pane Raviku.“
Podíval se na postel. Jestli Joan přišla, nemohl dost dobře očekávat, že si lehne do rozházené, prázdné postele. Zvláštní, jak všechno, co mělo něco společného s tělem, zmrtví, když už nemá jeho teplo - postel, prádlo, dokonce i koupelna. Působí odpudivě, když ztratí teplo.
Zapálil si cigaretu. Mohla si myslet, že ho zavolali k pacientovi. Ale pak tu mohl nechat lístek. Najednou si připadal jako úplný idiot. Chtěl být nezávislý a místo toho byl jen bezohledný. Bezohledný a pošetilý jako osmnáctiletý kluk, který chce sám sobě něco dokázat. Bylo by víc nezávislosti v tom, kdyby byl počkal.
Děvče přineslo snídani. „Mám ustlat ?“ zeptala se.
„Proč teď?“
„Kdybyste si ještě chtěl lehnout. V čerstvě ustlané posteli se líp spí.“

Dívala se ,na něho zcela bez výrazu. „Byl tu někdo ?“ zeptal se.
„Nevím. Přišla jsem teprve v sedm.“
„Evo,“ zeptal se Ravic. „Jaké to je, když se každé ráno musí ustýlat tucet postelí cizích lidí?“
„Není to tak zlé, pane Raviku. Pokud panové už nic jiného nechtějí. Ale vždycky se najdou takoví, kteří chtějí víc. A přitom jsou bordely v Paříži tak levné.“
Ráno se nedá jít do bordelu, Evo. A ráno se mnozí hosté cítí obzvlášť při síle.“
„Ano, hlavně dědci.“ Pokrčila rameny. „Člověk přijde o spropitné, když to neudělá, tím to končí. Někteří si pak pořád stěžují - že pokoj není dost čistý, nebo že jsem drzá. Samozřejmě ze vzteku. Proti tomu se nedá nic dělat. Takový je už život.“
Ravic vytáhl bankovku. „Udělejme si dnes život o něco snazší, Evo. Kupte si za to klobouk. Anebo svetr.“
Eviny oči se zablýskly. „Děkuji, pane Raviku. Den začíná dobře. Ta dáma je moc zajímavá dáma,“ řekla. „Ta, co teď pořád chodí.“
„Ještě slovo a zas vám ty peníze vezmu.“ Ravic strkal Evu ze dveří. „Staří nemravové už na vás čekají. Nesmíte je zklamat.“
Sedl si ke stolu a dal se do jídla. Snídaně mu moc nechutnala. Vstal a jedl vstoje. Chutnala líp.
Nad střechami se objevilo rudé slunce. Hotel se probouzel. Starý Goldberg o poschodí níž zahájil svůj ranní koncert. Kašlal a chrchlal, jako by měl testery plíce. Emigrant Wiesenhoff otevřel své okno a pohvizdoval si nějaký vojenský pochod. O poschodí výš šuměla voda. Bouchaly dveře. Jenom u Španělů bylo úplně ticho. Ravic se protáhl. Noc byla pryč. Korupce temnoty pominula. Rozhodl se, že zůstane několik dnů sám.
Venku vyvolávali kameloti ranní zprávy. - Incidenty na českých hranicích. Německá vojska na Sudetské linii. Mnichovská dohoda ohrožena.

XI.

Chlapec nekřičel. Jenom strnule zíral na lékaře. Byl ještě tak rozrušen, že necítil bolest. Ravic vrhl pohled na roztříštěnou nohu. „Kolik mu je?“ zeptal se matky.
„Co?“ opáčila žena nechápavé.
„Kolik mu je?“
Žena v šátku pohybovala rty. „Jeho noha!“ řekla. „Jeho noha! Bylo to nákladní auto.“
Ravic poslouchal srdce. „Byl předtím nějak nemocný?“
„Jeho noha,“ opakovala žena. „Je to přece jeho noha!“
Ravic se napřímil. Srdce tlouklo rychle Jako ptačí, ale nic znepokojivého slyšet nebylo. Musí dát během narkózy na chlapce pozor, vypadal vyhuble a rachiticky. Musí hned začít. Rozervaná noha byla plná špíny z ulice.
„Vezmete mi nohu?“ zeptal se chlapec.
„Ne,“ odpověděl Ravic, aniž tomu věřil.
„Bylo by lepší, kdybyste ji uřízli, než aby zůstala chromá.“
Ravic se pozorně zadíval do přemoudřelého obličejíku. Ještě na něm nebyly žádné známky bolesti. „Uvidíme,“ řekl. „Teď tě musíme uspat. Je to velice snadné. Nemusíš mít strach. Buď úplně klidný.“
„Okamžik, pane. číslo je FO 2019. Napsal byste ho pro mou matku?“
„Co? Co, Jeannote?“ zeptala se polekaně matka.
„Zapamatoval jsem si číslo, číslo toho auta. FO 2019. Viděl jsem je těsně před sebou. Byla červená. Zavinil to řidič.“
Chlapec začal namáhavě dýchat. „Pojišťovna musí platit. Číslo -“
„Napsal jsem je,“ řekl Ravic. „Buď klidný. Všechno jsem napsal.“ Kývl na Evženu, aby začala s narkózou.
„Matka musí na policii. Pojišťovna musí platit.“ Na tváři mu náhle vyskočily velké krůpěje potu, jako by ji skropil déšť.
„Když nohu uříznete, zaplatí víc - než když zůstane chromá.“
Oči se utopily v modročerných kruzích, které vystoupily z kůže jako špinavé rybníky. Chlapec zasténal a snažil se honem ještě něco říci. „Matka - nerozumí - ona - pomoct -“ Už nemohl. Rozeřval se, tlumeně, zdušeně, jako by v něm sedělo mučené zvíře.

* * *

„Co dělá svět venku, Raviku?“ ptala se Kate Hegströmová.
„Proč to chcete vědět, Kate? Myslete radši na něco veselejšího.“
„Mám pocit, jako bych tu byla už celé týdny. Všechno ostatní je daleko pryč, jako potopené.“
„Klidně to tam ještě chvíli nechte.“
„Ne. Jinak budu mít strach, že tenhle pokoj je poslední archa a že pod oknem se už blíží potopa. Co se děje venku, Raviku?“
„Nic nového, Kate. Svět horlivě pokračuje v přípravách své vlastní sebevraždy a současně si nalhává, že tomu tak není.“
„Bude válka ?“
„Že bude válka, to ví každý. Jenom se ještě neví, kdy. Každý čeká na zázrak.“ Ravic se usmál. „Ještě nikdy jsem neviděl tolik státníků věřících na zázraky jako teď ve Francii a Anglii. A ještě nikdy jich nebylo nikde tak málo jako v

Německu.“
Ležela chvíli tiše. „Že je to vůbec možné -“ řekla pak.
„Ano - zdá se to tak nemožné, že se to jednoho dne stane. Právě proto, že to všichni pokládají za nemožné a proto se nechrání. Máte bolesti, Kate?“
„Ne takové, abych to nemohla vydržet.“ Narovnala si polštář pod hlavou. „Chtěla bych pryč od toho všeho, Raviku.“
„Ano - “ odpověděl bez přesvědčení. „Kdo by nechtěl?“
„Až odtud odejdu, chtěla bych do Itálie. Do Fiesoie. Mám tam tichý, starý dům se zahradou. Tam nějaký čas zůstanu. Bude ještě chladno. Bledé, veselé slunce. Za poledne první ještěrky na jižní zdi. Večer zvony z Florencie. A v noci měsíc a hvězdy za cypřiši. V domě jsou knihy a je tam velký kamenný krb s dřevěnými lavičkami kolem. Na nich se může sedět u ohně. Železné kotlíky mají držák, do kterého se dá postavit sklenice vína. Tak se ohřívá červené víno. Nikdo tam není. Jen staří manželé, kteří se starají o pořádek.“
Podívala se na Ravika. „Krásné,“ řekl. „Klid, oheň, knihy a mír. Dřív se to pokládalo za měšťáctví. Dnes je to sen o ztraceném ráji.“
Kývla. „Zůstanu tam nějaký čas. Několik týdnů. Možná i několik měsíců. Nevím. Chci se uklidnit. Pak se vrátím a pojedu do Ameriky.“
Ravic slyšel, jak se venku na chodbě roznášejí podnosy s jídlem. Několik misek klapalo. „Dobře, Kate.“
Váhala. „Můžu mít ještě dítě, Raviku?“
„Ne hned. Musíte se nejdřív daleko víc zotavit.“
„Tak jsem to nemyslila. Můžu je vůbec někdy mít? Po té operaci? Není - “
„Ne,“ řekl Ravic. „Nic jsme nevyřízli. Nic.“
Dýchala zhluboka. „To jsem chtěla vědět.“
„Ale bude to ještě dlouho trvat, Kate. Váš celý organismus se musí nejdřív změnit.“
„Na tom nezáleží, jak dlouho to bude trvat.“ Přihladila si vlasy. Kámen na její ruce se v šeru zatřpytil. „Je to směšné, že se tak ptám, že? Právě teď.“
„Ne. Stává se to často. Častěji, než si lidé myslí.“
„Najednou mám všeho toho tady dost. Chci se vrátit a vdát se, pořádně, staromódně, a mít děti a být klidná a chválit Boha a milovat život.“
Ravic se díval z okna. Nad střechami plál divoký, rudý večer. Světelné reklamy se v něm utopily jako bezkrevné stíny barev.
„Musí se vám to zdát hrozně pošetilé, po všem, co o mně víte,“ řekla za ním Kate Hegströmová.
„Ne. Vůbec ne. Vůbec ne, Kate.“

..*

Joan Madouová přišla ve čtyři hodiny v noci. Ravic se probudil, když zaslechl dveře. Spal a nečekal na ni. Viděl ji stát v rámu dveří. Pokoušela se projít s náručí plnou obrovských chryzantém. Neviděl její tvář. Viděl jen její postavu a velké světlé hlavy květin. „Co je to?“ zeptal se. „Úplný les chryzantém. Co to má proboha znamenat?“
Joan se s květinami protlačila dveřmi a rozmáchle je hodila na postel. Květy byly vlhké a chladné a listy silně voněly po podzimu a hlíně. „Dárky,“ odpověděla. „Od té doby, co tě znám, začínám dostávat dárky.“
„Dej je pryč. Nejsem přece ještě mrtvý. Ležet pod květinami - a ještě k tomu jsou to chryzantémy - vždyť ta poctivá, stará postel hotelu International teď vypadá skutečně jako rakev.“
„Ne!“ Joan prudkým pohybem květiny shrnula a hodila na podlahu. „Nemluv tak! Nikdy!“
Ravic se na ni podíval. Nevzpomněl na to, jak se seznámili. „Zapomeň na to!“ řekl. „Nic jsem tím nemyslel.“
„Nikdy už takhle nemluv. Ani žertem. Slib mi to.“
Rty se jí třásly. „Ale Joan -“ řekl Ravic. „Skutečně tě to tak leká?“
„Ano. Je to víc než leknutí. Nevím, co to je.“
Ravic vstal. „Už o tom nikdy nebudu vtipkovat. Jsi teď spokojená ?“
Kývla na jeho rameni. „Nevím, co to je. Prostě to nemůžu snést. Jako by po mně sáhla ruka z temnoty. Je to strach - zběsilý strach, jako by na mne někde cosi čekalo.“ Přitiskla se k němu. „Nedovol to.“
Ravic ji pevně držel v objetí. „Ne - nedovolím to.“
Opět kývla. „Ty přece můžeš - “
„Ano,“ řekl hlasem plným smutku a posměchu a myslel na Kate Hegströmovou. „Můžu, samozřejmě můžu - “
Pohnula se v jeho náručí. „Včera jsem tu byla - “
Ravic se nehýbal. „Ano?“
„Ano.“
Mlčel. Jak tu cosi odvanulo pryč! Jak dětinsky se choval! Čekat nebo nečekat - proč to všechno? Pošetilá hra s někým, kdo nehrál.
„Tys tu nebyl - “
„Ne.“
„Vím, že se tě nemám ptát, kdes byl -“
„Ne.“
Vyvinula se z jeho rukou. „Chtěla bych se vykoupat“ řekla změněným hlasem. „Jsem studená. Můžu ještě? Anebo by to probudilo hotel ?“
Ravic se usmál. „Neptej se na důsledky, když chceš něco udělat. Jinak to neuděláš nikdy.“

Podívala se na něho. „V malých věcech by se člověk měl ptát. Ve velkých nikdy.“
„Taky pravda.“
Šla do koupelny a pustila vodu. Ravic si sedl k oknu a vytáhl krabičku cigaret. Nad střechami venku zářil načervenalý odraz světel města, v němž vířil sníh. Ulicemi poštěkávalo nějaké taxi. Chryzantémy bledě svítily na podlaze. Na pohovce ležely noviny. Přinesl si je večer. - Boje na Českých hranicích, boje v Číně, jedno ultimatum, jeden svržený kabinet. Vzal noviny a zastrčil je pod květiny.
Joan přišla z koupelny. Byla teplá a sedla si na zem vedle něho, mezi květiny. „Kdes byl včera v noci?“
Podal jí cigaretu. „Chceš to skutečně vědět?“
„Ano.“
Váhal. „Byl jsem tady,“ řekl pak, „a čekal jsem na tebe. Myslel jsem, že už nepřijdeš, a tak jsem šel pryč.“
Joan čekala. Žhavý konec její cigarety zasvítil v temnotě a zase pohasl.
„To je všecko.“
„Šel jsi pít?“
„Ano -“
Joan se otočila a podívala se na něho. „Raviku,“ zeptala se, „opravdu jsi odešel kvůli tomu?“
„Ano.“
Položila paže na jeho kolena. Cítil přes župan její teplo. Bylo to její teplo a teplo pláště, který mu byl známější než mnohá léta jeho života, a najednou se mu zdálo, jako by oni dva patřili už dávno k sobě a jako by se Joan odněkud z jeho života vrátila znovu zpět.
„Raviku, vždyť jsem k tobě přišla každý večer. Musela vědět, že přijdu i včera. Neodešels proto, žes mě nechtěl vidět?“
„Ne.“
„Můžeš mi to klidně říct, když mě nebudeš chtít vidět.“
„Řeknu ti to.“
„Nebylo to ono?“
„Ne, opravdu ne.“
„Pak jsem šťastná.“
Ravic se na ni podíval. „Co to říkáš?“
„Jsem šťastná,“ opakovala.
Chvíli mlčel. „Uvědomuješ si, co říkáš?“ zeptal se pak.
„Ano.“
Matná zář zvenku se jí zrcadlila v očích.
„Něco takového se neříká jen tak do větru, Joan.“
„Taky to tak neříkám.“
„Štěstí,“ řekl Ravic. „Kde začíná a kde končí?“ Zavadil nohou o chryzantémy. Štěstí, myslel si. Modré horizonty mládí. Jasně zlatavá vyrovnanost života, štěstí. Můj bože, kde zůstalo?
„Začíná tebou a končí tebou,“ řekla Joan. „To je přece úplně jednoduché.“
Ravic neodpověděl. Co to tu vykládá, myslel si. „Ještě mi taky vzápětí řekneš, že mě miluješ.“
„Miluji tě.“
Pohnul se. „Sotva mě znáš.“
„Co to má s tím společného ?“
„Moc. Milovat - to je někdo, s kým chceme zestárnout.“
„O tom nic nevím. Je to někdo, bez kterého se nemůže žít. To vím.“
„Kde je calvados?“
„Na stole. Přinesu ti ho. Zůstaň sedět.“
Přinesla láhev a sklenici a postavila je na zem mezi chryzantémy. „Já vím, že mě nemiluješ.“
„Pak tedy víš víc než já.“
Rychle vzhlédla. „Budeš mě milovat.“
„Dobře. Tak se na to napijeme.“
„Počkej.“ Naplnila sklenku a vypila ji. Pak ji znovu nalila plnou a podala mu ji. Vzal ji a chvilku ji držel. To všecko není pravda, myslel si. Poloviční sen ve vadnoucí noci. Slova, pronesená v temnotě - jak by mohla být pravdivá? Skutečná slova potřebují mnoho světla. „Odkud to všechno víš tak přesně?“ zeptal se.
„Protože tě miluji.“
Jak s tím slovem zachází, myslel si Ravic. Bezstarostně, jako s prázdnou mísou. Něčím ji naplní a říká tomu láska. Čím vším ji už lidé nenaplnili! Strachem před samotou, vzrušením z druhého Já, vystupňováním pocitu své vlastní existence, třpytivými záblesky fantazie. Ale kdo to ví určitě? Není to, co jsem řekl o stárnutí, to nejpošetilejší ze všeho? Nemá ona daleko větší pravdu se svou bezstarostností? A proč tady sedím za jedné zimní noci mezi válkou a válkou jako zkostnatělý kantor a hraju si se slovíčky? Proč se bráním, místo abych se nevěřícně do toho vrhl?
„Proč se bráníš?“ zeptala se Joan.
„Cože?“
„Proč se bráníš?“ opakovala.
„Nebráním se - proti čemu bych se měl bránit ?“
„Nevím. Něco je v tobě zamčeno a ty nechceš nikoho a nic vpustit dovnitř.“
„Pojď,“ řekl Ravic. „Dej mi ještě trochu napít.“
„Jsem šťastná a přála bych si, abys byl taky šťastný. Jsem úplně šťastná. Probouzím se s tebou a jdu spát s tebou.

Nevím nic jiného. Moje hlava je ze stříbra, když myslím na nás dva, a jindy jako housle. Ulice jsou nás plné jako hudbou a občas do toho promluví nějací lidé a jako ve filmu ubíhají kolem mne obrazy, ale hudba zůstává. Pořád zůstává."
Ještě před několika týdny jsi byla nešťastná, myslel si Ravic, a neznalas mne. Lehké štěstí! Vypil tu skleničku. „Bylas často šťastná?" zeptal se.
„Ne často."
„Ale občas. Kdy byla naposled tvá hlava ze stříbra?"
„Proč se ptáš?"
„Abych se něco ptal. Bez důvodu."
„Zapomněla jsem to. Taky to už nechci vědět. Bylo to jiné. Vždycky je to jiné."
Usmála se na něho. Její tvář byla jasná a otevřená jako květina, jen s několika okvětními lístky, která nic neskrývá.
„Před dvěma lety," řekla. „Netrvalo to dlouho. V Miláně."
„Bylas tenkrát sama?"
„Ne. Byla jsem už s někým jiným. Byl velmi nešťastný a žárlivý a nerozuměl tomu."
„Samozřejmě že ne."
„Ty bys tomu rozuměl. On dělal strašlivé scény." Usadila se pohodlněji, stáhla z pohovky polštář a zasunula si jej za záda. Pak se opřela o pohovku. „Nadával mi. Že jsem prý děvka a nevěrná a nevděčná. Nebyla to pravda. Byla jsem mu věrná, dokud jsem ho milovala. Nechápal, že už ho nemiluji."
„To nikdy nikdo nechápe."
„Ale ano, ty bys to pochopil. Ale tebe já budu milovat vždycky. Ty jsi jiný a všecko s námi je jiné. Chtěl mě zabít."
Smála se. „Vždycky chtějí zabíjet. Za několik měsíců mě chtěl zabít ten druhý. Nikdy to neudělají. Ty bys mě nechtěl zabít."
„Nejvýš calvadosem," řekl Ravic. „Podej mi láhev."
Zábava začíná být zaplaťpánbu lidštější. Před několika minutami jsem byl dost vylekaný."
„Protože tě miluji?"
„Nezačínej s tím znovu. Je to jako procházka v krinolíně a v paruce. Jsme spolu - nakrátko či nadlouho, kdo ví? Jsme spolu a to stačí. Nač bychom potřebovali ještě nějakou nálepku ?"
„Nakrátko či nadlouho se mi nelíbí. Ale to jsou jen slova. Ty mě neopustíš. To jsou taky jen slova a ty to víš."
„Jistě. Opustil tě už někdy někdo, koho jsi milovala?"
„Ano." Podívala se na něho. „Jeden přece vždycky opouští druhého. Občas je ten druhý rychlejší."
„A cos dělala?"
„Všecko!" Vzala mu sklenici z rukou a dopila zbytek. „Všecko! Ale nic to nepomohlo. Byla jsem strašně nešťastná."
„Dlouho?"
„Týden."
„To není dlouho."
„Je to věčnost, když je člověk opravdu nešťastný. Byla jsem tak nešťastná, úplně celá, že za týden se už všecko vyčerpalo. Moje vlasy byly nešťastné, moje pleť, má postel, dokonce i moje šaty. Byla jsem tak plná neštěstí, že jinak nic neexistovalo. A když už nic jiného neexistuje, přestává být neštěstí neštěstím; - protože tu už není nic, s čím bychom je mohli srovnávat. Pak už je jen úplné vyčerpání. A pak je to pryč. Člověk pomalu začne znovu žít."
Políbila mu ruku. Cítil měkké, šetrné rty. „Nač myslíš?" zeptala se.
„Na nic," odpověděl. „Na nic, jen na to, že jsi nevinná jako divoška. Úplně zkorumpovaná a zároveň naprosto neúplatná. To nejnebezpečnější na světě. Podej mi sklenici. Chci se napít na svého přítele Morozova, znalce lidského srdce."
„Nemám Morozova ráda. Nemůžeme se napít na něco jiného?"
„Přirozeně, že ho nemáš ráda. Má dobré oči. Napijeme se na tebe."
„Na mne?"
„Ano, na tebe."
„Nejsem nebezpečná," řekla Joan. „Jsem v nebezpečí, ale nejsem nebezpečná."
„Že si to myslíš, patří k věci. Tobě se nikdy nic nestane. Salute!"
„Salute. Ale ty mi nerozumíš."
„Kdo vlastně chce rozumět? Tak vznikají všechna nedorozumění světa. Podej mi láhev."
„Moc piješ. Proč chceš tak moc pít?"
„Joan," řekl Ravic. „Přijde den, kdy řekneš: až moc! Piješ až moc a budeš si myslet, že chceš jenom mé dobro. Ve skutečnosti budeš jenom chtít zabránit mým výletům do oblastí, které nemůžeš kontrolovat. Salute. Dnes sloužíme mši. Slavně jsme unikli patetičnosti, která stála před oknem jako hrozivé mračno. Ubili jsme ji patetičností. Salute!"
Cítil, jak sebou trhla. Napůl se vzpřímila, opřela se rukama o podlahu a dívala se na něho. Její oči byly doširoka otevřené, koupací plášť jí sklouzl z ramen, vlasy odhodila na šíji; v temnotě se trochu podobala plavé, velmi mladé lvici.
„Já vím," řekla klidně. „Vysmíváš se mi. Vím to a nevadí mi to. Cítím, že žiji, cítím to vším, čím jsem, můj dech je jiný a můj spánek už není mrtvý, moje klouby mají opět smysl a moje ruce už nejsou prázdné, a je mi úplně jedno, co si o tom myslíš a co o tom říkáš, nechávám se unášet a vrhám se do toho, bez myšlenek, a jsem slastná a nejsem ani opatrná a ani nemám strach to říci, ikdyž se směješ a posmíváš se mi - "
Ravic chvíli mlčel. „Neposmívám se ti," řekl pak. „Posmívám se sobě, Joan - "
Opřela se o něho. „Proč? Máš něco za svým čelem, co nechce. Proč?"
„Není tam nic, co nechce. Jsem jenom pomalejší než ty."

Potřásla hlavou. „Není to jen to. Je tam něco, co chce zůstat samotné. Cítím to. Je to jako bariéra.“
„Není tam .žádná bariéra, je tam jenom o patnáct let víc života, než máš ty. Ne každý má život jako dům, který mu patří a který si zdobí stále bohatěji nábytkem vzpomínek. Mnohý žije v hotelech, v mnoha hotelech. Roky se za ním zaklapnou jako hotelové dveře - a jediné, co zbývá, je troška odvahy a žádná lítost.“
„Dlouho neodpovídala. Nevěděl, jestli ho poslouchala. Díval se z okna a klidně vnímal jiskření calvadosu hluboko v žilách. Tep krve ztichl a změnil se v rozlehlý klid, v němž mlčely kulomety neúnavně tikajícího času. Červený a rozmazaný měsíc se vyhoupl nad střechy jako kupole mešity napůl ponořené do mraků, která pomalu stoupala, zatímco se země utápěla ve víření vloček.
„Já vím,“ pokračovala Joan, ruce na jeho kolenou a bradu opřenou o ruce, „jsem hloupá, že ti o sobě vyprávím tyhle věci z dřívějška. Mohla bych mlčet, anebo lhát, já ale nechci. Proč bych ti neřekla o svém životě všechno, a proč bych z toho měla dělat něco víc? Radši z toho udělám míň, protože teď už je to pro mě jen směšné a už tomu nerozumím a ty se tomu máš smát a třeba i mně.“
Ravic se na ni podíval. Její kolena zamačkávala velké, bílé květy chryzantém do novin, které pod ně vsunul. Zvláštní věc, pomyslel si. Někde se teď střílí a lidi jsou štváni a zavíráni a mučeni a vražděni, kousek mírumilovného světa je rozšlapáván, a člověk je tady a ví o tom a je bezmocný, a v osvětlených bistrech to jen bzučí životem, nikdo se nestará, lidi jdou klidně spát, a já tady sedím s ženou mezi bledými květy chryzantém a s lahví calvadosu a stále výš stoupá stín lásky; je to rozechvělá, cizí a smutná láska, i ona je osamělá, vyhnaná z bezpečných zahrad minulosti, plachá a divoká a zbrklá, jako by neměla právo -„Joan,“ řekl pomalu a chtěl říci něco úplně jiného. „Je krásné, že jsi tady.“
Podívala se na něho,
Vzal ji za ruce. „Chápeš, co to znamená? Víc než tisíc slov - “
Kývla. Náhle měla oči plné slzí. „Neznamená to vůbec nic, já vím.“
„To není pravda,“ odporoval Ravic a věděl, že je to pravda.
„Ne. Vůbec nic. Musíš mě milovat, můj drahý, to je všecko.“
Neodpověděl.
„Musíš mě milovat,“ opakovala. „Jinak jsem ztracená.“
Ztracená - myslel si. Jak rychle to říká! Kdo je opravdu ztracen, ten už nemluví.

XII.

„Uřízli jste tu nohu?“ ptal se Jeannot.
Jeho úzký obličej byl bezkrevný a bílý jako stará domovní zeď. Pihy z něho vystupovaly tak temně, jako by k němu nepatřily a byly nastříkány barvou. Pahýl nohy ležel v drátěném koši, přes který byla přehozena přikrývka.
„Máš bolesti ?“ ptal se Ravic.
„Ano. Dole v noze. Tam to moc bolí. Ptal jsem se sestry. Ta stará dračice mi to nechce říct.“
„Nohu jsme amputovali,“ řekl Ravic.
„Nad kolenem nebo pod kolenem ?“
„Deset centimetrů nad kolenem. Bylo roztříštěné a nedalo se zachránit.“
„To je v pořádku,“ ujistil ho Jeannot. „To znamená asi o deset procent víc od pojišťovny. Umělá noha je umělá noha, nad anebo pod kolenem. Ale o patnáct procent víc je něco, co ,si člověk může každý měsíc strčit do kapsy. Chvilku váhal. „Bude lepší, když to matce zatím neřeknete. Vidět to nemůže, když je nad tím pahýlem ta papouščí klec.“
„Nic jí neřekneme, Jeannote.“
„Pojišťovna musí platit doživotní rentu. Je to tak, doufám ?“
„Myslím že ano.“
Sýrovitý obličej se stáhl do grimasy. „Ti budou koukat. Je mi třináct. To budou muset dlouho platit. Už víte, jaká je to pojišťovna?“
„Ještě ne. Ale máme číslo auta. Přece sis je pamatoval. Už tu byla policie. Chce tě vyslechnout. Ale tys dnes ráno ještě spal. Chtějí přijít dnes večer.“
Jeannot přemýšlel. „Svědci,“ řekl pak. „Je důležité, abychom měli svědky. Máme nějaké ?“
„Myslím, že tvoje matka má dvě adresy. Držela ty lístky v ruce.“
Chlapec zneklidněl. „Ztratí je. Jestli je už neztratila. Víte přece, jací jsou staří lidé. Kde je teď?“
„Tvoje matka seděla celou noc až do dnešního poledne u tvé postele. Pak se nám podařilo poslat ji pryč. Brzy zase přijde.“
„Doufejme, že je ještě má. Policie -“ udělal slabé gesto vyzáblou rukou. „Gauneři,“ zamumlal. „Všichni jsou gauneři. Jsou s pojišťovnou jedna ruka. Ale když má člověk svědky - kdy se matka vrátí ?“
„Brzy. Nerozčiluj se kvůli tomu. Určitě to bude v pořádku.“
Jeannot pohyboval ústy, jako by něco žvýkal. „Někdy vyplatí všechno najednou. Jako odškodné. Místo renty. Mohli bychom si zařídit obchod, matka a já.“
„Teď si odpočiň,“ napomenul ho Ravic. „Přemýšlet o tom můžeš později.“
Chlapec zavrtěl odmítavě hlavou. „Ale ano,“ řekl Ravic. „Musíš být svěží, až přijde policie.“
„To je pravda. Co mám dělat ?“
„Spát.“
„Ale pak - “

„My tě už vzbudíme.“
„Červená. Určitě svítila červená.“
„Určitě. A teď se pokus usnout. Tady je zvonek, kdybys něco potřeboval.“
„Doktore -“
Ravic se otočil.
„Jestli se to povede - “ Jeannot ležel v poduškách a cosi jako úsměv mu přeletělo po přemoudřelé, křečovitě stažené tváři - „Má tak člověk někdy štěstí, co?“

..*

Večer byl vlhký a teplý. Roztrhané mraky táhly nízko nad městem. Před Fouquetovou kavárnou byly rozestavěny koše se žhavým koksem. Kolem nich stálo několik stolků s židlemi. U jednoho z nich seděl Morozov. Kýval na Ravika. „Pojď sem, vypij se mnou něco.“
Ravic se k němu posadil. „Příliš mnoho sedíme v místnostech,“ prohlásil Morozov. „Všiml sis toho někdy ?“
„Ty ne. Ty přece pořád stojíš na ulici před Šeherezádou.“
„Hošíku, nech si svou žalostnou logiku. Večer jsem cosi jako dvounohé dveře do Šeherezády, ale ‚ne člověk na volném vzduchu. Příliš mnoho sedíme v místnostech, říkám. Příliš mnoho myslíme v místnostech. Příliš mnoho žijeme v místnostech. Příliš mnoho si zoufáme v místnostech. Může si člověk zoufat venku v přírodě?“
„A jak!“ řekl Ravic.
„Jenom proto, že příliš mnoho žijeme v místnostech. Ale ne tolik, když je zvyklý na život venku. Pod širým nebem si člověk zoufá slušněji než v nějakém bytě s kuchyní. Taky příjemněji. Neodporuj mi! Odpor prozrazuje západní úzkoprsost ducha. Kdo by se taky přel? Mám dnes večer volno a chci cítit život. A ostatně taky moc pijeme v místnostech.“
„Taky příliš mnoho čuráme v místnostech.“
„Dej mi pokoj se svou ironií. Fakta našeho bytí jsou prostá a všední. Teprve naše fantazie jim dává život. Dělá z kůlu na prádlo vlajkové stožáry snů. Nemám pravdu ?“
„Ne.“
„Samozřejmě že ne. Taky ani nechci.“
„Přirozeně máš pravdu.“
„Dobrá, bratře. Taky příliš mnoho spíme v místnostech. Stávají se z nás kusy nábytku. Kamenné domy nám zlomily páteř. Jsme chodící pohovky, toaletní stolky, nedobytné pokladny, nájemní smlouvy, příjemci platu, hrnce na vaření a splachovací klozety.“
„Správně. Chodící politické programy, muniční továrny, ústavy slepců a blázince.“
„Nepřerušuj mě pořád. Pij, mlč a žij, ty vrahu se skalpelem. Podívej se, co se z nás stalo! Pokud vím, jen staří Řekové měli bohy pro pití a radost ze života: Bakcha a Dionýsa. My máme zato Freuda, komplexy méněcennosti a psychoanalýzu - strach před velkými slovy v lásce, a příliš velká slova v politice. Smutné pokolení!“ Morozov zamrkal.
Ravic taky zamrkal. „Starý, hodný cynik se sny.“
Morozov se zašklebil. „Ubohý romantik bez iluzí - po krátkou dobu na této zemi zvaný Ravic.“
„Na velmi krátkou dobu. Pokud jde o jména, tak to je už můj třetí život. To je polská vodka?“
„Estonská. Z Rigy. Ta nejlepší. Nalej si - a pak už klidně seďme a zírejme na nejkrásnější ulici na světě a¨chvalme tento poklidný večer a nonšalantně plivejme zoufalství do ksichtu.“
Oheň v koksových ohřívadlech praskal. Nějaký muž s houslemi se postavil na kraj chodníku a začal hrát Auprés de ma blonde. Chodci do něho strkali. Smyčec vrzal, ale muž hrál dál, jako by byl sám. Píseň zněla vyprahle a prázdně. Housle jako by mrzly. Dva Marokánci obcházeli stoly a nabízeli koberce z jasně barevného umělého hedvábí.
Kolem prošli kameloti s posledními vydáními. Morozov koupil Paris Soir a Intransigeant. Přečetl nadpisy a pak noviny odložil. „Padělatelé,“ mručel. „Všiml sis už, že žijeme ve věku padělatelů?“
„Ne. Myslel jsem si, že žijeme ve věku konzerv.“
„Konzerv? Jak to?“
Ravic ukázal na noviny. „Už nemusíme myslet. Všechno je předem promyšleno, předžvýkáno, předem procítěno. Konzervy. Jen otevřít. Třikrát denně dodávky až do domu. Už nic se nemá pěstovat samostatně, dávat tomu růst a pak to vařit na ohni otázek, pochyb a touhy. Konzervy.“ Zašklebil se. „Nežijeme lehce, Borisi. Jen levně.“
„Žijeme jako padělatelé.“ Morozov zdvihl noviny. „Jen se na to podívej. Stavějí zbrojovky, protože chtějí mír, koncentráky, protože milují pravdu; spravedlnost je pláštíkem pro každé stranické řádění; političtí gangsteři jsou vykupitelé a svoboda je velké slovo pro veškerou chamtivost po moci. Falešné peníze! Falešné duchovní peníze! Lež propagandy. Kuchyňský macchiavelismus. Idealismus v rukou podsvětí. Kdyby aspoň byli poctiví -“ Zmačkal noviny a zahodil je.
„Taky čteme příliš mnoho novin v místnostech,“ poznamenal Ravic.
Morozov se rozesmál. „Samozřejmě. Venku je potřebujeme, jen když chceme rozdělat ohníček a - “
Zarazil se. Ravic už vedle něho neseděl. Vyskočil a tlačil se davem před kavárnou směrem k avenue Jiřího V.
Morozov seděl překvapen jen zlomek vteřiny. Pak vytáhl z kapsy peníze, hodil je na porcelánový talířek pod sklenkami a běžel za Ravikem. Nevěděl, co se děje, ale běžel za ním pro všechny případy, aby byl nablízku, kdyby ho Ravic potřeboval. Nezahlédl žádného policistu. Taky nepozoroval, že by Ravika sledoval detektiv v civilu. Chodník byl přecpaný lidmi. To je pro něho dobře, myslel si Morozov. Jestli ho poznal nějaký policista, může snadno uniknout.
Zahlédl Ravika teprve, když došel na avenue Jiřího V. Právě naskočila zelená a nahromaděné vozy vyrazily vpřed.

Ravic se přesto pokoušel přejít přes ulici. Jedno taxi ho málem přejelo. Řidič zuřil. Morozov popadl Ravika zezadu za rukáv a strhl ho zpátky. „Zbláznil ses?“ křičel.
„Chceš spáchat sebevraždu? Co se děje?“
Ravic neodpověděl. Upřeně zíral na protější stranu ulice. Provoz byl obzvlášť silný. Vůz se sunul za vozem, ve čtyřech řadách. Bylo vyloučeno dostat se na druhou stranu. Ravic stál na okraji chodníku, předkloněný, a upíral oči na protější chodník.
Morozov jím zatřásl. „Co se děje? Policie?“
„Ne.“ Ravic nespouštěl oči z projíždějících aut.
„Co je? Co je, Raviku?“
„Haake -“
„Co?“ Morozovovy oči se zúžily. „Jak vypadá? - Rychle!“
„Šedý kabát - “ Uprostřed Elysejských polí zaznělo pronikavé hvízdnutí dopravního strážníka. Ravic se vrhl vpřed, ještě mezi poslední projíždějící vozy. Tmavošedý plášť - to bylo všecko, co věděl. Přeběhl avenue Jiřího V. a Bassanovu ulici. Najednou tu byly tucty šedivých kabátů. Ravic klel a tlačil se dál, jak nejrychleji mohl. Na Galileově ulici byla červená. Ravic ji spěšně přešel a bezohledně se prodíral proudy lidí, dál, po Elysejských polích. Dorazil k ulici de Pressbourg, běžel přes křižovatku, pak se náhle zastavil:
Před ním leželo náměstí Étoile, obrovské, matoucí, plné provozu s ulicemi ústícími do všech stran. Konec. Tady se už nedalo najít nic.
Obrátil se, pomalu, a ještě pořád pozorně sledoval tváře lidí - ale rozčilení zmizelo. Najednou se cítil úplně prázdný. Zase se zmýlil - anebo mu Haake uklouzl už podruhé. Mohl se však člověk zmýlit dvakrát? Mohl někdo dvakrát zmizet z povrchu zemského? Byly tu ještě postranní ulice. Haake do nich třeba zabočil. Díval se do ulice de Pressbours;. Vozy, vozy a davy lidí. Nejčilejší hodina večera. Nemělo smysl ulici prohledávat. Zas pozdě.
„Nic?“ zeptal se Morozov, který mu přicházel vstříc.
Ravic zavrtěl hlavou. „Asi už zase vidím strašidla.“
„Poznals ho?“
„Myslel jsem si to. Ještě před okamžikem. Teď - teď už zase nevím.“
Morozov se na něho podíval. „Je hodně obličejů, které si jsou podobné.“
„Ano, a taky některé, které člověk nikdy nezapomene.“
Ravic se zastavil. „Co chceš dělat ?“ ptal se Morozov.
„Nevím. Co bych měl dělat?“
Morozov se díval na proudící davy. „Zatracená smůla. Zrovna v tuhle dobu. Když se zavírají obchody. Všude plno - “
„Ano - “
„A k tomu ještě to světlo! Pološero. Viděls ho zřetelně?“
Ravic neodpovídal.
Morozov ho vzal za paži. „Poslouchej,“ řekl. „Nemá smysl běhat tady dál hlavními nebo postranními ulicemi. Když budeš v jedné, budeš si myslet, že on je zrovna v té druhé. Nemáš žádnou šanci. Vrátíme se k Fouquetovi. To je to správné místo. Tam odtud se můžeš dívat líp, než kdybys tady pobíhal kolem . Kdyby se snad vracel, tak ho tam odtud určitě uvidíš.“
Sedli si ke stolku, který stal u kraje a poskytoval rozhled na všechny strany. Seděli tam dlouho. „Co chceš dělat, kdybys ho potkal?“ zeptal se konečně Morozov. „Víš to už?“
Ravic zavrtěl hlavou.
„Přemýšlej o tom. Je lepší, když to budeš vědět předem. Nemá smysl, abys byl překvapený a udělal nějakou hloupost. Zvlášť v tvé situaci ne. Nechceš přece na léta do vězení.“
Ravic vzhlédl. Neodpověděl. Jen se na Morozova podíval.
„Mně by to bylo taky jedno,“ přiznal Morozov. „Kdyby šlo o mne. Ale není mi to jedno, když jde o tebe. Co bys býval dělal, i kdyby to byl on a tys ho chytil tamhle na rohu ?“
„Nevím, Borisi. Opravdu nevím.“
„Nemáš nic u sebe, že?“
„Ne.“
„Kdyby ses na něho vrhl, bez rozvahy, tak by vás během minuty od sebe odtrhli. Ty bys teď byl na policii a on by měl pravděpodobně jen pár modřin, to si uvědomuješ, ne?“
„Ano.“ Ravic zíral na ulici.
Morozov přemýšlel. „Byl bys býval nejvýš mohl zkusit strčit ho na nějaké křižovatce pod auto. Ale to by bylo taky příliš nejisté. Mohl by z toho vyváznout jen s několika škrábanci.“
„Nestrčím ho pod auto.“ Ravic zíral na ulici.
„To vím. Já bych to taky neudělal.“
Morozov chvíli mlčel. „Raviku,“ řekl pak. „Jestli to byl on a jestli ho potkáš, pak si musíš být naprosto jist, chápeš? Máš jen jedinou šanci.“
„Ano, to vím.“ Ravic zíral .na ulici.
„Jestli ho uvidíš, jdi za ním. Nic jiného. Jenom ho sleduj. Zjisti, kde bydlí. Dál nic. Všechno ostatní si můžeš rozmyslit i potom. Dej si na čas. Nedělej hlouposti, slyšíš ?“
„Ano,“ řekl Ravic nepřítomně a zíral na ulici.

..*

Ke stolu přišel prodavač pistácií. Za ním šel chlapec s umělými myškami. Tancovaly na mramorové "desce stolu, běhaly vzhůru po jeho rukávu. Hráč na housle se objevil podruhé. Hrál teď Parlez moi ďamour a na hlavě měl klobouk. Jakási stařena se syfilitickým nosem nabízela fialky.
Morozov se podíval na hodinky. „Osm," řekl. „Nemá smysl čekat dál, Raviku. Sedíme tu už přes dvě hodiny. Touhle dobou se ten muž nevrátí. Každý člověk ve Francii teď někde večeří."
„Klidně jdi, Borisi. Proč bys tady vlastně se mnou vysedával?"
„To s tím nesouvisí. Můžu tady s tebou sedět, jak dlouho se nám zachce. Já jenom nechci, aby sis tady ničil nervy. Nemá smysl, abys tu hodiny čekal. Pravděpodobnost, že ho potkáš, je teď všude úplně stejná. Naopak. Je dokonce větší v jakékoliv restauraci, v jakémkoli nočním klubu, v jakémkoliv bordelu."
„Já vím, Borisi."
Morozov položil svou velkou chlupatou ruku na Ravikovu paži. „Raviku," řekl. „Poslouchej mě. Jestli máš toho muže potkat, tak ho potkáš - a jestli ho potkat nemáš, tak na něho můžeš čekat roky. Víš, co tím myslím. Měj otevřené oči - všude. A buď připraven na všecko. Ale jinak žij tak, jako kdyby ses dneska zmýlil. A pravděpodobně to tak bylo. To je to jediné, co můžeš dělat. Jinak se zničíš. Taky jsem to prožil. Přibližně před dvaceti lety. Každým okamžikem jsem si myslil, že vidím jednoho z katů svého otce; halucinace." Dopil svou sklenici. „Zatracené halucinace. A teď pojď se mnou. Někde se najíme."
„Jdi se najíst, Borisi. Já přijdu později."
„Chceš tu zůstat sedět?"
„Jenom ještě chvilku. Pak se vrátím do hotelu. Ještě tam mám něco na práci."
Morozov se na něho podíval. Věděl, co chce Ravic v hotelu. Ale také věděl, že už nemůže víc dělat. Byla to Ravikova věc. „Dobrá," řekl. „Jsem u matky Marie. A pak u Bubilského. Zavolej anebo přijď." Zdvihl huňaté obočí. „A neriskuj! Nehraj si zbytečně na hrdinu! Nebo na zatraceného blázna. Střílej jenom v tom případě, když budeš moci určitě uniknout. Tohle není dětská hra ani detektivka."
„To vím, Borisi, nedělej si starosti."

..*

Ravic šel do hotelu International a odtud hned zase zpátky. Cestou šel kolem hotelu Milan. Podíval se na hodinky. Bylo půl deváté. Ještě mohl zastihnout Joan.
Přišla mu vstříc. „Raviku," řekla překvapeně. „Ty jdeš sem?"
„Ano -"
„Ještě jsi tu nikdy nebyl, víš to? Od té doby, cos mne vzal s sebou na večeři."
Nepřítomně se usmál. „Máš pravdu, Joan. Vedeme divný život."
„Ano. Jako krtci nebo jako netopýři. Nebo sovy. Vídáme se, jen když je tma."
Chodila místností dlouhými, měkkými kroky. Na sobě měla tmavomodrý župan, střižený jako pánský, stažený kolem boků páskem. Na posteli ležely černé večerní šaty, které nosila do Šeherezády. Byla velmi krásná a nekonečně vzdálená.
„Nemusíš už jít, Joan?"
„Ještě ne. Až za půl hodiny. To je můj nejlepší čas. Tu hodinu, než musím pryč. Vidíš, co mám. Kávu a veškerý čas na světě. A teď jsi dokonce tady i ty. Mám taky calvados."
Přinesla láhev. Ravic ji vzal a postavil neotevřenou na stůl. Pak vzal šetrně její ruce do svých. „Joan," řekl.
Světlo v jejích očích pohaslo. Stála těsně před ním. „Řekni mi hned, co je -"
„Proč? Co by mělo být?"
„Něco. Když jsi takový, vždycky se něco děje. Přišels proto?"
Cítil, jak její ruce od něho unikají. Nehýbala se. Ani její ruce se nehýbaly. Jenom jako by se v nich cosi od něho odtahovalo. „Dnes večer nemůžeš přijít, Joan. Dnes ne a zítra asi také ne a možná několik dní."
„Musíš zůstat na klinice?"
„Ne. Je to něco jiného. Nemůžu o tom mluvit. Ale je to něco, co nemá s námi dvěma nic společného."
Chvíli stála nehybně. „Dobře," řekla pak.
„Můžeš to pochopit?"
„Ne. Ale když to říkáš, tak to bude správné."
„Nezlobíš se?"
Podívala se na něho. „Můj bože, Raviku," řekla. „Jak bych se kdy mohla na tebe zlobit?"
Vzhlédl. Bylo mu, jako by mu jakási ruka stiskla srdce. Co Joan řekla, řekla bez úmyslu, ale nemohla učinit víc, aby jej zasáhla. Jen málo dbal na to, co mu za nocí přerývaně šeptala, bylo to zapomenuto, když se za okny objevila šedivá pára jitra. Věděl, ze vytržení v hodinách, kdy vedle něho seděla anebo ležela, bylo právě tak vytržení nad sebou samou, a přijímal to jako opojeni a zářivé vyznání chvíle, avšak nikdy ne jako něco víc. Teď viděl víc; jako letec, který trhlinou v svítivých oblacích, v nichž si světlo hraje na schovávanou, náhle zahlédne dole zemi, zelenou a hnědou a třpytivou. Viděl pod vytržením oddanost, pod opojením cit, pod cinkotem slov prostou důvěru, čekal podezřívavost, otázky a nepochopení - ale ne tohle. Vždycky to byly malé věci, které otvíraly oči, nikdy velké. Velké měly příliš blízko k dramatickému gestu a sváděly ke lži.
Místnost. Hotelová místnost. Pár kufrů, postel, světlo, před oknem černá pustina noci a minulosti - a zde světlá tvář s šedýma očima a vyklenutým obočím a odvážnou kšticí vlasů - život, pružný život, obrácený jemu vstříc - jako se keř

oleandru obrací ke světlu - bylo to zde, stálo, čekalo, mlčky, a volalo na něho: vezmi mě! Drž mě! Neřekl už jednou, před dávnou dobou: Já tě podržím?
Vstal. „Dobrou noc, Joan.“
„Dobrou noc, Raviku.“

..*

Seděl před Fouquetovou kavárnou. U téhož stolu jako předtím. Seděl tam hodinu za hodinou, pohřbený v temnotě minulosti, v níž hořelo jen jediné, slabé světýlko: naděje na pomstu.
Zatkli ho v srpnu 1933. Dva své přátele, které hledalo gestapo, skrýval u sebe čtrnáct dní a pak jim dopomohl k útěku. Jeden z nich mu v roce 1917 u Bixschoote ve Flandrech zachránil život; pod krycí střelbou kulometů ho odtáhl z území nikoho, kde ležel a krvácel z ran. Druhý byl židovský spisovatel, jeho znal celá léta. Odvedli ho k výslechu; chtěli vědět, kterým směrem ti dva prchli, jaké měli papíry a kdo jim bude cestou pomáhat. Vyslýchal ho Haake. Po prvním bezvědomí se pokusil Haaka zastřelit anebo utlouci jeho vlastním revolverem. Skočil do dunivé, rudé temnoty. Byl to nesmyslný pokus proti čtyřem ozbrojeným silným lidem. Po tři dny se z bezvědomí, z pomalého probírání, ze zběsilých bolestí vždy znovu vynořoval studený, usmívající se Haškův obličej. Tři dny tytéž otázky - tři dny totéž tělo, rozbité, už skoro neschopné dál trpět.
A pak, odpoledne třetího dne, přivedli tu ženu. O ničem nevěděla. Ukázali jí ho, aby vypovídala. Byla zhýčkané, krásné stvoření, které vedlo rozmarný, povrchní život. Očekával, že bude křičet a že se zhroutí. Nezhroutila se. Pustila se do katů. Pronesla smrtelná slova. Smrtelná pro ni a ona to věděla. Haake se přestal usmívat. Přerušil výslech. Příštího dne vysvětlil Ravikovi, co se s ní stane v ženském koncentračním táboře, jestliže se Ravic nepřizná. Ravic neodpověděl. Haake mu dále vysvětlil, co se s ní stane ještě předtím. Ravic nepřiznal nic, protože nebylo co přiznávat. Pokoušel se přesvědčit Haaka, že ta žena nemohla nic vědět. Řekl mu, že ji znal jen zběžně. Že v jeho životě znamenala jen o málo víc než krásný obraz. Že by jí nikdy nemohl nic důvěrného svěřit. To všechno byla pravda.
Haake se jen usmíval. O tři dny později byla ta žena mrtva. Oběsila se v ženském koncentračním táboře. Den nato přivedli jednoho z uprchlíků nazpět. Byl to židovský spisovatel. Když ho Ravic viděl, nemohl ho poznat. Dokonce ani po hlase ne. Za Haakových výslechů to trvalo ještě týden, než byl úplně mrtvý. Pro Ravika pak následoval koncentrační tábor. Pak nemocnice. Útěk z nemocnice.

..*

Nad Vítězným obloukem visel stříbrný měsíc. Pouliční lampy na Elysejských polích se kývaly ve větru. Oslnivá světla se zrcadlila ve sklenicích na stole. Jak jsou neskutečné ty sklenice, ten měsíc, ta ulice, tato noc a tato hodina, která mi vane do tváře, cizí a přece důvěrná, jako by tu už jednou byla, v nějakém jiném životě, na jiné hvězdě - jak jsou neskutečné tyto vzpomínky na léta, která minula, zasutá, živá a mrtvá zároveň, fosforeskující už jenom v mém mozku a zkamenělá ve slovech - a jak neskutečné je toto cosi, co proudí temnotou mých žil, bez ustání, teplé třicet šest a půl stupně, chutnající poněkud slaně, čtyři litry tajemné a hybné síly, krev, odezva v gangliích, neviditelná zásobárna v nicotě, zvané paměť, vymršťující vzhůru hvězdu za hvězdou, rok za rohem, z nichž jeden je jasný, druhý krvavý jako Mars nad ulicí de Berry a další pochmurně probleskující a plný skvrn - obloha vzpomínek, pod níž se neklidně zmítala přítomnost.
Zelené světlo pomsty. Město, tiše plující v pozdním měsíčním svitu a ve svištění automobilových motorů. Řady domů, dlouhé, nekonečné, řady oken, a za nimi svázané ranečky osudů, ulici za ulicí. Bušení srdcí miliónů lidí, nikdy neutichající, jako nesčíslněkrát znásobený motor, pomalý, pomalý pohyb ulicí života, každým úderem o maličký milimetr blíž smrti.
Vstal. Elysejská pole byla už skoro liduprázdná. Na nárožích se potloukalo několik prostitutek. Šel dolů, minul ulici Pierra Chardona, pak ulici Marbeufovu a Marignan, došel až k Rond Point a vracel se zpátky k Vítěznému oblouku. Překročil řetězy a stál před hrobem Neznámého vojína. Malá modrá svítilnička se třepotala ve stínu. Před ní ležel vadnoucí věnec. Ravic přešel náměstí Étoile a šel k bistru, před kterým zahlédl domnělého Haaka poprvé. Uvnitř sedělo několik šoférů. Posadil se k oknu, kde seděl tenkrát, a objednal si kávu. Ulice venku byla pustá. Řidiči se bavili o Hitlerovi. Připadal jim směšný a prorokovali mu brzký konec, kdyby si troufl na Maginotovu linii. Ravic strnule zíral na ulici. Nač tu ještě sedím, myslel si. Mohl bych sedět v Paříži kdekoliv: Šance je všude stejná. Podíval se na hodinky. Bylo krátce před třetí. Příliš pozdě. Haake - pokud to vůbec byl Haake - by v tuhle hodinu už neběhal po ulicích.
Viděl, jak venku pomalu přechází kolem nějaká prostitutka. Nahlédla oknem dovnitř a šla dál. Jestli se vrátí, tak půjdu, pomyslel si. Prostitutka se vrátila. Neodešel. Když se ještě jednou vrátí, tak už určitě jdu, rozhodl se. Pak Haake v Paříži není. Vrátila se. Kývla na něho a přešla. Zůstal sedět. Ještě jednou se vrátila. Neodcházel.
Číšník stavěl židle na stůl. Řidiči platili a vycházeli ven. Číšník zhasl světlo nad pultem. Místnost se ponořila do špinavého šera. Ravic se ohlédl. „Platit,“ řekl.

..*

Venku vítr zesílil a také se ochladilo. Oblaka plula výš a rychleji. Šel kolem Joanina hotelu a zastavil se. Všechna okna byla temná až na jedno, za kterým prosvítala za záclonami lampa. Byl to Joanin pokoj. Věděl, jak to nenáviděla, vstupovat do tmavého pokoje. Nechala rozsvíceno, protože dnes nešla k němu. Díval se nahoru a najednou se nechápal. Proč ji nechtěl vidět? Vzpomínka na onu ženu. dávno vybledla; zůstala jen vzpomínka na její smrt.

A to druhé? Co to mělo s ní společného? Ba dokonce, co to mělo společného s ním? Nebyl blázen, že se honil za nějakým přeludem, odrazem zadrhlé, černé vzpomínky, za temnou reakcí - že se znovu začal přehrabovat v sedlině mrtvých let, rozvířené náhodou, proklatou podobností -, že dovolil, aby se opět provalil kus zetlelé minulosti, aby propukla slabost právě zahojené neurózy, a tím ohrozil všecko, co v sobě vybudoval, a k tomu i jediného člověka, který měl k němu ve všem tom uplývání vztah? Co mělo to jedno společného s tím druhým? Neříkal to sám sobě stále znova? Jak jinak by býval unikl? A kde. by byl zůstal?
Cítil, jak olovo v jeho údech zvolna taje. Zhluboka dýchal. Ulicí vanul vítr v rychlých poryvech. Znovu se zadíval na osvětlené okno. Tam byl někdo, pro kterého něco znamenal, někdo, pro kterého byl důležitý, někdo, jehož tvář se změnila, když ho uviděl - a on to chtěl obětovat pokřivené iluzi, nedůtklivě odmítavé pýše své bledé naděje na pomstu - Co vlastně chtěl? Proč se bránil? Proč se bouřil? Život se mu nabízel a on měl námitky. Ne, že by toho bylo málo - ale že toho bylo příliš. Musela se nad ním nejdřív přehnat krvavá vichřice minulosti, aby to poznal? Pokrčil rameny. Srdce, pomyslel si. Srdce! Jak se otvíralo! Jak bylo živé! Okno, pomyslel si, osamělé svítící okno v noci, odlesk jiného života, který se mu bouřlivě vrhl vstříc, otevřeně, čekající, až se mu otevře i on. Oheň rozkoše, plamínky něžnosti, svítivé, rychlé záblesky v krvi - člověk to znal, znal to všecko, znal toho tolik, že myslel, že už nikdy nezaplaví mozek ten měkký, zlatý zmatek - a pak náhle stál jedné noci před hotelem třetího řádu, a z asfaltu cosi stoupalo jako dým, člověk to cítil jakoby odkudsi z druhého konce světa, z modrých kokosových ostrovů přicházelo teplo tropického jara, prodralo se oceány, korálovými dny, lávou a temnotou a vynořilo se najednou v Paříži, v ubohé Ponceletově ulici, s vůní ibišku a mimóz, v noci plné pomsty a minulosti, neodolatelné, nepokořitelné, záhadné vykoupení citu -

..*

V Šeherezádě bylo plno. Joan seděla u stolu s nějakými lidmi. Uviděla Ravika okamžitě. Zastavil se u dveří. Místnost tonula v kouři a hudbě. Joan spěšně něco řekla lidem u stolu a rychle k němu 'přišla. „Raviku - “
„Máš zde ještě práci?“
„Proč?“
„Chci tě vzít s sebou.“
„Ale přece jsi říkal - “
„To už neplatí. Máš zde ještě práci?“
„Ne. Jenom musím tam těm u stolu říct, že odcházím.“
„Pospěš si - počkám na tebe venku v taxíku.“
„Ano - “ Nehýbala se. „Raviku - “
Podíval se na ni.
„Vrátil ses kvůli mně?“ zeptala se.
Vteřinu váhal. „Ano,“ řekl pak tiše do dýchajícího obličeje, který se mu nastavil vstříc. „Ano, Joan. Kvůli tobě. Jen kvůli tobě!“
Udělala rychlý pohyb. „Pojď,“ řekla pak. „Jdeme! Co je nám do těch lidí tady.“

..*

Taxi jelo ulicí de Liége. „Stalo se něco, Raviku?“
„Nic.“
„Měla jsem strach.“
„Zapomeň na to. Nic to nebylo.“
Joan se na něho podívala. „Myslela jsem, že už nikdy nepřijdeš.“
Sklonil se nad ní. Cítil, jak se Joan chvěje. „Joan,“ řekl. „Nemysli na nic a neptej se na nic. Vidíš světla luceren a tisíc pestrých reklam tam venku? Žijeme v umírající době a toto město se otřásá životem. Jsme odtrženi od všeho a máme už jen svá srdce. Byl jsem kdesi v měsíční krajině a vrátil jsem se a ty jsi zde a jsi život. Už se na nic neptej. V tvých vlasech je víc tajemství než v tisíci otázkách. Tam před námi je noc, několik hodin a přitom věčnost, dokud ráno nezabuší na okno. Ze se lidé milují, je všecko; zázrak a to nejsamozřejmější, co vůbec existuje, to jsem pocítil dnes, když se noc proměnila v rozkvetlý keř a vítr voněl po jahodách, bez lásky je člověk jen mrtvola na dovolené, nic než pár dat a náhodné jméno a člověk může právě tak dobře umřít -“
Světlo lucerny prolétlo oknem taxíku jako kroužící světlomet majáku temnotou lodní kabiny. Joaniny oči byly střídavě velmi průsvitné a velmi černé v bledé tváři. „Neumřeme - “ šeptala v Ravikově náručí.
„Ne. My ne. Jen čas umře. Prokletý čas. Pořád umírá. My žijeme. Žijeme pořád. Když se probudíš, je jaro, a když usínáš, je .podzim, a mezitím je tisíckrát zima a léto, a když se budeme mít dost rádi, budeme věční a nezničitelní jako údery srdce a déšť a vítr, a to je hodně. Vyhráváme dny, sladká milenko, a prohráváme léta, ale kdo to chce vědět a koho to zajímá? Hodina, to je život. Okamžik nejblíže věčnosti, tvoje oči se třpytí, hvězdný prach propadává nekonečností, bohové stárnou, ale tvá ústa jsou mladá, mezi námi se třepotá hádanka, ty a já, volání a odpověď, z večerů, ze šera, z okouzlení všech milenců, prastarý křik říje proměněný ve zlatou bouři, nekonečná cesta od améby k Rut a Ester a Heleně a Aspasii, k modrým madonám v kapličkách u cesty, od hada a zvířete k tobě a ke mne - “
Ležela v jeho pažích, nehnuto, s bledou tváří, a tak odevzdaná, že působila až odmítavě - a Ravic se nad ní skláněl a mluvil a mluvil - a zpočátku mu připadalo, jako by mu někdo nahlížel přes rameno, jakýsi stín, a jako by mluvil společně s ním, s nezřetelným úsměvem na tváři, a Ravic se skláněl níž a cítil, jak mu přicházela vstříc, a stín tu ještě pořád byl a pak najednou už ne.

XIII.

„Skandál,“ vyprávěla žena se smaragdy, sedící naproti Kate Hegströmové, „báječný skandál! Směje se tomu celá Paříž. Vědělas, že Louis je homosexuál? Určitě ne. Nevěděl to nikdo z nás; maskoval to moc dobře. Lina de Newbourg byla pokládána za jeho oficiální milenku - a teď si představ: vrátil se před týdnem z Říma, o tři dny dřív, než říkal, a jde večer do bytu toho Nickyho, chce ho překvapit, a koho tam nenajde?“
„Svou ženu,“ navrhl Ravic.
Žena se smaragdy vzhlédla. Najednou vypadala, jako by se zrovna doslechla, že její muž je na mizině. „Vy tu příhodu už znáte ?“
„Ne. Ale muselo to tak být.“
„To nechápu.“ Zmateně se dívala na Ravika. „To bylo přece nejvýš nepravděpodobné.“
Kate Hegströmová se usmála. „Doktor Ravic má jednu teorii, Daisy. Nazývá ji systematikou náhody. Podle ní je to nepravděpodobné skoro vždycky to nejlogičtější.“
„Zajímavé.“ Daisy se zdvořile a naprosto bez zájmu usmála. „Nepřišlo by se na nic,“ pokračovala, „kdyby Louis neudělal příšernou scénu. Byl úplně bez sebe. Teď bydlí v Crillonu. Chce se dát rozvést. Všichni jsou zvědaví na důvody.“ Plna očekávání se opřela o opěradlo židle. „Co tomu říkáš?“
Kate Hegströmová se rychle podívala na Ravika. Ten si prohlížel větévku orchidejí na stolku mezi krabicemi na klobouky a ovocným košem s hrozny a broskvemi - motýlovitě bílé květy s lascívními, červeně stříkanými srdci.
„Neuvěřitelné, Daisy,“ odpověděla. „Skutečně neuvěřitelné!“
Daisy vychutnávala svůj triumf. „Tohle byste ale přece jen nepředpokládal, že?“ zeptala se Ravika.
Zasunul větévku opatrně zpátky do úzké křišťálové vázy. „Ne, to tedy určitě ne.“
Daisy spokojeně kývla a posbírala kabelku, pudřenku a rukavice. „Musím běžet. V pět je u Louisy koktejlový dýchánek. Přijde tam ten její ministr. Všelicos se o tom povídá.“ Vstala. „Ostatně, Fery a Marta jsou už zase od sebe. Ona mu poslala nazpátek svoje šperky. To už je potřetí. Na něho to ještě pořád působí. Ta dobrá ovce. Věří, že je milován pro svou osobu. Vrátí jí všechno zpátky a za odměnu ještě něco nového přidá. Jako vždycky. On to neví - ale ona si už u Ostertaga vybrala, co chce mít. On u něho vždycky nakupuje. Rubínovou brož; čtyřhrannou, velké kameny, nejlepší holubičí krev. Ta je mazaná.“
Daisy políbila Kate Hegströmovou. „Adié, jehňátko. Aspoň máš teď trochu přehled, co se děje ve světě. Nemůžeš už brzy odsud ?“ Podívala se na Ravika.
Ten zachytil pohled Kate Hegströmové. „Prozatím ještě ne,“ prohlásil. „Bohužel.“
Pomohl Daisy do pláště. Byl to tmavý norek bez límce. Plášť pro Joan, pomyslel si Ravic. „Přijďte přece někdy s Kate na čaj,“ pozvala ho Daisy. „Ve středu u nás bývá vždycky jen pár lidí, můžeme si nerušeně popovídat. Já se velice zajímám o operace.“
„Rád.“
Ravic za ní zavřel dveře a vrátil se. „Krásné smaragdy.“
Kate Hegströmová se smála. „To byl dřív můj život, Raviku. Chápete to?“
„Ano. Proč ne? Je to skvělé, když se to umí. Ochrání to člověka před ledasčím.“
„Já už to nechápu.“ Vstala a šla opatrně ke své posteli.
Ravic ji sledoval pohledem. „Je celkem nepodstatné, kde člověk žije, Kate. Může to být pohodlnější, ale nikdy to není důležité. Důležité je, co se z toho udělá. A ani to ne vždycky.“
Natáhla své dlouhé, krásné nohy na postel. „Všecko je nepodstatné,“ řekla, „když člověk ležel několik týdnů v posteli ;a pak zas může chodit.“
„Už tu nemusíte být, jestli nechcete. Můžete bydlet v Lancasteru, když si vezmete ošetřovatelku s sebou.“
Kate Hegströmová zavrtěla hlavou. „Zůstanu tady, dokud nebudu moci odcestovat. Tady jsem uchráněna před přílišným počtem takových, jako je Daisy.“
„Jestli přijdou, tak je vyhoďte. Neexistuje nic namáhavějšího než žvanění.“
Opatrně se v posteli natáhla. „Věřil byste, že tahle Daisy je navzdory té své klepařině vynikající matkou? Skvěle vychovává obě děti.“
„To se stává,“ prohlásil Ravic bez dojetí.
Přehodila přes sebe pokrývku. „Klinika je skoro jako klášter,“ uvažovala.
„Člověk se naučí znovu si vážit nejprostších věcí. Chůze, dechu, zraku.“
„Ano. Kolem nás se všude povaluje štěstí. Stačí je zvednout.“
Podívala se na něho. „Já to myslím vážně, Raviku.“
„Já taky, Kate. Jenom jednoduché věci nikdy nezklamou. A štěstí se má začít hledat úplně dole při zemi.“
Jeannot ležel v posteli, po přikrývce měl rozházenou spoustu brožur.
„Proč si nerozsvítíš?“ zeptal se Ravic.
„Ještě vidím. Mám dobré oči.“
Brožury popisovaly protézy nohou. Jeannot si brožurky obstarával nejrozličnějšími způsoby. Matka mu přinesla ty nejnovější. Jeannot ukázal Ravikovi jeden obzvlášť barevný prospekt. Ravic rozsvítil. „Tahle je nejdražší,“ vysvětlil Jeannot.
„Není nejlepší,“ namítl Ravic.

„Ale je nejdražší. Vysvětlím pojišťovně, že ji musím mít. Samozřejmě ji vůbec nechci. Jenom chci, aby ji pojišťovna zaplatila. Budu mít nějakou dřevěnou nohu a peníze."
„Pojišťovna má svoje lékaře, kteří všecko kontrolují, Jeannote."
Chlapec se napřímil. „Myslíte, že mi nepovolí žádnou protézu ?"
„Povolí. Možná ne tu nejdražší. Ale nedají ti peníze, postarají se o to, abys ji skutečně dostal."
„Pak si ji budu muset vzít a hned ji zase prodám zpátky. Přitom budu něco samozřejmě tratit. Myslíte, že dvacet procent ztráty stačí? Nejdřív nabídnu deset. Snad se dá předtím promluvit s tím obchodníkem. Co je pojišťovně do toho, jestli si tu protézu vezmu? Zaplatit ji musí; všechno ostatní jí může být fuk - nebo ne?"
„Jistě. Zkusit to rozhodně můžeš."
„Něco to vynese. Za ty peníze bychom mohli koupit třeba pult a vybavení do malé mlékárny." Jeannot se mazaně smál. „Taková noha s kloubem a se vším všudy je zaplaťpánbu dost drahá. Kvalifikovaná práce. To je dobře."
„Byl tu už někdo z pojišťovny?"
„Ne. Kvůli noze a odškodnému ještě ne. Jenom kvůli operaci a klinice. Co myslíte, máme si vzít právníka? Byla červená! Určitě. Policie - "
Sestra přinesla večeři. Postavila ji na stůl vedle chlapce. Ten nic neříkal, dokud nebyla pryč." Dávají tu hodně jídla," řekl pak. „Tak dobře jsem se ještě neměl Nedokážu to sníst sám. Vždycky přijde matka a zbytek dojí. Je toho dost pro nás oba. Ona tak ušetří. Pokoj zde stojí beztak hromadu peněz."
„To zaplatí pojišťovna. Je úplně jedno, kde ležíš."
Chlapcova šedá -tvář se na okamžik rozjasnila. „Mluvil jsem s doktorem Veberem. Dá mi deset procent. Účet za to, co to tady stojí, pošle pojišťovně. Ta to zaplatí, ale on mi dá deset procent nazpátek v hotových."
„Ty Jsi šikovný, Jeannote."
„Člověk musí být šikovný, když je chudý."
„To máš pravdu. Bolí tě něco?"
„Noha, kterou už nemám."
„To jsou nervy, které tam ještě zůstaly."
„Já vím. Ale stejně je to legrační, že člověka bolí něco, co už nemá. Možná je tam ještě duše mé nohy." Jeannot se zašklebil. Udělal vtip. Pak nakoukl do talířů. „Polévka, kuře, zelenina, pudink. To je něco pro matku. Strašně ráda kuře. Doma jsme je neměli často." Pohodlně si zas lehl. „Někdy se v noci probudím a napadne mě, že tu musíme všecko zaplatit. Jak člověk mívá v noci takové nápady, v tom prvním okamžiku. Pak si vzpomenu, že si tady ležím, jako bych byl syn nějakých fajnových lidí, a že mám právo všechno chtít a můžu zazvonit na sestru a ta musí přijít a někdo jiný to musí zaplatit. Bašta, co?"
„Ano," souhlasil Ravic. „Bašta."

..*

Ravic seděl ve vyšetřovně Osirisu. „Je tam ještě někdo?" zeptal se.
„Ano," odpověděla Leonie. „Yvonna. Je poslední."
„Pošli ji dovnitř. Ty jsi zdravá, Leonie."
Yvonně bylo pětadvacet let, byla macatá, světlovlasá, s rozpláclým nosem a měla krátké buclaté ruce a nohy jako tolik prostitutek. Vplula dovnitř, spokojena sama se .sebou, a vykasala si hedvábný hadřík, dloužící coby oděv.
„Tamhle," ukázal Ravic.
„Takhle to nejde?" ptala se Yvonna.
„Proč?"
Místo odpovědi se mlčky otočila a ukázala svůj statný zadek. Byl celý modrý. Musela dostat od někoho strašlivý nářez.
„Doufám, že ti za to zákazník řádně zaplatil," řekl Ravic. „To už není legrace."
Yvonna zavrtěla hlavou. „Ani krejcar, doktore. To nebyl zákazník."
„Tak se ti to tedy líbilo. Nevěděl jsem, že to máš ráda."
Yvonna zase zavrtěla hlavou; na tváři záhadný, spokojený úsměv. Ravic viděl, že ji ta situace baví. Připadala si důležitá. „Nejsem žádná masochistka," prohlásila. Byla pyšná, že zná to slovo,
„Tak co to bylo? Hádka?"
Yvonna ještě vteřinku vyčkala. „Láska," řekla pak a rozkošnicky protáhla ramena.
„Žárlivost?"
„Ano." Yvonna zářila.
„Moc to bolí?"
„Něco takového vůbec nebolí." Opatrně si lehla. „Víte, doktore, že madam Rolanda mě ze začátku vůbec nechtěla nechat pracovat? Jenom hodinu, řekla jsem jí, zkuste to jenom hodinu! Uvidíte! A teď mám se svým modrým zadkem daleko větší úspěchy než dřív."
„Proč?"
„Nevím. Jsou chlapi, kteří jsou po něčem takovém jako diví. Vzrušuje je to. Jak dlouho to bude ještě vidět?"
„Nejméně dva až tři týdny."
Yvonna mlaskla jazykem. „Jestli to tak půjde dál, budu si moct za to koupit kožich. Lišku - bezvadně obarvenou kočku."
„Kdyby to nestačilo, může ti přece tvůj přítel snadno vypomoci dalším nářezem."
„To on neudělá," odporovala živě Yvonna. „On není takový. Není to žádná vypočítavá mrcha, víte? To on .dělá jen z

vášně. Když to 'na něho přijde. Mohla bych ho na kolenou prosit a neudělal by to.“
„Charakter.“ Ravic vzhlédl. „Jsi zdravá, Yvonno.“
Zdvihla se. „Tak se můžu dát do práce. Dole na mě čeká jeden dědek. Má šedivou bradku. Ukázala jsem mu ty modřiny. Už se jen třese. Doma nesmí ani pípnout. Myslím, že se mu o tom zdá, jak by namlátil své staré.“ Rozesmála se jasným, zvonivým smíchem. „Doktore, svět je legrační, co?“ Spokojeně vyplula.
Ravic se myl. Pak odložil použité nástroje a přistoupil k oknu. Nad domy se snášel stříbřitě šedý podvečer. Holé stromy vyčnívaly z asfaltu jako černé paže mrtvých. V zasypaných střeleckých zákopech bylo často vidět takové paže. Otevřel okno a vyhlédl ven. Hodina neskutečna, vznášející se mezi dnem a nocí. Hodina lásky v malých hotelech - pro lidi, kteří měli rodinu a při večeři jí důstojně předsedali. Hodina, ve které Italky v lombardské nížině už říkají felicissima notte. Hodina zoufalství a hodina snů.
Zavřel okno. Místnost jako by náhle ztemněla. Vlétly do ní stíny a usadily se v koutech, plných nehlasného žvatlání. Láhev koňaku, kterou přinesla Rolanda, zářila na stole jako leštěný krystal topasu. Ravic chvilku postál - pak sešel dolů.
Hudební skříň vyhrávala a velká místnost už byla jasně osvětlena. Děvčata seděla ve svých růžových hedvábných košilkách ve dvou řadách na vypolštářovaných sedačkách. Všechny měly odhalená ňadra. Zákazníci chtěli vidět, co kupují. Půl tuctu jich už tam bylo. Většinou maloměšťáci středního věku. To byli ti opatrní odborníci, kteří věděli, kdy se koná prohlídka, a přicházeli touto dobou, aby naprosto určitě neriskovali tripla. Yvonna byla u svého dědka. Seděl u stolu a před sebou měl dubonnet. Yvonna u něho stála, nohu na židli, a pila šampaňské. Z láhve měla deset procent. Ten stařík musel být pěkně zblázněný, že něco takového objednal. Šampaňské byla záležitost cizinců. Yvonna si toho byla vědoma. Měla postoj jako dobromyslný cirkusový krotitel.
„Hotovo, Raviku?“ zeptala se Rolanda, která stála u dveří.
„Ano. Všechno v pořádku.“
„Chceš se něčeho napít?“
„Ne, Rolando. Musím do hotelu. Doteď jsem pracoval. Horkou sprchu a čisté prádlo - to je všechno, co teď potřebuji.“
Vyšel kolem šatny vedle baru ven. Před dveřmi čekal večer s fialkovýma očima. Po nebi bzučelo osaměle a přičinlivě letadlo. Nějaký pták, malý a černý, cvrlikal na nejvyšší větvi jednoho z holých stromů.
Žena s rakovinou, která v ní hlodala jako bezoké, šedé zvíře; mrzák, který propočítával svou rentu; - prostitutka s výnosným zadkem; - první drozd na větvích - vše míjelo kolem. Lhostejný k .tomu všemu šel Ravic nyní pomalu soumrakem vonícím po teplé posteli k ženě.

* * *

„Chceš ještě jeden calvados?“
Joan kývla. „Ano, objednej mi ještě něco.“
Ravic kývl na vrchního. „Máte ještě starší calvados než tenhle?“
„Tenhle není dobrý?“
„Je. Ale snad máte ve sklepě ještě nějaký jiný.“
„Podívám se.“
Číšník šel k pokladně, kde klímala majitelka se svou kočkou. Odtud zmizel za dveřmi s okně;. z mléčného skla, za nimiž sídlil patron se svými účty. Po chvíli se číšník vynořil s důležitou, soustředěnou tváří a šel, aniž se přitom podíval k Ravikovi, dolů po schodech do sklepa.
„Zdá se, že to vyjde.“
Číšník se vrátil s lahví, kterou držel v náručí jako kojence. Byla celá špinavá; ne jedna z těch malebně zaprášených lahví pro turisty, nýbrž prostě zašpiněná láhev, která ležela dlouhá léta ve sklepě. Číšník ji opatrně otevřel, čichl k zátce a pak přinesl dvě velké sklenice.
„Pane,“ řekl k Ravikovi :a nalil pár kapek.
Ravic vzal sklenku a vdechl vůni. Pak se napil, opřel se o opěradlo židle a kývl. Číšník kývl slavnostně v odpověď a naplnil pak obě sklenice asi do třetiny.
„Zkus to,“ pobídl Ravic Joan.
Upila a postavila skleničku na stůl. Číšník ji sledoval. Udiveně se podívala nu Ravika. „Něco podobného jsem ještě nepila,“ prohlásila a upila podruhé. „To člověk nepije, to prostě jen vdechuje.“
„Tak to je, madame,“ souhlasil číšník uspokojeně. „Vystihla jste to správně.“
„Raviku,“ řekla Joan. „Děláš něco nebezpečného. Po tomhle calvadosu už nechci pít nikdy žádný jiný.“
„Ale ano, ještě budeš pít i jiný.“
„Ale o tomhle tady budu pořád snít.“
„Dobře. Stane se tak z tebe romantik. Calvadosový romantik.“
„ Jiný mi ale nebude už tak chutnat.“
„Naopak, bude ti dokonce chutnat ještě líp, než jaký je ve skutečnosti. Bude to calvados s touhou po jiném calvadosu. To jej udělá už trochu míň všedním.“
Joan se smála. „To je nesmysl. A ty to dobře víš.“
„Samozřejmě je to nesmysl. Ale my žijeme z nesmyslů. Nikoliv z hubeného chleba skutečností. Kde by jinak zůstala láska ?“
„Co to má společného s láskou?“
„Moc věci. Zaručuje jí to věčný život. Jinak bychom milovali jen jednou a všechno potom odmítali. Takhle ale ta trocha

touhy po tom, koho opouštíme, nebo který opouští nás, se změní ve svatozář kolem hlavy toho, kdo přijde pak. Že člověk předtím něco ztratil, propůjčuje tomu novému jakousi romantickou zář. Ten starý, zbožný podvod.“
Joan se na něho podívala. „Mně to připadá ohavné, když takhle mluví?.“
„Mně taky.“
„Neměl bys takhle mluvit. Ani žertem. Dělá to ze zázraku jenom obyčejný trik.“
Ravic neodpověděl.
„A zní to, jako bys byl už unavený a uvažoval o tom, jak se mě zbavit.“
Ravic se na ni podíval se vzdálenou něžností. „O tom nemusíš nikdy přemýšlet, Joan. Až to jednou dojde tak daleko, opustíš ty mě. Ne já tebe. To je jisté.“
Prudce postavila skleničku na stůl. „Co je to za nesmysl! Nikdy tě neopustím. Co mi to zase chceš namlouvat?“
Ty oči, myslel si Ravic. Jako by se za nimi blýskalo. Něžně, narudlé blesky ze spousty svíček. „Joan,“ řekl. „Nic ti nechci namlouvat. Ale chci ti povědět příběh o vlně a útesu. Je to starý příběh. Starší než my. Poslouchej. Byla jednou jedna vlna a ta milovala jeden útes kdesi v moři, řekněme v zálivu na Capri. Šuměla kolem něho, líbala jej dnem i nocí, objímala svými bílými pažemi. Vzdychala a plakala a žadonila, aby přišel za ní, milovala ho a obletovala a přitom pomalu podemílala, a jednoho dne on povolil a už úplně podemletý sklesl do jejích paží.“
Upil doušek calvadosu. „A?“ zeptala se Joan.
„A najednou tu už nebyl žádný útes ke hrám, k milování a tesknění po něm. Byl to už jenom velký kámen, utonulý na mořském dně. Vlna se cítila zklamaná a podvedená a našla si jiný útes.“
„A?“ Joan se na něho podezřívavě podívala. „Jaký to má smysl? Měl zkrátka zůstat útesem.“
„To říkají vlny vždycky. Ale všechno pohyblivé je silnější než to strnulé. Voda je silnější než skála.“
Netrpělivě se pohnula. „Co to všechno má společného s námi? To je přece jen příběh, který nic neznamená. Anebo ty se mi zase jednou posmíváš. Když to jednoho dne přijde, opustíš mě, jedině tohle vím bezpečně.“
„To,“ odporoval se smíchem Ravic, „bude tvůj poslední výrok, než odejdeš. Vysvětlíš mi, že jsem tě opustil. A budeš mít pro to důvody, a budeš tomu věřit - a budeš mít pravdu před nejstarším soudním dvorem světa: přírodou.“
Kývl na číšníka. „Mohli bychom tuto láhev calvadosu koupit ?“
„Chcete si ji vzít s sebou ?“
„Přesně tak.“
„Pane, to je proti našim zásadám. Neprodáváme žádné láhve.“
„Zeptejte se patrona.“
Číšník se vrátil s novinami v ruce. Byl to Paris Soir. „Šéf udělá výjimku,“ oznámil, pevně láhev zazátkoval a zabalil ji do Paris Soir. Předtím ale oddělil sportovní přílohu, složil ji a zastrčil do kapsy. „Zde, pane. Uložte ji pokud možno v temnotě a chladnu. Pochází ze statku dědečka našeho patrona.“
„Dobře.“ Ravic zaplatil. Vzal láhev a prohlížel si ji. „Sluneční svite, jenž jsi spočíval celé horké léto a modrý podzim na jablkách kdesi ve větrné, staré ovocné zahradě v Normandii, pojď s námi. Potřebujeme tě. Kdesi ve vesmíru zuří bouře.
Vyšli na ulici. Rozpršelo se. Joan se zastavila. „Raviku! Miluješ mě?“
„Ano, Joan. Víc, než si myslíš.“
Opřela se o něj. „Někdy to tak nevypadá.“
„Naopak. Jinak bych ti nikdy nevyprávěl takové věci.“
„Měl bys mi raději vyprávět nějaké jiné.“
Díval se do deště a usmíval se. „Láska není rybník, ve kterém se člověk může pořád jen zrcadlit, Joan. Má příliv a odliv. A vraky a potopená města a chobotnice a bouře a bedny se zlatem a perly. Ale perly leží hluboko.“
„O tom nic nevím. Láska znamená, že lidi patří k sobě. Navždycky.“
Navždycky, myslel si. Stará pohádka pro děti. A přitom nelze zadržet ani minutu!
Joan si zapnula plášť. „Přála bych si, aby bylo léto, řekla. „Ještě nikdy jsem si to tak nepřála jako letos.“

..*

Vyňala ze skříně své černé večerní šaty a hodila je na postel. „Jak to kolikrát nenávidím! Tyhle věčně černé šaty! Ta věčná Šeherezáda! Pořád to samé! Pořád to samé!“
Ravic vzhlédl. Neříkal nic.
„Nechápeš to?“ zeptala se.
„Ó ano - “
„Proč mě odsud nevezmeš, můj drahý?“
„Kam?“
„Někam! Někam!“
Ravic vybalil láhev calvadosu a vytáhl zátku. Pak přinesl sklenici a nalil ji plnou. „Pojď sem,“ řekl. „Vypij to.“
Zavrtěla hlavou. „To nepomůže. Někdy pití nepomůže. Někdy nepomáhá vůbec nic. Já tam dnes večer nechci jít, k těm idiotům.“
„Zůstaň tady.“
„A pak?“
„Zatelefonuj, že jsi nemocná.“
„Pak tam zítra budu stejně muset. To by bylo ještě horší.“
„Můžeš být nemocná několik dní.“
„Tím se to nespraví.“ Podívala se na něho. „Co to je? Miláčku, co to se mnou je? Je to tím deštěm? Nebo to dělá ta

mokrá temnota? Někdy je to jako rakev, ve které člověk leží. Ta šedá odpoledne, v nichž se člověk topí. Zapomněla jsem na to, před chvílí jsem byla s tebou šťastná v té malé restauraci; - proč jsi musel mluvit o opouštění a o tom, být opuštěn? Nechci o tom nic vědět a nechci o tom nic slyšet! Rozesmutňuje mě to, staví mi to před oči obrazy, které nechci vidět, zneklidňuje mě to. Já vím, že to tak nemyslíš, ale mě to zraňuje. Zraní mě to a pak přijde déšť a tma. Ty to neznáš. Ty jsi silný."
„Silný?" opakoval Ravic.
„Ano."
„Jak to víš?"
„Nemáš strach."
„Už nemám strach. To není totéž, Joan."
Neposlouchala, co říkal. Chodila sem a tam svými dlouhými kroky, pro něž byl pokoj příliš těsný. Vždycky chodí, jako by šla proti větru, pomyslil si Ravic. „Chtěla bych pryč z toho všeho," řekla. „Pryč z hotelu, pryč z nočního klubu s lepkavými pohledy, pryč!" Zastavila se. „Raviku, proč musíme žít tak, jak žijeme? Nemůžeme žít jako jiní lidé, kteří se mají rádi? Být spolu a mít věci, které člověku opravdu patří, a večery a jistotu místo těchhle kufrů a prázdných dní a těchhle hotelových pokojů, kde je člověk cizincem ?"
Ravikova tvář byla neproniknutelná. Už je to tady, myslel si. Jednou to muselo přijít. „Dovedeš si nás tak doopravdy představit, Joan?"
„Proč ne? Jiní to mají také. Teplo, sounáležitost, pár pokojů, a když se zavřou dveře, je neklid za nimi, a neprolézá zdmi jako tady."
„Doopravdy si to dovedeš představit?" opakoval Ravic.
„Ano."
„Hezounký malý byt s hezounkým malým měšťáctvím. Hezounká malá jistota na okraji kráteru. Opravdu si to tak představuješ ?" - „Může se o tom mluvit i jinak," řekla smutně. „Ne tak opovržlivě. Když člověk někoho miluje, má pro to jiná jména."
„Zůstane to totéž, Joan. Opravdu to tak vidíš? My oba nejsme pro něco takového stvořeni."
Zastavila se. „Já ano."
Ravic se usmál. Byla v tom něžnost, ironie i stín smutku. „Joan," řekl. „Ani ty ne. Ty ještě míň než já. Ale to není jediný důvod. Je tu ještě jiný."
„Ano," přitakala hořce. „To vím."
„Ne, Joan. Nevíš. Ale já ti ho řeknu. Bude to lepší. Ať si nemyslíš to, co si myslíš teď."
Stála ještě pořád před ním. „Vyřiďme to rychle," řekl. „Ale pak už se mne moc nevyptávej."
Neodpověděla. Její tvář byla prázdná. Náhle to byla znovu tvář, jakou mívala předtím. Vzal ji za ruce. „Žiji ve Francii ilegálně," začal. „Nemám žádné doklady. To je ten pravý důvod. Proto nemůžu mít nikdy byt. Taky se nemůžu oženit, když mám někoho rád. K tomu potřebuji průkazy a vízum. Ty nemám. Nesmím ani pracovat. Musím to dělat načerno. Nemůžu nikdy žít jinak než jak žiji teď."
Zírala na něho. „Je to pravda?"
Pokrčil rameny. „Existuje několik tisíc lidí, kteří žijí podobně. To přece víš. Dnes to ví každý. Jsem jedním z nich." Usmál se a pustil její ruce. „Člověk bez budoucnosti, jak tomu říká Morozov."
„Ano - ale -"
„Já jsem na tom dokonce ještě moc dobře. Pracuji, žiji, mám tebe - co je proti tomu pár nepříjemností?"
„A policie ?"
„Policie se o to moc nestará. Jestliže mě náhodou dopadnou, budu vykázán, to je všecko. Ale to není pravděpodobné. A teď jdi a zavolej do svého nočního klubu, že nepřijdeš. Budeme mít dnešní večer pro sebe. Celý večer. Řekni, že jsi nemocná. Kdyby chtěli potvrzení, tak ti je opatřím od Vebera."
Nehýbala se. „Vykázán," opakovala, jako by to nemohla pochopit. „Vykázán! Z Francie! A pak budeš pryč?"
„Jen na krátkou dobu."
Jako by jej neslyšela. „Pryč!" řekla. „Pryč! A co mám potom dělat já?"
Ravic se usmál. „Ano," přisvědčil. „Co potom budeš dělat ?"
Seděla tam, opřená o ruce, jako zkamenělá. „Joan," řekl. „Jsem tu už dva roky a nic se nestalo."
Její tvář se nezměnila. „A když se přesto něco stane?"
„Pak se zas brzo vrátím. Za týden, čtrnáct dní. Je to jako výlet, nic víc. A teď zavolej do Šeherezády."
Váhavě vstala. „A co mám říct?"
„Že jsi nastydlá. Mluv trochu ochraptěle."
Šla k telefonu. Pak se rychle vrátila.
„Raviku -"
Šetrně se vyprostil. „Pojď," řekl. „Už je to zapomenuto. Je to vlastně požehnání. Chrání nás to, aby se z nás nestali důchodci vášně. Udržuje to lásku čistou - zůstane plamenem - a nestane se z ní sporák, na kterém se vaří rodinné zelí. Jdi teď a zatelefonuj."
Zdvihla sluchátko. Sledoval ji, jak mluví. Na začátku se nesoustředila, pořád se na něho dívala, jako by měl být vzápětí zatčen. Ale pak postupně začala lhát lehce a samozřejmě. Přilhala dokonce víc, než bylo třeba. Tvář jí oživla a odrážela bolesti na prsou, které právě líčila. Její hlas zněl stále unaveněji a chraptivěji a nakonec se rozkašlala. Už se nedívala na Ravika, dívala se před sebe a zcela se oddala své roli. Pozoroval ji mlčky a pak upil velký doušek calvadosu. Žádné komplexy, pomyslel si. Zrcadlo, které překrásně odráží - ale nic nepodrží.
Joan položila sluchátko a uhladila si vlasy dozadu.

„Uvěřili všemu.“
„Bylas prvotřídní.“
„Říkali, že mám zůstat v posteli. A kdyby to do rána nepřešlo, tak proboha zítra taky.“
„Vidíš. Tím je záležitost se zítřejším večerem už taky vyřízená.“
„Ano,“ řekla zamračeně. „Když se to tak vezme.“ Pak přešla k němu. „Polekals mě, Raviku. Řekni, že to není pravda. Často říkáš věci jen. tak. Řekni, že to není pravda. Že to není tak, jak jsi říkal.“
„Není to pravda.“
Položila mu hlavu na rameno. „Nemůže to být pravda. Já nechci být znovu sama. Musíš u mě zůstat. Nejsem nic, když jsem sama. Bez tebe nejsem nic, Raviku.“
Ravic se na ni díval dolů. „Joan,“ řekl. „Někdy jsi dcera vrátného a někdy Diana z lesů. Někdy obojí.“
Nehýbala se na jeho rameni. „Co jsem teď?“
Usmál se. „Diana se stříbrným lukem. Nezranitelná a smrtící.“
„Říkej mi to častěji.“
Ravic mlčel. Nepochopila, co tím mínil. Nebylo to taky nutné. Brala si, co se jí hodilo a jak se jí to hodilo, a o další se nestarala. Ale nebylo to právě to, co jej přitahovalo? Kdo chtěl někoho, který byl stejný jako on sám? A kdo se ptal po morálce v lásce? To byl vynález slabochů. A žalozpěv obětí.
„Nač myslíš?“ ptala se.
„Na nic.“
„Na nic?“
„Přece jen,“ odpověděl. „Odjedeme na pár dní, Joan. Tam, kde je slunce. Do Cannes anebo do Antibes. Čert vem opatrnost. Čert vem všechny sny o třípokojových bytech a supím skřehotání měšťáctví! To není nic pro nás. Cožpak nejsi Budapešť a vůně kvetoucích kaštanů, za noci, kdy celý svět, horký a letně žádostivý, spí s měsícem? Máš pravdu! Pryč z temnoty a zimy a deště! Aspoň na pár dní.“
Rychle se napřímila a podívala se na něho. „Myslíš to vážně?“
„Ano.“
„Ale - policie -“
„Čert vem policii. Není tam dole o nic nebezpečnější než tady. Turistická střediska se tak přísně nekontrolují. Dobré hotely zvlášť ne. Nebylas tam nikdy?“
„Ne. Nikdy. Byla jsem jen v Itálii a na Jadranu. Kdy pojedeme?“
„Za čtrnáct dní, tři neděle. To je nejlepší čas.“
„A máme peníze ?“
„Něco máme. Za čtrnáct dní budeme mít dost.“
„Můžeme bydlet v nějakém malém penziónu.“
„Ty se nehodíš do malého penziónu. Hodíš se takového bídného pokoje jako je tady, anebo do prvotřídního hotelu. Ubytujeme se v Hotelu du Cap v Antibes. Takové hotely jsou úplně bezpečné a nikdo tam nechce papíry. Za několik dní mám řezat břicho nějakému velkému zvířeti, nějakému dost vysokému úředníkovi; ten se postará, abychom dostali zbytek peněz, které nám ještě chybí.“
Joan rychle vstala. Měla rozzářenou tvář. „Víš co,“ řekla, „dej mi ještě trochu toho calvadosu. Zdá. se, že to je opravdu calvados snů.“ Přešla k posteli a zdvihla večerní šaty. „Bože - a já mám jen tyhle dvoje černé hadříky!“
„Snad budeme moci podniknout něco i tady. Za čtrnáct dní se může leccos přihodit, slepé střevo z nejlepší společnosti anebo komplikovaná kýla milionářova - “

XIV.

André Durant byl spravedlivě rozhorlen. „S vámi se už nedá spolupracovat,“ prohlásil.
Ravic pokrčil rameny. Věděl od Vebera, že Durant za tu operaci dostane deset tisíc franků. Kdyby se s ním předem nedohodl o honoráři, poslal by mu Durant dvě stě franků. Posledně to udělal taky tak.
„Půl hodiny před operací. To bych od vás nečekal, doktore Raviku.“
„Já taky ne.“
„Víte přece, že se můžete vždycky spolehnout na mou velkorysost. Nechápu, proč jste najednou tak obchodnický. Je mi trapné hovořit o penězích právě v tomto okamžiku, kdy pacient ví, že jeho život je v našich rukou.“
„Mně ne,“ odpověděl Ravic.
Durant se na něho chvíli díval. Na jeho vrásčitém obličeji s bílými nakroucenými kníry se zračila důstojnost a rozhořčení. Posunul si brýle se zlatou obroučkou. „Na kolik jste myslel ?“ zeptal se s nechutí.
„Dva tisíce franků.“
„Cože?“ Durant vypadal, jako by byl právě zastřelen a ještě pořád tomu nemohl uvěřit. „Směšné,“ řekl pak zkrátka.
„Dobrá,“ odpověděl Ravic. „Můžete si přece snadno najít někoho jiného. Vezměte si Binota; je výborný.“
Sáhl po kabátu.Durant na něho zíral. V jeho důstojném obličeji to pracovalo. „Tak počkejte přece,“ vyhrkl, když si Ravic vzal klobouk. „Přece mě nemůžete takhle nechat! Proč jste mi to neřekl včera ?“
„Byl jste na venkově a .nemohl jsem vás zastihnout.“
„Dva tisíce franků! Víte, že tolik nebudu žádat ani já sám? Pacient je mým přítelem, kterému mohu napočítat jen svoje výlohy.“

André Durant vypadal jako milý pánbůh z dětských knížek. Bylo mu sedmdesát, byl poměrně slušným diagnostikem, ale slabým operatérem. Jeho skvělá praxe byla z valné části založena na práci jeho bývalého asistenta Binota, kterému se před dvěma roky podařilo osamostatnit se. Od té doby používal Durant pro obtížné operace Ravika. Ravic dělal nejkratší řezy a pracoval tak, že se jizvy skoro úplně ztratily. Durant byl vynikajícím znalcem bordeauxského, oblíbeným hostem na elegantních večírcích a jeho pacienti pocházeli většinou z těchto kruhů.
„Kdybych to byl věděl," mumlal.
Věděl to vždycky. Z toho důvodu strávil před většími operacemi dva tři dny ve svém domě na venkově. Chtěl se před operací vyhnout hovorům o ceně. Potom to bylo snazší - mohl vzbuzovat naděje pro příště - a příště to bylo totéž. Tentokrát Ravic k Durantovu překvapení nepřišel v posledním okamžiku, nýbrž už půl hodiny před stanovenou dobou operace a zastihl Duranta dřív, než mohli pacienta uspat. Durant tak neměl možnost použít narkózu jako důvod ke zkrácení diskuse.
Sestra strčila hlavu do dveří. „Máme začít s narkózou, pane profesore ?"
Durant se na ni podíval, pak zapřísahavě a s lidskostí na Ravika. Ravic opětoval pohled taky lidsky, ale pevně.
„Co myslíte, doktore Raviku?" zeptal se Durant.
„Rozhodnutí je ve vašich rukou, profesore."
„Minutku, sestro. Ještě jsme se nedohodli o postupu."
Sestra zmizela. „Co teď?" ptal se vyčítavě.
Ravic zastrčil ruce do kapes. „Odložte operaci na zítřek - nebo o hodinu a vezměte si Binota."
Binot dělal dvacet let skoro všechny Durantovy operace a neměl z toho nic, protože ho Durant systematicky odřízl od jakékoliv možnosti, aby se stal trochu samostatným, a stále jej označoval za lepšího přidavače. Binot Duranta nenáviděl a žádal by nejmíň pět tisíc franků. To Ravic věděl. Durant to věděl taky.
„Doktore Raviku," naléhal Durant. „Naše povolání by se nemělo změnit v kramářské diskuse."
„Zastávám tentýž názor."
„Proč nepřenecháte mé diskreci, abych ten případ vyřídil sám? Dosud jste byl přece vždycky spokojen."
„Nikdy."
„To jste mi ale neřekl."
„Protože by to nemělo smysl. Navíc mě to moc nezajímalo. Tentokrát mě to zajímá. Potřebuji ty peníze."
Sestra vešla znovu. „Pacient je neklidný, pane profesore."
Durant se upřeně zadíval na Ravika. Ravic se na Duranta zadíval rovněž upřeně. Vymáčknout z Francouze peníze není snadné, to věděl. Horší než z žida. Žid to vidí z obchodní stránky, Francouz vidí jen peníze, které má vyklopit.
„Minutku, sestro," řekl Durant. „Zjistěte puls, krevní tlak a teplotu."
„To už jsem udělala."
„Tak začněte s narkózou."
Sestra odešla. „Tak dobrá," rozhodl se Durant. „Dám vám tisíc."
„Dva tisíce," opravil ho Ravic.
Durant to přešel. Přejel si po bílém, zakrouceném kníru. „Poslyšte, Raviku," řekl pak hřejivě. „Jako uprchlík, který nesmí praktikovat - "
„- bych neměl operovat ani u vás," dokončil Ravic klidně. Teď jenom ještě čekal na tradiční prohlášení, že by měl být vděčný za to, že je trpěn v zemi.
Ale Durant toho už nechal. Viděl, že by to nikam nevedlo, a čas kvapil. „Dva tisíce," řekl tak hořce, jako by každé slovo bylo bankovkou, kterou si souká z hrdla. „Budu to muset zaplatit z vlastní kapsy. Myslel jsem si, že si vzpomenete na to, co jsem pro vás udělal."
Čekal. To je zvláštní, pomyslel si Ravic, že pijavice tak rády moralizují. Tenhle starý lupič se stužkou čestné legie na klopě mi předhazuje, že ho využívám, místo aby se styděl. A ještě tomu dokonce věří.
„Tedy dva tisíce," řekl Durant konečně. „Dva tisíce," opakoval. Bylo to, jako by řekl vlast, milý pánbůh, zelený chřest, mladé koroptvičky, starý St. Emilion. Všechno pryč! „Můžeme teď začít?"

..*

Muž měl tučné špičaté břicho a tenké paže a nohy. Ravic náhodou věděl, kdo to je. Jmenoval se Leval a byl úředníkem, do jehož resortu patřily záležitosti emigrantů.
Veber mu to vyprávěl jako zvláštní pikantnost. Leval bylo jméno, které znal každý uprchlík v Internationalu.
Ravic rychle provedl první řez. Kůže se otevřela jako kniha. Připevnil ji svorkami a díval se na nažloutlé sádlo, které se vyvalilo ven. „Jako přídavek ho gratis uděláme o pár kilo lehčím. Může se pak znovu vykrmit," řekl Durantovi.
Durant neodpověděl. Ravic odstranil vrstvy tuku, aby se dostal ke svalům. Tady leží, ten malý bůh uprchlíků, myslel si Ravic. Muž, který drží v rukou stovky osudů, v těch bílých pacičkách, které tu teď neživě leží. Tento muž vykázal ze země starého profesora Meyera, toho Meyera, jenž už neměl sílu začít znovu onu křížovou cestu a den předtím, než byl vyhoštěn, se prostě oběsil ve skříni hotelu International. Ve skříni, protože nikde jinde nebyl hák. Mohl si to dovolit, byl z hladovění už tak lehounký, že ho hák určený pro šaty udržel. Však to taky nebylo víc než hromádka šatů s trochou uškrceného života v nich, co druhého dne našla pokojská. Kdyby tady ten břicháč byl měl slitování, Meyer mohl ještě žít. „Svorky," řekl. „Tampóny."
Řezal dál. Preciznost ostrého nože. Vjem čistého řezu. Břišní dutina. Bílí červi vnitřností. Ten, jenž tu ležel s otevřeným břichem, měl taky své morální zásady. Měl lidské soucítění s Meyerem, ale měl také cosi, čemu říkal moje národní povinnost. Vždycky tu byl štít, aby se člověk mohl za něj schovat; představený, jenž měl zase svého představeného;

příkazy, pokyny, povinnosti, rozkazy - a konečné mnohohlavá saň morálka, nutnost, tvrdá skutečnost, zodpovědnost a jak se to ještě jmenovalo - vždycky tu byl štít, za kterým se daly obejít prosté zákony lidskosti.
Tady byl žlučník, zpuchřelý a nemocný. Stovky tournedos rossini, tripes a la mode de Caén, canards pressés a k nim tučné omáčky, společně se špatnou náladou a několika litry bordeauxského udělaly své. Starý Meyer takovéhle starosti neměl. Kdyby teď člověk špatně řízl, příliš hluboko řízl - seděl by za týden někdo lepší v místnosti zatuchle páchnoucí po aktecli a molech, kde čekali emigranti na rozhodnutí o životě a smrti? Možná lepší - a možná taky horší. Bezvědomé, šedesát let staré tělo tady na stole v pronikavém světle lamp se nepochybně pokládalo za humánní. Určitě to byl laskavý otec, dobrý manžel - ale v okamžiku, kdy vstoupil do svého úřadu, proměnil se v tyrana, který se skrýval za větami jako: Přece nemůžeme - a: Kam by to vedlo, kdyby. Francie by nezahynula, kdyby Meyer dal snědl své jediné denní jídlo - kdyby vdova Rosenthalová dál směla čekat v komůrce pro služky hotelu International na svého ubitého syna - kdyby tuberkulózní obchodník bílým zbožím Stallmann neseděl ve vězení pro ilegální přechod hranic. Seděl šest měsíců a dostal se ven jen proto, aby umřel dřív, než mohl být odsunut.
Dobrý. Řez byl dobrý. Ani příliš hluboko, ani příliš daleko. Katgut. Uzel. Žlučník. Ukázal ho Durantovi. Mastně se leskl v bílém světle. Hodil ho do kbelíku. Dál. Proč se ve Francii šije reverdinem? Svorku ven! Teplé břicho průměrného úředníka s ročním platem 30 000 až 40 000 franků. Jak mohl zaplatit deset tisíc za operaci? Kde si vydělal len zbytek? Tenhle břicháč si taky kdysi hrál s kuličkami. To byl dobrý šev. Steh vedle stehu. Dva tisíce franků má Durant ještě pořád napsaných na tváři, přestože jeho kníry teď nejsou vidět. Má to v očích. Každé oko tisíc franků. Láska kazí charakter. Vydíral bych jinak tohoto rentiéra a otřásal bych jeho vírou v božský řád vykořisťování? Zítra bude pokrytecky sedět u břicháčovy postele a přijímat díky za svou práci. Opatrně, tady je ještě jedna svorka! Břicháč znamená týden v Antibes pro Joan a pro mne. Týden světla v padajícím popelu času. Kus modrého nebe, než přijde bouřka. Teď kůži na břiše. Extra jemně, za ty dva tisíce franků. Měl jsem mu tam zašít nůžky jako upomínku na Meyera. Syčivé, bílé světlo. Proč člověk myslí tak na přeskáčku? Noviny, možná. Rádio. Nekonečné švadronění lhářů a zbabělců. Ztráta soustředění v lavinách slov. Zmatené mozky. Otevřené každé demagogické špíně. Už nezvyklé žvýkat tvrdý chleba poznání. Bezzubé mozky. Nesmysl. Tak, tohle už je taky hotovo. Teď ještě tu zvadlou kůži. Za několik týdnů už zase může vykazovat ze země roztřesené uprchlíky. Třeba bude bez žlučníku mírnější. Jestli neumře. Ale takoví umírají v osmdesáti, ctěni, a respektem vůči sobě samým, s pyšnými vnuky. Hotovo. Pryč s ním!
Ravic si stáhl rukavice z rukou a masku z obličeje. Vysoký úředník vyjel na bezhlučných kolečkách z operačního sálu. Ravic se za ním díval. Kdybys věděl, Levale! Pomyslel si. Že tvůj vysoce legální žlučník vynese mně, ilegálnímu uprchlíkovi, několik nejvýš ilegálních dnů na Rivieře!
Začal se umývat. Vedle něho si pomalu a metodicky umýval ruce Durant. Ruce starého muže s příliš Vysokým krevním tlakem. Jak si pečlivě drhl prsty, pohyboval ve stejném rytmu dolní čelistí, pomalu a žmoulavě, jako by drtil zrní. Když se přestal drhnout, přestal taky žmoulat. A když znovu začal, začalo znovu i přemílání. Tentokrát se myl obzvlášť dlouho. Chce si ty dva tisíce ještě aspoň pár minut podržet, pomyslel si Ravic.
„Nač ještě čekáte ?“ zeptal se Durant po chvíli.
„Na váš šek.“
„Pošlu vám peníze, až pacient zaplatí. Bude to za několik týdnů po propuštění z kliniky.“
Durant si začal osušovat ruce. Pak sáhl po láhvi kolínské vody ďOrsay a vtíral si ji do rukou. „Natolik mi snad důvěřujete - nebo ne?“
Lump, pomyslel si Ravic. Chce z toho vyždímat aspoň trochu pokoření. „Říkal jste přece, že pacient je váš přítel, který vám zaplatí jen výlohy.“
„Ano - “ odpověděl Durant nezávazně. „Nuže - výlohy dělají jen pár franků za materiál a sestry. Klinika patří vám. Když napočítáte za všechno sto franků - můžete je teď odečíst a dát mi je později.“
„Výlohy, doktore Raviku,“ vysvětloval Durant a napřímil se, „budou bohužel značně vyšší, než jsem původně myslel. Ty dva tisíce franků patří k tomu. Proto je taky musím pacientovi napočítat.“ Očichal si ruce po kolínské. „Vidíte -“
Usmál se. Jeho žluté zuby ostře kontrastovaly se sněhobílým knírem. Jako by se někdo vyčural do sněhu, pomyslil si Ravic. Ale platit bude. Veber mi peníze zatím půjči. Tomu starému kozlovi tu radost neudělám, abych ho ještě teď prosil.
„Dobrá,“ řekl. „Když je to pro vás tak obtížné, tak mi je pošlete později.“
„Není to pro mne obtížné. Ačkoliv váš požadavek byl náhlý a překvapivý. Je to kvůli pořádku.“
„Dobře, tak to udělejme kvůli pořádku, to je totéž.“
„Vůbec to není totéž.“
„Výsledek je stejný,“ řekl Ravic. „A nyní mě omluvte. Chci se něčeho napít. Adié.“
„Adié,“ odpověděl překvapeně Durant.

..*

Kate Hegströmová se usmívala. „Proč nejedete se mnou, Raviku?“
Stála před ním, Štíhlá, sebejistá, na dlouhých nohou, ruce v kapsách kabátu. „Ve Fiesole teď už určitě kvetou forzýtie. Žluté plameny u zahradní zdi. Krb, knihy, mír.“
Venku rachotilo nákladní auto po dláždění. Skla zarámovaných obrazů v malé přijímací místnosti kliniky se rozdrnčela. Byly to fotografie katedrály v Chartres.
„To ticho v noci. Daleko pryč od všeho,“ lákala Kate Hegströmová. „Nelíbilo by se vám to?“
„Ano. Ale asi bych to nevydržel.“
„Proč ne?“

„Ticho je dobré jen tehdy, když má člověk poklid v duši.“
„Nemám poklid v duši.“
„Vy víte, co chcete. To je skoro totéž.“
„Vy to nevíte ?“
„Nechci nic.“
Kate Hegströmová si zvolna zapínala plášť. „Co je to teď, Raviku? Štěstí nebo zoufalství?“
Netrpělivě se usmál. „Pravděpodobně obojí. Obojí, jako skoro vždycky. Nemá smysl o tom moc přemýšlet.“
„A co má smysl?“
„Radovat se.“
Podívala se na něho. „K tomu nepotřebujeme nikoho jiného.“
„K tomu potřebujeme vždycky někoho jiného.“
Mlčel. Co to tu vykládám, pomyslel si. Povídačky před odjezdem. Rozpačitost loučení, útěšné pastorské žvanění. „Ne pro ta malá štěstíčka, o kterých jste jednou mluvila,“ řekl. „Ta kvetou všude, jako fialky kolem vyhořelého domu. Kdo nic nečeká, není zklamán - to je dobrá základna. Všechno, co přijde potom, je už přídavek navíc.“
„Není to vůbec nic,“ odporovala Kate Hegströmová.
„Je to tak, jenom když člověk musí ležet v posteli a opatrně rozvažuje. Pak už ne, když může chodit. Pak to zase ztratí. A chce víc.“
Šikmý paprsek světla jí padl oknem přes tvář. Oči zůstaly ve stínu, jenom ústa v ní osaměle vykvetla. „Máte ve Florencii lékaře?“ zeptal se Ravic.
„Ne. Je to zapotřebí?“
„Nějaká maličkost se může vždycky ještě vyskytnout. Cokoliv. Byl bych klidnější, kdybych věděl, že tam máte lékaře.“
„Cítím se velmi dobře. A kdyby se něco stalo, můžu se přece vrátit.“
„Jistě. Říkám to taky jen kvůli opatrnosti. Ve Florencii je jeden dobrý doktor. Profesor Fiola. Budete si to pamatovat? Fiola.“
„Zapomenu to. To přece není důležité, Raviku.“
„Napíšu mu. Bude se o vás starat.“
„Ale proč? Mně přece nic nechybí.“
„Profesionální opatrnost, nic víc, Kate. Napíšu mu, aby vám zatelefonoval.“
„Když chcete.“ Vzala si kabelku. „Adié, Raviku. Už jdu. Možná že pojedu z Florencie přímo do Cannes a odtud s „Knížetem Savojským“ přímo do New Yorku. Kdybyste někdy přijel do Ameriky, tak tam najdete ženu v domě na venkově, s mužem a dětmi a koni a psy. Kate Hegströmovou, kterou jste znal, nechám tady. Má malý hrobeček v Šeherezádě. Připijte mu občas, když tam zajdete.“
„Dobře, Vodkou.“
„Ano. Vodkou.“ Stála nerozhodně v šeru pokoje. Pruh světla teď padal za ni na jednu z fotografií katedrály. Hlavní oltář s křížem. „To je divné,“ řekla. „Měla bych být veselá. A nejsem -“
„Tak je to při každém loučení, Kate. Dokonce i když,se loučíme se zoufalstvím.“
Stála před ním, váhající, plná křehkého života, odhodlaná a trochu smutná. „Při loučení je nejjednodušší prostě odejít,“ řekl Ravic. „Pojďte, doprovodím vás.“
„Ano.“
Vzduch byl vlahý a vlhký. Jako rozžhavené železo viselo nebe hluboko mezi střechami. „Seženu vám taxi, Kate.“
„Ne. Chci jít až za roh. Tam nějaké najdu. Vlastně je to dnes poprvé, co jsem zase venku.“
„Jaké to je?“
„Jako víno.“
„Nemám vám přece jen obstarat taxi?“
„Ne. Chci jít pěšky.“
Dívala se mokrou ulicí. Pak se zasmála. „V jakémsi koutku se pořád ještě krčí kousíček strachu. Patří to také k tomu?“
„Ano. To patří k tomu.“
„Adié, Raviku.“
„Adié, Kate.“
Ještě vteřinku stála, jako by chtěla něco říci. Pak sešla po schodech, opatrnými kroky, útlá, ještě stále pružná; odcházela ulicí do fialkově zbarveného večera a do své zkázy. Už se neohlédla.

..*

Ravic se vrátil. Když procházel kolem pokoje, kde předtím ležela Kate Hegströmová, zaslechl hudbu. Udiveně se zastavil. Věděl, že tam ještě není jiný pacient.
Opatrně otevřel dveře a uviděl sestru, jak klečí před gramofonem. Ulekla se, když uslyšela Ravika, a vyskočila. Gramofon hrál starou desku „Le dernier valse“.
Dívka si uhladila šaty. „Miss Hegströmová mi ten gramofon dala,“ vysvětlovala. „Je to americký přístroj. Tady se nedostane. Nikde po celé Paříži. Je tady jediný. Hned jsem ho chtěla vyzkoušet. Hraje automaticky pět desek za sebou.“
Zářila pýchou. „Stojí nejmíň tři tisíce franků. A všechny ty desky k tomu. šestapadesát. A mimo to je uvnitř ještě rádio. Tomu se říká štěstí.“
Štěstí, pomyslil si Ravic. Už zase. Tady bylo štěstí gramofon. Zůstal stát a poslouchal. Housle vzlétly nad orchestr jako

holubice, naříkavé a sentimentální. Byla to jedna z těch přeslazených melodií, které občas sevřou srdce víc než všechna Chopinova nokturna. Ravic se ohlédl. Postel svlečená a matrace postavené. Prádlo leželo na hromadě u dveří. Okna dokořán. Večer ironicky nahlížel dovnitř. Vyvětraná vůně parfému a doznívající akordy salonního valčíku bylo jediné, co zbylo po Kate Hegströmové.
„Neunesu všechno najednou," řekla sestra. „Je to moc těžké. Nejdřív si vezmu gramofon a pak ještě nadvakrát odnesu desky. Možná i natřikrát. To je báječné. S tím by se dala otevřít i kavárna."
„Dobrý nápad," pochválil Ravic. „Dejte pozor, ať nic nerozbijete."

XV.

Ravic se probouzel jen velice pomalu. Ležel ještě chvíli v onom zvláštním příšeří mezi snem a skutečností; - sen tu ještě byl, blednoucí a útržkovitý - a současně už Ravic věděl, že sní. Byl na malém nádražíčku ve Schwarzwaldu, blízko německých hranic. Nedaleko hučel vodopád. Z hor vanula vůně jedlí. Bylo léto a údolí bylo plné vůně pryskyřice a lučin. Železniční koleje se červeně blýskaly ve večerním slunci; - jako by po nich přejel vlak, z něhož kapala krev. Co tu dělám, říkal si Ravic. Co dělám tady v Německu? Jsem přece ve Francii. Jsem přece v Paříži. Sklouzl po měkké, třpytivé vlně, která ho zalila hlubším spánkem. Paříž - už se rozplývala, byla jen jako v mlze, zmizela. Nebyl v Paříži. Byl v Německu. Ale proč jen se sem ještě jednou vracel?
Šel po malém nádraží. Průvodčí stál u novinového stánku. Četl noviny. Byl to „Völkischer Beobachter". Muž středního věku, s tučným obličejem a velmi světlým obočím.
„Kdy jede příští vlak?" zeptal se Ravic.
Průvodčí se na něho líně zadíval. „Kampak byste chtěl?"
Ravic náhle ucítil horkou vlnu úleku. Kde vlastně je? Jak se to místo jmenuje? Jak se jmenuje tahle stanice? Měl říci, že do Freiburgu? Zatraceně, jak to, že neví, kde je? Rozhlédl se po nástupišti, žádná tabule. Nikde žádné jméno. Usmál se.
„Jsem na dovolené," řekl.
„Kam byste chtěl?" opakoval průvodčí.
„Jezdím jen tak kolem. Vystoupil jsem tu jen tak nazdařbůh. Líbilo se mi to tu z okna. Teď už se mi to nelíbí. Nemůžu vystát vodopády. Teď bych chtěl jet dál."
„Kam byste chtěl? Přece musíte vědět, kam chcete?"
„Musím být pozítří ve Freiburgu. Do té doby mám čas. Baví mě jezdit jen tak, bez cíle."
„Tahle trať nevede do Freiburgu," řekl průvodčí a podíval se na něho.
Co to dělám za hlouposti? myslel si Ravic. Proč se vůbec ptám. Proč jednoduše nepočkám? Jak jsem se sem dostal? „Já vím," přikývl. „Mám přece času dost. Je tu někde k dostání višňovka? Pravá schwarzwaldská višňovka ?"
„Támhle v nádražní restauraci," odpověděl průvodčí a pořád se na něho díval.
Ravic šel pomalu po peróně. Jeho kroky se rozléhaly na betonu pod otevřenou střechou nádraží. V čekárně první a druhé třídy viděl sedět dva muže. Cítil v zádech jejich pohledy. Pod nádražní střechou proletělo několik vlaštovek. Předstíral, že je sleduje, a koutkem oka pozoroval průvodčího. Ten složil noviny. Pak šel za Ravikem. Ravic zamířil do restaurace. Místnost čpěla po pivu. Nikdo tam nebyl. Vyšel zase ven. Průvodčí stál venku. Viděl Ravika vycházet a zašel do čekárny. Ravic přidal do kroku. Vzbudil podezření, pochopil náhle. Na rohu budovy se obrátil. Na nástupišti nebyla živá duše. Spěšně prošel mezi výpravnou zásilek a prázdným okénkem příjmu zavazadel. Přikrčil se pod skladištní rampou, na níž stálo několik konví na mléko, proplížil se pod oknem, za kterým ťukal telegraf, až dorazil k druhému konci budovy. Opatrně se ohlédl. Pak rychle přešel koleje a rozběhl se po rozkvetlé louce k jedlovému lesu. Jak běžel loukou, rozlétávaly se za ním odkvetlé hlavičky pampelišek. Když doběhl k jedlím, viděl na nástupišti stát průvodčího a oba muže. Průvodčí ukazoval na něho a ti dva muži se rozběhli. Skočil do lesa a prodíral se mezi jedlemi. Pichlavé větve jej šlehaly do tváře. Udělal velký oblouk a zastavil se, aby neprozradil, kde je. Slyšel, jak muži lámou větvičky jedlí, a běžel dál. Každou chvíli naslouchal. Občas nezaslechl nic, pak se všechno proměnilo v čekání. Potom to znovu zapraskalo a on se plazil dál, teď po zemi, aby nedělal takový hluk. Když naslouchal, sevřel pěst a zadržel dech. Cítil křečovitou touhu vyskočit a řítit se pryč; - ale tím by se prozradil. Mohl se pohybovat jen tehdy, když se pohybovali i ti druzí. Ležel v houštině mezi modrými jateníky. Hepatica triloba, myslil si. Hepatica triloba, jateník. Les se zdál bez konce. Teď to praskalo všude. Cítil, jak mu po celém těle vyrazil pot, jako by z jeho těla pršelo. A najednou mu povolily nohy v kolenou, jako by mu změkly klouby. Pokoušel se vstát, ale začal se bořit, jako by stál na třasovisku. Podíval se pod sebe. Půda byla tvrdá. Byly to nohy. Byly z gumy. Teď slyšel pronásledovatele blíž. Mířili přímo k němu. Prudce se vztyčil, ale gumová kolena pod ním znovu podklesla. Táhl nohy za sebou, plazil se namáhavě dál a slyšel za sebou blížící se praskání, pak se najednou mezi větvemi objevilo modré nebe, před ním se otevřela mýtina, věděl, že je ztracen, jestli se mu nepodaří rychle ji přeběhnout, vlekl se a vlekl a obrátil se a uviděl za sebou obličej, zlomyslně se usmívající, Haakův obličej, klesal a klesal, bezbranný, bezmocný, dusil se, rval si rukama dusící se hruď, zasténal -

..*

Sténal? Kde to byl? Cítil své ruce na krku. Byly mokré. Krk byl také mokrý. Hruď byla mokrá, tvář také. Ještě pořád dobře nevěděl, kde je, v rozbahnělé jedlové houštině anebo někde jinde. Ještě nic nevěděl o Paříži. Bílý měsíc visel na kříži nad jakýmsi neznámým světem. Bledé světlo viselo jako vražděná svatozář za temným křížem. Bílé, mrtvé světlo

křičelo nehlasně na sinalém, ocelovém nebi. Úplněk za dřevěným křížem okna v pokoji hotelu International v Paříži. Ravic se vzpřímil. Co to jen bylo? Vlak plný krve, která z něho kapala, zběsile uhánějící po krvavých kolejnicích letním večerem; - stokrát se mu už ten sen zdál, že je znovu v Německu, obklíčený, pronásledovaný, štvaný pohůnky krvavého režimu, který legalizoval vraždu; - kolikrát už to prožil! Zíral na měsíc, který svým vypůjčeným světlem vysál světu barvy. Sny, plné hrůzy koncentračních táborů, plné strnulých tváří ubitých přátel, plné bezslzné, zkamenělé bolesti přeživších, plné těžkého loučení a osamělosti, která už překročila hranici nářku; - za dne se dařilo vybudovat hradbu, val vyšší než oči - pomalu jej budoval celá léta, cynismem rdousil touhy, vzpomínky tvrdě pohřbil a zadupal, serval ze sebe všechno, i jméno, zazdil city -, a když se přesto občas v nestřežené chvíli vynořila bledá tvář minulosti, sladká, přízračná, volající, tak ji utopil v pití až do bezvědomí. Ve dne; - ale za nocí byl člověk stále ještě vydán všanc. Brzdy sebekázně se uvolnily a kára začala klouzat, opětně se vše vynořilo za horizontem vědomí, vystoupilo z hrobů, zmrazená
křeč povolila, stíny se blížily, krev dýmala, rány mokvaly a černá bouře se hnala přes všechny zátarasy a barikády! Zapomenutí - bylo snadné, dokud lucerna vůle osvětlovala svět; když však zhasla a hlodání červů se stalo slyšitelným, když zničený svět vystoupil z vln jako zaniklá Vineta a opět žil - pak to bylo něco jiného. Člověk se mohl zpít do těžké, olověné opilosti. Večer co večer; a ta potom také všechno ubila - nebo si mohl člověk ze dnů udělat noc a z nocí den; ve dne se zdají jiné sny, člověk v nich není tak ztracen, vyvržen ze všeho jako za noci. Nedělal to tak? Jak často se vracel do hotelu, až když se ranní svítání ploužilo ulicemi? Nebo jak často čekával v katakombách, s kýmkoliv, kdo byl ochoten s ním pít, dokud nepřijde ze Šeherezády Morozov, a pak s ním pil dál pod umělými palmami v místnosti bez oken, kde jen hodiny ukazovaly, jak dalece se venku už rozednilo? Bylo to pití v ponorce. Bylo snadné vrtět hlavou a zastávat názor, že člověk má být rozumný. Ale k čertu, tak snadné to tedy není! Život je život, nestál za nic a přece za všecko na světě; člověk ho mohl odhodit, i to je snadné. Ale nezahodil by s ním i pomstu a nezahodil by s ním i to, co vysmíváno, popliváno a každou hodinou a dnem zesměšňováno se navzdory všemu snad dá nazvat vírou v lidskost a lidství? Prázdný život - ten se nezahazuje jako prázdná patrona! Je pořád ještě dost dobrý, aby se bojovalo, když přijde čas boje a když je ho zapotřebí. Ne z osobních důvodů, ne ze msty, jakkoliv hluboko vězela v krvi, ani ze sobectví a ani z altruistických důvodů, jakkoliv důležité by to bylo, pomoci posunout svět o jednu obrátku kola kupředu z krve a trosek - z žádného jiného důvodu, než že člověk bojoval, prostě bojoval a čekal na svou chvíli boje, dokud dýchal. Avšak čekání stravuje, a možná bylo beznadějné, k tomu přistupuje i skrytá bázeň, že by člověk v daném okamžiku mohl být již příliš vyčerpaný, opotřebovaný, prohnilý z čekání, příliš unavený ve všech buňkách, aby mohl ještě pochodovat s ostatními. Nezadupal člověk proto do zapomenutí všechno, co by mohlo rozhlodávat nervy, nezadusil to, účinně a tvrdě, sarkasmem a ironií, nepotřel dokonce i citovost, neutekl do jiné bytosti, do cizího já? Ale přesto znovu přišla krutá bezmocnost, když byl člověk vydán spánku a přízrakům. -
Tučný měsíc slezl pod kříž okna. Už to nebyla žádná přibitá svatozář; byl to tlustý, obscénní voyeur, nahlížející do komůrek a postelí. Ravic se teď už úplně probudil. Tenhle sen byl ještě poměrně nevinný. Znal jiné. Ale to už bylo dávno, kdy se mu vůbec něco zdálo. Zauvažoval - vlastně se mu nezdálo nic po celou tu dobu, co už nespal sám. Hmatal rukou vedle postele. Láhev tam nestála. Nestála tam už jistý čas. Stála na stole v rohu pokoje. Ravic okamžik váhal. Nebylo nutné pít. Věděl to. Ale taky nebylo nutné nepít. Vstal a šel bos ke stolu. Našel sklenici, odzátkoval láhev a napil se. Byl to zbytek onoho starého calvadosu. Podržel sklenku proti oknu. Měsíc ji proměnil v opál. Kořalka by neměla stát na světle. Ani slunečním, ani měsíčním. Zranění vojáci, kteří leželi venku v poli za noci s úplňkem, byli zesláblejší než za jiných nocí. Potřásl hlavou a dopil. Pak si nalil znovu, a když vzhlédl, zpozoroval, že Joan otevřela oči a dívá se na něho. Nehýbal se. Nevěděl, jestli je vzhůru a jestli ho skutečně vidí.
„Raviku," řekla.
„Ano -„
Trhla sebou, jako by se teprve teď probudila. „Raviku," opakovala změněným hlasem. „Raviku - co tam děláš?"
„Piju!"
„Ale proč - " Posadila se. „Co se děje?" ptala se zmateně. „Stalo se něco?"
„Nic."
Shrnula si vlasy dozadu. „Bože," řekla, „to jsem se ale polekala!"
„To jsem nechtěl. Myslel jsem, že se neprobudíš."
„Stál jsi tam najednou tak - v rohu -úplně jiný."
„To mě mrzí, Joan. Nenapadlo mě, že se vzbudíš."
„Cítila jsem, že už tady nejsi. Záblo. Jako vítr. Studené leknutí. A pak jsi najednou stál tam. Stalo se něco?"
„Ne, nic. Vůbec nic, Joan. Probudil jsem se a chtěl jsem se něčeho napít."
„Dej mi taky hlt."
Ravic naplnil sklenici a šel k posteli. „Vypadáš teď jako dítě," řekl.
Vzala sklenici oběma rukama a pila. Pila pomalu a dívala se na něho přes okraj sklenice. „Proč ses vzbudil?"
„Nevím. Asi tím měsícem."
„Nenávidím měsíc."
„V Antibes ho nebudeš nenávidět."
Odložila sklenku. „Skutečně pojedeme ?"
„Ano, po jedeme."
„Pryč z téhle mlhy a deště ?"
„Ano - pryč z téhle zatracené mlhy a deště."
„Nalij mi ještě skleničku."
„Nechceš spát?"

„Ne. Je vůbec škoda spát. Spánkem se zmešká spousta života: Dej mi skleničku. Je to ten dobrý? Chtěli jsme ho přece vzít s sebou.“
„člověk si nemá nic brát s sebou.“
Podívala se na něho. „Nikdy?“
„Nikdy.“
Ravic šel k oknu a zatáhl závěsy. Daly se zatáhnout jen do poloviny. Měsíční světlo padalo škvírou jako do světelné šachty a rozdělovalo pokoj do dvou částí rozptýlené temnoty.
„Proč si nejdeš lehnout ?“ zeptala se Joan.
Ravic stál vedle pohovky na druhé straně měsíčního pruhu. Nezřetelně viděl Joan, jak sedí na posteli. Vlasy jí s matným leskem padaly na šíji. Byla nahá. Mezi nimi proudilo jako mezi dvěma břehy chladné, bezcílné, jako samo v sobě uzavřené světlo. Proudilo do čtverce pokoje, plného měkkého pachu spánku, po nekonečné cestě černým bezvzdušným éterem; lomené světlo, narazivší na vzdálenou, mrtvou hvězdu a magicky proměněné z teplé sluneční záře v olověné, studené proudění - proudilo a proudilo a přece stálo nehybně a nikdy pokoj nenaplnilo.
„Proč ke mně nejdeš ?“ ptala se Joan.
Ravic přešel pokoj; temnotou a světlem a zase temnotou - bylo to jen několik kroků, jemu se to však zdálo daleko.
„Vzals láhev?“
„Ano.“
„Chceš sklenku? Kolik je hodin?“
Ravic se podíval na malý ciferník se světélkujícími číslicemi. „Skoro pět.“
„Pět. Mohly by být stejně dobře tři. Nebo sedm. V noci se čas nehýbá. Jen hodinky jdou.“
„Ano. A přesto se všechno odehrává v noci. Nebo právě proto.“
„Co?“
„To, co je pak viditelné ve dne.“
„Nestraš mě. Ty myslíš, že se to vlastně stane už předem, když ještě člověk spí?“
„Ano.“
Vzala mu z ruky sklenici a napila se. Byla velmi krásná a Ravic si uvědomoval, jak ji miluje. Nebyla to krása sochy nebo obrazu, Joan byla krásná jako louka, přes niž vane vítr.
Byl to život, jenž v ní pulsoval a tajuplně ji utvořil ze střetnutí dvou buněk z jakéhosi nic v jakémsi klíně takovou, jaká byla nyní. Stále táž nepochopitelná hádanka, že v malinkém semínku je už celý strom, zkamenělý, mikroskopický, ale je zde, předem určen, už je v něm koruna a plod a déšť květů za dubnových jiter - a že se z jedné noci lásky a ze setkání trochy hlenu stane obličej, ramena a oči, právě tyhle oči a tahle ramena a že byly zde, kdesi na světě, mezi milióny lidí, a pak člověk stál na mostě de 1'Alma v Paříži a ony k němu přišly -
„Proč v noci?“ ptala se Joan.
„Protože,“ odpověděl Ravic, „- pojď ke mně blíž, drahá, znovu darovaná z propastí spánku, navrácená z měsíčních lučin neurčitosti -, protože noc a spánek jsou zrádci. Vzpomínáš si ještě, jak jsme této noci usínali, přitisknuti k sobě, byli jsme si tak blízko, jak si jen lidé mohou být. Naše čela, naše kůže, naše myšlenky a dech se dotýkaly, splývaly - a pak začal pomalu mezi nás prosakovat spánek, šedý, bezbarvý, nejdřív jen několik skvrn, pak jich bylo pořád víc, jako vyrážka padal na naše tváře, do naši krve, z nevědomí do nás neustále kapala slepota -, a pak najednou byl každý z nás sám, pluli jsme osamělí kdesi po temných kanálech, vydáni všanc neznámým mocnostem a beztvarým hrozbám. Když jsem se probudil, viděl jsem tě. Spalas. Bylas ještě pořád daleko pryč. Zcela jsi mi unikla. Už jsi o mně nevěděla, Bylas někde, kam jsem tě nemohl následovat.“ Políbil jí ruku. „Jak může být láska dokonalá, když tě každou noc ve spánku ztrácím?“
„Ležela jsem u tebe. Vedle tebe. V tvé náruči.“
„Bylas v neznámé zemi. Leželas vedle mne, ale bylas dál, než kdybys byla třeba na Síriu. Když jsi pryč ve dne, neznamená to nic: - vím všechno o dnu. Ale kdo ví něco o noci?“
„Byla jsem s tebou.“
„Nebyla jsi se mnou. Jenom jsi vedle mě ležela. Kdo kdy může vědět, jak se vrátí z té země bez kontroly? Proměněný, aniž to ví.“
„Ty taky.“
„Ano, já taky,“ souhlasil Ravic. „A teď mi zas dej tu sklenici. Zatímco já žvaním nesmysly, ty piješ.“
Podala mu sklenku. „Dobře, že ses probudil, Raviku. Požehnán buď měsíc. Bez něho bychom spali a vzájemně o sobě nevěděli. Nebo by do jednoho z nás bylo vrženo semínko rozloučení, zatímco bychom byli bezbranní. A to by pomalu a neviditelně rostlo a rostlo, až by jednoho dne vypučelo.“
Tiše se smála. Ravic se na ni podíval. „Tak se mi zdá, že to nebereš moc vážně ?“
„Ne. A ty?“
„Ne. Ale něco na lom je. Proto to nebereme vážně. V tom je člověk veliký.“
Znovu se zasmála. „Toho se nebojím. Věřím našim tělům. Ta vědí líp, co chtějí, než to, co nám za noci straší v hlavách.“
Ravic vypil svou sklenici. „Pravda,“ řekl. „Taky pravda.“
„Co kdybychom tuhle noc už nespali?“
Ravic zdvihl láhev proti stříbrné šachtě měsíčního světla. Byla do třetiny plná. „Už tam moc není,“ řekl. „Ale můžeme to zkusit.“
Postavil ji na stolek vedle postele. Pak se otočil a podíval se na Joan. „Vypadáš jako všechna přání muže a ještě jedno navíc, o kterém on ani nevěděl.“
„Dobré,“ řekla. „Probudíme se každou noc, Raviku. V noci jsi jiný než ve dne.“

„Lepší?“
„Jiný. V noci jsi překvapující. V noci přijdeš vždycky z končin, o nichž člověk nic neví.“
„Přes den ne?“
„Ne vždycky. Někdy.“
„Krásné vyznání,“ prohlásil Ravic. „Před několika týdny bys mi to neřekla.“
„Ne. Tenkrát jsem tě taky ještě tak neznala.“
Vzhlédl. Ani stín dvojsmyslnosti neležel na její tváři. Myslela to tak a připadalo jí to zcela přirozené. Nechtěla ho zranit a ani nechtěla říci nic mimořádného. „To může pěkně dopadnout,“; poznamenal.
„Proč?“
„Za několik dalších týdnů mě budeš znát ještě líp a já budu ještě míň překvapující.“
„Zrovna jako já,“ řekla Joan a smála se.
„Ty ne.“
„Proč ne?“
„To má svou příčinu v padesáti tisících letech biologie. Láska dělá ženu ostrovtipnou a z muže udělá popletu.“
„Miluješ mě?“
„Ano.“
„Říkáš mi to příliš zřídka.“ Protáhla se. Jako nasycená kočka, pomyslel si Ravic. Jako nasycená kočka, která si je jistá svou kořistí.
„Někdy bych dokázal shodit tě z okna,“ řekl Ravic.
„Proč to neuděláš?“
Podíval se na ni.
„Dokázal bys to?“ chtěla vědět.
Neodpověděl. Lehla si zpátky do polštářů. „Někoho zahubit, protože ho miluji? Zabít ho, protože ho příliš miluji ?“
Ravic sáhl po láhvi. „Panebože,“ vzdychl. „čím jsem se to provinil? Vzbudit se v noci, abych musel poslouchat něco takového?“
„Není to pravda?“
„Ano. Pro básníky třetí garnitury a pro ženy, kterým se to nestalo.“
„A taky pro ty, kteří to dělají.“
„Když myslíš.“
„Dokázal bys to?“
„Joan,“ řekl Ravic. „Nech toho plácání. K takovým spekulacím se nehodím. Zabil jsem už příliš mnoho lidí. Jako amatér i jako profesionál. Jako voják a jako lékař. Tím se člověk naučí životem pohrdat, být k němu lhostejný a mít před ním respekt. Zabitím se toho z povrchu zemského moc nesmaže. Kdo často zabíjel, ten už z lásky nezabíjí. Tím by udělal smrt malou a směšnou. A smrt není nikdy ani malá, ani směšná. A ženám do ní nic není, to je záležitost mužů.“ Chvíli mlčel. „Co to tu vykládáme?“ řekl pak a sklonil se nad ní. „Cožpak nejsi mé štěstí bez kořenů? Moje občasné a blýskavé štěstí? Chci tě líbat! Nikdy nebyl život tak drahocenný jako dnes - kdy má tak malou cenu.“

XVI.

Světlo. Vždycky znovu se objevilo. Přilétalo od horizontu jako bílá pěna, mezi hlubokou modří moře a světlejší modří oblohy; přilétalo bez dechu a zároveň bylo jako nejhlubší dech, záření a odraz v jednom, prosté, prastaré štěstí, že může být tak jasné, tak se třpytit, tak se beze vší podstaty vznášet. -
Jak jí rámuje hlavu, myslil si Ravic. Jako svatozář bez barvy! Dálka bez perspektivy. Jak jí stéká po ramenou. Mléko ze země Kanaán. Hedvábí utkané z paprsků! Nikdo není nahý v tomto světle. Kůže je zachycuje, vyzařuje zpět, jako skály tam venku odrážejí moře. Světelná pěna, průsvitné zmatení, nejtenčí šaty z nejsvětlejší mlhy -
„Jak dlouho už jsme tady?“ zeptala se Joan.
„Osm dní.“
„Je to jako osm roků, nezdá se ti?“
„Ne,“ odpověděl Ravic. „Je to jako osm hodin. Osm hodin a tři tisíce let. Tam, kde teď stojíš, stála právě tak, před třemi tisíci lety, mladá etruská žena; - a právě tak vanul vítr od Afriky a hnal před sebou světlo přes moře.“
Joan si k němu přisedla na skálu. „Kdy musíme zase zpátky do Paříže ?“
„To se ukáže dnes večer v kasinu.“
„Vyhráli jsme?“
„Ne dost.“
„Hraješ, jako bys hrál vždycky. Možná, žes hrál. Já přece o tobě nic nevím. Jak to, že tě krupiér pozdravil, jako bys byl nějaký zazobaný zbrojařský fabrikant?“
„Spletl si mě s ním.“
„To není pravda. Tys ho taky znovu poznal.“
„Bylo zdvořilejší, abych to předstíral.“
„Kdys tu byl naposled ?“
„Nevím. Někdy před mnoha lety. Jak jsi už opálená! Měla bys být pořád opálená!“
„To bych musela žít pořád tady.“

„Chtěla bys?“
„Ne pořád. Ale chtěla bych pořád žít tak, jako žiji tady.“
Odhodila vlasy dozadu přes ramena. „Tobě se to určitě zdá hrozně povrchní, že?“
„Nezdá,“ odpověděl Ravic.
Usmála se a obrátila se k němu. „Miláčku, já vím že to je povrchní, ale bože můj, v našem zatraceném životě jsme měli až moc málo povrchnosti. Války, hladu a převratů jsme si užili dost, a revolucí a inflací - ale nikdy ani trochu bezpečí a lehkosti a klidu a času. A ty teď ještě ke všemu říkáš, že přijde znovu válka. Naši rodiče na tom opravdu byli líp než my, Raviku.“
„To ano.“
„Člověk má jen jeden krátký život a ten ubíhá - “
Položila ruce na vyhřátou skálu. „Já nemám velkou cenu, Raviku. Mně je fuk, že žiju v historické době. Chci být šťastná a všecko by mělo být míň těžké a namáhavé. To by stačilo.“
„Kdo by si to nepřál, Joan?“
„Ty taky?“
„Přirozeně.“
Ta modř, myslel si Ravic. Ta skoro bezbarvá modř na horizontu, kde se nebe utápí v moři, a pak to prudké ztemnění, hlubší a hlubší modř vzlínající od moře po zenitu vzhůru, až sem do těchto očí, které jsou zde modřejší, než kdy byly v Paříži.
„Přála bych si, abychom si to mohli dovolit,“ řekla Joan.
„Vždyť to děláme - právě teď.“
„Ano, právě teď, na několik dní; ale pak se vrátíme zpátky do Paříže, do toho věcně stejného nočního klubu, do života v tom špinavém hotelu - “
„Přeháníš. Tvůj hotel není špinavý. Můj je dost špinavý, s výjimkou mého pokoje.“
Opřela se o paže. Vítr jí čechral vlasy. „Morozov říká, že jsi vynikající lékař. Škoda, že to s tebou takhle dopadlo. Jinak bys mohl vydělávat spoustu peněz. Právě jako chirurg. Profesor Durant -“
„Jak jsi přišla právě na něho?“
„Někdy zajde do Šeherezády. René, vrchní, říká, že pod deset tisíc franků nehne prstem.“
„René je dobře informován.“
„A někdy udělá za den dvě tři operace. Má pohádkový dům, packarda - “
To je zvláštní, myslel si Ravic. Tvář se jí nezměnila. Je spíš ještě víc okouzlující než předtím, zatímco tu plácá ty ženské hlouposti staré celá tisíciletí. Vypadá jako amazonka s mořskýma očima, když tady s instinktem svého plemene hlásá bankéřské ideály. Ale nemá nakonec pravdu? A všechny omluvy světa?
Viděl, jak se k nim ve zpěněných vlnách blíží motorový člun; nehýbal se, věděl, proč přijíždí. „Tamhle jedou tví přátelé,“ poznamenal.
„Proč?“ Joan člun viděla už dávno. „Jak to, moji přátelé?“ ptala se. „Jsou to přece daleko spis tvoji přátelé. Tebe znali dřív než mě.“
„O deset minut dřív.“
„Ale na každý pád dřív.“
Ravic se smál. „Tak dobře, Joan.“
„Nemusím jet. To je úplně jednoduché. Nepůjdu.“
„Jistěže ne.“
Ravic se natáhl na skalisku a zavřel oči. Slunce se okamžitě proměnilo v hřejivou, zlatou přikrývku. Věděl, co přijde.
„Nejsme moc zdvořilí,“ řekla Joan po chvíli.
„Zamilovaní nejsou nikdy zdvořilí.“
„Ti dva přijeli kvůli nám. Když nechceme jet, mohl bys aspoň sejít dolů a říct jim to.“
„Dobře.“ Ravic napůl otevřel oči. „Udělejme to kratší. Jdi dolů ty a řekni, že mám práci, a jeď s nimi stejně jako včera.“
„Práci - to vypadá přece divně. Kdo tady pracuje? Proč prostě nejedeš taky? Jsi jim oběma ohromně sympatický. Už včera je mrzelo, žes nešel.“
„Ach bože.“ Ravic otevřel oči úplně. „Proč všechny ženy milují tyhle idiotské konverzace? Ráda by ses projela, já nemám člun, život je krátký, jsme tu jen na pár dní, proč si mám s tebou hrát na velkorysého a jen abys přitom měla lepší pocit, mám tě nutit do něčeho, co stejně uděláš?“
„Nemusíš mě nutit. Můžu to udělat sama.“
Podívala se na něho. Oči si podržely tutéž zářivou intenzitu; jen ústa se jí na okamžik stáhla - byl to výraz, který jí po tváři přeletěl tak rychle, že by Ravic mohl věřit, že se mýlil. Ale věděl, že se nemýlil.
Moře pleskavě naráželo na skály u přístavní lávky. Vysoko vystřikovalo a vítr k nim občas zanášel tříšť třpytivých kapek. Ravic je cítIl na kůži jako krátké zamrazení. „To byla tvoje vlna,“ řekla Joan. „Jako v tom příběhu, který jsi mi vyprávěl v Paříži.“
„Ty sis ho zapamatovala ?“
„Ano. Ale ty nejsi útes. Ty jsi kus betonu.“
Sešla dolů k přístavišti a na jejích krásných ramenou spočívala celá obloha. Zdálo se, jak by ji nesla. Měla pro sebe omluvu. Bude sedět ve člunu, vlasy jí budou vlát ve větru a já jsem pitomec, že nejedu s ní, myslel si Ravic. Ale já se pro tuhle roli zatím ještě nehodím. Ještě tohle k tomu, pošetilá pýcha ze zapomenutých časů, donkichotiáda, ale co jiného nám zbývá? Kvetoucí fikovníky za měsíčních nocí, filozofie Senekova a Sokratova, Schumannův houslový koncert a vědět o ztrátě dřív než ti ostatní.

Slyšel zdola Joanin hlas. Pak zaslechl tlumený hřmot motoru. Narovnal se. Joan bude sedět na zádi. Dál venku v moři ležel ostrov s klášterem. Někdy bylo odtamtud slyšet kohoutí kokrhání. Jak rudě svítilo slunce zavřenými víčky! Hebounké louky dětství, s rudými květinami krve plné očekávání. Stará ukolébavka moře. Zvony z Vinety. Kouzelné štěstí nemyšlení. Rychle usnul.

..*

Odpoledne si zasel do garáže pro auto. Byl-to talbot, který pro něho najal v Paříži Morozov. Přijel sem s ním s Joan. Ravic jel podél pobřeží. Den byl velmi jasný a skoro až příliš zářivý. Ravic jel do Nizzy a Monte Carla a pak do Ville-Fránche. Měl rád ten starý, malý přístav a chvíli poseděl před jedním bistrem na nábřeží. Toulal se parkem před kasinem v Monte Carlu a po hřbitově sebevrahů vysoko nad mořem; vyhledal jeden hrob a dlouho pak u něho stál a usmíval se. Pak jel úzkými uličkami staré Nizzy a novou částí města přes náměstí s pomníky; pak se vrátil do Cannes a odtud dál až k místu, kde byly skály rudé a rybářské vesnice nesly biblická jména.
Zapomněl na Joan. Zapomněl sám na sebe. Prostě se odevzdal jasnému dni, tomuto trojzvuku slunce, moře a země, který dal rozkvést pobřeží, zatímco horské cesty nad ním byly ještě plné sněhu. Nad Francií visel déšť, nad Evropou řádila bouře - ale tento úzký pruh pobřeží jako by o tom všem nic nevěděl. Vypadal jako zapomenutý; život zde ještě pořád měl jiný rytmus; a zatímco země za ním již zešedla mlhou nouze, předtuchy a nebezpečí, svítilo zde slunce, a bylo veselé, a v jeho záři se shromažďovala poslední pěna umírajícího světa.
Tak trochu jepičí rej kolem posledního světla - bezvýznamný jako každý jepičí rej; hloupoučký jako lehká hudba z kaváren - svět, který se stal zbytečným jako motýli v říjnu, již s mrazem ve svých malých letních srdíčkách, tak tu ten svět ještě tančil, klábosil, flirtoval, miloval a podváděl a šaškoval; ještě chvíli, než přijdou kosy a vichřice. Ravic obrátil vůz v St. Raphaelu. Malý čtyřhranný přístav se hemžil plachetnicemi a motorovými čluny. Kavárny na nábřeží rozevřely venku pestré slunečníky. Opálené ženy posedávaly u stolků. Jak mi to zas připadá známé, myslil si Ravic. Lehký, křehký obraz života. Rozmarné pokušení, rozvernost, hra - jak mu to zase znovu připadalo známé, přestože to bylo už tak dávno. Také tak jednou žil, tím třepotavým motýlím životem, a věřil, že to stačí. Vůz vyrazil ze zatáčky přes ulici do hořícího západu slunce.

..*

Vrátil se do hotelu a našel zprávu od Joan. Zatelefonovala a vzkazovala, že se k jídlu nevrátí. Sešel dolů do Eden Roc. Večeřelo tam jen málo lidí. Většina byla v Juan les Pins a v Cannes. Posadil se u zábradlí terasy, vybudované na skalách jako paluba lodi. Dole šuměl příboj. Vlny se vynořovaly ze zapadajícího slunce tmavě rudé a zelenomodré, měnily se ve světlejší zlatou červeň a oranž a vzaly pak soumrak na svou úzkou šíji a rozbily jej o skály na duhovou pěnu smrákání.
Ravic seděl na terase dlouho. Cítil chlad a hlubokou osamělost. Byl vyrovnaný a předvídal bez jakéhokoliv dojetí, co přijde. Věděl, že by tomu mohl ještě na nějaký čas zabránit; existovaly různé triky a vypočítavé tahy. Znal ji a věděl, že jich nepoužije. Byl na ně již příliš daleko. Triky byly vhodné pro malé aféry; zde zbývalo jen jediné: obstát, čestně obstát bez sebeobelhávání a bez uhýbání.
Ravic zdvihl sklenici s průzračným, lehkým provensálským vínem proti světlu. Chladná noc, terasa omývaná mořem, nebesa plná rozesmátého slunečního loučení a zvonků vzdálených hvězd - a ve mně studený světlomet, pomyslil si Ravic, jenž vrhá světlo do němých měsíců budoucnosti a klouže přes ně a zanechává je opět v temnotě, a já to vím, zatím ještě bez bolesti, přitom však taky vím, že to nezůstane bezbolestné, a můj život je zase jednou jako ta sklenice v mé ruce, průsvitný, plný cizího vína, které v ní nemůže zůstat, protože by zvětralo, změnilo se ve zvětralý ocet plané rozkoše.
Nezůstane. Bylo až příliš mnoho začátků v tom druhém životě, než aby mohl zůstat. Nevinně a bezohledně, jako květina za sluncem, tak se obracel ke svodům a pestré rozmanitosti pohodlnějšího bytí. Chtěl budoucnost - a všecko, co mu mohl Ravic dát, byla trocha ošuntělé přítomnosti. Ještě se nic nestalo. Nebylo to také nutné. Všechno se vždycky rozhodovalo dávno předtím, člověk o tom jen nevěděl a pokládal teatrální konec za náhlé rozhodnutí; to však tiše padlo už dávno, měsíce předtím.
Ravic vypil svou sklenici. Lehké víno jako by teď chutnalo nějak jinak než dřív. Naplnil sklenku a znovu se napil. Víno už zase mělo bývalou jasnou a svěží chuť.
Vstal a jel do kasina v Cannes.

..*

Hrál klidně a o malé sázky. Cítil v sobě testě stále onen chlad a věděl, že má naději vyhrávat, dokud ten chlad nezmizí. Vsadil na posledních dvanáct, karé dvacet sedm a na sedmadvacítku. Za hodinu vyhrál tři tisíce franků. Zdvojil sázky na karé a přisadil ještě na čtyřku.
Zahlédl Joan, právě když vcházela. Byla převlečená a musela se zřejmě vrátit hned po jeho odchodu. Přišla s oběma muži, kteří pro ni přijeli motorovým člunem. Le Clerq byl Belgičan a Nugent Američan. Joan byla velmi krásná. Měla na sobě bílé večerní šaty s velkými šedými květy. Koupil jí je den před odjezdem. Vykřikla tenkrát a vrhla se k nim. „Jak to, že se tak vyznáš ve večerních šatech ?“ ptala se. „Jsou mnohem hezčí než moje.“ A po druhém pohledu: „Taky dražší.“
Pták, myslel si Ravic, ještě na mých větvích, ale křídla už připravená k letu.
Krupiér k němu přisunul řadu hracích známek. Barva vyhrála. Vybral si výhru a ve hře nechal tutéž sázku. Joan šla ke

stolům s bakaratem. Nevěděl, jestli ho zahlédla. Několik nehrajících se za ní otočilo. Vždycky chodila, jako by šla proti lehkému větru a jako by tam, kam mířila, nic nebylo. Obrátila hlavu a řekla něco Nugentovi - a Ravic najednou ucítil v rukou nutkání odstrčit žetony, odsunout židli od zeleného stolu, vstát, vzít Joan, projít rychle mezi lidmi, dveřmi ven, pryč na nějaký ostrov, snad na ten ostrov na horizontu u Antibes, pryč od všecho, aby ji mohl uzamknout a podržet pro sebe.
Znovu vsadil. Vyšla sedmička. Ostrovy neizolují. A pro neklid srdce neexistují hranice; to, co člověk drží v náručí, ztratí nejspíš - nikdy to, co sám opustil. Kulička se pomalu kutálela. Dvanáctka. Vsadil zas.
Když vzhlédl, díval se přímo do Joaniných očí. Stála na opačné straně stolu a dívala se na něho. Kývl na ni a usmál se. Zírala na něho. Ukázal na ruletu a pokrčil rameny. Vyšla devatenáctka.
Vsadil znovu a opět vzhlédl. Joan tam už nebyla. Ovládl se a zůstal sedět. Vytáhl cigaretu z balíčku-vedle sebe. Jeden ze zřízenců mu dal oheň. Byl to holohlavý muž s břichem, v uniformě. „Dnes už to není, jak bývalo," řekl.
„Ano," souhlasil Ravic. Neznal toho člověka.
„V devětadvacátém to bylo jiné - "
„Ano -"
Ravic si už nevzpomínal, jestli byl v Cannes v roce 1929, anebo jestli ten muž jen tak klábosil. Viděl, že vyšla čtyřka, aniž si toho všiml a snažil se soustředit. Ale najednou se mu zdálo směšné hrát o několik franků, jen aby mohl zůstat déle. Proč vlastně? Proč sem vůbec jezdil? Byla to zatracená slabost, nic víc. Pomalu a neslyšně se do člověka zažírala, a on ji zpozoroval teprve, když se chtěl vzepřít, a zlomil se. Morozov měl pravdu. Nejlepší způsob, jak ztratit ženu, je ukázat jí život, jaký jí mohl nabídnout jen na pár dní. Bude se pokoušet dostat jej znovu - ale s někým jiným, kdo by byl schopen zajistit jí ho natrvalo. Řeknu jí, že to musí skončit, pomyslil si. V Paříži se s ní rozejdu, dřív než bude pozdě.

..*

Rozvažoval, jestli by měl hrát dál u jiného stolu. Ale najednou už neměl ani trochu chuť. Člověk by neměl znovu v malém dělat to, co kdysi dělal ve velkém. Otočil se. Joan nebylo vidět. Odešel do baru a vypil jeden koňak. Pak zamířil na parkoviště k vozu, aby se ještě na hodinku projel.
Když nastartoval, uviděl přicházet Joan. Vystoupil. Pospíchala. „Chtěl jsi jet domů beze mne?" ptala se.
„Chtěl jsem se ještě hodinku projet v horách a pak se vrátit."
„Lžeš! Už ses nechtěl vrátit! Chtěls mě tu nechat s těmi idioty !"
„Joan," řekl Ravic. „A taky vzápětí prohlásíš, že za to můžu já, že jsi ve společnosti těch idiotů."
„To taky můžeš! Šla jsem s nimi na tu projížďku jen ze vzteku. Proč jsi nebyl v hotelu, když jsem se vrátila?"
„Byla jsi přece na večeři se svými idioty."
Na vteřinku se zarazila. „To jsem udělala jen proto, žes tam nebyl, když jsem se vrátila."
„Dobře, Joan. Už o tom nebudeme mluvit. Bavila ses dobře ?"
„Ne."
Stála před ním, udýchaná, rozčilená, rozhorlená, v modré tmě hebké noci; měsíc se zachytil v jejích vlasech a její rty byly v bledém, smělém obličeji tak temně rudé, že vypadaly skoro černé. Byl únor 1939 a v Paříži brzy začne to, co nelze odvrátit; pomalu, plíživě, se všemi těmi malými lžemi a pokořeními a spory; chtěl ji opustit dřív, než k tomu dojde, ale zatím ještě byli zde a už jim mnoho dní nezbývalo.
„Kam chceš jet?" ptala se.
„Nikam. Jen se tak projet."
„Pojedu s tebou!"
„Co si pomyslí tvoji idioti ?"
„Nic. Už jsem se rozloučila. Řekla jsem, že na mě čekáš."
„To není špatné," pochválil ji Ravic. „Jsi rozvážné dítě. Počkej, zvednu střechu."
„Nech ji dole. Mám dost teplý kabát. A jeďme pomalu. Kolem všech těch kaváren, kde sedí lidé, kteří nemají nic jiného na práci, než být slastní a nemít argumenty."
Vklouzla vedle něho na sedadlo a políbila ho. „Jsem na Riviéře poprvé, Raviku!" řekla. „Měj slitování! Jsem poprvé opravdu s tebou a noci už nejsou studené a já jsem šťastná."
Propletl se hustým provozem, jel kolem Carltonu směrem k Juan les Pins. „Poprvé," opakovala. „Poprvé, Raviku. A vím všecko, co bys mi na to mohl odpovědět a nemá to s tím nic společného." Opřela se o něho a položila mu hlavu na rameno. „Zapomeň na to, co bylo dneska! Ani o tom nepřemýšlej! Víš, že ohromně řídíš? Jak jsi to právě teď udělal, bylo báječné. Ti idioti to říkají taky. Viděli tě včera, co všechno umíš s vozem. Jde z tebe strach. Jsi bez minulosti. Člověk o tobě nic neví. Ze života těch dvou idiotů toho už vím stokrát víc než z tvého. Myslíš, že bych mohla někde dostat calvados? Po všem tom dnešním rozčilení ho potřebuju jak sůl. Nežije se s tebou lehko."
Vůz se řítil ulicí jako nízko letící pták. „Je to moc rychle ?" zeptal se Ravic.
„Ne. Jeď rychleji. Ať nás to skrznaskrz profoukne, jako když vítr proletí stromem. Jak ta noc sviští. Jsem celá děravá láskou. Skoro můžu vidět skrz sebe láskou. Miluju tě tak, že se mi srdce rozvírá jako žena v obilném poli před mužem, který se na ni dívá. Moje srdce si chce lehnout na zem. Na louku. Chce ležet a letět. Zbláznilo se. Miluje tě, když řídíš auto. Nevracejme se už nikdy do Paříže. Víš co, ukradnem kufr se šperky anebo vyloupíme banku a tenhle vůz si necháme a už se nikdy nevrátíme."
Ravic zastavil před malým barem. Hučení motoru utichlo a měkce a z velké dálky k ním náhle dolehlo hluboké dýchání moře. „Pojď," řekl. „Tady mají calvados. Kolik jsi už vypila?"
„Ne moc. Vlastně kvůli tobě. A navíc jsem najednou už nemohla vystát řeči těch idiotů."

„Proč jsi tedy nepřišla za mnou?“
„Přišla jsem za tebou.“
„Ano, až když sis myslela, že jedu pryč. Jedlas něco?“
„Málo. Mám hlad. Vyhrály?“
„Ano.“
„Tak víš co, pojedeme do nejdražší restaurace a dáme si kaviár a šampaňské a budeme jako naši rodiče před všemi těmi válkami, bezstarostní a sentimentální a beze strachu, bez zábran a se spoustou špatného vkusu, se slzami, měsícem, oleandry, houslemi, mořem a láskou. Dneska chci věřit, že budeme mít děti a zahradu a dům a ty budeš mít pas a budoucnost a že já se kvůli tobě vzdala velké kariéry a milujeme se ještě po dvaceti letech a jsme žárliví a ty si pořád myslíš, že jsem krásná, a já nemůžu spát, když ty nebudeš jednu noc doma - “
Viděl, jak jí po tváři tečou slzy. Usmívala se. „To všechno k tomu patří, můj drahý - k tomu špatnému vkusu.“
„Počkej,“ řekl. „Pojedeme do Chateau Madrid. Leží v horách a hrají tam cikáni a tam budeš mít všechno, po čem toužíš.“

..*

Bylo časné ráno. Moře hluboko dole leželo šedé a bez vln. Obloha byla bezmračná a bezbarvá. Na obzoru se z moře zvedal úzký stříbrný proužek. Bylo tak ticho, že slyšeli vlastní dech. Byli posledními hosty. Cikáni sjeli už před nimi ve staré fordce serpentinami dolů. číšníci v citroenech. Kuchař v šestisedadlovém delahayi z roku 1929.
„Tamhle už je den,“ ukázal Ravic. „Někde na druhé straně je teď ještě pořád noc. Jednou budou existovat letadla, kterými ji člověk dokáže dohonit. Poletí tak rychle, jako se otáčí země. Když mě budeš milovat ve čtyři ráno, můžeme navždycky nechat čtyři hodiny; poletíme jednoduše s časem kolem země a ta hodina se zastaví.“
Joan se o něho opřela. „Nemůžu si pomoct. Je to krásné. Je to až k pláči krásné. Můžeš se mi smát.“
„Je to krásné.“
Podívala se na něho. „Kde je to letadlo, o kterém jsi mluvil? Budeme už staří, můj drahý, než ho vynaleznou. A já nechci zestárnout. Ty ano?“
„Ano.“
„Opravdu?“
„Chci se dožít co nejvyššího stáří.“
„Proč?“
„Rád bych viděl, co se s touhle planetou bude dít.“
„Já nechci zestárnout.“
„Ty nezestárneš. Život přejde po tvé tváři, to bude všecko, a ta jen ještě víc zkrásní. Starý je člověk tehdy, když už necítí.“
„Ne. Když už nemiluje.“
Ravic neodpovídal. Opustit, myslel si. Tebe opustit? Jak mě to jen před několika hodinami v Cannes mohlo napadnout?
Pohnula se v jeho náruči. „Teď už je po slavnosti a já pojedu s tebou domů a budeme spolu spát. Jak je to všechno krásné! Jak je krásné, když člověk žije celý a ne jen kouskem svého já. Když je člověk naplněný až po okraj a klidný, protože už neexistuje nic, co by se do něho ještě vešlo. Pojeďme domů, do našeho útulného domova, do toho bílého hotelu, který vypadá jako zahradní vila.“
Vůz klouzal serpentinami dolů skoro bez plynu. Zvolna se jasnilo. Země byla cítit rosou. Ravic zhasl světla. Když jeli po hlavní silnici, potkávali vozy s květinami a zeleninou. Mířily do Nizzy. Pak předjeli setninu spahiů. Hučením motoru k nim zaléhal dusot koní. Zněl jasně a skoro jako uměle na štěrkem vysypané silnici. Tváře jezdců pod burnusy byly tmavé.
Ravic se podíval na Joan. Usmála se na něho. Její tvář byla bledá a nevyspalá a křehčí než jindy. Zdála se mu ve své něžné únavě krásnější než kdykoli předtím, za tohoto čarovného, temně tichého rána, od kterého se včerejšek už daleko vzdálil a ve kterém se ještě nepočítaly hodiny; vznášelo se a bylo ještě bez času, plné uvolnění, bez obav a bez otázek.
Záliv u Antibes se k nim blížil velkým obloukem. Jasnilo se. Před pozadím stále modřejšího dne stály ocelově šedé stíny čtyř válečných lodí: tři torpédoborce a jeden křižník. Musely vjet do přístavu v noci. Nízké, hrozivé a tiché stály před ubíhajícím nebem. Ravic se podíval na Joan. Usnula mu na rameni.

XVII.

Ravic šel na kliniku. Byl už týden zpátky z Riviéry. Náhle se zastavil. Spatřil něco, co vypadalo jako dětská hra. Novostavba před ním se leskla ve slunci, jako by byla postavena z kostek stavebnice, lešení se odráželo proti jasnému nebi jako filigrán - a když se jeden z trámů uvolnil a s postavičkou na sobě se začal pomalu překlápět, vypadalo to, jako by padala zápalka a na ní moucha. Padal a padal nekonečně dlouho - postava se odpoutala a stala se z ní malá panenka, která roztáhla paže a neobratně plachtila vzduchem. Bylo to, jako by svět na okamžik zledověl a ustrnul v mrtvém tichu. Nic se nepohnulo, ani vánek, ani dech, ani hlas - jen ta malá figurka a trám padaly a padaly -
Pak se najednou všechno rozhlučelo a rozhýbalo. Ravic cítil, že zadržel dech. Rozběhl se.
Nešťastník ležel na dlažbě. Ulice byla před chvílí skoro prázdná. Teď se hemžila lidmi. Přibíhali ze všech stran, jako by někdo bil na poplach. Ravic se protlačil mezi lidmi. Viděl, že dva dělníci chtějí raněného zdvihnout. „Nezvedat! Nechat ležet!“ křikl.

Lidé mu udělali místo. Oba dělníci už raněného napůl zvedli. „Pomalu položit! Opatrně! Pomalu!“
„Kdo jste?“ zeptal se jeden z dělníků. „Lékař?“
„Ano.“
„Dobře.“ Dělníci položili raněného na dlažbu. Ravic k němu klekl a poslouchal. Rozepnul opatrně propocenou halenu a ohmatal tělo. Pak vstal. „Co je?“ zeptal se dělník, který se ho ptal už předtím. „V bezvědomí, co?“
Ravic zavrtěl hlavou. „Tak co?“ ptal se dělník.
„Mrtvý,“ řekl Ravic.
„Mrtvý?“
„Ale,“ opáčil nechápavě muž, „přece jsme právě teď spolu obědvali.“
„Je tam lékař?“ ptal se kdosi za shlukem přihlížejících lidí.
„Co se děje?“ zeptal se Ravic.
„Nějaká žena - “
„Jaká žena?“
„Zasáhl ji trám. Krvácí.“
Ravic se prodral davem. Vedle koryta s vápnem na hromadě písku ležela drobná žena ve velké modré zástěře. Měla vráscitou tvář, velmi bledou, a v ní stály nehybně oči jako dva uhly. Pod krkem vystřikovala krev jako malá fontána. Vystřikovala na straně šikmým, trhavým proudem, což působilo podivně nepořádně. Pod hlavou se do písku rychle zažírala černá louže.
Ravic stiskl tepnu. Z malé brašny první pomoci, kterou s sebou nosil už automaticky, vytrhl obinadla. „Podržte to,“ řekl tomu nejbližšímu vedle sebe.
Čtyři ruce sáhly současně po tašce. Spadla do písku a otevřela se. Ravic spěšně vyndal nůžky a roubík a roztrhl obinadlo.
Žena nic neříkala. Ani oči se nehýbaly. Byla strnulá a každý sval jejího těla byl napjatý. „Všechno bude v pořádku, matko,“ uklidňoval ji Ravic. „Všechno bude v pořádku.“
Trám zasáhl rameno a krk. Rameno bylo rozdrcené, klíční kost zlomená a kloub roztříštěný. Rameno už zůstane nepohyblivé. „Je to levá paže,“ řekl Ravic a zvolna ohmatával šíji. Kůže byla sedřená, ale všechno ostatní bylo zdravé. Noha byla vytočená, Ravic ohmatal kotník a nohu. Šedé punčochy, často látané, ale bez děr, zachycené pod kolenem černým kulatým podvazkem - jak přesně to člověk vždycky vnímá. Černé šněrovací botky, spravované, tkaničky uvázané na dvojitý uzel, příštipky na špičkách.
„Telefonoval někdo pro ambulanci ?“ zeptal se.
Nikdo neodpovídal. „Myslím, že ten strážník,“ řekl kdosi po chvíli.
Ravic zdvihl hlavu. „Strážník? Kde je?“
„Tam - u toho druhého - “
Ravic vstal. „Pak je všechno v pořádku.“
Chtěl odejít. Vtom se strážník protlačil davem. Byl to mladý člověk se zápisníkem v ruce. Rozčileně olízl krátkou, tupou tužku.
„Okamžik,“ řekl a začal psát.
„Tady je všechno v pořádku,“ řekl Ravic.
„Okamžik, pane.“
„Mám velice naspěch. Musím k naléhavému případu.“
„Okamžik, pane. Vy jste lékař ?“
„Podvázal jsem tepnu, to je všecko. Teď stačí počkat na záchranný vůz.“
„Okamžik, pane! Musím si zapsat vaše jméno. Je důležité, že jste svědek. Ta žena může umřít.“
„Neumře.“
„To se neví. Je tu ještě otázka odškodného.“
„Zatelefonoval jste pro záchranku?“
„O to se stará kolega. Nerušte mě teď, jinak to bude trvat ještě déle.“
„Ta žena je napůl mrtvá a vy chcete pryč,“ řekl vyčítavě jeden z dělníků.
„Byla by úplně mrtvá, kdybych tu nebyl.“
„No vidíte,“ řekl dělník bez jakékoliv logiky. „Tak tu přece musíte zůstat.“
Cvakla spoušť kamery. Jakýsi muž, který měl na hlavě klobouk s krempou vpředu ohrnutou, se usmál. „Nepostavil byste se ještě jednou tak, jako kdybyste utahoval obvaz?“ Zeptal se Ravika.
„Nepostavil.“
„Je to pro tisk,“ upozorňoval muž. „Dostanete se do novin, s adresou a textem, že jste tu ženu zachránil. Dobrá reklama. Prosím pěkně, sem - tady je lepší světlo.“
„Jděte k čertu!“ rozzlobil se Ravic. „Ta žena potřebuje naléhavě ambulanci. Obvaz nesmí zůstat dlouho. Dělejte něco, ať ambulance přijede co nejrychleji.“
„Jedno po druhém, pane,“ prohlásil policista. „Nejdřív musím mít protokol.“
„Ten mrtvý ti už řekl, jak se jmenuje?“ zeptal se nějaký výrostek.
„Drž hubu!“ Policista mu plivl před nohy.
„Vyfotografujte to ještě jednou tady odtud,“ požádal někdo fotografa.
„Proč?“
„Aby bylo vidět, že ta žena šla po uzavřeném chodníku. Ulice je uzavřená. Podívejte se tamhle - “ ukázal na šikmo opřenou laťku s nápisem: Pozor! Nebezpečí! „Vezměte to tak, aby to bylo vidět. Potřebujeme to. Náhrada škody

nepřipadá v úvahu.“
„Jsem fotoreportér,“ odpověděl odmítavě muž. fotografuju jen to, co pokládám za zajímavé.“
„Ale to je přece zajímavé! Co jiného je tu zajímavějšího? S tou tabulí v pozadí.“
„Tabule není zajímavá. Zajímavá je akce.“
„Tak to zapište do protokolu.“ Muž zaklepal policistovi na rameno.
„Co jste zač?“ zeptal se nevraživě strážník.
„Jsem zástupce stavební firmy.“
„Dobrá,“ řekl policista. „Tak tu taky zůstaňte. Jak se jmenujete? To přece musíte vědět!“ obrátil se k ženě.
Žena pohybovala rty. Víčka se začala třepat. Jako motýli, jako smrtelně unavení, šediví moli, pomyslel si Ravic, a v témž okamžiku: Já idiot. Musím koukat, abych zmizel!
„Zatraceně,“ klel policista. „Možná že se zbláznila. To bude práce. A já mám ve tři končit.“
„Marcel,“ řekla žena.
„Co? Moment. Co?“ Strážník se opět nad ní sklonil.
Žena mlčela. „Co?“ Policista vyčkával. „Ještě jednou! Opakujte to ještě jednou!“
Žena mlčela. „Vy s tím vaším zatraceným řečněním,“ obrátil se policista k zástupci stavební firmy. „Jak mám přitom dát dohromady protokol?“
Vtom znovu cvakla kamera. „Děkuji,“ řekl fotograf. „Velmi živé.“
„Máte na tom náš nápis?“ ptal se zástupce stavební firmy fotografa a nevšímal si strážníka. „Okamžitě objednávám půl tuctu.“
„Ne,“ prohlásil fotograf. „Já jsem socialista. Jen zaplaťte pojistku, vy hnusný náhončí milionářů!“
Siréna se rozječela. Ambulance. Teď je vhodná chvíle, pomyslil si Ravic. Udělal opatrně krok. Ale policista ho držel pevně. „Musíte se mnou na strážnici, pane. Je mi líto, ale všechno se musí zaprotokolovat.“
Teď už stál vedle něho i druhý strážník. Nedalo se nic dělat. Snad to dobře dopadne, pomyslil si Ravic a šel s nimi.

..*

Příslušný úředník na strážnici naslouchal mlčky policistovi, který sepsal nový protokol. Teď se obrátil k Ravikovi. „Vy nejste Francouz.“ Neptal se, konstatoval.
„Ne.“ potvrdil Ravic,
„Co jste?“
„Čech.“
„Jak to, ze tady působíte jako lékař? Jako cizinec nesmíte přece praktikovat, nejste-li zde naturalizovaný.“
Ravic se usmál. „Nepraktikuji. Jsem tu jako turista. Pro své potěšení.“
„Máte s sebou pas?“
„Potřebujeme ho, Fernande?“ zeptal se druhý úředník. „Pán pomohl té ženě a my máme jeho adresu. To přece stačí. Je tu přece víc svědků.
„Zajímá mě to. Máte s sebou pas? Nebo občanský průkaz?“
„Přirozeně nemám,“ odpověděl Ravic. „Kdo by pořád nosil pas s sebou ?“
„Kde ho máte?“
„Na konzulátě. Odnesl jsem ho tam před týdnem. Musí být prodloužen.“
Ravic věděl, že kdyby řekl, že má pas v hotelu, mohli by pro něho poslat policistu a podvod by vyšel najevo hned. Navíc uvedl z opatrnosti jiný hotel. S konzulátem mel přece jen trochu šance.
„Na jakém konzuláte?“ vyptával se Fernand.
„Na českém. Kde jinde?“
„Můžeme tam zavolat a přeptat se.“ Fernand se díval na Ravika.
„Zajisté.“
Fernand chvíli vyčkával. „Dobrá,“ řekl pak. „Přeptáme se.“
Vstal a odešel do vedlejší místnosti. Druhý úředník byl ve velkých rozpacích. „Promiňte, pane,“ omlouval se Ravikovi. „Samozřejmě to vůbec není zapotřebí. To se hned vysvětlí. Jsme vám za vaši pomoc velmi vděční.“
Vysvětlí, pomyslil si Ravic. Klidně si prohlížel místnost, zatímco si bral cigaretu. Strážník stál vedle dveří. Byla to náhoda. Až do této chvíle ho nikdo vážně nepodezíral. Mohl ho odstrčit stranou - ale byl tu ještě ten člověk od stavební firmy a ti dva dělníci. Ravic to vzdal. Bylo by příliš obtížné dostat se ven; venku přede dveřmi postávalo obvykle ještě několik policistů.
Fernand se vrátil. „Na konzulátě není žádný pas s vaším jménem.“
„To je možné,“ řekl Ravic.
„Jak to, možné?“
„Jeden úředník přece nemusí hned všechno vědět. Takovými věcmi se tam zabývá půl tuctu lidí.“
„Tenhle to věděl.“
Ravic neodpověděl.
„Vy nejste Čech,“ prohlásil Fernand.
„Poslouchej, Fernande,“ začal druhý úředník. „Nemáte český přízvuk,“ pokračoval Fernand.
„Tak nemám.“
„Vy jste Němec,“ oznámil vítězoslavně Fernand. „A nemáte pas.“
„Ne,“ odpověděl Ravic. „Jsem Marokánce a mám všechny francouzské pasy, co je jich na světě.“

„Pane!“ rozeřval se Fernand. „Co si to dovolujete? Urážíte francouzskou koloniální říši.“
„Do prdele,“ ulevil si jeden z dělníků. Zástupce stavební firmy se zatvářil, jako by chtěl salutovat.
„Fernande, tak už toho nech - “
„Lžete! Nejste Čech! Máte pas, anebo ne? Odpovězte!“
Krysa v člověku, pomyslil si Ravic. Krysa v člověku, kterou se nikdy nepodaří utopit. Co je tomuhle blbovi do toho, jestli mám pas, nebo ne? Ale krysa cosi čichá a už leze z díry.
„Odpovězte!“ štěkal Fernand.
Kus papíru? Jestli ho člověk má, anebo nemá. Tahle stvůra by se omlouvala a klaněla až po pás, kdybych ten cár papíru měl. A bylo by mu jedno, jestli bych předtím vyvraždil rodinu nebo vyloupil banku - tenhle chlápek by salutoval. Dokonce i Kristus Pán by dnes bídně zahynul ve vězení - kdyby neměl pas. Beztak by ho utloukli už dávno, před jeho třiatřicátým rokem.
„Zůstanete tady, dokud se ta věc nevysvětlí,“ rozhodl Fernand. „Já se o to postarám.“
„V pořádku,“ odpověděl Ravic.
Fernand se hlučným krokem vzdálil. Druhý úředník se přehraboval ve svých papírech. „Pane,“ řekl pak, „je mi to líto. On je v těchhle věcech úplný blázen.“
„Nevadí.“
„Jsme my hotoví?“ zeptal se jeden z dělníků.
„Ano.“
„Dobře.“ Obrátil se k Ravikovi. „Až přijde světová revoluce, pak už nebudete potřebovat žádný pas.“
„Abyste rozuměl, pane,“ vysvětloval úředník. „Fernandův otec padl ve světové válce. Proto Fernand nenávidí Němce a dělá takovéhle věci.“ Chvíli se rozpačitě díval na Ravika. Zjevně tušil, co bude dál. „Strašně mě to mrzí, pane. Kdybych byl sám - “
„Nevadí.“ Ravic se rozhlédl. „Nemohl bych si zavolat dřív, než se vrátí ten Fernand?“
„Jistě. Tamhle na stole je telefon. Pospěšte si.“
Ravic zavolal Morozovovi. Vysvětlil mu německy, oč jde. Ať vyrozumí Vebera.
„Joan taky?“ zeptal se Morozov.
Ravic váhal. „Ne. Ještě ne. Řekni jí, že mě zadrželi, ale že to bude za dva tři dny v pořádku. Postarej se o ni.“
„Dobrá,“ řekl Morozov ne zrovna nadšeně. „Dobrá, Wozzeku.“
Ravic právě pokládal sluchátko, když se Fernand vrátil. „Jakpak jste teď mluvil ?“ ušklíbl se. „Česky?“
„Esperanto,“ odpověděl Ravic.

..*

Veber přišel nazítří odpoledne. „Odporná díra,“ konstatoval a rozhlížel se kolem.
„Francouzská vězení jsou ještě pořád ta správná vězení,“ vysvětlil Ravic. „Ještě nejsou zasazená těmi humanistickými nesmysly. Poctivé, smradlavé osmnácté století.“
„K zblití,“ řekl Veber, „k zblití že jste se k tomu nachomýtl.“
„Člověk nemá konat dobré skutky. Okamžitě se to vymstí. Měl jsem tu ženu nechat vykrvácet. Žijeme v železném století, Vebere.“
„V litinovém. Vyčenichali ti hoši, že jste tu ilegálně?“
„Zajisté.“
„Adresu taky?“
„Přirozeně že ne. Přece starý International neprozradím. Majitelka by platila pokutu, protože nemá ohlášené hosty. A následovala by razzie, při které by čapli tucet uprchlíků. Jako adresu jsem tentokrát udal hotel Lancaster. Drahý, fajnový, malý hotel. Ve svém dřívějším životě jsem tam jednou bydlil.“
„A vaše nové jméno je Wozzek?“
„Vladimír Wozzek.“ Ravic se šklebil. „Moje čtvrté.“
„Do háje,“ řekl Veber; „Co budeme dělat, Raviku?“
„Moc toho dělat, nebudeme. Hlavní věc je, aby ti hoši nezjistili, že jsem tu už poněkolikáté. Z toho by bylo šest měsíců vězení.“
„Zatracená práce.“
„Ano, svět je den ze dne humánnější. Žij nebezpečně, říkal Nietzsche. Emigranti tak žijí - proti své vůli.“
„A když na to nepřijdou ?“
„Mám dojem, že čtrnáct dní. A ono známé vykázání.“
„A pak?“
„Pak se zas vrátím.“
„Až vás zase čapnou.“
„Přesně tak. Tentokrát to trvalo dlouho. Dva roky. Celý lidský život.“
„S tím se musí něco udělat. Takhle to dál nejde.“
„Ale ano, jde. Co byste chtěl dělat ?“
Veber přemýšlel. „Durant,“ řekl pak najednou. „Jasně, Durant zná spoustu lidí a má vliv - “ odmlčel se. „Bože, a vy jste přece jednoho z těch hlavounů sám operoval. Toho se žlučníkem!“
„Já ne. Durant - “
Veber se smál. „Přirozeně to tomu dědkovi nemůžu říct. Ale ten by mohl něco udělat. Promluvím mu do duše.“

„Asi moc nepořídíte. Svého času jsem připravil Duranta o dva tisíce franků. To takový typ hned tak nezapomene.“
„On totiž,“ řekl, Veber potěšeně, „on bude mít strach, abyste něco nevyprávěl o černých operacích. Udělal jste jich pro něho přece tucty. Mimo to vás potřebuje!“
„Snadno si najde někoho jiného. Binota nebo nějakého jiného uprchlého chirurga. Je jich dost.“
Veber si hladil knír. „Ne s vaší rukou. Rozhodně to zkusíme. Zavolám mu ještě dnes večer. Můžu tady pro vás něco udělat? Jaké je jídlo ?“
„Úděsné. Ale mám možnost si dát něco obstarat.“
„Cigarety?“
„Mám jich dost. Co potřebuji, to mi zařídit nemůžete: koupelnu.“

..*

Ravic žil čtrnáct dní s židovským instalatérem, položidovským spisovatelem a jedním Polákem. Instalatérovi se stýskalo po Berlíně; spisovatel Berlín nenáviděl; Polákovi bylo všechno jedno. Ravic zajišťoval cigarety. Spisovatel vyprávěl židovské anekdoty. Instalatér byl nenahraditelný jako odborník proti smradu.
Za čtrnáct dní Ravika odvedli. Nejdříve se dostal k jednomu inspektorovi, který se ho zeptal, jestli má peníze.
„Ano.“
„Dobrá. Tak si můžete vzít taxi.“
Jeden úředník šel s ním. Ulice byla jasná a slunečná. Bylo příjemné být zas jednou venku. U vchodu prodával jakýsi staroch balónky. Ravic dost dobře nechápal, proč je prodává zrovna před věznicí. Úředník kývl na taxi. „Kam jedeme ?“ zeptal se Ravic.
„K šéfovi.“
Taxi mělo rádio. Ravic je zapnul. Dozvěděl se novinky o cenách zeleniny, pak politické zprávy. Úředník zíval. Ravic hledal jiné stanice. Hudba. Šlágr. Úředníkova tvář se vyjasnila. „Charles Trenet,“ řekl. „Ménilmontant. Bezva.“
Taxi zastavilo, Ravic zaplatil. Odvedli ho do čekárny, která jako všechny čekárny světa páchla očekáváním, potem a prachem.
Seděl půl hodiny a četl staré číslo La Vie Parisienne, které tu zanechal nějaký návštěvník. Po dvou týdnech bez knih mu připadalo jako klasická literatura. Pak ho zavedli k šéfovi.
Trvalo chvíli, než toho malého, tlustého mužíka poznal. Obyčejně se nestaral o tváře, když operoval. Byly mu lhostejné jako čísla. Zajímalo ho jen nemocné místo. Ale na tenhle obličej se ze zvědavosti podíval. Teď tady seděl, zdravý, pupek už zase vykrmený, bez žlučníku, Leval. Ravic už zapomněl, že Veber chtěl zmobilizovat Duranta, a nečekal, že ho odvedou dokonce až k Levalovi.
Leval si ho prohlédl od hlavy k patě. Dal si přitom na čas. „Samozřejmě se nejmenujete Wozzek,“ zavrčel pak.
„Ne.“
„Jak se jmenujete?“
„Neumann.“ Ravic to dohodl s Veberem. Ten to vysvětlil Durantovi. Wozzek byl příliš excentrický.
„Jste Němec, co?“
„Ano.“
„Uprchlík?“
„Ano.“
„Člověk nikdy neví. Nevypadáte na to.“
„Ne všichni uprchlíci jsou židé,“ vysvětlil Ravic.
„Proč jste lhal? Proč jste neřekl své jméno?“
Ravic pokrčil rameny. „Co se dá dělat? Lžeme co možná nejmíň. Musíme - neděláme to pro své potěšení.“
Leval ;se nadul. „Myslíte, že my z toho máme potěšení, když se musíme s vámi zabývat?“
Šedá, myslel si Ravic. Hlava byla bílošedá, slzné váčky špinavě modré, ústa napůl otevřená. Tenkrát neřečnil, byl jen hromádka rozměklého masa s hnijícím žlučníkem uvnitř.
„Kde bydlíte? Adresa byla taky falešná.“
„Nebydlel jsem nikde. Jednou tam, podruhé onde.“
„Jak dlouho ?“
„Tři týdny. Před třemi týdny jsem přišel ze Švýcarska. Odsunuli mě přes hranice. Víte přece, že ilegálně, bez papírů, nemáme nikde právo žít - a že většina z nás se ještě nedopracovala k rozhodnutí spáchat sebevraždu. To je důvod, proč vám děláme potíže.“
„Měli jste zůstat v Německu,“ vrčel Leval. „Není to tam vůbec tak zlé. Hodně se přehání.“
Kdyby se řízlo jen trošku jinak, myslel si Ravic, už bys tu nebyl a nemohl žvanit takové pitomosti. Červi bez papírů by překročili tvoje hranice - anebo bys byl hrstka prachu v nevkusné urně.
„Kde jste tady bydlel?“ zeptal se Leval.
To bys rád věděl, myslel si Ravic, abys mohl chytnout i druhé. „V dražších hotelích,“ řekl. „Pod různými jmény. Vždycky jen několik dní.“
„To není pravda.“
„Tak proč se mě ptáte, když to víte líp,“ odsekl Ravic, který toho začínal mít dost.
Leval uhodil rozzlobeně rukou o stůl. „Moc si dovolujete!“ Hned nato si prohlížel zblízka ruku.
„Bouchl jste do nůžek,“ poučil ho Ravic.
Leval zastrčil ruku do kapsy. „Nezdá se vám, že jste nějaký drzý?“ zeptal se najednou s klidem člověka, který si může

dovolit ovládat se, protože ten druhý je na něho naprosto odkázán.
„Drzý?“ Ravic se na ucho udiveně podíval. „Vy tomu říkáte drzost? Nejsme tady ani ve škole, ani v ústavu pro kající se zločince! Jednám v sebeobraně - a vy na mně chcete, abych se cítil jako lump, který prosí o mírný rozsudek? Jen proto, že nejsem nacista a tudíž nemám papíry? Že se stále ještě nepokládáme za zločince, ačkoliv jsme už poznali věznice, policii a pokořování všeho druhu jen proto, že chceme zůstat naživu - to je to jediné, co nás ještě drží, nechápete to? To je, ví bůh, něco jiného než drzost.“
Leval na to neodpověděl. „Praktikoval jste zde?“ zeptal se.
„Ne.“
Jizva teď už bude menší, pomyslel si Ravic. Tenkrát jsem šil dobře. Byla to zatrolená dřina s tou spoustou sádla. Mezitím se už zase vykrmil. Cpal se a nasával.
„To je to největší nebezpečí,“ vysvětloval Leval. Potloukáte se tady bez zkoušek, bez kontroly! A kdo ví, jak dlouho už! Nemyslete si, že vám ty tři týdny věřím. Kdo ví, v čem všem jste už měl prsty, v kolika temných záležitostech.“
V tvém teřichu se ztvrdlými artériemi, ztučnělými játry a kvasícím žlučníkem, myslel si Ravic. A kdybych je tam neměl, tak tě tvůj přítel Durant humánně a idiotsky zabil a stal by se proto ještě slavnějším jako operatér a zvýšil by opět své ceny.
„To je to největší nebezpečí,“ opakoval Leval. „Vy nesmíte praktikovat. Vezmete tedy všechno, co se vám namane, to je přece jasné. Mluvil jsem o tom s jednou z našich autorit: je naprosto téhož názoru. Jestli máte potuchy o lékařské vědě, tak byste měl znát jeho jméno - “
Ne, myslil si Ravic. To není pravda. Neřekne teď Durant. Život nedělá takovéhle vtipy.
„Profesor Durant,“ pronesl Leval důstojně. „Vysvětlil mi to. Ošetřovatelé, nedoštudovaní medici, maséři, asistenti, ti všichni se vydávají za vynikající lékaře z Německa. Kdo to může kontrolovat? Nedovolené zákroky, potraty, spolupráce s porodními bábami, fušérství a bůhvíco se tu ještě všechno děje! Nemůžeme být dost přísní!“
Durant, myslel si Ravic. To je pomsta za ty dva tisíce. Ale kdo mu teď dělá operace? Asi Binot. Asi se přece jen zas smířili.
Zjistil, že už neposlouchá. Teprve když padlo Veberovo jméno, zbystřil pozornost. „Přimlouval se za vás doktor Veber. Znáte ho?“
„Zběžně.“
„Byl tady.“ Leval okamžik zíral skleněnýma očima před sebe. Pak mocně kýchl, vytáhl kapesník, důstojně se vysmrkal, obhlédl smrkanec a kapesník zas zastrčil. „Nemohu pro vás udělat nic. Musíme být striktní. Budete vykázán.“
„To vím.“
„Byl jste už někdy ve Francii?“
„Ne.“
„Šest měsíců vězení, když se vrátíte. Víte to?“
„Ano.“
„Postarám se, abyste byl vykázán co nejdříve. To je to jediné, co pro vás mohu udělat. Máte peníze ?“
„Ano.“
„Dobře. V tom případě musíte zaplatit cestu za policejní doprovod i za sebe.“ Kývl. „Můžete jít.“

..*

„Máte předepsaný čas, kdy musíme být zpátky?“ zeptal se Ravic úředníka, který ho měl odvést.
„Ne tak docela. Přijde na to. Proč?“
„Rád bych vypil aperitiv."
Úředník se na něho podíval. „Neuteču vám,“ řekl Ravic, vytáhl dvacetifrankovou bankovku a pohrával si s ní.
„Dobře. Pro pár minut se svět nezboří.“
Řekli řidiči taxíku, aby zastavil u nejbližšího bistra. Několik stolků stálo již venku. Bylo chladno, ale slunce svítilo. „Co si dáte?“ zeptal se Ravic.
„Amér picon. Touhle dobou nic jiného.“
„Mně jeden velký koňak. Bez sody.“
Ravic klidně seděl a zhluboka vdechoval. Vzduch - co může znamenat! Větve stromů na chodníku měly hnědě lesklé pupeny. Vonělo to po čerstvém chlebě a mladém víně. Číšník přinesl skleničky.
„Kde je telefon ?“ zeptal se Ravic.
„Uvnitř, vpravo, vedle toalet.“
„Ale - “ začal úředník.
Ravic mu strčil dvacetifrankovku do ruky. „Umíte si určitě představit, komu chci zavolat. Nezmizím. Můžete přece jít se mnou. Pojďte.“
Úředník dlouho neváhal. „V pořádku,“ řekl a vstal.
„Člověk je koneckonců jen člověk.“

..*

„Joan - “
„Raviku! Bože můj! Kde jsi? Pustili tě? Řekni mi, kde jsi.“
„V jednom bistru - “

„Nech toho. Řekni mi, kde skutečně jsi.“
„Jsem v jednom bistru.“
„Kde? Ty už nejsi ve vězení? Kdes byl celou tu dobu? Ten Morozov - “
„Ti přesně řekl, co se dělo.“
„Ani mi neřekl, kam tě odvedli. Okamžitě bych tě - “
„Proto ti to neřekl. To bylo lepší.“
„Proč telefonuješ z bistra? Proč nepřijedeš sem?“
„Nemůžu přijít. Mám jen několik minut času. Podařilo se mi přemluvit úředníka, abychom tu na chvilku zastavili. Joan, v nejbližších dnech mě dopraví do Švýcarska - a - “ Ravic vykoukl sklem. Úředník se opíral o pult a s někým se bavil. „A hned se zase vrátím.“ čekal. „Joan - “
„Já přijedu. Já okamžitě přijedu. Kde jsi?“
„Nemůžeš přijít. Je to od tebe půl hodiny cesty. Mám už jen několik minut.“
„Zdrž toho úředníka! Dej mu peníze! Můžu přivézt peníze s sebou.“
„Joan,“ naléhal Ravic. „To nejde. Takhle je to jednodušší. Je to tak lepší.“ Slyšel ji dýchat.
„Ty mě nechceš vidět?“ zeptala se pak.
Bylo to těžké. Neměl telefonovat, pomyslil si. Jak se dá něco vysvětlovat, když toho druhého nemůžeme vidět. „Nic bych si nepřál víc, než tě vidět, Joan.“
„Tak přijeď! Ten člověk ať jde s tebou!“
„Nejde to. Musím končit. Rychle mi ještě řekni, co teď děláš!“
„Co? Co tím míníš ?“
„Co máš na sobě? Kde jsi?“
„Ve svém pokoji. V posteli. Včera v noci jsem se vrátila pozdě. V minutě si můžu něco na sebe hodit a okamžitě přijedu.“
Včera v noci, pozdě. Správně! Všecko šlo přece dál, i když on byl za mřížemi. Člověk si to neuvědomí. V posteli, rozespalá, rozcuchané vlasy na polštáři, punčochy, prádlo, večerní šaty poházené po židlích - jak se náhle všechno rozkymácelo: dechem napůl zamžené sklo dusné telefonní budky; nekonečně vzdálená hlava úředníka, která plavala za sklem jako v akváriu - vzchopil se. „Musím končit, Joan.“
Slyšel její neovládaný hlas. „Ale to přece není možné! Přece nemůžeš jen tak jednoduše odejít, abych nic nevěděla, ani kam a co -“
Opřená o paže, polštáře odhozené stranou, telefon v ruce jako zbraň i jako nepřítele, ramena, oči, hluboké a tmavé rozčilením -
„Nejdu do války. Prostě zase jednou musím do Švýcarska. Budu brzo zpátky. Představuj si, že jsem obchodník, který chce Společnosti národů prodat náklad kulometů.“
„Až se vrátíš, bude to zas to samé. Nebudu moct strachem ani žít.“
„Řekni to poslední ještě jednou.“
„Vždyť je to pravda.“ Její hlas zněl hněvivě. „Já jsem poslední, který se něco dozví! Veber tě smí navštěvovat, já ne! Morozovovi jsi telefonoval, mně ne! A teď jedeš pryč -“
„Můj bože,“ vzdychl Ravic. „Přece se nebudeme hádat, Joan.“
„Já se nehádám. Já jenom říkám, jak to je.“
„Dobře. Musím končit. Adié, Joan.“
„Raviku,“ volala. „Raviku!“
„Ano -“
„Vrať se! Vrať se! Bez tebe jsem ztracená!“
„Já se vrátím.“
„Ano - ano -“
„Adié, Joan. Brzo budu zase zpátky.“
Chvíli stál v dusné, zadýchané budce. Pak si všiml, že jeho ruka ještě nepustila sluchátko. Otevřel dveře. Úředník vzhlédl a dobromyslně se usmál. „Hotovo?“
„Ano.“
Vrátili se ven ke stolku. Ravic dopil svou sklenici. Neměl jsem telefonovat, myslel si. Předtím jsem byl klidný. Teď jsem vyvedený z míry. Měl jsem vědět, že telefonický rozhovor nic dobrého nepřinese. Mně ne a Joan taky ne. Cítil pokušení vrátit se a ještě jednou zatelefonovat a říci jí všechno to, co vlastně říci chtěl. Vysvětlit jí, proč ji nemohl vidět. Že nechtěl, aby ho takhle viděla, špinavého, hlídaného. Ale dostane se z toho a všecko bude jako dřív.
„Myslím, že bychom se měli zvednout,“ upozornil úředník.
„Ano - “
Ravic zavolal vrchního. „Dejte mi dvě malé láhve koňaku, všechny noviny a tucet krabiček caporalek. A účet.“
Podíval se na úředníka. „Je to tak v pořádku, ano?“
„Člověk je jen člověk,“ odpověděl úředník.
Číšník přinesl láhve a cigarety. „Odzátkujte je,“ požádal Ravic, zatímco si pečlivě rozděloval krabičky cigaret po kapsách. Láhve zase zazátkoval tak, aby je mohl pohodlně znovu otevřít bez vývrtky, a zastrčil je do vnitřní kapsy kabátu.
„Děláte to dobře,“ řekl uznale úředník.
„Cvik. Bohužel. Jako kluk bych nebyl nikdy věřil, že si na stará kolena budu muset znovu hrát na Indiány.“

..*

Polák a spisovatel-byli koňakem nadšeni. Instalatér nepil destiláty. Pil jen pivo a vysvětlil jim, oč je lepší pivo v Berlíně. Ravic ležel na pryčně a četl noviny. Polák nečetl, neuměl francouzsky. Kouřil a byl šťastný. V noci se instalatér rozplakal. Ravic byl vzhůru. Naslouchal potlačovanému vzlykání a zíral do malého okénka, za nímž prosvítalo bledé nebe. Nemohl spát. Ani později ne, když už se instalatér uklidnil. Žil si až příliš dobře, přemýšlel Ravic. Už měl až příliš mnoho věcí, které bolí, když je teď už nemá.

XVIII.

Ravic vyšel z nádraží. Byl unavený a špinavý. Mel za sebou třináct hodin v přetopeném vlaku mezi lidmi, kteří páchli po česneku, mezi lovci a jejich psy, ženami se slepicemi a holuby v koších na klíně. A předtím tři měsíce na hranicích - V šeru se cosi blýskalo. Vzhlédl. Blýskalo se to, jako by na Rond Point stály kolem dokola zrcadlové pyramidy a navzájem si házely poslední šedé májové světlo.
Zastavil se a podíval se pozorněji. Byly to zrcadlové pyramidy. Stály všude za záhony tulipánů a strašidelně se opakovaly. „Co to je?“ zeptal se zahradníka, který tu upravoval záhon zryté hlíny.
„Zrcadla,“ odpověděl zahradník a ani nevzhlédl.
„To vidím. Když jsem tu byl posledně, tak to tu ještě nebylo.“
„Nebyl jste tu dlouho?“
„Tři měsíce.“
„Pch, tři měsíce! Tohle tady udělali za posledních čtrnáct dní. Pro anglického krále. Přijede na návštěvu. Může se v nich zhlížet.“
„Příšerné,“ řekl Ravic.
„Samozřejmě,“ potvrdil zahradník a vůbec se nedivil.
Ravic šel dál. Tři měsíce - tři roky - tři dny - co byl čas? Nic a všecko. Že teď kvetou kaštany - a tenkrát neměly ještě ani listy - že Německo zase jednou porušilo vlastní dohody a obsadilo celé Československo, že se v Ženevě emigrant Josef Blumenthal zastřelil před palácem Společnosti národů za návalu hysterického smíchu, že v Ravikových prsou ještě kdesi píchal zbytek zápalu plic, který překonal v Belfortu pod jménem Günther, a že tu teď znovu je, jednoho večera, hebkého jako ženská ňadra - na tom všem nebylo skoro nic zvláštního. Člověk to bral jako tolik jiných věcí s fatalistickou vyrovnaností, která je jedinou zbraní bezmocnosti. Nebe je všude stejné, pořád stejné, nad vraždou, nenávistí, obětí a láskou - stromy o ničem i u nevěděly a rozkvétaly každým rokem znovu, švestkově modrý soumrak se měnil a přicházel a odcházel a nestaral se o pasy, zradu, bezútěšnost a naději. Bylo dobré být zase v Paříži. Bylo dobré jít, pomalu jít touto ulicí v stříbřitě šedém světle a nemyslit přitom; bylo dobré mít tuhle hodinu, ještě plnou odkladu, plnou něžného rozplývání, na rozhraní, kde se mísil nejvzdálenější smutek s nejkřehčím, stále nově pociťovaným štěstím být ještě naživu - tato hodina prvého příchodu, dřív než člověka znovu zasáhnou šípy a nože - tento vzácný pocit žijícího tvora, tento dech, který mizel v dálce a zdaleka přicházel, toto vání, ještě bez pocitu, táhnoucí ulicí srdce, kolem kalných plamenů skutečností, kolem bodců minulosti a ostnů budoucnosti, pomlka, mlčení a vznášení se, okamžik přestávky, nejotevřenější a nejuzavřenější bytí, měkký takt věčnosti v největší pomíjejícnosti světa -

..*

Morozov seděl v palmovém salónku Internationalu. Před sebou měl karafu vína. „Haló, Borisi, starý brachu,“ pozdravil ho Ravic. „Zdá se, že jsem se vrátil ve správnou chvíli. Je to vouvray?“
„Ještě pořád. Tentokrát čtyřiatřicátý ročník. O něco sladší a plnější. Dobře, že jsi už zase zpátky. Tři měsíce, ne?“
„Ano. Déle než jindy.“
Morozov rozezvonil staromódní zvonek u stolu. Zněl jako ministrantské zvonky ve venkovském kostelíku. Katakomby měly sice elektrické osvětlení, nikoliv však elektrické zvonky. „Jak se teď jmenuješ?“ zeptal se Morozov.
„Ještě pořád Ravic. Na policii jsem to jméno nepoužil. Jmenoval jsem se Wozzek, Neumann, Günther. Je to takový můj rozmar. Nechtěl jsem se Ravika vzdát. Jako jméno se mi líbí.“
„Nevyčenichali, že bydlíš tady, že?“
„Samozřejmě že ne.“
„Jasně. Jinak by tu uspořádali razii. Tak to tu můžeš zas bydlet. Tvůj pokoj je volný.“
„Ví stará, co se mnou bylo?“
„Ne, Nikdo. Řekl jsem, žes odjel do Rouenu. Tvoje věci jsou u mě.“
Přišla servírka s podnosem. „Klariso, přineste sklenici pro pana Ravika.“
„Jejda, pan Ravic!“ Děvče se zazubilo. „Už zase zpátky? Byl jste pryč víc. než půl roku, pane.“
„Tři měsíce, Klariso.“
„To není možné! Myslela jsem, že to bylo aspoň půl roku.“
Odšourala se. Vzápětí přišel umolousaný číšník s vinnou sklenkou v ruce. Nenosí ji na podnose; byl v katakombách už, příliš dlouho a mohl si dovolit pohodlnost.
Morozov mu už na očích viděl, co přijde, a předešel ho. „Dobře Jeane, řekni nám, jak dlouho byl pan Ravic pryč. Víš to přesně ?“
„Ale pane Morozove! Samozřejmě ze to vím přesně! Dokonce na den. Je to přesně - “ Schválně se odmlčel, usmál se a

pak řekl: „Přesně čtyři a půl týdne.“
„Správně,“ přitakal Ravic dřív, než mohl Morozov odpovědět.
„Správně,“ opakoval i Morozov.
„Přirozeně. Nikdy se nemýlím.“ Jean zmizel.
„Nechtěl jsem ho zklamat, Borisi.“
„Já. taky ne. Chtěl jsem ti jen předvést křehkost času, jakmile se stane minulostí. Utěšuje, leká a dělá lhostejným. Nadporučíka Bidského z preobraženského gardového pluku jsem ztratil z očí v Moskvě roku 1917. Byli jsme kamarádi. On šel na sever přes Finsko. Já jsem se dal přes Mandžusko do Japonska. Když jsme se tady potkali po osmi letech, myslel jsem si, že jsem ho naposledy viděl v roce 1919 v Charbinu, on si myslel, že to bylo v roce 1921 v Helsinkách. Rozdíl dvou let - a několika tisíc kilometrů.“ Morozov vzal karafu a nalil. „Vidíš, aspoň tě tu znovu poznali. To člověku dává tak trochu pocit domova, ne?“
Ravic pil. Víno bylo lehké a chladné. „Byl jsem teď taky jednou těsně u německých hranic,“ vyprávěl. „Velice těsně. Dole u Basileje. Jedna strana silnice byla švýcarská, druhá německá. Stál jsem na švýcarské straně a jedl třešně. Pecky jsem mohl plivat do Německa.“
„Taky ti to dalo pocit domova?“
„Ne. Nikdy jsem nebyl víc daleko.“
Morozov se zašklebil. „To chápu. Jaké to bylo cestou?“
„Jako vždycky. Jenom je to čím dál obtížnější, nic víc. Hlídají víc hranice. Jednou mě chytli ve Švýcarsku a jednou ve Francii.“
„Proč jsi o sobě nedal vědět?“
„Nevěděl jsem, jak to tu vypadá s policií. Mívají přece občas záchvaty energie. Je lepší nevystavovat nikoho nebezpečí. Naše alibi nejsou koneckonců nijak vynikající. Staré válečné pravidlo: nehýbat se a pak zmizet. Čekals něco jiného ?“
„Já ne.“
Ravic se na něho podíval. „Dopisy,“ řekl pak. „Co jsou dopisy? Dopisy nikdy nepomůžou.“
„Ne.“
Ravic vytáhl z kapsy krabičku cigaret. „To je zvláštní, jak se věci vyvíjejí, když je člověk pryč.“
„Nic si nenamlouvej,“ odporoval Morozov.
„Nic si nenamlouvám.“
„Když je člověk pryč, je to dobré. Jakmile se vrátí, je to jiné. Pak všechno začne znovu.“
„Možná. A možná že taky ne.“
„Jsi dost tajuplný. Dobře, ze to tak bereš. Nezahrajeme si partii šachu? Profesor umřel. Byl to jediný důstojný protivník. Lewy odjel do Brazílie. Má místo jako číšník. Život dnes utíká zatraceně rychle. Člověk si nemá na nic zvykat.“
„To nemá.“
Morozov se na Ravika pozorně zadíval. „Tak to nemyslím.“
„Já taky ne. Ale nemohli bychom opustit tenhle zatuchlý palmový hrob? Nebyl jsem tu tři měsíce, ale smrdí to tu pořád stejně - po kuchyni, prachu a ustrašenosti. Kdy musíš do služby ?“
„Dneska vůbec ne. Mám večer volný.“
„Pravda.“ Ravic se trochu usmál. „Večer elegance, starého Ruska a velkých sklenic.“
„Chceš jít se mnou?“
„Ne. Dnes ne. Jsem unavený. Několik dní jsem skoro vůbec nespal. Aspoň ne pořádně. Pojď tak na hodinku ven, někde si sedneme. Už jsem si dlouho nic takového nedopřál.“
„Vouvray?“ divil se Morozov. Seděli před kavárnou Colisée. „Proč? Je časný večer, starouši. Hodina vodky.“
„Ano. Přesto vouvray. To mi stačí.“
„Co je? Tak aspoň koňak?“
Ravic zavrtěl hlavou. „Když se někam dorazí, má se člověk první večer řádně namazat, bratře,“ prohlásil Morozov. „To je zbytečné hrdinství, být střízlivý a civět stínům minulosti do jejich smutných tváří.“
„Já necivím, Borisi. Opatrně se raduji z toho, že žiju.“
Ravic si všiml, že mu Morozov nevěří. Nepokoušel se ho přesvědčit. Seděl klidně u stolu, v první řadě u ulice, upíjel víno a díval se na večerní hemžení. Dokud byl z Paříže pryč, bylo v něm všechno jasné a zřetelné. Teď to bylo plné oblaků, sinalé i barevné, příjemně plynoucí, ale tak, jako když člověk příliš rychle sestoupil z hory a hluk dole v údolí slyší jen jakoby skrz vatu.
„Stavěl ses někde dřív, než jsi přišel do hotelu?“ ptal se Morozov.
„Ne.“
„Veber se po tobě několikrát ptal.“
„Zavolám mu.“
„Nelíbíš se mi. Vyprávěj, co bylo?“
„Nic zvláštního. Hranice v Ženevě byly dobře hlídané. Zkoušel jsem to nejdřív tam, pak v Basileji. To bylo taky svízelné. Pak jsem konečně přece jen přešel. Nachladil jsem se. Sníh a déšť za nocí v polích. Nedalo se nic dělat. Byl z toho zápal plic. Jeden doktor v Belfortu mě dopravil do nemocnice. Propašoval mě dovnitř a zase ven. Pak mě ještě nechal deset dní u sebe v domě. Musím mu poslat peníze.“
„Jsi už zase v pořádku ?“
„Celkem ano.“
„Proto nepiješ kořalku ?“

Ravic se usmál. „Proč kolem toho naděláme tolik řečí? Jsem trochu unavený a chci si teprve zvyknout. Tak je to. Je zvláštní, jak moc člověk přemýšlí, když je na cestě. A jak málo, když dorazí."
Morozov odmítavě mávl rukou. „Raviku," řekl otcovsky. „Mluvíš se svým tátou Borisem, znalcem lidských srdcí. Nedělej okolky a už se zeptej, ať to máme za sebou."
„Tak dobrá. Kde je Joan?"
„To nevím. Už několik týdnů o ní nic nevím. Taky jsem ji už neviděl."
„A předtím ?"
„Předtím se nějakou dobu po tobě ptala. Pak už ne."
„Už není v Šeherezádě?"
„Ne. Přestala tam pracovat asi před pěti týdny. Pak tam ještě dvakrát třikrát přišla. Pak už ne."
„Není už v Paříži?"
„Myslím, že ne. Aspoň to tak vypadá. Jinak bych ji občas zahlédl v Šeherezádě."
„Nevíš, co dělá?"
„Mám dojem, že něco u filmu. Aspoň to říkala šatnářce. Víš přece, co to je. Taková mizerná výmluva."
„Výmluva ?"
„Ano, výmluva," řekl zuřivě Morozov. „Co jiného, Raviku? Čekals něco jiného ?"
„Ano."
Morozov mlčel. „Něco čekat a vědět je dvojí," poznamenal Ravic.
„Jenom pro zatracené romantiky. Napij se něčeho rozumného - a nech tuhle limonádu. Jeden slušný calvados - "
„Zrovna calvados to být nemusí. Koňak, jestli tě to uklidní. Anebo pro mě za mě calvados."
„Konečně," řek Morozov.

..*

Okna. Modrá silueta střech. Vybledlá rudá pohovka. Postel. Ravic věděl, že to. musí přestát. Seděl na pohovce a kouřil. Morozov mu přinesl jeho věci a řekl mu, kde ho najde, když bude chtít.
Zahodil svůj starý oblek. Vykoupal se v horké vodě, koupal se dlouho a spotřeboval spoustu mýdla. Spláchl ze sebe tři měsíce a sdrhl si je z kůže. Oblékl si čisté prádlo, jiný oblek, oholil se; a nejradši by ještě zašel do tureckých lázní, kdyby nebylo tak pozdě. Při tom všem se cítil dobře. Rád by pokračoval dál, neboť teď najednou, když seděl u okna, začala se k němu z koutů pokoje plížit prázdnota.
Nalil si sklenici calvadosu. Mezi jeho věcmi byla ještě láhev s malým zbytkem na dně. Vzpomněl si na noc, kdy ji pili společně s Joan, ale necítil přitom nic zvláštního. Bylo to už příliš dávno. Uvědomil si jen, že to je starý, dobrý calvados.
Měsíc pomalu stoupal nad střechy. Špinavý dvůr naproti se změnil v palác ze stínů a stříbra. S trochou fantazie se mohlo všecko proměnit ze špíny ve stříbro. Vůně květů vanula do oken. Kořenná vůně karafiátů v noci. Ravic se opřel o pažení a díval se dolů. Na římse pod ním stál truhlík s květinami. Patřily emigrantu Wiesenhoffovi, jestli tam ještě bydlel. Ravic mu jednou vypumpoval žaludek. Loni o vánocích.
Láhev byla prázdná. Hodil ji na postel. Ležela tam jako černé embryo. Vstal. Proč zíral na postel? Když člověk nemá žádnou ženu, musí si nějakou přivést. V Paříži to bylo obzvlášť snadné.
Sel úzkými uličkami k náměstí Étoile. Od Elysejských polí mu do tváře zavál teplý život nočního města. Vracel se, rychle, pak stále pomaleji, až došel k hotelu Milan.
„Jak se vede?" oslovil vrátného.
„Ah, monsieur!" Vrátný vstal. „Monsieur tu dlouho nebyl."
„Ano, nějaký čas. Nebyl jsem v Paříži."
Vrátný si ho prohlížel bystrýma, malýma očkama. „Madame už tu není."
„Já vím. Už dávno ne."
Vrátný byl dobrý vrátný. Věděl, co se od něho chce, aniž byl přímo dotazován. „Teď to budou čtyři týdny," vyprávěl. „Odstěhovala se před čtyřmi týdny."
Ravic si vzal cigaretu. „Madame už není v Paříži?" zeptal se vrátný.
„Je v Cannes."
„Cannes!" Vrátný si přejel svou širokou dlaní po obličeji. „Věřil byste, pane, že před osmnácti lety jsem byl vrátným v hotelu Rubl v Nizze?"
„Proč ne?"
„To byly časy! To spropitné! Ta nádherná doba po válce! Dnes - "
Ravic byl dobrý host. Rozuměl hotelovému personálu, který se ani nemusel vyjadřovat příliš zřetelně. Vytáhl z kapsy pětifrankovou bankovku a položil ji na stůl.
„Děkuji, pane! Příjemnou zábavu dnes večer! Vypadáte mladší, pane!"
„Taky se tak cítím. Dobrou noc."
Ravic stál na ulici. Proč do toho hotelu šel? Teď by tak ještě scházelo, aby šel do Šeherezády a tam se opil. Upřeně se díval na oblohu plnou hvězd. Měl by být rád, že to takhle dopadlo. Ušetřil si spoustu zbytečných hovorů. Věděl to a Joan to věděla taky. Aspoň ke konci. Udělala tu jedině správnou věc. Žádné vysvětlování. Vysvětlování patřilo do druhé třídy. V citu neexistovalo vysvětlení. Jen činy. Chválabohu, že u toho nebylá kolomaz morálky. Chválabohu, že o ní Joan nic nevěděla. Jednala. Hotovo. Konec. Žádné vláčení sem a tam. On taky jednal. Proč tu tedy ještě postává? Za to může ten vzduch. To měkké tkánivo májového večera v Paříži. A taky noc, samozřejmě. V noci bylo všechno jiné než

ve dne.
Vrátil se do hotelu Milan. „Mohl bych si zavolat?“
„Jistě, pane. Ale nemáme budku. Jenom tady ten aparát.“
„To stačí.“
Ravic se podíval na hodinky. Možná že Veber bude ještě na klinice. Byla hodina poslední noční vizity. „Je tam doktor Veber?“ zeptal se sestry. Její hlas neznal. Musela být nová. „S doktorem Veberem nemůžete mluvit.“
„Není tam?“
„Je tady. Ale je teď zaneprázdněn.“
„Poslyšte,“ řekl Ravic. „Jděte a řekněte mu, Se u telefonu je Ravic. Jděte hned. Je to důležité. Čekám u aparátu.“
„Tak dobře,“ odpověděla váhavě sestra. „Zeptám, se ho, ale on nepřijde.“ „Uvidíme. Zeptejte se ho. Ravic.“
Veber byl za okamžik u telefonu. „Raviku! Kde jste?“
„V Paříži. Dnes jsem přijel, Vy ještě operujete?“
„Ano. Za dvacet minut. Akutní slepé střevo. Sejdeme se potom?“
„Můžu za vámi zajít.“
„Báječné. Kdy?“
„Hned.“
„Dobrá. Tak já na vás počkám.“
„Tady máte něco slušného k pití,“ řekl Veber. „A tady noviny a odborné časopisy. Udělejte si pohodlí.“
„Jednu skleničku. A bílý plaší a rukavice.“
Veber se na Ravika podíval. „Jednoduché slepé střevo. Pod vaši důstojnost. Můžu to rychle vyřídit se sestrami. Beztak jste určitě unavený.“
„Vebere, udělejte mi tu laskavost a nechte mě operovat. Nejsem unavený a jsem v pořádku.“
Veber se smál. „Proklatě spěcháte, abyste se zase dostal do řemesla. Dobrá. Jak chcete. Vlastně to chápu.“
Ravic se umyl a dal si obléct plášť a natáhnout rukavice. Operační sál. Hluboko vdechl pach éteru. V hlavách operačního stolu stála Evženie a dávala narkózu. „Dobrý večer, sestro Evženie,“ pozdravil Ravic.
Málem upustila láhev s éterem. „Dobrý večer, doktore Raviku,“ odpověděla.
Veber se potutelně usmíval. To bylo poprvé, že Ravika takhle oslovila. Ravic se sklonil nad pacientem. Silné operační světlo hořelo bíle a intenzívně. Oddělovalo okolní svět. Oddělovalo myšlenky. Bylo věcné a studené a nemilosrdné a dobré. Ravic vzal nůž, který mu podala krásná sestra. Tenkými rukavicemi cítil chlad oceli. Bylo dobře ji cítit. Bylo dobře vrátit se z rozkolísané nejistoty znovu k jasné přesnosti. Udělal první řez. Za nožem se táhla úzká a rudá stopa krve. Všechno bylo najednou prosté. Poprvé od doby, co se vrátil, cítil znovu sám sebe. Neslyšné svištění světla. Doma, pomyslel si. Konečně!

XIX.

„Je tady,“ oznamoval Morozov.
„Kdo?“
Morozov si uhladil uniformu. „Netvař se, že to nevíš. Nezlob tatíka Borise na veřejné ulici. Myslíš si, že nevím, proč jsi byl během čtrnácti dnů třikrát v Šeherezádě? Jednou s nějakým modrookým a černovlasým zázrakem, ale pak dvakrát sám. Člověk je slabý - v čem jiném by byl jeho půvab?“
„Jdi k ďáblu,“ řekl Ravic. „Nepokořuj mě, právě když potřebuju veškerou svou sílu - ty upovídaný otvírači dveří.“
„Bylo by ti milejší, kdybych ti to neřekl?“
„Samozřejmě.“
Morozov ustoupil a vpustil dva Američany. „Tak se vrať domů a přijď někdy jindy,“ navrhl.
„Je tu sama?“
„Ani kněžnám nedovolujeme, aby přišly samy, to bys měl vědět. Sigmund Freud by se z tvé otázky srdečně zaradoval.“
„Co ty víš o Sigmundu Freudovi. Jsi namazaný a já si na tebe budu stěžovat u ředitele, kapitána Čečenedze.“
„Kapitán Čečenedze byl poručíkem u pluku, kde jsem já byl podplukovníkem. Ještě pořád si to pomaluje. Zkus to schválně.“
„Tak dobře. Pust mě dovnitř.“
„Raviku!“ Morozov mu položil těžké ruce na ramena. „Nebuď osel! Jdi, zatelefonuj tomu zázraku s modrýma očima a pak teprve přijď, když už musíš. Prostá rada starého zkušeného člověka. Je to sice velice levné, zato ale pořád účinné.“
„Ne, Borisi.“ Ravic se na něho podíval. „Triky tady nemají smysl. A taky žádné nechci dělat.“
„Tak jdi domů,“ navrhl Morozov.
„Do zatuchlého palmového salónku? Anebo do té mé díry?“
Morozov Ravika pustil a kráčel před dvojicí, která chtěla taxi. Ravic počkal, dokud se Morozov nevrátil. „Jsi rozumnější, než jsem myslel,“ pochválil ho Morozov. „Jinak bys byl už uvnitř.“
Posunul si z čela čepici se zlatými prýmky. Než mohl pokračovat, objevil se ve dveřích podnapilý mladík v bílém smokinku. „Pane plukovníku! Jeden závodní vůz!“
Morozov kývl na nejbližší taxi v řadě a pomohl poněkud se potácejícímu mladému muži do vozu. „Vy se nesmějete,“ divil se opilý. „Plukovník byl přece dobrý vtip - nebo ne?“
„Velmi dobrý. Závodní vůz možná ještě lepší.“

„Rozmyslel jsem si to," řekl Morozov, když se vrátil.
„Jdi dovnitř. Vykašli se na všechno ostatní. Já bych to udělal taky tak. Jednou by se to stejně stalo, proč tedy ne hned? Doveď to do konce, tak či onak. Když už nejsme dětinští, pak jsme staří."
„Já jsem si to taky rozmyslil. Jdu někam jinam." Morozov se na Ravika pobaveně zadíval. „Dobrá," řekl konečně. „Tak tedy za půl hodiny tě tu zas uvidím."
„Nebo taky ne."
„Tak za hodinu."
O dvě hodiny později seděl Ravic v Cloche d'Or. Místnost byla ještě poměrně prázdná. Dole u dlouhého baru posedávaly prostitutky jako papouškové na bidýlku a švadronily. Mezi nimi stálo několik kšeftařů s falešným kokainem ze sádry a čekali na turisty. Nahoře sedělo několik párů a jedly cibulovou polévku. Na pohovce v rohu naproti Ravikovi si šeptaly dvě lesbičanky a pily sherry brandy. Jedna v kostýmu na míru s kravatou měla na oku monokl; druhá byla rudovlasá kyprá osoba v blýskavých večerních šatech s hlubokým výstřihem.
Pitomost, říkal si Ravic. Proč jsem nešel do Šeherezády? Čeho jsem se obával? A proč jsem utekl? Vím, rozrostlo se to. Ty tři měsíce to nezlomily, jen posílily. Nemá smysl, abych si něco namlouval. Bylo to skoro to jediné, co mi zbylo, ze všeho toho plížení ulicemi, ze všeho toho čekání v úkrytech, v mrholivé osamělosti cizích bezhvězdných nocí. Nepřítomnost to posílila víc, než by ona sama kdy dokázala, a teď -
Potlačený výkřik ho vytrhl z přemítání. Mezitím vešlo několik žen. Jedna z nich, která vypadala jako velmi světlá kreolka, značně opilá, klobouk s květinami posunutý dozadu, odhodila jídelní nůž a sestupovala pomalu ze schodů. Nikdo ji nezadržel. Po schodech šel nahoru číšník. Druhá žena stála nahoře a zastoupila mu cestu. „Nic se nestalo," řekla. „Nic se nestalo."
Číšník pokrčil rameny a obrátil se. Ravic viděl, jak rudovlasá žena v rohu vstala. Žena, která zadržela číšníka, seběhla dolů k baru. Rudovlasá stála tiše, ruku na plných prsou. Opatrně rozevřela dva prsty a podívala se pod ně. Šaty byly několik centimetrů rozříznuté a pod nimi zela otevřená rána. Nebylo vidět kůži, jenom ránu v zelených, měňavých večerních šatech. Rudovlasá žena na ni zírala, jako by tomu nemohla uvěřit.
Ravic se bezděčně nadzdvihl. Pak si zase sedl. Jedno vyhoštění stačilo. Viděl, jak žena v kostýmu strhla rudovlasou zpátky na pohovku. To už se vrátila od baru ta druhá se skleničkou alkoholu. Žena v kostýmu si klekla na pohovku, jednou rukou přidržela rudovlasé ústa a rychle jí odtáhla ruku z rány. Druhá nalila do rány kořalku. Primitivní způsob dezinfekce, pomyslil si Ravic. Rudovlasá sténala, trhala sebou, ale její partnerka ji držela železnou silou. Dvě zbývající ženy zakryly stůl před pohledy ostatních hostů. To všechno se odehrávalo velice rychle a obratně. Skoro nikdo si toho nevšiml. O minutu později, jako by je vyčaroval, vproudil do lokálu houf lesbičanek a homosexuálů. Obklopili stůl v rohu, nadzdvihli rudovlasou, podepřeli ji, ostatní vesele žvatlali a smáli se a kryli skupinu a všichni opustili lokál, jako by se nic nebylo stalo. Většina hostů si ničeho nevšimla.
„Dobré, co?" řekl někdo za Ravikovými zády. Byl to číšník.
Ravic kývl. „Co to bylo?"
„Žárlivost. Tihle perverzníci jsou bláznivá banda."
„Odkud se vzali tak rychle ti ostatní? To byla úplná telepatie."
„Oni to cítí, pane," vysvětloval číšník.
„Asi jedna z nich zatelefonovala. Ale šlo to jak na drátkách."
„Oni to cítí. A drží pohromadě jak čerti. Vzájemně se neudávají. Jenom žádná policie - to je všecko, co chtějí. Vyřídí si to mezi sebou." Číšník sebral Ravikovu skleničku se stolu. „Ještě jednou? Co to bylo?"
„Calvados."
„Ano. Ještě jeden calvados."
Odšoural se. Ravic vzhlédl a uviděl Joan sedět o několik stolů dál. Zřejmě vešla ve chvíli, když se Ravic bavil s číšníkem. Neviděl ji přicházet. Seděla u stolu s dvěma muži. V okamžiku, kdy ji uviděl, spatřila i ona jeho. Zbledla pod svou opálenou pletí. Vteřinu seděla bez hnutí a nespustila z něho oči. Pak prudkým pohybem odstrčila stůl, vstala a šla k němu. Jak se blížila, tvář se jí změnila. Změkla a jako by se rozmazala; jen oči zůstaly strnulé a průhledné jako krystaly. Připadaly mu světlejší než kdy předtím. Měly podivně hněvivou sílu.
„Ty ses vrátil," řekla tiše, téměř bez dechu.
Stála těsně u něho. Na chvilku se zdálo, jako by, ho chtěla obejmout. Neudělala to však. Také mu nepodala ruku. „Ty ses vrátil," opakovala.
Ravic neodpověděl.
„Jak dlouho jsi tady?" zeptala se stejně tiše jako předtím.
„Dva týdny."
„Dva - a já jsem - a tys ani - "
„Nikdo nevěděl, kde jsi. V tvém hotelu to nevěděli a v Šeherezádě taky ne."
„Šeherezáda - byla jsem přece -" nedořekla. „Proč jsi mi nikdy nenapsal ?"
„Nemohl jsem."
„Lžeš."
„Dobře. Nechtěl jsem. Nevěděl jsem, jestli se vrátím."
„Zase lžeš. To není důvod."
„Je. Mohl jsem se vrátit anebo taky ne. Nechápeš to?"
„Ne. Ale chápu, žes už tady dva týdny a neudělals to nejmenší, abys mě - "
„Joan," řekl klidně Ravic. „Tahle opálená ramena nemáš z Paříže."
Číšník čmuchal kolem. Vrhl pohled na Joan a Ravika. Předchozí scéna mu asi ještě seděla v kostech. Vzal jakoby

náhodou z červenobíle kostkovaného ubrusu s talířem i dva nože a dvě vidličky. Ravic si toho všiml. „Všechno je v pořádku," uklidňoval ho.
„Co je v pořádku?" ptala se Joan.
„To nic. Před chvílí se tu něco stalo."
Zírala na něho. „Čekáš tu na nějakou ženu?"
„Můj bože, ne. Nějací lidé tu udělali scénu. Někdo krvácel. Tentokrát jsem se do toho nemíchal."
„Nemíchal?" Náhle pochopila. Její výraz se změnil. „Co tu děláš? Zas tě zatknou. Vím teď všechno. Příště tě čeká půl roku vězení. Musíš pryč! Nevěděla jsem, že jsi v Paříži. Myslela jsem, že se už nikdy nevrátíš."
Ravic neodpověděl.
„Myslela jsem, že se už nikdy nevrátíš," opakovala.
Ravic se na ni podíval. „Joan - "
„Ne! To všecko není pravda. Nic není pravda! Nic!"
„Joan," řekl šetrně Ravic. „Vrať se ke svému stolu."
Náhle měla vlhké oči. „Vrať se ke svému stolu," opakoval Ravic.
„y za to můžeš,"vyrazila ze sebe. „Ty! Jedině ty!"
Prudce se otočila a šla zpátky. Ravic odsunul svůj stůl a sedl si. Zpozoroval sklenku calvadosu a pohnul rukou, aby ho vypil. Neudělal to. Během hovoru s Joan byl klidný. Až teď pocítil rozčilení. To je divné, pomyslel si. Prsní svaly se mu pod kůží chvěly. Proč zrovna tyhle? Vzal sklenici a pozoroval svou ruku. Byla klidná. Nepřipil Joan. Kolem přešel číšník. „Cigarety," požádal Ravic. „Caporalky."
Zapálil si a dopil zbytek skleničky. Opět cítil Joanin pohled. Co ode mne čeká? pomyslel si. Že se před ní opiju ze žalu? Kývl na číšníka a zaplatil. V okamžiku, kdy vstával, dala se Joan do živého hovoru s jedním ze svých společníků. Nepodívala se, když Ravic procházel kolem jejich stolu. Měla tvrdou a chladnou tvář bez výrazu a násilně se usmívala.
Ravic chodil ulicemi a posléze zjistil, že se nevědomky dostal zase k Šeherezádě. Morozovův obličej se roztáhl úsměvem. „Držel ses dobře, vojáku! Už jsem tě pokládal za ztraceného! Člověka vždycky potěší, když se mu jeho proroctví splní."
„Neraduj se moc brzo."
„Ty taky ne. Jdeš pozdě."
„To vím. Už jsem ji potkal."
„Co?"
„V Cloche d'Or."
„To by přece - " řekl ohromený Morozov. „Strýček život má na skladě pořád nové finty."
„Kdy tu skončíš, Borisi ?"
„Za pár minut. Už tam nikdo není. Jen se převlíknu. Pojď zatím dovnitř. Vypij jednu vodku na náklady podniku."
„Ne. Počkám tady."
Morozov se na něho podíval. „Jak se cítíš?"
„K zblití."
„Čekals něco jiného?"
„Ano. Člověk vždycky čeká něco jiného. Běž a převleč se."
Ravic se opřel o zeď. Vedle něho balila stará květinářka zbylé květiny. Nenabídla mu, aby si nějaké koupil. Připadal si jako hlupák, ale byl by rád, kdyby se ho byla zeptala. Takhle to vypadalo, že vůbec nepředpokládala, že by mohl nějaké potřebovat. Dívala se na ubíhající řadu domu. Několik oken ještě svítilo. Kolem pomalu projížděla taxi. Co čekal? Věděl to přesně. Co nečekal, bylo, že se Joan ujme iniciativy. Ale proč by vlastně neměla. Kdo zaútočí první, má pak vždycky pravdu!
Číšníci vycházeli ven. Přes noc byli kavkazany a čerkesy, v rudých kabátcích a vysokých holínkách. Teď z nich byli unavení civilisté. Loudali se domů ve všedních šatech, které na nich vypadaly podivně. Poslední byl Morozov.
„Kam?" zeptal se.
„Dnes už jsem byl všude."
„Tak půjdeme do hotelu a zahrajeme si šachy."
„Co?"
„Šachy. Hru s dřevěnými figurkami, která rozptýlí a zároveň nutí k soustředění."
„Dobře," souhlasil Ravic. „Proč ne?"

..*

Probudil se a okamžitě věděl, že Joan je v pokoji. Byla ještě tma a nemohl ji vidět; přesto věděl, že tam je. Pokoj byl jiný, okno bylo jiné, vzduch byl jiný a on sám byl jiný. „Nech toho!" řekl. „Rozsviť a pojď sem!"
Nehýbala se. Ani dýchat ji neslyšel. „Joan," řekl Ravic, „nehrajme si na schovávanou."
„Ne," odpověděla tiše.
„Tak pojď sem."
„Věděls, že přijdu?"
„Ne."
„Dveře nebyly zamčené."
„Skoro nikdy nezamykám."
Okamžik mlčela. „Myslela jsem, že tu ještě nebudeš," řekla pak. „Chtěla jsem jen - myslela jsem - že budeš někde sedět a

pít.“
„Taky jsem si to myslel. Místo toho jsem hrál šachy.“
„Co?“
„Šachy. S Morozovem. Dole v té díře, která vypadá jako akvárium bez vody.“
„Šachy!“ Vyšla z rohu pokoje. „Šachy! to je přece - někdo, kdo může hrát šachy, když - “
„Taky bych tomu nebyl věřil. Ale šlo to. Dokonce dobře. Vyhrál jsem jednu partii.“
„Ty jsi ten nejstudenější, nejnecitelnější - “
„Joan,“ řekl Ravic. „Žádné scény. Jsem sice pro dobré scény, ale ne dnes.“
„Nedělám scény. Jsem k smrti nešťastná.“
„Dobře. Tak toho všeho necháme. Scény jsou namístě, když je člověk prostředně nešťastný. Znal jsem jednoho muže, který se od chvíle, kdy mu umřela žena, až do jejího pohřbu zavřel do svého pokoje a řešil šachové úlohy. Pokládali ho za člověka bez srdce, ale já vím, že svou ženu miloval víc než cokoliv na světě. Prostě nevěděl, co dělat jiného. Řešil ve dne v noci šachové úlohy, aby na to nemusil myslet.“
Joan teď stála uprostřed místnosti. „A to proto, Raviku?“
„Ne. Říkám ti přece, že to byl jiný muž. Když jsi přišla, spal jsem.“
„Ano. Spal jsi. Ty můžeš spát.“
Ravic se napřímil. „Znal jsem jiného muže, ten taky ztratil svou ženu. Lehl si do postele a prospal dva dny. Matka jeho ženy z toho byla bez sebe. Nechápala, jak je možno dělat tolik protihře si věcí a být současně k smrti smutný. To je zvláštní, jaký rituál se vytvořil právě pro neštěstí. Kdybys mne našla opilého do němoty, bylo by to stylové. Že jsem hrál šachy a spal, není přece důkaz, že jsem tvrdý a bez citu. Prosté, co?“
Něco bouchlo a roztříštilo se. Joan popadla vázu a mrštila jí o zem. „Prima,“ chválil Ravic. „Stejně jsem ten krám nemohl vystát. Jenom dej pozor, ať nešlápneš na střepy.“
Odhrnula střepy stranou. „Raviku,“ zeptala se. „Proč to děláš?“
„Ano,“ odpověděl. „Proč? Dodávám sám sobě odvahy. Nepozoruješ to, Joan?“
Rychle k němu obrátila tvář. „Vypadá to tak. Ale u tebe člověk nikdy neví, na čem je.“
Opatrně překročila roztroušené střepy a sedla si na postel. V ranním šeru teď mohl zřetelně vidět její obličej. Překvapilo ho, že nevypadá unaveně. Byl mladý, jasný a napjatý. Na sobě měla lehký plášť, který neznal, a jiné šaty než ty, jaké měla v Cloche d'Or.
„Myslela jsem, že se už nikdy nevrátíš, Raviku,“ řekla.
„Trvalo to dlouho. Nemohl jsem přijít dřív.“
„Proč jsi nikdy nepsal?“
„Bylo by to pomohlo?“
Podívala se stranou. „Bylo by to bývalo lepší.“
„Lepší by bylo, kdybych se už nikdy nevrátil. Ale pro mě už neexistuje žádná jiná země a žádné jiné město. Švýcarsko je moc malé; a všude jinde jsou fašisti.“
„Ale tady - policie - “
„Policie má tady právě tak málo či právě tolik šancí, že mě chytne, jako předtím. Posledně to byla nešťastná náhoda. Nemá smysl o tom dál uvažovat.“
Sáhl po krabičce s cigaretami. Ležely na stole vedle postele. Byl to pohodlný, středně velký stůl s knihami, cigaretami a několika věcmi. Ravic nenáviděl ono cosi, co stává obvykle vedle postelí jako noční stolek a konzola z falešného mramoru.
„Dej mi taky cigaretu,“ požádala Joan.
„Chceš něco pít?“ zeptal se Ravic.
„Ano. Zůstaň ležet. Já to přinesu.“
Přinesla láhev a naplnila dvě sklenice. Dala mu jednu, vzala si druhou a vypila ji. Zatímco pila, spadl jí plášť z ramen. Ravic teď v přibývajícím světle rána poznal její šaty. Byly to ty šaty, které jí koupil do Antibes. Proč si je oblékla? Byly to jediné šaty, které jí kdy daroval. Nikdy na nic takového nepomyslel. Také na něco takového nechtěl nikdy myslet.
„Když jsem tě uviděla, Raviku - najednou - “ řekla, „nemohla jsem na nic myslet. A když jsi odešel - myslela jsem, že tě už nikdy neuvidím. Nenapadlo mě to hned. Nejdřív jsem čekala, že se vrátíš do Cloche d'Or. Myslela jsem, že se musíš vrátit. Proč ses nevrátil?“
„A proč bych se měl vracet?“
„Byla bych šla s tebou.“
Věděl, že to není pravda. Ale nechtěl o tom přemýšlet. Najednou už nechtěl o ničem přemýšlet. Nevěřil, že to bude stačit. Nevěděl, proč přišla a co doopravdy chtěla, ale náhle zvláštním a hlubokým a uklidňujícím způsobem stačilo, že tu byla. Co to je? myslel si. Je to už tak daleko? Mimo veškerou kontrolu? Tam, kde začíná temnota, vzpoura krve, moc fantazie a hrozba?
„Myslela jsem, že mě chceš opustit,“ řekla Joan. „A taky jsi chtěl! Řekni pravdu!“
Ravic neodpověděl.
Podívala se na něho. „Věděla jsem to! Věděla jsem to!“ opakovala s hlubokým přesvědčením.
„Dej mi ještě jeden calvados.“
„To je calvados?“
„Ano. Nevšimla sis toho?“
„Ne.“ Nalila. Zatímco držela láhev, opřela se mu paží o prsa. Cítil ji až do morku kostí. Vzala svou sklenici a pila. „Ano, je to calvados.“ Pak se na něho podívala znovu. „Dobře, že jsem přišla. Věděla jsem to. Dobře, že jsem přišla.“

Svítalo. Okenice začaly tiše vrzat. Zdvihal se ranní větřík. „Je dobře, že jsem přišla ?“ zeptala se.
„Nevím, Joan.“
Sklonila se nad ním. „Víš to, musíš to vědět.“
Její obličej byl tak těsně u jeho, že mu její vlasy padaly na ramena. Díval se na něj. Byla to krajina, kterou znal, velmi cizí a přitom důvěrně známá, stále táž a nikdy stejná. Viděl, že se jí kůže na čele loupá. Viděl, že červeň rtěnky se na horním rtu drolí, viděl, že není nijak pečlivě nalíčená - to vše viděl v obličeji, jenž byl nyní tak blízko nad jeho, že mu zakryl celý ostatní svět - viděl jej a věděl, že to byla jeho vlastní fantazie, která jej učinila tajuplným; věděl, že existují krásnější obličeje, chytřejší, čistší - ale taky věděl, že tento obličej má nad ním moc jako žádný jiný. A tuto moc. mu dal on sám.
„Ano,“ řekl. „Je to dobře. Ať tak či onak.“
„Nebyla bych to vydržela, Raviku.“
„Co?“
„Že bys byl pryč. Úplně pryč.“
„Říkalas přece, že sis myslela, že se už nikdy nevrátím;“
„To není totéž. Kdybys žil v nějaké jiné zemi, bylo by to něco jiného. Jenom bychom byli odloučení. Mohla bych za tebou přijít, jednou. Nebo bych tomu mohla aspoň pořád věřit. Ale tady - v jednom městě - nechápeš to?“
„Chápu.“
Napřímila se a shrnula si vlasy dozadu. „Nemůžeš mě nechat samotnou. Jsi za mě zodpovědný.“
„Jsi sama?“
„Jsi za mě zodpovědný,“ opakovala a usmála se.
Na vteřinku ji nenáviděl - za ten úsměv i za to, jak to řekla. „Neplácej nesmysly, Joan.“
„Ale ano, jsi. Už od tenkrát. Bez tebe - “
„Dobrá. Jsem zodpovědný i za obsazení Československa. A teď s tím už přestaň. Už svítá. Už budeš muset jít.“
„Co?“ Vytřeštila na něj oči. „Ty nechceš, abych tady zůstala?“
„Ne.“
„Tak -“ řekla tiše a najednou velmi zle. „tak je to tedy! Ty už mě nemiluješ!“
„Velký bože,“ vzdychl Ravic. „Ještě tohle. S jakými idioty ses to v posledních měsících stýkala?“
„Nebyli to žádní idioti. Co jsem měla dělat? Sedět v hotelu Milan, zírat na zdi pokoje a zbláznit se?“
Ravic se zpola posadil. „Jen žádné zpovědi,“ řekl. „Nechtěl jsem žádné zpovědi. Jenom jsem měl v úmyslu zvýšit úroveň hovoru.“
Strnule se na něho dívala. Ústa i oči byly jakoby bez výrazu. „Proč mě pořád kritizuješ? Jiní lidé mě nekritizují. S tebou je vždycky ze všeho hned problém.“
„Správně.“ Upil doušek calvadosu a znovu si lehl.
„Je to pravda,“ pokračovala. „Člověk nikdy neví, na čem s tebou je. Můžeš za to, že člověk říká věci, které říct nechtěl. A pak se do něho pustíš.“
Ravic se zhluboka nadechl. Co si to předtím jen myslel? Temno lásky, moc fantazie, jak rychle se to dalo zase zrušit! Dělali to sami, bez ustání. Byli nejhorlivějšími bořiteli svých snů. Ale mohli snad za to? Cožpak za to mohli - krásní, ztracení štvanci - obrovský magnet někde hluboko pod zemí - a nad ním pestré figurky, které se domnívají, že mají svou vlastní vůli a vlastní osud - cožpak za to mohli? Nebyl on sám jedním z nich? Ještě nedůvěřivý, křečovitě se držící trochy usilovné obezřelosti a levného sarkasmu - a v hloubi duše už stejně vědoucí, co bude nevyhnutelně následovat?
Joan se choulila v nohách postele. Vypadala jako rozzlobená hezká pradlena a zároveň jako něco, co sem přilétlo z měsíce a nevyzná se tu. Ranní šero se změnilo v červánky a ozářilo ji. Mladý den dýchl do okna svým čistým dechem z dálek. Přes špinavé dvory a zakouřené střechy, a ještě stále v něm byl cítit les a život.
„Joan,“ řekl Ravic. „Proč jsi přišla?“
„Proč se ptáš?“
„Ano - proč se ptám?“
„Proč se pořád ptáš? Jsem tady. Nestačí to?“
„Ano, Joan, máš pravdu. Stačí to.“
Zdvihla hlavu. „Konečně! Ale nejdřív musíš člověku zkazit celou radost.“
Radost! Ona tomu říká radost! Být hnán tisíci černých vrtulí ve vzdušném víru bezdeché touhy mít znovu to, co měl dřív - radost? Tam venku, to byl okamžik radosti, rosa před okny, deset minut ticha, dřív než den roztáhne své pařáty. Ale k čertu, co vlastně má být? Neměla pravdu? Neměla pravdu jako rosa a vrabci a vítr a krev? Proč se ptal? Co chtěl vědět? Byla tu, bezstarostně přilétla, těkající noční motýl, lišaj, paví oko - a on tady teď leží a počítá tečky a úzké trhlinky na jeho křídlech a upřeně se dívá na trošku setřený pel. Přišla a já jsem tak hloupě povznesený, protože přišla, pomyslel si. Kdyby nepřišla, tak bych tady ležel a hloubal a pokoušel se hrdinsky podvést sám sebe a přitom bych si tajně nepřál nic jiného, než aby přišla.
Odhodil pokrývku, přehoupl nohy přes okraj postele a vjel do trepek. „Co chceš dělat ?“ zeptala se Joan překvapeně.
„Chceš mě vyhodit?“
„Ne. Chci tě políbit. Měl jsem to udělat už dávno. Jsem idiot, Joan. Žvanil jsem nesmysly. Je báječné, že jsi tady!“
V očích se jí objevil třpyt. „Nemusíš vstávat, abys mě políbil,“ řekla.
Červánky stály vysoko za domy. Nad nimi se rozprostíralo bledě modré nebe. Několik oblaků po něm plulo jako spící plameňáci. „Podívej se, Joan! Jaký je to den! Pamatuješ se ještě, jak pořád pršelo ?“
„Ano. Pořád pršelo, milovaný. Všechno bylo šedé a pořád pršelo.“
„Pršelo, když jsem odjížděl. Ty jsi byla z toho věčného deště zoufalá. A teď - “

„Ano," řekla. „A teď - "
Ležela těsně u něho. „Teď tu máme všechno," dokončil. „Dokonce i zahradu. Karafiáty dole na okně emigranta Wiesenhoffa. A ptáky na kaštanu ve dvoře."
Viděl, že pláče. „Proč se mě neptáš, Raviku?" řekla.
„Už jsem se ptal až moc. Neříkalas to předtím sama?"
„Teď je to jiné."
„Není třeba se na nic ptát."
„Co mezitím bylo."
„Nebylo nic."
Zavrtěla hlavou.
„Co si o mně myslíš, Joan?" řekl. „Podívej se ven. Ta červeň a zlato a modř. Ptají se, jestli včera pršelo? Jestli byla válka v Číně nebo ve Španělsku? Jestli v tomto okamžiku umírají tisíce lidí anebo se tisíce lidí rodí? Jsou tu, vznášejí se vzhůru, to je všecko. A ty chceš, abych se ptal? Tvoje ramena jsou v tom světle z bronzu a já se mám ptát? Tvoje oči jsou v tom rudém odlesku jako moře starých Reků, fialové a vínové, a já mám chtít vědět něco, co už je pryč? Ty jsi tady a já se mám chovat jako blázen a prohrabávat se ve zvadlém listí minulosti? Co si o mně myslíš, Joan?"
Slzy jí oschly. „To jsem už dlouho neslyšela," řekla.
„Tak to jsi byla mezi tupohlavci. Ženy máme zbožňovat nebo opustit. Nic mezi tím."
Spala a pevně se ho držela, jako by ho už nikdy nechtěla pustit. Spala hluboce a Ravic cítil její lehký, pravidelný dech na svých prsou. Ještě chvíli bděl. V hotelu se ozývaly ranní zvuky. Šumění vodovodů, bouchání dveří a dole vykašlával emigrant Wiesenhoff své probuzení oknem ven. Ravic cítil Joanina ramena na své paži, cítil její teplou, dřímající pleť, a když otočil hlavu, mohl vidět její zcela uvolněný, oddávající se obličej, čistý jako nevinnost sama. Zbožňovat nebo opustit, pomyslil si. Velká slova. Kdo by to dokázal! Ale kdo by si to taky přál?

XX.

Probudil se. Joan už vedle něho neležela. Slyšel vodu v koupelně a posadil se. Okamžitě byl zcela bdělý. Poslední měsíce ho to znovu naučily. Kdo se okamžitě probudil, mohl občas ještě uniknout. Podíval se na hodinky. Bylo deset. Joaniny večerní šaty a plášť ležely na podlaze. Brokátové střevíce stály u okna. Jeden se převrátil.
„Joan," volal. „Co děláš pod sprchou uprostřed noci?"
Otevřela dveře. „Nechtěla jsem tě vzbudit."
„To je v pořádku. Já můžu usnout vždycky. Ale proč jsi už vzhůru?"
Na hlavě měla koupací čepici a kapala z ní voda. Její ramena se světle hnědě leskla. Vypadala jako amazonka v přiléhavé přilbě. „Už nejsem noční pták, Raviku. Už nejsem v Šeherezádě."
„To vím."
„Od koho?"
„Od Morozova."
Na zlomek vteřiny se na něho pátravě zadívala. „Morozov," řekla. „Ten starý žvanil. Co ti ještě vykládal?"
„Nic. Bylo ještě něco k vykládání?"
„Nic, co by mohl vykládat noční vrátný. Ti jsou jako šatnářky. Drbny z povolání."
„Morozova nech na pokoji. Noční vrátní a lékaři jsou pesimisty z povolání. Žijí ze stinných stránek života. Ale neklepou. Jsou zavázáni k diskrétnosti."
„Stinné stránky života," opakovala Joan. „Kdo by si to přál?"
„Nikdo. Ale většina v nich žije. Ostatně místo v Šeherezádě ti obstaral tenkrát Morozov."
„Za to mu nemusím být věčně se slzami v očích vděčná. Nezklamala jsem. Svůj plat jsem si zasloužila, jinak by si mě tam nenechali. A navíc to udělal pro tebe. Ne pro mě."
Ravic sáhl po cigaretě. „Co vlastně proti němu máš?"
„Nic. Nemám ho ráda. Tak divně se na člověka dívá. Já bych mu nevěřila. Ty bys taky neměl."
„Co?"
„Neměl bys mu věřit. Víš přece, že všichni vrátní ve Francii jsou fízlové."
„Jinak ještě něco?" dotázal se Ravic klidně.
„Samozřejmě mi nevěříš. Každý v Šeherezádě to věděl. A kdo ví, jestli - "
„Joan!" odhodil přikrývku a vstal. „Nemluv hlouposti. Co to s tebou je?"
„Nic. Co by se mnou mělo být? Nemůžu ho vystát, to je všecko. Má špatný vliv. A ty jsi s ním pořád pohromadě."
„Ach tak," řekl Ravic. „Proto."
Najednou se usmála. „Ano, proto."
Ravic cítil, že to nebylo jen proto. Bylo tu ještě něco jiného. „Co chceš k snídani?" zeptal se.
„Zlobíš se?" opáčila.
„Ne."
Vyšla z koupelny a položila mu paže kolem šíje. Tenkou látkou pyžama cítil vlhkost její kůže. Cítil její tělo a svou krev.
„Zlobíš se, že žárlím na tvé přátele?"
Zavrtěl hlavou. Přilba. Amazonka. Najáda vynořivší se z oceánu, ještě s vůní vody a mládí na hladké pleti. „Pusť mě," řekl.

Neodpověděla. Linka od vysoko položených lícních kostí k bradě. Ústa. Příliš těžká oční víčka. Ňadra, která se tiskla na jeho nahou kůži pod rozepnutým kabátkem pyžama.
„Pusť mě, nebo - “
„Nebo co?“ zeptala se.

..*

Před otevřeným oknem bzučela včela. Ravic ji sledoval očima. Asi ji přilákaly karafiáty emigranta Wiesenhoffa a teď hledala další květy. Vlétla dovnitř a posadila se- na jednu ze skleniček calvadosu, která stála na okně.
„Chyběla jsem ti?“ zeptala se Joan.
„Ano.“
„Moc?“
„Ano.“
Včela vzlétla. Zakroužila několikrát kolem sklenicí. Pak odbzučela oknem zpátky do slunce a ke karafiátům emigranta Wiesenhoffa.
Ravic ležel vedle Joan. Léto, myslel si. Léto, louky zrána, vlasy s vůní sena a kůže jako jetel - vděčná krev, která nezvučně proudí jako potok a stoupá bez žádosti, teče přes písčiny, klidná hladina, v níž se zrcadlí a usmívá jedna tvář. Už nic nebylo vyschlé a mrtvé, na dobu jednoho jasného okamžiku, břízy a topoly, ticho a nezřetelné zurčení, které přicházelo jako ozvěna ze vzdálených ztracených obzorů a ťukalo v žilách.
„Chtěla bych tu zůstat,“ řekla Joan.
„Zůstaň tady. Budeme spát. Málo jsme se vyspali.“
„Nemůžu. Musím jít.“
„Ve večerních šatech teď přece stejně nikam nemůžeš.“
„Přinesla jsem si jiné.“
„Kde je máš?“
„Měla jsem je pod kabátem. Boty taky. Musí být někde pod mými věcmi. Mám všecko s sebou.“
Neřekla, kam musí jít. Taky ne proč. A Ravic se neptal.
Včela se objevila znovu. Už nebzučela bezcílně kolem. Zamířila přímo ke sklenici a sedla si na okraj. Zřejmě calvadosu rozuměla. Anebo hroznovému cukru.
„Byla sis tak jistá, že tu zůstaneš?“
„Ano,“ odpověděla Joan a nehýbala se.

..*

Rolanda přinesla podnos s lahví a sklenicemi. „Žádnou kořalku,“ řekl Ravic.
„Ty nechceš vodku? Je to zubrovka.“
„Dnes ne. Dej mi kávu. Silnou.“
„Dobře.“
Odsunul mikroskop. Pak si zapálil cigaretu a přistoupil k oknu. Platany venku měly svěží, čerstvé listí. Když tu byl naposled, byly ještě holé.
Rolanda přinesla kávu. „Máte víc dívek než dřív,“ poznamenal Ravic.
„O dvacet víc.“
„Obchod jde tak dobře? Teď, v červnu?“
Rolanda si k němu přisedla. „Obchod jde tak dobře, že jsme z toho samy paf. Lidi jako by se zbláznili. Začíná to už odpoledne. A večer teprve - “
„Možná to dělá počasí.“
„Počasím to není. Vím, jak to jindy bývá v květnu a v červnu. Tohle teď je něco jako šílenství. Nevěřil bys, jaké tržby má bar. Umíš si představit, že si u nás šampaňské objednávají i Francouzi ?“
„Ne.“
„Cizinci, prosím. Na to je. přece máme. Ale Francouzi! Dokonce Pařížani! Šampaňské! A platí ho! Místo dubonnetu nebo piva nebo koňaku. Věřil bys tomu?“
„Jen kdybych to viděl na vlastní oči.“
Rolanda mu dolila kávu. „A ten provoz,“ pokračovala. „K ohluchnutí. Uvidíš sám, až půjdeš dolů. Už teď! A žádní opatrničtí odborníci, kteří čekali na tvé prohlídky. Teď už jich tam sedí celá banda! Co to jen do lidí vjelo, Raviku?“
Ravic pokrčil rameny. „Existuje jeden takový příběh o potápějícím se zaoceánském parníku.“
„Ale u nás se přece nic nepotápí! Obchody jdou skvěle.“
Dveře se otevřely. Vstoupila Ninette, jednadvacetiletá, štíhlá jako chlapec, v krátkých růžových hedvábných kalhotkách. Měla obličej světice a byla jednou z nejlepších prostitutek podniku. Teď před sebou nesla podnos s chlebem, máslem a dvěma kelímky zavařeniny. „Madam slyšela, že doktor pije kávu,“ vysvětlovala chraptivým basem. „Posílá zavařeninu na ochutnání. Domácí!“ Ninette se najednou zašklebila. Tvář anděla pukla a objevil se rozjívený uličník. Nedbale přistrčila podnos na stůl a tanečním krokem se odvznášela.
„Tady to vidíš,“ povzdychla si Rolanda. „Hned jsou drzé! Vědí, že je potřebujeme.“
„To je v pořádku,“ řekl Ravic. „Kdy jindy by měly být drzé? Co má znamenat ta zavařenina?“
„Madam je na ni hrdá. Dělá ji sama. Na svém sídle na Riviéře. Je opravdu dobrá. Chceš ji ochutnat?“

„Nenávidím marmeládu. Zvlášť když ji vyrábějí milionářky.“
Rolanda odšroubovala skleněná víčka, nabrala několik lžic zavařeniny, otřela ji do papíru, přidala kousek másla a několik krajíčků chleba, všecko pečlivě zabalila a dala Ravikovi. „Pak to někde vyhoď,“ řekla. „Udělej jí to k vůli. Ona se pak podívá, jestli jsi něco jedl. Poslední pýcha stárnoucí ženy bez iluzí. Udělej to ze zdvořilosti.“
„Dobrá.“ Ravic vstal a otevřel dveře. „Je tam dost kravál,“ poznamenal. Zdola slyšel hlasy, hudbu, smích a výkřiky. „To všechno jsou Francouzi?“
„To ne. Většinou jsou to cizinci.“
„Američani?“
„Ne, to je to zvláštní. Většinou jsou to Němci. Ještě nikdy jsme tu neměli tolik Němců.“
„To není zvláštní.“
„Skoro všichni mluví dobře francouzsky. Vůbec ne jako Němci před několika léty.“
„To jsem si myslil. Není tam taky hodně veteránů? A rekrutů a vojáků z kolonií?“
„Ti jsou tu přece pořád.“
Ravic kývl. „A Němci utrácejí hodně peněz, ne?“
Rolanda se zasmála. „To tedy ano. Pozvou každého, kdo chce pít.“
„Zvlášť vojáky, myslím. A přitom má Německo vázanou marku a hranice jsou uzavřeny. Ven se smí jen s úředním povolením a nesmí se vzít s sebou víc než deset marek. Není to divné, tihle veselí Němci s tolika penězi, kteří mluví tak dobře francouzsky?“
Rolanda pokrčila rameny. „Pro mne za mne - dokud jsou jejich peníze pravé - “

..*

Domů se vrátil po osmé. „Volal mě někdo ?“ zeptal se vrátného.
„Ne.“
„Ani odpoledne?“
„Ne. Celý den nikdo.“
„Nebyl tu nikdo a neptal se. po mně?“
Vrátný zavrtěl hlavou. „Nikdo.“
Ravic šel nahoru. V prvním poschodí slyšel, jak se manžele Goldbergovi hádají. V druhém křičelo dítě. Byl to francouzský občan Lucien Silbermann. Čtrnáct měsíců starý. Pro své rodiče, obchodníka kávou Siegfrieda Silbermanna a jeho ženu Nelly rozenou Levyovou z Frankfurtu nad Mohanem, byl předmětem zbožňování a spekulace. Narodil se ve Francii a rodiče doufali, že díky jemu dostanou francouzské pasy o dva roky dřív. Načež se Lucien s inteligencí jednoročního dítka vyvinul v domácího tyrana. Ve třetím patře vyhrával gramofon. Patřil uprchlíku Wohlmeierovi, dříve koncentrační tábor Oranienburg, a hrál německé lidovky. Chodba pádila po zelí a šeru.
Ravic šel do svého pokoje, aby si chvíli četl. Kdysi zakoupil pár svazků dějin světa a teď je vytáhl. Nebyla to zrovna povzbuzující četba. Jediné, co z nich vyplývalo, bylo zvláštně tísnivé zadostučinění, že co se děje dnes, není žádnou novinkou. Všechno tu už mnohokrát bylo. Lži, věrolomnosti, vraždy, bartolomějské noci, korupce z touhy po moci, nepřetržitý řetěz válek - dějiny lidstva byly psány slzami a krví a mezi tisíci krví potřísněných soch minulosti se jen zřídka zaleskla jedna pokrytá stříbrem dobrotivosti. Demagogové, podvodníci, otcovrahové a vrahové svých přátel, mocí opilí sobci, fanatičtí proroci, kteří hlásali lásku s mečem v ruce, bylo to .pořád totéž a pořád se nechávaly trpělivé národy štvát proti sobě do nesmyslného zabíjení za císaře, náboženství a šílence - nemělo to konce.
Odstrčil knihy. Z otevřeného okna pod ním sem doléhaly hlasy. Poznal je - byl to Wiesenhoff a paní Goldbergová.
„Teď ne,“ říkala Ruth Goldbergerová. „On se brzy vrátí. Za hodinu.“
„Hodina je hodina.“
„Možná že přijde i dřív.“
„Kam šel?“
„K americkému velvyslanectví. Chodí tam každý večer. Stojí venku a dívá se na ně. Víc nic. Pak se vrátí.“
Wiesenhoff řekl cosi, čemu Ravic nerozuměl. „Přirozeně,“ odpověděla hádavě Ruth Goldbergová.
„Kdo není blázen? Že je starý, to vím taky.“
„Nech toho,“ řekla po chvíli. „Teď nemám chuť. Nemám na to náladu.“
Wiesenhoff něco odpověděl.
„Tobě se to mluví,“ řekla. „On má přece peníze. Já nemám ani krejcar. A ty - “
Ravic vstal. Podíval se na telefon a váhal. Bylo skoro deset hodin. Neslyšel o Joan nic od rána, kdy odešla. Neptal se jí, jestli večer přijde. Byl si jist, že přijde. Teď už si tak jistý nebyl.
„Pro tebe je to jednoduché! Ty chceš mít jen své potěšení a dál nic,“ řekla paní Goldbergová.
Ravic šel k Morozovovi. Jeho pokoj byl zamčený. Ravic sešel do katakomb. „Kdyby někdo volal, jsem tady dole,“ řekl vrátnému.
Morozov tam byl. Hrál šachy s nějakým zrzavým chlapíkem. Několik žen posedávalo v koutech. S ustaranými obličeji pletly anebo četly.
Ravic přihlížel hře. Zrzavý muž hrál dobře. Rychle a naprosto nezúčastněně. Morozov stál na prohru. „Vidíš, jak se tady se mnou nakládá?“ obrátil se k Ravikovi.
Ravic pokrčil rameny. Zrzavý muž vzhlédl. „To je pan Finkenstein,“ vysvětlil Morozov. „Čerstvě z Německa.“
Ravic kývl. „Jaké je to tam teď?“ zeptal se bez zájmu, jen aby něco řekl.
Zrzavý muž povytáhl ramena a neodpověděl. Ravic taky žádnou odpověď nečekal. To bylo jenom v prvních letech:

horlivé otázky, doufání, očekávání, horečné vyčkávání, jestli se to zhroutí. Teď už každý dávno věděl, že zhroucení může přinést jen válka. A právě tak každý člověk s trochou rozumu věděl, že vláda, která svůj problém nezaměstnanosti vyřešila zbrojením, má jen dvě možnosti: válku anebo vnitřní katastrofu. Tudíž válku.
„Mat," ohlásil Finkenstein bez nadšení a vstal. Podíval se na Ravika. „Co by se dalo dělat, aby člověk spal? Nemůžu tu spát. Usnu a hned se zase probudím."
„Pít," poradil Morozov. „Burgundské, hodně burgundského anebo pivo."
„Já nepiju. Už jsem prochodil hodiny po ulicích, až jsem si myslel, že jsem k smrti unavený. A nepomohlo to. Nemůžu spát."
„Dám vám nějaké prášky," řekl Ravic. „Pojďte se mnou nahoru."
„Raviku, vrať se," volal za ním Morozov. „Nenechávej mě tu samotného, bratře!"
Několik žen vzhlédlo. Pak se znovu daly do pletení anebo čtení, jako by na tom závisel jejich život. Ravic šel s Finkensteinem ke svému pokoji. Když otevřel dveře, ovanul jej noční vzduch z okna jako tmavá, chladná vlna. Zhluboka vdechl, rozsvítil a rychle se rozhlédl po pokoji. Nikdo tam nebyl. Dal Finkensteinovi několik tabletek.
„Děkuji," řekl Finkenstein a ve tváři se mu nehnul ani sval. Vyšel ven jako stín.
Ravic náhle věděl, že Joan nepřijde. Věděl taky, že si toho byl vědom už ráno. Jenom si to nechtěl přiznat. Ohlédl se, jako by za ním někdo promluvil. Najednou bylo všecko jasné a prosté. Dosáhla s ním, čeho chtěla, a teď si dávala na čas. Co čekal? Že kvůli němu všechno zahodí? Že se vrátí jako předtím? Taková hloupost! Samozřejmě že tu byl někdo jiný a nejen někdo jiný, nýbrž i úplně jiný život, kterého se nechtěla vzdát.
Sešel opět dolů. Bylo mu dost bídně. „Volal někdo?" zeptal se.
Noční vrátný, který právě nastoupil službu, zavrtěl hlavou, ústa plná česnekového salámu.
„Čekám hovor. Zatím budu dole."
Vrátil se k Morozovovi.

..*

Sehráli jednu partii. Morozov vyhrál a spokojeně se rozhlédl. Ženy mezitím neslyšně zmizely. Morozov zazvonil na ministrantský zvonek. „Klariso! Karafu rosé."
„Ten Finkenstein hraje jako šicí stroj," stěžoval si. „K zblití. Matematik. Nenávidím perfektnost. Není to lidské." Podíval se na Ravika. „Proč jsi tady, když je takový večer?"
„Čekám hovor."
„Zase jednou se chystáš někoho vědeckým způsobem popravit?"
„Včera jsem jednomu vyřízl žaludek."
Morozov nalil plné skleničky. „Ty si tu sedíš a piješ," řekl. „A tam leží tvá oběť a blouzní v deliriu. I v tom je něco nelidského. Měl by tě aspoň taky bolet žaludek."
„Máš pravdu," souhlasil Ravic. „V tom je bída světa, Borisi, že nikdy na vlastní kůži nepocítíme, co natropíme. Ale proč chceš začít se svou reformou právě u lékařů? Politikové a generálové by se k tomu hodili líp. Pak bychom měli světový mír."
Morozov se pohodlně opřel a zadíval se na Ravika. „Lékaře by člověk nikdy neměl znát osobně," prohlásil. „Zbavuje ho to poněkud důvěry. Opil jsem se s tebou - jak bych se mohl nechat od tebe operovat? Mohl bych sice vědět, že jsi lepší chirurg než nějaký jiný, kterého neznám - přesto bych si vzal toho druhého. Důvěra k neznámému - zakořeněná lidská vlastnost, kamaráde! Lékaři by měli bydlet v nemocnicích a nikdy by se neměli .pouštět ven mezi obyčejné lidi. Vaši předchůdci, čarodějnice a zázračníi doktoři, to věděli. Kdybych měl být operován, chci mít víru v nadlidské síly."
„Taky bych tě neoperoval, Borisi."
„Proč ne?"
„Žádný doktor neoperuje rád svého bratra."
„To potěšení ti stejně neudělám. Umřu na srdeční mrtvici ve spánku. Dělám pro to co můžu." Morozov vykulil na Ravika oči jako rozradostněné dítě. Pak vstal. „Musím jít. Otvírat dveře do kulturního střediska na Montmartru. Proč člověk vlastně žije?"
„Aby o tom přemýšlel. Ještě nějaké otázky?"
„Ano. Proč, když už to udělal a trochu zmoudřel, proč právě potom umře?"
„Hodně lidí umře, i když ještě nezmoudřeli."
„Neuhýbej. A nechoď na mě se stěhováním duší."
„Předtím bych se tě chtěl zeptat na něco jiného; Lvi zabíjejí antilopy, pavouci mouchy, lišky slepice - která jediná rasa na světě bez ustání potírá sebe sama, vede mezi sebou války a zabíjí se?"
„To jsou otázky pro malé děti. Přirozeně že koruna tvorstva. člověk, který vymyslel slova láska, dobro a milosrdenství."
„Dobře. Který jediný tvor v přírodě může spáchat a taky páchá sebevraždu?"
„Zase člověk - který vynalezl věčnost, boha a vzkříšení."
„Výborně," pochválil ho Ravic. „Vidíš, kolik je v nás protikladů. A ty chceš vědět, proč umíráme?"
Morozov překvapeně vzhlédl. Pak se mocně napil. „Ty sofisto," zaláteřil. „Ty farizeji."
Ravic se na něho podíval. Joan, myslelo v něm cosi. Kdyby teď vešla těmi špinavými skleněnými dveřmi. „Chyba byla v tom, Borisi," vysvětlil Ravic, „že jsme začali myslet. Kdybychom zůstali v blaženosti pudů a potravy, nebylo by se tohle všechno stalo. Někdo s námi experimentuje, ale zřejmě ještě nenašel řešení. Přesto si nebudeme stěžovat. I pokusná zvířata by měla mít svou profesionální hrdost."
„Říkají řezníci. Vůl ne. Říkají vědci. Ne morčata. Říkají lékaři, nikdy bílé myšky."

„To je pravda. Ať žije zákon o dostatečném důvodu. Pojď, Borisi, vypijeme sklenici na krásu - na spanilou věčnost vteřiny. Víš, co ještě člověk jako jediný umí? Smát se a plakat.“
„A opít se. Kořalkou, vínem, filozofií a ženami a nadějí a zoufalstvím. Víš, co taky jako jediný ví? Že musí umřít. Jako protijed dostal fantazii. Kámen je reálný. Rostlina taky. I zvíře. Jsou účelní. Nevědí, že musí umřít. Člověk to ví. Pozvedni se, duše z prachu! Leť! Nevzlykej, ty legální vrahu! Nezapěli jsme právě píseň písní na lidstvo?“
Morozov zatřepal šedivou palmou, až se prach rozletěl na všechny strany. „Udatný symbole dojemné jižní naděje, rostlino snů francouzské hoteliérky, buď zdráv! A ty také, muži bez vlasti, popínavá bylino bez půdy, kapesní zloději smrti, buď zdráv! Buď pyšný, že jsi romantik!“ Zašklebil se na Ravika.
Ravic mu ušklíbnutí nevrátil. Díval se na dveře. Otevřely se. Vešel noční vrátný. Mířil k jejich stolu. Telefon, pomyslel si Ravic. Konečně! Přece jen! Nevstal. Čekal. Cítil, jak se mu napínají paže.
„Vaše cigarety, pane Morozove,“ řekl vrátný. „Chlapec je právě přinesl.“
„Děkuji.“ Morozov zastrčil krabičku ruských cigaret. „Servus, Raviku. Uvidím tě potom?“
„Možná. Servus, Borisi.“

..*

Muž bez žaludku se upřeně díval na Ravika. Bylo mu špatně, ale nemohl zvracet. Už neměl nic, čím by zvracel. Bylo mu jako člověku bez nohou, který v nich má bolesti.
Byl velmi neklidný. Ravic mu dal injekci. Muž neměl valnou naději, že zůstane naživu. Srdce nijak zdatné, jedna strana plic plná uzavřených kaveren. Za svých pětatřicet let života nepoznal moc zdraví. Už léta žaludeční vřed, vyléčenou tuberkulózu a teď rakovina. Podle chorobopisu byl čtyři roky ženatý, žena zemřela v šestinedělí, dítě o tři léta později na tuberkulózu. Žádní jiní příbuzní. A teď tu ležel a díval se na Ravika a nechtěl umřít a byl trpělivý a statečný a nevěděl, že ho musí živit střevem a že už nebude smet jíst jednu z mála radostí svého bytí, kyselé okurky a vařené hovězí. Ležel tu páchnoucí a rozřezaný a měl cosi, co mu oživovalo oči a čemu se říká duše. Buď pyšný, že jsi romantik! Píseň písní na lidstvo.
Ravic zavěsil zpět tabulku s údaji o teplotě a pulsu. Sestra vstala a čekala. Vedle ní ležel na židli rozpletený svetr. Byly v něm zapíchnuty pletací jehlice a klubko vlny leželo na podlaze. Tenké vlákno vlny, visící dolů, vypadalo jako úzký pramínek krve; jako by svetr krvácel a krev stékala na zem.
Ten tu leží a dokonce i s injekcí bude mít hanebnou noc, s bolestmi, nehybností, dušností a děsivými sny, a já čekám na ženu a myslím si, že to pro mne bude zlá noc, když ona nepřijde. Vím, jak je to směšné ve srovnání s tímhle umírajícím tady, ve srovnání s Gastonem Perrierem vedle, který má rozdrcenou paži, ve srovnání s tisíci jiných, ve srovnání se vším tím, co se dnes v noci bude ve světě
dít, a přesto mi to nepomůže. Nepomůže to, není to nic platné, nic to nezmění, zůstane to stejné. Jak to říkal Morozov? Proč tě aspoň taky nebolí žaludek? Ano, proč?
„Zatelefonujte mi, kdyby něco bylo,“ řekl sestře. Byla to tatáž, která dostala od Kate Hegströmové dárkem gramofon.
„Pán je velmi odevzdaný,“ řekla sestra.
„Co že je?“ zeptal se překvapený Ravic.
„Odevzdaný. Dobrý pacient.“
Ravic se rozhlédl. Nebylo tam nic, co by ošetřovatelka mohla očekávat jako dárek. Velmi odevzdaný - jakých výrazů nemocniční sestry občas používají! Ten chudák tady bojoval všemi armádami svých červených krvinek a nervových buněk proti smrti - nebyl ani za mák odevzdaný.
Vrátil se do hotelu. Přede dveřmi potkal Goldberga, starého muže s šedivým vousem a tlustým zlatým řetízkem na vestě.
„Hezký večer,“ prohodil Goldberg.
„Ano.“ Ravic myslel na jeho ženu ve Wiesenhoffově pokoji. „Nechcete se ještě trochu projít?“ zeptal se.
„Už jsem se prošel. Až ke Concorde a zpátky.“
Až ke Concorde. Tam je americké velvyslanectví. Bílé pod hvězdami, tiché a opuštěné, jakási Noemova archa, ve které se nacházela razítka na víza, nedosažitelná. Goldberg před ním postával, venku, vedle hotelu Crillon a zíral na vchod a tmavá okna jako na 'nějakého Rembrandta nebo na diamant Koh-i-noor.
„Neprošel byste se ještě se mnou? K Oblouku ?“ zeptal se Ravic a myslel si: Když ty dva tam nahoře zachráním, bude Joan v mém pokoji, nebo mezitím přijde.
Goldberg zavrtěl hlavou. „Musím nahoru. Žena už určitě čeká. Byl jsem pryč víc než dvě hodiny.“
Ravic se podíval na hodinky. Bylo skoro půl jedné. Tady nebylo už třeba nic zachraňovat. Žena byla už dávno zpátky ve svém pokoji. Díval se za Goldbergem, jak jde pomalu po schodech vzhůru. Pak šel k vrátnému. „Volal někdo?“
„Ne.“
Pokoj byl jasně osvětlen. Vzpomněl si, že jej tak opustil. List papíru se třpytil, jako by na něj kupodivu napadal sníh. Vzal ten papír, který položil na stůl předtím, než odešel, a na který napsal, že se vrátí za půl hodiny, a roztrhal ho. Hledal něco k pití. Nic nenašel. Sešel znovu dolů. Vrátný neměl calvados. Měl jen koňak. Ravic si vzal s sebou láhev henessy a láhev vouvray. Chvíli si povídal s vrátným, který mu dokazoval, že Loulou II má nejlepší vyhlídky při příštích dostizích dvouroček v St. Cloud. Kolem prošel Španěl Alvarez. Ravic si všiml, že neznatelně kulhá. Pak si koupil noviny a vrátil se zpátky do pokoje. Jak může být takový večer dlouhý. Kdo v lásce nevěří na zázraky, ten je ztracen, řekl roku 1933 v Berlíně advokát Arensen. Za tři týdny nato ho strčili do koncentráku, protože ho udala jeho milenka.
Ravic otevřel láhev vouvrayského a vzal si ze stolu svazek Platóna. Za několik minut ho odložil a sedl si k oknu. Nespouštěl oči z telefonu. Ten zatracený černý přístroj. Nemohl Joan zavolat. Nevěděl její nové číslo. Nevěděl ani, kde bydlí. Neptal se a ona mu to neřekla. Asi mu to neřekla úmyslně. Měla pak vždycky výmluvu.

Vypil sklenku lehkého vína. Pitomost, pomyslel si. Čekám na ženu, která tu ještě dnes ráno byla. Neviděl jsem ji tři a půl měsíce a nechyběla mi tolik jako teď, kdy tu nebyla jen jeden den. Bylo by jednodušší, kdybych ji už nikdy neuviděl. Počítal jsem s tím. Teď -
Vstal. V tom to taky nebylo. Byla to nejistota, která ho užírala. Nedůvěra, která se v něm pomalu uhnizďovala.
Šel ke dveřím. Věděl, že nejsou zamčené, ale ještě jednou se přesvědčil. Začal číst noviny, ale viděl je jen jako v mlze. Incidenty v Polsku. Nevyhnutelné srážky. Nároky na koridor. Anglofrancouzský pakt s Polskem. Válka přede dveřmi. Nechal noviny sklouznout na zem a zhasl. Ležel ve tmě a čekal. Nemohl spát. Znovu rozsvítil. Láhev henessy stála na stole. Neotevřel ji. Vstal a sedl si k oknu. Noc byla chladná a hluboká a plná hvězd. Ze dvorů zaléhalo kočičí vřískání. Naproti na balkóně stál muž v podvlékačkách a škrabal se. Hlasitě zívl a vrátil se do osvětleného pokoje. Ravic se podíval na postel. Věděl, že neusne. Čtení taky nemělo smysl. Stěží se rozpomněl, co četl před chvílí. Jít pryč - to by bylo nejlepší. Ale kam? Bylo to všechno stejné. Navíc se mu ani nechtělo jít pryč. Chtěl něco vědět. Zatraceně - držel láhev koňaku v ruce a postavil ji zpátky. Pak šel ke své brašně a vytáhl několik prášků na spaní. Tytéž prášky, které dal zrzavému Finkensteinovi. Ten teď spí. Ravic je spolkl. Není moc jisté, jestli on sám usne. Vzal si ještě jeden. Však by se probudil, kdyby Joan přišla. Nepřišla. Nepřišla ani příští noc.

XXI.

Evženie strčila hlavu do pokoje, kde ležel muž bez žaludku. „Telefon, pane Raviku."
„Kdo je tam?"
„Nevím. Neptala jsem se-.Telefonistka mi to řekla na chodbě."
Ravic Joanin hlas nepoznal hned. Byl zastřený a velmi daleko. „Joan," řekl. „Kde jsi?"
Znělo to, jako by nebyla v Paříži. Skoro čekal, že řekne nějaké místo na Riviéře. Předtím ho nikdy nevolala na kliniku.
„Jsem ve svém bytě," odpověděla.
„Tady v Paříži ?"
„Samozřejmě. Kde jinde?"
„Jsi nemocná ?"
„Ne. Proč?"
„Že voláš na kliniku."
„Už jsem volala do hotelu. Nebyls lam. Tak jsem zatelefonovala na kliniku."
„Je něco v nepořádku ?"
„Ne. Proč by mělo být? Chtěla jsem vědět, jak se ti daří."
Hlas byl teď jasnější. Ravic vytáhl cigaretu a papírovou složku se zápalkami. Přidržel si horní část loktem a utrhl zápalku a škrtl.
„Tady je klinika, Joan," řekl. „Tady je člověk pořád připravený na náhlá neštěstí a nemoce."
„Nejsem nemocná. Jsem v posteli, ale nejsem nemocná."
„To je dobře." Ravic posunoval zápalky na bílém voskovaném plátně stolu sem a tam. čekal, co přijde dál.
Joan taky čekala. Slyšel ji dýchat. Chtěla, aby začal on. Bylo by to pro ni snazší.
„Joan," řekl Ravic. „Nemůžu zůstat dlouho u telefonu. Mám tam nedodělaný převaz a musím zpátky."
Chvilku mlčela. „Proč o tobě nic neslyším," řekla pak.
„Neslyšíš o mně nic, protože nemám tvoje telefonní číslo a nevím, kde bydlíš."
„Ale to jsem ti přece řekla."
„Ne, Joan."
„Ale ano. Řekla jsem ti to." Byla teď na pevné půdě. „Určitě. Vím to. Tys to ale zase zapomněl."
„Dobrá. Zapomněl jsem to. Řekni mi to ještě jednou. Mám tady tužku."
Řekla mu svou adresu a telefonní číslo.
„Jsem přesvědčena, že jsem ti to řekla, Raviku. Určitě."
„To je v pořádku, Joan. Musím zpátky. Nemohli bychom dnes jít spolu na večeři?"
Okamžik neodpovídala. „Proč mě někdy nepřijdeš navštívit?" zeptala se pak.
„Dobře. To bych taky mohl. Dnes večer. V osm?"
„Proč nepřijdeš teď?"
„Teď musím pracovat."
„Jak dlouho ?"
„Ještě asi hodinu."
„Přijď pak."
Ach tak, večer nemáš čas, pomyslel si a zeptal se: „Proč ne večer?"
„Raviku," odpověděla. „Někdy nechápeš ty nejprostší věci. Protože bych si přála, abys přišel hned. Nechci čekat až do večera. Proč bych jinak volala touhle dobou na kliniku ?"
„Dobrá. Přijdu, až tady budu hotov."

..*

Byl to dům na rohu Pascalovy ulice. Joan bydlela v nejvyšším poschodí. Otevřela dveře. „Pojď dál," zvala ho. „To je

dobře, že jsi tady. Pojď dál.“
Na sobě měla jednoduchý černý župan, střižený jako pánský. Byla to jedna z vlastností, které se Ravikovi na ní líbily - nikdy nenosila taková ta nadýchaná tylová nebo hedvábná nic. Její tvář byla bledší než obvykle a trochu vzrušená.
„Pojď,“ řekla. „Čekala jsem na tebe. Aby ses podíval, jak bydlím.“
Šla před ním. Ravic se usmál. Byla obratná. Už předem mu znemožnila jakoukoliv otázku. Díval se na její krásná rovná ramena. Světlo jí padalo na vlasy. Po dobu bezděčného okamžiku ji velice miloval.
Uvedla ho do velké místnosti. Bylo to studio, plné poledního světla. Vysoké, široké okno vedlo do zahrad mezi avenue Raphael a avenue Proudhon. Vpravo bylo možno dohlédnout až k bráně de la Muette. Za ní se zlatě a zelené třpytil cíp Bouloňského lesíka.
Místnost byla zařízena s umírněně moderním vkusem. Velká pohovka s příliš modrým potahem; několik křesel, které vypadaly pohodlnější, než ve skutečnou byly; příliš nízké stolky; fíkus; americký gramofon a v rohu jeden z Joaniných kufrů. Sice tu nebylo nic, co by rušilo, ale Ravika to přesto nijak nenadchlo. Buď opravdu dobře, a nebo úplně ohavně - polovičatosti mu nic neříkaly. A fíkusy nesnášel.
Všiml si, že ho Joan pozoruje. Nebyla si zcela jista, jak to přijme, ale byla si dostatečně jistá, aby to riskovala.
„Hezké,“ řekl. „Prostorné a hezké.“
Zdvihl víko gramofonu. Byl to dobrý skříňový přístroj s mechanismem na automatické vyměňování desek. Na stolku vedle ležela hromada desek; Joan několik vzala a nasadila je. „Víš jak funguje ?“
Věděl to. „Ne,“ odpověděl.
Otočila knoflíkem. „Je to báječná věc. Hraje celé hodiny. Nemusí se vstávat a vyměňovat desky a zapínat a vypínat. člověk si může lehnout a poslouchat a dívat se, jak se venku stmívá, a snít.“
Přístroj byl vynikající. Ravic znal značku a věděl, že stoji asi dvacet tisíc franků. Plnil místnost měkkou, vznášející se hudbou - sentimentálními pařížskými písničkami. „J'attendrai - “
Joan se trochu předklonila a .poslouchala. „Líbí se ti to?“ zeptala se.
Ravic kývl. Nedíval se na přístroj. Díval se na Joan. Díval se na její tvář, která byla okouzlená a zcela ponořená do naslouchání. Jak snadné to pro ni bylo - a jak ji miloval pro tuto lehkost, kterou sám neměl! Pryč, pomyslel si, bez bolesti, s pocitem člověka, který opouští Itálii a vrací se zpátky na mlžný sever.
Vzpřímila se a usmála. „Pojď - ještě jsi neviděl ložnici.“
„Musím ji vidět?“
Na okamžik se na něho pátravě podívala. „Nechceš ji vidět? Proč?“
„Vlastně proč ne?“ souhlasil. „Samozřejmě.“
Dotkla se jeho tváře a políbila ho a Ravic věděl, proč.
„Pojď,“ řekla a vzala ho za ruku.

..*

Ložnice byla zařízena po francouzském způsobu. Postel veliká, ve slohu Ludvíka XVI. s umělou patinou; - toaletní stolek ledvinového tvaru ve stejném stylu, falešné barokní zrcadlo; moderní aubussonský koberec; - židle, křesla, všechno ve stylu podřadnějšího filmového zařízení. Mezi tím vším velmi krásná malovaná florentská truhla ze 16. století, která se sem vůbec nehodila a vypadala jako princezna mezi zbohatlými dětmi vrátného. Byla nedbale odsunuta do rohu. Na jejím drahocenném víku ležel klobouk s fialkami a pár stříbrných střevíců.
Postel byla neustlaná. Ravic mohl vidět, kde Joan ležela. Na toaletním stolku stála řada lahviček s parfémy. Jedna z vestavěných skříní byla otevřená. Visely v ní šaty. Mnohem víc, než měla Joan předtím. Joan nepustila Ravikovu paži. Opřela se o něho. „Líbí se ti to?“
„Ano. Dobře se to k tobě hodí.“
Kývla. Cítil její paži a její ňadra a instinktivně ji přitáhl blíž k sobě. Poddajně se přizpůsobila. Její ramena se dotýkala jeho ramen. Její tvář byla klidná; předchozí počáteční lehké vzrušení už z ní zmizelo. Byla jistá a jasná, a Ravikovi se zdálo, jako by v ní bylo víc než potlačené uspokojení - téměř neznatelný, vzdálený stín triumfu.
To je divné, jak jim svědčí nízkosti, pomyslel si. Ze mě se má tady udělat něco na způsob druhořadého gigola a s naivní nestydatostí se mi dokonce ukáže budoár, který jí zařídil její milenec - a přitom právě teď vypadá jako Niké Samothrácká.
„Škoda, že nemůžeš mít něco podobného,“ zalitovala. „Prostě byt. Člověk se v něm cítí úplně jinak. Jinak než v těch smutných hotelových pokojích.“
„Máš pravdu. Jsem rád, že jsem se na to ještě mohl podívat. Teď půjdu, Joan - “
„Ty chceš jít? Už? Vždyť jsi zrovna přišel.“
Vzal ji za ruce. „Jdu, Joan. Navždycky. Ty žiješ s někým jiným. Ženy, které miluji, nesdílím s nikým jiným.“
Vytrhla mu své ruce. „Co? Co to povídáš? Já - kdo ti to říkal? Něco takového!“ Zírala na něho. „To si můžu myslet! Samozřejmě Morozov, ten - “
„Žádný Morozov! Mně nemusí nikdo nic vykládat. Mluví to samo za sebe.“
Náhle měla tvář plnou bledé zuřivosti. Byla si už jistá a teď to přece přišlo. „Já už vím! Protože mám tenhle byt a nejsem už v Šeherezádě! Tak to tu samozřejmě hned musí být někdo, kdo mě vydržuje! Samozřejmě! Jinak to nejde!“
„Neřekl jsem, že tě někdo vydržuje.“
„To je totéž! Už chápu! Nejdřív mě zavedeš do té noční díry, pak mě necháš samotnou, a když pak s někým promluvím, anebo když se o mě někdo stará, pak samozřejmě musím být vydržovaná! Takový vrátný nemá přece nic než tu svou špinavou fantazii! Že by člověk mohl něco být a sám pracovat a něčím se stát, to samozřejmě ta tuzérová duše

nepochopí! A ty, ty, zrovna ty přijdeš na mě s něčím lakovým! Že se nestydíš!“
Ravic se otočil, popadl ji za paže, zdvihl ji do výšky a přes pelest ji hodil na postel. „Tak!“ řekl. „A teď už s těmi nesmysly přestaň!“
Byla tak překvapená, že zůstala ležel. „Nechceš mě nakonec ještě bít?“ zeptala se pak.
„Ne. Jenom chci, aby přestalo to žvanění.“
„Měla jsem to tušit,“ řekla tiše a stísněně, „měla jsem to tušit.“
Ležela tam bez hnutí. Její tvář byla prázdná a bílá, ústa bledá a oči se neživě leskly jako skleněné. Hruď měla napůl obnaženou, jedna noha visela nahá z postele. „Telefonuju ti,“ řekla. „Nemám ani tušení, těším se na tebe, chci být s tebou - a pak přijde něco takového. Něco takového!“ opakovala opovržlivě. „A já si myslela, že ty jsi jiný!“
Ravic stál u dveří ložnice. Viděl pokoj s jeho falešným nábytkem, viděl Joan ležet na posteli a viděl, jak dobře to patřilo dohromady. Zlobil se sám na sebe, že vůbec něco říkal. Měl odejít, nic neříkat a konec. Ale pak by za ním přišla a bylo by to zas totéž.
„Ty!“ řekla. „Od tebe bych to .nečekala. Myslela jsem si, že ty jsi jiný.“
Neodpověděl. Bylo to všechno tak laciné, že to bylo málem k nesnesení. Najednou nechápal, jak mohl celé tři dny věřit, že kdyby se Joan nevrátila, už nikdy by nemohl spát. Co mu ještě bylo do toho všeho? Vytáhl cigaretu a zapálil ji. Ústa měl vyschlá. Slyšel, jak gramofon ještě pořád hraje. Opakoval desku, kterou hrál na začátku. J'attendrai. - Šel do vedlejší místnosti a zastavil jej.
Když se vrátil, ležela tam ještě stále nehybně. Zdálo se, jako by se vůbec nepohnula. Ale župan byl rozhalenější než předtím.
„Joan,“ řekl, „čím míň o tom budeme mluvit, tím líp - “
„Já jsem nezačala.“
Nejdradši by ji hodil na hlavu lahvičku voňavky. „To vím,“ odpověděl. „Začal jsem já a teď přestanu.“
Otočil se a šel. Než však došel ke dveřím ateliéru, stála před ním. Přibouchla dveře a postavila se před ně, ruce a paže přitisknuté k dřevu. „Tak!“ spustila. „Přestaneš! Přestaneš a jdeš! To je jednoduché, co? Ale já k tomu chci taky ještě něco říct! Ještě toho musím spoustu říct! Ty, ty sám jsi mě viděl v Cloche d'Or, viděl jsi, s kým jsem byla, a když jsem k tobě v noci přišla, tak to bylo všecko jedno, vyspal ses se mnou, a ráno to ještě pořád bylo jedno, ještě jsi neměl dost a znovu jsi se mnou spal, a já jsem tě milovala a ty jsi byl skvělý a nechtěls nic vědět a já tě za to milovala jako nikdy předtím, věděla jsem, že jsi takový musel být a ne jiný, a plakala jsem, když jsi spal, a líbala jsem tě a byla jsem šťastná a šla domů a zbožňovala tě - a teď! Teď přijdeš a předhazuješ mi to, cos tenkrát, když jsi se mnou chtěl spát, tak velkoryse odbyl jedním mávnutím ruky a zapomněl na to, teď to vytahuješ a strkáš mi to pod nos a stojíš tu, uražený ochránce ctnosti, a děláš scény jako žárlivý manžel! Co vlastně ode mne chceš? Jaké máš k tomu právo?“
„Žádné,“ řekl Ravic.
„Tak! Ještě že to přiznáš. Proč jsi tedy přišel dnes sem a házíš mi to do tváře? Proč jsi to neudělal, když jsem byla u tebe v noci? Samozřejmě, to - “
„Joan,“ přerušil ji Ravic.
Zmlkla. Rychle dýchala a upřeně se na něho dívala.
„Joan,“ opakoval. „Tu noc, kdy jsi za mnou přišla, jsem si myslel, že ses vrátila. To mi stačilo. Mýlil jsem se. Ty ses nevrátila.“
„Že jsem se k tobě nevrátila? A co tedy? Přišel k tobě snad nějaký duch?“
„Přišlas ke mně. Ale nevrátila ses.“
„To je na mě moc složité. Ráda bych věděla, jaký je v tom rozdíl?“
„Víš to. Já to tenkrát nevěděl. Dnes to vím. Ty žiješ s někým jiným.“
„Tak. Já tedy žiju s někým jiným. Už zase! Když mám několik přátel, žiju s někým jiným! Mám tu snad zůstat celý den zavřená, s nikým nepromluvit, jenom aby se neřeklo, že žiju s někým jiným ?“
„Joan,“ řekl Ravic. „Nebuď směšná.“
„Směšná? Kdo je směšný? Ty jsi směšný.“
„Pro mne za mne. Mám tě od těch dveří odehnat násilím, Joan?“
Nehýbala se. „Jestli jsem s někým byla, co je ti do toho? Sám jsi řekl, že to nechceš vědět.“
„Dobře. Taky jsem to nechtěl vědět. Věřil jsem, že to skončilo. Co bylo, to se mě netýkalo. Mýlil jsem se. Měl jsem být rozumnější. Možná že jsem chtěl obelhat sám sebe. Slabost, ale to na věci nic nemění.“
„Jak to, nemění? Když uznáš, že jsi v neprávu - “
„Tady nejde o to, jestli jsem v právu nebo v neprávu. Ty jsi nebyla s někým, ty jsi ještě stále s někým. A chceš s ním zůstat i nadále. To jsem tenkrát nevěděl.“
„Nelži!“ přerušila ho náhle klidně. „Vždycky jsi to věděl. Tenkrát taky.“
Dívala se mu zpříma do očí. „Dobrá,“ připustil. „Tak jsem to tedy věděl. Nechtěl jsem to vědět. Věděl jsem to a nevěřil jsem tomu. Ty to nechápeš. Ženě se něco takového nemůže stát. Přesto to nemá s tím co dělat.“
Tvář jí náhle přeletěl výraz divokého, bezvýchodného strachu. „Přece nemůžu jen tak beze všeho vyhodit někoho, kdo mi nic neudělal, jen proto, že ses najednou znovu objevil! Nechápeš to?“
„Chápu,“ řekl Ravic.
Stála tam jako kočka zahnaná do kouta, připravená ke skoku, které náhle ujede půda pod nohama. „Ano?“ zeptala se překvapeně. Napětí jí zmizelo z očí. Ramena jí povolila. „Tak proč mě trápíš, když to chápeš ?“ řekla unaveně.
„Pojď od těch dveří.“ Ravic si sedl do jednoho z .křesel, která byla méně pohodlná, než vypadala. Joan váhala. „Pojď,“ opakoval. „Už neuteču.“
Pomalu přešla k pohovce a klesla na ni. Vypadala vyčerpaně, ale Ravic viděl, že není. „Dej mi něco k pití,“ řekla.

Viděl, že chce získat čas. Bylo mu to jedno.
„Kde jsou láhve?“ zeptal se.
„Tamhle ve skříni.“
Otevřel nízkou skříňku. Uvnitř stála řada lahví. Většinou mentolový likér. Pozoroval je s odporem a pak je odsunul stranou. V rohu našel půl láhve martelu a láhev calvadosu. Láhev calvadosu nebyla načatá. Nechal ji stát a vzal koňak.
„Ty teď piješ mentolové likéry?“ zeptal se přes rameno.
„Ne,“ odpověděla z pohovky.
„Dobře. Tak přinesu koňak.“
„Je tam calvados,“ řekla. „Otevři calvados.“
„Koňak stačí.“
„Otevři calvados.“
„Až jindy.“
„Nechci koňak. Chtěla bych calvados. Prosím tě, otevři tu láhev.“
Ravic se znovu podíval dovnitř. Vpravo stál bílý mentolový likér pro toho druhého - a vlevo calvados pro něho. Všechno bylo tak hospodyňsky pečlivé, že by to člověka málem dojalo. Vzal láhev calvadosu. Konečně, proč ne? Šosácká symbolika oblíbené kořalky, sentimentálně rozmazaná do hloupé rozcházecí scény. Vzal dvě skleničky a šel zpátky ke stolu. Joan ho pozorovala, jak nalévá.
Za okny stálo zlatoskvoucí odpoledne. Plné světla, jež bylo nyní barevnější a nebe zjasnělo. Ravic se podíval na hodinky. Bylo krátce po třetí. Podíval se na vteřinovou ručičku, myslel si, že se zastavily. Ale ručička vyťukávala dál body kruhu jako malý, zlatý zobáček. Skutečně tomu tak bylo - byl tu teprve půl hodiny. Mentolový likér, pomyslel si. To jsou chutě!
Joan ležela schoulená na modré pohovce. „Rakviku,“ řekla měkce, unaveně a obezřele. „Byl to zase jeden z tvých triků, anebo je to pravda, že to chápeš?“
„Není to trik. Je to pravda.“
„Chápeš to?“
„Ano.“
„Věděla jsem to.“ Usmála se na něho. „Věděla jsem to, Raviku.“
„Pochopit to je dost snadné.“
Kývla. „Potřebuju trochu času. Nemůžu to udělat hned. Nic mi neudělal. Přece jsem nevěděla, jestli se vůbec kdy vrátíš. Nemůžu mu to říct hned.“
Ravic do sebe obrátil svou sklenici naráz. „Nač potřebujeme podrobnosti?“
„Abys to věděl. Abys pochopil. Je to - potřebuju trochu času. On by - nevím, co by udělal. Miluje mě. A potřebuje mě. On přece za to nemůže.“
„Jistěže ne. Dej si na čas, jak chceš dlouho, Joan.“
„Ne. Jenom trochu času. Ne hned.“ Opřela se o polštáře na pohovce. „A ten byt tady, Raviku - není to tak, jak si možná myslíš. Vydělávám si sama. Víc než dřív. On mi pomohl. Je herec. Mám malé role ve filmu. Dostal mě tam.“
„Myslel jsem si to.“
Nevšímala si toho. „Talentu moc nemám,“ řekla. „Nic si nenamlouvám. Ale chtěla jsem se dostat z těch nočních klubů. Tam to člověk nikam nedotáhne. Tady ano. I bez talentu. Chci se stát nezávislou. Může ti to připadat směšné -“
„Ne,“ řekl Ravic. „Je to rozumné.“
Podívala se na něho. „Nepřijela jsi tenkrát kvůli 'tomu do Paříže ?“ zeptal se.
„Ano.“
Tady sedí, myslel si, tiše naříkající neviňátko, se kterým život a já tak tvrdě nakládali. Je klidná, první bouřka je odražena; odpustí mi, a jestli brzo nepůjdu, tak mi ještě bude vyprávět příběh posledních měsíců se všemi podrobnostmi, tahle ocelová orchidej, ke které jsem přišel, abych všechno jasně skončil, a která to teď dovedla už tak daleko, že jí skoro musím dát za pravdu.
„Dobře, Joan,“ pochválil ji. „Už teď jsi daleko. Však ty se dostaneš ještě dál.“
Předklonila se. „Myslíš?“
„Určitě.“
„Doopravdy, Raviku?“
Vstal. Ještě tři minuty a bude zamotaný do odbornického hovoru o filmu. S nimi se nesmí diskutovat, pomyslel si. Vyjdeme z toho vždycky jako poražení. Logika je v jejich rukou jako vosk. Má se jednat a hotovo.
„Tak jsem to nemyslel,“ odpověděl. „Na to se radši zeptej svého specialisty.“
„Ty už chceš jít?“ zeptala se.
„Musím.“
„Proč ještě nezůstaneš?“
„Musím zpátky na kliniku.“
Vzala ho za ruku a podívala se na něho. „Předtím jsi říkal, že přijdeš, až budeš na klinice hotov.“
Uvažoval, jestli jí má říci, že už nepřijde. Ale pro dnešek toho bylo už dost. Dost pro něho i pro ni. Aspoň tomuhle zabránila. Ale to přijde samo od sebe. „Zůstaň tu, Raviku,“ zaprosila.
„Nemůžu.“
Vstala a těsně se k němu přitiskla. Ještě tohle, pomyslil si. Stará hra. Laciná a vyzkoušená. Joan nevynechá nic. Ale kdo by mohl chtít na kočce, aby žrala trávu. Vyprostil se. „Musím. Na klinice leží jeden muž a umírá.“
„Lékaři mají vždycky dobré důvody,“ řekla pomalu a dívala se na něho.

„Jako ženy, Joan. My jsme správci smrti a vy lásky. V tom jsou všechny důvody a všechno právo světa.“ Neodpověděla.
„Máme taky dobré žaludky,“ pokračoval Ravic. „Potřebujeme je. Jinak bychom to nemohli dělat. Kde jiní omdlévají, tam my teprve začneme být čilí. Adié, Joan.“
„Přijdeš zas, Raviku?“
„Nepřemýšlej o tom. Nepospíchej. Přijdeš na to sama.“
Šel rychle ke dveřím a už se neohlédl. Nešla za ním. Ale Ravic věděl, že se za ním dívá. Cítil se podivně ohlušený - jako by šel pod vodou.

XXII.

Výkřik zazněl z okna rodiny Goldbergových. Ravic okamžik naslouchal. Zdálo se mu skoro vyloučeno, že by starý Goldberg své ženě něco hodil na hlavu anebo ji bil. Taky už dál nic neslyšel. Jenom rychlý běh, pak vzrušený hovor v pokoji emigranta Wiesenhoffa a bouchání dveřmi.
Hned nato někdo u něho zaklepal a dovnitř se vřítila majitelka. „Honem - honem - monsieur Goldberg - “
„Co?“
„Oběsil se. Na okně. Honem - “
Ravic odhodil knihu. „Je tam policie?“
„Samozřejmě že ne! Jinak bych vás nevolala! Ona ho právě teď našla.“
Ravic s ní běžel po schodech dolů. „Odřízli ho?“
„Ještě ne. Drží ho - “
V šeré místnosti stála u okna tmavá skupinka. Ruth Goldbergová, emigrant Wiesenhoff a ještě kdosi. Ravic rozsvítil. Wiesenhoff a Ruth Goldbergová drželi starého Goldberga v náručí jako figurínu a třetí muž se nervózně pokoušel rozvázat uzel kravaty, upevněné na klice okna.
„Odřízněte ho - “
„Nemáme tady žádný nůž,“ křičela Ruth Goldbergová.
Ravic vytáhl ze své brašny nůžky a stříhal. Kravata byla z hustého, těžkého, hladkého hedvábí a chvíli trvalo, než ji přestřihl. Měl přitom Goldbergův obličej těsně před sebou. Vypoulené oči, otevřená ústa, řídký šedý vous, vyplazený jazyk, tmavozelenou kravatu s bílými puntíky, která se hluboko zařízla do vrásčitého, naběhlého krku. - Tělo se v rukou Wiesenhoffových a Ruth Goldbergové lehce kymácelo, jako by se neslyšně komíhalo sem a tam ve strašlivém, strnulém smíchu.
Tvář Ruth Goldbergové byla rudá a zalitá slzami a vedle ní se potil Wiesenhoff pod tíží těla, které bylo těžší než kdy předtím zaživa. Dvě mokré, zděšené, sténající tváře a nad nimi mlčenlivá, mírně se otáčející hlava, šklebící se do neznáma, která - když Ravic přestřihl kravatu - padla proti Ruth Goldbergové. Ta s výkřikem uskočila dozadu a uvolnila sevření a tělo s klátícími se pažemi sklouzlo ke straně a jako-by ji s groteskně klaunovskými pohyby pronásledovalo. Ravic tělo zachytil a s Wiesenhoffovou pomocí položil na podlahu. Uvolnil smyčku kravaty a začal vyšetřovat.
„Do kina,“ breptala Ruth Goldbergová. „Do kina mě poslal. Rutičko, řekl, ty máš tak málo povyražení, proč si jednou nezajdeš do kina Courcelles, hrají tam film s Gretou Garbo, Královnu Kristýnu, proč se na něj nejdeš podívat? Kup si pěkné místo, vezmi si křeslo nebo lóži, jdi se na něj podívat, být dvě hodiny pryč tady z té mizérie už taky něco znamená, říkal to klidně a přívětivě a poplácal mě po tváři, pak si dej čokoládovou a vanilkovou zmrzlinu před cukrárnou u parku Monceau, udělej si jednou nějaké potěšení, Rutičko, říkal, a já jsem šla, a když jsem se vrátila, tak - “
Ravic vstal. Ruth Goldbergová zmlkla. „Musel to udělat hned po vašem odchodu,“ řekl.
Přidržela si pěsti před ústy. „On je - “
„Ještě něco zkusíme. Nejdřív umělé dýchání. Umíte to?“ zeptal se Ravic Wiesenhoffa.
„Ne. Moc ne. Trochu.“
„Dávejte pozor.“
Ravic vzal Goldbergovy paže, natáhl je dozadu až na podlahu, pak je vrátil dopředu až na prsa a zpátky dozadu a znovu dopředu. V Goldbergově hrdle to zachrčelo. „Žije!“ vykřikla žena.
„Ne. To je smáčknutá průdušnice.“ Ravic pohyby ještě několikrát předvedl. „Tak, teď to zkuste sám,“ řekl Wiesenhoffovi.
Wiesenhoff si váhavě klekl za Goldbergem. „Dělejte,“ .pobídl ho-Ravic netrpělivě. „Uchopte ho za zápěstí, nebo ještě líp za předloktí.“
Wiesenhoff se potil. „Silněji,“ přikázal Ravic. „Vytlačte z plic veškerý vzduch.“
Obrátil se k majitelce hotelu. Mezitím vešlo do pokoje víc lidí. Kývl na ni, aby šla ven. „Je mrtvý,“ řekl na chodbě. „To uvnitř je nesmysl. Rituál, který se musí udělat, nic víc. Byl by zázrak, kdyby to pomohlo.“
„Co máme dělat?“
„To obvyklé.“
„Záchrannou stanici? První pomoc? To znamená mít tady za deset minut nato policii.“
„Policii musíte zavolat tak jako tak. Mají Goldbergovi papíry ?“
„Ano. Dobré. Pas a průkaz totožnosti.“
„Tak to je v pořádku. Řekněte těm dvěma, aby se nezmiňovali o tom, že jsem tam byl. Ona přišla domů, našla ho, křičela, Wiesenhoff ho odřízl a zkoušel umělé dýchání, dokud nepřijela záchranka. Můžete to udělat?“

Majitelka se na něho podívala svýma ptačíma očima. „Samozřejmě. Stejně budu u toho, až přijde policie. Já už dám pozor.“
„Dobrá.“
Vrátili se. Wiesenhoff byl skloněný nad Goldbergem a činil se. Na okamžik to vypadalo, jako by ti dva dělali na podlaze ranní rozcvičku. Majitelka se zastavila u dveří. „Dámy a pánové,“ začala. „Musím zavolat ambulanci. Sanitář anebo lékař, který s ní přijede, musí okamžitě vyrozumět policii. Bude tady nejpozději za půl hodiny. Kdo z vás nemá papíry, ať si radši hned sbalí svoje věci, aspoň ty, které tu jen tak volně leží, a odnese je do katakomb a zůstane tam. Je možné, že se policie podívá po pokojích anebo se bude ptát po svědcích.“
Místnost se okamžitě vyprázdnila. Majitelka kývla na Ravika, že poučí Ruth Goldbergovou i Wiesenhoffa. Ravic si vzal brašnu a nůžky, které ležely na podlaze vedle odstřižené kravaty. Ta byla obrácená tak, že se dala přečíst firemní značka. S. Forder, Berlín. Kravata nejmíň za deset marek. Ještě z Goldbergových dobrých časů. Ravic tu firmu znal. Sám tam kdysi také kupoval. Zabalil svoje věci do několika kufrů a odnesl je k Morozovovi. Bylo to jen pro jistotu. Policie se pravděpodobně nebude o nic starat. Ale bylo to tak lepší - vzpomínka na Fernanda byla ještě až příliš živá. Ravic sešel dolů do katakomb.
Tam pobíhala spousta lidí rozčileně sem tam. Emigranti bez papírů. Ilegální brigáda. Servírka Klarisa a číšník Jean dirigovali kufry do jakéhosi sklepního prostoru vedle katakomb. Katakomby samy byly už připraveny na večeři. Na stolech ubrusy, košíčky s chlebem a z kuchyně vanul pach tuku a ryb.
„Času dost,“ uklidňoval Jean nervózní emigranty. „Policie tak nepospíchá.“
Emigranti však neotáleli. Nebyli zvyklí na šťastné náhody. Spěšně se drali se svými pěti švestkami, do sklepa. Mezi nimi byl i Španěl Alvarez. Majitelka rozesílala po celém hotelu zprávu, že přijde policie. Alvarez se na Ravika usmál skoro omluvně. Ravic nevěděl proč.
Dovnitř nevzrušeně vešel nějaký hubený člověk. Byl to doktor filologie a filozofie Ernst Seidenbaum. „Manévry?“ otázal se Ravika. „Generální zkouška. Zůstanete v katakombách ?“
„Ne.“
Seidenbaum, veterán se šesti lety pobytu, pokrčil rameny. „Já tu zůstanu. Vůbec nemám chuť někam utíkat. Nemyslím, že by se dalo víc než konstatování skutkové podstaty. Kdo by mohl mít zájem o starého německého žida?“
„O něho ne. Ale o živé ilegální uprchlíky.“
Seidenbaum si narovnal skřipec. „To je mi taky jedno. Víte, co jsem dělal za poslední razie? Nějaký seržant .sešel tenkrát dokonce až dolů do katakomb. Už je to víc než dva roky. Natáhl jsem ,si jednu z Jeanových bílých číšnických kazajek a pomáhal mu s obsluhou. Roznášel jsem kořalku pro policii.“
„Dobrý nápad.“
Seidenbaum kývl. „Po nějakém čase má člověk dost i utíkání.“ Klidně se odšoural ke kuchyni, aby prozkoumal, co bude k večeři.
Ravic vyšel zadním východem z katakomb na dvůr. Přes nohy mu přeběhla kočka. Před ním šli ostatní. Na ulici se rychle rozptýlili. Alvarez trochu kulhal. Snad by se to dalo ještě operativně odstranit, pomyslil si nepřítomně Ravic. Seděl na náměstí de Ternea a náhle měl pocit, že dnes v noci přijde Joan. Nedovedl říci proč - jenom to prostě najednou věděl.
Zaplatil večeři a pomalu se vracel k hotelu. Bylo teplo a vývěsní štíty hodinových hotelů v úzkých uličkách rudě zářily houstnoucí temnotou. Za záclonami probleskovaly škvíry osvětlených oken. Skupina námořníků šla za několika prostitutkami. Byli mladí a hluční a rozehřátí vínem a létem a zmizeli v jednom z hotelů. Odněkud zaznívala tahací harmonika. V Ravikovi vyletěla jedna myšlenka jako světelná raketa do výšky, rozlétla se, vznášela se a vyzdvihla z temnoty magický výjev: Joan, která na něho čeká v hotelu, aby mu řekla, že všechno hodila za hlavu a že se vrací a zaplaví jej a uchvátí -
Zastavil se. Co to se mnou je? pomyslil si. Proč tu stojím a proč moje ruce cítí vzduch, jako by to byla něčí šíje a vlna vlasů? Příliš pozdě. Nic se nedá vrátit zpátky. Nikdo se nevrátí. Pravě tak jako se nikdy nevrátí prožitá hodina.
Šel dál k hotelu, přes dvůr k zadnímu vchodu do katakomb. Ode dveří viděl, že v sále sedí dost lidí, Seidenbaum byl mezi nimi. Ne jako číšník, jako host. Nebezpečí už zřejmě pominulo. Vstoupil.
Morozov byl u sebe v pokoji. „Právě jsem chtěl jít pryč,“ oznamoval. „Už jsem si myslil, že jsi znovu na cestách, směrem do Švýcarska, když jsem uviděl ty kufry.“
„Všechno je v pořádku?“
„Ano. Policie se už nevrátí. Dokonce už zase vydali i mrtvolu. Jasný případ. Leží nahoře, už je na márách.“
„Dobrá. Tak já se tedy můžu zase nastěhovat zpátky do svého doupěte.“
Morozov se smál. „Tenhle Seidenbaum!“ řekl. „Celou dobu byl u toho. S aktovkou, nějakými papíry a s tím svým cvikrem. Vystupoval jako advokát a zástupce pojišťovny. Zacházel s policií dost zostra. Zachránil Goldbergův pas. Tvrdil, že ho potřebuje, policie že má právo jen na průkaz totožnosti. Prošlo mu to. Má on sám papíry?“
„Ani cár papíru.“
„To je prima,“ radoval se Morozov. „Ten pas má cenu zlata. Je ještě rok platný. Někdo na něj může žít. Ne zrovna v Paříži, pokud není tak drzý jako Seidenbaum. Fotografie se dá snadno vyměnit. Na změny data narození jsou levní odborníci, kdyby byl nový Áron Goldberg příliš mladý.“
Moderní způsob stěhování duší - jeden pas na několik životů.“
„Takže Seidenbaum se od teďka jmenuje Goldberg?“
„Seidenbaum ne. Odmítl. Je to pod jeho důstojnost. Je to Don Quijote světoobčanů z podzemí. Až fatalisticky zvědavý, co se stane s typem jako on, než aby si ho falšoval vypůjčeným pasem. A co takhle ty?“
Ravic zavrtěl hlavou. „Taky ne. Jsem na Seidenbaumove straně.“

Vzal si svoje kufry a šel po schodech nahoru. Na chodbě, kde bydleli Goldbergovi, jej předešel starý žid v černém kaftanu s vousy a s pejzy, s tváří biblického patriarchy. Stařec kráčel nehlučně, na gumových podrážkách, až se zdálo, že se jako bledý a temný stín vznáší pochmurnou chodbou. Otevřel dveře ke Goldbergovým. Narudlé světlo, jako od svíček, proniklo na okamžik ven, a Ravic zaslechl podivný, napůl potlačený, napůl divoký, přitom melancholický, monotónní nářek. Plačky, pomyslel si. Že by něco takového ještě existovalo? Nebo to byla jen Ruth Goldbergová?

..*

Otevřel dveře svého pokoje a uviděl Joan sedět u okna. Vyskočila. „Tady jsi! Co se děje? Proč máš ty kufry? Musíš zase pryč?“
Ravic postavil kufry vedle postele. „Nic se neděje. Bylo to jen pro jistotu. Někdo tu umřel. Mela přijít policie. Teď už je po všem.“
„Telefonovala jsem ti. Někdo byl u telefonu a řekl mi, že tu už nebydlíš.“
„To byla majitelka. Opatrná a chytrá jako vždycky.“
„Hned jsem přiběhla. Pokoj byl otevřený a prázdný. Tvoje věci tu už nebyly. Myslela jsem si - Raviku!“ Hlas se jí třásl.
Ravic se namáhavě usmál. „Vidíš - jsem nespolehlivé stvoření. Nejsem nic, na čem by se dalo nějak moc stavět.“
Někdo klepal. Vešel Morozov, v rukou několik lahví. „Raviku, zapomněl sis svou munici - “
Viděl Joan stát ve tmě a tvářil se, jako by ji nezpozoroval. Ravic nevěděl, jestli ji vůbec poznal. Morozov mu předal láhve a rozloučil se a nešel dál.
Ravic postavil calvados a vouvray na stůl. Otevřeným oknem slyšel hlas, který zaslechl už předtím na chodbě. Žalozpěv za mrtvé. Sílil, vzdaloval se a znovu vracel. U Goldbergů měli zřejmě otevřená okna do teplé noci, v níž se ztuhlé tělo starého Árona v pokoji s mahagonovým nábytkem začínalo už zvolna rozkládat.
„Raviku,“ řekla Joan. „Jsem smutná. Nevím proč. Už celý den. Nech mě tu u sebe.“
Neodpověděl hned. Cítil se zaskočený. Čekal něco jiného. Ne tenhle přímý útok.
„Na jak dlouho?“ zeptal se.
„Do rána.“
„To není dost dlouho.“
Sedla si na. postel. „Nemůžeme na to pro jednou zapomenout?“
„Ne, Joan.“
„Nic nechci. Jenom chci spát vedle tebe. Anebo mě nech spát na pohovce.“
„To nejde. A taky ještě musím pryč. Na kliniku.“
„To nevadí. Budu na tebe čekat, čekávala jsem na tebe přece tak často.“
Neodpověděl. Divil se, že je tak klidný. Hřejivé teplo a vzrušení, které pocítil na ulici, byly pryč.
„A ty nemusíš na kliniku.“
Okamžik mlčel. Věděl, že by byl ztracen, kdyby s ní spal. Bylo to jako podepsat směnku, která už není ničím kryta. Přicházela by znovu a znovu a odvolávala by se na to, čeho dosáhla předešle, a pokaždé by žádala o něco víc, aniž by se sama, něčeho vzdala, až by byl zcela v jejích rukou, a pak by ho nakonec znuděně opustila, slabého, zkorumpovaného vůči sobě samému, oběť své vlastní slabosti a své zlomené žádosti. Neměla to v úmyslu, vůbec si to neuvědomovala, ale bylo by to tak. Bylo by možné a snadné pomyslit si, že jedna noc nic nezmění, ale pokaždé by se ztratil kousek odporu a kousek toho, co člověk nikdy v životě nesměl zaprodat. Hříchy proti duchu, tak tomu říkal se zvláštní, obezřelou bázní katolický katechismus a nejasně připojil - v protikladu k celému svému učení - že nebudou odpuštěny ani ve vezdejším, ani v onom životě.
„To je pravda,“ přiznal Ravic. „Nemusím na kliniku. Ale nechci, abys tu zůstala.“
Očekával výbuch. Joan se vsak klidně zeptala: „Proč?“
Měl se pokusit vysvětlit jí to? Byl toho vůbec schopen? „Ty už sem nepatříš,“ řekl.
„Patřím sem.“
„Ne.“
„Proč ne?“
Mlčel. Jak je obratná! pomyslel si. Jednoduchými otázkami ho nutila k vysvětlování. A kdo vysvětloval, ten se už bránil.
„Vždyť to víš,“ řekl. „Neptej se tak hloupě.“
„To už mě nechceš?“
„Nechci,“ odpověděl a dodal proti své vůli: „Ne tak.“
Oknem byl slyšet monotónní pláč z pokoje Goldbergových. Oplakávání smrti. Smutek pastýřů z Libanonu v jedné postranní pařížské ulici.
„Raviku,“ řekla Joan. „Musíš mi pomoct.“
„Nejlíp ti pomůžu, když tě nechám samotnou. A ty mě taky.“
Nevšímala si toho. „Musíš mi pomoct. Mohla bych lhát, ale už nechci. Ano, je tu někdo. Ale je to jiné než s tebou. Kdyby to bylo totéž, nebyla bych tady.“
Ravic si vytáhl z kapsy cigaretu. Cítil její suchý papír. Tak už to tu bylo. Nyní to věděl. Bylo to jako chladný nůž, který nebolí. Jistota nikdy nebolí. Jenom to předtím a to potom.,
„Nikdy to není totéž,“ řekl. „A pořád je to totéž.“
Jaké ladnosti to tu vykládám, pomyslel si. Paradoxy z novin. Jak otřepané se mohou stát pravdy, když je vyslovíme.
Joan se napřímila. „Raviku,“ řekla, „víš dobře, že není pravda, že můžeme milovat jen jednoho člověka. Jsou lidi, kteří

znají jen to. To jsou šťastlivci. Ale jsou jiní, kteří jsou rozpolcení. Ty to víš.“
Zapálil si cigaretu. Aniž se na ni podíval, věděl, jak Joan vypadá. Bledá, tmavé oči, tichá, soustředěná, téměř dojemně křehká - a neudolatelná. Právě tak vypadala to odpoledne ve svém bytě, - jako anděl zvěstování, plný víry a vznosného přesvědčení, předstírající, že chce člověka spasit, zatímco se ho snaží pomalu přibít ke kříži, aby mu neutekl.
„Ano. To je jedna z našich výmluv.“
„Není to výmluva. Člověk přitom není šťastný. Spadne do toho a nedokáže si pomoct. Je to něco temného, zauzlené klubko, křeč - něco, čím se člověk musí probít. Nemůže utéct. Jde to za ním. Dohoní ho to. Člověk to nechce. Ale je to silnější než on.“
„Proč o tom přemýšlíš? Jdi za tím, když je to silnější.“
„To taky dělám. Vím, že to jinak nejde. Ale - “ Hlas se jí změnil. „Nechci tě ztratit, Raviku.“
Ravic mlčel. Kouřil a nevnímal kouř. Nechceš mě ztratit, myslel si. Ale toho druhého taky ne. V tom to vězí. Že to dokážeš! Proto musím od tebe pryč. Nejde o toho jednoho - na to by se rychle zapomnělo. Mělas pro to všechny důvody. Ale že se tě to tak zmocnilo, že se toho nemůžeš vzdát, to je to. Dostaneš se z toho. Ale stane se to znova. A bude se to pořád opakovat. Je to v tobě. Dřív jsem to taky uměl. S tebou to neumím. Proto se musím od tebe odpoutat. Teď to ještě svedu. Příště - „Ty si myslíš, že je to nějaká mimořádná situace,“ namítl. „Je to ta nejvšednější věc pod sluncem. Prostě manžel a milenec.“
„To není pravda!“
„Ale ano. Má hodně variant. Jedna z nich je ta tvoje.“
„Jak můžeš něco takového říct!“ vyjela. „Ty jsi všechno jiné než to a nikdy jsi to nebyl a nikdy nebudeš. Ten druhý je daleko spíš - “ Zmlkla. „Ne, tak to taky není. Neumím to vysvětlit.“
„Řekněme: jistota a dobrodružství. To zní líp. Je to totéž. Člověk chce mít jedno a to druhé nechce pustit.“
Zavrtěla hlavou. „Raviku,“ řekla z temnoty hlasem, který mu sevřel srdce. „Můžeme mít pro to dobrá slova anebo ošklivá. Na věci to nic nemění. Já tě miluju a budu tě milovat, dokud nepřestanu žít. To vím a to je ve mně jasné. Ty jsi horizont a všechny moje myšlenky končí u tebe. Ať se děje, co se děje, pořád je to uvnitř hranic, které tvoříš ty. Není to podvod. Nic ti to nebere. To je to, proč se sem pořád znovu vracím a proč toho nelituji a necítím se vinná.“
„V citu neexistuje vina, Joan. Jak tě to mohlo napadnout?“
„Přemýšlela jsem. Tolik jsem přemýšlela, Raviku. O tobě a o sobě. Tys mě nikdy nechtěl mít úplně. Možná že tu sám nevíš. Pořád tu bylo něco, co pro mě bylo zavřeno. A já nikdy nemohla úplně dovnitř. Chtěla jsem! Jak jsem chtěla! Bylo to pořád tak, žes mohl každým okamžikem odejít. Nikdy jsem si nebyla jistá. Že tě policie poslala pryč, žes musel odejít - mohlo to být třeba i úplně jinak - že bys jednoho dne byl pryč, ze své vůle, že bys tu prostě nebyl, odešel bys, kamkoliv - “
Ravic se upřeně díval před sebe na tvář v rozplizlé tmě. Měla do jisté míry pravdu.
„Vždycky to tak bylo. Vždycky. A pak přišel někdo, kdo mě chtěl, chtěl jenom mě, úplně a navždycky, prostě a bez jakýchkoli komplikací. Smála jsem se, nechtěla jsem to, hrála jsem si s tím, zdálo se, že je to úplně neškodné, že se to dá tak snadno zase odstrčit - a pak, najednou z toho bylo něco víc, nutkání, něco, co i ve mně chtělo, bránila jsem se, nepomohlo to, nepatřila jsem tam, to všecko, co chtělo, nebylo ve mně, byl to jen kousíček, ale postrkovalo mě to, bylo to jako pomalé sesouvání půdy, kterému se člověk nejdřív směje, a najednou nemá, kde by se zachytil, a už se nemůže bránit. Ale já tam nepatřím, Raviku. Patřím k tobě.“
Hodil cigaretu z okna. Letěla jako světluška dolů do dvora. „Co se stalo, stalo se, Joan,“ řekl. „My už na tom nic nezměníme.“
„Já nechci nic měnit. To pomine. Patřím k tobě. Proč se vracím? Proč stojím před tvými dveřmi? Proč tady na tebe čekám a ty mě vyhazuješ a já se znovu vracím? Já vím, ty mi nevěříš a myslíš si, že mám jiné důvody. Jaké jiné důvody? Kdyby mě tamto druhé naplnilo, nevrátila bych se. Zapomněla bych tě. Říkáš, že to, co u tebe hledám, je jistota. To není pravda. Je to láska.“
Slova, myslel si Ravic. Sladká slova. Něžný, šalebný balzám.
Pomáhat si, milovat se, patřit k sobě, vracet se - slova, sladká slova. Nic než slova. Kolik slov existuje pro tuhle přímočarou, divokou, hroznou přitažlivost dvou těl! Jaká duha fantazie, lži, citu a sebeklamu se nad ní klene! Tady stál, v této noci rozchodu, tady stál, klidný, ve tmě, a nechával ho po sobě stékat, ten déšť sladkých slov, která neznamenala nic jiného než rozchod, rozchod, rozchod. Jakmile se o tom začalo mluvit, již to bylo ztraceno. Bůh lásky má čelo potřísněné krví. Slova nezná.
„Musíš teď jít, Joan.“
Vstala. „Chci tu zůstat. Nech mě tu. Jen jednu noc.“
Zavrtěl hlavou. „Za koho mě máš? Nejsem automat.“
Přitiskla se k němu. Cítil, že se chvěje.
„Mně je to jedno. Nech mě tu.“
Šetrně ji od sebe odstrčil. „Neměla bys začínat podvádět toho druhého právě se mnou. Ještě se natrápí dost.“
„Nemůžu jít teď domů sama.“
„Nemusíš dlouho zůstat o samotě.“
„Ano, jsem sama. Už celé dny. On je pryč. Mimo Paříž.“
„Tak -“ odpověděl Ravic klidně. Podíval se na ni. „Aspoň jsi upřímná. Člověk ví, na čem s tebou je.“
„Nepřišla jsem proto.“
„Jistěže ne.“
„Nemusela jsem to přece říkat.“
„Nemusela.“

„Raviku, já nechci jít domů sama.“
„Tak tě tedy doprovodím.“
Pomalu ustoupila o krok zpátky. „Tak už mě nemiluješ - “ řekla tiše a skoro hrozebně.
„Přišlas proto, aby ses to dozvěděla?“
„Ano - taky. Nejen proto - ale taky proto.“
„Bože můj, Joan,“ řekl Ravic netrpělivě, „pak jsi právě slyšela jedno z nejupřímnějších vyznání lásky.“
Neodpověděla. Dívala se na něho. „Myslíš si, že bych si z toho jinak něco dělal a nenechal si tě tady, bez ohledu na to, s kým žiješ?“
Pomalu se začala usmívat. Vlastně to ani nebyl úsměv - bylo to jako odlesk zvnitřku, jako by v ní někdo rozsvítil lampu a jako by zář zvolna stoupala výš až do očí.
„Děkuji, Raviku,“ řekla. A po chvíli opatrně, stále s pohledem upřeným na něho: „Neopustíš mě?“
„Proč se ptáš?“
„Počkáš? Neopustíš mě?“
„Myslím, že tady nehrozí žádné zvláštní nebezpečí. Po zkušenostech s tebou.“
„Děkuji.“ Byla jako proměněná. Jak rychle se utěší, pomyslil si Ravic. Ale proč by neměla? Domnívá se, že dosáhla, čeho chtěla, aniž zde zůstala. Políbila ho. „Věděla jsem, že budeš takový, Raviku. Musels takový být. Teď jdu. Nedoprovázej mě domů. Teď můžu jít sama.“
Stála u dveří. „Nevracej se,“ řekl. „A nic si nerozmýšlej. Ty neztroskotáš.“
„Ne. Dobrou noc, Raviku.“
„Dobrou noc, Joan.“
Šel ke stěně a rozsvítil. Musíš takový být. Lehce se otřásl. Jsou udělané z hlíny a zlata, pomyslel si. Ze lži a ohromení. Z podvodu a bezostyšné pravdy. Sedl si k oknu. Zdola stále ještě zaznával tichý, monotónní nářek. Žena, která podváděla svého muže, nad ním lkala, protože byl mrtev. Možná ale taky jen proto, že jí to předepisovalo náboženství. Ravika udivovalo, že není víc nešťastný.

XXIII.

„Ano, jsem zpátky, Raviku,“ řekla Kate Hegströmová.
Seděla ve svém pokoji v hotelu Lancaster. Zeštíhlela. Maso pod kůží jako by se propadalo, vydlabávané zevnitř jemnými nástroji. Rysy víc vystupovaly; a kůže byla jako hedvábí, které se může snadno roztrhnout.
„Myslel jsem, že jste ještě ve Florencii - nebo v Cannes - nebo už v Americe,“ řekl Ravic.
„Byla jsem celou dobu ve Florencii. Ve Fiesole. Už jsem to tam nemohla déle vydržet. Vzpomínáte si, jak jsem vás přemlouvala, abyste jel se mnou? Knihy, oheň, večery, mír? Knihy tam byly - oheň v krbu taky -, ale mír! Raviku, dokonce i to město Františka z Assisi je teď hlučné. Hlučné a neklidné, jako všechno tam dole. Kde kdysi kázal ptákům o lásce, tam dnes táhnou kolony v uniformách a zpíjejí se velikášstvím, slovy a bezdůvodnou nenávistí.“
„Tak tomu bylo přece vždycky, Kate.“
„Nebylo. Ještě před několika lety byl můj správce přívětivý člověk v manšestrových kalhotách a lýkových sandálech. Ted' je z něho hrdina v holínkách, černé košili, prošpikované zlatými dýkami, a drží přednášky - Středozemní moře se musí stát italským mořem, Anglie musí být zničena, Nizza, Korsika a Savojsko se musí vrátit k Itálii. Raviku, tenhle roztomilý národ, který už celou věčnost nevyhrál žádnou válku, se zbláznil od té chvíle, kdy ho nechali vyhrát v Habeši a ve Španělsku. Moji přátelé, kteří před třemi lety byli ještě docela rozumní, dneska vážně věří, že by mohli porazit Anglii během tří měsíců. V zemi to vře. Co se to jen děje? Utekla jsem z Vídně před hrubiánstvím hnědých košil - teď jsem opustila Itálii před šílenstvím černých košil; - někde jinde jsou prý zelené, v Americe samozřejmě stříbrné - upadla země do košilového třeštění ?“
„Vypadá to tak. Ale to se asi už brzy změní. Jednotná barva bude rudá.“
„Rudá?“
„Ano, rudá jako krev.“
Kate Hegströmová se dívala dolů do dvora. Světlo pozdního odpoledne tam měkce a zeleně prosvítalo listím kaštanů.
„člověk tomu nemůže uvěřit,“ řekla.
„Dvě války během dvaceti let - to je moc. Jsme ještě příliš unavení z první.“
„Jenom vítězové jsou unavení. Poražení ne. Vítězství vede k lehkomyslnosti.“
„Ano, možná.“ Podívala se na něho. „To už moc času nezbývá, že?“
„Obávám se, že moc už ne.“
„Myslíte, že na mě stačí?“
„Proč ne?“ Ravic vzhlédl. Nevyhnula se jeho pohledu. „Byla jste u Fioly?“ zeptal se.
„Ano. Jednou nebo dvakrát. Byl jedním z mála, které ten černý mor nenakazil.“
Ravic neodpověděl, čekal.
Kate Hegströmová vzala ze stolu šňůru perel a pomalu je propouštěla mezi prsty. V jejích dlouhých úzkých prstech vypadaly jako drahocenný růženec. „Připadám si jako věčný žid,“ prohodila, „v hledání míru. Ale zdá se, že jsem. začala v nepravý čas. Není už vůbec nikde. Jen ještě tady - tady ho ještě kousíček zbylo.“
Ravic se díval na perly. Vytvořili je beztvaří, šedí měkkýši, podráždění cizorodým tělískem, zrníčkem písku ve svých skořápkách. Z náhodného podráždění vznikla tak něžně třpytivá krása. Člověk by si to měl pamatovat, pomyslil si.

„Přece jste chtěla jet do Ameriky, Kate," řekl. „Kdo může opustit Evropu, ten by to měl udělat. Na všechno ostatní už je pozdě."
„Chcete mě poslat pryč?"
„Ne. Ale neříkala jste minule, že chcete dát svoje věci do pořádku a vrátit se do Ameriky?"
„Ano. Ale teď už nechci. Ještě ne. Chci tu ještě zůstat."
„Paříž je v létě horká a nepříjemná."
Kate položila perly zpátky na stůl. „Není, když je to poslední léto, Raviku."
„Poslední?"
„Ano, poslední před mým odjezdem."
Ravic mlčel. Co ví? myslel si. Co jí Fiola řekl?
„Co dělá Šeherezáda?" zeptala se.
„Už jsem tam dlouho nebyl. Morozov říká, že je tam každý večer přeplněno. Jako ve všech ostatních nočních klubech."
„V létě?"
„Ano, v létě, kdy většina podniků je zavřená. Udivuje vás to?"
„Ne, každý chce ještě urvat, co se dá, než nastane konec."
„Ano," souhlasil Ravic.
„Vezmete mě tam někdy s sebou ?"
„Jistě, Kate. Kdykoliv budete chtít. Myslel jsem, že už tam nechcete jít."
„Taky jsem si to myslela. Změnila jsem názor. Chci taky urvat, co se dá."
Znovu se na ni podíval. „Dobře, Kate," řekl pak. „Kdykoliv budete mít chuť."
Vstal. Doprovodila ho ke dveřím. Opřela se o veřeje, úzká, se suchou, hedvábnou pletí, která vypadala, že by zašustila, kdyby se jí člověk dotkl. Oči měla velmi jasné a větší než dřív. Podala mu ruku. Byla horká a suchá, „Proč jste mi neřekl, co mi je?" zeptala se mimochodem jako by se ptala na počasí.
Vytřeštil na ni oči a neodpověděl.
„Byla bych to snesla," řekla a po obličeji jí přeletělo cosi jako závan ironického úsměvu bez sebemenší výčitky.
„Sbohem, Raviku."

..*

Muž bez žaludku byl mrtev. Prosténal tři noci a morfium pomáhalo už jen málo. Ravic a Veber věděli, že umře. Mohli mu ty tři dny ušetřit. Neudělali to, protože existuje náboženství, které hlásá lásku k bližnímu a zakazuje ukrátit jeho utrpení. A existoval zákon, který je střežil.
„Telegrafoval jste rodině?" ptal se Ravic.
„Žádnou nemá," odpověděl Veber.
„Nebo nějakým příbuzným ?"
„Nikoho nemá."
„Nikoho?"
„Nikoho. Byla tu správcová z jeho domu. Nikdy nedostával dopisy - když nepočítáme katalogy obchodních domů a traktáty proti alkoholismu, tuberkulóze, pohlavním nemocem a tak. Nikdy ho nikdo nenavštívil. Operaci a čtyři týdny na klinice si zaplatil předem. Domovnice tvrdí, že jí slíbil všechen svůj majetek, protože se o něho starala. Chtěla za každou cenu nazpátek peníze za dva týdny. Že prý k němu byla jako vlastní matka. Měl byste tu matku vidět. Tvrdila, že prý kvůli němu měla všemožné výdaje. Zaplatila za něj nájemné. Řekl jsem jí, že tady zaplatil předem a že není důvodu, proč by to se svým bytem neudělal zrovna tak. A ostatně že to je všechno věcí policie. Nato mě proklela."
„Peníze," řekl Ravic, „jak ty dělají lidi vynalézavými."
Veber se smál. „Vyrozumíme úřady. Ať se starají. O pohřeb taky."
Ravic se ještě jednou podíval na muže bez příbuzných a bez žaludku. Ležel tam a jeho tvář se v této hodině měnila, jak se předtím za pětatřicet let jeho života nikdy nezměnila. Ze strnulé křeči posledního vdechu vystupovala pomalu přísná tvář smrti. Náhodné zmizelo, známky umírání se setřely a z nepravidelného všedního obličeje vystupovala nepřítomná a mlčenlivá věčná maska. Za hodinu, tu bude už jen ona.
Ravic odcházel. Na chodbě potkal noční sestru. Právě nastupovala službu. „Pán z dvanáctky je mrtvý," řekl jí. „Umřel před půl hodinou. Už nemusíte být vzhůru." A když viděl její tvář: „Zanechal vám něco?"
Váhala. „Ne. Byl to velmi zdrženlivý pán. A v posledních dnech už skoro nemluvil."
„Ne, to tedy ne."
Sestra se podívala na Ravika pohledem hospodyňky. „Měl překrásný necesér, všechno ze stříbra. Vlastně až příliš ozdobný pro pána. Spíš by se hodil pro dámu."
„Řekla jste mu to?"
„Jednou jsme o tom mluvili. V úterý večer; to byl klidnější. Ale on říkal, že stříbro se hodí i pro muže. A že kartáče jsou mimořádně dobré. Takové že už dnes nedělají." Jinak toho moc nenamluvil."
„Stříbro teď půjde na úřad. Ten muž neměl žádné příbuzné."
Sestra moudře kývla. „Škoda! Zčerná. A kartáče se zkazí, když už nejsou nové a nepoužívají se. Předtím by se měly vymýt."
„Ano, škoda," souhlasil Ravic. „Lepší by bylo, kdybyste je dostala vy. Pak by z nich měl aspoň někdo radost."
Sestra se vděčně usmála. „To nevadí, nic jsem nečekala. Umírající málokdy něco darují. Jen ti, kdo se uzdravují. Někteří to ani nedělají ze zloby. Nevěřil byste, pane doktore, jak umírající dovedou být zlí! Co člověku kolikrát řeknou, než

umřou!“
Její dětský obličej s červenými tvářičkami byl otevřený a jasný. Nedělala si nic z toho, co se kolem ní dělo, když to nezasahovalo do jejího malého světa. Umírající byli zlobivé děti anebo bezmocné děti. Staráme se o ně, dokud neumřou, a pak přijdou noví; někteří se uzdraví a jsou vděční, jiní ne, a ti jiní umřou. To už tak je. Nic, nad čím by se měl člověk znepokojovat. Daleko důležitější je, zda budou ceny při výprodeji v Bonmarché sníženy o pětadvacet procent - anebo jestli si bratranec Jean vezme Annu Couturierovou.
Taky to je důležitější, pomyslel si Ravic. Malý kruh, který chránil před chaosem. Kam by člověk jinak přišel?

..*

Seděl před kavárnou Triomphe. Bledá a oblačná noc. Bylo teplo, kdesi v dálce se bezzvučně blýskalo. Život se namačkaně plazil po chodnících. Nějaká žena v modrém atlasovém klobouku si přisedla k jeho stolu.
„Zaplatíš mi vermut?“ zeptala se.
„Ano. Ale nech mě na pokoji. Někoho čekám.“
„Můžeme čekat společně.“
„Radši ne. Čekám zápasnici ze Sportovního paláce.“
Žena se usmála. Byla tak tlustě našminkovaná, že úsměv se objevil jen na rtech. Všechno ostatní bylo jako bílá maska.
„Pojď se mnou,“ řekla. „Mám sladký byteček a jsem dobrá.“
Ravic zavrtěl hlavou. Položil na stůl pětifrankovou bankovku. „Tady. Adié. A mnoho štěstí.“
Žena vzala bankovku, stočila ji a zasunula pod podvazek. „Světobol?“ zeptala se.
„Ne.“
„Jsem dobrá na světobol. Mám jednu moc hezkou kamarádku. Mladou,“ připojila po odmlce. „Prsa jak Eifelovky.“
„Až jindy.“
„No dobrá.“ Žena vstala a posadila se o několik stolů dál. Několikrát se podívala směrem k němu, pak si koupila sportovní noviny a začetla se do výsledků.
Ravic se upřeně díval na hemžení, které se bez ustání sunulo kolem stolků. V kavárně hrála kapela vídeňské valčíky. Blýskání zesílilo. U vedlejšího stolu se usadila skupina mladých homosexuálů, koketních a štěbetajících jako hejno papoušků. U uší kotlety, nejnovější módu, a saka příliš široká v ramenou a příliš úzká v pase.
U Ravikova stolku se zastavila dívka a dívala se na něho. Připadala mu nějak povědomá; - ale znal jich tolik. Vypadala jako jedna z těch křehčích prostitutek, přitažlivých svou bezmocností.
„Už se na mě nepamatujete?“ zeptala se.
„Ale ano,“ odpověděl Ravic. Neměl nejmenší tušení. „Jak se daří?“
„Dobře. Ale vy se na mě skutečně nepamatujete?“
„Zapomínám jména. Ale samozřejmě si na vás pamatuji. Už jsme se dlouho neviděli.“
„Ano. Tenkrát jste Bobovi nahnal pořádně strachu.“ Usmála se. „Zachránil jste mi život a teď už se .na mě nepamatujete.“
Bobo. Zachránil život. Porodní bába. Ravic se konečně rozpomněl. „Vy jste Lucienne,“ řekl. „Samozřejmě.Tenkrát jste byla nemocná. Dneska jste zdravá. Tím to je. Proto jsem vás hned nepoznal.“
Lucienne zářila. „Skutečně! Vy se opravdu pamatujete! Mockrát děkuji za těch sto franků, které jste vyrazil z té báby.“
„To - ach ano - “ Tenkrát po neúspěchu u paní Boucherové poslal Lucienne něco ze svého. „Bohužel to nebylo všecko.“
„To bylo dost. Já už jsem nepočítala s ničím.“
„Tak to je v pořádku. Nechcete se mnou něco vypít, Lucienne?“
Kývla a opatrně se posadila vedle něho. „Cinzano se sodou.“
„Jak žijete, Lucienne?“
„Vede se mi moc dobře.“
„Jste ještě pořád s Bobem?“
„Ano, jistě. Ale on je teď jiný, lepší.“
„To je dobře.“
Nebylo třeba se dlouze vyptávat. Z malé švadlenky se stala malá prostitutka. Tak kvůli tomu ji dal dohromady. Bobo se postaral o zbytek. Strach z dětí už mít nemusela. O důvod víc. Byla ještě začátečnice - ta troška detinskosti jí ještě propůjčovala půvab pro postarší rutinéry - . Kousek porcelánu, ještě úplně neotřelý příliš častým používáním. Pila drobnými doušky jako pták, ale oči už jí bloudily kolem. Nebyl to zrovna potěšující pohled. Ale taky nic zvlášť politováníhodného. Zkrátka jen kousíček života, který klouzal po šikmé ploše. „Jsi spokojená?“ zeptal se.
Kývla. Ravic viděl, že je opravdu spokojená. Připadalo jí, že je všechno v pořádku. Nebylo co dramatizovat. „Jste sám?“ zeptala se.
„Ano, Lucienne.“
„I když je takovýhle večer?“
„Ano.“
Plaše se na něho usmála. „Mám čas,“ řekla.
Co to se mnou je? pomyslil si Ravic. Vypadám tak hladově, že mi už kdejaká prostitutka nabízí kus své prodejné lásky?
„Je to k tobě moc daleko, Lucienne. Nemám tolik času.“
„Nemůžeme jet ke mně. Bobo o tom nesmí vědět.“
Ravic se na ni podíval. „Bobo o tom vůbec neví?“

„To ano. O těch druhých ví. Dává přece pozor.“ Usmála se. „Je ještě tak mladý. Myslí si, že bych mu jinak ty peníze nedala. Od vás nechci žádné peníze.“
„Proto nesmí Bobo nic vědět?“
„Proto ne. Ale žárlil by. A to je pak divoký.“
„Žárlí na všechny?“
Lucienne udiveně vzhlédla. „Samozřejmě že ne. To druhé je přece obchod.“
„Tedy jen tenkrát, když je to zadarmo?“
Lucienne váhala. Pak pomalu zčervenala. „Ne proto. Jenom když si myslí, že je v tom i něco jiného.“ Zase váhala. „Že něco cítím.“
Nedívala se na něho. Ravic ji vzal za ruku, která ztraceně ležela na stole. „Lucienne,“ řekl. „To je hezké, že sis vzpomněla. A že se mnou chceš jít. Jsi moc hezká a rád bych tě vzal s sebou. Ale nemůžu spát s někým, koho jsem operoval. Chápeš to?“
Zdvihla dlouhé žerné řasy a rychle kývla. „Ano.“ Vstala. „Tak já už půjdu.“
„Sbohem, Lucienne. Mnoho štěstí. Dej na sebe pozor, abys nebyla nemocná.“
„Ano.“
Ravic napsal něco na lístek. „Jestli to nemáš, tak si to obstarej. Je to nejlepší. A nedávej všechny peníze Bobovi.“
Usmála se a zavrtěla hlavou. Věděla, a Ravic to věděl taky, že to stejně udělá. Díval se za ni, dokud nezmizela v davu. Pak kývl na číšníka.
Žena v modrém klobouku prošla kolem. Celou příhodu sledovala. Ovívala se složenými novinami a předvedla ústa plná falešných zubů. „Buď jsi impotentní, anebo teplý, slad'oušku,“ řekla přívětivě v chůzi. „Hodně štěstí a srdečně děkuji.“
Ravic šel teplou nocí. Nad střechami křižovaly blesky. Nepohnul se ani vánek. Všiml si, že vchod do Louvru je osvětlený. Dveře byly otevřené. Vešel dovnitř.
Byla to jedna z nočních výstav. V některých sálech se svítilo. Prošel egyptskou sbírkou, která vypadala jako obrovský osvětlený hrob. Seděli a stáli tam zkamenělí králové z dob před třemi tisíci lety a nehnutě sledovali svýma žulovýma očima skupinky pomalu se procházejících studentů, ženy v loňských kloboučcích a starší unuděné muže. Páchlo to tam po prachu, mrtvém vzduchu a nesmrtelnosti.
V řeckém oddělení si před Venuší Miloskou špitalo několik děvčat, která se jí nepodobala ani za mák. Ravic se zastavil. Po žule a zeleném syenitu Egypťanů působil mramor dekadentně a změkčile. Půvabně baculatá Venuše měla v sobě cosi ze spokojené, koupající se paničky; krásná a bezmyšlenkovitá. Apollo, zabíječ ještěrek, byl homosexuál, který by měl víc cvičit. Ale stáli v sálech, to je zabíjelo.
Egypťanům to neuškodilo; byli vytvoření pro hroby a chrámy. Řekové potřebovali slunce, vzduch a sloupy, jimiž svítilo zlaté světlo Athén.
Šel dál. Proti němu se chladně otvírala velká hala se schodišti. A náhle, vysoko nade vším, se vznášela Niké Samothrácká.
Už dávno ji neviděl. Naposled jednoho šedého dne, kdy mramor vypadal nepohledně a princezna vítězství ve špinavém zimním světle muzea váhala a mrzla. Teď se ale tyčila vysoko nad schodišti, na vyčnívajícím fragmentu mramorové lodi, osvícená světlomety, zářící, křídla doširoka rozpjatá, roucho větrem těsně přitisknuté ke kráčejícímu tělu, světlá a připravená vzlétnout. Za ní jako by šumělo vínově zbarvené moře u Salaminy a nebesa byla temná sametem očekávání.
Nevěděla nic o morálce. Nevěděla nic o problémech. Neznala bouře a černé hlubiny krve. Znala jen vítězství a porážku a obojí bylo skoro stejné. Nebyla pokušení, byla let. Nebyla vábení, byla bezstarostnost. Neskrývala žádné tajemtsví a-a přece vzrušovala víc než Venuše, která skrývala své pohlaví, a tím na ně upozorňovala. Byla příbuzná s ptáky a loďmi - s větrem, vlnami a obzorem. Byla bez vlasti.
Byla bez vlasti, pomyslel si Ravic. Ale taky žádnou nepotřebovala. Domovem jí byla každá loď. Byla doma tam, kde sídlily odvaha a boj, nebo porážka, pokud nepropadla zoufalství. Nebyla jen bohyní vítězství - byla i bohyní všech dobrodružství a bohyní emigrantů - pokud se nevzdali.
Ohlédl se. Ve dvoraně už nikdo nebyl. Studenti a lidé s bedekry odešli domů. Domů - existovalo pro toho, kdo nikam nepatřil, jiné přístřeší než onen nepokojný útulek v srdci někoho druhého po krátký čas? Nebyl to důvod, proč láska, jestliže zasáhla srdce vyhnanou, jimi tak otřásla a tak je ovládala - protože neměli nic jiného? Nepokoušel se právě proto jít jí z cesty? A nepřišla za ním a nedostihla ho a nesrazila k zemi? Bylo obtížnější vzpřímit se na kluzkém ledě ciziny než na důvěrně známé půdě domova.
Něco upoutalo jeho pozornost. Cosi malého, třepotavého, bílého. Motýl, který zřejmě vletěl otevřenými dveřmi vchodu. Přiletěl od vyhřátých záhonů růží v Tuileriích, možná vyplašený ze svého voňavého spánku párem milenců, pak oslepený světly, neznámými slunci, tolika a tak matoucími - utekl se do ochranné temnoty, kterou skýtaly těžké dveře vchodu - a teď se ztraceně a statečně motal obrovskou halou, v níž zemře - unaví se, usne na mramorové římse, výstupku okna anebo vysoko nahoře na rameni zářící bohyně, ráno bude hledat květiny a život a světlý med květů a nenajde je a pak po nějaké době zase usne na tisíciletém mramoru, už zesláblejší, až něžné, spolehlivé nožky povolí a on spadne dolů, tenounký lístek předčasného podzimu.
Sentimentalita, pomyslel si Ravic. Bohyně vítězství a motýl uprchlík. Laciný symbol. Ale co jiného nás dojímá než laciné věci, laciné symboly, laciné city, laciná sentimentalita? Co je udělalo tak lacinými? Jejich až příliš zřetelná pravda? Snobismus vyprchá, když jde člověku o krk. Motýl zmizel v pološeru kupole. Ravic vyšel ven. Proti němu zavanul teplý vzduch jako vlahá lázeň. Zastavil se. Laciné city! Nebyl on sám vydán všanc tomu nejlacinějšímu citu ze všech? Díval se na rozlehlé nádvoří, v němž se krčily stíny staletí, a ucítil, jak to náhle do něho udeřilo pěstmi. Skoro se pod tím útokem zapotácel. Před očima měl ještě stále přízrak bílé, vzlétající Niké - ale za ní se ze stínu vynořila jiná tvář,

laciná tvář, drahocenná tvář, na níž se jeho fantazie zachytila jako indický závoj na růžovém keři plném trnů. Trhal za něj, avšak trny držely pevně, držely ta hedvábná a zlatá vlákna, byly s nimi již tak propleteny, že oči už nedokázaly přesně rozlišit trnité křoví od třpytného tkaniva.
Tvář! Tvář! Kdo se ptal, jestli byla laciná, anebo drahocenná. Ojedinělá, anebo tuctová? Člověk si mohl klást takové otázky předtím - ale když už byl jednou lapen, pak už to nevěděl. Byl zajatcem lásky - nikoliv jednotlivého člověka, který náhodou nesl její jméno. Kdo ještě mohl soudit, oslepen plameny fantazie? Láska nezná hodnoty.
Nebe se snížilo. Neslyšné blesky vytrhávaly na okamžiky sírová oblaka z temnoty noci. Beztvaré dusno leželo tisíci slepých očí na střechách, Ravic šel ulicí Rivoli. Pod podloubími zářily výkladní skříně. Kolem nich se šinul proud lidí. Automobily vypadaly jako řetěz blikajících světel. Já si tu jdu, myslel si Ravic, jeden mezi tisíci, pomalu kolem těchhle výkladů s blýskavým brakem i drahocennými věcmi, ruce v kapsách, prostě člověk na večerní procházce - a v mých žilách se chvěje krev a v šedých a bílých pulsujících závitech dvou hrstí slizovité hmoty zvané mozek zuří neviditelná bitva, která působí, že skutečnost se jeví jako neskutečná a neskutečnost skutečná. Cítím, jak do mne narážejí paže, letmo se mne dotýkají těla, oči si mě prohlížejí, slyším auta, hlasy, vření hmatatelné skutečnosti, jsem uprostřed ní a přece vzdálený víc než na Měsíci - jsem na jakési planetě, vně logiky a faktů, cosi na mě křičí jedno jméno a ví, že to není to jméno, a přesto křičí, křičí do mlčení, které tu je odevždy a v němž už doznělo mnoho výkřiků a z něhož se nikdy nevrátila odpověď, a ono cosi to ví, a přesto křičí, ten křik noci lásky a noci smrti, křik extáze a hroutícího se vědomí, džungle a pouště, a i kdybych věděl tisíc odpovědí, tahle jediná je mimo mě a já jí nikdy nedosáhnu.
Láska! Co všechno se už skrylo za tím jménem! Od nejjemnější něžnosti kůže až k nejzazšímu zjitření ducha, od nejprostšího přání mít rodinu až ke smrtelné křeči, od zběsilého chtíče až k Jákobově boji s andělem. Tady si jdu, muž více než čtyřicetiletý, odchovanec mnoha škol, kterého sráželi k zemi a jenž se znovu vzpřímil, se zkušeností a věděním, prosetý sítem let, tvrdší, kritičtější, chladnější - nechtěl jsem to a nevěřil jsem tomu, nemyslel jsem si, že to ještě někdy přijde - a teď je to tady, a veškerá zkušenost není k ničemu, veškeré vědění jen zvyšuje palčivost - a co hoří líp na hranici citu než suchý cynismus a nashromážděné dřevo kritických let?

..*

Šel a šel, noc byla širá a rozléhala se; šel bezmyšlenkovitě dál a nevěděl, jestli uplynuly hodiny anebo minuty, a jen slabě se podivil, když zjistil, že je v zahradách za avenue Raphael.
Dům na rohu Pascalovy ulice. Poschodí, nezřetelně ustupující vzhůru - nahoře ateliéry, některé osvětlené. Nalezl Joanina okna. Svítilo se v nich. Byla doma. Ale možná, že ani nebyla doma, jenom světla svítila. Nenáviděla návraty do temných místností. Zrovna jako on. Ravic zašel do ulice. Před domem stálo několik aut. Mezi nimi žlutý roadster, obyčejný stroj, předělaný na závodní vůz. To by mohlo být auto toho druhého. Vůz pro herce. Červená kožená sedadla, přístrojová deska jako do letadla, se spoustou zbytečných páček - přirozeně, to musel být on. Jsem žárlivý? pomyslel si užasle Ravic. Žárlivý na náhodný objekt, na který se zavěsila? Žárlivý na něco, co se mě vůbec netýká? Člověk může být žárlivý na lásku, která se odvrátila - ale ne na něco, k čemu se obrátila.
Šel zpátky k parku. Ze tmy voněly květy, sladká vůně smíšená s pachem půdy a chladnoucí zeleně. Voněly silně, jako před bouřkou. Našel lavičku a posadil se. To nejsem já, pomyslil si, tenhle opozdilý milenec, posedávající tady na lavičce před domem ženy, která ho opustila, a vzhlížející do jejího okna! To nejsem já, otřásaný žárlivostí, kterou můžu přesně rozpitvat a přece ji nedokážu zvládnout. To nejsem já, tenhle pošetilec tady, který by dal roky života za to, aby mohl vrátit čas a aby znovu mohl mít to světlovlasé nic, které mu žvatlalo do ucha věčně stejné hlouposti! To nejsem já, který - k čertu se všemi výmluvami - tady sedí a je žárlivý a rozervaný a je mu bídně a který by nejradši tamhleten vůz zapálil!
Hledal cigaretu. Tiché řeřavé světélko. Neviditelný kouř. Krátká svítící dráha zápalky. Proč nejde nahoru do ateliéru? Co by se mohlo stát? Není ještě tak pozdě. Světlo ještě svítilo. Však by tu situaci zvládl. Proč pro ni nejde? Teď, když už všechno ví? Proč pro ni nejde a nevezme ji s sebou, aby ji už nikdy nepustil?
Zíral do temnoty. K čemu by to bylo? Co by se stalo? Toho druhého nemohl vyhodit. Ze srdce druhého se nedalo vyhodit nic a nikdo. Nemohl ji mít, když k němu tenkrát přišla? Proč to neudělal?
Zahodil cigaretu. Protože to nestačilo. Tak to bylo, chtěl víc. Nestačilo by, dokonce ani kdyby přišla, dokonce ani kdyby se vrátila a kdyby všechno bylo zapomenuto a pohřbeno, nikdy by to nestačilo, jaksi zvláštně a strašlivě by to už nikdy nestačilo. Něco se pokazilo, paprsek fantazie jednoho dne minul zrcadlo, které ho zachycovalo a vrhalo ho zpět ještě žhavější; nyní paprsek vystřelil mimo, do slepé nesplnitelnosti, a už nic víc ho nemohlo vrátit, žádné zrcadlo, ani tisíc zrcadel. Mohly zachytit jenom ještě jeho část, ale už ho nikdy nemohly vrátit; bloudil jako dávno ztracený přízrak po pustých nebesích lásky a naplňoval je už jen zářivou, beztvarou mlhou, a už nikdy nevytvoří duhu kolem milované hlavy. Magický kruh se rozlomil, nářek zůstal, avšak z naděje zbyly jen střepy.
Z domu někdo vyšel. Nějaký muž. Ravic se napřímil. Za ním šla žena. Smáli se. Nebyli to oni. Jeden z vozů nastartoval a odjel. Ravic si vzal další cigaretu. Byl by ji dokázal udržet? Jen iluzi, stěží něco víc. Ale cožpak iluze nestačí? Může člověk kdy dosáhnout něčeho víc? Kdo ví něco o černém víru života, jenž bezejmenný proudí pod smysly, které ho vytvářely z temného kolotání věcí ve stůl a lampu a vlast a tebe a lásku? Bylo to jen tušení a děsivé přítmí. Nestačí to? Nestačí. Stačí to jen tehdy, když na to člověk věří. Když však už jednou křišťál pukl pod kladivem pochybností, mohl ho člověk nejvýš slepit, nic víc. Slepit, lhát si a dívat se na lomené světlo, které kdysi bylo bílým třpytem! Nic se nevrací. Nic znovu nepřijímá tvar. Nic. I kdyby se Joan vrátila, nebylo by to totéž. Slepený křišťál. Okamžik byl promeškán. A nic ho už nevrátí zpět.
Pocítil ostrou, nesnesitelnou bolest. Něco se v něm trhalo, roztrhlo se. Můj bože, můj bože, říkal si v duchu. Že tak můžu trpět. Tak tím trpět. Dívám se sám sobě přes rameno, ale to na věci nic nemění. Vím, že kdybych to dostal, že bych

to opět pustil, ale to mou touhu neutiší. Pitvám to jako mrtvé tělo na stole v márnici - tím se to stává jen tisíckrát živějším. Vím, že to jednou přejde - ale nepomůže mi to. Zíral oslepenýma očima nahoru do oken. Cítil se strašlivě směšný - a ani tím se nic nezměnilo.
Nad městem najednou zahřměl hrom. Do křoví zapleskaly kapky deště. Ravic vstal. Viděl, jak se na ulici objevily skvrnky černého stříbra. Déšť se rozezpíval. Těžké kapky deště ho udeřily teple do tváře. A najednou nevěděl, jestli je směšný anebo zoufalý, jestli trpí anebo ne - věděl jen, že žije. Žije! Je tu, opět se ho to zmocnilo, třáslo jím to, už nebyl pouhým divákem, už nestál stranou, mocná zář nekontrolovatelného citu opět letěla jeho žilami jako oheň trubkami vysokých pecí, bylo skoro lhostejné, jestli je štastný nebo neštastný, žil a plně cítil, že žije, a to bylo dost!
Stál v dešti, který na něj dopadal jako nebeská kulometná palba. Stál tam a byl deštěm a bouří a vodou a zemí, blesky od horizontů se křížily v něm; byl tvorem, živlem; už nic nemělo jméno a tím se stalo osamoceným, všechno bylo totožné, láska, padající voda, siné blesky nad střechami, země, která se jakoby vzpínala, už tu nebyly žádné hranice a on k tomu všemu patřil, štěstí a neštěstí se staly už jen prázdnými slupkami, odmrštěné mohutným pocitem, že žije a že cítí svůj život. „Ty tam nahoře," promluvil vzhůru k osvětlenému oknu a smál se a nevěděl, že se směje. „Ty malé světýlko, ty fato morgáno, ty tváři, která máš nade mnou podivnou moc zde na této planetě, na níž existují statisíce jiných tváří, lepších, hezčích, chytřejších, dobrotivějších, věrnějších, chápavějších - ty náhodo, vržená mně jedné noci do cesty, vpadnuvší do mého života, ty připlavený, bezmyšlenkovitý, majetnický cite, kterýs mi ve spánku zalezl pod kůži, ty, která o mně nevíš málem nic jiného, než že jsem se bránil, a která ses mi proto vrhla vstříc, až jsem se přestal bránit, a kterás potom chtěla pořád víc, buď pozdravena! Zde stojím a myslel jsem, že už tak nikdy nebudu stát. Déšť mi stéká pod košili a je teplejší i chladivější a měkčí než tvoje ruce a tvoje pleť, zde stojím, bídný a s pařáty žárlivosti v žaludku, toužící po tobě, opovrhující tebou, obdivující tě a zbožňující tě, protože jsi vrhla blesk, který zapálil, blesk, spočívající v každém klíně, jiskru života, černý oheň; zde stojím, už ne jako nebožtík na dovolené s trochou cynismu, sarkasmu a odvahy, už ne studený; už zase živý, třebas i trpící, ale opět otevřený bouřím života, znovuzrozený do jeho prosté moci. Buď blahoslavena, madono s přelétavým srdcem, Niké s rumunským přízvukem. Sne anebo šalbo, rozbité zrcadlo temného boha, ty nic netušící - díky ti! Nikdy ti to neřeknu, neboť bys z toho nemilosrdně vytloukala kapitál, ale dalas mi to, co mi nemohli dát ani Platón, ani chryzantémy, ani útěk, ani volnost, veškerá poezie a veškeré milosrdenství, zoufalství anebo nejzazší a nejtrpělivější naděje: prostý, silný, bezprostřední život, který se mi v této době mezi dvěma katastrofami zdál být zločinem! Buď pozdravena! Díky! Musel jsem tě ztratit, abych to pochopil! Buď pozdravena.
Déšť se změnil ve stříbrnou, třpytivou oponu. Křoviny se rozvoněly. I země silně a vděčně voněla. Z domu naproti kdosi vyběhl a spěšně stáhl střechu u žlutého roadsteru. Bylo to lhostejné. Byla tu noc, déšť z hvězd, který se mysticky oplodňující řinul na kamenné město s jeho alejemi a zahradami, milióny květů mu nastavovaly svá pestrá pohlaví a přijímaly ho a déšť se vrhal do miliónů rozpjatých zpeřených náručí větví, zarýval se pod zemi k temnému spojení s milióny čekajících kořínků; déšť, noc, příroda, růst, to všecko tu bylo a nestaralo se o zkázu, smrt, zločince, falešné svaté, vítězství nebo porážku, bylo to zde jako každý rok, a této noci k tomu patřil i on, rozlouplá ulita, protahující se život, život, život, zdravený a blahoslavený!
Rychle šel zahradami a ulicemi. Neobracel se, šel a šel. a koruny stromů Bouloňského lesíka ho přijaly jako obrovský, bzučící úl; déšť na ně bubnoval, kolébaly se a odpovídaly a jemu připadalo, jako by byl znovu mladý a jako by šel poprvé k ženě.

XXIV.

„Co to bude?" zeptal se číšník Ravika.
„Přineste mi jeden - "
„Co?"
Ravic neodpověděl.
„Nerozuměl jsem vám, pane," řekl číšník.
„Něco. Přineste mi něco."
„Pernod?"
„Ano - "
Ravic. zavřel oči. Opět je zvolna otevřel. Ten muž tam ještě pořád seděl. Tentokrát byl omyl vyloučen.
Haake seděl u stolu vedle dveří. Byl sám a jedl. Na stole stála stříbrná mísa s dvěma rozpůlenými langustami, vedle ní láhev šampaňského v chladicím kbelíku. U stolu stál číšník a připravoval hlávkový salát s rajskými jablíčky. Ravic to všechno viděl tak zřetelně, jako by se mu to za očima vrývalo jako reliéf do vosku. Viděl pečetní prsten se znakem v rudém kameni, když Haake vytahoval láhev z kbelíku.
Znovu poznal ten prsten i bílou masitou ruku. Viděl ji ve víření metodického šílenství, když se zhroutil vedle lavice, na níž ho mlátili, a byl znovu vržen z mdloby do pronikavého světla - Haake před ním opatrně couvající, aby uchránil svou uniformu bez poskvrnky před vodou, kterou na Ravika vyšplíchli -, masitá, bílá ruka napřažená, ukazující na Ravika, a k tomu jemný vysvětlující hlas: „To byl jen začátek. To ještě nic nebylo. Chcete nám nyní říct jména? Nebo máme pokračovat? Máme ještě řadu možností. Vaše nehty jsou ještě v pořádku, jak vidím."
Haake vzhlédl. Díval se Ravikovi přímo do očí. Ravic musel sebrat veškerou sílu, aby zůstal sedět. Vzal sklenku pernodu, upil doušek a nutil se dívat na mísu salátu, jako kdyby ho zajímala jeho příprava. Nevěděl, jestli ho Haake poznal. Cítil, jak měl během vteřiny celá záda mokrá.

Po chvíli se opět letmo podíval ke stolu. Haake jedl langustu. Díval se do talíře. Na pleši se mu odráželo světlo. Ravic se ohlédl. Místnost byla plně obsazená. Něco podniknout bylo vyloučeno. Neměl u sebe žádnou zbraň, a kdyby se na Haaka vrhl, vyskočilo by v příštím okamžiku nejmíň deset lidí, aby ho odtrhli. A za dvě minuty nato policie. Nezbývalo nic jiného než čekat a Haaka sledovat. Zjistit, kde bydlí.
Ravic se přinutil zapálit si cigaretu a nepodívat se znovu k Haakovi, dokud ji nedokouří. Pomalu, jako by někoho hledal, se rozhlédl kolem. Haake právě skončil se svou langustou. Měl v rukou ubrousek a otíral si rty. Nedělal to jednou rukou, nýbrž oběma. Držel ubrousek trochu napnutý a tiskl jej ke rtům; - nejdřív k hornímu rtu, pak k dolnímu, jako žena, které si stírá rtěnku. Přitom se díval přímo na Ravika.
Ravic klouzal pohledem dál. Cítil, že Haake se na něho stále ještě dívá. Kývl na číšníka a objednal si další pernod. Jiný číšník teď zakryl Haakův stůl. Odklidil zbytek langusty, dolil prázdnou sklenici a přinesl mísu se sýry. Haake ukázal na velmi měkký brie, ležící na slaměné podložce.
Ravic kouřil novou cigaretu. Po chvíli koutkem oka zachytil znovu Haakův pohled. To už nebyla náhoda. Cítil, jak se mu stáhla kůže. Jestli ho Haake poznal - Ravic zadržel číšníka, který procházel kolem. „Můžete mi ten pernod vynést? Radši bych seděl na terase. Je tam chladněji.“
Číšník váhal. „Bylo by jednodušší, pane, kdybyste zaplatil tady. Venku je jiný číšník. Pak bych vám přenesl sklenici.“
Ravic zavrtěl hlavou a vytáhl bankovku. „Můžu ho dopít tady a venku si objednat jiný. Pak nebudou žádné zmatky.“
„Dobře, pane. Děkuji, pane.“
Ravic beze spěchu vypil sklenku. Věděl, že Haake poslouchal. Přestal jíst, když Ravic mluvil. Teď jedl dál. Ravic ještě minutu klidně seděl. Jestliže ho Haake poznal, zbývala jen jediná možnost: tvářit se, jako by on sám Haaka nepoznal, a pozorovat ho dál z úkrytu.
Po několika minutách vstal a pomalu vyšel ven. Venku byly skoro všechny stolky obsazené. Ravic zůstal stát, dokud nenalezl místo, odkud viděl kus Haakova stolu uvnitř v restauraci. Haaka vidět nemohl; ale musel by ho zahlédnout, kdyby vstal a odcházel. Ravic si objednal pernod a hned zaplatil. Chtěl být připraven, kdyby musel okamžitě vyrazit.

..*

„Raviku - “ řekl kdosi vedle něho.
Trhl sebou, jako by ho někdo udeřil. Vedle stála Joan. Vytřeštil na ni oči. „Raviku - “ opakovala. „Už mě neznáš ?“
„Ano, samozřejmě.“ Očima byl u Haakova stolu. Stál tam číšník a servíroval kávu. Nadechl se. Ještě byl čas.
„Joan,“ vypravil ze sebe namáhavě. „Kde se tu bereš?“
„To je otázka! Každý přece chodí denně k Fouquetovi.“
„Jsi sama?“
„Ano.“
Uvědomil si, že Joan ještě stále stojí, zatímco on sedí. Vstal tak, aby měl Haakův stůl šikmo před sebou. „Mám tady něco na práci, Joan,“ řekl chvatně, aniž se na ni podíval. „Nemůžu ti to vysvětlit, o co jde. Ale nemůžu tě mít u toho. Musíš mě nechat o samotě.“
„Počkám.“ Joan si sedla. „Chci se podívat, jak ta žena vypadá.“
„Jaká žena?“ zeptal se nechápavě Ravic.
„Žena, na kterou čekáš.“
„To není žádná žena.“
„Co jiného ?“
Podíval se na ni. „Nepoznal jsi mě,“ řekla. „Chceš mě poslat pryč, jsi rozčilený - vím, že tu někdo je. A já chci vidět, kdo to je.“
Pět minut, uvažoval Ravic. Možná že taky deset nebo patnáct na tu kávu. Haake si ještě vykouří cigaretu. Pravděpodobně jednu. Do té doby se musí Joan zbavit.
„Dobře,“ souhlasil. „V tom ti nemůžu bránit. Ale sedni si někam jinam.“
Neodpověděla. Oči jí zesvětlely a tvář se napjala.
„Není to žádná žena,“ řekl. „A k čertu, i kdyby nějaká byla, co by ti do toho bylo? Nezesměšňuj se nějakou žárlivostí, když sama se taháš s tím svým hercem.“
Joan stále mlčela. Otočila se ve směru jeho pohledu a snažila se zjistit, na koho se dívá. „Nech toho!“ řekl.
„Je s nějakým jiným mužem?“
Ravic si náhle sedl. Haake předtím slyšel, že Ravic si chce sednout na terasu. Jestli ho poznal, začne být nedůvěřivý a půjde se podívat, kde Ravic vězí. Pak je přirozenější a nevinnější, když, bude sedět venku s ženou.
„Dobrá,“ svolil. „Zůstaň tady. To, co si myslíš, je nesmysl. V určitém okamžiku vstanu a půjdu ven. Ty se mnou půjdeš až k taxíku, ale nepojedeš se mnou. Chceš to udělat?“
„Proč jsi tak tajuplný?“
„Nejsem tajuplný. Je tady muž, kterého jsem už dávno neviděl. Chci vědět, kde bydlí. To je všecko.“
„Není to žena?“
„Ne. Je to muž a víc ti o tom nemůžu říct.“
Číšník stál u stolu. „Co chceš pít?“ zeptal se Ravic.
„Calvados.“
„Jeden calvados.“ Číšník se odšoural.
„Ty nepiješ calvados?“
„Ne, piju tady to.“

Joan ho pozorovala. „Ani nevíš, jak tě někdy nenávidím.“
„To se stává.“ Ravic zavadil pohledem o Haakův stůl. Sklo, pomyslil si. Třesoucí se, vlnivé, třpytivé sklo. Ulice, stolky, lidé - všechno ponořeno do rosolu z roztřeseného skla.
„Jsi studený, sobecký - “
„Joan,“ přerušil ji Ravic. „Popovídáme si o tom jindy.“
Mlčela, když před ni číšník stavěl sklenku. Ravic okamžitě zaplatil.
„Tys mě do všeho dostal - “ řekla pak provokativně.
„Já vím -“ Na okamžik zahlédl nad stolem Haakovu rukou, bílou, masitou, jak sahá po cukru.
„Ty! Nikdo jiný než ty! Nikdy jsi mne nemiloval a jen sis se mnou hrál a viděl jsi, že tě miluji, a bylo ti to lhostejné.“
„To je pravda.“
„Co?“
„Je to pravda,“ opakoval Ravic. „Ale potom to bylo jinak.“
„Ano, později! Později! Pak už bylo všechno úplně zmatené. Pak už bylo pozdě. Ty za to můžeš.“
„Já vím.“
„Nemluv tak se mnou!“ Tvář měla bílou a rozzlobenou. „Ty mě ani neposloucháš!“
„A1e ano!“ Podíval se na ni. Mluvit, něco mluvit, cokoliv. „Pohádala ses se svým hercem ?“
„Ano.“
„To se spraví.“
Modrý kouř z rohu. Číšník znovu dolil kávu. Haake si zřejmě dával na čas. „Mohla jsem říct, že ne,“ pokračovala Joan.
„Mohla jsem říct, že jsem tu náhodou. Nejsem. Hledala jsem tě. Chci od něho pryč.“
„To chce člověk vždycky. To k tomu patří.“
„Mám z něho strach. Hrozí mi. Chce mě zastřelit.“
„Co?“ Ravic náhle vzhlédl. „Cos říkala?“
„Že mě chce zastřelit.“
„Kdo?“ Poslouchal jen na půl ucha. Pak pochopil. „Ach tak! Doufám, že tomu nevěříš?“
„Je hrozně prchlivý.“
„Nesmysl. Kdo něco takového říká, ten to neudělá. A herec už vůbec ne.“ Co to tu vykládám? pomyslil si. Co znamená to všecko? Co tu chci? Nějaký hlas, nějaká tvář nad hučením v uších. Co je mi do toho? „Proč mi to všecko vyprávíš?“ zeptal se.
„Chci od něho pryč. Chci se vrátit k tobě.“
Jestli si vezme taxíka, bude to trvat nejmíň několik vteřin, než já seženu další, uvažoval Ravic dál. Než se rozjede, mohlo by být už pozdě. Vstal. „Počkej tady. Hned jsem zase zpátky.“
„Co chceš - “
Neodpověděl. Rychle přešel chodník a zastavil taxi. „Tady je deset franků. Můžete na mě počkat pár minut? Musím si uvnitř ještě něco vyřídit.“
Řidič se podíval na bankovku. Pak na Ravika. Ravic zamrkal. Řidič zamrkal nazpátek. Pomalu pohyboval bankovkou sem a tam. „To je zvlášť,“ řekl Ravic. „Chápete asi proč - “
„Chápu.“ Řidič se zašklebil. „Dobrá. Já počkám.“
„Zaparkujte tak, abyste mohl okamžitě vyjet.“
„V pořádku, šéfe.“
Ravic se spěšně protlačil hemžením lidí zpět. Hrdlo se mu najednou stáhlo. Zahlédl Haaka mezi dveřmi. Neslyšel, co Joan říká. „Počkej!“ řekl. „Počkej! Hned! Vteřinu!“
„Ne!“
Vstala. „Budeš toho litovat!“ Skoro vzlykala.
Nutil se do úsměvu. Držel ji pevně za ruku. Haake tam ještě pořád stál. „Sedni si,“ řekl Ravic. „Na vteřinu!“
„Ne!“
Trhala rukou v jeho sevření. Pustil ji. Nechtěl skandál. Rychle odcházela mezi stoly, těsně kolem dveří. Haake se za ní díval. Pak se pomalu podíval nazpátek k Ravikovi, pak opět směrem, kudy odešla Joan. Ravic si sedl. Ve spáncích mu bušila krev. Vytáhl náprsní tašku a předstíral, že v ní něco hledá. Zpozoroval, že se Haake pomalu loudá mezi stoly. Lhostejně se díval opačným směrem. Haake tam tudy musel projít.
Čekal. Zdálo se, že to trvá nekonečně dlouho. Najednou ho popadl zběsilý strach. Co když se Haake vrátil? Rychle otočil hlavu. Haake tam už nebyl. Už tam nebyl. Na okamžik se s Ravikem všechno zatočilo. „Dovolíte?“ zeptal se někdo vedle něho.
Ravic neslyšel. Civěl ke dveřím. Haake se nevrátil do restaurace. Vyskočit, pomyslil si. Běžet za ním, pokusit se ho ještě dostihnout. Hlas za ním se ozval znovu. Obrátil se a strnul. Haake ho za jeho zády obešel a teď stál vedle něho. Ukazoval na židli, na které předtím seděla Joan. „Dovolíte? Žádný jiný stůl není volný.“
Ravic kývl. Nebyl schopen vypravit ze sebe slovo. Krev mu proudila pryč z mozku. Proudila, proudila, jako by vytékala pod židli a nechávala tělo za sebou Jako prázdný pytel. Přitiskl záda pevně k opěradlu židle. Stála tam ještě sklenka. Mléčná tekutina. Zdvihl ji a pil. Bylo to obtížné. Díval se na sklenici. Ani se mu nepohnula v ruce. Chvění probíhalo jen žilami.
Haake si objednal koňak. Starý koňak. Mluvil francouzsky s těžkopádným německým přízvukem. Ravic kývl na kamelota. „Paris Soir.“
Chlapec se podíval ke vchodu. Věděl, že tam stojí stará prodavačka novin. Prodal Ravikovi noviny, složené, jakoby náhodou, popadl minci a rychle zmizel.

Musel mě poznat, říkal si Ravic. Proč by jinak přišel? S tím nepočítal. Teď mu nezbývalo než zůstat a zjistit, co Haake zamýšlí, a podle toho jednat.
Vzal si noviny, přečetl nadpisy a odložil je znovu na stůl. Haake se na něho podíval. „Hezký večer," řekl německy.
Ravic kývl.
Haake se usmál. „Dobré oko, co?"
„Vypadá to tak."
„Viděl jsem vás už uvnitř."
Ravic kývl pozorně a lhostejně. Byl napjat jako struna. Nedovedl si představit, co má Haake v úmyslu. Nemohl vědět, že je Ravic ve Francii ilegálně. Ale možná že gestapo vědělo i to. Na to je však ještě dost času.
„Hned jsem vás poznal," pokračoval Haake.
Ravic se na něho podíval. „Ta jizva," vysvětlil Haake a ukázal na Ravikovo čelo. „Buršák. Musíte tedy být Němec. Nebo jste aspoň v Německu studoval."
Smál se. Ravic se na něho ještě pořád díval. To není možné! Je to příliš směšné. Zhluboka vydechl v náhlém uvolnění. Haake vůbec netušil, kdo Ravic je. Myslel si, že jizvu na čele utržil Ravic v souboji. Ravic se smál. Smáli se společně s Haakem. Musel si zarýt prsty do dlaní, aby se přestal smát.
„Je to tak?" zeptal se Haake s dobromyslnou pýchou.
„Ano, naprosto."
Jizva na čele. Získal ji před Haakovýma očima, když ho mlátili ve sklepě gestapa. Krev mu stékala od očí a úst. A Haake teď tady sedí a pokládá ji za šrám ze souboje a je kvůli tomu na sebe pyšný.
Číšník přinesl Haakův koňak. Haake k němu požitkářsky čichal. „Tohle tu tedy mají," prohlásil. „Dobrý koňak! Ale jinak -" zamrkal na Ravika. „Všechno prohnilé. Národ rentiérů. Nechtějí nic než jistotu a pohodlný život. Proti nám jsou bez vyhlídek."
Ravic si myslel, že nedokáže promluvit. Myslel si, že až, promluví, že vezme svou sklenici, převrhne ji na stůl, aby se rozbila o okraj stolu, a ostré střepy hodí Haakovi do očí. Vzal opatrně a s úsilím sklenici, vypil ji a opět ji klidně postavil.
„Co to je?" zeptal se Haake.
„Pernod. Náhrada za absint."
„Aha, absint. Ten krám, po kterém jsou Francouzi impotentní, co?" Haake se usmíval. „Promiňte! Nebylo to míněno osobně."
„Absint je zakázaný," vysvětloval Ravic. „Tohle je nevinná náhražka. Absint údajně nezpůsobuje impotenci, nýbrž sterilitu. Proto je zakázaný. Tady to je anýz. Chutná to jako odvar z lékořice."
Jde to, pomyslel si. Jde to, dokonce bez velkého vzrušení, Mohl odpovídat, lehce a snadno. Byl tu vír, hluboko v něm, hučivý a černý - ale povrch zůstal klidný. „Žijete tady?" ptal se Haake.
„Ano."
„Dlouho?"
„Trvale."
„Chápu," řekl Haake. „Zahraniční Němec. Tady rozený, že?" Haake pil svůj koňak. „Někteří z našich nejlepších lidí jsou zahraniční Němci. Vůdcův zástupce - narozený v Egyptě, Rosenberg v Rusku, Darré je z Argentiny. Rozhodující je smýšlení, že?"
„Jedině smýšlení," přitakal Ravic.
„Myslel jsem si to." Haakův obličej dýchal spokojeností. Pak se trochu naklonil přes stůl a zdálo se, jako by pod stolem srazil podpatky. „Ostatně - dovolte - bon Haake."
Ravic opakoval ceremoniál. „Horn." Bylo to jedno z jeho dřívějších krycích jmen.
„Von Horn?" zeptal se Haake.
„Ano."
Haake kývl. Zdůvěrněl. Našel muže své vlastní třídy „Jistě znáte dobře Paříž ?"
„Dost dobře."
„Tím nemyslím muzea." Haake se světácky ušklíbl.
„Vím, co máte na mysli."
Árijský nadčlověk by si zřejmě rád zaflámoval a nevyzná se, pomyslil si Ravic. Kdybych ho mohl někam dostat, či nějaké odlehlé končiny, osamělé hospody, zastrčeného bordelu - rychle rozvažoval. Někam, kde by ho nikdo nevyrušil a nepřekazil jeho plán.
„Tady se najde všelicos, ne?" vyptával se Haake.
„Jste teprve krátce v Paříži ?"
„Jezdím sem každých čtrnáct dní na dva, tři dny. Něco jako kontrola. Poměrně důležité. V minulém roce jsme tady ledacos vybudovali. Báječně to klape. Nemůžu o tom mluvit, ale -" Haake se smál - „tady se dá koupit skoro všechno. Je to zkorumpovaná banda. Víme skoro všechno, co chceme. Ani po tom nemusíme pátrat. Přinesou to sami. Vlastizrada jako určitý druh vlastenectví. Důsledek systému mnoha stran. Každá strana zrazuje tu druhou a celou zemi zároveň, jen aby něco vyzískala pro sebe. Naše výhoda. Máme tady spoustu přívrženců. Ve vlivných kruzích."
Zdvihl svou sklenku, důkladně si ji prohlédl, zjistil, že je prázdná, a zase ji postavil nazpátek. „Oni ani nezbrojí. Věří, že od nich nebudeme nic chtít, když nebudou vyzbrojení. Kdybyste znal počty jejich tanků a letadel - umřel byste smíchy nad těmi kandidáty sebevraždy."
Ravic mu naslouchal. Byl na nejvyšší míru soustředěn a přesto kolem něho bylo všechno rozvlněné jako ve snu těsně před probuzením. Stolky, číšníci, sladká večerní čilost života, klouzající řady automobilů, měsíc nad domy, pestré světelné reklamy na průčelí domů - a naproti němu upovídaný několikanásobný vrah, který mu zničil život.

Kolem prošly dvě ženy v přiléhavých kostýmech, šitých na míru. Usmály se na Ravika. Byly to Yvetta a Marta z Osirisu. Měly dnes volno.
„Krucihiml, ty jsou elegantní," řekl Haake.
Postranní ulice, pomyslel si Ravic. Úzká, pustá postranní ulice - kdybych ho tam tak mohl dostat. Anebo do Bouloňského lesa. „To jsou dvě dámy, které se živí láskou," vysvětlil.
Haake se za nimi díval. „Vypadají dobře. Vy se v tom jisté tady vyznáte, co?" Objednal si další koňak. „Smím vás na jeden pozvat?"
„Děkuji, radši zůstanu tady u toho."
„Prý jsou tu báječné podniky. Fantastické lokály s předváděním a tak." Haakovy oči se leskly. Leskly se jako tenkrát, před lety, ve sladěném světle sklepa na gestapu.
Nesmím na to myslet, napomínal se Ravic. Teď ne. „Nikdy jste. v žádném nebyl?" zeptal se.
„Byl jsem v několika. Za účelem studia, rozumí se. Abych viděl, jak hluboko může národ klesnout. Ale určitě jsem nenašel ty správné. Musím si dát samozřejmě pozor. Mohlo by se to špatně vykládat."
Ravic kývl. „S tím si nemusíte dělat starosti. Jsou místa, kam turista nikdy nepři jde."
„Vyznáte se tam?"
„Samozřejmé. Dokonce dost dobře."
Haake dopil svůj druhý koňak. Stal se sdílnějším. Zábrany, které by měl doma v Německu, padly. Ravic cítil, že Haake nemá nejmenší podezření. „Zrovna jsem měl v úmyslu dneska si tak trochu vyrazit."
„Opravdu ?"
„Ano. Občas to dělávám. Člověk má poznat všecko, co může."
„Správně! Naprosto správně!"
Haake se na něho okamžik strnule díval. Opít ho, pomyslel si Ravic. Když to nepůjde jinak, opít ho a někam zavléct.
Haakův výraz se změnil. Neměl špičku, jenom přemýšlel."
„Škoda," řekl nakonec. „Byl bych se k vám rád přidal."
Ravic neodpověděl. Chtěl se vyhnout všemu, co by mohlo vzbudit Haakovu nedůvěru.
„Musím dnes v noci zpátky do Berlína." Haake se podíval na hodinky. „Za půl druhé hodiny."
Ravic seděl úplně klidně. Musím jít s ním do jeho pokoje a tam ho vyřídit.
„Čekám tady na dva známé. Musí už každou chvíli přijít. Jedou se mnou. Věci mám už na nádraží. Jdeme odtud rovnou na vlak."
Konec, pomyslel si Ravic. Proč nemám u sebe revolver? Proč jsem si já idiot v posledních měsících myslel, že to byl tenkrát přece jen omyl? Mohl jsem ho zastřelit na ulici a pokusit se uniknout v metru.
„Škoda," opakoval Haake. „Ale snad bychom to mohli podniknout příště. Za čtrnáct dní jsem tu zas."
Ravic opět dýchal. „Dobře," souhlasil.
„Kde bydlíte? Mohl bych vám tam zavolat."
„V Prince de Galles. Hned naproti přes ulici."
Haake vytáhl zápisník a zapsal si adresu. Ravic se díval na útlý sešitek v červené měkké juchtové kůži. Tužka byla tenká a zlatá. Co v něm asi má? napadlo Ravika. Asi informace, které vedou k mučení a smrti.
Haake zastrčil zápisník. „To byla ale elegantní žena, co jste s ní předtím mluvil," poznamenal.
Ravic se na okamžik rozmýšlel. „Ach tak, ano, velice."
„Od filmu?"
„Tak něco."
„Dobrá známá?"
„Přesně tak."
Haake se zasněně díval před sebe. „V tom je ta potíž tady - seznámit se s někým příjemným. Člověk má příliš málo času a nezná ty pravé příležitosti - "
„To se dá zařídit," navrhl Ravic.
„Skutečně? Vy nejste zainteresován ?"
„Na čem?"
Haake se rozpačitě rozesmál. „Například na té dámě, se kterou jste mluvil."
„Ani trochu."
„Hrome, to by nebylo špatné. Je to Francouzka?"
„Myslím že Italka. A k tomu je přimícháno ještě pár ras."
Haake se ušklíbl. „To není špatné. Doma něco takového samozřejmě neexistuje. Ale tady je člověk vlastně inkognito."
„Vy jste tady inkognito?" zeptal se Ravic.
Haake se zarazil, na vteřinku. Pak se usmál. „Chápu! Pro zasvěcené přirozeně ne, ale jinak, přísné inkognito. Ostatně, tak mi napadá - máte nějaké styky s uprchlíky ?"
„Málo," řekl ostražitě Ravic.
„Škoda! Rádi bychom jisté - chápete, informace - dokonce za ně platíme -" Haake zdvihl ruku - „u vás to samozřejmě nepřipadá v úvahu! Ale přesto, sebemenší zpráva -"
Ravic si všiml, že ho Haake ještě pořád pozoruje. „Možná," řekl. „Člověk nikdy neví - samozřejmě něco se může naskytnout."
Haake si přisunul židli blíž. „Jeden z mých úkolů, rozumíte. Spoje zevnitř ven. Většinou je dost obtížné se k něčemu takovému dostat. Máme tu dobré lidi." Výmluvně zvedl obočí. „Mezi námi je to samozřejmě něco jiného. Věc cti. Konečně jde o vlast."

„Ovšem.“
Haake vzhlédl. „Tamhle jdou moji známí.“ Sečetl sumu a položil několik bankovek na porcelánový talířek. „To je pohodlné, že ceny jsou napsané hned na talířku. Mohlo by se u nás taky zavést.“ Vstal a natáhl ruku. „Na shledanou, pane von Horn. Velice mě těšilo. Za čtrnáct dní zavolám.“ Usmál se. „Počítám přirozeně s diskrétností.“
„To je samozřejmé. Nezapomeňte.“
„Nic nezapomínám. Žádnou tvář a žádnou schůzku. To si nemůžu dovolit. Je to mé po volání.“
Ravic stál před ním. Měl pocit, jako by měl ruku protlačit betonovou zdí. Pak ucítil Haakovu ruku ve své. Byla malá a překvapivě měkká.
Ještě chvíli nerozhodně postál a díval se za Haakem. Pak si zase sedl. Cítil, že se najednou celý třese. Po chvíli zaplatil a šel. Sel směrem, kterým odešel Haake. Pak si vzpomněl, že je viděl nastupovat do taxíku. Nemělo smysl ho sledovat.Haake už svůj hotel opustil. Kdyby Ravika náhodou teď zahlédl, vzbudilo by to v něm jen podezření. Ravic se obrátil a šel k Internationalu.
„Byls rozumný,“ řekl Morozov. Seděli před jednou kavárnou na Rond Point.
Ravic si prohlížel svou pravici. Několikrát si ji umyl v alkoholu. Připadal si přitom jako hlupák, ale nemohl si pomoci. Kůži měl teď vysušenou jako pergamen.
„Bylo by šílenství, kdybys něco podnikl,“ pokračoval Morozov. „Dobře, že jsi s sebou nic neměl.“
„Ano,“ souhlasil Ravic bez přesvědčení.
Morozov se na něho podíval. „Nejsi přece takový blázen, aby ses chtěl dostat před sond pro vraždu anebo pro pokus o vraždu.“
Ravic neodpověděl.
„Raviku -“ Morozov a postavil láhev prudce na stůl.
„Nebuď fantasta.“
„Nejsem. Ale chápeš snad, jak mě to užírá, že jsem zmeškal příležitost? O dvě hodiny dřív jsem ho mohl někam zatáhnout - nebo udělat něco jiného -“
Morozov nalil dvě sklenky. „Vypij tohle! Je to vodka. Dostaneš ho.“
„Nebo taky ne.“
„Dostaneš ho. On přijde. Tenhle druh lidí se vrací, hodils mu správnou udičku! Na zdraví.“
Ravic vypil sklenku naráz.
„Ještě pořád můžu zajít na Severní nádraží. Podívat se, jestli odjíždí.“
„Jistě. Můžeš taky zkusit ho tam zastřelit. - Přinejmenším dvacet let káznice. Máš ještě víc takových nápadu ?“
„Ano. Mohl bych sledovat, jestli odjíždí.“
„Aby tě viděl a aby se všechno pokazilo.“
„Měl jsem se ho zeptat, ve kterém hotelu bydlí.“
„A vzbudit tak jeho nedůvěru.“ Morozov znovu dolil. „Poslouchej mě, Raviku. Vím, že tady teď sedíš a myslíš si, žes udělal všechno špatně. To pusť z hlavy! Něco rozbij, jestli máš chuť. Něco velkého a ne moc drahého. Třeba palmovou zahradu v Internationalu, pro mne za mne.“
„To nepomůže!“
„Tak mluv. Mluv o tom až do únavy. Vymluv si to z duše. Vymluv se až do uklidnění. Nejsi Rus, pak bys tomu rozuměl.“
Ravic se napřímil. „Borisi,“ řekl. „Vím, že se krysy musí vyhubit a nemá smysl pouštět se s nimi do nějakých soubojů v hryzání. Ale nemůžu o tom mluvit. Budu radši přemýšlet. Přemýšlet, jak bych to mohl provést. Připravím to jako operaci. Pokud člověk vůbec něco může připravovat. Budu si zvykat. Mám čtrnáct dní času. To je dobře. To je zatracené dobře. Můžu si zvyknout na to, abych zachoval klid. Máš pravdu. Člověk může o něčem mluvit, aby se uklidnil a ovládl. Člověk ale může taky o něčem přemýšlet a dosáhne téhož. Nenávisti. Nenávisti, kterou přemýšlení chladně promění v účel. Budu v myšlenkách tak často zabíjet, že to pro mne bude skoro běžná věc, než se Haake vrátí. Potisícáté je člověk rozvážnější a víc se ovládá než poprvé. A teď si povídejme. Ale o něčem jiném. Třeba tamhle o těch bílých růžích! Podívej se na ně! Vypadají v téhle dusné noci jako sníh. Jako mořská pěna na neklidných vlnách příboje noci. Jsi teď spokojený?“
„Ne,“ oznámil Morozov.
„Tak dobře. Podívej se na toto léto. Léto 1939. Je cítit sírou. Růže vypadají už nyní jako sníh na hromadném hrobě příští zimy. K tomu jsme správně veselá společnost, ne? Ať žije století nevměšování! Morální citové okoralosti! Tuto noc se bude hodně zabíjet, Borisi. Každou noc! Hodně zabíjet! Města hoří, někde naříkají židi, Češi chcípají po lesích, hoří Číňani polití japonským benzínem, koncentračními tábory se plíží smrt ubičováním - měli bychom snad být jako sentimentální baby, když bude odstraněn jeden vrah? Dostaneme ho a zlikvidujeme, hotovo - jak jsme to stejně dost často museli dělat s nevinnými lidmi, kteří se od nás lišili jen uniformou - “
„Dobré,“ schválil Morozov. „Nebo aspoň lepší. Učil ses někdy, co se dá podniknout s nožem? Nůž nedělá rámus.“
„Dej mi s tím dnes pokoj. Musím taky někdy spát. Čert ví, jestli se mi to povede, ačkoliv se tvářím tak klidně. Chápeš to?“
„Ano.“
„Dnes v noci budu zabíjet a zabíjet. Za čtrnáct dní musím být úplný automat. Jde o to, nějak ten čas přestát. Ten čas, než zase poprvé budu moct spát. Chlast nepomůže. Injekce taky ne. Musím usnout vyčerpáním. Pak je to příštího dne v pořádku. Chápeš?“
Morozov seděl chvíli mlčky. „Zajdi za nějakou ženskou,“ navrhl pak.
„K čemu by to bylo dobré?“

„K něčemu ano. Vyspat se s ženskou je vždycky dobré. Zavolej Joan. Přijde.“
Joan. Správně. Předtím tam byla. Něco říkala. Už to zapomněl. „Nejsem Rus,“ řekl Ravic. „Máš ještě nějaké návrhy? Jednoduché. Ty nejjednodušší.“
„Dobrý bože! Nebuď tak složitý! To nejjednodušší, jak se osvobodit od nějaké ženy, je občas se s ní vyspat. Nepřipustit bujení fantazie. Kdo by chtěl dramatizovat přírodní akt?“
„Ano,“ souhlasil Ravic. „Kdo?“
„Tak mě nech, ať zavolám. Já ti někoho vytelefonuju. Nejsem nadarmo vrátný.“
„Zůstaň tady. Všechno je už v pořádku. Budeme pít a dívat se na růže. Takhle bíle můžou vypadat po kulometné palbě mrtvé tváře v měsíčním světle. Viděl jsem to Jednou ve Španělsku. Nebe je vynález fašistů, řekl tenkrát kovák Pablo Nonas. Měl už jenom jednu nohu. Trochu se na mne zlobil, že jsem mu tu druhou nemohl naložit do lihu. Připadalo mu, jako by byl už ze čtvrtiny v hrobě. Nevěděl, že ji ukradli a sežrali psi - “

XXV.

Veber přišel do převazovny. Kývl na Ravika. Vyšli ven. „U telefonu je Durant. Chtěl by, abyste za ním okamžitě přišel. Vykládá něco o zvláštním případu a mimořádných okolnostech.“
Ravic se na Vebera podíval. „To znamená, že zkazil operaci a chce mě do toho namočit, co?“
„Myslím že ne. Je celý rozčilený. Zřejmě neví, co si má počít.“
Ravic zavrtěl hlavou. Veber mlčel. „Odkud se vůbec dozvěděl, že jsem zpátky?“
Veber pokrčil rameny. „Nemám tušení. Asi přes nějaké sestry.“
„Proč nezavolá Binota? Binot je velmi dobrý.
„To jsem mu už řekl. Odpověděl mi, že to je zvlášť složitá věc. Právě vaše specializace.“
„Nesmysl. Na každou specializaci jsou v Paříži velmi dobří lékaři. Proč nezavolá Martela? To je jeden z nejlepších chirurgů na světe.“
„Neuhádnete to?“
„Jistěže ano. Nechce se blamovat před svými kolegy. S nějakým uprchlickým lékařem na černo to je něco jiného. Ten musí držet zobák.“
Veber se na něho podíval. „Je to naléhavé. Půjdete?“
Ravic trhal tkanicemi pláště. „Samozřejmě,“ odpověděl zuřivě. „Co jiného mi zbývá? Ale jen v tom případě, že půjdete se mnou.“
„Dobře. Vezmeme si můj vůz.“
Sešli po schodech dolů. Před klinikou se ve slunci lesklo Veberovo auto. Nastoupili. „Budu pracovat, jen když u toho budete vy,“ řekl Ravic. „Bůhví, jestli by mě ten dobrák nakonec nenamočil.“
„Nezdá se mi, že by teď na něco takového myslil.“
Vůz se rozjel. „Viděl jsem už ledacos,“ odpověděl Ravic. „Znal jsem v Berlíně jednoho mladého asistenta, který měl všechny předpoklady, aby se z něho stal dobrý chirurg. Jeho profesor operoval napůl opilý, špatně řízl, nic neřekl, nechal asistenta pracovat dál; ten si ničeho nevšiml - za půl hodiny spustil profesor kravál a obvinil z chybného řezu toho mládence. Pacient během operace zemřel. Mládenec o den později. Sebevražda. Profesor operoval a chlastal dál.“
Zastavili se na avenue Marceau. Kolona nákladních aut rachotila Galileovou ulicí. Okénky horce svítilo slunce. Veber zmáčkl knoflík na přístrojové desce. Střecha vozu se pomalu sunula dozadu. Veber se pyšně podíval na Ravika. „To jsem si dal nedávno přidělat! Na elektriku. Báječné! Co si lidi dnes nevymyslí, viďte?“
Otevřenou střechou vproudil vzduch. „Ano. Báječné, Poslední novinkou jsou magnetické miny a torpéda. Včera jsem to někde četl. Když minou cíl, obloukem se obrátí, až jej přece jen zasáhnou. My jsme opravdu mimořádně konstruktivní rasa.“
Veber k němu obrátil svůj červený obličej. Vyzařovala z něho dobromyslnost. „Vy s tou vaší válkou, Raviku! Máme k ní dál než na Měsíc. Všechny ty řeči o ní jsou jen prostředek politického nátlaku, nic víc, to mi věřte!“

..*

Kůže jako modrá perleť. Tvař jako popel. Kolem ní hořela v bílém světle operačních lamp záplava zlatých vlasů. Hořela kolem popelavého obličeje s lakovou intenzitou, že to působilo skoro až nestoudně. Bylo to to jediné, co žilo, jiskřivě žilo, křičelo, jako by život z těla vyprchal a visel už jen ve vlasech.
Mladá žena, která tam ležela, byla velmi krásná. Štíhlá, vysoká, s tváří, proti níž nic nezmohly ani stíny nejhlubší mdloby - žena stvořená pro přepych a lásku.
Krvácela jen velmi málo. Příliš málo. „Otevřel jste dělohu?“ zeptal se Ravic Duranta.
„Ano.“
„A?“
Durant neodpověděl. Ravic vzhlédl. Durant na něho strnule zíral.
„Dobrá,“ řekl Ravic. „Teď sestry-nepotřebujeme. Jsme tři lékaři, to staří.“
Durant kývl a pokynul rukou. Tři sestry a asistent odešli.
„A?“ zeptal se Ravic znovu, když byli pryč.
„Přece to vidíte sám.“

Ravic to viděl, ale chtěl, aby to Durant vyslovil před Veberem. Bylo to jistější.
„Těhotenství ve třetím měsíci. Krvácení. Nulnost kyretáže. Zjevné zranění vnitřní stěny.“
„A?“ naléhal Ravic dál.
Díval se do Durantovy tváře. Byla plná bezmocné zloby. Ten mě bude nadosmrti nenávidět, pomyslel si Ravic. Už proto, že to slyší taky Veber.
„Perforace,“ řekl Durant.
„Kyretou?“
„Přirozeně,“ řekl Durant po chvíli. „Čím jiným?“
Krvácení zcela ustalo. Ravic mlčky vyšetřoval dál. Pak se napřímil. „Protrhl jste dělohu. Nezpozoroval jste to. Přitom jste vtáhl dovnitř smyčku střeva. Nepoznal jste, co se stalo. Pokládal jste ji pravděpodobné za plodový vak. Chtěl ji vyškrábnout. Poškodil. Je to správně?“
Durantovo čelo bylo náhle plné potu. Vous pod bílou rouškou se pohyboval, jako by Durant žvýkal příliš velké sousto.
„Mohlo to tak být.“
„Jak dlouho už pracujete?“
„Celkem, do vašeho příchodu, tři čtvrtě hodiny.“
„Vnitřní krváceni. Zranění tenkého střeva. Nejvyšší nebezpečí sepse. Střevo se musí zašít, děloha odstranit. Okamžitě.“
„Co?“ zakoktal Durant.
„Víte to sám,“ řekl Ravic.
Durantovy oči těkaly. „Ano, vím to. Proto jsem pro vás poslal.“
„To je všecko, co vám mohu říct. Zavolejte svoje lidi nazpátek a pracujte dál. A radím vám - rychle.“
Durant žvýkal. „Jsem příliš rozčilený. Udělal byste tu operaci za mě?“
„Ne. Jsem ve Francii ilegálně, jak víte, a nemám právo operovat.“
„Vy -“ začal Durant a zmlkl.
Ošetřovatelé, nedoštudovaní medici, maséři, asistenti, ti všichni se vydávají za lékaře z Německa - Ravic nezapomněl, co Durant Levalovi říkal. „Pan Leval mi o tom ledacos pověděl,“ řekl Ravic. „Před mým vypovězením.“
Viděl, ze Veber zdvihl hlavu. Durant neříkal nic. „Doktor Veber může udělat operaci za vás,“ pokračoval Ravic.
„Přece jste pro mne operoval dost často. Když honorář - “
„Honorář nehraje roli. Neoperuji od doby, kdy jsem se vrátil. Zejména ne ty pacienty, kteří nedali svolení pro tento druh operace.“
Durant na něho třeštil oči. „Přece teď nemůžu pacientku probudit z narkózy, abych se jí zeptal.“
„Ale ano, můžete. Ale riskujete sepsi.“
Durantův obličej byl mokrý. Veber se podíval na Ravika. Ravic kývl. „Jsou vaše sestry spolehlivé ?“ zeptal se Veber Duranta.
„Ano -“
„Asistenta nepotřebujeme,“ řekl Veber Ravikovi. „Jsme tři lékaři a dvě sestry.“
„Raviku -“ Durant zmlkl.
„Měl jste zavolat Binota,“ prohlásil Ravic. „Nebo Mallona, nebo Martela. Jsou to prvotřídní chirurgové.“
Durant neodpověděl.
„Jste ochoten tady před Veberem prohlásit, že jste udělal perforaci dělohy a že jste poranil střevní smyčku, kterou jste pokládal za plodový vak?“
Chvíli to trvalo. „Ano,“ řekl pak Durant chraptivě.
„Jste ochoten dále prohlásit, že Vebera prosíte, aby se mnou jakožto náhodně přítomným asistentem provedl hysterektomii, resekci střeva a anastomózu?“'
„Ano.“
„Jste ochoten převzít plnou zodpovědnost za operaci a její průběh i za skutečnost, že pacientka není informována a nedala souhlas?“
„Ano, samozřejmě přece,“ zakrákoral Durant.
„Dobrá. Tak zavolejte sestry. Asistenta nepotřebujeme. Řekněte mu, že jste dovolil mně a Veberovi, abychom vám asistovali u zvlášť komplikovaného případu. Starý slib nebo něco takového. Anestézii můžete převzít sám. Musí se sestry znovu sterilizovat?“
„Není třeba, jsou spolehlivé. Ničeho se nedotkly.“
„Tím lépe.“

..*

Břicho bylo otevřené. Ravic s nejvyšší obezřelostí vytáhl střevní kličku z otvoru v děloze a kousek po kousku ji zabalil do sterilních roušek, aby zabránil sepsi, až se ven dostalo i poraněné místo. Pak dělohu úplně přikryl rouškami.
„Mimoděložní těhotenství,“: zamumlal k Veberovi. Podívejte se sem - napůl v děloze, napůl ve vejcovodu. Ani se mu nedá moc vyčítat. Poměrně vzácný případ. Přesto -“
„Co?“ ptal se Durant za plátnem od hlav operačního stolu. „Co jste říkal ?“
„Nic.“
Ravic sevřel střevo svorkou a provedl resekci. Pak rychle uzavřel otevřené konce a provedl boční anastomózu.
Cítil intenzitu operace. Zapomněl na Duranta. Podvázal vejcovod a přívodní žíly a odstřihl konec vejcovodu. Pak začal

vyřezávat dělohu. Proč to nekrvácí daleko víc? Myslel si. Proč něco takového nekrvácí víc než srdce? Když se vyřezává zázrak života a schopnost dávat ho dál?
Ten krásný člověk, který tu ležel, byl mrtvý. Mohl žít dál, ale je mrtvý. Mrtvá větev na stromě generací. Kvetoucí, ale bez tajemství plodu. Z pradávných lesů se velcí lidoopi v tisíci generacích probojovali vzhůru, Egypťané vybudovali chrámy, rozkvetla Hellada, a krev mysticky proudila dál, vzhůru, vzhůru, aby konečně vytvořila tohoto člověka, který je nyní neplodný jako hluchý klas a nepředá krev dál synovi anebo dceři. Řetěz byl přetržen hrubou Durantovou rukou. Není však i Durant výsledkem úsilí tisíců generací, nekvetly také pro něho Hellada a Renesanc aby vytvořily jeho plesnivou bradku ?
„K zblití," řekl Ravic.
„Co?" zeptal se Veber.
„Tak všelicos."
Ravic se napřímil. „Hotovo." Podíval se do smrtelně bledého, roztomilého obličeje se svítivými vlasy za přístrojem pro narkózu. Podíval se do kbelíku, kde pomazané krví leželo to, co učinilo tento obličej tak krásným. Pak se podíval na Duranta. „Hotovo," opakoval ještě jednou.
Durant skončil anestézii. Nepodíval se na Ravika. Čekal, až sestry vyvezou vozík. Pak šel beze slova za ním.
„Zítra bude žádat za operaci o pět tisíc franků víc," řekl Ravic Veberovi. „A vysvětlí jí, že jí zachránil život."
„Momentálně to tak nevypadá."
„Den je dlouhá doba. A lítost krátká. Zvlášť když se dá přeměnit na obchod."
Ravic se myl. Okny vedle bílého umývadla viděl naproti okenní římsu, na níž kvetly rudé pelargónie. Pod okolíky květů si hověla šedivá kočka.

..*

Telefonoval v noci v jednu hodinu na Durantovu kliniku. Volal z Šeherezády. Noční sestra mu oznámila, že pacientka teď spí. Před dvěma hodinami byla neklidná.
Veber tam byl a dal jí lehké sedativum. Zdá se, že je všechno v pořádku.
Ravic otevřel telefonní budku. Ovanul ho silný pach parfému. Nějaká žena s odbarvenými žlutými vlasy hrdě a vyzývavé šustila na dámskou toaletu. Vlasy té ženy na klinice byly přirozeně plavé. Narudle, svítivě plavé! Zapálil si cigaretu a šel zpátky dovnitř. Věčný ruský sbor tam zpíval věčné Oči černé; zpíval je už dvacet let po celém světě. Tragika dlouhá dvacet let se vystavuje nebezpečí směšnosti, pomyslel si Ravic. Tragika musí být krátká.
„Promiňte," omluvil se Kate Hegströmové. „Musel jsem telefonovat."
„Je všechno v pořádku ?"
„Zatím ano." Proč se ptá? pomyslel si zmateně. S ní samotnou to tedy opravdu není všechno v pořádku. „Našla jste tady, co jste chtěla?" ukázal na karafu s vodkou.
„Ne."
„Ne?"
Kate Hegströmová zavrtěla hlavou.
„To dělá to léto. V létě se nemá vysedávat v nočních klubech. V létě se má sedět na terase. V blízkosti nějakého stromu, i kdyby byl sebevíc ubohoučký, s železnou mřížkou dokola."
Vzhlédl a díval se Joan přímo do očí. Musela přijít, když telefonoval. Předtím tu nebyla. Seděla v protějším rohu.
„Chcete jít jinam?" zeptal se Kate Hegströmové.
Zavrtěla hlavou. „Ne, vy ano? K nějakému ubohoučkému stromu ?"
„Tam jsou většinou i vodky ubohoučké. Tahle tady je dobrá."
Sbor dozpíval a hudba se změnila. Orchestr teď hrál blues. Joan vstala a šla k tanečnímu parketu. Ravic na ni dobře neviděl. Taky neviděl, s kým je. Jenom když světlomet přejel taneční plochu svým modře sinavým světlem, vynořila se na chvíli a pak zase zmizela v přítmí.
„Operoval jste dneska?" zeptala se Kate Hegströmová.
„Ano - "
„Jaké to je, když se potom sedí večer v nočním klubu? Je to, jako by se člověk vrátil z bitvy do města? Anebo z nemoci do života ?"
„Ne vždycky. Často je člověk prostě jen prázdný."
Joaniny oči byly v bledém kuželi světle průsvitné. Dívala se k němu. To není srdce, co se ve mně hýbe, říkal. Si Ravic. To je žaludek. Svírání v solar plexu. Byly o tom napsány tisíce básní. A to svírání nepochází tam od tebe, ty lehce se potící, půvabný, tančící kousku masa - přichází z temných komůrek mého mozku -, je to jen náhodný, volily kontakt, který způsobí, že to svírání je silnější, když ty tam propluješ v kuželu světla.
„Není to ta žena, která tu kdysi zpívala?" zeptala se Kale Hegströmová.
„Ano."
„Už tu nezpívá."
„Myslím že ne."
„Je krásná."
„Tak?"
„Ano. Je dokonce víc než krásná. Je to tvář, ve které je přímo život sám."
„Možná."
Kate Hegströmová pozorovala Ravika z úzkých očních koutků. Usmívala se. Byl to úsměv, který mohl skončit v slzách.

„Objednejte mi ještě jednu vodku a potom půjdeme," požádala.
Když Ravic vstával, cítil na sobě Joaniny oči. Vzal Kate za paži. Nebylo to nutné, mohla jít docela dobře sama, ale Ravic si pomyslel, že to Joan neuškodí, když to uvidí.
„Prokázal byste mi laskavost?" zeptala se Kate Hegströmová, když dorazili do jejího pokoje v hotelu Lancaster.
„Samozřejmě. Pokud to bude v mých silách."
„Nešel byste se mnou na montfortský ples?"
„Co to je, Kate? Nikdy jsem o tom neslyšel."
Posadila se do křesla. Bylo pro ni příliš velké. Vypadala v není křehká - jako čínská taneční figurka. Kůže nad jejíma očima byla napjatější než dřív. „Montfortský ples je největší společenská událost letní Paříže," vysvětlovala. „Koná se příští pátek v domě a v zahradě Louise Montiorta. Nic vám to neříká?"
„Nic!"
„Šel byste tam se mnou?"
„Můžu vůbec?"
„Obstarám vám pozvánku."
Ravic se na ni díval. „Proč, Kate?"
„Ráda bych šla. A nechtěla bych jít sama."
„Musela byste jinak jít sama?"
„Šla bych sama. Nechci jít s žádným z těch lidí z dřívějška. Už to nesnáším. Chápete to?"
„Ano."
„Je to nejkrásnější a poslední zahradní slavnost v Paříži. V posledních čtyřech letech jsem tam byla pokaždé. Prokážete mi tu laskavost ?"
Ravic věděl, proč chce jít s ním. Bude se cítit jistější. Nemohl odmítnout.
„Dobře, Kate," řekl. „Nedávejte mi posílat žádné zvláštní pozvání. Když se bude vědět, že s někým přijdete, tak by to mělo stačit, domnívám se."
Kývla. „Přirozeně. Děkuji, Raviku. Hned zavolám Sofii Montfortové."
Vstal. „Přijdu sem pro vás v pátek. Co si vezmete na sebe?"
Dívala se zdola vzhůru k němu. Světlo vrhalo prudký odlesk na její hladce sčesané vlasy. Hlava ještěrky, napadlo ho. Štíhlá, suchá a tvrdá elegance bezmasé dokonalosti, jaké nikdy nemůže dosáhnout zdraví. „To je to, co jsem vám až doteď neřekla," přiznala po krátkém váhání. „To je kostýmní slavnost, Raviku. Zahradní slavnost na dvoře Ludvíka XIV."
„Velký bože!" Ravic si zas sedl.
Kate Hegströmová se smála. Byl to náhle úplně nespoutaný, dětský smích. „Támhle stojí dobrý starý koňak," řekla. „Potřebujete jeden ?"
Ravic zavrtěl hlavou. „Co si lidi všechno nevymyslí!"
„Každý rok se pořádá něco podobného."
„To tedy znamená, že bych musel - "
„Všecko zařídím," přerušila ho rychle. „Nemusíte se o nic starat. Obstarám kostým. Něco jednoduchého. Nemusíte si to ani zkoušet. Řeknete mi jenom své míry."
„Myslím, že přece jenom potřebuju koňak," prohlásil Ravic. Kate Hegströmová mu přisunula láhev. „Neřekněte teď ne."
Vypil koňak. Dvanáct dnů, myslel si. Dvanáct dnů, než Haake bude zase v Paříži. Dvanáct dnů, které se nějak musí přestát. Dvanáct dnů - jeho život už jich víc neměl a Ravic nedokázal myslet za jejich hranici. Dvanáct dnů - a za nimi zívala propast. Bylo lhostejné, jak ten čas stráví. Kostýmní slavnost - co ještě mohlo být groteskněji v těchto rozplizlých dvou týdnech?
„Dobře, Kate."

..*

Zašel ještě jednou na Durantovu kliniku. Žena s rudozlatými vlasy spala. Na čele jí stály velké kapky potu. Tvář už měla barvu, ústa byla lehce pootevřená. „Horečka?" zeptal se sestry.
„Třicet sedm osm."
„Dobrá." Sklonil se níž nad zvlhlou tvář. Cítil její dech. Už v něm nebyl éter. Byl to dech svěží jako tymián. - Tymián, vzpomněl si, horská louka ve Schwarzwaldu, plazil se po ní bezdechý v žhavém slunci, odněkud zdola slyšel volání pronásledovatelů - a omamující vůně tymiánu. Zvláštní, jak člověk všechno zapomene, jen pachy ne. Tymián - Ještě za dvacet let by jeho vůně vyvolala ze zaprášených záhybů vzpomínek obraz toho dne útěku ve Schwarzwaldu, jako by to bylo včera. Vlastně ne za dvacet let - za dvanáct dnů, řekl si v duchu.
Vracel se prohřátým městem do hotelu. Bylo kolem třetí. Stoupal po schodech vzhůru. Přede dveřmi ležela bílá obálka. Zdvihl ji. Bylo na ní jeho jméno, ale neměla ani známku, ani razítko. Joan, napadlo ho a otevřel ji. Vypadl šek. Od Duranta. Ravic se lhostejně podíval na cifru. Pak stále podíval ještě jednou. Nevěřil svým očím. Nebylo to obvyklých dvě stě franků. Měl na dva tisíce. Ten tedy musel mít zatraceně nahnáno, pomyslel si Ravic. Durant dobrovolně vyklopil dva tisíce franků - to byl osmý div světa.
Zastrčil šek do náprsní tašky a na stůl vedle postele položil balík knih. Koupil si je před dvěma dny, aby je četl, když nebude moci spát. S knihami to bylo zvláštní - stávaly se pro něj stále důležitějšími. Nemohly nahradit všecko, ale dosahovaly až někam, kam už nedosáhlo nic jiného. Vzpomínal si, že v prvních letech se nedotkl ani jediné; byly bezbarvé ve srovnání s tím, co se odehrálo. Nyní již byly hrází - i když taky nechránily, bylo možno se o ně aspoň opřít.

Moc nepomáhaly; ale zaštítily člověka před posledním zoufáním v době, která se hnala zpátky do temnot. A to bylo dost. Kdysi byly myšleny myšlenky, které byly dnes opovrhovány a vysmívány; byly však jednou myšleny a přetrvají, a to bylo dost.
Dřív než se mohl zabrat do čtení, zazvonil telefon. Nezdvihl sluchátko. Telefon zvonil dlouho. Za několik minut poté, co umlkl, zavolal Ravic do vrátnice a zeptal se, kdo telefonoval. „Neřekla své jméno," řekl vrátný. Ravic slyšel, jak muž právě jí.
„Byla to žena?"
„Ano."
„Mluvila s přízvukem?"
„Nevím." Vrátný nepřestal jist. Ravic zavolal na Veberovu kliniku. Odtamtud netelefonoval nikdo. Ani z Durantovy nemocnice. Zatelefonoval ještě do hotelu Lancaster. Telefonistka mu řekla, ze z hotelu jeho číslo nikdo nevolal. Musela to tedy být Joan. Asi volala ze Šeherezády.
Za hodinu zvonil telefon znovu. Ravic odložil knihu. Vstal a šel k oknu. Opřel se lokly o pažení okna a čekal. Lehký vítr vynesl vzhůru vůni lilií. Emigrant Wiesenhoff jimi nahradil odkvetlé karafiáty před svým oknem. Za teplých nocí teď dům voněl jako hřbitovní kaple anebo jako klášterní zahrada. Ravic nevěděl, zda je Wiesenhoff vysadil z piety ke starému Goldbergovi, anebo jednoduše proto, že se lilie dají snadno pěstovat v truhlíku. Telefon zmlkl. Snad budu dnes v noci spát, pomyslil si Ravic a šel zpátky do postele.
Když Joan přišla, už spal. Okamžitě rozsvítila nástropní světlo a zůstala stát ve dveřích. Ravic otevřel oči. „Jsi sám?" zeptala se.
„Ne. Zhasni a běž."
Na okamžik zaváhala. Pak šla a otevřela dveře do koupelny.
„Podvod," řekla a usmála se.
„Jdi k čertu. Jsem unavený."
„Unavený? Od čeho?"
„Unavený. Sbohem."
Přišla blíž. „Teprve teď ses vrátil. Volala jsem každých deset minut." Podívala se na něho úkosem. Neřekl jí, že lže. Měla na sobě jiné šaty. Vyspala se s tím chlapíkem, pak ho poslala domů a teď přišla, aby mě překvapila a aby ukázala Kate Hegströmové, o které se domnívala, že ji tu zastihne, jaký jsem zatracený děvkař, u kterého si v noci ženy podávají dveře a kterému se má člověk radši vyhnout, pomyslel si.
Proti své vůli se musel usmát. Bohužel vždycky obdivoval dokonalé akce - dokonce i tehdy, když byly namířeny prou němu.
„Co se směješ?" zeptala se Joan nakvašeně.
„Směju se. To je všecko. Zhasni. V tom světle vypadáš příšerně. A jdi pryč."
Nevšímala si toho. „Kdo byla ta děvka, se kterou jsi byl?"
Ravic se napůl vzpřímil. „Vypadni, nebo ti něco hodím na hlavu!"
„Ach tak - " dívala se na něho pozorně. „Tak je to! Tak daleko to už je."
Ravic sáhl po cigaretě. „Nebuď směšná. Žiješ s jiným mužem a tady předvádíš žárlivé scény! Vrať se zpátky k tomu svému herci a mně dej pokoj."
„To je něco úplně jiného!"
„Samozřejmě!"
„Samozřejmě je to něco úplně jiného!" Náhle vybuchla. „Víš moc dobře, že je to něco jiného. Je to něco, za co já nemůžu. Nejsem při tom šťastná. Stalo se to, ani nevím jak - "
„Vždycky se to stane a člověk ani neví jak - "
Zírala na něho. „Ty - ty sis byl vždycky tak jistý. Byl sis tak jistý, že by se z toho člověk zbláznil! Nebylo nic, co by mohlo otřást tvou jistotou! Nenáviděla jsem tu tvou převahu! Jak často jsem ji nenáviděla! Potřebuju nadšení! Potřebuju někoho, kdo je do mě blázen! Potřebuju někoho, kdo beze mne nemůže žít! Ty beze mne můžeš žít! Vždycky jsi mohl! Nepotřebuješ mě. Jsi studený! Jsi prázdný! Nic nevíš o lásce! Ve skutečnosti jsi se mnou nikdy nebyl! Lhala jsem tenkrát, když jsem řekla, že se to stalo, protože jsi byl dva měsíce pryč! Stalo by se to, i kdybys tu byl. Nesměj se! Vím, jaký je to rozdíl, vím všecko, vím, že ten druhý není tak chytrý a není jako ty, ale kvůli mně se klidně zahazuje, mimo mě mu není nic důležité, nemyslí na nic než na mě, nechce nic než mě, nevidí nic než mě, a to potřebuju!"
Stála před postelí a prudce dýchala. Ravic sáhl po lahvi calvadosu. „Tak proč jsi tady?" zeptal se.
Neodpověděla hned. „Vždyť to víš," řekla pak tiše. „Proč se ptáš."
Nalil plnou sklenku a podal ji Joan. „Nechci pít," odmítla. „Co to bylo za ženu?"
„Pacientka." Ravic neměl chuť lhát. „Žena, která je velmi nemocná."
„To není pravda. Vymysli si něco lepšího. Nemocná žena je v nemocnici. A ne v nočním klubu."
Ravic postavil sklenici na stůl. Pravda vypadala často velice nepravděpodobně. „Je to pravda," řekl.
„Miluješ ji?"
„Co je ti do toho?"
„Miluješ ji?"
„Opravdu, co je ti do toho, Joan?"
„Je mi do toho! Dokud nemiluješ jinou - " zarazila se.
„Předtím jsi ji nazvala děvkou. Tak jaképak řeči o lásce."
„To jsem řekla jen tak. Viděla jsem hned, že není. Proto jsem to řekla. Kvůli nějaké děvce bych nebyla přišla. Miluješ ji?"
„Zhasni a jdi!"

Šla k němu blíž. „Věděla jsem to. Viděla jsem to.“
„Jdi k čertu,“ odbyl ji Ravic. „Jsem unavený. Jdi k čertu s tou svou lacinou šarádou, o které si myslíš, že to je něco nevídaného - jednoho pro opojení, prchavou lásku anebo kariéru -, a toho druhého, kterému se vysvětlí, že je milován, jinak a hlouběji -, jako přístav pro mezidobí, pokud to ten osel spolkne. Jdi k čertu, máš pro můj vkus trochu moc způsobů lásky.“
„To není pravda. Není to tak, jak to říkáš ty. Je to jinak. Není to pravda. Chci k tobě zpátky. Vrátím se k tobě zpátky.“
Ravic si nalil novou skleničku. „To je možné, že chceš. Ale je to jen klam. Klam, který si sama sobě předstíráš, bohužel, aby ses z toho dostala. Nikdy se nevrátíš.“
„Vrátím!“
„Ne. A i kdyby, tak jen nakrátko. Pak zas přijde někdo jiný, kdo nebude chtít nic než tebe, jen tebe, a tak to půjde dál. Velkolepá budoucnost pro mne.“
„Ne! Ne! Zůstanu u tebe!“
Ravic se zasmál. „Moje milá,“ řekl skoro něžně. „Nezůstaneš u mě. Vítr se nedá uvěznit. Voda taky ne. Jestliže to uděláme, oba začnou zahnívat. Uvězněný vítr je zatuchlý vzduch. Ty nejsi stvořená pro setrvání.“
„Ty taky ne.“
„Já?“ Ravic vypil svou skleničku. Ráno ta s těmi rudozlatými vlasy, napadlo ho; pak Kate Hegströmová, se smrtí v břiše a s pletí jako křehké hedvábí; - a teď tady ta, bezohledná, chtivá života, cizí ještě sama sobě a přece vědoucí o sobě víc, než kdy jaký muž o sobě věděl, naivní a bezprostřední, věrná v podivném smyslu toho slova a nevěrná jako její matka příroda, pohánějící vpřed a sama poháněná, chtějící držet získané a přece opouštějící. „Já?“ opakoval Ravic. „Co ty o mně víš! Co víš o tom, když do života, ve kterém se všechno proměnilo v pochybnost, padne láska. Co je proti tomu tvé laciné opojení? Když věčné padání se najednou změní v pevný bod, když nekončící proč se změní v konečné ty, když najednou nad pouští mlčení se vzepne fata morgána citu, nabude tvaru a nad bezmocnýma rukama se šálení krve promění v krajinu, proti níž jsou všechny sny jen bledé a šosácké? Krajina ze stříbra, město z filigránu a růžového křemene, třpytivá jako nejjasnější odlesk žhoucí krve - co ty o tom víš? Myslíš, že se o tom může hned mluvit? Že hbitý jazyk to může okamžitě vtisknout do klišé slov a klišé citů? Co ty o tom víš, když se otevřou hroby a člověk stojí v bázni před tolika bezbarvými nocemi včerejška - avšak ony se otevřou a už v nich nejsou žádné kosti, je v nich už jen prsť. Prsť, klíčící semínko a již první zeleň. Co ty o tom víš? Miluješ opojení, vítězství, cizí „ty", které chce v tobě zahynout a nikdy nezahyne, miluješ bouřlivý klam krve, ale tvoje srdce zůstane prázdné - neboť člověk neudrží nic než to, co vyroste v něm samotném. A v bouři toho neroste mnoho. Roste to v pustých nocích osamělosti - jestliže si člověk nezoufá. Co ty o tom víš?“
Mluvil pomalu a nedíval se na Joan, jako by na ni zapomněl. Teď se na ni podíval. „Co to tu povídám?“ zarazil se. „Otřepané pošetilosti. Moc jsem dnes pil. Pojď, napij se taky něčeho a pak jdi.“
Sedla si k němu na postel a vzala si skleničku. „Rozuměla jsem tomu,“ řekla. Její obličej se změnil. Jako zrcadlo, napadlo ho. Vždycky odráží to, co člověk k němu mluví. Byl teď soustředěný a krásný. „Rozuměla jsem tomu,“ opakovala. „A často také cítila. Ale Raviku, pro svou lásku k lásce a k životu jsi často zapomínal na mě. Byla jsem podnět; - ale pak jsi odešel do svých stříbrných měst a o mě ses zajímal už jen málo.“
Dlouho se na ni díval. „Snad,“ připustil.
„Byl jsi tak velice zaměstnán sám sebou, objevils toho tolik v sobě, že já jsem zůstala někde na okraji tvého života.“
„Snad. Ale ty nejsi nic, na čem by se dalo stavět, Joan. To víš také.“
„Chtěls to?“
„Ne,“ odpověděl Ravic po chvíli přemýšlení. Pak se usmál. „Jestliže je člověk uprchlíkem ze všeho, co bylo pevné, pak se často dostane do podivných situaci. A dělá podivné věci. Jistě jsem to nechtěl. Ale kdo má jen jedinou ovečku, chce s ní často podniknout tolik věcí.“
Noc byla náhle plná míru. Byla opět jako jedna z oněch nocí, vzdálených už celou věčnost, kdy Joan ležela vedle něho. Město bylo daleko, vzdálené, jen ještě jako tiché šumění na horizontu, řetězec hodin se rozpojil a čas byl bezhlesý, jako by se zastavil. To nejprostší a nejnepochopitelnější na světě tu bylo znovu: dva lidé, kteří tu spolu mluví, každý pro sebe; - a zvuky, nazývané slova, přesto utvářely tytéž obrazy a city v cukající se hmotě za lebečními kostmi - a z nesmyslných vibrací hlasivek a z nevysvětlitelných reakcí na ně a z mazlavých šedých závitů vyrůstala náhle opět nebesa, v nichž se zrcadlila oblaka, potoky, minulost, rozkvétání a vadnutí a vyrovnané pochopení.
„Ty mě miluješ, Raviku - “ řekla Joan a byla to otázka jen napůl.
„Ano. Ale dělám všecko, abych se od tebe osvobodil.“
Řekl to klidně, jako něco, co se jich obou týkalo jen málo. Nedbala toho. „Neumím si představit, že bychom kdy nebyli už spolu. Na nějaký čas ano. Ale ne navždycky. Nikdy navždycky,“ opakovala a po kůži jí přeběhlo zachvění. „Nikdy je strašné slovo, Raviku. Neumím si představit, že bychom už nebyli spolu.“
Ravic neodpověděl. „Nech mě u sebe,“ poprosila. „Nechci už nikdy odejít.-Nikdy.“
„Odejdeš zítra ráno. Víš to.“
„Když jsem tady, neumím si představit, že tu nezůstanu.“
„To je totéž. To vis taky.“
Prázdný prostor uprostřed času. Opět ta malá, osvětlená kabina pokoje, táž jako předtím - a opět tu byl i člověk, kterého jsme milovali, a jakýmsi zvláštním způsobem to už nebyl on, bylo možno se ho dotknout, stačilo by natáhnout ruku, a přece byl už navždy nedosažitelný.
Ravic odložil skleničku. „Víš, že bys zase odešla zítra, pozítří, jednou - “ řekl.
Joan sklonila hlavu. „Ano.“
„A kdyby ses vrátila - víš přece, že bys zase znovu odešla?“

„Ano.“ Zdvihla obličej. Byl zalitý slzami. „Čím to je, Raviku? čím to je?“
„Já taky nevím.“ Slabě se usmál. „Láska není někdy moc veselá, viď?“
„Ne.“ Podívala se na něho. „Co to jen s námi je, Raviku.“
Pokrčil rameny. „Taky nevím, Joan. Snad že nemáme nic jiného, čeho bychom se mohli zachytit. Dřív měl člověk ledacos - bezpečí, zázemí, víru, cíle - to všechno byla pro něho laskavá zábradlí, kterých se mohl podržet, když jím lomcovala láska. Dnes nemáme nic - nejvýš trochu zoufalství, trochu odvahy a jinak cizotu uvnitř i vně. Když do toho vpadne láska - je to jako pochodeň v suché slámě. člověk nemá nic než ji, a to lásku mění - stává se prudší, důležitější a ničivější.“
Nalil si plnou sklenici. „Nemá smyslu o tom přemýšlet. Nejsme v situaci, abychom mohli nějak moc přemýšlet. Člověka to jen ničí. A my přece nechceme zahynout, že?“
Joan zavrtěla hlavou. „Ne. Kdo byla ta žena, Raviku?“
„Jedna pacientka. Už jsem tam s ní kdysi byl. Tenkrát, když jsi ještě zpívala. Před sto lety. Děláš teď něco?“
„Malé role. Myslím, že nejsem dobrá. Ale vydělám dost, abych mohla být nezávislá. Chci mít možnost kdykoliv odejít. Nemám žádnou ctižádost.“
Oči měla suché. Dopila calvados a vstala. Vypadala unaveně. „Proč to všecko v člověku je takové, Raviku? Proč? Přece musí být nějaký důvod. Jinak bychom se přece nepta1i?“
Nevesele se usmál.
„To je nejstarší otázka lidstva, Joan. Proč - otázka, o kterou se do dneska rozbíjí všechna logika, celá filozofie a veškerá věda.“
Odcházela. Odcházela. Byla u dveří. Něco se v Ravikovi vymrštilo. Odcházela. Napřímil se. Náhle to bylo nemožné, všecko bylo nemožné, ještě jednu noc, jen jedinou, ještě jednou mít tu spící tvář na svém rameni, zítra se mohlo bojovat, jen ještě jednou ten dech vedle sebe, ještě jednou v pádu tu něžnou iluzi, ten sladký klam. Nechoď, nechoď, zmíráme v bolestech a žijeme v bolestech, nechoď, nechoď, co mám jiného? Nač je mi má. studená statečnost? Kam se ženeme? Jen ty jsi skutečná! Nejjasnější sen! Ach, asfodélové louky zapomnění! Jen ještě jednou! Jedinkrát jiskru věčnosti! Pro koho se vlastně uchovávám? Pro jaké bezútěšné cosi? Pro jaké temné neurčito? Pochován, ztracen, můj život má už jen dvanáct dní, dvanáct dní a dál nic, dvanáct dní a tuto noc, třpytivá pleti, proč jsi přišla zrovna tuto noc, která se vznáší odtržená od hvězd a zastřená oblaky starých snů, proč jsi prolomila pevnosti a zátarasy této noci, ve které už nežije nikdo kromě nás? Nezdvihla se vlna? Neřítila se - „Joan,“ řekl.
Obrátila se. Tvář měla náhle plnou divokého, bezdechého jasu. Upustila své věci a vrhla se k němu.

XXVI.

Vůz se zastavil na rohu ulice Vaugirard. „Co je?“ zeptal se Ravic.
„Demonstrace.“ Řidič se neohlédl. „Tentokrát komunisti.“
Ravic se podíval na Kate Hegströmovou. Seděla v koutku, štíhlá a křehká, v kostýmu dvorní dámy Ludvíka XIV. Tvář měla silně napudrovanou. přesto vypadala bledá. Kosti na spáncích a na tvářích vystoupily na povrch.
„To je dobré,“ řekl Ravic. „Červenec 1939, fašistická demonstrace Ohňových křížů před pěti minutami - teď zas komunistická - a v tom my dva v kostýmu velkého 17. století. To je dobré, Kate.“
„To nevadí.“ Usmívala se.
Ravic si prohlížel svoje lehké taneční střevíce. Byla to velice ironická situace. Nemělo smysl přemýšlet ještě o tom, že by ho každý policista mohl snadno zatknout.
„Máme jet jinudy?“ zeptal se šofér Kate Hegströmové.
„Už nemůžete obrátit,“ řekl Ravic. „Už je za námi moc vozů.“
Demonstranti klidně přecházeli příčnou ulici. Nesli prapory a transparenty. Nikdo nezpíval. Průvod měl početný policejní doprovod. Na rohu ulice Vaugirard stála nenápadně další skupina policistů. Měli jízdní kola. Jeden z nich hlídkoval přímo v ulici. Nahlédl do auta Kate Hegströmové. Aniž hnul brvou, loudal se dál ulicí.
Kate Hegströmová zachytila Ravikův pohled. „Nepřekvapilo ho to,“ vysvětlovala. „Ví o tom. Policie ví všechno. Ples u Montfortů je událost léta. Dům a zahrada budou obklopeny policií.“
„To mě mimořádně uklidňuje.“
Kate Hegströmová se usmála. Neměla tušení o Ravikově situaci.
„Tolik šperků se v Paříži hned tak nesejde. Pravé kostýmy s pravými šperky. V takovém případě policie neriskuje. Ve společnosti budou určitě i detektivové.“
„V kostýmech ?“
„Asi. Proč?“
„Dobře že to vím. Měl jsem v úmyslu ukrást Rothschildovy smaragdy.“
Kate Hegströmová spustila okénko. „Já vím, nudí vás to. Ale tentokrát vám nic nepomůže.“
„Nenudí mě to. Naopak. Nevím, co bych jinak dělal. Bude tam dost pití?“
„Myslím že ano. Ale můžu upozornit vrchního butlera. Dost dobře ho znám.“
Kroky demonstrantů se rozléhaly po dlážděni. Nepochodovali. Nešli v rytmu. Znělo to, jako by kolem přecházelo unavené stádo.
„Ve kterém století byste chtěl žít, kdybyste si mohl vybrat?“
„V tomhle. Jinak bych byl přece mrtvý a nějaký šašek by si na tuhle párty oblékl moje šaty.“

„Tak jsem to nemínila. Chci říct, ve kterém století byste chtěl žít svůj život ještě jednou?“
Ravic si prohlížel sametový rukáv svého kostýmu. „Nic naplat,“ odpověděl. „V našem. Je to to nejvšivější, nejkrvavější, nejzkorumpovanější, nejšedivější, nejzbabělejší a nejhanebnější - ale přesto.“
„Já ne.“ Kate Hegströmová svírala ruce, jako by ji bylo chladno. Kolem úzkých zápěstí jí splýval měkký brokát. „V tomhle ne. V sedmnáctém anebo v nějakém ještě dřívějším. V jakémkoli, jenom ne v našem. Uvědomuju si to teprve několik měsíců. Dřív jsem o tom nikdy nepřemýšlela.“ Spustila okénko až dolů. „To je vedro! A dusno! Bude to ještě dlouho trvat, než ten průvod přejde?“
„Ne. Tamhle už je konec.“
Od Cambronnovy ulice zazněl výstřel. V okamžiku už seděli policisté z rohu na svých bicyklech. Nějaká žena cosi vykřikla. Z davu se náhle ozvalo reptání. Lidé se dali do běhu. Policisté šlápli do pedálů a vjeli mezi ně s rozmáchnutými pendreky.
„Co to bylo?“ vylekala se Kate Hegströmová.
„Nic. Prasklá pneumatika.“
Řidič se obrátil. Tvář se mu změnila. „Tihle - “
„Jeďte,“ přerušil ho Ravic. „Teď můžete projet.“
Křižovatka byla prázdná, jako by ji vymetl náraz větru. „Dělejte,“ pobídl Ravic řidiče.
Z Cambronnovy ulice zaznívaly výkřiky. Padl druhý výstřel. Řidič se rozjel.

..*

Stáli na terase obrácené do zahrady. Všude už bylo plno masek. V hlubokém přítmí stromů kvetly růže. Svíčky chráněné proti větru vydávaly třepotavé, teplé světlo. V jednom pavilónu hrál malý orchestr menuet. Celek působil jako oživlý obraz od Watteaua.
„Líbí se?“ zeptala se Kate Heströmová.
„Ano.“
„Doopravdy?“
„Ano, Kate. Aspoň takhle z dálky.“
„Pojďte. Projdeme se po zahradě.“
Pod vysokými starými stromy se před nimi objevila neskutečná scenérie. Mihotavé světlo spousty svíček se třpytilo na zlatých a stříbrných brokátech, na drahocenných modrých, růžových a mořsky zelených sametech oděvů, vrhalo měkké odlesky na dlouhé paruky a obnažené napudrované šíje, kolem zněly něžné trylky houslí. Páry a skupinky hostí se zvolna procházely, rukojeti kordů házely jiskry, fontána šuměla a zastřižené keře zimostrázu vytvářely tmavé stylové pozadí.
Ravic zjistil, že dokonce i služebnictvo mělo kostýmy, Předpokládal, že okostýmovaní byli tudíž i detektivové. Nebylo by špatné, řekl si, kdyby ho zatkl Moliére anebo Racine. Anebo pro změnu třeba dvorní trpaslík.
Vzhlédl. Na ruku mu skápla těžká, teplá kapka. Narudlé nebe ztemnělo. „Začíná pršet, Kate,“ upozornil.
„Ne. To je vyloučeno. Zahrada - “
„Ale ano. Pospěšte si!“
Vzal ji za paži a odvedl zpátky na terasu. Sotva dorazili, už se spustil liják. Voda se z oblak jen lila, svíčky v ochranných svícnech zhasly, během několika okamžiků visely dekorace slavnostní tabule splihle jako bezbarvé hadry a propukla panika. Markýzy, vévodkyně a dvorní dámy uháněly s vykasanými brokátovými sukněmi k terase; hrabata, excelence a polní maršálkové se snažili uchránit paruky a zmateně pobíhali jako hejno vyplašených strakatých slepic. Voda se vrhala na paruky, za límce a do výstřihů, smývala pudr a šminky, sinalý blesk ozářil zahradu nehmotným světlem a vzápětí dunivě zaburácel hrom.
Kate Hegströmová stála bez hnutí na terase pod napjatou plátěnou stříškou, těsně přitisknutá k Ravikovi. „To se ještě nikdy nestalo,“ vysvětlovala celá zaražená. „Byla jsem tu mockrát. To ještě nebylo. Nikdy.“
„Skvělá příležitost pro smaragdy.“
„Ano. Pane bože - “
Služebníci v nepromokavých pláštích a s deštníky v rukou pobíhali po zahradě. Jejich hedvábné střevíce se pod kabáty podivně vyjímaly. Doprovázeli poslední ztracené, promoklé dvorní dámy k terase a pátrali pak po zapomenutých šálách a předmětech. Jeden přinesl pár zlatých střevíců. Byly droboučké a sluha je opatrně držel ve svých velkých rukou.
Voda se lila na prázdné stoly. Kapky bušily do napjaté stříšky, jako by nebesa křišťálovými paličkami vybubnovávala neznámý budíček.
„Pojďme dovnitř,“ navrhla Kate Hegströmová.

..*

Prostory domu byly pro takový počet hostí příliš malé. Se špatným počasím zřejmě nikdo nepočítal. V pokojích ještě leželo tíživé odpolední dusno. Nával hostí se stupňoval.
Rozložité sukně dámských kostýmů byly stlačeny a hedvábí se trhalo pod nohama, které na ně šlapaly. Nebylo tu málem k hnutí.
Ravic stál s Kate Hegströmovou vedle dveří. Před ním oddechovala markýza Montespan s mokrými, splihlými vlasy. Kolem šíje s hrubými póry jí visel náhrdelník z hruškovitých diamantů. Vyhlížela teď jako zmoklá zelinářka na

maškarním. Vedle ní pokašlával holohlavý muž s ubíhající bradou. Ravic ho poznal. Byl to Blancher z ministerstva zahraničí, převlečený za Colberta. U něho stály dvě krásné, štíhlé dvorní dámy s chrtími profily; nějaký židovský baron, tlustý a hlučný, s kloboukem posázeným drahokamy, je požitkářsky popleskával po ramenou. Několik Jihoameričanů, oblečených za pážata, jej pozorně a udiveně sledovalo. Mezi nimi stála hraběnka Bellinová jako La Valliére, s tváří padlého anděla a se spoustou rubínů, Ravic si rozpomněl, že jí před rokem operoval vaječníky - podle Durantovy diagnózy. Tady to vůbec bylo Durantovo pole působnosti. O několik kroků dál zahlédl mladou, velmi bohatou baronku Remplartovou. Měla za muže Angličana a neměla dělohu. Ravic ji vyřízl. Chybná Durantova diagnóza. Padesát tisíc franků honoráře. Prozradila mu to Durantova sekretářka. Ravic dostal dvě stě franků, žena přišla o deset let života a možnost mít děti.
Pach deště a mrtvé, horké dusno se mísilo s vůní parfémů, s výpary pokožky a vlhkých vlasů. Deštěm umyté tváře vypadaly pod,parukami ještě obnaženější než kdy předtím bez kostýmu. Ravic se rozhlížel; viděl kolem sebe hodně krásy, viděl také duchaplnost a skeptickou chytrost; - ale měl vytrénované oči k rozpoznání i lehkých příznaků nemocí a nedal se snadno oklamat dokonalým povrchem. Věděl, že určitá vrstva společnosti zůstává ve všech stoletích, ať malých či velkých, táž - ale věděl také, jak vypadá horečka a rozklad, a znal jejich příznaky. Laxní promiskuita, promíjení slabosti, sport bez síly, duch bez diskrétnosti, vtipnost pro vtipnost, unavená krev, která vyplýtvala svou jiskřivost v ironii, v malých dobrodružstvích, malicherných choutkách, vybroušeném fatalismu, matné bezúčelnoti. Tady odtud svět nikdo nespasí. Ale spasí ho vůbec kdo?
Pohlédl směrem ke Kate Hegströmové. „K pití nedostanete nic," politovala ho. „Služebnictvo se tu neprodere."
„To nevadí."
Zvolna byli zatlačeni do vedlejší místnosti. U stěny stály stoly se šampaňským; byly rychle přeneseny zvenčí a znuvu prostřeny.
Kdesi zářilo několik lustrů. Jejich měkké světlo bylo co chvíli zastíněno blesky zvenku, jež na vteřinu proměňovaly obličeje v sinalé, strašidelné masky smrti. Pak zahřměl hrom a přehlušil hlasy a ovládl situaci a hrozil - až se znovu vrátilo měkké světlo a s ním život a dusno.
Ravic ukázal na stoly se šampaňským. „Nemám vám přinést sklenici?"
„Ne. Je moc horko." Kate Hegströmová se na něho dívala. „Tak tohle je ta má slavnost."
„Možná že už brzo přestane pršet."
„Nepřestane. A i kdyby - je zkažená. Víte, co bych chtěla? Jít pryč - "
„Výborně. Já taky. Tady mi to připadá jako těsně před výbuchem Francouzské revoluce. Každou chvíli čekám sansculotty."
Trvalo jim hezkou chvíli, než se dostali k východu. Kostým Kate Hegströmové teď vypadal, jako by v něm několik hodin spala. Venku padal déšť těžce a kolmo k zemi. Zdálo se, jako by domy na protější straně stály za orosenou výkladní skříní květinářství.
Přišustil vůz. „Kam chcete jet?" otázal se Ravic. Zpátky do hotelu ?"
„Ještě ne. Ale v těchhle kostýmech nikam nemůžeme. Aspoň se trošku pro jedeme."
„Dobře."

* * *

Vůz pomalu klouzal večerní Paříží. Déšť pleskal na střechu a přehlušil skoro všechny ostatní zvuky. Ze stříbrného proudu deště se šedě vynořil Vítězný oblouk a opět zmizel. Kolem ubíhala Elysejská pole se svými osvětlenými okny. Rond Point voněl po květinách a svěžesti, barevný příboj ve všem. tom kouři. Náměstí Svornosti se svými tritony a mořskými příšerami, široké jako moře, tiše dřímalo. Připlula ulice Rivoli se světlými arkádami, pomíjivý odlesk Benátek, než se před nimi zdvihl šedivý a věčný Louvre s nekonečným nádvořím, třpytící se všemi svými okny. Pak nábřeží, mosty, vznášející se, neskutečné v jemném dešti. Nákladní čluny, vlečný parníček s jediným světýlkem, útulným, jako by v sobě skrýval tisíc domovů. Seina. Bulváry plné omnibusů, hluk, davy a obchody. Železné mříže Lucemburské zahrady, za nimi park jako Rilkovy verše. Montparnasský hřbitov, mlčením, opuštěný. Úzké staré uličky, těsně namačkané domy, tichá náměstí, neočekávaně se před nimi otvírající, se stromy, zborcenými průčelími, kostelíky, zvětralými pomníky, lucernami blikajícími v dešti; pisoáry tyčící se ze země jako malé pevnůstky, uličky hodinových hotelů i ulice minulosti, usmívající se svými rokokovými a barokními fasádami, zšeřelé portály jako z románu od Prousta -
Kate Hegströmová seděla ve svém rohu a mlčela. Ravic kouřil. Viděl světlo cigarety, ale necítil kouř. Jako by v přítmí vozu kouřil nehmotnou cigaretu, a pozvolna mu začalo všechno připadat neskutečné - tahle jízda, tenhle nehlučný vůz v dešti, ubíhající ulice, v koutě mlčenlivá žena v kostýmu, po němž přebíhaly záblesky světel, ruce poznamenané již smrtí, spočívající nehybně na brokátu, jako by se už nikdy neměly pohnout - byla to přízračná jízda přízračnou Paříží, podivně prostoupená nemyšleným věděním a nevysloveným rozloučením bez důvodu.
Myslel na Haaka, Snažil se rozvážit, co chce podniknout. Nedařilo se mu to, rozplynulo se to v dešti. Myslel na ženu s rudozlatými vlasy, kterou operoval. Vzpomínal na jeden deštivý večer v Totnenburgu nad Tauberou, strávený se ženou, na kterou už zapomněl, na hotel Eiscnhut a na zvuk houslí z nějakého dvora. V mysli se mu vynořil Romberg, jenž pádí roku 1917 za bouřky v jednom makovém poli ve Flandrech, za bouřky, strašidelně rachotící do bubnové palby, jako by se Bůh už unavil lidmi a začal ostřelovat zemi. Rozpomněl se na ufňukanou a mizernou tahací harmoniku v Houthoulstu, plnou nesnesitelné tesknoty, na kterou hrál nějaký voják od námořnictva - viděl v duchu Řím v dešti, jednu zmoklou silnici v Rouenu - nekonečný listopadový déšť na střechách baráků v koncentračním táboře, mrtvé španělské dělníky, jimiž se v otevřených ústech nahromadila voda - vlhký, jasný obličej Claire, cestu k heidelberské

univerzitě, plnou vůně šeříku - laterna magika uplynulého času - nekončící průvod zapadlých obrazů, ubíhajících jako ulice venku, jed i útěcha -
Zamáčkl cigaretu a napřímil se. Dost. Kdo se příliš ohlíží nazpátek, může snadno na něco narazit anebo se zřítit. Vůz teď šplhal vzhůru uličkami Montmartru. Déšť ustal. Po nebi pluly mraky, postříbřené, těžké a pospíchavé, obtěžkané matky, které chtěly rychle porodit kousek měsíce. Kate Hegströmová přikázala zastavit. Vystoupili, šli o několik uliček výš a zahnuli za roh.
Dole pod nimi náhle ležela Paříž. Táhnoucí se do dálky, mihotavá, mokrá, Paříž. S ulicemi, náměstími, nocí, mraky a. měsícem, Paříž. Věnec bulvárů, bledý třpyt svahů, věží, střech, temnota vržená proti světlu. Paříž. Vítr od obzorů, jiskry roviny, mosty ze tmy a jasu, slábnoucí mžení daleko nad Seinou, nesčetná světla aut, Paříž. Vyvzdorovaná na noci, gigantický úl bzučícího života, vystavěná nad milióny páchnoucích stok, svítivý květ nad vlastním puchem v podzemí, rakovina a Mona Lisa, Paříž.
„Okamžik, Kate," poprosil Ravic. „Něco donesu."
Vešel do hospůdky hned vedle. Vstříc mu zavanula vůně čerstvých jelit a jitrnic. Jeho kostým nikoho nezajímal. Dostal láhev koňaku a dvě sklenky. Hostinský vytáhl zátku a lehce ji znovu zatlačil do hrdla.
Kate Hegströmová stála venku přesně tak, jak ji opustil. Stála tam ve svém. převlečení, štíhlá proti neklidnému nebi - jako zapomenutá z jiného století a ne Američanka Švédského původu z Bostonu.
„Vezměte si, Kate. To je to nejlepší proti zimě, dešti a zjitřenosti z příliš velkého ticha. Připijme si na to město tam dole."
„Ano." Vzala si sklenici. „Udělali jsme dobře, že jsme vyjeli sem nahoru, Raviku. Je to hezčí než všechny slavnosti světa."
Vypila sklenici jedním doubkem. Měsíc ozařoval její ramena, šaty a tvář. „Koňak," poznamenala. „A dokonce dobrý."
„Správně. Dokud to poznáte, je všechno v pořádku."
„Nalijte mi ještě jeden. A pak sjedeme dolů a já se převléknu a vy taky a půjdeme do Šeherezády a já chci uspořádat orgii sentimentálnosti a chci být lítostivá a rozloučit se se všemi nádhernými povrchnostmi života a od zítřka začnu číst filozofy, sepisovat testamenty a vůbec se chovat přiměřeně svému stavu."

..*

Na schodišti hotelu potkal Ravic.majitelku. Zastavila ho. „Neměl byste na okamžik čas?"
„Jistě."
Zavedla ho do druhého poschodí a otevřela paklíčem jeden pokoj. Ravic zjistil, že je ještě obydlený.
„Co to má znamenat?" obrátil se na majitelku hotelu.
„Proč jste se sem vloupala?"
„Tady bydlí Rosenfeld," vysvětlila. „Chce se vystěhovat."
„Já svůj kutloch měnit nemíním."
„Chce se vystěhovat a nezaplatil za poslední tři měsíce."
„Přece tu má ještě svoje věci. Můžete je zabavit."
Majitelka opovržlivě kopla do jednoho z odřených kufrů, který ležel otevřený vedle postele. „Co si na tom vezmu? Bezcenné krámy. Fíbr. Košile roztřepané. Oblek, to vidíte sám, už tady odsud. Má jen dva. Za to nedostanu ani sto franků."
Ravic pokrčil rameny. „Říkal vám, že se chce vystěhovat ?"
„Ne, Ale to se přece pozná. Dneska jsem mu to řekla rovnou do očí. Přiznal to. Vysvětlila jsem mu, že do zítřka musí zaplatit. To si nemůžu dovolit, mít pořád neplatící nájemníky."
„V pořádku. A co já s tím mám společného ?"
„Ty obrazy. Ty mu taky patří. Řekl mi, že jsou cenné. Tvrdí, že jimi může zaplatit mnohem víc než jen nájemné. No, jen se na ně podívejte!"
Ravic si dosud nevšiml stěn. Rozhlédl se. Před ním visela nad postelí Van Goghova krajina u Aries z jeho nejlepšího období. Postoupil o krok. Nebylo pochyb, obraz byl pravý.
„Hrůza, co?" hudrovala majitelka. „To jsou prý stromy, tyhlety křivotiny! A teď se podívejte na tohle!"
Tohle viselo nad umývadlem a byl to Gauguin. Akt dívky v Jihomoří na pozadí tropické krajiny. „Ty nohy!" kritizovala hoteliérka. „Kotníky jako slon. A ten přiblblý obličej. Jen se podívejte, jak tam stojí! A pak má ještě jeden, ten je dokonce nedomalovaný."
Dokonce nedomalovaný byl portrét paní Cézannové od Cézanna. „Ta pusa! Celá křivá a na jedné tváři chybí barva. A tím mě chce odbýt! Viděl jste moje - to jsou přece obrazy! Podle přírody a pravé a jak to má být. Ta zimní krajina s jeleny v jídelně. Ale tenhle šunt - vypadá to, jako kdyby je maloval sám. No řekněte."
„Tak nějak to bude."
„To jsem chtěla vědět. Vy jste přece vzdělaný člověk a rozumíte těmhle věcem. Ani rámy to nemá."
Ty tři obrazy visely bez rámů. Zářily na špinavých tapetách jako okna do jiného světa. „Kdyby aspoň kolem toho byly pěkné zlaté rámy! Pak bych si mohla vzít aspoň ty. Ale takhle! Už vidím, že si ty krámy budu muset nechat a že jsem zase jednou naletěla. To má člověk za svou dobrotu !"
„Myslím, že si ty obrazy nebudete muset nechat," uklidňoval ji Ravic.
„Co jiného?"
„Rosenfeld pro vás ty peníze už nějak sežene."
„Jak to?" Blýskla po něm pohledem. Tvář se jí změnila.
„Mají ty věci nějakou cenu? Často právě takovéhle věci mají cenu!" Bylo málem vidět, jak se jí za žlutým čelem

myšlenky jen rojí. „Mohla bych mu přece jeden z nich klidně zabavit, už, jen za poslední měsíc. Který byste myslel? Ten velký nad postelí?“
„Vůbec žádný. Počkejte, až se Rosenfeld vrátí. Nepochybuji, že se vrátí s penězi.
„Zato já ano. Já jsem majitelka hotelu.“
„Proč jste tedy čekala tak dlouho? Jindy to přece neděláte?“
„Ty jeho řeči! Co ten mi všechno nabulíkoval! Přece víte, jak to tu chodí.“
Ve dveřích se náhle objevil Rosenfeld. Mlčenlivý, drobný a klidný. Vytáhl z kapsy peníze dřív, než se majitelka zmohla na slovo. „Tady - a tady je můj účet. Potvrdila byste mi ho laskavě?“
Majitelka užasle zírala na bankovky. Pak se podívala na obrazy. Pak zpátky na peníze. Chtěla toho spoustu říci- ale nevyšla z .ní ani hláska. „Ještě něco dostanete nazpátek,“ prohlásila posléze.
„Ano, vím. Mohla byste mi to dát hned?“
„Dobře. Nemám tady peníze. Pokladna je dole. Rozměním vám je.“
Odešla, jako by byla hluboce uražena. „Promiňte,“ omlouval se Ravic. „Stará mě sem přivlekla. Netušil jsem, co má za lubem. Chtěla slyšet, jakou cenu mají vaše obrazy.“
„Řekl jste jí to?“
„Ne.“
„To je dobře.“ Rosenfeld se podíval na Ravika se zvláštním úsměvem.
„Jak tady můžete nechat viset takové obrazy?“ divil se Ravic. „Jsou pojištěné ?“
„Ne. Ale obrazy se tady nekradou. Nejvýš tak jednou za dvacet let z nějakého muzea.“
„Tahle barabizna může vyhořet.“
Rosenfeld pokrčil rameny. „Riskovat se musí. Pojištění by bylo pro mne moc drahé.“
Ravic si prohlížel Van Gogha. Měl cenu nejmíň milión franků. Rosenfeld sledoval jeho pohled.
„Vím, co si myslíte. Kdo má lakové obrazy, má mít taky peníze na pojišťovnu. Ale já je nemám. Žiji ze svých obrazů. Pomalu je rozprodávám a neprodávám je rád.“
Pod Cézannem stál na stole lihový vařič. Plechovka s kávou, chleba, hrnek másla a vedle nich několik sáčků. Pokoj byl malý a ubohý. Ale ze stěn zářila nádhera světa.
„To chápu,“ řekl Ravic.
„Doufal jsem, že to dokážu,“ pokračoval Rosenfeid. „Všechno jsem mohl zaplatit. Vlak, loď, všecko, jenom tyhle tři měsíce nájemného ne. Skoro jsem nejedl, ale nedokázal jsem to. Vystavení víza trvalo moc dlouho. Dnes jsem musel prodat jednoho Moneta. Krajina u Vétheuil. Doufal jsem, že si ho budu moct vzít s sebou.“
„Jinde byste ho nemusel prodat ?“
„Ano. Ale za dolary. Dostal bych za to dvojnásobek.“
„Jedete do Ameriky?“
Rosenfeld přikývl. „Je na čase odtud odejít.“
Ravic se na něho zadíval. „Smrtonoš odjíždí.“ Vysvětlil Rosenfeld.
„Jaký smrtonoš?“
„Ach tak - Markus Meyer. Přezdíváme mu smrtonoš. Cítí, kdy se musí uprchnout.“
„Meyer?“ rozpomínal se Ravic. „Není to ten malý holohlavý, co v katakombách občas hraje na klavír?“
„Ano. Říká se mu smrtonoš - od pobytu v Praze.“
„Hezké jméno.“
„Vždycky to cítil. Dva měsíce před Hitlerem odešel z Německa. Tři měsíce před nacisty z Vídně. Z Prahy šest neděl před okupací. Já jsem se řídil podle něho. Vždycky. Cítí to. Jedině tak jsem zachránil obrazy. Peníze se z Německa vzít nesměly. Zákaz vývozu. Měl jsem uloženo půl druhého miliónu. Snažil jsem se je nějak uvolnit. Pak přišli nacisti a bylo už pozdě. Meyer byl chytřejší. Část peněz propašoval ven. Já na to neměl nervy. A teď odchází do Ameriky. Já taky. Škoda toho Moneta.“
„Zbytek peněz, které jste za něho dostal, si přece můžete vzít s sebou. Tady ještě neexistuje vázaný frank.“
„Ano. Ale kdybych ho prodal až tam, mohl jsem z něho žít déle. Takhle budu asi muset brzo obětovat Gauguina.“
Rosenfeld se šťoural v lihovém vařiči. „Jsou poslední,“ vysvětloval. „Mám už jen tyhle tři. Musím z nich žít. Práce - s tím nepočítám. To by byl zázrak. Jen tyhle tři. O jeden míň znamená o kus života míň.“
Stál nuzný před svým kufrem. „Ve Vídni - pět let, ještě nebyla drahota a mohl jsem žít levně, ale stálo mě to dva Renoiry a jeden Degasův pastel. V Praze jsem probydlel a projedl jednoho Sisleye a pět kreseb. Za ně mi nikdo nechtěl nic dát - byli to dva Degasové, jedna křída od Renoira a dvě sépie od Delacroixe. V Americe bych z toho býval mohl žít o rok déle. Vidíte,“ připojil dost beznadějně, „teď už mám jenom tyhle tři obrazy. Včera byly ještě čtyři. To vízum mě stojí nejmíň dva roky života. Jestli ne tři!“
„Je spousta lidí, kteří nemají žádné obrazy, aby z nich žili.“
Rosenfeld pokrčil hubenými rameny. „To mě neutěší.“
„Ne,“ přiznal Ravic. „To tedy ne.“
„Musím za ně přežít válku. A ta bude trvat dlouho.“
Ravic mlčel. „Tvrdí to smrtonoš,“ vysvětloval Rosenfeid. „A není si dokonce jist, jestli Amerika zůstane bezpečná.“
„Kam chce jít?“ Vyzvídal Ravic. „Pak už toho moc nezbývá.“
„Ještě neví určitě. Myslí na Haiti. Myslí, že černošská republika nevstoupí do války.“
Rosenfeld to myslel naprosto vážně. „Nebo Honduras. Malá jihoamerická republika. San Salvador. Možná i Nový Zéland.“
„Nový Zéland. To je dost daleko - ne?“

„Daleko?“ opáčil Rosenfeld s kalným úsměvem. „Odkud?“

XXVII.

Moře. Moře burácející temnoty, která udeřila do uší. Pak pronikavé zvonění po chodbách, loď se s praskotem potápí, zvoní - a noc, o odstín světlejší okno, povědomé, se naklání do mizejícího spánku, zvonění nepřestává - telefon.
Ravic zvedl sluchátko. „Haló -“
„Raviku - “
„Co se děje? Kdo je tam?“
„Já. Nepoznáváš mě?“
„Ano. Teď už ano. Co se děje?“
„Musíš přijít! Rychle! Okamžitě!“
„Co se děje?“
„Přijeď, Raviku! Něco se stalo!“
„Co se stalo ?“
„Něco se stalo! Mám strach! Přijeď! Přijeď hned! Pomoz mi! Raviku! Přijeď!“
V telefonu cvaklo. Ravic čekal. Z telefonu zazněl volný tón. Joan zavěsila. Položil sluchátko a upřeně zíral do bledé noci. Umělý spánek ještě těžce visel za jeho čelem. Haake, napadlo ho nejdřív. Je to Haake - až si všiml okna a uvědomil si, že je v Internationalu a ne v Prince de Galles. Podíval se na hodinky. Svítící ručičky ukazovaly čtyři hodiny dvacet minut. Najednou vyskočil z postele. Když tenkrát potkal Haaka, Joan cosi říkala - o nebezpečí, a že má strach. - Jestli - možné bylo všecko! Už viděl větší nesmysly. Horečně sbalil nejnutnější věci a oblékl se.
Na nejbližším rohu chytil taxíka. Řidič měl s sebou malého pinčlíka. Ležel kolem šoférova krku jako kožešinový límec. Kdykoliv se taxi zakymácelo, rozkymácel se taky. Ravic z toho mohl vyletět z kůže. Nejradši by psiskem mrštil na sedadlo. Ale znal pařížské taxikáře.
Vůz rachotil vlahou červencovou nocí. Slabá vůně nesměle dýchajícího listí. Někde kvetou lípy; stíny, jasmínové nebe plné hvězd, mezi nimi letadlo s blikajícími červenými a zelenými signálními světly jako chmurně hrozivý brouk mezi světluškami; sinavé ulice, bzučící prázdnota, zpěv dvou opilců, harmonika odkudsi ze sklepní hospody, a náhle úlek a strach a bičující netrpělivost, neklid - možná že příliš pozdě -
Dům. Teplá ospalost tmy. Výtah sešplhal dolů. Lezl jako pomalý, svítivý hmyz. Ravic byl už v prvním poschodí, když se mu vrátila rozvaha a on se vrátil. Výtah byl rychlejší, přestože jel tak pomalu.
Tyhle pařížské výtahy jako dětské hračky. Zchátralé vězeňské kobky, rozvrzané, uchrchlané, otevřené nahoře i do stran, nic než podlaha s několika ocelovými vzpěrami, jedna žárovka napůl osleplá, druhá uvolněná v závitu, kalně blikající - konečně poslední patro. Odsunul mříž. Zazvonil.
Joan otevřela. Ravic na ni vytřeštil oči. Žádná krev tvář klidná, nic. „Co se děje?“ ptal se. „Kde je -“
„Raviku. Ty jsi přišel!“
„Kde je - ty jsi něco provedla?“
Ustoupila. Popošel o pár kroků. Rozhlédl se místnosti. Nikdo tam nebyl. „Kde? V ložnici?“
„Co?“ nechápala.
„Je někdo v ložnici? Máš tam někoho?“
„Ne. Proč?“
Ještě pořád se na ni upřeně díval. Stála před ním, zdravá, a usmívala se na něho. „Jak jsi na to přišel?“ Usmívala se víc.
„Raviku.“ řekla a jeho jako by do tváře udeřily ledové kroupy, neboť si uvědomil, že Joan si myslí, že on žárlí, a vyloženě z toho má potěšení. Taška s nástroji vážila najednou metrák. Postavil ji na židli. „Ty zatracená mrcho,“ vybuchl.
„Co? Co ti je?“
„Ty zatracená mrcho.“ opakoval. „A já hlupák na to naletím.“
Sebral tašku ze židle a obrátil se ke dveřím. Vmžiku byla u něho. „Co chceš dělat? Nechoď! Nemůžeš mě nechat samotnou! Nevím, co se stane, jestli mě necháš samotnou!“
„Lhářko,“ řekl. „Hanebná lhářko! To je jedno, že lžeš, ale je k zblití, jak sprostě lžeš. S takovými věcmi se nežertuje!“
Tlačila ho ode dveří pryč.“ Ale tak se podívej kolem! Stalo se tu něco! Můžeš se přesvědčit sám! Jen se podívej, jak řádil! A já se bojím, že se vrátí! Ty nevíš, čeho je schopen.“
Na podlaze ležela převrácená židle. Lampa. Pár skleněných střepů. „Když budeš chodit po pokoji, tak si obuj boty,“ řekl Ravic. „Aby ses neřízla. Víc ti nemůžu poradit.“
Mezi střepy ležela fotografie. Nohou odsunul rozbité sklo a zdvihl ji. „Tady máš - “ hodil ji na stůl. „A teď už mi dej pokoj!“
Stála před ním. Dívala se na něj. Tvář se jí změnila.
„Raviku,“ pronesla tiše, a s přemáháním. „Je mi jedno, že mi nadáváš. Často jsem lhala. A budu lhát dál. Vždyť to tak sami chcete!“ Strčila do fotografie. Ta klouzala po stole a převrátila se tak, že na ni Ravic viděl. Nebyla to podobizna onoho muže. kterého viděl s Joan v Cloche d'Or.
„Všichni to chtějí,“ pokračovala opovržlivě. „Nelži! Nelži! Jen řekni pravdu! A když to udělám, tak to nemůžou snést!. Žádný z nich. Ale tobě jsem nelhala často. Tobě ne, Tobě jsem nechtěla lhát. - “
„Tak to je v pořádku,“ přerušil ji Ravic. „Nemusíme to dál rozebírat.“ Najednou byl podivně dojatý. Něco se ho dotklo.

Zlobilo ho to. Už nechtěl být zranitelný.
„Ne. Tobě jsem nemusela lhát," opakovala a dívala se na něho skoro úpěnlivě.
„Joan - "
„A nelžu ani teď. Nelžu tak úplné, Raviku. Zavolala jsem ti, protože jsem měla skutečně strach. A podařilo se mi ho dostat šťastně ze dveří a zamknout. A on řádil venku a křičel - a já jsem tě zavolala. Bylo to to první, co mě napadlo. Je to tak špatné?"
„Když jsem přisel, bylas zatraceně' klidná a nemělas strach."
„Protože byl pryč. A protože jsem doufala, že přijdeš a pomůžeš mi."
„Dobrá. Tak teď už je tedy všechno v pořádku a já můžu jít."
„Vrátí se. Vyhrožoval, ze se vrátí. Teď někde sedí a pije. Znám ho. A až se opije a vrátí - není jako ty, neumí pít."
„Přestaň!" přerušil, ji Ravic. „Nech toho. Je to hrozně pitomé. Máš solidní dveře. A podruhé mi něco takového nedělej."
Nehýbala se. „Ale co mám tedy dělat?" vyrazila ze sebe prudce.
„Nic."
„Zavolám ti- - třikrát, Čtyřikrát - ty se nehlásíš. A když se ozveš, oznámíš mi, že ti mám dát pokoj. Jak si to vlastně představuješ?"
„Právě tak."
„Právě tak? Jak to, právě tak? Jsme snad automaty, které se dají po libosti zapnout a zase vypnout? Jednu noc je všechno nádherné a plné lásky a pak najednou - "
Zmlkla, když uviděla Ravikův obličej. „Já jsem to tušil, že to přijde," říkal tiše. „Já to tušil, že se toho pokusíš využít! Je ti to podobné! Vědělas, že to tenkrát bylo naposled, a mělas to nechat tak. Bylas u mě, a protože to bylo naposledy, bylo to takové, jaké to bylo, a bylo to dobré a bylo to rozloučení a byli jsme naplněni jeden druhým a takoví bychom zůstali ve svých vzpomínkách - ty ale neumíš nic lepšího, než toho využít jako kšeftař, obrátit to do nového požadavku, abys z něčeho jedinečného, prchavého udělala rozplizlé pokračování! A protože já jsem nechtěl, sáhlas teď po tomhle hnusném triku, a znovu tu musíme přežvykovat, o čem už jen mluvit je hanebnost."
„Já -"
„Vědělas to," přerušil ji. „Nelži už zas. Nechci opakovat, cos říkala. Zatím to ještě nesvedu! Oba jsme to věděli. Už jsi nechtěla nikdy přijít."
„Já jsem nepřišla."
Ravic na ni vytřeštil oči. Jen s námahou se ovládl. „Tak dobře. Ale telefonovala jsi."
„Telefonovala jsem, protože jsem měla strach!"
„Panebože," vzdychl Ravic. „Tohle už je příliš idiotské! Já to vzdávám!"
Pomalu se usmála. „Já taky, Raviku. Nevidíš, že si nepřeju nic jiného, než abys tu zůstal?"
„To je přesně to, co nechci já."
„Proč?" Ještě pořád se usmívala.
Ravic si připadal skoro poražený. Ona se prostě zpěčovala rozumět mu, a kdyby jí teď začal něco vysvětlovat, skončil by bůhví kde. „Je to hanebná korupce," řekl nakonec. „Tomu ty nemůžeš rozumět."
„Ale můžu," odpověděla zvolna. „Možná že ano. Ale proč je to jiné než před týdnem?"
„Bylo to totéž."
Mlčela a pozorovala ho. „Já se nestarám o pojmenování," prohlásila posléze. Neodpověděl. Cítil její převahu. „Raviku," řekla a přiblížila se k němu. „Ano, tenkrát jsem řekla, že je konec. Řekla jsem, že už o mně neuslyšíš. Řekla jsem to, protože jsi to tak chtěl. Ale že to stejně neudělám, nechápeš to?"
Dívala se na něho. „Ne," odbyl ji hrubě. „Jediné, co chápu, je, že chceš spát s dvěma muži."
Nehýbala se. „Tak to není," odpověděla pak. „Ale i kdyby to tak bylo, co je tobě do toho?"
Nechápavě na ni zíral.
„Co je ti skutečně do toho?" opakovala. „Miluji tě. Nestačí to?"
„Ne."
„Ty nemusíš žárlit. Ty ne. Taky jsi nikdy nežárlil - "
„Tak?"
„Ne. Ty vůbec nevíš, co to je."
„Přirozeně že ne. Protože nepořádám divadelní představení jako ten tvůj mládenec - "
Usmála se. „Raviku, žárlivost začíná u vzduchu, který ten druhý dýchá." Neodpovídal. Stála před ním a dívala se na něho. Dívala se na něho a mlčela také. Vzduch, úzká chodba, tlumené světlo - najednou bylo všecko prosyceno její bytostí a plné čekání. Jakýsi bezdechý, slabounký tah, jakým nás přitahuje země, když se nakloníme přes pažení věže a zmocní se nás závrať.
Ravic to cítil. Nechtěl být lapen. Už nemyslel na odchod. Kdyby odešel, tohle tady by ho pronásledovalo. A on nechtěl být pronásledován. Přál si jasný konec. Potřeboval jasno pro zítřek.
„Máš tu něco k pití?" zeptal se.
„Ano. Co chceš? Calvados?"
„Koňak, jestli máš. Anebo pro mne za mne calvados. To je fuk."
Šla k malé skříňce. Sledoval ji pohledem. Světlý vzduch, neviditelně vyzařující vábení, ono: vybudujme si zde domov, to staré, věčné šálení - jako by klid krve měl kdy delší trvání než jednu noc!
Žárlivost. Že o ní nic neví? Ale nevěděl za to něco o nedokonalosti lásky? Nebyla to starší bolest, neukojitelnější, než ta trocha osobní bídy: žárlivost. Nezačalo to už tím, že člověk věděl, že jeden z nich umře první?

Joan nepřinesla calvados. Vzala láhev koňaku. Výborně, pomyslil si. Občas.jí přece něco dojde. Odsunul fotografii, aby si mohl postavit sklenici. Pak ji opět vzal do ruky. Nejjednodušší, jak zlomit její vliv - prohlédnout si následovníka. „To je divné, jak špatnou mám paměť.“ poznamenal. „Myslel jsem, že tvůj galán vypadá úplně jinak.“
Odložila láhev. „To taky není on.“
„Ach tak - už zas někdo jiný.“
„Ano - a proto celý ten rámus.“
Ravic si pořádně lokl. „Měla bys vědět, že se tu nemají rozestavovat fotografie jiných mužů, když přichází původní milenec. A vůbec se. nikde žádné fotografie nemají rozestavovat. Je to nevkusné.“
„Nestála tu. Našel ji. Prohledával to tu. A fotografie člověk má. Tomu ty nerozumíš. To chápe jen žena. Nechtěla jsem, aby ji viděl.“
„Za to máš teď bouřku. Jsi na něm závislá.“
„Ne. Mám vlastní smlouvu. Na dva roky.“
„On ti ji obstaral?“
„Proč ne?“ divila se upřímně. „Je na tom něco?“
„Ne. Ale jsou lidi, které něco takového rozhořčí.“
Pokrčila rameny. Viděl je. Vzpomínka. Nostalgie. Ramena, která se kdysi vedle něho zvedala ve spánku dechem, tiše, pravidelně. Prchavý oblak pozlacených ptáků na zarudlém nočním nebi? Daleko? Jak daleko už? Mluv, neviditelný účetní! Je to jen zasuto. Anebo jsou to poslední, slábnoucí záblesky? Kdo to mohl vědět?
Okna byla dokořán. Cosi vlétlo dovnitř, komíhavý tmavý útržek, nejistě se třepotající, zachytil se na stínidle lampy, rozevřel a rozprostřel křídla - a vzápětí je z něho vidina z purpuru, modře a všech odstínů hnědi - řád na hrudi noci, vevátý dovnitř, zavěšený na hedvábném stínidle - pestré noční páví oko. Sametová křídla tiše dýchají - tiše, jako ňadra tam naproti pod tenkou látkou šatů; - kdy už to zažil, před nekonečnou dobou, před stovkami let?
Louvre. Niké. Ne, mnohem dřív. Zpět do pratemnoty z prachu a zlata. Dým z oltářů, dunění vulkánů sílí, kouřová clona žádosti a krve temní, člun poznání se zmenšuje, vír vře prudčeji, láva se třpytí intenzívněji, plazí se po svazích dolů, zasypává, požírá život - a nad tím vším věčný úsměv Medúsy, shlížející na několik těch načrtnutých hieroglyfů v písku času: duch.
Noční motýl vzlétl, vklouzl pod hedvábí stínidla a začal rozbíjet křídla o žhavou žárovku. Fialový pudr. Ravic ho chytil, odnesl k oknu a hodil do noci.
„Vrátí se,“ poznamenala Joan.
„Možná že ne.“
„Přilétají každou noc. Přilétají ze zahrad. Pořád ti sami. Před několika týdny byli citrónově žlutí. Teď jsou to tihle.“
„Ano, pořád ti sami. A pořád jiní.A pořád pní a pořád ti sami.“
Co to tu žvaním. Cosi mluvilo za jeho zády. Rezonance, ozvěna z velké dálky, za, poslední nadějí. V co doufal? Co ho to srazilo v teto hodině slabosti, co zajelo jako skalpel někam, kde .se domníval, že už jsou dávno zdravé sva1y? Schovalo se to, zakuklilo, a zatím ještě spalo zimním spánkem - očekávání, které zůstalo naživu a které chtěl oklamat? Zdvihl fotografii se stolu.
Tvář. Proste tvář. Jedna z miliónů.
„Od kdy?“ chtěl vědět.
„Nijak dlouho. Pracujeme spolu. Před několika dny, kdy ty jsi u Fouqueta - “
Zdvihl ruku. „Stačí, stačí! To je jasné! Kdybych já ten večer - víš dobře, že to není pravda.“
Váhala. „Ne - “
„Víš to! Nelži! Co je závažné, nemá nikdy tak krátký dech.“ Co chtěl slyšet? Proč to říká? Nechtěl nakonec přece jen slyšet milosrdnou lež?
„Je to pravda a není to pravda,“ mluvila Joan dál. „Nemůžu si pomoct, Raviku. Cosi mě žene. Jako bych jinak něco mohla zmeškat. A já po tom sáhnu, musím to mít a tím se to rozplizne v nic. A já .sáhnu po něčem novém. Přitom vím předem, že jedno i druhé skončí, ale nemůžu si pomoct. Žene mě to, někam mě to vrhne, naplní na nějaký čas a pak mě to znovu pustí, jsem znovu prázdná, je to jako hlad, a pak se to zas opakuje.“
Všechno je ztraceno, uvědomoval si Ravic. Doopravdy a teď už naprosto ztraceno. Omyl je vyloučen, žádné poblouznění, vystřízlivění a návrat. Je dobré to vědět, než opar fantazie znovu začne zakalovat čočky poznání. Křehká, neúprosná, bezútěšná chemie! Krev, která se jednou bouřlivě spojila s druhou, to už nikdy nedokázala podruhé se stejnou intenzitou. Co Joan ještě stále poutalo a občas hnalo zpátky k němu, byl malý zbytek v něm, který ještě nepřestoupila svou bytostí. Kdyby se jí to zdařilo, odešla by navždycky. Kdo by na to chtěl čekat? Kdo by se s tím chtěl spokojit? Kdo by se za to chtěl vzdát sebe sama?
„Přála bych si, abych byla tak silná jako ty, Raviku.“
Musel se smát. Tohle ještě scházelo. „Jsi mnohem silnější než já.“
„Ne. Vidíš přece, jak ti nadbíhám.“
„Právě to je důkaz. Ty si to můžeš dovolit. Já ne.“
Na okamžik se na něho zkoumavě zadívala. Pak vyhasl jas, který jí přeletěl tváří.
„Neumíš milovat,“ tvrdila. „Nikdy se druhému nedáš.“
„Ty vždycky. Proto se taky vždycky zachráníš.“
„Nemůžeš se mnou mluvit vážně?“
„Mluvím s tebou vážně.“
„Když se vždycky zachráním, tak proč se od tebe nemůžu odpoutat?“
„Dokážeš se ode mne odpoutat docela dobře.“

„Nech toho! Víš, že to s tím nemá nic společného. Kdybych to dokázala, neběhala bych za tebou. Na ty druhé jsem zapomněla. Na tebe ne. Proč?“
Ravic upil doušek. „Snad proto, že jsi mě nedostala tajuplně pod pantofel.“
Zarazila se. Pak zavrtěla hlavou. „Nedostala jsem všechny pod pantofel, jak ty tomu říkáš. Některé ani trochu. A zapomněla, jsem na ně. Byla jsem nešťastná, ale zapomněla jsem na ně.“
„Na mě taky zapomeneš.“
„Ne. Zneklidňuješ mě. Ne, na tebe nikdy nezapomenu.“
„Člověk by nikdy nevěřil, co všechno může zapomenout,“ řekl Ravic. „Je to velké požehnání a zatracená bída zároveň.“
„Ještě pořád jsi mi neřekl, proč je to s námi takové.“
„To si navzájem nedokážeme vysvětlit. A mohli bychom o tom mluvit od rána do večera. Tím by to bylo jen zmatenější. Jsou věci, které se nedají vysvětlit. A jiné, kterým ten druhý nerozumí. Zaplať pánbu za tu trochu džungle v nás. Já teď jdu.“
Rychle vstala. „Nemůžeš mě nechat samotnou.“
„Chceš se mnou spát?“
Podívala se na něho a neodpověděla. „Doufám, že ne,“ poznamenal.
„Proč se na to ptáš?“
„Abych se rozveselil. Jdi spát. Venku už je ráno. To není čas na tragédie.“
„Nechceš tu zůstat?“
„Ne. A taky už nikdy nepřijdu.“
Stála zcela nehybně. „Nikdy?“
„Nikdy. A ty už nikdy nepřijdeš za mnou.“
Zavrtěla zvolna hlavou. Pak ukázala na stůl. „Kvůli tomu ?“
„Ne.“
„Nerozumím ti. Mohli bychom přece - “
„Ne,“ přerušil ji kvapně. „Jenom to ne. Fráze o přátelství. Malá zelinářská zahrádka na lávě vyhaslých citů. Ne, to my nemůžeme. My ne. To je možné při malých aférách. I pak je to nechutné. Láska se nemá pošpinit přátelstvím. Konec je konec.“
„Ale proč právě teď?“
„Máš pravdu. Mělo to skončit dřív. Po mém návratu ze Švýcarska. Ale nikdo není vševědoucí. A často člověk ani všecko vědět nechce. Bylo to -“ odmlčel se.
„Co to bylo?“ Stála před ním, jako by něčemu nerozuměla a potřebovala to strašně nutně vědět. Byla bledá a oči měla průsvitné. „Co to s námi bylo, Raviku?“ šeptala.
Chodba za jejími vlasy, tlumeně osvětlená, se ve světle kymácela, jako by vedla kamsi daleko do šachty, v níž dřímají sliby, zalévány rosou mnoha generací a stále nových nadějí. „Láska - “ řekl.
„Láska?“
„Láska. A proto je tohle konec.“
Zavřel za sebou dveře. Výtah. Zmáčkl knoflík. Ale nečekal, až se výtah vyšplhá nahoru. Měl strach, že Joan vyběhne za ním. Rychle sbíhal po schodech dolů. Divil se, že neslyší dveře. V druhém patře se zastavil a naslouchal. Nešel nikdo.

..*

Taxík ještě čekal před domem. Úplně na něj zapomněl.
Řidič si cvrnkl do čepice a důvěrně se zašklebil. „Kolik?“ zeptal se Ravic.
„Sedmnáct padesát.“
Ravic zaplatil.“Nechcete jet zpátky?,“ divil se šofér.
„Ne, Chci jit pěšky.“
„Je to dost daleko, pane.“
„Já vím.“
„Tak to jste mě tady nemusel nechat čekat. To vás přišlo na jedenáct franků za nic.“
„To nevadí.“
Řidič se pokoušel zapálil špačka, který mu visel na horním rtu, hnědý a vlhký. „No, aspoň doufám, že to stálo za to.“
„Za. víc.“ odpověděl Ravic.
Park byl ponořen do chladného ranního jasu. Vzduch byl už teplý, ale světlo ještě studené. Zaprášené keře šeříku. Lavičky. Na jedné spal jakýsi muž s tváří zakrytou výtiskem Paris Soir. Byla to táž lavička, na níž seděl Ravic tehdy za oné deštivé noci.
Zadíval se na spáče. Paris Soir se dechem nadzdvihoval. jako by ten bulvární plátek měl duši, anebo jako by to byl motýl, který chce vzápětí vzlétnout vzhůru do nebes s velkými zprávami. Jemně oddechoval tučný titulek: Hitler prohlašuje, že mimo polský koridor nemá další územní nároky. A pod tím: Žehlířka utloukla manžela horkou žehličkou. Z fotografie zírala prsatá ženská v nedělních šatech. Vedle ní se nadouval další obrázek: Chamberlain považuje udržení míru stále ještě za možné. Vypadal jako bankovní úředník s deštníkem a obličejem šťastné ovce. Pod jeho nohama a malým písmem a tak trochu zastrčené: Stovky židů ubity na hranicích.
Muž, který se tím vším chránil před noční rosou a časným svítáním, spal hluboce a klidně.
Na sobě měl staré rozedrané plátěnky, hnědé vlněné kalhoty a dost potrhané sako. Jeho se to všecko netýkalo. Byl už tak hluboko dole, že se ho už netýkalo nic - jako hlubinná ryba nevnímá bouřky oceánů.

Ravic se vracel do Internationalu. Cítil se jasný a volný. Nezanechal za sebou nic, co by ho uvádělo ve zmatek. Chtěl se dnes nastěhovat do Prince de Galles, Dva dny předem. Ale bylo lepší počkat na Haaka o něco dřív než příliš pozdě“.

XXVIII.

Když sešel Ravic dolů, byla hala hotelu Prince de Galles prázdná. Na recepčním stole tiše hrálo přenosné rádio. V koutech poklízelo několik uklízeček. Ravic prošel halou rychle a nenápadně. Podíval se na hodiny naproti dveřím. Bylo pět zrána.
Šel vzhůru po avenue Jiřího V. a zahnul k Fouquetovi. Nikdo tam neseděl. Restaurace byla už dávno zavřená. Chvíli postál. Pak chytil taxi a odjel k Šeherezádě.
Morozov stál ve dveřích a tázavě se na něho zadíval. „Nic,“ oznámil Ravic.
„Myslel jsem si to. Dnes se to taky nedalo čekat.“
„Ale ano. Dnes už ano. Dneska je to čtrnáct dní.“
„Nemůžeš to počítat přesně na den. Byls v Prince de Galles celou tu dobu?“
„Ano, od rána až do teďka.“
„Zavolá zítra,“ utěšoval ho Morozov. „Třeba měl dneska něco na práci anebo odcestoval o den později.“
„Zítra dopoledne musím operovat.“
„Tak brzo volat nebude.“
Ravic neodpovídal. Díval se na taxi, ze kterého vystoupil gigolo v bílém smokinku. Za ním bledá žena s velkými zuby. Morozov jim otevřel dveře. Ulice najednou zavoněla po Chanelu č. 5. Žena slabě kulhala. Gigolo zaplatil taxi a líně se klackoval za ní. Žena na něho čekala u dveří. Ve světle lamp měla zelené oči, panenky malé jak špendlíková hlavička.
V tu dobu určitě nezavolá,“ tvrdil Morozov, když se vrátil.
Ravic mlčel. „Když mi dáš klíče, můžu tam v osm zajít,“ nabídl se Morozov. „Můžu počkat, dokud se nevrátíš.“
„Musíš se vyspat.“
„Nesmysl. Kdyby se mi chtělo spát, lehnu si do tvé postele. Nikdo nezavolá, ale můžu to udělat, jestli tě to uklidní.“
„Budu operovat do jedenácti.“
„Dobře. Dej mi klíče. Nerad bych, abys z rozčilení přišil nějaké dámě z předměstí St. Gennain vaječníky k žaludku, Pak by za devět měsíců dítě vyzvracela. Máš ty klíče?“
„Ano. Tady.“
Morozov si strčil klíče od pokoje do kapsy. Pak vytáhl plechovku s mentolovými bonbóny a nabídl Ravikovi. Ten zavrtěl hlavou. Morozov si jich několik vzal a hodil si je do úst. Zmizely v jeho vousu jako malí bílí ptáčkové v lese.
„Osvěžují,“ prohlásil,
„Už jsi někdy seděl celý den v plyšové díře a čekal?“ chtěl vědět Ravic.
„Čekal jsem déle. Ty snad ne?“
„Ano. Ale ne na to.“
„Nevzal sis nic na čtení?“
„Spoustu. Ale nepřečetl jsem ani řádku. Jak dlouho tu ještě budeš?“
Morozov otevřel dveře taxíku. Byl plný Američanů. Vpustil je dovnitř. „Nejmíň dvě hodiny,“ oznámil, když se vrátil.
„Vidíš přece, jak to tu chodí. Nejbláznivější léto za celé dlouhé roky. Joan je tam taky.“
„Tak?“
„Ano. S někým jiným, jestli tě to zajímá.“
„Nezajímá,“ odpověděl Ravic. Obrátil se k odchodu, „Uvidím tě tedy zítra.“
„Raviku!“ volal za ním Morozov.
Ravic se vrátil. Morozov vytáhl klíč. „Tady máš. Musíš se přece nějak dostat do svého pokoje v Prince de Galles. Já tě přece ráno už neuvidím. Nech otevřené dveře, až půjdeš pryč.“
„Nespím tam.“ Ravic si vzal klíč. „Spím v Internationalu. Je rozumnější, aby můj obličej viděli co nejmíň.“
„Měl bys tam přece jen spát. Nebydlí se v hotelech, ve kterých se nespí. Bylo by to lepší, kdyby se snad policie poptávala v recepci.“
„To je sice pravda, ale kdyby se měla poptávat, je zase lepší, když můžu dokázat, že jsem celou tu dobu bydlel v Internationalu. V Prince de Galles jsem všechno naaranžoval. Postel rozházel, umývadlo, ručníky a další použil tak, aby vznikl dojem, že jsem odešel brzo ráno.“
„No dobrá. Tak mi klíč vrať.“
Ravic zavrtěl hlavou. „Bude lepší, když tam neuvidí ani tebe.“
„To nemůže vadit.“
„Může, Borisi. Abychom neudělali nějakou hloupost. Ten tvůj vous je nápadný. A navíc máš pravdu. Musím se chovat a žít tak, jako kdyby se nedělo nic zvláštního. Jestli Haake opravdu zítra ráno zavolá, tak se odpoledne ozve znovu. Když s tímhle nebudu počítat, bude ze mě za den jen hromádka nervů.“
„Kam jdeš teď?“
„Spát. Je nepravděpodobné, že by touhle dobou ještě telefonoval.“
„Můžu se s tebou později ještě někde sejít, kdybys měl chuť.“
„Ne, Borisi. Doufám, že už budu spát, až ty tady skončíš. Musím v osm operovat.“
Morozov se na něho nedůvěřivě podíval. „Jak chceš. Tak já se u tebe zastavím v Prince de Galles zítra odpoledne.

Kdyby se předtím něco stalo, zavolej mi.“
„Ano.“

..*

Ulice. Město. Narudlé nebe. Dohasínající rudá a bílá a modrá za domy. Vítr se motá kolem rohů bister jako lísající se kočka. Lidé, vzduch, po dnu pročekaném v zatuchlém hotelovém pokoji. Ravic šel ulicí za Šeherezádou. Mříží oplocené stromy váhavě vydechují do olovené noci vzpomínku na zeleň a les. Najednou se cítil k smrti vyčerpaný a prázdný. Kdybych toho mohl nechat, říkalo v něm cosi, kdybych toho mohl úplně nechal, zapomenout na to, stáhnout to ze sebe jako had svléká starou kůži! Co je mi ještě do toho melodramatu z minulosti skoro už zapomenuté? Co je mi dokonce do toho člověka, který není nic než malý, náhodný, bezvýznamný nástroj v zemi temného středověku v době zatmění slunce nad střední Evropou?
Co mu do toho bylo? Jakási prostitutka se ho snažila vlákat do jedněch vrat. V přítmí brány si uvolnila šaty. Byly šité tak, že když si rozvázala pásek, rozevřely se jako župan. Bledé maso se nezřetelně bělalo. Dlouhé černé punčochy, černý klín, černé oční důlky, v jejichž stínu nebylo vidět oči, práchnivějící, rozkládající se maso, které už jako by fosforeskovalo.
O strom se opíral pasák s cigaretou přilepenou na horním rtu a nespouštěl oči z Ravika. Kolem přejelo několik zelinářských povozů. Koně kývali hlavami, pod kůží těžké, napjaté svaly. Kořenný pach zeleniny, květákově hlávky, které mezi zelenými listy vypadaly jako zkamenělé mozky.
Červeň rajčat, košíky fazolí, cibule, třešní a celeru.
Co mu do toho ještě bylo? O jednoho víc nebo míň ze statisíců, kteří byli právě takoví anebo ještě horší. O jednoho míň. Prudce se zastavil. V tom to vězí! Najednou byl zcela bdělý. V tom to vězí! To jim dovolilo rozrůst se, To, že se člověk unavil, že chtěl zapomenout, že si říkal: Co je mi ještě do toho? V tom to vězí! O jednoho míň! Ano, o jednoho míň - nebylo to nic a přitom všecko! Všecko! Pomalu vytáhl z kapsy cigaretu a zvolna si ji zapálil. A najednou, zatímco mu žluté světlo zápalky osvětlovalo vnitřní plochu rukou jako jeskyni s průrvami čar, si uvědomil, že ho nemůže nic zadržet, aby Haaka nezabil. Jakýmsi zvláštním způsobem na tom všecko záleželo. Náhle to bylo něco daleko důležitějšího než jenom osobní msta. Jako by se dopustil nekonečně těžkého zločinu, kdyby to neudělal - jako by se jinak ve světě cosi navždycky ztratilo, kdyby nejednal. Zároveň s určitostí věděl, že tomu tak není - ale přesto, daleko mimo vysvětlení a logiku, kolovalo v jeho krvi temné vědomí, že to musí udělat -, jako by se z tohoto činu rozběhly neviditelné vlny na všechny strany, aby se později mohlo stát něco daleko většího. Věděl, že Haake je jen malý úředník hrůzovlády a že je celkem bezvýznamný - ale najednou také věděl, že bylo nekonečně důležité ho zabít.
Světlo v jeskyni jeho rukou zhaslo. Zahodil zápalku. Ve stromech viselo svítání. Stříbrná pavučina, zachycená pizzicatem probouzejících se vrabců. Udiveně se rozhlédl. Něco se v něm odehrálo. Konal se neviditelný soud a byl vynesen rozsudek. Ostře vnímal stromy, žlutou zeď domu, šedou barvu železné mříže vedle sebe, ulici v modrém oparu; - měl pocit, že už ji nikdy nezapomene. A teprve v tomto okamžiku doopravdy věděl, že Haaka zabije a že to už není jeho vlastní, zanedbatelná záležitost, nýbrž něco daleko většího. Začátek.
Šel kolem Osirisu. Ze dveří se vypotácelo několik opilců. Měli skelné oči a rozpařené obličeje. Nestálo tam žádné taxi. Chvíli láteřili a pak šli pěšky, těžkopádní, statní a hluční. Mluvili německy.
Ravic chtěl jít do hotelu. Teď svůj úmysl změnil. Vzpomněl si, že mu Rolanda vyprávěla, jak už několik měsíců Osiris často navštěvují němečtí turisté. Vstoupil.
Rolanda stála u baru ve svých černých šatech guvernaniky, chladná a bdělá. Orchestrión se halasně odrážel od egyptských stěn. „Rolando,“ oslovil ji Ravic.
Otočila se. „Raviku Dlouho jsi tu nebyl. To je dobře, žes přisel.“
„Proč?“
Stál vedle ní u baru a rozhlížel se lokálem. Zákazníků už nebylo mnoho. Ospale dřepěli porůznu u stolů.
„Končím tu,“ oznámila Rolanda. „Odjíždím za týden.“
„Navždycky?“
Kývla a vytáhla z výstřihu telegram. „Podívej.“
Ravic jej otevřel a pak jí ho vrátil. „Tvoje teta? Tak už konečně umřela?“
„Ano, vracím se. Vysvětlila jsem to madam. Zuří, ale chápe to. Jeannette mě musí nahradit. Ještě ji musím zapracovat.“
Rolanda se smála. „Chudák madam. Chtěla se letos v Cannes zvlášť blýsknout. Má už vilu plnou hostí. Před rokem se stala hraběnkou. Vzala si jednoho gigola z Toulouse. Platí mu pět tisíc franků měsíčně, aby jí tam odtud neujel. A teď tu musí zůstat.“
„Otevřeš si svou kavárnu?“
„Ano. Celé dny proběhám, abych všechno objednala. V Paříži je to levnější. Kreton na záclony. Jak se ti líbí tenhle vzorek?“
Z výstřihu vylovila pomačkaný kousek látky. Květy na žlutém podkladě. „Moc hezké,“ pochválil Ravic.
„Dostanu ho s třicetiprocentní slevou. Zbytek z loňského roku.“ Rolandiny oči se teple a něžně leskly. „Ušetřím na tom tři sta sedmdesát franků. Dobré, co?
„Báječné. Vdáš se?“
„Ano.“
„Proč se chceš vdávat? Proč ještě nepočkáš a předtím ještě nezařídíš všechno, co potřebuješ?“
Rolanda se smála. „Raviku, ty nerozumíš obchodu. Bez mužského to nejde. K tomu patří mužský. Však já vím, co dělám.“

Stála tam pevná, jistá, klidná. Už měla všechno promyšlené. Do obchodu patří muž. „Nepřepisuj na něho peníze hned," radil Ravic. „Nejdřív počkej, jak to bude klapat."
Znovu se zasmála. „Vím už teď, že to bude klapat. My oba jsme rozumní. Jeden druhého v obchodě potřebuje. A mužský není žádný mužský, když peníze drží jeho žena. Já nechci žádného gigola. Já musím mít před mužem respekt. A to bych nemohla, kdyby mi musel každou chvíli říkat o peníze. Nenahlížíš to?"
„Ano," souhlasil Ravic, aniž to nahlížel.
„Samozřejmě," kývla spokojeně. „Chceš se něčeho napít?"
„Ne. Už musím jít. Jen jsem se tu tak zastavil. Mám zítra ráno brzo práci."
Zadívala se na něho. „Jsi úplně střízlivý. Nechceš děvče?"
„Ne."
Rolanda lehkým pokynem ruky oddirigovala dvě dívky k jednomu muži, který seděl na lavici u zdi a spal. Ty ostatní vyváděly po místnosti. Na sedačkách rozestavených ve dvou řadách kolem uličky uprostřed jich sedělo už jen málo. Ty druhé se klouzaly na hladké podlaze uličky jako děti v zimě na ledě. Vždycky dvě utíkaly a táhly za sebou po celé dlouhé ploše třetí, sedící na bobku. Rozpuštěné vlasy létaly, ňadra poskakovala, ramena se třpytila, ta troška hedvábných hadříků už nic nezakrývala, děvčata pištěla radostí, a z Osirisu se jako proutkem stala arkadická solanka klasické nevinnosti.
„Je léto," vysvětlila Rolanda. „Zrána se jim musí dopřát trochu volnosti." Podívala se na něho. „Ve čtvrtek se koná můj večírek na rozloučenou. Madam pro mě pořádá večeři. Přijdeš?"
„Ve čtvrtek?"
„Ano."
Ve čtvrtek, říkal si Ravic. Za týden. Sedm dní. To je sedm roků. Ve čtvrtek - to už bude dávno po všem. Ve čtvrtek - kdo dokáže myslet tak daleko dopředu? „Jistě," přikývl. „Kde?"
„Tady. V šest hodin."
„Dobrá. Budu tady. Dobrou noc, Rolando."
„Dobrou noc, Raviku."

..*

Stalo se to, když nasadil refraktor. Přišlo to rychle, překotně, horce. Na okamžik zaváhal. Otevřená, rudá dutina, slabé výpary horkých, vlhkých roušek, jimiž byly podloženy vnitřnosti, krev, odkapávající vedle svorek z jemných žilek - najednou viděl Evženii, jak se na něho tázavě dívá, viděl Veberův obličej jako zvětšeninu, se všemi póry a s každým vláskem jeho kníru pod kovovým jasem - a ovlád se a pracoval klidně dál.
Šil. Jeho ruce šily. Rána se zavírala. Cítil, jak mu v podpaží stékají pramínky potu. Řinul se mu po těle dolů. „Nedošil byste to?" zeptal se Vebera.
„Jistě. Děje se něco?"
„Ne. To horko. Málo jsem spal."
Veber zachytil Evženiin pohled. „To se stává, Evženie," poučil ji. „Dokonce i těm spravedlivým."
Místnost se na vteřinu rozkymácela. Zběsilá únava. Veber šil dál. Ravic mu automaticky pomáhal. Jazyk měl napuchlý. Patro jako z vaty. Dýchal velmi pomalu. Máky, myslelo v něm cosi. Máky ve Flandrech. Otevřené, rudé břicho. Rudé, otevřené květy máků, tajemství beze studu, život, tak těsně pod rukama s noži. Chvění, po pažích dolů, magnetický kontakt, zdaleka, od jedné vzdálené smrti. Už nemůžu operovat, uvědomil si. Nejdřív to musím mít za sebou.
Veber potíral uzavřený řez. „Hotovo."
Evženie odtočila operační stůl zpět dolů. Vozík tiše vyjel. „Cigaretu?" zeptal se Veber.
„Ne. Musím pryč. Musím si něco vyřídit. Je tu ještě něco na práci?"
„Ne." Veber se udiveně díval na Ravika. „Proč tak pospícháte? Nechcete si vypít jeden vermut se sodou anebo něco jiného studeného?"
„Nic. Musím běžet! Nevěděl jsem, že je už tak pozdě! Sbohem, Vebere."
Rychle vyšel ven. Taxi, pomyslel si venku. Honem taxi. Zahlédl přijíždějící citroen a zastavil ho. „K hotelu Prince de Galles. Rychle!"
Musím říct Veberovi, že se musí pár dní beze mne obejít, uvažoval. Takhle to nejde. Povolí mi nervy, jestli si uprostřed operace vzpomenu, že Haake by zrovna teď mohl zavolat.
Zaplatil taxi a prošel halou. Zdálo se mu, že to trvá věčnost, než přijel výtah. Šel chodbou a odemkl pokoj. Telefon. Zdvihl sluchátko, jako by to bylo těžké závaží. „Zde je van Horn. Volal mě někdo ?"
„Okamžik, pane."
Ravic čekal. Hlas telefonistky se ozval znovu. „Ne, pane. Nikdo."
„Děkuji."

..*

Morozov přišel odpoledne. „Jedls něco." zeptal se.
„Ne. Čekal jsem na tebe. Můžeme se najíst tady společně."
„Nesmysl. To by bylo nápadné. Nikdo v Paříži nejí ve svém pokoji, pokud není nemocný. Jdi se najíst. Já tu počkám. Touhle dobou nezavolá nikdo. Každý jí. Posvátný obyčej. Kdyby snad přesto zavolal, tak jsem tvůj sluha, vyžádám si jeho číslo a řeknu, že se vrátíš za půl hodiny."

Ravic váhal. „Tak dobře," souhlasil nakonec. „Za dvacet minut jsem zpátky."
„Nepospíchej. Čekal jsi dost dlouho. Tak teď nebuď nervózní. Půjdeš k Fouquetovi?"
„Ano."
„Poruč si stáčené vouvrayské, sedmatřicátý ročník. Právě jsem si ho dal. Prvotřídní."
„Dobrá."
Ravic sjel dolů. Rychle přešel ulici a obešel terasu. Pak prošel restaurací. Haake tam nebyl. Ravic si sedl k prázdnému stolu s výhledem na avenue Jiřího V. a objednal si boeuf a la mode, salát, kozí sýr a karafu vouvraye.
Při jídle sledoval sám sebe. Nutil se vnímat, že víno je lehké a trochu perlí. Jedl pomalu, rozhlížel se kolem, díval se, jak nad Vítězným obloukem visí nebe jako modrý hedvábný prapor, objednal si ještě jednu kávu, cítil její hořkou chuť, rozvážně si zapálil cigaretu, nechtěl pospíchat, ještě chvíli poseděl, pozoroval míjející chodce, pak vstal, přešel přes ulici k Prince de Galles a všechno zapomněl.
„Jaký byl vouvray?" vyzvídal Morozov.
„Dobrý."
Morozov vytáhl kapesní šachovnici. „Nezahrajeme si?"
„Ano."
Zasunuli figurky do otvorů šachovnice. Morozov se posadil do křesla. Ravic seděl na pohovce. „Pochybuji, že bych tu mohl bez pasu zůstat déle než tři dny," poznamenal.
„Už se tě na něj v recepci ptali?"
„Ještě ne. Většinou žádají pasy a víza při příchodu. Proto jsem se nastěhoval v noci. Noční vrátný se moc nevyptával. Řekl jsem mu, že potřebuji pokoj na pět dní."
„V drahých hotelech to neberou tak přísně."
„Jestli přijdou a budou chtít můj pas, tak to bude svízel."
„Zatím nepřijdou. Poptal jsem se v hotelu George V. a v Ritzu. Zapsal ses jako Američan ?"
„Ne. Jako Holanďan z Utrechtu. Nehraje to tak docela s německým jménem. Tak jsem ho z opatrnosti trochu pozměnil. Van Horn a ne von. Až Haakc zavolá, tak to bude znít stejně."
„To je dobře. Myslím, že to určitě vyjde. Nevzal sis přece zrovna nejlevnější pokoj. Nebudou se o tebe starat."
„Doufejme že ne."
„Škoda, že jsi udal jméno Horn. Vím o jednom bezvadném průkazu totožnosti, platí ještě rok. Po jednom mém příteli, který umřel před sedmi měsíci. Při ohledání mrtvoly jsme tvrdili, že je německý uprchlík bez papírů. Jemu to nevadí, že leží někde pochovaný jako Josef Weiss. Tady ale na jeho papíry už žili dva emigranti. Ivan Kluge. Žádné ruské jméno. Fotka rozmazaná, jen z profilu, bez razítka, dá se snadno vyměnit."
„Je to lepší, jak to je," odpověděl Ravic. „Až se odtud zas vystěhuju, pak nezůstane ani Horn a nezůstanou ani žádné doklady."
„Bylo by to jistější kvůli policii. Ale oni nepřijdou. Nechodí do hotelů, kde se platí za pokoj víc než sto franků. Znám jednoho uprchlíka, který bydlí v Ritzu už pět let bez papírů. Ví to jedině noční vrátný. Už sis rozmyslel, co uděláš, kdyby se ti hoši přesto po tobě ptali?"
„Přirozeně. Můj pas leží na argentinském velvyslanectví kvůli vízu. Slíbím, že ho přinesu druhý den. Nechám tady potom stát kufry a už se nevrátím. Mám na to čas. První dotaz přijde z ředitelství, ne přímo od policie. Počítám s tím. Jenomže - pak je tady s tímhle konec."
„Vyjde to."
Hráli do půl deváté. „Jdi se teď navečeřet," přikázal Morozov. „Já tu ještě počkám. Pak musím vyrazit."
„Navečeřím se tady později."
„Hloupost. Jdi teď a dej si důkladnou porci. Kdyby ten chlapík zavolal, musel bys s ním pravděpodobně nejdřív pít. Proto je lepší, abys byl pořádně najedený. Víš už, kam s ním chceš jít?"
„Ano."
„Chci říct, kdyby chtěl ještě něco vidět anebo chtěl pít."
„Ano. Znám dost míst, kde se každý stará jen o sebe."
„Tak se teď běž najíst. Nic nepij. A dej si něco těžkého, mastného."
„Tak dobře."
Ravic šel znovu přes ulici 'k Fouquetovi. To všechno je neskutečné, připadalo mu. Četl to v knize, viděl v melodramatickém filmu anebo se mu to zdálo. Zase nejdřív obhlédl obě strany restaurace. Terasy byly přecpané. Zkontroloval každý stůl. Haake nebyl nikde.
Jedl u malého stolku blízko dveří, takže mohl sledovat vchod i ulici. U vedlejšího stolu se bavily dvě dámy o Schiaparellim a Mainbocherovi. S nimi seděl muž s řídkým volisem a mlčel. Na druhé straně se několik Francouzů bavilo o politice. Jeden byl pro Ohňové kříže, druhý pro komunisty - zbývající si z obou dělali legraci. Přitom všichni svorně okukovali dvě hezké, sebejisté Američanky, popíjející vermut.
Ravic pil a díval se na ulici. Nebyl tak hloupý, aby nevěřil na náhodu. Náhody neexistují jen v dobré literatuře - zato v životě se denně přihodí tucty těch nejpošetilejších.
Seděl u Fouqueta půl hodiny. Bylo to snadnější než v poledne. Obešel ještě jednou stranu obrácenou na Elysejská pole a vrátil se pak do hotelu.
„Tady máš klíčky od auta," řekl Morozov. „Vyměnil jsem ho. Teď je to modrý talbot s koženými sedadly. Ten předchozí měl látkové potahy. Kůže se umyje snadněji. Je to kabriolet, můžeš mít staženou nebo vytaženou střechu. V každém případě ale nech otevřená okna. Kdybys musel střílet v zavřeném autě, střílej tak, aby okno za ním bylo otevřené a kulka nezanechala v autě stopy. Najal jsem ten talbot na čtrnáct dní. Rozhodně ho ale nevracej hned po tom do garáže.

Nech ho stát někde v postranní ulici, které jsou pořád plné aut. Ať se vyvětrá. Teď stojí v ulici de Berry, proti Lancasteru.“
„Výborně,“ schválil Ravic. Položil klíčky vedle telefonu.
„Tady jsou papíry k vozu. Řidičský průkaz jsem nemohl sehnat. Nechtěl jsem se moc poptávat.“
„Nebudu ho potřebovat. V Antibes jsem celou tu dobu jezdil bez něho.“
Ravic položil doklady ke klíčkům. „Zavez ten vůz dnes večer do nějaké jiné ulice,“ radil Morozov.
Melodram, říkal si Ravic v duchu. Špatný melodram. „Udělám to. Děkuju, Borisi.“
„Byl bych rád, kdybych mohl jít s tebou.“
„Já bych nebyl rád. Něco takového musí člověk udělat sám.“
„Ano. Ale nevyhledávej šanci a žádnou taky nedávej. Vyřiď ho a hotovo.“
Ravic se usmál. „To už jsi mi říkal stokrát.“
„Člověk to nemůže říkat dost často. To je hrůza, jaké blbosti člověka napadají v kritických okamžicích. S Volkovským to bylo v Moskvě 1915 právě tak. Najednou ho popadl záchvat čestnosti. Záchvat čestného lovu. Ne někoho chladnokrevně oddělat a tak. Odbouchla ho jedna svině. Máš dost cigaret?“
„Stovku. A můžu si tady pro všecko zatelefonovat.“
„Kdybych už nebyl v Šeherezádě, tak se u mě zastav a vzbuď mě.“
„Přijdu v každém případě. Ať už se něco stane, nebo ne.“
„Dobrá. Servus, Raviku.“
„Servus, Borisi.“
Ravic za Morozovem zamkl. Pokoj byl náhle velice tichý. Sedl si do rohu pohovky. Díval se na tapety. Byly z modré látky, upevněné lištami. Za ty dva dny je znal líp než ty druhé, v nichž prožil řadu let. Znal zrcadlo, znal šedý velur podlahy s temnou skvrnou u okna, znal každičkou linii stolu, postele, potahy křesel - všechno znal až k zblití přesně - jen telefon neznal.

XXIX.

Talbot stál v Bassanově ulici mezi renaultkou a mercedesem. Mercedes byl nový a měl italskou poznávací značku. Ravic s talbotem vymanévroval do ulice. Byl tak netrpělivý, že nedával pozor a zadním nárazníkem talbotu zavadil o levý blatník mercedesu a škrábl ho. Nestaral se o to. Spěšně odjížděl k bulváru Haussmann.
Jel velmi rychle. Bylo příjemné cítit v rukou vůz. Dobře jako prostředek proti temnému zklamání, které mu sedělo v žaludku jako cement.
Byly čtyři zrána. Měl čekat déle. Ale najednou mu všechno připadalo úplně nesmyslné. Haake tu malou epizodu pravděpodobně už dávno pustil z hlavy. Možná že se do Paříže už vůbec nevrátil. Ti tam měli teď jiné starosti.
Morozov stál před vchodem do Šeherezády. Ravic zaparkoval za nejbližším rohem a vracel se. Morozov se mu díval vstříc. „Vyřídili ti můj vzkaz ?“
„Ne. Proč?“
„Telefonoval jsem před pěti minutami. Uvnitř teď sedí skupina Němců. Jeden z nich vypadá jako -“
„Kde?“
„Vedle orchestru. Jediný stůl obsazený čtyřmi muži. Uvidíš ho ode dveří.“
„Dobrá.“
„Sedni si k tomu malému stolku u vchodu. Rezervoval jsem ho pro tebe.“
„Dobře, dobře, Borisi.“
Ravic se zastavil ve dveřích. Místnost byla temná. Reflektor dopadal plně na taneční parket. Tam stála zpěvačka ve stříbrných šatech. Úzký kužel světla byl tak silný, že nic jiného nebylo vidět. Ravic napínal zrak ke stolu vedle orchestru. Nemohl ho vidět. Bílý jas zaclonil výhled.
Sedl si ke stolku vedle dveří. Číšník přinesl karafu vodky. Orchestr jako by nemínil nikdy skončit. Nasládlá mlha melodie se plazila a plazila, pomalu jak hlemýžď. J'attendrai - j'attendrai.
Zpěvačka se uklonila. Vzduchem se zatřepetal potlesk. Ravic se předklonil. Čekal, až zhasne světlomet. Zpěvačka se obrátila k orchestru. Cikán kývl a nasadil housle. Cymbál vyhodil do výšky několik tlumených tónů. Další píseň. La chapelle au clair de la lune. Ravic zavřel oči. To čekání bylo téměř nesnesitelné.
Posadil se opět zpříma, dlouho předtím, než píseň skončila. Světlomet zhasl. Světla u stolků zaplála. V prvním okamžiku viděl jen nezřetelné obrysy. Příliš dlouho zíral do světla reflektoru. Zavřel ještě jednou oči a vzhlédl. Našel ten stůl okamžitě.
Pomalu se opět opřel o opěradlo židle. Žádný z těch mužů nebyl Haake. Ravic zůstal dlouho sedět bez hnutí. Najednou byl nesmírně unavený. Unavený jakoby za očima. Únava ho zaplavovala v nárazovitých, nestejnoměrných vlnách. Hudba, změť hlasů, tlumený hluk jej po tichu hotelového pokoje a po novém zklamání otupovaly. Bylo to jako kaleidoskop spánku, slabá hypnóza, která zakalila upřemýšlené a učekané mozkové buňky.
V matném záblesku světla, v němž se pohybovali tančící, zahlédl jednu chvíli Joan. Otevřený, žíznivý obličej zakloněný, hlavu blízko mužových ramen. Nic při tom necítil. Nikdo se nemůže odcizit druhému víc než člověk, kterého jsme kdysi milovali, uvažoval unaveně. Když se přetrhla záhadná pupeční šňůra mezi fantazií a předmětem, může snad ještě nějakou dobu přetrvat jakési jiskření mezi jedním a druhým, jakási fluorescence, jako od přízračných hvězd; ale bylo to už mrtvé světlo. Vzrušovalo, ale nezapalovalo již - mezi oběma už nic neproudilo. Opřel si hlavu o opěradlo lavice. Ta

trocha důvěrnosti nad propastmi. Tajemnost pohlaví se všemi jeho sladkými názvy. Hvězdné květy nad mořem, v němž se utone, když je chceme utrhnout.
Napřímil se. Musí pryč odtud dřív, než usne. Kývl na číšníka. „Platit.“
„Nemáte co platit,“ namítl číšník.
„Jak to?“
„Nic jste nepil.“
„Ach ano, máte pravdu.“
Dal číšníkovi spropitné a šel.
„Ne?“ zeptal se Morozov venku.
„Ne,“ odpověděl Ravic.
Morozov se na něho zadíval. „Vzdávám to,“ řekl Ravic. „Je to pitomá, směšná hra na Indiány. Teď už čekám pátý den. Haake mi říkal, že zůstává v Paříži vždycky jen dva tři dny. Podle toho by musel být už zase pryč. Pokud tu vůbec byl.“
„Běž se vyspat,“ radil Morozov.
„Nemůžu spát. Pojedu teď zpátky do Prince de Galles, vezmu si kufry a odhlásím to doupě.“
„Dobrá,“ souhlasil Morozov. „Tak já se tam s tebou zítra v poledne sejdu.“
„Kde?“
„V Prince de Galles.“
Ravic se na něho podíval. „Ano, přirozeně. Plácám nesmysly. Anebo ne. Možná že přece jenom ne.“
„Počkej ještě do zítřka do večera.“
„Tak dobře. Uvidím. Dobrou noc, Borisi.“
„Dobrou noc, Raviku.“

..*

Ravic projížděl kolem Osirisu. Zaparkoval za rohem. Měl hrůzu z představy, že by se měl vrátit do svého pokoje v Internationalu. Třeba by tu mohl na těch několik hodin přespat. Bylo pondělí. Pro nevěstince den klidu. Vrátný venku nestál. Pravděpodobně tam skoro nikdo nebude.
Rolanda stála nedaleko dveří a přehlížela velký sál. Orchestrión rámusil v místnosti téměř prázdné. „Dneska je tu celkem klidno, že?“ zeptal se Ravic.
„Mrtvo. Až na toho otrapu támhle. Chlípný jako kozel, ale nahoru nechce. Znáš přece ten typ. Rád by, ale bojí se. Zase jeden Němec. No, ale už platil, nemůže to tedy dlouho trvat.“
Ravic se lhostejně podíval ke stolu. Muž k němu seděl zády. Měl u sebe dvě děvčata. Když se naklonil k jedné z nich a vzal do rukou její ňadra, zahlédl Ravic obličej. Byl to Haake.
Slyšel Rolandu mluvit jako za nějakým vírem. Nerozuměl, co říká. Jen si všiml, že poodstoupil zpátky a teď stál ve dveřích tak, aby viděl už jenom roh stolu a sám nemohl být viděn.
„Koňak?“ prodral se konečně vírem Rolandin hlas.
Ječící orchestrión. Závrať ještě pořád trvala, křeč v bránici. Ravic zaryl nehty do dlaní. Haake ho tu nesměl vidět. A Rolanda si nesměla všimnout, že ho zná.
„Ne,“ slyšel se, jak odpovídá. „Už jsem měl dost. Němec, říkáš? Znáš ho?“
„Kdepak.“ Rolanda pokrčila rameny. „Jeden vypadá jak druhý. Myslím, že tenhle tu ještě nebyl. Nechceš se ještě něčeho napít?“
„Ne. Zastavil jsem se jen tak na skok - “
Cítil, že Rolanda se na něho zadívala, a nutil se ke klidu. „Chtěl jsem se vlastně jenom přeptat, kdy že je ten tvůj večírek,“ lhal. „Říkalas ve čtvrtek nebo v pátek?“
„Ve čtvrtek. Ale přijdeš?“
„Samozřejmě. Jen jsem se chtěl ujistit.“
„Ve čtvrtek v šest hodin.“
„Výborně. Budu přesný. To je všecko, co jsem chtěl. Teď už musím jít. Dobrou noc, Rolando.“
„Dobrou noc, Raviku.“
Bílá noc, náhle rozbouřená. Domy zmizely - změť kamení, džungle oken. Najednou je zase válka, hlídka plížící se prázdnou ulicí. Skrýt se za vozem, přikrčit se. nechat běžet motor, číhat na protivníka.
Odstřelit, až vyjde? Ravic se rozhlédl ulicí. Několik aut. Žlutá světla. Pár koček. V dálce pod lucernou cosi, co vypadá jako strážník. Číslo vlastního vozu, hluk výstřelu, Rolanda, která ho viděla krátce předtím - slyšel Morozova: „Neriskuj nic, nic! Takový za to nestojí.“
Žádný vrátný. Žádné taxi! Výborně! V pondělí tady bývalo málo zájemců. Právě v okamžiku, kdy si to pomyslel, přihrkal citroen a zastavil před vchodem. Šofér si zapálil cigaretu a hlasitě zívl. Ravic cítil, jak se mu stahuje kůže. Čekal. Přemýšlel, jestli nemá vystoupit a nemá říci šoférovi, že už tam nikdo není. Vyloučeno. Poslat ho pryč, zaplatit mu, pověřit ho něčím. Vzkazem pro Morozova. Vytrhl list papíru, napsal pár řádek, roztrhal ho, psal znovu. Ať na něho Morozov nečeká v Šeherezádě, podepsal se smyšleným jménem -
Taxi nastartovalo a rozjelo se. Ravic napínal zrak, ale nemohl nic vidět. Nevěděl, jestli Haake nenastoupil, zatímco on psal. Spěšně zařadil první rychlost. Talbot vystřelil od nároží, za taxíkem.
Zadním sklem neviděl nikoho. Ale Haakc mohl sedět v koutě. Pomalu taxi předjel. Ve tmě uvnitř vozu se nedalo nic rozeznat. Zpomalil a zase předjížděl, co nejblíž vedle druhého vozu. Řidič se obrátil a začal nadávat. „Hej, ty moulo! Chceš mě nabourat ?“

„Máš ve voze mého kamaráda.“ -
„Ožralý mezuláne,“ hulákal řidič, „copak nevidíš, ze je auto prázdné?“
V témž okamžiku uviděl i Ravic, že taxametr nebyl zapnutý. Prudce obrátil a hnal se zpátky.
Haake stál na kraji chodníku. Mával. „Haló, taxi!“
Ravic předjel a zabrzdil. „Taxi?“ zeptal se Haake.
„Ne,“ Ravic se vyklonil z okénka. „Haló,“ řekl.
Haake si jej změřil. Oči se mu zúžily. „Co?“
„Myslím, že se známe,“ promluvil Ravic německy.
Haake se předklonil. Z tváře mu vyprchala nedůvěra, „Mein Gott - pan von - von - “
„Horn.“
„Jistě! Jistě! Pan von Horn! Přirozeně! Taková náhoda! Člověče - kde jste celou tu dobu vězel ?“
„Tady v Paříži. Pojďte, nasedněte si. Nevěděl jsem, že jste už zase zpátky.“
„Několikrát jsem vám volal. Změnil jste hotel ?“
„Ne. Pořád Prince de Galles.“ Ravic otevřel dvířka. »Pojďte. Vezmu vás s sebou. Taxi touhle dobou už neseženete.“
Haake položil nohu na stupátko. Ravic cítil jeho dech. Viděl rozpařený, rudý obličej. „Prince de Galles,“ opakoval Haake. „Zatraceně, tak se jmenoval! Prince de Galles! Já jsem v jednom kuse volal George V.“ Hlučně se rozesmál. „Nikdo vás tam neznal. Teď to chápu! Prince de Galles, jasně! Popletl jsem to. Nevzal jsem si s sebou ten starý zápisník. Myslel jsem si, že si to budu pamatovat.“
Ravic sledoval vchod. Ještě bude nějakou chvíli trvat, než někdo vyjde. Děvčata se musí nejdřív převléknout, Přesto musel dostat Haaka do auta co nejrychleji. „Chtěl jste se tady zastavit?“ začal se vybavovat Haake.
„Myslel jsem na to. Ale tady už bude asi příliš pozdě.“
Haake hlasitě funěl nosem. „Přesně tak, kamaráde. Já jsem byl poslední. Tady je konec.“
„Nevadí. Je tu stejně nuda. Pojďte, podíváme se někam jinam!“
„Je ještě něco otevřeného?“
„Samozřejmě. Ty pravé podniky začínají teprve teď. Tohle tady je jen pro turisty.“
„Opravdu? Myslel jsem si - tady to ale už je něco.“
„Vůbec nic. Existují daleko lepší. Tohle je jen obyčejný bordel.“
Ravic několikrát ťukl na pedál plynu. Motor se rozhučel a utichl. Odhadl to správně, Haake se nasoukal na sedadlo vedle něho. „To jsem rád, že vás zas vidím,“.prohlásil.
„Skutečně rád.“
Ravic se přes něho natáhl a přibouchl dvířka. „Mě to také těší.“
„Ale stejně je tohle zajímavá špeluňka. Spousty nahatých holek. Že to policie dovolí. Jsou přece většinou nakažené, ne?“
„To je možné. V takovýchhle podnicích si člověk samozřejmě není nikdy jistý.“
Ravic se rozjel. „Jsou absolutně jistá místa?“
Haake odkousl špičku doutníku. „Nerad bych si přivlékl domů tripla. Na druhé straně - člověk žije jen jednou.“
„Přesně tak,“ souhlasil Ravic a podal Haakovi elektrický zapalovač.
„Kam jedeme?“
„Co byste pro začátek řekl nějakému maison de rendezvous?“
„Co to je?“
„Dům, kde hledají dobrodružství dámy ze společnosti.“
„Cože? Opravdové dámy ze společnosti ?“
„Ano. Ženy, které mají příliš staré muže. Ženy, které mají příliš nudné muže. Ženy, jejichž manželé nevydělávají dost peněz.“
„Ale jak - ty přece nemůžou jen tak prostě - jak se to provozuje?“
„Přijdou tam na hodinku nebo na pár hodin. Jako na nějaký koktajl anebo noční party. Některé si nechávají zatelefonovat a pak teprve přijdou. Samozřejmě to není taková díra, jako tady na Montmartru. Znám jeden takový velice hezký dům uprostřed Bouloňského lesíka. Majitelka vypadá jako vévodkyně. Všechno velice vznešené a diskrétní a elegantní.“
Ravic mluvil klidně a pomalu, šetřil dechem. Slyšel se, že mluví jako průvodce turistů, ale nutil se mluvit dál, aby se uklidnil. V pažích se mu chvěly žíly. Sevřel oběma rukama pevně volant, aby to potlačil. „Budete se divit, až to uvidíte uvnitř,“ pokračoval. „Všechen nábytek je tam pravý, staré koberce a goblény, vybraná vína, prvotřídní obsluha a s ženami jste si absolutně jistý.“
Haake vyfoukl kouř svého doutníku. Obrátil se k Ravikovi. „Poslyšte, to všechno zní náramně pěkně, milý pane von Horn. Jenom je tu jeden háček: to určitě není za babku ?“
„Vůbec to není drahé.“
Haake se hřmotně a trochu rozpačitě rozesmál. „Přijde na to, co se pod tím rozumí. My Němci s těmi našimi devizami - “
Ravic zavrtěl hlavou. „Znám se velmi dobře s majitelkou. Je mi zavázána. Bude nás považovat za mimořádné hosty. Jestli tam přijdete, přijdete jako můj přítel a pravděpodobně ani nebudete smět za sebe platit. Nejvýš nějaké to spropitné - míň, než vás stojí jedna láhev v Osirisu.“
„Skutečně?“
„Uvidíte.“
Haake se usadil pohodlněji. „Kruci, to je tedy něco.“
Široce se na Ravika usmál. „Zdá se, že máte o těchhle věcech báječný přehled. To jste té paní musel prokázat opravdu

dobrou službu?“
Ravic se k němu obrátil. Díval se mu přímo do očí. „Dámy tohoto druhu mívají občas těžkosti s úřady. Lehké pokusy o vydírání. Víte jistě, co tím míním?“
„Aby ne!“ Haake se na chvíli zamyslil. „To tu máte takový vliv?“
„Nijak zvlášť. Několik přátel na vlivných místech.“
„To úplně stačí! To by se nám dost hodilo. Nemohli bychom si o tom někdy promluvit?“
„Jistě. Jak dlouho zůstanete v Paříži?“
Haake se zasmál. „Zdá se, že vás vždycky potkám, právě když odjíždím. Jedu ráno v sedm třicet.“ Podíval se na hodiny na přístrojové desce. „Za půl druhé hodiny. Právě jsem vám to chtěl říct. Musím pak na Severní nádraží. Stihnem to?“
„Snadno. Musíte předtím ještě do hotelu?“
„Ne. Příruční zavazadlo mám už na nádraží. Z hotelu jsem se odhlásil už dnes odpoledne. Ušetřím tak za přenocování. S našimi devizami - “ znovu se rozesmál.
Ravic si najednou uvědomil, že se směje taky. Svíral ruce kolem volantu. To není možné, říkal si, to není možné! Něco se stane a vleze do toho. Tolik náhod je vyloučeno.
Čerstvý vzduch zesílil v Haakovi vliv alkoholu. Hlas mu zpomalil a ztěžkl. Uvelebil se ve svém koutku a začal klimbat. Dolní čelist mu spadla a oči se zavřely. Vůz zabočil do nezvučné temnoty Bouloňského lesa.
Reflektory letěly před vozem jako neslyšné přízraky a vytrhávaly z temnoty mátohy stromů. Otevřenými okny vproudila vůně akátů. Šustění kol po asfaltu, měkké, vytrvalé, jako by nikdy nemělo skončit. Důvěrné bzučení motoru, hluboké a tiché ve vlhkém nočním vzduchu. Třpyt malého rybníčku, před temným pozadím buků světlejší siluety vrb. Zaroseno louky, perleťově, bledé. Madridská silnice, silnice k bráně St. Jamese, silnice do Neuilly. Spící dům. Pach vody. Seina.
Ravic jel po bulváru podél Seiny. Na měsícem ozářené vodní hladině pluly za sebou dvě černé bárky. Na té vzdálenější štěkal pes. Nad vodou se nesly hlasy. Na přídi první bárky hořelo světlo. Ravic nezastavil. Udržoval rovnoměrnou rychlost, aby Haaka neprobudil, a jel dál kolem Seiny. Původně tu chtěl zastavit. Nešlo to. Bárky byly příliš blízko u břehu. Zabočil od řeky pryč, na silnici de la Femme, zpátky na alej do Longchamps. Přejel alej královny Margarety a zamířil pak do užších alejí.
Když se otočil k Haakovi, zjistil, že má otevřené oči. Haake ho pozoroval. Ve slabém světle přístrojové desky se jeho oči leskly jako modré skleněné kuličky. Bylo to jako rána elektrickým proudem. „Už vzhůru?“ zeptal se Ravic.
Haake neodpověděl. Díval se na Ravika. Nepohnul se. Dokonce ani jeho oči se nepohnuly.
„Kde jsme?“ otázal se konečně.
„V Bouloňském lesíku. Nedaleko restaurace des Cascades.“
„Jak dlouho už jedeme?“
„Deset minut.“
„Jedeme déle.“
„Stěží.“
„Než jsem usnul, podíval jsem se na hodinky. Jedeme už přes půl hodiny.“
„Opravdu?“ podivil se Ravic. „Mně se zdálo, že to je kratší. Už tam budem.“
Haake nespustil z Ravika oči. „Kde?“
„V maison de rendez-vous.“
Haake se pohnul. „Jeďte zpátky,“ přikázal.
„Teď?“
„Ano.“
Haake už nebyl opilý. Byl střízlivý a bdělý. Tvář se mu změnila. Žoviálnost a dobráckost zmizely. Ravic teď poprvé zase spatřil obličej, který znal, obličej, který se mu v gestapáckém sklepení hrůzy navždycky vryl do paměti. A najednou zmizel zmatek, jejž pociťoval celou tu dobu - pocit, že chce zavraždit cizince, do kterého mu vlastně nic není. Předtím měl ve voze dobromyslného milovníka vinného moku a marně pátral v jeho obličeji po důvodech - důvodech, které v jeho myšlenkách zabíraly prvořadé místo, ať už se snažil myslet na cokoliv. Teď náhle se probouzel z mdlob do agónií bolesti. Tytéž studené oči, tentýž studený, tichý, důrazný hlas -
Něco se v něm prudce zvrátilo. Bylo to jako proud, který změnil póly. Napětí zůstalo stejné, ale to chvějivé, nervózní, proměnlivé se spojilo do jednoho proudu, s jediným cílem, a všechno ostatní zmizelo. Roky se rozpadly v popel, zase tu byla místnost s šedými zdmi, bílé žárovky bez stínítek, pach krve, kůže, potu, utrpení a strachu -
„Proč?“ chtěl vědět Ravic.
„Musím zpátky. Čekají na mě v hotelu.“
„Ale vždyť jste přece říkal, že věci už máte na nádraží.“
„To mám. Ale ještě si musím něco zařídit. Zapomněl jsem na to. Obraťte.“
„Dobrá.“
Před týdnem projezdil Ravic Bouloňský lesík křížem krážem, ve dne i v noci. Věděl, kde je. Ještě několik minut. Zahnul do úzké aleje vlevo.
„Vracíme se?“
„Ano.“
Těžký pach vzduchu pod stromy, jimiž za celý den nepronikne slunce. Temnota hustší. Světlo reflektorů jasnější. Ravic v zrcátku viděl, jak se Haakova levička pomalu a opatrně sune po dvířkách auta. Řízení vpravo, pomyslil si Ravic, tenhle talbot má bohudík řízení na pravé straně!
Řízl zatáčku, přidržel volant levou rukou, předstíral, že v zatáčce ztratil vládu nad řízením, do přímé aleje vjel na plný

plyn, vůz vyletěl vpřed, a o pár vteřin později Ravic vší silou zabrzdil.
Brzdy zaječely, talbot se prudce zastavil. Ravic zapřel jednu nohu o pedál plynu, druhou o předek auta a tak udržel rovnováhu. Haake, jenž trhnutí nečekal a neměl opřené nohy, přepadl horní půlkou těla dopředu. Nestačil vytáhnout ruku z kapsy a narazil čelem na hranu předního skla a přístrojové desky. V témž okamžiku popadl Ravic těžký francouzský klíč v postranní kapse a udeřil jím Haaka do šíje, těsně pod lebku.
Haake se už nenarovnal. Svezl se ke straně. Pravé rameno zadrželo pád a přitisklo tělo k přístrojové desce.
Ravic se vzápětí znovu rozjel. Přejel alej a ztlumil světla. Jel dál a čekal, jestli někdo zaslechl skřípění brzd. Rozvažoval, jestli by měl Haaka někde vyhodit z vozu a schovat do křoví, kdyby někdo přišel. Nakonec zastavil u jedné křižovatky, vypnul světla i motor, vyskočil z vozu, zdvihl kapotu, otevřel dvířka na Haakově straně a naslouchal. Kdyby někdo šel, mohl ho Ravic odtud vidět a slyšet už zdaleka. Natolik, že by stačil Haaka odvléct za křoví a předstírat, že se něco stalo s motorem.
Ticho bylo jako hukot. Bylo tak náhlé a nepochopitelné, že až burácelo. Ravic zaťal ruce v pěst, až to bolelo. Věděl, že mu takhle v uších hřměla vlastní krev. Dýchal zhluboka a pomalu.
Burácení přecházelo v šumění. Šuměním proniklo drnčení, stále hlasitější. Ravic napínal sluch. Byl to stále hlasitější kovový zvuk - a najednou si uvědomil, že to jsou cvrčci a že šumění zmizelo. Byli tu už jenom cvrčci za probouzejícího se rána na úzkém pruhu louky šikmo před ním. Louku osvětloval první rozbřesk jitra. Ravic zabouchl kapotu. Byl nejvyšší čas. Musí být hotov, než se rozední. Ohlédl se. Místo nebylo vhodné. V Bouloňském lesíku neexistuje vhodné místo. Na Seinu už bylo taky moc světlo. Nepočítal s tím, že se to stane tak pozdě. Prudce se obrátil. Zaslechl za sebou cosi šramotit, škrábat a pak zasténání. Jedna Haakova ruka vyklouzla z otevřených dvířek a škrabala po stupátku. Ravic zpozoroval, že stále ještě drží v ruce francouzský klíč. Uchopil Haaka za límec kabátu, vyvlekl ho ven tak, aby hlava vyčnívala, a udeřil ho dvakrát do týla. Sténání ustalo.
Něco klaplo. Ravic ztuhl. Pak zjistil, že to byl revolver, který spadl ze sedadla na stupačku. Haake ho musel mít v ruce už předtím, než vůz zastavil. Ravic jej hodil zpátky do auta.
Poslouchal znovu. Cvrčci. Palouk. Nebesa, která se jasnila a zvedala. Za chvíli tu bude slunce. Ravic otevřel dvířka úplně, vytáhl Haaka, překlopil přední sedadlo a pokoušel se Haaka vměstnat na podlahu vozu mezi předními a zadními sedadly. Nešlo to, místo bylo příliš úzké. Oběhl vůz a otevřel kufr. Rychle ho vyprázdnil. Pak Haaka znovu vytáhl z auta a vlekl ho dozadu. Haake ještě nebyl mrtvý. Byl hrozně těžký. Ravikovi tekl po obličeji pot. Podařilo se mu namačkat tělo do kufru. Natlačil ho dovnitř jako embryo, s koleny vysoko přitaženými.
Sebral se země nářadí, lopatu a zvedák a položil je dopředu do vozu. V jednom ze stromů vedle Ravika se rozezpíval pták. Ravic sebou trhl. Připadalo mu, že ještě nikdy neslyšel nic tak hlasitého. Podíval se na louku. Zas byla o poznání jasnější.
Nemohl riskovat. Vrátil se a nadzdvihl víko kufru. Opřel si levou nohu o zadní nárazník a kolenem přidržoval víko pootevřené tak, aby mohl dovnitř vsunout ruce. Kdyby se někdo přiblížil, vypadalo by to, jako by tam Ravic nevinně na čemsi pracoval. Také mohl okamžitě nechat víko zapadnout. Měl před sebou dlouhou cestu. Před ní musel Haaka zabít.
Hlava ležela v pravém rohu. Mohl ji vidět. Krk byl měkký, krev ještě pulsovala v žilách. Stiskl prsty silně kolem hrdla a držel.
Zdálo se, že to trvá věčnost. Hlava se trochu pohnula. Jen málo. Tělo se snažilo napnout. Jako by je šaty věznily. Ústa se otevřela. Pták se znovu pronikavě rozezpíval. Objevil se jazyk, tlustý, žlutý, povleklý. A najednou otevřel Haake jedno oko. Vystouplo z důlku, vypadalo, jako by teď na světle opět nabylo schopnosti vidění, jako by se odpoutalo a blížilo k Ravikovi - pak tělo povolilo. Ravic ho ještě chvíli držel. Bylo po všem.
Víko sklaplo. Ravic udělal několik kroků. Pak ucítil, jak se mu roztřásla kolena. Přidržel se stromu a zvracel. Bylo mu, jako by mu to mělo utrhnout žaludek. Snažil se ovládnout. Nic to nepomohlo.
Když vzhlédl, uviděl přes louku přicházet nějakého člověka. Muž se na něho díval. Ravic se nehýbal. Muž se blížil. Šel pomalými, nedbalými kroky. Byl oblečený jako zahradník nebo jako dělník. Ještě pořád se díval na Ravika. Ravic si odplivl a vytáhl krabičku cigaret. Zapálil si jednu a vtáhl kouř. Kouř štípal a pálil v krku. Muž přešel alej. Podíval se k místu, kde Ravic zvracel, a pak na auto a pak na Ravika. Neřekl nic a Ravic nemohl z jeho obličeje nic vyčíst. Zvolna zmizel za křižovatkou.
Ravic ještě několik vteřin vyčkával. Pak zavřel kufr a spustil motor. V Bouloňském lesíku se už nedalo nic dělat. Bylo už příliš jasno. Musel zajet do St. Germain. Znal tamní lesy.

XXX.

Za hodinu zastavil před malou hospůdkou. Měl hrozný hlad a v hlavě mu hučelo. Zaparkoval vůz před domem, kde stály dva stolky a několik židli. Objednal si kávu a rohlíky a šel se mezitím umýt. Vypůjčil si skleničku a vypláchl si ústa. Pak si umyl ruce a vrátil se.
Snídaně stála na stole. Káva voněla jako ta nejbáječnější káva na světě, vlaštovky obletovaly střechu, slunce rozvěšovalo na stěny domů první zlaté goblény, lidé šli do práce a za korálkovým závěsem bistra drhla děvečka s podkasanými sukněmi podlahu. Ravic si už ani nevzpomínal, kdy zažil tak poklidné letní ráno.
Pil horkou kávu. Ale nedokázal se odhodlat něco sníst. Nechtěl se ničeho dotknout rukama. Podíval se na ně. Nesmysl, říkal si. Zatraceně, z toho přece nemíním dostat nějaké komplexy. Musím se najíst. Vypil ještě jeden šálek kávy. Vytáhl cigaretu a dával pozor, aby si nedal do úst ten konec, kterého se dotkl prsty. Takhle to dál nejde, pomyslel si. Ale

přesto nejedl. Nejdřív to musím vyřídit až do konce, rozhodl se, vstal a zaplatil.
Stádo krav. Motýli. Slunce nad poli. Slunce na předním skle. Na kapotě. Slunce na lesklém kovu víka kufru, kde ležel Haake - mrtvý, aniž se dozvěděl, proč a kým zabit. Mělo to být jinak. Jinak -

„Poznáváš mě, Haake? Víš kdo jsem?“
Viděl před sebou brunátnou tvář. „Ne. Jak to, Kdo jste? Už jsme se někdy viděli?“.
„Ano“
„Kdy? Tykáme si? Snad v kadetce? Nevzpomínám si.“
„Nevzpomínáš si, Haake. Nebylo to v žádné kadelce. Bylo to později.“
„Později? Ale vy jste přece žil v cizině? Já jsem nikdy nebyl v zahraničí. Jenom v posledních dvou letech tady v Paříži. Snad jsme se spolu, někdy namazali - “
„Ne, Nenamazali. A ne tady. V Německu, Haake!“

Závory. Železniční koleje. Malá zahrada, plná růží, floxů a slunečnic. Čekání. Ztracený, černý vláček, bafající nekonečným ránem. V předním skle se zrcadlí a žijí oči, na jejichž vlhký s1iz se teď v kufru lepí prach pronikající skulinami.

„V Německu? Ach, rozumím. Na některém sjezdu strany. V Norimberku. Myslím, že si už vzpomínám. Nebylo to v Norimberském dvoře?“
„Ne, Haake,“. mluvil Ravic pomalu do předního skla a cílil, jak se těžká vlna minulých let vrací. „Ne v Norimberku. V Berlíně.“
„V Berlíně?“ Stínový obličej, roztřeseny odlesky světla, se stopou žoviální netrpělivosti. „No, tak se už vymáčknete, člověče! Nehrajte si na schovávanou a už mě dál nenapínejte na skřipec! Kde to bylo?“
Vlna sloupala ze země a dosáhla teď paží. „Na skřipci, Haake! Právě tam! Na skřipci!“
Zasmání, znejistělé, opatrné. „Nedělejte si legraci, člověče.“
„Na skřipci, Haake! Už víš, kdo jsem?“,
Smích, ještě nejistější, ještě opatrnější, hrozivý. „Jak to mám vědět? Vidím spousty lidí. Nemůžu si pamatovat každého zvlášť. Jestli narážíte na gestapo -“
„Ano, Haake. Gestapo.“
Pokrčení rameny. Číhavý pohled. „jestli jste tam byl někdy u výslechu - “
„Ano. Vzpomínáš si?“
Nové pokrčení rameny. „Jak si mám vzpomenout? Vyslýchali jsme tisíce -“
„Vyslýchali! Mučili, mlátili až do bezvědomí, rozmačkávali ledviny, lámali kosti, házeli do sklepa lidi jako pytle, znovu vytahovali, drásali obličej, drtili varlata - tomu říkáš „vyslýchat?“ Horké, děsivé sténání těch, kteří už ani křičet nemohli - „vyslýchali"! Skučení mezi mdlobou a mdlobou, kopance do břicha, pendreky, důtky - ano, tomu. všemu jste nevinně říkali „výslech“!“

Ravic zíral do neviditelného obličeje v předním skle, jimž bezhlučně ubíhala krajina s žitem a mákem a šípkovými růžemi - zíral do něho, jeho rty se pohybovaly, a říkal všecko, co chtěl říci a jednou říci musel.
„Ruce pryč! Anebo té odstřelím jako psa! Vzpomínáš si na malého Maxe Rosenberga, který ležel vedle mne v cele s rozmláceným tělem u snažil se rozbít si. hlavu o cementovou zeď, aby už nemohl byt „vyslýchán" - proč vyslýchán? Protože byl demokrat. A Willmann, který močil krev a neměl zuby a zbývalo mu už jen jedno oko poté, co byl u vás „vyslýchán" - a proč vyslýchán? Protože byl katolík a nevěřil, že váš vůdce je nový Mesiáš. A Riesenfetd, jehož záda vypadala jako kusy syrového masa a který žadonil, abychom mu prokousli žíly, protože to bez zubů nemohl udělat sám, když byl předtím „vyslýchán" tebou - proč vyslýchán? Protože byl proti válce a násilí a nevěřil, že kultura se nejdokonaleji vyjadřuje bombami a plamenomety. Vyslýchali! Tisíce jste jich „vyslýchali" - ruce pryč, ty svině. A teď tě konečně mám a pojedeme ven a tam je dům s tlustými zdmi a úplné o samotě a tam tě budu „vyslýchat" - pomalu, pomalu, celé dlouhé dny, Rosenbergova kůra, Willmannova, Riesenjeldova kůra, tak, jak jste nám to předvedli vy! A potom, po všem tomhle -
Ravic si najednou uvědomil, jakou rychlostí se řítí jeho aulo. Ubral plyn. Domy. Nějaká vesnice. Psi. Slepice. Koně na louce, v poklusu, napjaté šíje, vztyčené hlavy, pohanští Kentaurové, pulsující život. Rozesmátá žena s. košem prádla. Pestré prádlo se třepotá na šňůře, vlajky bezpečného štěstí. Přede dveřmi si hraje několik dětí. Viděl to všechno jako přes skleněnou stěnu, velice blízko a neuvěřitelně daleko, plné krásy a poklidu a nevinnosti, až bolestivě intenzívní a oddělené od něho a už navždycky nedosažitelné kvůli této noci. Nepociťoval lítost - tak to prostě bylo.
Jet pomaleji. Hnát se vesnicemi je, skvělá příležitost, jak být zadržen. Hodinky. Jel už skoro dvě hodiny. Jak je to možné? Nevšiml si toho. Neviděl nic, jen obličej, ke kterému mluvil -
St. Germain. Park. Černá mříž proti modrému nebi a pak stromy. Stromy. Stromové aleje. Park plný stromů, očekávaný, vytoužený, a najednou les.
Vůz jel tišeji. Les se zvedal, zelená a zlatá vlna, tryskal vlevo i vpravo vzhůru, zaplavil obzor a všechno pohltil - i malého, blýskavého brouka, který v něm bloudil křížem krážem.
Půda byla měkká a zarostlá křovinami. Ravic sjel daleko ze silnice. Nechal vůz stát tak, aby ho měl stále v dohledu, a začal asi sto metrů dál vyhazovat lopatou zem. Šlo to snadno. Kdyby někdo šel a spatřil vůz, mohl Ravic lopatu schovat a vrátit se k autu jako člověk na nevinné procházce.
Jáma musela být hluboká, aby mohl tělo dobře zakrýt hlínou. Pak přijel s vozem. Mrtvé tělo bylo těžké. Přesto se autem

přiblížil jen natolik, aby zůstal na tvrdé zemi a nezanechal otisky kol.
Tělo ještě neztuhlo. Přivlekl je k vykopané jámě a začal z. něho strhávat šaty a házet na jednu hromadu. Bylo to snazší, než si myslel. Nechal nahé tělo ležet, na zemi, vzal šaly, zastrčil je do kufru a odjel s vozem zpátky. Zamkl dvířka i kufr a vzal si kladivo. Musel počítat s tím, že tělo někdo náhodou najde, a chtěl znemožnit jakoukoli identifikaci.
Na okamžik mu připadlo zatěžko se vrátit. Cítil téměř neodolatelné nutkání nechat mrtvolu ležet, skočit do vozu a ujet. Zůstal stát a rozhlédl se. Několik metrů od něho se na bukovém kmeni prohánělv dvě veverky. Jejich rezavé kožíšky svítily ve slunci. Šel dál.
Naběhlý, namodralý obličej. Položil přes něj kus vlněného hadru nasáklého olejem a začal jej rozbíjet kladivem. Po prvním uderu se zarazil. Znělo to velice dutě. Pak bušil rychle dál. Po chvíli nadzdvihl hadr. Z obličeje byla nerozpoznatelná hmota, plná černé, sražené krve. Jako Riesenfeldova hlava, pomyslil si. Cítil, jak má pevně zaťaté zuby. Není to jako Riesenfeldova hlava, napadlo ho. Riesenfeldova hlava na tom byla hůř: ještě žila.
Prsten na pravé ruce. Stáhl ho a strčil tělo do jámy. Byla trochu krátká. Skrčil kolena k břichu. Pak tělo zahrabal. Šlo to rychle. Udupal zemi a na ni položil mechové drny, které předtím vyrýpl lopatou. Seděly přesně. Okraje se daly rozeznat jen tehdy, když se člověk shýbl. Místo zamaskoval roštím.
Kladivo. Lopata. Hadr. Odnesl je k šatům do kufru. Pak se ještě jednou vrátil, šel pomalu a pátral po stopách. Už skoro žádné nenašel. Zbytek obstará trocha deště a několik dní rostoucí tráva.
Podivné: boty mrtvého muže. Ponožky. Prádlo. Oblek už méně. Ponožky, košile, spodní prádlo - už strašidelně zvadlé, jako by zemřely společně s tělem. Hnusilo se mu, že se jich musí dotknout a vyhledat monogramy a krejčovské etikety. Ravic to provedl rychle. Vyřízl je. Pak všechny věci sroloval do uzlíčku a zakopal je. Udělal to několik kilometrů dál od místa, kde zahrabal mrtvolu - dost daleko, aby zabránil tomu, že by obojí bylo nalezeno současně.
Pokračoval v jízdě, až dojel k potoku. Vzal odřezané etikety a zabalil je do papíru. Pak roztrhal Haakův zápisník na malé kousky a prohledal náprsní tašku. Obsahovala dvě tisícifrankové bankovky, jízdenku do Berlína, deset marek, několik lístků s adresami a Haakův pas. Francouzské peníze si Ravic zastrčil do kapsy. V Haakových kapsách našel ještě několik pětifranků.
Na jízdenku se na chvíli zadíval. Do Berlína; zvláštní pohled: do Berlína. Roztrhal ji a položil k ostatním věcem. Pas si prohlížel dlouho. Platil na tři roky. Upadl do pokušení ponechat si ho a žít na něj. Hodilo by se to ke způsobu života, jaký vedl. Dlouho by se nerozmýšlel, kdyby to nebylo nebezpečné.
Roztrhal ho. Desetimarku taky. Haakovy klíče, revolver a potvrzenku na zavazadla si nechal. Chtěl si rozmyslet, jestli má kufry vyzvednout, aby tak v Paříži zahladil každou stopu. Našel účet z hotelu a roztrhal ho.
Všechno spálil. Trvalo to déle, než předpokládal, ale měl s sebou novinový papír, se kterým mohl roztrhané kusy oděvu spálit. Popel nasypal do potoka. Pak prohlédl auto, nejsou-li v něm stopy krve. Nenašel nic. Pečlivě umyl kladivo i francouzský klíč a uložil nářadí zpátky do kufru. Umyl si důkladně ruce, vytáhl cigaretu a chvíli seděl a kouřil. Vysokými buky šikmo prosvítalo slunce. Ravic seděl a kouřil. Cítil se prázdný a nemyslil na nic.

..*

Teprve když opět vyjel autem na silnici k zámku, vzpomněl si na Sibylu. Zámek bíle zářil v jasném létě pod věčnou oblohou osmnáctého století. Náhle si vzpomněl na Sibylu a poprvé od oné doby se nepokoušel klást odpor a odsunout to a potlačit. Ve svých vzpomínkách se nikdy nedostal dál než k hrůze a k šílenému strachu v její tváři, kterým bylo na jejím obličeji smazáno všechno ostatní. A nikdy se nedostal dál než ke zprávě, že se oběsila. Nikdy tomu nevěřil; bylo to sice možné - ale kdo ví, co se udalo předtím? Nikdy na ni nedokázal pomyslet bez pocitu, že má v mozku křeč, která mu zkroutila ruce jako pařáty a která mu sevřela hruď a na dlouhé dny mu znemožnila dostat se z rudé mlhy bezmocných nadějí na pomstu.
Myslel na ni a sevření a křeč a mlha najednou zmizely. Cosi se uvolnilo, byla odstraněna barikáda, strnulý obraz děsu se. pohnul, už nebyl ztuhlý jako celá ta léta předtím. Zkřivená ústa se pomalu zavírala, oči ztratily svou nehybnost a krev se tiše navracela do křídově bílé tváře. Už to nebyla ustrnulá maska děsu - znovu se objevila Sibyla, kterou znal, která s ním žila, jejíž něžná ňadra laskal a jež proteplila dva roky jeho života jako červnový večer.
Náhle se vynořily dny - večery - jako vzdálený, zapomenutý ohňostroj za obzorem. Vzpříčené, uzamčené dveře potřísněné zaschlou krví v jeho minulosti se najednou snadno a nehlučně otevřely a za nimi se znovu objevila zahrada místo gestapáckého sklepení.
Ravic už jel déle než hodinu. Nevracel .se zpátky do Paříže. Za St. Germain zastavil na mostě přes Seinu a hodil Haakovy klíče i revolver do vody. Pak stáhl střechu auta a pokračoval v cestě.
Jel ránem ve Francii. Noc už byla skoro zapomenuta a ležela za ním vzdálená celá desetiletí. Co se odehrálo před několika hodinami, stalo se teď už nezřetelným - ale co bylo po léta zasuto, kupodivu se vynořilo a přiblížilo a už je neoddělovala průrva v zemi.
Ravic nechápal, co se s -ním děje. Myslel si, že by měl být prázdný, unavený, lhostejný, vzrušený - očekával hnus, němé zadostučinění, touhu po kořalce, pití a zapomenutí - tohle vsak ne. Nečekal, že bude lehký a uvolněný, jako by z jeho minulosti spadl zámek. Rozhlédl se. Kolem ubíhala krajina, procesí topolů vzpínalo zelený jásot vzhůru jako pochodně, před ním se rozprostírala maková pole s chrpami, z pekařství malých vísek voněl čerstvý chleba a z jedné školy se rozléhaly dětské hlásky doprovázené houslemi.
Co si myslel předtím, když tudy projížděl? Před tím, před několika hodinami, před celou věčností. Kam se poděla skleněná stěna, pocit vyloučenosti? Rozplynuly se jako mlha po východu slunce. Zase viděl děti, jak si hrají na zápraží domů, viděl kočky a psy pospávat na slunci, viděl strakaté třepotající se prádlo ve větru, koně na pastvě, žena s prádlovými kolíčky v rukou stála ještě pořád na louce a rozvěšovala dlouhé řady košil. Viděl to a patřil k tomu víc než

celá ta dlouhá léta předtím. Něco v něm roztálo, měkké a vlhké to stoupalo vzhůru; spálené pole se rozzelenalo, a cosi v něm se pomalu vracelo do velké vyrovnanosti.
Seděl v autě velice tiše, stěží se odvážil pohnout, aby to nezaplašil. Rostlo to a rostlo kolem něho, perlilo se do výšky a zpět dolů, seděl tiše a ještě tomu nevěřil úplně a přesto to cítil a věděl, že to tu je. Čekal, že Haakův stín usedne vedle něho a bude na něho upřeně zírat - a teď tu seděl po jeho boku jen jeho život, vrátil se a díval se na něho.
Dvě oči, které po léta doširoka rozevřené mlčky a neúprosně žádaly a obžalovávaly, se zvolna zavíraly; kolem úst se usídlil mír, paže napřažené v děsu konečně poklesly. Haakova smrt smazala smrt ze Sibyliny tváře - ještě chvíli žila a pak se postupně stávala nezřetelnou. Konečně našla klid a propadala se; teď už se nikdy nevrátí, topoly a lípy ji měkce pohřbí a zůstane tu už jen léto a bzučení včel a jasná, silná únava z přetrženého spánku, jako by řadu nocí nespal a jako by dlouho nebo možná už nikdy neměl usnout.

..*

Zastavil auto v Ponceletově ulici. V okamžiku, kdy motor utichl a on vystoupil, pocítil, jak velice je unavený. Už to nebyla uvolněná únava jako za jízdy, nýbrž tupá, prázdná touha po spánku a ničem jiném. Vracel se do Internationalu a už pouhá chůze ho stála značné úsilí. Slunce mu leželo na šíji jako kláda. Uvědomil si, že musí odhlásit svůj pokoj v Prince de Galles. Zapomněl na to. Byl tak unavený, že na vteřinku zauvažoval, jestli by to nemohl odložit na později. Pak se přinutil k tomu, aby zavolal taxi a odjel k hotelu. Když vyrovnal účet, málem zapomněl požádat o svůj kufr. Čekal v chladné hale. Vpravo v baru sedělo několik lidí a popíjeli martini. Než se nosič vrátil, skoro už usnul. Dal mu spropitné a objednal si taxi. „Na Východní nádraží," požádal. Řekl to tak hlasitě, Že to vrátný i nosič mohli zřetelně slyšet.
Na rohu La Boëtieovy ulice dal zastavit. „Spletl jsem se o hodinu," zalhal taxikáři. „Je ještě moc brzo. Zastavte tady u toho bistra."
Zaplatil, vzal si kufr, zamířil k bistru a počkal, až taxi odjede. Pak se vrátil, vzal si jiné a odjel k Internationalu.
Dole nebyl nikdo mimo chlapce, který spal. Bylo poledne. Majitelka seděla u oběda. Ravic odnesl kufr do svého pokoje. Svlékl se a pustil sprchu. Myl se dlouho a důkladně.
Pak se vydrhnul lihem. Trochu ho to osvěžilo. Uklidil kufr i věci, které v něm byly. Oblékl si čisté prádlo a jiný oblek a sešel dolu za Morozovem.
„Právě jsem se chtěl u tebe stavit," přivítal ho Morozov. „Mám dnes volno. Můžeme v Prince de Galles -"
Umlkl a pozorně se na Ravika zadíval. „Není třeba," řekl Ravic.
Morozov k němu vzhlédl. „Vyřízeno," vysvětlil Ravic. „Dnes ráno. Neptej se mě. Chci spát."
„Potřebuješ jinak něco?"
„Nic. Všechno je vyřízené. Měl jsem štěstí."
„Kde je auto?"
„Ponceletova ulice. Všechno v pořádku."
„Nic dalšího na práci?"
„Nic. Najednou mě děsně bolí hlava. Chci spát. Zajdu za tebou potom."
„Dobře. Už se nemusí nic zařizovat?"
„Ne," odpověděl Ravic. „Už nic, Borisi. Šlo to hladce."
„Nic jsi nezapomněl?"
„Myslím, že ne. Ne. Teď se tím nedokážu prokousávat ještě jednou. Musím se nejdřív vyspat. Potom. Zůstaneš tady ?"
„Samozřejmě," přikývl Morozov.
„Tak dobře. Já pak přijdu dolů."
Ravic se vrátil do svého pokoje. Hlava ho nesnesitelně bolela. Chvíli postál u okna. Pod ním se třpytily lilie emigranta Wiesenhoffa. Naproti šedá zeď s prázdnými okny. Všechno skončilo. Bylo to správné a spravedlivé a muselo to tak být, ale skončilo to a nebylo žádné pokračování. Dál už nebude nic. Ani z něho. Zítra bude jeho jméno beze smyslu. Před oknem prudce klesal den.
Svlékl se a znovu se myl. Ponořil ruce nadlouho do lihu a nechal je uschnout na vzduchu. Kůže kolem prstních kloubů se napjala. Měl těžkou hlavu a jako by se v ní mozek volně kutálel sem a tam. Vytáhl injekční stříkačku a vyvařil ji na malém, elektrickém vařiči na okně. Voda chvíli bublala. Připomněla mu potok. Jenom potok. Ulomil hlavičky dvou ampulek a natáhl vodově průzračnou tekutinu do stříkačky. Vpíchl si injekci a lehl si na postel. Po chvíli si přinesl svůj starý župan a přikryl se jím. Připadalo mu, že je mu dvanáct a že je unavený a sám ve zvláštní osamělosti růstu a mládí.

..*

Probudil se až navečer. Nad střechami domů viselo bledě růžové nebe. Zezdola zaznívaly Wiesenhoffův hlas a hlas paní Goldbergové. Nerozuměl, co říkají. Taky ani nechtěl. Měl náladu člověka, který odpoledne spal a není na to zvyklý - vyvázaný ze všech vztahů a zralý pro rychlou, nesmyslnou sebevraždu. Byl bych rád, kdybych teď mohl operovat, pomyslel si. Nějaký těžký, beznadějný případ. Napadlo ho, že celý den nic nejedl. Náhle pocítil svíravý hlad. Bolest hlavy zmizela. Oblékl se a sešel dolů.
Morozov seděl s vyhrnutými rukávy ve svém pokoji u stolu a řešil šachovou úlohu. Místnost byla téměř holá. Na stěně visel kabát uniformy. V jednom rohu ikona a před ní lampička, v druhém stůl se samovarem, ve třetím moderní lednička. To byl Morozovův luxus. Měl v ní vodku, pivo a potraviny. Před postelí ležel turecký koberec.
Morozov beze slova vstal a přinesl láhev vodky a dvě skleničky. Nalil je plné. „Zubrovka," poznamenal.

Ravic si sedl ke stolu. „Nebudu nic pít, Borisi. Mám jenom děsný hlad.“
„Dobrá. Půjdeme se najíst. Zatím - “ Vytáhl z ledničky černý ruský chléb, okurky, máslo a malou krabičku kaviáru - „si vezmi tohle. Kaviár je dárek vrchního kuchaře ze Šeherezády. Důvěryhodný.“
„Borisi,“ přerušil ho Ravic. „Nehrajme jeden před druhým divadlo. Toho muže jsem potkal před Osirisem, zabil ho v Bouloňském lesíku a zahrabal v St. Germain.“
„Viděl tě někdo?“
„Ne. Ani před Osirisem ne.“
„Nikde?“
„V Lesíku šel kdosi přes louku. Když už bylo všechno vyřízené. Měl jsem ho v autě. Ten člověk nemohl vidět nic než auto a mě, jak zvracím. Mohl jsem být opilý anebo se mi mohlo udělat špatně. Nic mimořádného.“
„Co jsi udělal s jeho věcmi ?“
„Zakopal. Etikety jsem vyřízl a spálil s jeho papíry.
Mám jenom jeho peníze a potvrzenku na zavazadla ze Severního nádraží. Pokoj už odhlásil a chtěl dneska ráno odjet.“
„Kruci, to ale bylo štěstí! Nějaké stopy krve?“
„Ne. Vlastně tam prakticky žádná nebyla. Svůj pokoj v Prince de Galles jsem odhlásil. Věci mám už zase tady. Je pravděpodobné, že lidi, se kterými tady spolupracoval, se budou domnívat, že odcestoval. Když se odnesou zavazadla, nezbude po něm tady jediná stopa.“
„V Berlíně zjistí; že nepřijel, a budou se tady ptát.“
„Když zmizí zavazadla, nedovědí se, kam odjel.“
„Dovědí se to. Nepoužil svůj lístek pro spací vůz. Spálil jsi ho?“
„Ano.“
„Tak spal i tu potvrzenku.“
„Mohla by se poslat do oddělení zavazadel s žádostí, aby kufry odeslali na dobírku do Berlína anebo někam jinam.“
„To vyjde nastejno. Raději ji spal. Když budeš moc mazaný, budou si bůhvíco domýšlet. Takhle proste zmizel. To se v Paříži stává. Zahájí pátrání, a když budou mít štěstí, tak zjistí, kde byl viděn naposledy. V Osirisu. Byl jsi uvnitř?“
„Ano. Jenom na minutu. Uviděl jsem ho. On mě ne. Počkal jsem pak na něho venku. Tam nás neviděl nikdo.“
„Můžou se vyptávat, kdo byl tou dobou v Osirisu. Rolanda si vzpomene, žes tam byl.“
„Bývám tam často. To ještě nic neznamená.“
„Lepší bude, když se tě nebudou ptát na nic. Jsi emigrant, bez papírů. Ví Rolanda, kde bydlíš?“
„Ne. Ale zná Veberovu adresu. Oficiálně je tam lékařem on. Rolanda za několik dní odchází.“
„Ví se, kde bude.“ Morozov si nalil. „Raviku, tak se mi zdá, že bude lepší, když na pár týdnů zmizíš.“
Ravic na něho pohlédl. „To se snadno řekne, Borisi. Ale kam ?“
„Někam, kde jsou lidi. Jeď do Cannes nebo Deauville.Tam je teď rušno a ztratíš se tam. Nebo do Antibes. Znáš je a nikdo se tam neptá po pasech. Od Vebera a Rolandy se vždycky dozvím, jestli se po tobě ptala policie, aby tě vyslechla jako svědka.“
Ravic zavrtěl hlavou. „Nejlepší je zůstat, kde člověk je, a žít, jako by se nic nestalo.“
„Ne, tentokrát ne.“
Ravic vzhlédl k Morozovovi. „Nebudu utíkat. Zůstanu tady. To k tomu patří. Nechápeš?“
Morozov na to nic neřekl. „Tak aspoň zatím spal tu potvrzenku na zavazadlo,“ navrhl.
Ravic vytáhl z kapsy lístek, zapálil ho a nechal ho shořet nad popelníkem. Morozov měděný talířek vzal a vysypal těch několik lupínků popela z okna. „Tak, tohle je vyřízené. Jinak už od něho nemáš u sebe nic?“
„Peníze.“
„Ukaž.“
Prohlížel je. Nebyly na nich žádná znaménka. „Těch se zbavíš snadno. Co s nimi míníš podniknout?“
„Můžu je poslat emigrantskému fondu. Anonymně.“
„Zítra je rozměň a pošli je za čtrnáct dní.“
„Dobře.“
Ravic zastrčil peníze. Když je skládal, uvědomil si najednou, že už pojedl. Zběžně přelétl ruce očima. Divné, co si to dneska ráno všechno myslel. Vzal si další krajíček čerstvého černého chleba.
„Kam se půjdem najíst?“ zeptal se Morozov.
„To je jedno.“
Morozov se na něho podíval. Ravic se usmál. Bylo to poprvé, že se zase usmál. „Borisi,“ začal. „Nedívej se na mě jako ošetřovatelka na člověka, u kterého se obává, že se nervově zhroutí. Zlikvidoval jsem dobytka, který by zasloužil stokrát a tisíckrát horší smrt. V životě jsem už zabil dost lidí, po nichž mi nic nebylo, a vyznamenali mě za to. A ani jsem je nezabil v poctivém boji, nýbrž ze zálohy, ze zadu, když nic netušili; a to byla válka a bylo to čestné. Jedině mě několik minut mrzelo, že jsem to tomu syčákovi nemohl říct přímo do očí, ale to bylo idiotské přání. Je vyřízený a už nebude nikoho mučit, a já jsem se z toho vyspal a teď už je to tak daleko, jako bych o tom četl v novinách.“
„Tak dobře.“ Morozov si zapnul kabát. „Pak tedy jdem, Potřebuju se něčeho napít.“
Ravic vzhlédl. „Ty?“
„Ano, já!“ odpověděl Morozov. „Já.“ Okamžik váhal. „Je to dneska poprvé, že se cítím starý.“

XXXI.

Rolandina slavnost na rozloučenou začala přesně v šest. Trvala jen hodinu. V sedm už zase šel obchod.
V jedné vedlejší místnosti stál prostřený stůl. Všechny prostitutky byly oblečené. Většinou měly černé hedvábné šaty. Ravic je vídal vždycky jen nahé anebo v nějakých těch průhledných hadřících a teď řadu z nich poznat jen stěží. Jenom půl tuctu děvčat zůstalo ve velkém sále jako pohotovostní skupina. V sedm se převléknou a budou taky pohoštěny. Ani jediná by sem nevkročila ve svém pracovním úboru. Nebyl to příkaz madam - děvčata to tak chtěla sama. Ravic ani nic jiného nečekal. Znal etiketu mezi lehkými holkami; byla přísnější než ve vysoké společnosti.
Děvčata se složila a darovala Rolandě do její kavárny šest proutěných křesel. Madam věnovala registrační pokladnu, Ravic k proutěným křeslům dva mramorové stolky. Byl jediným účastníkem, který nepatřil k podniku. A jediným mužem.
Večeře začala pět minut po šesté. Madam předsedala. Po její pravici seděla Rolanda, vlevo Ravic. Pak následovaly nová gardedáma, pomocná gardedáma a za nimi řady děvčat.
Předkrm byl vynikající. Štrasburská paštika z husích jater, podle domácího receptu, k ní staré sherry. Před Ravika postavili láhev vodky. Nenáviděl sherry. Po něm lahodnou minerálku z Vichy. Pak kambala s menrsaltským, ročník 1933. Kambala byla jako od Maxima. Víno lehké a k ní dostatečně mladé. Pak přišel jemný zelený chřest. Pak kuřata na rožni, křupavá a křehounká, skvělý salát s nádechem česneku, k tomu Château St. Emilion. Na horním konci tabule se pila láhev Romané Conti 1921. „Děvčata tomu nerozumějí," prohlásila madam. Ravic ano. Dostal druhou láhev. Zato se zřekl šampaňského a čokoládového krému. K vínu jedl společně s madam uleželý brie s čerstvým bílým chlebem bez másla.
Zábava u stolu připomínala dívčí penzionát. Proutěná křesla byla ozdobená stuhami. Registrační pokladna se leskla. Mramorové stolky se třpytily. Místností vanula melancholie. Madam byla v černém. K tomu brilianty. Ne v přehnaném množství. Brož a prsten. Vybrané, namodralé kameny. Žádnou korunku, přestože se stala hraběnkou. Měla vkus. Madam milovala brilianty. Tvrdila, že rubíny a smaragdy znamenají riziko. Diamanty jsou jisté. Konverzovala zábavě, lehce a duchaplně. Citovala Montaigne, Chateaubrianda a Voltaira. Nad chytrým, ironickým obličejem se třpytily bílé vlasy se slabým modrým přelivem.
V sedm hodin, po kávě, se dívky zvedly jako poslušné chovanky z penzionátu. Zdvořile poděkovaly madam a rozloučily se s Rolandou. Madam ještě chvíli zůstala. Dala přinést armaňak, jaký Ravic ještě nepil. Výpomocná četa, která měla předtím službu, vešla, umytá, méně našminkovaná než při práci, ve večerních šatech. Madam počkala, až se dívky usadily a dostaly se až ke kambale. S každou prohodila několik slov a poděkovala jim, že obětovaly tu hodinu předtím. Pak se půvabně rozloučila. „Ještě vás uvidím, Rolando, než odejdete - "
„Jistě, madam - "
„Smím tu nechat ten armaňak?" zeptala se Ravika.
Ravic poděkoval. Madam odcházela, každým coulem dáma první třídy.
Ravic si vzal láhev a přesedl si k Rolandě. „Kdy odjíždíš?" zeptal se.
„Zítra odpoledne ve čtyři nula sedm."
„Přijdu na nádraží."
„Ne, Raviku. To nejde. Můj ženich přijede dnes večer. Odjedeme společně. Chápeš, proč nemůžeš přijít? Divil by se."
„Přirozeně."
„Zítra ráno si chceme, ještě obstarat nějaké věci a před odjezdem je odeslat. Dnes se stěhuji do hotelu Belfort. Slušný, levný, čistý."
„On tam taky bydlí?"
„Jistěže ne," odpověděla udiveně Rolanda. „Přece ještě nejsme manželé."
„To je pravda."
Ravic věděl, že tohle všechno není póza. Rolanda byla měšťačka, která měla určité zaměstnání. Jestli v dívčím penzionátě nebo v bordelu, nehrálo roli. Své povolání nyní opustila, tím to skončilo, a ona se vrátí do svého měšťáckého světa, aniž na ní uvázl jen stínek světa předchozího. Právě tak tomu bylo u spousty prostitutek. Z mnohých z nich se staly výtečné manželky. Prostituce byla seriózní povolání, žádná neřest. To zajišťovalo před degradací.
Rolanda vzala láhev armaňaku a nalila Ravikovi ještě jednou. Pak vytáhla z kabelky lístek. „Kdybys chtěl jednou pryč z Paříže - tady je naše adresa. Můžeš kdykoliv přijít."
Ravic se podíval na adresu. „Jsou na něm dvě jména," vysvětlovala. „Jedno pro první dva týdny. To je moje. Pak to bude jméno mého manžela."
Ravic lístek zastrčil. „Děkuji, Rolando. Prozatím zůstanu v Paříži. Navíc by byl tvůj manžel překvapen, kdybych se u vás zčistajasna objevil."
„Myslíš proto, že jsem nechtěla, abys přišel na nádraží? To je něco jiného. Adresu ti dávám pro případ, ze bys musel z Paříže. Nahonem. Proto."
Podíval se na ni. „Proč?"
„Raviku," řekla. „Ty jsi uprchlík. A uprchlíci mívají občas potíže. Proto je dobré vědět, kde člověk může bydlet, a kde mu dá policie pokoj."
„Jak to víš, že jsem uprchlík?"
„Vím to. Nikomu jsem to neřekla. Tady do toho nikomu nic není. Adresu si schovej. Kdybys to někdy potřeboval, přijeď. U nás se nikdo neptá."
„Dobře. Děkuji, Rolando."
„Před dvěma dny tu byl nějaký člověk od policie. Ptal se po jednom Němci. Chtěl vědět, jestli tu byl."

„Tak?“ Ravic zpozorněl.
„Ano. Když ses tu posledně stavil, tak tu seděl. Už se na něho asi nebudeš pamatovat. Holohlavý tlusťoch. Seděl vedle s Yvonnou a Klárou. Policista se vyptával, jestli tu byl a kdo tu ještě byl mimo něho.“
„Nemám tušení.“
„Určitě sis ho nevšiml. Samozřejmě jsem neřekla, že jsi sem onoho večera na chvilku přišel.“
Ravic kývl.
„Je to tak lepší,“ prohlásila Rolanda. „Není třeba dávat fízlům příležitost, aby se nevinných lidí vyptávali na pasy.“
„Samozřejmě. Řekl ti, co chtěl?“
Rolanda pokrčila rameny. „Ne. A nám do toho taky nic není. Řekla jsem mu, že tu nikdo nebyl. To je naše stará zásada. Nikdy nic nevíme. To je lepší. A on se ani moc nezajímal.“
„Ne?“
Rolanda se usmála. „Raviku, je hodně Francouzů, kteří si z toho moc nedělají, co se stane s nějakým německým turistou. Máme dost práce sami se sebou.“
Vstala. „Už musím jít. Sbohem, Raviku.“
„Sbohem, Rolando. Bez tebe to tady už nebude takové.“
Usmála se. „Možná ne hned. Ale brzo.“
Šla se rozloučit s děvčaty. Cestou se ještě zastavila u registrační pokladny, křesel a stolků. Byly to praktické dárky. Už je viděla ve své kavárně. Zejména registrační pokladnu. Představovala příjmy, bezpečnost, domov a blahobyt. Rolanda chvíli váhala, pak ale neodolala. Z kabelky vytáhla několik mincí, položila vedle pokladny a začala ťukat do klapek. Přístroj zabzučel, ukázal dva franky padesát, zásuvka vyjela a Rolanda s dětsky šťastným úsměvem vyinkasovala peníze od sebe samé.
Děvčata zvědavě přiběhla a obklopila pokladnu. Rolanda vyinkasovala podruhé frank pětasedmdesát.
„Co se u vás dostane za frank pětasedmdesát ?“ vyptávala se Markéta, které se jindy říkalo jenom Kobyla.
Rolanda zauvažovala. „Jeden dubonnet, dvakrát pernod.“
„Kolik dělá jeden amér picon a jedno pivo?“
„Sedmdesát centimů.“ Rolanda ťukala. Nula franků, sedmdesát centimů.
„To je levné,“ chválila Kobyla.
„Musíme být levnější než v Paříži,“ vysvětlila Rolanda.
Dívky rozestavily křesla k mramorovým stolkům a opatrně se do nich posadily. Uhladily si svoje večerní šaty a najednou z nich byly návštěvnice v Rolandině budoucí kavárně. „Prosily bychom třikrát čaj s anglickými sušenkami, paní Rolando,“ požádala Daisy, něžná blondýnka, zvlášť oblíbená u ženatých mužů.
„Sedm franků padesát.“ Rolanda uvedla pokladnu do chodu. „Je mi líto, ale anglické sušenky jsou velmi drahé.“
Markéta, Kobyla, zdvihla po usilovném přemýšlení hlavu. „Dvě láhve pommery,“ objednala vítězoslavně. Měla Rolandu ráda a chtěla jí to dát najevo. „Devadesát franků. Dobré pommery.“
„A čtyři koňaky,“ zafuněla Kobyla. „Mám narozeniny.“
„Čtyři franky čtyřicet.“ Pokladna klapala. „A čtyři kávy s pusinkami ?“
„Tři franky šedesát.“
Nadšená Kobyla se zadívala na Rolandu. Už ji nic nenapadlo.
Děvčata se tísnila kolem pokladny. „Kolik to dělá dohromady, paní Rolando?“
Rolanda ukázala lístek s vytištěnými čísly. „Sto pět franků osmdesát.“
„A kolik je z toho zisku ?“
„Asi třicet franků. To dělá to Šampaňské, na něm se hodně vydělá.“
„Bašta!“ pochvalovala si Kobyla. „Bašta! Ať to takhle jde pořád!“
Rolanda se vrátila k Ravikovi. Oči jí zářily, jak jen dokážou zářit oči, v nichž je láska anebo obchod. „Sbohem, Raviku. Nezapomeň, co jsem ti říkala.“
„Nezapomenu. Sbohem, Rolando.“
Odešla, statná, vzpřímená, klidná - pro ni byla budoucnost prostá a život dobrý.

..*

Seděl s Morozovem u Fouqueta. Devět hodin večer. Terasa přecpaná lidmi. Daleko, za Vítězným obloukem, svítily dvě lucerny bílým, velmi studeným světlem.
„Krysy opouštějí Paříž,“ vyprávěl Morozov. „V Internationalu jsou už tři pokoje prázdné. To tu nebylo od roku 1933.“
„Přijdou jiní emigranti, a obsadí je.“
„Jací? Měli jsme Rusy, Italy, Poláky, Španěly, Němce -“
„Francouzi,“ vysvětlil Ravic. „Z pohraničí. Uprchlíci. Jako za poslední války.
Morozov zdvihl skleničku a zjistil, že je prázdná. Kývl na číšníka. „Ještě jednu karafu pouilly.“
„A jak je to s tebou, Raviku?“ otázal se pak.
„Jakožto krysou?“
„Ano.“
„Dneska i krysy potřebují pasy a víza.“ Morozov se na něho nespokojeně podíval. „Měl jsi doteďka nějaké? A přesto jsi byl ve Vídni, Curychu, Španělsku a v Paříži. Teď je na čase, abys odsud zmizel.“
„Kam?“ chtěl vědět Ravic. Vzal karafu, kterou přinesl číšník. Sklo bylo chladné a zamžené. Nalil lehké víno. „Do Itálie? Tam čeká gestapo na hranicích. Do Španělska? Tam čekají falangisté.“

„Do Švýcarska.“
„Švýcarsko je moc malé. Ve Švýcarsku jsem byl třikrát. Pokaždé mě policie do týdne chytla a poslala do Francie.“
„Anglie. Z Belgie jako slepý pasažér.“
„Vyloučeno. Čapnou tě v přístavu a pošlou zpátky do Belgie. A Belgie není země pro emigranty.“
„Do Ameriky nemůžeš. Co říkáš Mexiku ?“
„Přeplněné. A taky se musí mít aspoň nějaký papír.“
„Ty nemáš vůbec žádné ?“
„Měl jsem několik propouštěcích potvrzení z věznic, ve kterých jsem seděl pod různými jmény za ilegální přechod hranic. To není zrovna to pravé. Samozřejmě jsem je hned zase roztrhal.“
Morozov mlčel.
„S utíkáním je konec, kamaráde,“ řekl Ravic. „Vždycky musí jednou skončit.“
„Víš, co tě tady čeká, jestli vypukne válka?“
„Jistě. Francouzský koncentrační tábor. Budou špatné, protože nic není připraveno.“
„A pak?“
Ravic pokrčil rameny. „Člověk nemá myslet moc daleko dopředu.“
„No dobrá. Ale víš, co se může stát, když tady propukne blázinec a ty budeš sedět v koncentráku? Mohli by tě dostat Němci.“
„Mě a spoustu dalších. Možná. Možná, že nás včas pustí. Kdo ví?“
„A pak?“
Ravic vytáhl z kapsy cigarety. „Nechme toho, Borisi. Já nemůžu pryč z Francie. Všude jinde je to nebezpečné nebo nemožné. A já už taky nechci dál.“
„Ty už nechceš dál?“
„Ne. Přemýšlel jsem o tom. Nemůžu ti to vysvětlit. Nedá se to vysvětlit. Dál už nechci.“
Morozov mlčel. Díval se na lidské hemžení. „Tamhle je Joan,“ upozornil. Seděla s nějakým mužem poměrně daleko od nich u stolku směrem na avenue Jiřího V. „Znáš ho?“ zeptal se Ravika.
Ravic se otočil naznačeným směrem.
„Zdá se, že dost často mění partnery.“
„Žene se za životem,“ odpověděl lhostejně Ravic. „Jako většina z nás. Sotva dechu popadá, jen aby nic nezmeškala.“
„Může se to nazvat i jinak.“
„To se může. Zůstane to totéž. Neklid, starý brachu. Nemoc posledních pětadvaceti let. Nikdo už nevěří, že bude pokojně stárnout se svými úsporami. Každý cítí pach požáru a pokouší se urvat, co se dá. Ty ne. Ty jsi filozof prostých radostí.“
Morozov na to nic neřekl.
„O klobouících nemá ponětí,“ poznamenal Ravic. „Jen se podívej, co to má na hlavě! Vůbec má málo vkusu. V tom je její síla. Kultura zeslabuje. Koneckonců jde vždycky znovu jen o holý životní pud. Ty sám jsi skvělým příkladem.“
Morozov se zašklebil. „Nech si moje nízké životní radosti, ty poutníku po výšinách. Kdo má prostý vkus, tomu se líbí hodně věcí. Nikdy nezůstane sedět s prázdnýma rukama. Když je někomu šedesát a honí se za láskou, tak to je idiot, který chce vyhrát, zatímco ostatní hrají s cinknutými kartami. Slušný nevěstinec dává klid duši. Dům, kam chodívám, má šestnáct mladých žen. Za pár švestek jsem tam paša. Projevují mi tam něžnosti opravdovější než ty, pro které mnohý otrok lásky přelévá slzy. Otrok lásky, řekl jsem.“
„Já jsem rozuměl, Borisi.“
„Dobrá. Vypijeme tady tohle. Chladné, lehké pouilly. A vdechujme stříbrný vzduch Paříže, dokud ještě není zamořený.“
„To můžeme. Všiml sis, že letos vykvetly kaštany už podruhé ?“
Morozov kývl. Ukázal na nebe, kde nad tmavými střechami zářil Mars, narudlý a velký. „Ano. A tamhleten je prý letos blíž zemi než dlouhá léta předtím.“ Zasmál se. „Brzo se dočteme, že se někde narodilo dítě s mateřským znamínkem ve tvaru meče. A že někde jinde padal krvavý Déšť.. Chybí už jen tajemná kometa ze středověku, aby ta předznamenání byla kompletní.“
„Kometa je tamhle.“ Ravic ukázal na běžící světelná písmena nad vydavatelstvím novin, která se jakoby bez oddechu pronásledovala, a na dav, sledující je mlčky se zakloněnými hlavami.
Seděli dlouho. Na okraji chodníku se uvelebil harmonikář a hrál La Palomu. Objevili se prodavači koberců s hedvábnými kešany přes ramena. Mezi stolky prodával nějaký chlapec pistácie. Všechno vypadalo jako jindy, dokud nepřišli kameloti s čerstvými vydáními. Lidi jim je přímo rvali z rukou a za pár okamžiků nato vypadala terasa jako pohřbená pod rojem obrovských, bílých, bezkrevných molů, kteří s lehce povívajícími křídly chtivě seděli na svých obětech.
„Tamhle jde Joan,“ upozornil Morozov.
„Kde?“
„Naproti.“
Joan přecházela šikmo ulici k zelenému otevřenému vozu, zaparkovanému na Elysejských polích. Neviděla Ravika. Její společník obešel auto a sedl si za volant. Byl bez klobouku a poměrně mladý. Obratně vymanévroval vozem z řady dalších aut. Měl delahaye. „Pěkný vůz,“ poznamenal Ravic.
„Pěkné pneumatiky,“ opičil se Morozov a funěl. „Poctivý železný Ravic,“ připojil naštvaně. „Vykořeněný a středoevropský. Pěkný vůz. Zatracená mrcha - to bych chápal.“
Ravic se usmál. „Co z toho? Mrcha nebo světice - vždycky je to jen to, co z toho člověk sám udělá. Tomu ty nerozumíš, ty mírumilovný návštěvníku bordelů s těmi svými šestnácti ženami. Láska není handlíř, který chce zpátky svoje vklady.

A fantazii stačí pár hřebíků, aby na ně rozvěsila své závoje. Je jí jedno, jestli jsou zlaté, plechové anebo rezavé. Kde se uchytne, tam se uchytne. Trnitá křoviska, anebo růžové keře - když přes ně padne závoj utkaný z měsíčního světla a perleti, stanou se z obou pohádky z tisíce a jedné noci.“
Morozov upil doušek vína. „Příliš mnoho mluvíš,“ konstatoval. „A navíc to všechno není pravda.“
„Vím. Ale v úplné tmě je i bludička už světlo, Borisi.“
Od náměstí Étoile přišel na stříbrných nohách chládek. Ravic položil dlaň kolem orosené sklenice s vínem. Byla chladná pod jeho rukou. Jeho život byl chladný pod jeho srdcem. Přinášel jej hluboký dech noci a s ním přicházela i hluboká lhostejnost vůči osudu. Vůči osudu a budoucnosti. Kdy tomu už jednou bylo podobně? V Antibes, vzpomněl si. Když si uvědomil, že ho Joan opustí. Byla to lhostejnost, která se změnila ve vyrovnanost. Stejně jako rozhodnutí, že neuprchne. Že už nebude utíkat. Patřilo to k sobě. Měl pomstu i lásku. To stačilo. Nebylo to všecko, ale bylo toho právě tolik, kolik může muž žádat. Nečekal už ani jedno, ani druhé. Zabil Haaka a neopustil Paříž. Už ji neopustí. Patřilo to k tomu. Kdo využil jednu šanci, musel se vzdát druhé. Nebyla to rezignace, byl to klid rozhodnutí, mimo veškerou logiku. Rozkolísanost se proměnila ve stálost. Něco se urovnalo, člověk čekal, soustřeďoval se a rozhlížel se. Bylo to jako mystická důvěra, k níž se soustřeďovalo bytí před přeryvem. Všechno už ztratilo význam. Všechny řeky se zastavily. Jezero zdvihalo svou hladinu do noci. A zítřek ukáže, kam se vylije.
„Musím jít,“ poznamenal Morozov a podíval se na hodinky.
„Dobrá. Ještě chvíli zůstanu, Borisi.“
„Vstřebávat poslední večery před soumrakem bohů, viď?“
„Přesně tak. Tohle všecko se už nikdy nevrátí.“
„Je to tak zlé?“
„Ne. Vždyť ani my se už nevrátíme. Včerejšek je pryč a žádné slzy a zapřísahání ho už nepřivedou zpátky.“
„Mluvíš příliš mnoho.“ Morozov se zdvihl. „Děkuj pánubohu. Zažiješ ještě konec století. Nebylo to dobré století.“
„Bylo naše. Mluvíš příliš málo, Borisi.“
Morozov dopil zbytek svého vína vstoje. Položil sklenici tak opatrně nazpátek, jako by byla z dynamitu, a otřel si vousy. Byl v civilu a stál před Ravikem široký a mohutný. „Nemysli si, že nechápu, proč nechceš pryč,“ řekl pomalu. „Moc dobře chápu, že už nechceš dál, ty fatalistický opraváři tělesných schránek.“

..*

Ravic se vrátil do hotelu brzo. Ve vestibulu zahlédl sedící malou, ztracenou postavičku, která při jeho příchodu vstala vzrušeně z pohovky, s podivným máchnutím obou rukou. Všiml si, že v jedné nohavici chybí noha. Vyčníval z ní špinavý, rozedřený dřevěný špalík.
„Doktore - doktore -“
Ravic se podíval pozorněji. Ve slabém světle haly uviděl chlapecký obličej s širokým úsměvem od ucha k uchu.
„Jeannot,“ řekl překvapeně. „Samozřejmě, to je Jeannot!“
„Správně. Ještě pořád! Čekám tu už celý večer. Sehnal jsem vaši adresu teprve dnes odpoledne. Už předtím jsem několikrát zkoušel vyrazit ji z té staré čarodějnice, z vrchní sestry na klinice. Ale pokaždé mi řekla. že už nejste v Paříži.“
„Taky jsem tu jeden čas nebyl.“
„Dneska odpoledne mi konečně prozradila, že bydlíte tady. Tak jsem hned přišel.“ Jeannot zářil.
„Děje se něco s tvou nohou?“ staral se Ravic.
„Nic!“ Jeannot zaklepal na dřevěný pahýl, jako by .poplácával věrného psa po hřbetě. „Absolutně nic. Všecko bezvadné.“
Ravic si prohlížel pahýl, Vidím, že máš, cos chtěl. Jak ses dohodl s pojišťovnou?“
„Dost dobře. Povolili mi mechanickou nohu. V tom obchodě jsem místo ní dostal peníze s patnáctiprocentní srážkou. Všechno v pořádku.“
„A tvoje mlékárna?“
„Proto jsem tady. Už jsme ji otevřeli. Malou, ale my se protlučeme. Matka prodává. Já nakupuju a vedu účty. Mám dobré prameny. Přímo z venkova.“
Jeannot odkulhal zpátky k ošoupané pohovce a přinesl balík, zabalený do hnědého papíru a převázaný provázkem.
„Tady, doktore! Pro vás! To jsem vám přinesl. Nic zvláštního. Ale všecko z našeho obchodu - chleba, máslo, sýr, vajíčka. Když se člověku nikam nechce jít, je z toho docela dobrá večeře, ne?“
Napjatě sledoval Ravikův obličej. „To je dokonce vždycky dobrá večeře,“ prohlásil Ravic.
Jeannot uspokojeně pokývl. „Doufám, že máte rád tenhle sýr. Je to brie a trochu pont l'eveque.“
„To jsou moje oblíbené sýry.“
„Prima!“ Jeannot se z radosti mocně plácl do zbytku své nohy. „Pont 1'eveque byl matčin nápad. Já jsem si myslel, že budete mít radši brie. Brie je sýr spíš pro muže.“
„Oba jsou prvotřídní. Nemohli jste to vybrat líp.“ Ravic si vzal balík. „Děkuji, Jeannote. Nestává se často, že si pacienti vzpomenou na svého doktora. Většinou přicházejí, aby něco usmlouvali z jeho účtu.“
„Zazobanci, co?“ Jeannot mazaně kývl. „My ne. Konečně, vděčíme vám za všecko. Kdyby ta noha zůstala jen chromá, nedostali bychom skoro nic.“
Ravic se na něho podíval. Snad si nemyslí, že jsem mu tu nohu uřízl z laskavosti? pomyslil si. „Nemohli jsme dělat nic jiného než nohu amputovat, Jeannote,“ bránil se.
„Zajisté,“ Jeannot na něho zamrkal. „Jasně.“ Popotáhl si čepici hlouběji do čela. „Tak já teď půjdu. Matka už určitě čeká. Jsem už dlouho z domova. Taky ještě musím promluvit s jedním člověkem, kvůli novému rokfóru. Sbohem,

doktore. Doufám, že vám bude chutnat.“
„Sbohem, Jeannote. Děkuji. A mnoho štěstí.“
„My už tomu štěstí pomůžeme!“
Postavička zamávala a sebevědomě vykulhala ven.
V pokoji Ravic rozbalil balík. Vyhrabal starý lihový vařič, který už léta nepoužíval. Někde vystaral i balíček tuhého lihu a malou pánvičku. Vzal dvě krychličky lihu, položil na vařič a zapálil. Tenký modrý plamínek blikal. Ravic hodil na pánev kousek másla, rozbil dvě vejce a rozmíchal je. Pak si nakrájel čerstvý, křupavý bílý chleba, položil pánev na stůl, pod ní staré noviny jako podložku, rozbalil brie, přinesl si láhev vouvrayského a dal se do jídla. Už dlouho takhle nejedl. Rozhodl se, že si zítra koupí několik balíčků s tuhým lihem. Vařič si mohl snadno vzít s sebou do tábora. Byl skládací.
Jedl pomalu. Vyzkoušel i pont 1'eveque. Jeannot měl pravdu. Byla to dobrá večeře.

XXXII.

„Odchod z Egypta,“ řekl doktor filologie a filozofie Seidenbaum Ravikovi a Morozovovi, „bez Mojžíše.“
Hubený a žlutý stál u dveří Internationalu. Venku nakládala rodina Sternova a Wagnerova a starý mládenec Stolz svoje věci. Najali si společně jeden stěhovací vůz.
Na ulici stály kusy nábytku v jasném srpnovém odpoledni. Pozlacené sofa s aubussonským přehozem, k tomu pár pozlacených křesel a nový aubussonský koberec. Právě přinášeli mohutný mahagonový stůl. Selma Sternová, žena s povadlým obličejem a sametovýma očima, ho chránila jako kvočna kuřata.
„Pozor na desku! Nepoškrábejte ji! Pozor na ni! Opatrně! Opatrně!“
Deska byla naleštěná a navoskovaná. Jedna z těch svátostí, pro které hospodyně riskují život. Selma Sternová poletovala kolem stolu a obou nosičů, kteří ho naprosto nezúčastněně vynesli z hotelu a postavili venku na ulici. Slunce svítilo na desku. Selma se nad ní sklonila s prachovkou v ruce. Nervózně leštila rohy. Deska odrážela jako tmavé zrcadlo její bledou tvář, jako by se na ni dívala ze zrcadla času její tisíc let stará předchůdkyně.
Nosiči se objevili s mahagonovým příborníkem. Byl právě tak naleštěný a navoskovaný. Jeden z mužů se otočil příliš brzo a roh kredence se škrábl o dveře hotelu International.
Selma Sternová nevykřikla. Stála tam jako zkamenělá, jednu ruku s prachovkou pozdviženou, ústa pootevřená, jako by zkameněla právě v okamžiku, kdy si chtěla nacpat prachovku do úst.
Josef Stern, její muž, malý, obrýlený, se svislým dolním rtem, k ní přistoupil. „No tak, Selmičko - “
Neviděla ho. Zírala do prázdna. „Příborník -“
„No tak, Selmičko. Máme víza - “
„Příborník od maminky. Od mých rodičů - “
„No tak, Selmičko. Škrábanec. Spíš škrábaneček. Hlavní věc. že máme víza - “
„To už zůstane. To už se nikdy nedostane pryč.“
„Paní,“ prohlásil stěhovák, který sice nerozuměl, ale dobře věděl, oč jde, „odstěhujte si ty svoje krámy sama. Já jsem ty dveře tak úzké neudělal.“
„Špinaví Němčouři,“ zanadával druhý.
Josef Stern oživl. „My nejsme žádní Němčouři,“ zaprotestoval. „My jsme emigranti.“
„Špinaví emigranti,“ napravil to muž.
„Tak vidíš, Selmičko, teď tady stojíme,“ obrátil se Stern k ženě. „Co budeme dělat? Co už jsme měli za trápení s tím tvým mahagonem. Z Koblence jsme se zpozdili o čtyři měsíce, protože ses s ním nemohla rozloučit. Stálo nás to o osmnáct tisíc marek daně za odchod z Říše víc. A teď stojíme na ulici a loď na nás čekat nebude.“
Položil hlavu ke straně a ustaraně se podíval na Morozova. „Co se dá dělat?“ řekl. „Špinaví Němčouři! Špinaví emigranti! Když mu teď řeknu, že jsme židi, tak odpoví: špinaví židáci, a pak už budeme v bryndě úplně.“
„Dejte mu peníze,“ poradil Morozov.
„Peníze? Hodí mi je do tváře.“
„Vyloučeno,“ odporoval Ravic. „Kdo takhle nadává, je zaurčeně podplatitelný.“
„To se příčí mému charakteru. Nechat se urážet a ještě za to platit.“
„Skutečné urážky začínají teprve tam, kde se myslí osobně uklidňoval ho Morozov. „Tohle byla všeobecná urážka. Vraťte tomu chlapíkovi jeho urážku tím, že mu dáte spropitné.“
Ve Sternových očích se zablýskla jiskřička úsměvu. „Máte pravdu,“ řekl Morozovovi. „Máte pravdu.“
Vytáhl několik bankovek a dal je nosičům. Oba je pohrdavě přijali. Stern pohrdavě zastrčil svou náprsní tašku. Nosiči se rozhlédli. Pak začali nakládat aubussonské židle. Příborník vzali z principu až naposled. Když jej nakládali, obrátili jej tak, že pravá strana zavadila o stěhovací vůz. Selma Sternová sebou trhla, neřekla však nic. Stern si toho vůbec nevšiml. Přepočítával svoje víza a dokumenty.
„Nic nevypadá žalostněji než nábytek na ulici,“ poznamenal Morozov.
Teď tu stály věci rodiny Wagnerovy. Pár židlí, postel, která působila nestoudně a smutně, tak uprostřed ulice. Dva kufry - Viareggio, Grand Hotel Gardone, Adlon, Berlín. V otočném zrcadle se zlatým rámem se odrážela ulice. Kuchyňské nádobí - bylo nejasné, proč mělo cestovat spolu do Ameriky.
„Příbuzní,“ vysvětlovala Leonie Wagnerová. „Tohle všecko pro nás udělali

příbuzní z Chicaga. Poslali nám peníze a obstarali vízum. Jenom návštěvní vízum. Pak musíme dál do Mexika. Příbuzní. Naši příbuzní.“
Styděla se. Připadala si jako dezertér, dokud na sobě cítila oči těch, kteří tu zůstali. Chtěla proto co nejrychleji pryč. Dokonce sama pomáhala nakládat věci do auta. Vydechne teprve, až budou za nejbližším rohem. A tam začne nový strach. Jestli loď vypluje. Jestli je pustí na pevninu. Jestli je nepošlou zpátky. Pořád tu byl jeden strach za druhým. Už celá léta.
Starý mládenec Stolz neměl skoro nic jiného než knihy. Jeden kufr se šatstvem a svou knihovnu. Prvotisky, stará vydání, nové knihy. Byl přihrblý, zrzavý a nemluvný.
Před hotelem i ve dveřích se zvolna shromáždil houfek zůstávajících. Většina z nich neříkala nic. Jenom se dívali na věci a na stěhovací vůz.
„Tak tedy na shledanou,“ loučila se nervózně Leonie Wagnerová. Všechno už bylo naloženo. „Nebo good bye.“
Rozpačitě se zasmála. „Nebo adié. Člověk dneska už neví.“
Začala podávat ruku. „Naši příbuzní,“ opakovala. „Příbuzní. My sami bychom přirozeně nikdy -“
Brzy umlkla. Doktor Ernst Seidenbaum jí poklepal na rameno. „Nevadí. Někdo má štěstí, někdo ne.“
„Většina ho nemá,“ dodal Wiesenhoff. „Nevadí. šťastnou cestu.“
Josef Stern se rozloučil s Ravikem a Morozovem a několika dalšími. Usmíval se jako někdo, kdo se dopustil defraudace. „Kdo ví, jaké to tam bude. Možná že budem ještě rádi vzpomínat na International.“
Selma Sternová seděla už ve voze. Starý mládenec Stolz se neloučil. Nejel do Ameriky. Měl papíry jen do Portugalska. Pokládal je za příliš bezvýznamné, než aby pořádal velké loučení. Jen krátce zamával, když se vůz rozdrkotal.
Postávali tu jako hejno zmoklých slepic. „Pojď,“ vyzval Morozov Ravika. „Vzhůru do katakomb! Tohle přímo volá po calvadosu!“
Sotva usedli, přišli i ostatní. Vevanuli dovnitř jako listí utržené větrem ze stromu. Dva rabíni, bledí, s řídkými vousy, Wiesenhoff, Ruth Goldbergová, šachový automat Finkenstein, fatalista Seidenbaum, několik manželských párů, půl tuctu dětí, Rosenfeld, majitel impresionistů, který přece jen ještě neodjel, pár výrostků a velmi starých lidí.
Na večeři bylo ještě příliš brzo, ale zdálo se, že nikomu z nich se nechce nahoru do samoty hotelového pokoje. Sesedli se. Byli zamlklí, skoro odevzdaní. Všichni už zažili tolik neštěstí, že už na nějakém dalším skoro ani nezáleželo.
„Aristokracie odcestovala,“ prohlásil Seidenbaum. „Tady teď zasedá shromáždění odsouzených buď doživotně, nebo na smrt. Vyvolený národ! Miláčci Jehovovi! Speciálně vybraní pro pogromy. Ať žije život!“
„Je tu ještě pořád Španělsko,“ prohodil Finkenstein. Měl před sebou šachovnici a šachovou úlohu z Matinu.
„Španělsko. Fašisti padají židům kolem krku, hned jak přejdou hranice.“
Buclatá, svižná číšnice přinesla calvados. Seidenbaum si nasadil skřipec. „Většina z nás nedokáže dokonce ani tohle,“ prohlásil. „Pořádně se opít. Zbavit se jedné noci bídy. Dokonce ani to ne. Potomci Ahasverovi. I tenhle starý světoběžník by si dneska zoufal, bez papírů by se daleko nedostal.
„Vypijte s námi jeden,“ pozval ho Morozov. „Tenhle calvados je dobrý. Majitelka to ještě zaplať pánbu neví. Jinak by si na něm přirazila.“
Seidenbaum zavrtěl hlavou. „Nepiju.“
Ravic se díval na jednoho dost zarostlého muže, který každou chvilku vytáhl z kapsy zrcátko, pozoroval se v něm, a pak s tím za několik minut začal znovu. „Kdo to je?“ zeptal se Seidenbauma. „Toho jsem tu ještě neviděl.“
Seidenbaum zkřivil rty. „To je nový Áron Goldberg.“
„Jak to? To se ta žena tak brzo znovu vdala?“
„Ne. Prodala mu pas mrtvého Goldberga. Za dva tisíce franků. Starý Goldberg měl šedivé vousy, proto si je tamhleten taky nechává růst. Kvůli fotografii na pasu. Jen se podívejte, Jak si ty vousy popotahuje a popotahuje. Netroufá si použít ten pas dřív, dokud mu nenaroste podobný vous. Je to závod s časem.“
Ravic sledoval muže, který se nervózně tahal za strniště a srovnával je :s fotografií v pasu. „Může vždycky ještě tvrdit, že mu vousy shořely.“
„Dobrý nápad. Řeknu mu to.“ Seidenbaum si sundal skřipec a kýval s ním sem a tam. „Makabrální,“ usmál se. „Před dvěma týdny to byl jednoduše obchod. Teď už Wiesenhoff žárlí a Ruth Goldbergová je celá popletená. Démoničnost papíru. Podle papírů je jejím manželem.“ Vstal a šel k novému Áronu Goldbergovi.
„Démoničnost papíru se mi líbí.“ Morozov se obrátil k Ravikovi. „Co dnes děláš?“
„Kate Hegströmová odjíždí dnes večer Normandií. Zavezu ji do Cherbourgu. Má svoje auto. Vezmu ho zpátky a dovezu do garáže. Prodala ho jejímu majiteli.“
„Může cestovat?“
„Jistě. Je úplně jedno, co dělá. Na lodi je dobrý lékař. V New Yorku -“ Pokrčil rameny a dopil svou sklenku.
Vzduch v katakombách byl dusný a mrtvý. Místnost neměla okna. Pod zaprášenou umělou palmou seděl starší manželský pár. Byli úplně ponořeni do smutku, který je obklopoval jako zeď. Seděli nehnutě, ruku v ruce, a zdálo se, jako by už nikdy nemohli vstát.
Ravic měl najednou pocit, že celá bída světa je zavřena do tohoto podzemního sálu, kterému chybělo světlo. Na stěnách visely žlutě a zvadle neduživé elektrické žárovky a dělaly jej ještě bezútěšnějším. Mlčení, šeptání, obracení stokrát prolistovaných papírů, přepočítávání, němé posedávaní, bezmocné očekávání konce, křečovité zbytky odvahy, tisíckrát pokořený život, který teď, zahnaný do kouta, vylekaný, už nemohl dál - najednou si to uvědomoval, úplně ho cítil, ten pach strachu, posledního, nesmírného, mlčenlivého strachu, mohl jej přímo čichat a věděl, kde jej cítil už jednou předtím - v koncentračním táboře, když tam zahnali lidi z ulic, z postelí a oni pak stáli v barácích a čekali, co s nimi bude.
U stolu vedle seděli dva lidé. Žena s pěšinkou uprostřed a její manžel. Před nimi stál asi osmiletý chlapec. Leccos

zaslechl u stolů kolem a teď se vrátil. „Proč jsme židi?“ zeptal se matky.
Žena neodpověděla.
Ravic se podíval na Morozova. „Musím jít,“ řekl. „Na kliniku.“
„Já už taky musím jít.“
Šli po schodech nahoru. „Co je moc, to je moc,“ prohlásil Morozov. „A to ti říkám jako bývalý antisemita.“

..*

Po katakombách působila klinika přímo optimisticky. Taky zde panovalo utrpení, nemoci a bída - ale tady to mělo aspoň jakousi logiku a smysl, člověk věděl, proč to tak je a co má dělat a co ne. Byla to fakta, viditelná, a člověk se mohl pokusit proti nim něco podniknout. Veber seděl v ordinaci a četl noviny. Ravic mu nahlédl přes rameno. „To je, co?“ zeptal se.
Veber zahodil noviny na zem. „Ta prodejná banda! Padesát procent našich politiků by měli pověsit.“
„Devadesát,“ opravil Ravic. „Slyšel jste ještě něco o té ženě, která leží na klinice u Duranta?“
„Je v pořádku.“ Veber se nervózně natáhl pro doutník. „Pro vás je to snadné, Raviku. Ale já jsem Francouz.“
„Já nejsem nic. Ale byl bych rád, kdyby Německo bylo jen tak prodejné jako Francie.“
Veber vzhlédl. „Žvaním nesmysly. Promiňte.“ Zapomněl si zapálit doutník.
„Válka nemůže být, Raviku! Prostě nemůže! To všechno je štěkání a vyhrožování. V posledním okamžiku se ještě něco stane!“ Dlouho mlčel. Jeho veškerá dřívější jistota byla tatam. „Konecně máme ještě Maginotovu linii,“ řekl pak, skoro zapřísahavě.
„Samozřejmě,“ přitakal Ravic bez přesvědčení. Slyšel to tisíckrát. Rozhovory s Francouzi končily většinou touhle větou.
Veber si otřel čelo. „Durant poslal své peníze do Ameriky. Prozradila mi to jeho sekretářka.“
„Typické.“
Veber se podíval na Ravika uštvanýma očima. „Není sám. Můj švagr proměnil francouzské cenné papíry za americké. Gaston Nerée má peníze v dolarových bankovkách v sejfu. A Dupont prý zakopal několik pytlů zlata na zahradě.“
Vstal. „Nemůžu o tom mluvit. Odmítám o tom mluvit. To je vyloučeno. Vyloučeno, že by mohli Francii zradit a začachrovat. Když bude hrozit nebezpečí, všichni se zase semknou. Všichni.“
„Všichni,“ opáčil Ravic bez úsměvu. „Taky průmyslníci a politici, kteří kšeftují s Německem už teď.“
Veber se s úsilím ovládl. „Raviku - nebudeme - nebudeme - radši mluvit o něčem jiném?“
„Dobrá. Odvezu Kate Hegströmovou do Cherbourgu. O půlnoci jsem zpátky.“
„Výborně.“ Veber prudce oddechoval. „Co - co jste udělal pro sebe, Raviku?“
„Nic. Přijdu do francouzského koncentračního tábora. Bude lepší než německý.“
„Vyloučeno. Francie nebude zavírat uprchlíky.“
„Uvidíme. Je to samozřejmé a nedá se proti tomu nic namítat.“
„Raviku -“
„Dobře. Uvidíme. Doufejme, že máte pravdu. Víte, že se vyklizuje Louvre? Nejlepší obrazy se posílají do střední Francie.“
„Ne. Odkud to máte?“
„Byl jsem tam dnes odpoledne. Modrá okna katedrály v Chartres už jsou taky zabalená. Byl jsem tam včera. Sentimentální výlet. Chtěl jsem je ještě jednou vidět. Byla už pryč. Jsou moc blízko letiště. Zasadili už nová okna. Právě jako vloni za mnichovské konference.“
„Vidíte!“ Veber se toho hned chytl. „Tenkrát se taky nic nestalo. Velké pozdvižení a pak přišel Chamberlain s deštníkem míru.“
„Ano. Deštník míru je ještě v Anglii - a bohyně vítězství stojí ještě v Louvru - bez hlavy. Zůstane. Pro transport je moc těžká. Musím jít. Kate Hegströmová čeká.“

..*

Normandie stála u nábřeží, bílá a zářící do noci tisíci světly. Od vody vanul chladný a slaný vítr. Kate Hegströmová si přitáhla plášť. Byla hrozně hubená. V tváři už skoro jen kosti, přes něž se napínala kůže, a nad nimi oči, nepřirozeně velké, oči jako temné rybníky.
„Já bych tu radši zůstala,“ řekla. „Je to najednou tak těžké odejít.“
Ravic se na.ni zadíval. Tam stála mohutná loď, přístavní můstek byl jasně osvětlen, lidi proudili dovnitř, někteří tak pospíchali, jako by se báli, že na poslední chvíli přijdou přece jen pozdě; tam stál třpytivý palác a nejmenoval se už Normandie, nýbrž Únik, Útěk, Záchrana; v tisíci městech a místnostech a špinavých hotelech a sklepích Evropy představoval pro desetitisíce lidí nedosažitelnou fatu morgánu života, a tady křehkým a líbezným hlasem říká někdo, komu smrt rozežírá útroby: „Já bych tu radši zůstala.“
To všechno bylo nesmyslné. Pro emigranty v Internationalu, pro tisíce Internationalů v Evropě, pro všechny ty štvané, mučené, prchající, zatýkané by tohle byla zaslíbená země; zhroutili by se, vzlykali by a líbali můstek a uvěřili na zázrak, kdyby měli jízdenku, která se vedle něho třepetala v unavené ruce, jízdenku bytosti, jež stejně odjížděla do smrti, a právě teď pronesla: „Já bych tu radši zůstala.“
Přiblížila se skupinka Američanů. Pomalí, srdeční, hluční. Měli času habaděj.. Vyslanectví naléhalo, aby odjeli. Diskutovali o tom. Vlastně škoda! Bylo by to „fun“, sledovat to tady dál. Co se jim mohlo stát? Vyslanec! Jsou

neutrální! Opravdu Škoda!
Vůně parfému. Šperky. Jiskření diamantů. Před několika hodinami jedli u Maxima, za dolary to bylo směšně levné, pili cortonské, ročník 29, na závěr Pól Roger, ročník 28, teď loď, sednou si do baru, zahrají si backgammon, vypijí několik skleniček whisky - a před konzuláty stojí dlouhé, beznadějné řady lidí, nad nimi jako oblak pach smrtelného strachu, několik přepracovaných úředníků, stanný soud nějakého malého sekretáře, který stále znovu zamítavě vrtí hlavou - „ne, žádné vízum, ne, vyloučeno," mlčenlivé odsouzení mlčenlivých nevinných - Ravic upíral oči na loď, která už nebyla lodí, ale archou, lehkou archou, připravující se k odplutí před potopou, které člověk jednou unikl a která se právě chystala ho znovu dostihnout.
„Už je pomalu čas, Kate."
„Ano? Sbohem, Raviku."
„Sbohem, Kate."
„My si nemusíme nic nalhávat, že?"
„Ne."
„Přijeďte brzy do - "
„Jistě, Kate. Brzy - "
„Sbohem, Raviku. Děkuji za všechno. Už půjdu. Vyjdu tam nahoru a budu mávat. Zůstaňte tady, dokud loď nevyjede. A mávejte mi."
„Dobře, Kate."
Šla pomalu po můstku nahoru. Měla jen neznatelně vratký krok. Její postava byla útlejší než všechny ostatní kolem, čistá ve struktuře, téměř bez masa, s černou elegancí jisté smrti. Její tvář byla smělá jako hlava bronzové egyptské kočky - už jenom linie, dech a oči.
Poslední cestující. Nějaký žid, zbrocený potem, kožich přes ruku, málem hysterický, se dvěma nosiči, křičel a pádil. Poslední Američané. Pak můstek, který pomalu vtahovali dovnitř. Podivný pocit. Už byl uvnitř, neodvolatelně. Konec. Úzký pruh vody. Hranice. Jen dva metry vody ale přitom hranice mezi Evropou a Amerikou. Mezi záchranou a záhubou. Ravic vyhlížel Kate Hegströmovou. Našel ji brzy. Stála u zábradlí a mávala. Mával jí také.
Zdálo se, že se loď pohybuje. Země jako by ustupovala. Malounko. Skoro neznatelně. A najednou byla bílá loď volná. Vznášela se na tmavé vodě, před temným nebem, nedostižná. Kate Hegströmovou už nebylo možno rozeznat, lidé na nábřeží se na sebe zadívali mlčky a rozpačitě nebo s předstíraným veselím a spěšně nebo váhavě odcházeli.

..*

Vůz ujížděl nocí zpátky do Paříže. Kolem ubíhaly živé ploty a ovocné zahrady Normandie. Na zamlženém nebi visel oválný a velký měsíc. Loď byla zapomenuta. Zbyla už jenom krajina, vůně sena a zralých jablek, ticho a hluboký klid nezměnitelného.
Vůz jel téměř nehlučně. Jel, jako by zemská přitažlivost nad ním neměla moci. Dozadu klouzaly domy, kostely a vesnice, zlaté skvrnky kavárniček a bister, třpytivý běh řeky, mlýn, pak znovu ploché obrysy roviny, nad níž se klenulo nebe jako vnitřní strana obrovité mušle, v jejíž mléčné perleti se třpytila perla měsíce.
Byl to konec a naplnění. Ravic to již předtím pocítil několikrát, nyní to však přišlo cele, velmi silně a neodvolatelně, proniklo jej to; a nic už se proti tomu nevzpěčovalo. Všechno se vznášelo jako bez tíže. Budoucnost a minulost se setkaly a obě už byly bez přání a bolestí. Jedno nemělo větší důležitost a závažnost než to druhé. Horizonty dosáhly rovnováhy a na dobu podivuhodného okamžiku se misky bytí vyrovnaly. Osud nebyl nikdy silnější než klidná statečnost, se kterou mu člověk čelil. Kdyby se to nedalo unést, mohl se člověk zabít. Bylo dobře uvědomovat si to, ale také bylo dobré vědět, že nikdy není nic ztraceno, dokud člověk žije.
Ravic to nebezpečí znal. Věděl, kam se vrací, a také věděl, že zítra se už zase bude bránit - ale v této noci, v této hodině návratu z pobřeží ztraceného Araratu do zápachu krve blížící se zkázy náhle všechno ztratilo své jméno; nebezpečí bylo nebezpečím a zároveň jím nebylo, osud byl obětí a současně božstvem, jemuž se obětovalo. A zítřek neznámým světem.
Všechno bylo dobré. To, co bývalo, i to, co přicházelo. Bylo toho dost. Znamená-li to konec, tak to bylo dobře. Miloval jednoho člověka a ztratil ho. Druhého nenáviděl a zabil ho. Oba ho osvobodili. Ten první prolomil hráze jeho citu, druhý smazal jeho minulost. Nic za ním nezůstalo nenaplněno. Už neměl žádné přání, ani nenávist, ani žalost. Jestli ještě existoval nový začátek, tak to bylo toto. Člověk by začal bez očekávání, jež bylo silnější a nerozervané. Popely byly odklizeny, ochrnutá místa opět oživla, z cynismu se stala síla. Bylo to dobře.

..*

Za Caën se objevili koně. Dlouhé kolony za noci, koně, koně, jako stíny v měsíčním světle. A pak čtyřstupy mužů, s uzlíky, lepenkovými krabicemi, balíky. Začátek mobilizace.
Nebylo je skoro ani slyšet. Nikdo nezpíval. Téměř nikdo nepromluvil. Kolony stínů táhly mlčky nocí, po pravé straně silnice, aby uvolnily místo pro auta.
Ravic míjel jednu kolonu za druhou. Koně, říkal si. Koně. Jako v roce 1914. Žádné tanky. Koně.
Zastavil u benzínové pumpy a dal si dolít benzín. Malá vesnička měla sice ještě osvětlená okna, ale už skoro utichla. Právě tudy procházela jedna kolona. Lidi se za ní dívali. Nikdo nemával.
„Já narukuju zítra," řekl muž u pumpy. Měl jasný, selský, opálený obličej. „Otec padl v minulé válce. Dědeček v roce 1871. Já narukuju zítra. Je to pořád to samé. Děláme to tak už několik set let. A nic to nepomůže, musíme jít zase."

Přelétl očima ubohou pumpu, malý domek, ženu, stojící mlčky vedle něho. „Osmadvacet franků třicet, pane."
Opět krajina. Měsíc. Lisieux. Evreux. Kolony. Koně. Mlčení. Ravic zastavil před malou restauraci. Venku stály dva stolky. Hostinská prohlásila, že už nemá nic k jídlu. Večeře je večeře, ještě pořád a přese všechno, a ve Francii omeleta se sýrem není večeře. Konečně se dala přesvědčit a přidala k ní ještě salát, kávu a karafu stolního vína.
Ravic seděl před růžovým domem sám a jedl. Nad lukami se válela mlha. Někde kvákaly žáby. Bylo velmi ticho, jen z horního poschodí domu zaznívalo rádio. Hlas, uklidňující, plný důvěry, beznadějný a naprosto zbytečný. Každý mu naslouchal a nikdo mu nevěřil.
Zaplatil. „Paříž bude mít zatemnění," informovala ho hospodská. „Právě to hlásili v rádiu."
„Tak?"
„Ano. Kvůli náletům. Pro jistotu. V rádiu říkají, že všecko je jen pro jistotu. Válka prý nebude. Vyjednává se. Co myslíte?"
„Myslím, že válka nebude." Ravic nevěděl, co jiného by měl odpovědět.
„Kdyby pánbu dal. Ale co to pomůže? Němci seberou Polsko. Pak budou chtít Alsasko-Lotrinsko. Pak kolonie. Pak něco jiného. Pořád víc, dokud se nevzdáme anebo nedáme do války. Asi by bylo lepší pustit se do toho hned."
Hospodská se pomalu vracela do domu. Po silnici se blížila nová kolona.
Rudá zář Paříže na horizontu. Zatemněná - Paříž bude zatemněná. Bylo to samozřejmé, a přece to znělo divně: Zatemněná Paříž. Paříž. Jako by zatemnili světlo světa.
Předměstí. Seina. Ruch v malých uličkách. Vznosná avenue, vedoucí přímo k Vítěznému oblouku, bledému a ještě ozářenému, jenž se zdvihal v mlhavém světle náměstí Étoile, a za ním, stále ještě se třpytící v plném lesku, Elysejská pole.
Ravic si oddechl. Projížděl městem. Projížděl jím, a pak to najednou zpozoroval: Už se na ně začala snášet temnota. Jako prašivá místa v lesklé srsti vyskakovaly tu a tam skvrny chorobné tmy. Pestrou hru světelných reklam na několika místech rozebraly dlouhé stíny, které se hrozivě usadily mezi zbytky ustrašené červené a bílé a modré a zelené. Některé ulice už ležely osleple, jako by jimi prolezli černí červi a udusili veškerý jas. Avenue Jiřího V. už neměla světlo, v Montaignově avenui právě skomíralo, budovy, jež za nocí vrhaly ke hvězdám kaskády světla, hleděly teď strnule svými holými, šedými průčelími. Polovina avenue Viktora Emanuela III. byla zhasnutá, druhá půlka ještě svítila - jako ochrnuté tělo v agónii, napůl už mrtvé a napůl ještě plné života. Choroba se rozlézala všude, a než se Ravic vrátil na náměstí de la Concorde, umřel už i jeho prostranný kruh.
Ministerstva stála siná a bezbarvá, řetězce světel zmizely, tančící tritoni a nereidy bílých šumících nocí se na svých delfínech proměnili v šedé beztvaré hroudy; vodotrysky byly pusté, zurčící voda ztmavla a kdysi zářící obelisk olověně čněl k temnícím se nebesům jako mohutný hrozící prst věčnosti, a všude jako mikrobi vylézala malá, sinavě modrá elektrická světýlka protiletecké služby a šířila se s bludičkovitým mihotáním jako kosmická tuberkulóza nad nezvučně se hroutícím městem.
Ravic odevzdal auto. Vzal si taxi a jel do Internationalu. Přede dveřmi stál majitelem syn na štaflích. Našroubovával modrou žárovku. Vchod býval stejně osvětlen jen spoře, aby se dal ještě tak tak přečíst nápis. Teď ale ta trocha modrého světla už nestačila, nedosáhla k první polovině slova - jakž takž se dalo přečíst jen „national", a to ještě se značným úsilím.
„Dobře, že jdete," přivítala ho majitelka. „Zbláznila se tu jedna ženská. V čísle sedm. Nejlíp bude, když půjde pryč z domu. Blázny nemůžu přechovávat."
„Třeba se nezbláznila, jenom se nervově zhroutila"
„To je jedno! Blázni patří do blázince. Už jsem jim to řekla. Samozřejmě nechtějí. Má to člověk taky patálie! Jestli se neuklidní, musí pryč. Takhle to nejde. Ostatní hosté musí spát."
„Nedávno se někdo zbláznil Ritzu,« poznamenal Ravic. „Nějaký princ. Všichni Američani pak chtěli taky suitu.«
„To je něco jiného. To je bláznovství z výstřednosti. To je elegantní. Ne bláznovství z bídy."
Ravic se na ni podíval. „Vy rozumíte životu, madame."
„To taky musím. Jsem dobrák. Přijala jsem uprchlíky. Všechny. Dobrá. Vydělala jsem na tom. Průměrně. Ale bláznivka, která křičí, to je moc. Musí pryč, jestli se neuklidní."
Byla to žena, jejíž chlapec se ptal, proč je žid. Seděla na posteli, vtlačená úplně do kouta, s rukama před očima. Pokoj byl jasně osvětlen. Hořely všechny žárovky a na stole stály ještě dva svícny.
„Švábi!" mumlala žena. „Švábi! Černí, tlustí, lesklí švábi! Tamhle, v koutech, tam sedí, tisíce, je jich nespočet, udělejte světlo, světlo, jinak vylezou, světlo, světlo, už lezou, už lezou -"
Křičela a tiskla se do kouta, nohy vysoko přitažené, s napřaženýma rukama, oči skelné a doširoka rozevřené. Muž se pokoušel chytit ji za ruce. „Ale tam přece nic není, mami, v koutech nic není - "
„Světlo! Světlo! Už lezou! Švábi - "
„Máme světlo, mami. Tady je přece světlo, jen se podívej, dokonce svíčky na stole!" Vytáhl baterku a svítil jí do osvětlených koutů osvětlené místnosti. „V koutech nic není, jen se podívej, jak tam svítím, nic tam není, nic - "
„Švábi! Švábi! Lezou, všechno je černé od švábů! Lezou ze všech koutů! Světlo! Světlo! Lezou po stěnách, už padají ze stropu!"
Žena chroptěla a zdvihla ruce nad hlavu. „Jak dlouho to už trvá?" zeptal se Ravic muže.
„Jak se setmělo. Byl jsem pryč. Ještě jednou jsem to zkusil, říkali mi, že možná konzul z Haiti, vzal jsem chlapce s sebou, nic z toho nebylo, zas nic, a když jsme se vrátili, seděla tady v koutě na posteli a křičela - "
Ravic měl injekci připravenou. „Spala předtím ?"
Muž se na něho bezmocně podíval. „Já nevím. Ona byla vždycky klidná. Na ústav nemáme peníze. Taky nemáme žádné papíry - ty naše nestačí. Kdyby jen chtěla přestat. Mami, všichni jsou přece tady, já tu jsem, Siegfried je tady, doktor je

tady, žádní švábi tu nejsou - “
„Švábi!“ přerušila ho žena. „Ze všech stran! Lezou! Lezou - “
Ravic jí dal injekci. „Měla už někdy něco podobného?“
„Ne. Já to nechápu. Nevím, proč mluví právě o -“
Ravic zdvihl ruku. „Nepřipomínejte jí to. Za několik minut začne, být unavená a usne. Možná, že se jí o nich zdálo - a vylekala se. Třeba se ráno probudí a nebude o ničem vědět. Nepřipomínejte jí to. Dělejte, jako by se nic nestalo.“
„Švábi,“ mumlala žena ospale. „Tuční, tlustí - “
„Potřebujete všechna ta světla?“
„Rozsvítili jsme je, protože pořád křičela po světle.“
„Nástropní světlo zhasněte. S tím druhým počkejte, až pevně usne. Bude spát. Dávka je dostatečně silná. Zítra dopoledne kolem jedenácté se tu zastavím.“
Muž poděkoval. „Nemyslíte, že - “
Ne. Něco takového se dnes stává často. V příštích dnech musíte být trochu opatrnější, nedávejte najevo přehnanou starostlivost - “
To se lehce řekne, pomyslel si, když šel nahoru do svého pokoje. Rozsvítil. Vedle postele stály jeho knihy. Seneca, Schopenhauer, Platón, Riike, Lao-c', Li-Tai-Pe, Pascal, Herakleitos, bible a další - to nejtvrdší a nejměkčí zároveň, mnohé z nich jako útlé svazečky na tenkém papíře pro lidi, kteří jsou na cestě a nemohou vzít s sebou mnoho věcí. Vyhledal knížky, které si chtěl vzít s sebou. Pak prohlédl zbývající věci. Mnoho ničit nemusel. Žil vždycky tak, jako by pro něho mohli znenadání přijít. Stará přikrývka, plášť. - pomůžou mu jako staří přátelé. Jed v dutém medailónku, který si vzal s sebou už do německého koncentráku - vědomí, že ho má a kdykoliv může použít, mu umožnilo přestát to přece jen lehčeji - zastrčil si medailónek do kapsy. Bude lepší, když ho bude mít u sebe. Uklidňuje to. Člověk nemůže vědět, co přijde. Mohlo ho znovu chytit gestapo. Na stole ještě stála napůl plná láhev calvadosu. Vypil jednu skleničku. Francie, říkal si. Pět let neklidného života. Tři měsíce vězení, ilegální pobyt, čtyřikrát vyhoštění, nový návrat. Pět roků života. Byl to dobrý život.

XXXIII.

Zazvonil telefon. Ospale jej zdvihl. „Raviku -“ pronesl někdo.
„Ano - “ Byla to Joan.
„Přijď,“ řekla. Mluvila pomalu a tiše. „Okamžitě, Raviku - “
„Ne.“
„Musíš -“
„Ne. Dej mi pokoj. Nejsem sám. Nepřijdu.“
„Pomoz mi - “
„Nemůžu ti pomoct - “
„Něco se stalo - “ Hlas zněl zborceně. „Musíš - hned - “
„Joan,“ odpověděl Ravic netrpělivě. „Na takovéhle komedie není čas. Už jsi mi to udělala jednou a já jsem naletěl. Teď už nenaletím. Dej mi pokoj. Zkus to s někým jiným.“
Nečekal na odpověď a položil sluchátko a snažil se znovu usnout. Nepodařilo se mu to. Telefon se rozezvonil znovu. Nevzal sluchátko. Telefon zvonil a zvonil šedou, pustou nocí. Vzal polštář a natlačil jej na přístroj. Znělo to dušené dál a pak ustalo.
Ravic čekal. Telefon se už neozval. Vstal a sáhl po cigaretě. Nechutnala. Zamáčkl ji. Zbytek calvadosu stál ještě na stole. Upil doušek a pak jej odstrčil. Káva, pomyslel si. Horká káva. A máslo a čerstvé rohlíky. Znal jedno bistro, kde měli otevřeno celou noc.
Podíval se na hodinky. Spal jen dvě hodiny, ale nebyl už unavený. Nemělo smyslu upadnout do těžkého druhého spánku a probudit se jako zbitý. Šel do koupelny a pustil sprchu.
Nějaký šramot. Zase telefon? Zavřel kohoutky. Někdo klepal. Klepal na jeho dveře. Ravic si přetáhl koupací plášť. Klepání zesílilo. Joan to být nemohla, ta by bývala vešla dovnitř. Dveře nebyly zamčené. Než otevřel, chvíli váhal. Jestli to je už policie -
Otevřel dveře. Venku stál muž, kterého sice neznal, ale někoho mu připomínal. Měl na sobě smokink.
„Doktor Ravic?“
Ravic neodpověděl. Díval se na muže. „Co chcete?“ zeptal se.
„Jste doktor Ravic?“
„Radši mi řekněte, co chcete.“
„Jestli jste doktor Ravic, musíte okamžitě přijít k Joan Madouové.“
„Tak?“
„Měla nehodu.“
„Jakoupak nehodu?“ usmíval se. nevěřícně Ravic.
„Se zbraní,“ řekl muž. „Střelná rána -“
„A zasáhlo ji to?“ usmíval se ještě pořád Ravic. Pravděpodobně předstíraný pokus o sebevraždu, myslel si, aby vylekala tady toho chudinku.
„Můj bože, ona umírá,“ šeptal muž. „Tak pojďte přece! Umírá. Zastřelil jsem ji!“

„Co?“
„Ano - já - “
Ravic už mezitím shodil koupací plaší a popadl svoje věci. „Máte dole taxi?“
„Mám tady svůj vůz.“
„Zatraceně -“ Ravic si zase přetáhl plást, sebral svou brašnu, posbíral boty, košili a oblek. „Můžu si to obléknout ve voze - jedem - rychle.“

..*

Vůz letěl mléčnou nocí. Město bylo úplně zatemněné. Ulice už neexistovaly - jen plynoucí, mlžnatá dálka, v níž se ztraceně a příliš pozdě vynořovaly modré lampy protiletecké obrany - jako by vůz jel po mořském dnu.
Ravic si natáhl boty a oblek, koupací plášť, ve kterém seběhl dolů, nacpal do kouta vedle sedadla. Neměl ponožky ani kravatu. Neklidně upíral oči do noci. Nemělo smysl vyptávat se řidiče. Jel nejvýš soustředěně, velmi rychle a dával pozor jen na to, aby jel nejkratším směrem. Neměl čas něco vykládat. Mohl jen prudce zatáčet, předjíždět, vyhýbat se srážkám a dbát, aby si v nezvyklé temnotě nezajel. Patnáct minut ztracených, říkal si Ravic. Nejmíň patnáct minut.
„Jeďte rychleji - “ řekl.
„Nemůžu - bez reflektorů - s malými světly - protiletecká obrana -“
„Tak jeďte se světlomety, sakra!“
Muž zapnul velká světla. Několik policistů křičelo na nárožích. Oslepený renault do nich málem vrazil. „Dál - dál! Rychleji!“
Vůz se s trhnutím zastavil před domem. Výtah byl dole. Dveře otevřené. Někde kdosi zuřivě zvonil. Muž zřejmě za sebou nepřibouchl, když vyběhl ven. Dobře, pomyslil si Ravic. Ušetříme pár minut.
Klec se sunula vzhůru. Už tomu tak jednou bylo! Tenkrát se nic nestalo! Ani teď z toho nic nebude - Výtah se najednou zastavil. Někdo nakoukl okénkem a otevřel dveře. „Co to má znamenat, že držíte výtah tak dlouho dole?“
Byl to ten muž, který zvonil. Ravic ho vysunul zpátky a zabouchl dvířka. „Hned! Nejdřív musíme nahoru!“
Muž venku láteřil. Výtah se plazil dál. Muž ve čtvrtém poschodí už zase vztekle zvonil. Výtah se zastavil. Ravic prudce otevřel, dřív než by ten muž dole mohl dělat hlouposti a než by klec s nimi znovu spustil dolů.
Joan ležela na posteli. Byla oblečená. Večerní šaty, uzavřené až ke krku. Stříbrné a na nich krvavé skvrny. Krev na podlaze. Tam upadla. Ten idiot ji pak položil na postel.
„Klid!“ napomínal Ravic. „Klid! Všechno bude v pořádku. Není to tak zlé.“
Rozstřihl přední díl večerních šatů a opatrně je stáhl. Hruď neměla zranění, rána zasáhla krk. Hrtan nemohl být zasažen, jinak by nemohla telefonovat. Artérie nezraněná
„Bolí to?“ zeptal se.
„Ano.“
„Moc?“
„Ano -“
„To hned přejde - “
Injekce byla připravena. Viděl Joaniny oči. „To nic není. Jen proti bolestem. Hned přestanou.“
Nasadil stříkačku a vytáhl ji. „Už je to.“ Otočil se po muži. „Zavolejte Passy 27 43. Objednejte ambulanci se dvěma nosiči. Okamžitě.“
„Co to je?“ ptala se Joan namáhavě.
„Passy 27 43,“ opakoval Ravic. „Okamžitě! Hned! Dělejte! Tak jděte zavolat.“ „Co to je - Raviku?“
„Nic nebezpečného. Ale tady to nemůžeme prohlížet. Musíš do nemocnice.“
Podívala se na něho. Tvář měla rozmazanou, líčidlo steklo z řas a rtěnka na ústech byla na jedné straně setřena směrem vzhůru. Jedna polovina obličeje vypadala jako tvář laciného cirkusového klauna, ta druhá s černí rozmazanou pod okem jako tvář unavené, vyžilé děvky. Nad tím zářily vlasy.
„Já nechci na operaci,“ Šeptala.
„Uvidíme. Třeba to nebude nutné.“
„Je to - “ zmlkla.
„Ne,“ odpověděl Ravic. „Lapálie. Jenomže všechny nástroje máme v nemocnici.“
„Nástroje - “
„K vyšetření. Já teď - to nebude bolet - “
Injekce už zapůsobila. Oči ztratily svou ustrašenou strnulost, když ji Ravic šetrně vyšetřoval. Muž se vrátil. Ambulance už jede.“
„Zavolejte Auteuil 13 57. To je klinika. Mluvit chci já.“
Muž poslušně zmizel. „Pomůžeš mi,“ šeptala Joan.
„Samozřejmě.“
„Nechci mít bolesti.“
„Nebudeš mít žádné.“
„Já nesnáším - bolesti nesnáším - “ začala být ospalá. Hlas jí povolil. „Prostě nesnáším - “
Ravic si prohlížel místo vstřelu. Žádná velká žíla nebyla zasažena. Nemohl najít místo, kde kulka vyšla. Neřekl nic. Přiložil kompresní obvaz. Neřekl, čeho se obává. „Kdo tě položil na postel?“ vyptával se. „Sama jsi - “
„On - “
„Měla jsi - mohla jsi jít?“

Oči se vylekaně vrátily ze zakalených jezer. „Co - to je -. Já - ne, nemohla jsem hýbat nohou. Moje noha - co to je, Raviku?“
„Nic. Myslel jsem si to. Dáme to do pořádku.“
Muž se zas objevil. „Klinika - “
Ravic sel rychle k telefonu. „Kdo tam? Evženie? Jeden pokoj - ano - a zavolejte Vebera.“ Zašilhal k ložnici. A tiše: „Všechno připravte. Musíme se okamžitě dát do práce. Objednal jsem ambulanci. Nehoda - ano - ano - správně - ano - za deset minut - “
Položil sluchátko. divili se nehýbal. Stůl. Láhev mentolového likéru, taková blivanina, sklenice, parfémované cigarety, hnus, špatný film, revolver na koberci, krev i tady, to všecko není pravda, proč si jenom myslím, že to je pravda - a teď si uvědomil, kdo je ten muž, který pro něho přijel. Oblek s příliš rovnými rameny, hladce ukartáčované, napomádované vlasy, lehká vůně po Chevalier d'Orsay, která ho cestou rozčilovala, prsteny na rukou - byl to ten herec, jehož výhrůžkám se kdysi tak smál. Mířil dobře, pomyslil si Ravic. Vůbec nemířil, opravil se v duchu. Takové rány se vůbec nedají zacílit. Tak přesně může zasáhnout jen ten, kdo to ani trochu neumí a nechce trefit.
Vrátil se zpátky. Muž klečel u postele. Klečel, samozřejmě. Jinak to ani nešlo; mluvil, bědoval, mluvil, slabiky se kutálely - „Vstaňte,“ řekl Ravic.
Muž se poslušně zvedl. Bezděčně si oprášil kalhoty na kolenou. Ravic uviděl jeho tvář. Slzy! To tu ještě scházelo!
„To jsem nechtěl, pane! Přísahám vám, nechtěl jsem ji zasáhnout, nechtěl jsem, slepá, nešťastná náhoda!“
Ravikovi se obracel žaludek. Slepá náhoda! Ještě chvíli a začne mluvit v jambech. „To vím. Běžte teď dolů a počkejte na ambulanci.“
Muž chtěl něco říci. „Běžte!“ poručil Ravic. „A mějte připravený ten zatracený výtah. Bůhví, jak dostaneme nosítka dolů.“
„Ty mi pomůžeš, Raviku,“ mumlala Joan ospale.
„Ano,“ přitakal, ačkoliv vůbec nedoufal.
„Jsi tady. Jsem vždycky klidná, když jsi tady.“
Rozmazaný obličej se usmál. Klaun se zašklebil, děvka se namáhavě pousmála.
„Broučku, já nechtěl - “ začal muž u dveří.
„Ven,“ vykřikl Ravic. „Kruci, tak jděte už!“
Joan chvilku tiše ležela. Pak otevřela oči. „Je to úplný blbec,“ řekla překvapivě zřetelně. „Samozřejmě, že nechtěl - ten chudinka -, chtěl se jen vytahovat! V očích se jí objevil zvláštní, skoro šibalský výraz. „Já tomu taky nikdy nevěřila - a poštívala jsem ho-s tím - “
„Nemusíš mluvit.“
„Poštívala.“ Oči se přivřely do úzké štěrbiny. „A teď tu takhle ležím, Raviku - můj život - nechtěl trefit - strefí se - a -“
Oči se zavřely úplně. Úsměv pohasl. Ravic poslouchal ke dveřím.

..*

„Nosítka do výtahu nedostaneš. Je moc úzký. Museli bychom ji skoro postavit.“
„Vytočíte se s nimi na odpočívadlech schodiště?“
Saniťák vyšel ven. „Možná. Budeme je muset hodně zdvihnout. Radši ji připoutáme.“
Upoutali ji na nosítkách. Joan napůl spala. Občas zasténala. Nosiči opustili byt.
„Máte klíč?“ otázal se Ravic herce.
„Já - ne - proč?“
„Abyste zamkl.“
„Ne. Ale někde tu musí být.“
„Tak ho najděte a zamkněte.“ Saniťáci se namáhali na prvním odpočívadle. „Vezměte s sebou ten revolver. Někde venku ho můžete zahodit.“
„Já - já se půjdu udat na policii. Je zranění vážné?“
„Ano.“
Muž se začal potit. Pot mu vystoupil z pórů tak najednou, jako by pod kůží nebylo nic jiného. Vrátil se do bytu.
Ravic šel za muži s nosítky. V domě bylo elektrické osvětlení, které vždy po třech minutách zhaslo. V každém poschodí bylo tlačítko a jím se muselo pokaždé znovu rozsvítit. Po schodištích se dostávali nosiči poměrně snadno. Obtížné byly obrátky. Museli zdvihat nosítka vysoko nad hlavy a nad zábradlí, aby se mohli otočit. Jejich obrovské stíny se kymácely na zdech. Kde tohle už bylo. Někde to lak už jednou bylo - přemýšlel Ravic zmateně. Pak si vzpomněl. S Raczinským, tenkrát na začátku.
Zatímco nosiči na sebe volali a nosítka odrývala omítku ze zdí, začaly se otvírat dveře. Ve škvírách se objevovaly zvědavé obličeje, pyžama, rozcuchané vlasy, napuchlé rozespalé tváře. Župany, purpurové, jedovatě zelené, s tropickými květy -
Světlo znovu zhaslo. Nosiči v temnotě bručeli a zastavili se. „Světlo!“
Ravic šátral po vypínači. Dotkl se něčích prsou, ucítil páchnoucí dech, něco mu přejelo po nohou. Světlo se rozsvítilo. Na Ravika zírala jakási ženština se žlutými vlasy. Tvář plná tučných faldů, na ní se leskl krém, rukou si žena přidržovala krepdešínový župánek se spoustou koketních volánků. Vypadala v tom jako tlustý buldok v krajkové posteli.
„Mrtvá?“ zeptala se a oči jí blýskaly.
„Ne.“ Ravic šel dál. Cosi vykviklo a zaprskalo. Kočka uskočila. „Fifi!“ Žena se shýbla, těžká kolena doširoka rozevřená. „Můj bože, Fifi, oni na tebe šlápli?“

Ravic scházel po schodech. Pod ním se kolíbala nosítka.
Viděl Joaninu hlavu, jak se kývá podle pohybů nosičů. Nemohl vidět její oči.
Poslední odpočívadlo. Světlo zase zhaslo. Ravic vyběhl zpátky po schodech nahoru, aby našel vypínač. V tom okamžiku se rozbzučel výtah, v temnotě jasné osvětlený, jako by přijížděl z nebe, a bzučel dolů. V otevřené, pozlacené drátěné kleci stál herec. Klouzal bezhlese, nezadržitelně dolů, kolem Ravika, kolem nosítek, jako zjevení. Našel výtah nahoře a použil jej, aby je rychleji dohonil. Bylo to rozumné, ale působilo to přízračně a strašlivě směsně.

..*

Ravic vzhlédl. Chvění pominulo. Ruce v gumových rukavicích už neměl zpocené. Dvakrát rukavice vyměnil.
Veber stál proti němu. „Jestli chcete, Raviku, zavolejte Marteaua. Může tu být za patnáct minut. Mohl byste asistovat a on bude pracovat."
„Ne. Příliš pozdě. A nedokázal bych ani to. Přihlížet ještě míň než tohle."
Ravic se nadechl. Nyní už byl klidný. Dal se do práce. Kůže. Bílá. Kůže jako každá jiná, říkal si. Joanina kůže. Kůže jako každá jiná.
Krev. Joanina krev. Krev jako každá jiná. Tampóny. Roztržený sval. Tampóny. Opatrně. Dál. Útržek stříbrného brokátu. Nitky. Dál. Kanál střelné rány. Úlomky. Dál. Kanál, vedoucí, vedoucí -
Ravic náhle ucítil prázdnotu v hlavě. Pomalu se narovnal.
„Tady, podívejte se - .sedmý obratel - "
Veber se sklonil nad ránou. „To vypadá špatně."
„Ne špatně. Beznadějně. Tady se nedá nic dělat."
Ravic se podíval na svoje ruce. Pohybovaly se pod gumovými rukavicemi. Byly to silné ruce, dobré ruce, tisíckrát řezaly a tisíckrát znovu sešily rozřezaná těla; často se jim dařilo, někdy zase ne a několikrát dokázaly téměř nemožné, naděje jedna ke stu - ale teď, teď, kdy na tom záleželo všechno, byly bezmocné.
Nemohl nic dělat. Nikdo nemohl nic dělat. Tady nebylo co operovat. Stál a zíral na rudý otvor. Mohl dát zavolal Marteaua. Řekl by totéž.
„Nedá se nic dělat?" zeptal se Veber.
„Nic. Jenom bych to zkrátil. Oslabil. Vidíte, kde vězí střela. Ani vyndat ji nemůžu."
Nepravidelný puls, stoupá - sto třicet -ozval se za plentou Evženiin hlas.
Rána o odstín zšedla, jako by nad ní vanulo cosi temného. Ravic už měl v ruce kofeinovou injekci. „Coramin! Rychle! Zastavit narkózu!" Vstříkl jí druhou injekci. „Jaké je to teď?"
„Beze změny."
Krev měla stále ještě olověný nádech. „Připravte adrenalinovou injekci a kyslíkový přístroj!"
Krev ztemněla. Jako by venku pluly mraky a vrhaly na ni své stíny. Jako by někdo stál před okny a stahoval záclony.
„Krev," řekl zoufale Ravic. „Potřebuje transtúzi. Ale já nevím krevní skupinu." Aparát začal znovu pracovat. „Nic? Co je? Nic?"
„Puls klesá. Sto dvacet. Velmi slabý."
Život se vracel. „Teď? Lepší ?"
„Stejné."
Čekal. „Teď? Lepší?"
„Lepší. Pravidelnější."
Stíny ustupovaly. Okraje rány ztratily .sinavou barvu. Krev byla opět krví. Ještě pořád krví. Přístroj pracuje.
„Oční víčka se chvějí," oznámila Evženie.
„Nevadí. Může se probudit." Ravic přiložil obvaz. „Jaký je puls?"
„Pravidelnější."
„To bylo jen tak tak," poznamenal Veber.
Ravic cítil tlak na svých víčkách. Pot. Velké kličky. Vzpřímil se. Přístroj bzučel. „Nechme ho ještě."
Obešel stůl a chvíli tam stál. Nemyslel. Díval se na přístroj a Joanin obličej. Cukalo v něm. Nebyl ještě mrtvý.
„Šok," řekl Veberovi. „Tady je krevní vzorek. Musíme ho odeslat. Kde můžeme dostat krev?"
„V americké nemocnici."
„Dobrá. Musíme to zkusit. Nepomůže to. Jenom to trochu prodloužím Sledoval přístroj. „Musíme vyrozumět policii?"
„Ano," odpověděl Veber. „Měl bych. Pak tady budete mít dva úředníky, kteří vás budou chtít vyslechnout. Přejete si to?"
„Ne."
„Dobrá. Přes poledne si to ještě rozmyslíme."
„Stačí, Evženie," řekl Ravic.
Spánky už znovu dostaly trochu barvu. V našedlé bělobě se objevila stopa růžové. Puls byl pravidelný, slabý a jasný.
„Můžeme ji odvézt. Zůstanu tady."

..*

Pohnula se. Jedna ruka se pohnula. Pravá ruka. Levá se nehýbala.
„Raviku - " řekla Joan.
„Ano - "

„Operoval jsi mě?“
„Ne, Joan. Nebylo to nutné. Jenom jsme vyčistili ránu.“
„Zůstaneš tu?“
„Ano -“
Zavřela oči a znovu usnula. Ravic šel ke dveřím. „Přineste mi trochu kávy,“ požádal ranní sestru.
„Kávu a rohlíky ?“
„Ne. Jen kávu.“
Vrátil se a otevřel okno. Nad střechami stálo čisté a zářivé ráno. V okapech čiřikali vrabci. Ravic si sedl na okno a kouřil. Foukal kouř z okna.
Přišla sestra s kávou. Postavil ji vedle sebe, upíjel a kouřil a díval se z okna. Když se z jasného rána obrátil do místnosti, zdála se temná. Vstal a šel se podívat na Joan. Spala. Tvář byla umytá a velmi bledá. Rty se daly stěží rozeznat.
Vzal podnos s konvicí a šálkem a vynesl jej ven. Postavil ho na stolek v chodbě. Venku to páchlo po leštícím vosku a hnisu. Sestra odnášela kbelík se starými obvazy. Někde bzučel vysavač.
Joan zneklidněla. Už brzy se znovu probudí. Probudí se s bolestmi. Bolesti se budou stupňovat. Může žít ještě několik hodin anebo několik dní. Bolesti se vystupňují tok, že už žádné injekce moc nezmohou.
Ravic šel pro injekční stříkačku a ampulky. Když se vrátil, otevřela Joan oči. Díval se na ni.
„Hlava bolí,“ mumlala.
Čekal. Pokoušela se pohnout hlavou. Oční víčka se zdála velmi těžká. Namáhavě pohybovala očními bulvami.
„Je to jak olovo - “
Probírala se. „Nemůžu to vydržet - “
Dal jí injekci. „Hned to bude lepší -“
„Předtím to tak nebolelo -“ Pohybovala hlavou. „Raviku,“ šeptala, „já nechci trpět. Já - slib mi, že nebudu trpět - moje babička - viděla jsem ji - nechci - a nic jí nepomohlo - slib mi - “
„Slibuji ti to, Joan. Nebudeš mít velké bolesti. Skoro žádné.“
Stiskla zuby. „Pomůže to brzo?“
„Ano - brzo. Za několik minut - “
„Co je-s mou rukou - ?“
„Nic. Nemůžeš jí pohybovat. To zas přejde.“
„A moje noha - moje pravá noha - “
„Totéž, Joan. To nevadí. To pomine.“
Pohnula hlavou.
„Právě jsem chtěla začít - žít jinak - “ šeptala.
Ravic neodpověděl. Na to se nedalo nic odpovědět. Snad to byla pravda. Kdo se o to věčně nesnaží?
Znovu pohybovala hlavou, neklidně, ze strany na stranu. Monotónní, namáhavý hlas. „Dobře - žes přišel. Co by se bez tebe stalo?“
„Ano - “
Totéž, myslel si beznadějně. Stalo by se totéž. Poslední fušer by na to byl dost dobrý. Poslední fušer. V tom jediném případě, kdy bych to potřeboval já, je všecko, co vím a co jsem se naučil, k ničemu. Poslední mastičkář by svedl totéž. Nic.

..*

Pochopila to v poledne. Nic jí neřekl, ale náhle to pochopila. „Raviku, já nechci být mrzák. - Co mám s nohama? Už nemůžu ani jednu - “
„Nic. Budeš zas normálně chodit, až vstaneš.“
„Až - vstanu. Proč lžeš? Nemusíš -“
„Nelžu, Joan.“
„Ale ano - musíš. - Jen mě nenech ležet - abych nebyla nic - než bolesti. Slib mi to.“
„Slibuji ti to.“
„Když to bude moc silné, musíš mi něco dát. Babička - ležela pět dní - a křičela. Já nechci, Raviku.“
„Nebudeš mít bolesti. Nebudeš mít velké bolesti.“
„Když to bude moc zlé, musíš mi dát dost. Dost navždycky. Musíš to udělat -, i když potom už nebudu chtít anebo nebudu o sobě vědět. - Co teď říkám, platí. Potom - slib mi to.“
„Slibuji ti to. Nebude to zapotřebí.“
Úzkostlivý výraz zmizel. Ležela najednou klidně. „Ty to můžeš udělat, Raviku,“ šeptala. „Bez tebe - nebyla bych už přece naživu.“
„Nesmysl. Samozřejmě že bys byla - “
„Ne. Tenkrát jsem chtěla - když jsi mě poprvé - už jsem nevěděla, kam se podít - tys mi daroval tenhle rok. Byl to darovaný čas.“ Obrátila k němu pomalu hlavu. „Proč jsem nezůstala u tebe?“
„Byla to moje vina, Joan.“
„Ne. Bylo to - já nevím - “
Před okny stálo zlaté poledne. Záclony byly zatažené, ale světlo pronikalo po stranách. Joan ležela v omámeném polospánku. Už z ní zbývalo jen málo. Těch pár hodin ji uhlodalo jako smečka vlků. Tělo se pod přikrývkou zdálo plošší. Jeho odpor slábl. Pohybovala se mezi spánkem a bděním, někdy byla skoro v bezvědomí, jindy zcela při

smyslech. Bolesti zesílily. Začala sténat. Ravic jí dal injekci.
„Hlava," mumlala. „Je to pořád horší."
Po nějaké době znovu promluvila. „Světlo - příliš světla - pálí -"
Ravic šel k oknu. Našel roletu a stáhl ji. Přes ni pečlivě zatáhl závěsy. Místnost teď byla skoro temná. Sel a posadil se vedle postele.
Joan pohybovala rty. „Trvá to tak dlouho - už to nepomáhá, Raviku -"
„Za pár minut."
Ležela tise. Ruce ležely mrtvě na přikrývce. „Musím - ti toho - tolik - říct - "
„Potom, Joan - "
„Ne. Teď - není už čas. Moc - vysvětlit - "
„Myslím, ze skoro všechno vím - "
„Víš?"
„Myslím že ano."
Vlny. Ravic mohl sledovat, jak jí procházejí vlny křečí. Obě nohy teď byly ochrnuté. Paže už také. Hruď se ještě zdvihala.
„Víš - že jsem vždycky jen s tebou - "
„Ano, Joan - "
„To druhé byl jen - neklid - "
„Ano, já vím - "
Chvíli ležela. Dýchala s úsilím. „To je divné - " řekla pak velmi tiše. „To je divné - že člověk může umřít - když miluje - "
Ravic se nad ní naklonil. Byla tu už jen temnota a její tvář. „Nebyla jsem pro tebe - dobrá," šeptala.
„Znamenalas pro mě život - "
„Můžu - chci - moje ruce - už tě nikdy - nemůžu obejmout - "
Viděl, jak se namáhá, aby zdvihla paže. „Jsi v mém náručí," řekl. „A já v tvém."
Na okamžik přestala dýchat. Oči byly úplně ve stínu. Otevřela je. Zorničky byly nepřirozeně velké. Ravic nevěděl, jestli ho vidí. „Ti amo," řekla.
Promluvila řečí svého dětství. Pro tu druhou byla příliš unavená. Ravic vzal její mrtvé ruce. Něco se v něm zlomilo.
„Udělalas ze mne živého člověka, Joan," říkal do tváře se strnulýma očima. „Udělalas ze mne živého člověka. Byl jsem předtím jen kámen. Ty jsi způsobila, že žiju - "
„Mi ami?"
Tak se ptá dítě, když se ukládá k spánku. Byla to poslední únava po všech předchozích.
„Joan," mluvil Ravic. „Láska pro to není žádné slovo. To je jen malý kousek, jen kapka v řece, lístek na stromě. Je toho o tolik víc - "
„Sono stata - sempre con te - "
Ravic držel její ruce, které už jeho necítily. „Byla jsi vždycky se mnou," přitakal a nevšiml si, že náhle mluví německy.
„Byla jsi vždycky se mnou, ať jsem tě miloval, či nenáviděl, anebo se tvářil lhostejně - nikdy se na tom nic nezměnilo, byla jsi vždycky se mnou a pořád ve mně -"
Mluvívali spolu vždy jen vypůjčenou řečí. Teď, poprvé, aniž si to uvědomovali, mluvil každý svým jazykem. Zátarasy slov padly a oni si rozuměli líp než kdykoliv předtím.
„Baciami -"
Políbil její horké, rozpraskané rty. „Vždycky jsi byla Se mnou, Joan - vždycky - "
„Sono stata - perduta - senza di te - "
„Byl jsem opuštěnější než ty. Bylas veškeré světlo a sladkost a hořkost - otřásla jsi mnou a dala jsi mi sebe a mě. Udělalas mne živým."
Joan ležela několik minut úplně tiše. Ravic ji sledoval. Údy byly mrtvé, všechno bylo mrtvé, jen oči ještě žily a ústa a dech, a on věděl, že ochrnutí teď zvolna zachvátí pomocné dýchací svalstvo; už skoro nemohla mluvit, už dýchala sípavě, zuby skřípěly, tvář se zkřivila, Joan bojovala. Křeč zasáhla krk, Joan se pokoušela ještě promluvit, rty se třásly. Zachroptění, hluboké, strašlivé zachroptění, konečně se z ni vydral výkřik. „Raviku," vyrazila přerývavě. „Pomoz! - Pomoz! - Teď!"
Injekci měl připravenou. Rychle ji vzal a zabodl pod kůži. Nesměla se udusit, pomalu, mučivě dlouho a se stále větším nedostatkem vzduchu. Nesměla nesmyslně trpět. Před ní už byla jen bolest. Nic než bolest. Možná na celé dlouhé hodiny -
Oční víčka se zatřepetala. Pak se Joan uklidnila. Rty povolily. Dech se zastavil.
Roztáhl záclony a vytáhl žaluzie. Pak se vrátil k posteli. Joanina tvář byla strnulá a cizí.
Otevřel dveře a šel ke kanceláři. U stolu se statusy seděla Evženie. „Pacient z dvanáctky je mrtev," oznámil. Evženie nevzhlédla, jen přikývla.
„Je doktor Veber u sebe?"
„Myslím že ano."
Ravic procházel chodbou. Některé dveře byly otevřené. Šel dál k Veberově pracovně.
„Dvanáctka je mrtvá, Vebere. Můžete zavolat policii."
Veber nevzhlédl. „Policie má teď na práci něco jiného."
„Co?"
Veber ukázal na zvláštní vydání Matinu. Německá vojska vpadla do Polska. „Mám zprávy z ministerstva. Válka bude vyhlášena ještě dnes."

Ravic odložil noviny. „Tak je to tady, Vebere.“
„Ano. To je konec. Chudák Francie.“
Ravic chvíli seděl. Všechno bylo prázdné. „To je víc než Francie, Vebere,“ řekl pak.
Veber se na něho upřeně podíval. „Pro mě je to Francie. To úplně stačí.“
Ravic neodpověděl. „Co budete dělat?“ zeptal se po chvíli.
„Nevím. Asi půjdu ke svému pluku. Tohle tady - “ Učinil neurčité gesto. „Někdo to bude muset převzít.“
„Podržíte si to. Ve válce jsou nemocnice zapotřebí. Nechají vás tady.“
„Nechci tu zůstat.“
Ravic se rozhlédl. »Tohle bude můj poslední den tady. Doufám, že je všechno v pořádku. Ten případ s dělohou se lepší; žlučník je bez komplikací, ta rakovina beznadějná; další operace bezúčelná. Tak je to.
„Proč?“ ptal se unaveně Veber. „Proč je to váš poslední den?“
„Jakmile bude vyhlášena válka, zatknou nás.“ Ravic viděl, že Veber chce něco říci. „Nebudem o tom diskutovat. Je to nutné. Udělají to.“
Veber se posadil do křesla. „Já už nic nechápu. Snad. Možná že se ani nebude bojovat. Země se jen tak předá. Člověk už opravdu neví.“
Ravic vstal. „Večer ještě přijdu, jestli tu ještě budu. V osm.“
„Ano.“
Ravic odešel. V čekárně našel herce. Úplně na něj zapomněl. Muž vyskočil. „Co je s ní?“
„Je mrtvá.“
Muž na něho vytřeštil oči. „Mrtvá?“ S tragickým pohybem si sáhl k srdci a zapotácel se. Zatracený tatrmane, pomyslel si Ravic. Asi už jednou něco podobného hrál, že vpadl do téže role, když se to teď stalo jemu. Ale možná že to bylo doopravdy a gesta jeho povolání jen hloupě zkreslovala jeho skutečnou bolest.
„Můžu ji vidět?“
„Proč?“
„Musím ji ještě jednou vidět.“ Muž si tiskl obě ruce na prsa. Držel v nich světle hnědý klobouk s hedvábnou obrubou.
„Chápejte přece! Musím - “
V očích měl slzy. „Tak poslouchejte“ odpověděl Ravic podrážděně. „Radši koukejte zmizet. Ta žena je mrtvá a na tom se už nic nezmění. Vyřiďte si svoje věci sám se sebou. Táhněte k čertu Nikoho nezajímá, jestli vás na rok zavřou anebo dramaticky osvobodí. Za pár let se s tím stejně budete vytahovat a dělat se důležitým před jinými ženami, abyste je dostal. Ven - vy idiote!“
Strčil ho ke dveřím. Muž okamžik váhal. U dveří se obrátil. „Vy bezcitná bestie! Špinavý Němčoure!“
Ulice byly plné lidí. Namačkané skupinky postávaly před velkými běžícími světelnými řádky novin. Ravic jel do Lucemburské zahrady. Chtěl být sám těch několik hodin, než ho zatknou.
Zahrada byla prázdná. Ležela v teplém světle pozdního letního odpoledne. Ve stromech už bylo tušení podzimu - ne podzimu uvadání, nýbrž podzimu zrání. Světlo bylo zlaté a modř byla poslední hedvábnou vlajkou léta.
Ravic tam seděl dlouho. Viděl, jak se světlo mění a stíny dlouží. Věděl, že to jsou poslední hodiny jeho svobody. Jakmile bude vyhlášena válka, nemůže majitelka Internationalu už nikoho krýt. Pomyslel na Rolandu. Ani Rolanda už nemůže. Nikdo. Pokoušet se teď utíkat dál, znamenalo být zatčen jako špión.
Seděl až do večera. Nebyl smutný. Před očima mu míjely tváře, tváře a léta. A pak ten poslední, strnulý obličej.
V sedm hodin se zvedl. Opouštěl poslední zbytek klidu a míru, stmívající se park, a uvědomoval si to. Po několika krocích ulicí uviděl zvláštní vydání. Válka byla vyhlášena.
Sedl si v jednom bistru, kde neměli rádio. Potom se vrátil na kliniku. Veber mu vyšel vstříc. „Mohl byste ještě udělat jeden císařský řez? Právě nám sem dopravili jednu pacientku.“
„Samozřejmě.“
Šel se převléknout. Potkala ho Evženie. Zarazila se, kdy? ho uviděla. „Už jste mě tady asi nečekala?“ zeptal se.
„Ne,“ odpověděla a podivně se na něho zadívala. Pak kolem něho rychle prošla.
Císařský řez byla jednoduchá záležitost. Ravic ho udělal skoro bezmyšlenkovitě. Několikrát na sobě ucítil Evženiin pohled. Divil se, co zase má.
Dítě vykviklo. Omyli je. Ravic se podíval do rudého, křičícího obličejíku a na malé prstíky. Nepřicházíme na svět zrovna s úsměvem, pomyslil si. Podal je pomocné sestře. Byl to chlapeček. „Kdo ví, pro jakou válku se narodil!“ poznamenal.
Myl se. Veber se umýval vedle něho. „Kdyby to měla být pravda, že vás zatknou. Raviku, dáte mi hned vědět, kde jste?“
„Proč se chcete dostat do nepříjemností, Vebere? Teď je lepší lidi mého druhu neznat.“
„Proč? Že jste Němec? Jste přece uprchlík.“
Ravic se nevesele usmál. „Cožpak nevíte, že uprchlíci byli vždycky kamenem mezi dvěma kameny? Pro svou vlast jsou zrádci a v cizině jsou pořád ještě příslušníky své rodné země.“
„To je mi jedno. Chci, abyste se dostal ven co nejdřív. Uvedl byste mě jako ručitele?“
„Když si to přejete.“ Ravic věděl, že to neudělá.
„Pro lékaře je všude dost práce.“ Ravic si osušil ruce. „Prokázal byste mi laskavost? Postaral byste se o pohřeb Joan Madouové? Já už na to nebudu mít čas.“
„Přirozeně. Je třeba ještě něco zařídit? Pozůstalost nebo něco takového?“
„To můžete přenechat policii. Nevím, jestli má někde nějaké příbuzné. Je to taky jedno.“
Oblékl se. „Sbohem, Vebere. Byl to dobrý čas tady s vámi.“
„Sbohem, Raviku. Musíme ještě vyúčtovat ten císařský řez.“

„Použijte ty peníze na pohřeb. Stejně bude stát víc. Rád bych vám tu na něj nechal peníze.“
„Vyloučeno. Vyloučeno, Raviku. Kde chcete, aby byla pohřbena?“
„Nevím. Na nějakém hřbitově. Nechám vám tu její jméno a adresu.“
Ravic je napsal na účtenkový blok kliniky.
Veber položil lístek pod těžítko z křišťálového skla, v němž byla zalita stříbrná ovečka.
„Dobře, Raviku. Myslím, že budu za pár dní taky pryč. Moc operovat bychom stejně nemohli, když tu nebudete vy.“
Vyšel s Ravikem ven.
„Sbohem, Evženie,“ rozloučil se Ravic.
„Sbohem, pane Raviku.“ Podívala se na něho. „Jdete do hotelu ?“
„Ano. Proč?“
„Ach, nic, jenom jsem si myslela - “
Setmělo se. Před hotelem stál nákladní vůz.
„Raviku,“ zavolal Morozov z jednoho domovního vchodu.
„Borisi?“ Ravic se zastavil.
„V baráku je policie.“
„Myslel jsem si to.“
„Mám tady občanský průkaz po Ivanu Klugovi. Víš přece, po tom mrtvém Rusovi. Platí ještě rok a půl. Pojď se mnou do Šeherezády. Vyměníme fotografie. Pak se nastěhuješ do jiného hotelu a bude z tebe ruský emigrant.“
Ravic zavrtěl hlavou. „To je moc riskantní, Borisi. Ve válce nemá mít člověk falešné papíry. Radši žádné.“
„Co tedy chceš dělat?“
„Jdu do hotelu.“
„Rozmyslel sis to dobře, Raviku?“ ptal se Morozov.
„Ano. Dobře.“
„Zatraceně! Kdo ví, kam tě strčí?“
„V žádném případě mě nepošlou do Německa. S tím je teď konec. Ani mě nevykážou do Švýcarska.“ Ravic se usmál.
„To bude poprvé za sedm let, že si nás policie bude chtít podržet, Borisi. To musela přijít válka, aby je k tomu přivedla.“
„Jinými slovy, v Longchamps zřídí koncentrační tábor.“ Morozov si popotahoval vous. „Kvůli tomu jsi musel utéct z německého koncentráku - aby ses teď dostal do francouzského.“
„Třeba nás zase brzy pustí.“
Morozov neodpovídal. „Borisi,“ naléhal Ravic. „Nelam si se mnou hlavu. Ve válce doktory potřebují.“
„Pod jakým jménem se dáš zatknout?“
„Pod svým vlastním. To jsem tu před pěti lety použil jen jednou.“ Ravic chvíli mlčel. „Borisi,“ začal pak znovu. „Joan je mrtvá. Zastřelil ji jeden chlap. Leží na Veberově klinice. Musí se pochovat. Veber mi to slíbil, ale já nevím, jestli nebude muset hned narukovat. Nepostaral by ses o ni? Na nic se mě neptej, řekni ano a vyřízeno.“
„Ano,“ řekl Morozov.
„Dobrá. Servus, Borisi. Vezmi si z mých věcí, co potřebuješ. Nastěhuj se do mého pokoje. Pořád jsi přece chtěl mou koupelnu. Já teď jdu. Servus.“
„Do prdele,“ prohlásil Morozov.
„Prima. Sejdeme se po válce u Fouqueta.“
„Na které straně? Směrem na Elysejská pole nebo na Jiřího V.?“
„Jiřího V. Jsme pitomci. Herojičtí usmrkaní pitomci. Servus, Borisi.“
„Do prdele,“ opakoval Morozov. „Netroufnem si ani se pořádně rozloučit. Pojď sem, ty idiote.“
Políbil Ravika na pravou i levou tvář. Ravic cítil vousy a pach dýmkového tabáku. Nebylo to příjemné. Vykročil k hotelu.

..*

Emigranti stáli v katakombách. Jako první křesťané, napadlo Ravika. První Evropani. Jakýsi muž v civilu seděl před psacím stolem pod umělou palmou a zapisoval osobní údaje. Dva policisté hlídali dveře, jimiž nikdo nemínil uprchnout.
„Pas?“ zeptal se policejní úředník Ravika.
„Ne.“
„Jiné papíry?“
„Ne.“
„Ilegálně?“
„Ano.“
„Uprchlík z Německa. Bez možnosti mít papíry.“
„Jméno?“
„Fresenburg.“
„Křestní?“
„Ludvík.“
„Žid?“
„Ne.“
„Povolání?“
„Lékař.“

Muž psal. „Lékař?“ zeptal se pak a zdvihl jakýsi lístek. „Znáte nějakého lékaře, který se jmenuje Ravic?“
„Ne.“
„Prý tu bydlí. Máme tu udání.“
Ravic se na něho podíval. Evženie, pomyslil si. Ptala se ho, jestli jde do hotelu, a byla tak překvapená, že je ještě na svobodě.
„Vždyť jsem vám to říkala, že tu nikdo s takovým jménem nebydlí,“ vmísila se majitelka, která stála u dveří do kuchyně.
„Jen klid,“ zavrčel nazlobeně úředník, „Stejně budete potrestaná, protože jste tady tyhle lidi neohlásila.“
„Na to jsem pyšná. Jestli se má lidskost trestat, tak jen do toho.“
Muž vzhlédl, jako by chtěl něco odpovědět, ale ovládl se a mávl jen rukou. Majitelka se na něho vyzývavě zahleděla. Měla protekci na vyšším místě a ničeho se neobávala.
„Sbalte si své věci,“ obrátil se úředník k Ravikovi. „Vezměte si s sebou prádlo a jídlo na jeden den. Přikrývku taky, jestli nějakou máte.“
Jeden policista s ním šel nahoru. Dveře mnoha pokojů byly otevřené. Ravic si vzal kufr, který měl už dávno připravený, a svou přikrývku.
„Víc nic?“ podivil se policista.
„Víc nic.“
„To ostatní tu necháte?“
„To ostatní tu nechám.“
„Tohle taky?“ Policista ukázal na stůl vedle postele, kde stála malá dřevěná madonka, kterou Ravikovi kdysi na začátku poslala Joan do Internationalu.
„Tohle taky.“
Sešli dolů. Klarisa, alsaská servírka, podala Ravikovi balíček. Ravic si všiml, že ostatní mají podobné balíčky. „Jídlo,“ vysvětlila majitelka. „Abyste nevyhadověl. Jsem si jista, že tam, kam přijdete, není vůbec nic připraveno.“
Upřeně se zadívala na civilistu. „Máte moc řečí,“ řekl muž podrážděně. „Já jsem válku nevyhlásil.“
„Tihle tady taky ne.“
„Dejte mi pokoj.“ Obrátil se na policistu. „Hotovo? Vyveďte je ven.“
Tmavý houfek se dal do pohybu. Ravic zahlédl muže se ženou, která všude viděla šváby. Muž podpíral ženu volnou rukou. V druhé nesl kufr, další měl pod paží. Chlapec rovněž vlekl kufr. Muž se na Ravika úpěnlivě podíval. Ravic kývl.
„Mám nástroje a léky s sebou,“ uklidňoval ho. „Nedělejte si starosti.“
Nastoupili do nákladního aula. Motor se rozhrčel. Vůz se rozjel. Majitelka stála ve dveřích a mávala. „Kam jedeme?“ zeptal se někdo policisty.
„Nevím.“
Ravic stál vedle Rosenfelda a falešného Árona Goldberga. Rosenfeld měl .pod paží roli. Uvnitř byli Cézanne a Gauguin. Ve tváři mu cukalo. „Španělské vízum,“ řekl.
„Vypršelo dřív, než jsem - “ Odmlčel se. „Smrtonoš je pryč, pokračoval pak. „Markus Meyer. Včera odjel do Ameriky.“
Vůz se otřásal. Všichni stáli namačkáni těsně vedle sebe. Skoro nikdo nemluvil. Zahýbali kolem nároží. Ravic zpozoroval fatalistu Seidenbauma. Stál úplně vtisknutý do rohu. „Tak jsme zas v tom,“ poznamenal.
Ravic hledal cigaretu. Žádnou nenasel. Vzpomněl si však, že jich zabalil dost. „Ano,“ přitakal. „Člověk vydrží hodně.“
Vůz jel po avenue Wagram a zahnul na náměstí Étoile. Nikde nesvítilo jediné světélko. Náměstí nebylo nic než tma. Bylo tak temno, že se nedal zahlédnout ani Vítězný oblouk.